
UMBERTO
ECO

A FOUCAULT-INGA

Illustrazione: G. G. G. G. G.

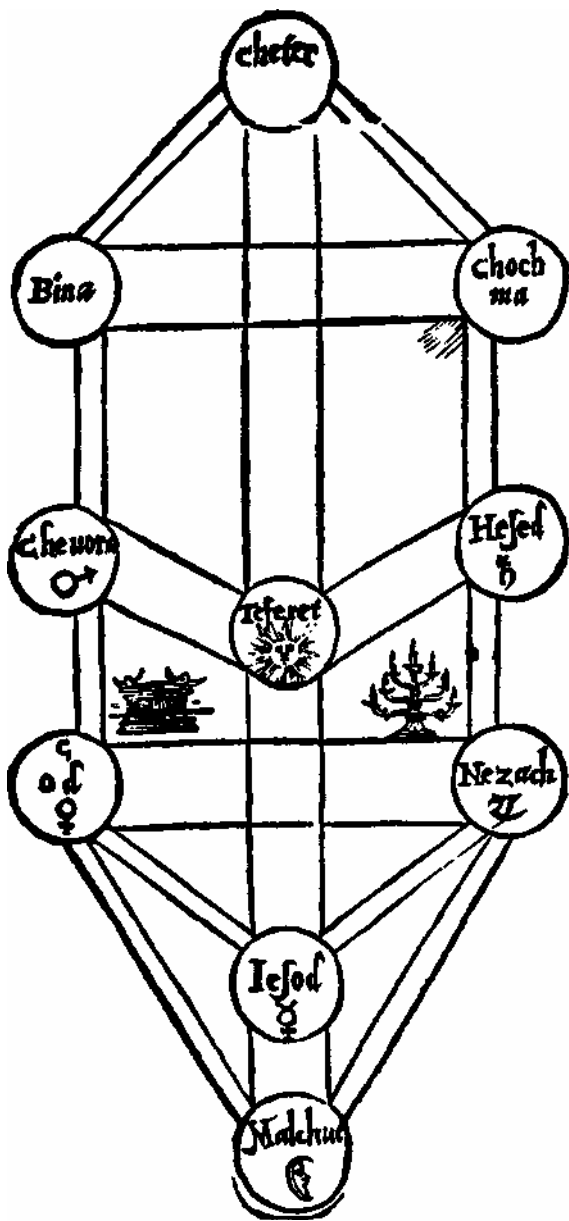
UMBERTO

ECO

A FOUCAULT-INGA

FORDÍTOTTA,
AZ UTÓSZÓT ÉS A JEGYZETEKET ÍRTA
BARNA IMRE

EURÓPA KÖNYVKIADÓ
BUDAPEST, 1992

1. ábra

1. ábra Szezirotikus fa

Cesare Evola, *De divinis attributis, quae Sefirot ab Hebraeis nuncupantur*, Venetiae, 1589, p. 102

UMBERTO ECO: IL PENDOLO DI FOUCAULT
© 1988 GRUPPO EDITORIALE FABBRI, BOMPIANI,
SONZOGNO, ETAS S.p.A.

HUNGARIAN TRANSLATION © BARNÁ IMRE, 1992

EURÓPA KÖNYVKIADÓ, BUDAPEST
FELELŐS KIADÓ OSZTOVITS LEVENTE IGAZGATÓ
SZEDTE RÁDULY ZOLTÁN
NYOMTA A DABASI NYOMDA
FELELŐS VEZETŐ BÁLINT CSABA IGAZGATÓ
KÉSZÜLT DABASON, 1992-BEN
A NYOMDAI RENDELÉS TÖRZSSZÁMA: 92-0303
FELELŐS SZERKESZTŐ MAGYAROSI GIZELLA

A KÖTETET TERVEZTE SZ. BODNÁR ÉVA
MŰSZAKI VEZETŐ MIKLÓSI IMRE
KÉSZÜLT 43,5 (A/5) ÍV TERJEDELEMBEN
ISBN 963 07 5429 0

ELEKTRONIKUS KIADÁS
MADÁRFEJŰEK TÁRSASÁGA
NNCL442-34Bv1.0

Csakis tinéktek írtuk ezt a művet, tudománynak és tudásnak fiai. Fűrkésszétek e könyvet, mélyedjete el széjjeltagolt és többfelé hintett szándékunkban; amit egy helyütt eltitkoltunk, azt más helyütt nyilvánvalóvá tettük, hogy megérthesse a ti bölcsességektek.

[HEINRICH CORNELIUS AGRIPPA VON NETTESHEIM, De occulta philosophia, 3,65]

A babona bajt hoz.

[Raymond Smullyan, 5000 B.C., 1.3.8.]

1/KETER

(ב) והנה בהיות אור הא"ס נמשך, בכחיתת
 (ה) קו ישר תוך החלל הנ"ל, לא נמשך
 ונתפשט (ו) תיכף עד למטה, אמנם היה
 מתפשט לאט לאט, רצוני לומר, כי
 בתחילה התחיל קו האור להתפשט,
 שם תיכף (ז) בתחילת התפשטותו בסדר
 קו, נתפשט ונמשך ונעשה, כעין (ח)
 גלגל אחד עגול מסביב.

Ekkor láttam meg az Ingát.

Hosszú huzal legvégén a szentély boltozatáról függve, méltóságelteli kimértséggel róttá széles lendületű íveit a gömb.

Tudtam – de hát kit ne döbbenettek volna rá maguktól is azok a varázslatosan nyugodalmassóhajok? –, hogy a lengést a huzal hosszának négyzetgyöke, illetve ama földi ésszel felfoghatatlan ? közt fennálló arány határozza meg, mely isteni okból szükségszerű kapcsolatba hozza minden lehetséges kör kerületét és átmérőjét, és így a gömb ide-oda útjának ideje titkos összeesküvésből adódik, mely a legkevésbé sem időbeli mérték: a felfüggesztési pont egysége, egy elvont kiterjedés kettőssége, a ? hármasság természete, a négyzetgyök rejtett négyzöge, a kör tökélye közt szövődött.

Azt is tudtam, hogy letről, a felfüggesztés helye alól, mágneses szerkezet fejti ki hatását egy hengerre, melyet a gömb belsejébe rejtettek, s így szavatolja, hogy állandó legyen a mozgás; tehát az anyag ellenállását van hivatva legyőzni, az Inga törvényével azonban nem dacol, sőt, éppenséggel maga segíti elő, hogy megnyilvánuljon, mert az űrben minden súllyal bíró anyagi pont, mely egy kiterjedés és súly nélküli fonal végén függ, és nem ütközik levegőellenállásba, és nem is sűrűdik a felfüggesztés pontján, szabályosan lengene az idők végezetéig.

Halvány visszfények játszottak a rézgömbön, ahogy az ablaktáblákon át az utolsó napsugarak rávetültek. Ha a csúcsával, mint hajdan, nedves homokot érint, amit vékonyan a szentély padlójára szórtak, minden lengéssel egy-egy leheletfinom barázdát húzott volna a földre, ez a barázda pedig, pillanatonként végtelenül csekély mértékben irányt változtatva, mind széjjelebb nyílt, terült volna, sugaras szimmetriát – mandala vázát, pentakulum, csillag, misztikus rózsza láthatatlan szerkezetét – mutatva. Nem is; inkább események sorát, tévelygő karavánok végtelen sokaságának sivatag síkjában rögzült nyomait. Lassú, ezeréves vándorlások történetét, így nyomultak talán – makacs és hódító kóborlással – Mu kontinensének atlantiszi Tasmaniától Grönlandig, a Baktérítőtől a Ráktérítőig, a Prince Edward-szigettől a Spitzbergáig. A gömb alján a csúcs azt ismételte el, nagyon röviden azt mesélte újra, amit azok az egyik jégkorszaktól a másikiig csináltak, és – most már az Urak futáraiként – csinálnak talán még mindig; talán Szamoa és Novaja Zemlja közt a holtponton átlendülve érinti az a

¹ (S lásd, midőn a végtelennek fénye (Éjn Szót) egyenes vonal gyanánt végighúzódotta a fent említett űrön, nem azonnal húzódotta le és terjedt ki. Csak nagyon lassan terjedt ki az a fény. Úgy értem, legegelször is terjedni kezdett a fény vonala, terjedésének a kezdetekor pedig a vonal titkában vonult, és kerékhez hasonlóan kikerekedett. (Isaac Luria, „A fény kiterjedése az űrben”, id. P. S. Gruberger, *Ten Luminous Emanations*, II. köt. Jeruzsálem, 1973, 7. old.

csúcs Agarthát, a Világ Közepét. És éreztem már, hogy egyetlen terv egyesíti az északi Avalont az Ayers Rock rejtélyének otthont adó déli sivataggal.

Ebben a pillanatban, június 23-án délután négy óraker, lengéssíkjának egyik szélén megtorpant az Inga, hogy azután ernyedten visszahulljon a centrum felé, nekigyorsuljon félúton, magabiztosan suhintson belé az erők négyzögébe, mely a sorsát megjelölte.

Ha sokáig bámulom, mit sem törődve az órák múlásával, azt a madárfejet, azt a dárdahegyet, azt a fordított sisakdísz, ahogy aszigmatikus kerületének ellentétes pontjait érintve a semmibe húzódik át, érzéki csalódásnak esem áldozatul, mert az Inga elhítheti velem, hogy a lengési sík teljes fordulatot tett meg, és harminckét óra múltán, nyújtott ellipszist rajzolva visszatért a kiinduló helyzetéhez, miközben az ellipszis a földrajzi szélesség szinuszával arányos, egyforma szögsebességgel fordult egyet a saját középpontja körül. Hogyan forgott volna, ha a Salamon Temploma kupolájának legeteje a felfüggesztési pont? Talán odalenn is kipróbálták a Lovagok. Talán a Saint-Martin-des-Champs apátsági templom az igazi Templom. A kísérlet mindenesetre csak a Sarkon sikerült volna tökéletesen, az egyetlen olyan helyen, ahol a felfüggesztési pont rajta lenne a föld forgástengelyén, és ahol az Inga huszonnégy óra alatt tenné meg látszólagos útját.

De nem ez, a Törvény által amúgy megengedett eltérés, nem ez az arany szabályozás törte meg a varázst. Én tudtam, hogy a föld forog, és vele én is, és velem együtt a Saint-Martin-des-Champs és egész Párizs, és együtt forgunk mind az Inga alatt, amely valójában sohasem változtat saját síkjának az irányán, mert odafönn, ott, ahonnan függ, azaz gondolatban vég nélkül meghosszabbítva a huzalt, fel egészen a legmesszibb galaxisokig, az ott a mindörökre mozdulatlan Szilárd Pont.

A föld forog, de az a pont, amelybe a huzal kapaszkodik, a világegyetem egyetlen szilárd pontja.

Tehát nem is a földet fürkésztem én, inkább felfelé néztem, oda, ahol az abszolút mozdulatlanság misztériuma zajlott. Azt mondta nekem az Inga, hogy minden mozog, a földgolyó, a naprendszer, a csillagködök, a fekete lyukak és a nagy kozmikus kisugárzás valamennyi ivadéka az első eonoktól a legsűrűbb anyagkulimászig, de egyetlenegy pont megmaradt alapnak, saroknak, eszményi támasznak, engedve, hadd forogjon az univerzum önmaga körül. És én most részese vagyok ennek a magasztos kísérletnek, bár magam is együtt mozgok mindennel és a mindenséggel; mégis, megpillanthatom Azt, a Moccanatlant, a Sziklát, a Biztosítékot, a fényességes ködpárát, amely nem test, nincs képe, alakja, súlya, mennyisége vagy minősége, és nem lát, nem hall, s nem is tárgy érzéki tapasztalatnak, nincs helye, nincs ideje, nincs térben, nem lélek, értelem, képzelet, vélekedés, szám, rend, mérték, lényeg, örökkévalóság, nem sötétség és nem is fény, nem tévedés és nem is igazság.

Egy beszélgetés rezzentett fel, precíz és fásult szavak. A fiú szemüveget viselt, a lány sajnos nem.

– Ez itt a Foucault-inga – mondta a fiú. – Az első kísérlet helye 1851-ben egy pince volt, aztán az Observatoire-ban, aztán meg a Panthéon kupolája alatt került rá sor egy hatvanhét méter hosszú huzallal meg egy huszonnyolc kilós gömbbel. Végül, 1855 óta, kisebb méretben, itt látható, abból a legfelső boltkőbe fűrt lyukból lóg, ni.

– És mit csinál? Leng és kész?

– Bizonyítja, hogy forog a föld. A felfüggesztési pont ugyanis mozdulatlan marad...

– Miért marad mozdulatlan?

– Mert egy pontnak... hogy is mondjam... a középpontjában, szóval... minden olyan pontot, ami pont a közepén van azoknak a pontoknak, amiket látsz, szóval hát azt a pontot nem láthatod, nincs neki kiterjedése, és aminek nincs kiterjedése, az nem megy se jobbra, se balra, se le, se föl. Úgyhogy nem is forog. Érted? Ha a pontnak nincs kiterjedése, akkor forogni se tud önmaga körül. Olyanja sincs, hogy önmaga...

– Akkor se, ha a föld forog?

– A föld forog, de a pont nem forog. Tetszik, vagy nem tetszik, ez van. Na, mit szólsz hozzá?

– Az ő dolga.

Szánalmas. A feje fölött ott a világmindenség egyetlen szilárd pontja, az egyetlen, ami megválthat a panta rhei átkától, ő meg azt hiszi erre, hogy az Ő dolga, nem a sajátja. Tovább is állt mindjárt a párocska: valami kézikönyvön kikupálódva, rácsodálkozásra már képtelenül a fiú, a lány meg ernyedten, végtelenbe borzongásra nem kaphatóan; mindketten úgy, hogy fel sem fogták: most – először és utoljára – az Eggyel, az Éjn Szoffal, a Kimondhatatlannal találkoztak. Hogy állhatja meg valaki, hogy térdre ne hulljon a bizonyosság okára előtt?

Áhítatosan és félelemmel bámultam. E percben meg voltam győződve róla, hogy Jacopo Belbo igazat mondott. Esztétizáló képzelgésnek tudtam be, hogy olyan rajongva beszélt az Ingáról, annak a lelkében lassanként alakatlan alakot öltő rákos burjánzásnak tulajdonítottam, mely lépésről lépésre, úgy, hogy ő észre sem vette, a játékát átalakította valósággá. Ha viszont igazat mondott az Ingáról, talán a többi, a Terv, az Egyetemes Összeesküvés is igaz, és én jól tettem, hogy eljöttem ide a nyári napéjegyenlőség előestéjén. Jacopo Belbo nem bolondult meg, csak játékból, a Játék révén fölfedezte az igazságot.

S persze aki a Numinózussal foglalkozik, az előbb-utóbb eszét veszti.

Megpróbáltam másra terelni a tekintetemet; néztem, hogy hajlik a félkörívbe rendezett oszlopok tetejéről a zárókőhöz a boltozat bordáinak vonala, újra s újrájátszva a csúcsív-misztériumot, mely olyasvalamin alapszik, ami nincs – micsoda statikai képmutatás! –, és az oszlopokkal azt hiteti el, hogy ők lökik a magasba a boltéleket, a zárókőből visszalökődő boltélekkel meg azt, hogy ők cövekelik földbe az oszlopokat, s mindeközben a boltív egyszerre minden és semmi, okozat és ok is egyúttal. De beláttam, hogy nem azzal törődöm, miként ing az Inga a boltív alatt, hanem a boltívet csodálnom olyan volna, mintha forrás partján fogná vissza magam, és nem innék, hogy helyette inkább bámuljam csak a vízfolyást a részegülésig.

A Saint-Martin-des-Champs szentélye csak azért létezett, mert a Törvény erejénél fogva az Inga létezhetett, ez utóbbi pedig azért, mert létezett az előbbi. Valami végtelen felve – gondoltam – nem menekvés más végtelenbe menekülni; a megvilágosodó azonosság elől nem menekvés azzal áztatni magam: lehet, hogy a mássággal találkozom.

Nem tudtam levenni a szememet a boltzárókőről, úgy indultam vissza, hátrálva és

lépésenként; merthogy egykettőre az eszembe véstem ezt az útvonalat, amikor bejöttem, s a kétoldalt sorakozó nagy fémteknőcök eléggé feltűnőek voltak ahhoz, hogy a szemem sarkából is lássam őket. Visszafaroltam a templomhajó hátuljába, a bejáratú kapuig, és most megint ott lógtak fölöttem azok a foszló vászonból és drótokból csinált fenyegető ősmadarak, azok a gonosz szitakötők, amelyeket egy titkos akarat lógatott alá a templomhajó mennyezetéről. Tudós metaforákat láttam bennük, jóval jelentősebbeket és célzatosabbakat, mint amilyenek a didaktikus ürügy színleg szánta őket. Jurakori rovarok és szárnyasok röpte, azoknak a hosszas vándorlásoknak az allegóriája, amelyeket összegzett lenn a földön az Inga, arkhónok, elfajult származékok, lecsap rám a hosszú archaeopteryx-csőrével Breguet, Blériot, Esnault aeroplánja, Dufaux helikoptere.

Igen, ez fogadja az embert a párizsi Conservatoire des Arts et Métiers-ben, ha keresztülvágott egy tizenharmadik századi udvaron, s utána belépett a régi apátsági templomba, mely úgy lett részévé a későbbi épületegyüttesnek, ahogy hajdan az eredeti perjelségnek is része volt. Belép az ember, és megdöbben az összebeszélés, ez az égi csúcsíveket a kőolajzabálókka társító csel.

A földön önjáró gépezetek, kétkerekűek és gőzkocsik sorakoznak, a magasban meg az úttörők repülői lebegnek; van úgy, hogy csonkítatlanok a tárgyak, bár elkoptatta, megviselte őket az idő, és a bizonytalan, részint természetes, részint elektromos fényben mindannyiukat mintha valami féle patina, valami ódonan homályló hegedülakk vonná be; és van úgy is, hogy már csak csontvázak, keretek, hajtókar- és forgattyúcsonkok, leírhatatlan kínokkal fenyegetők, már látod is magad a kínpadhoz láncolva, mindjárt megmozdul ott valami, és addig vájkál a húsdobban, amíg vallani nem kezdesz.

És túl e hajdan mozgó, mára mozdulatlan, elrozsdált lelkű tárgyak, a technikus gőg áhítattal megbámulni kirakott jeleinek során, baloldalt egy Szabadság-szobor, ama másik világ számára tervezett, Bartholdi-féle emlékmű kicsinyített mása, jobb felől pedig egy Pascal-szobor őrizetében, feltárul a szentély, ahol is az Inga lengését örült bogarász lidérces álma koronázza – megannyi rákolló, állkapocs, csáp, féregíz, szárny, láb –, egész temetőnyi géphulla – mágnesek, egyfázisú transzformátorok, turbinák, konverteregységek, gőzgépek, dinamók sokasága, mely akár újra megindulhatna, egyszerre mind –, és hátul, az Inga mögött, a belső kerengő-folyosón, asszír, kaldeus, karthágói bálványok, egykor tüzes hasú Baálok, kitépett és szögekkel átvért szívű nürnbergi szüzek, a valamikori repülőgépmotorok: leírhatatlan bálványkoszorú, úgy veszi körül, olyan hódolatellen az Ingát, mintha az Ész és a Világosság gyermekei arra ítélték volna, hogy ők őrizzék az idők végezetéig a Hagymány és a Tudás szimbólumát.

Vélhetik-e hát az unatkozó turisták, akik kifizetik a maguk kilenc frankját a pénztárnál, vasárnap pedig ingyen léphetnek be, hogy némely nikotintól sárga szakállú, gyűrött és zsíros gallérú, fekete csokornyakkendő, tubáktól szaglós szalonkabátos, savaktól barnult ujjú, akadémikus-irigykedésbe savanyodott agyú, bohózatba illő, egymást kölcsönösen cher maître-nek tituláló múlt századi öregurak merőben az ismeretterjesztés derék szándékától áthatva, azért rakták ki ezeket a tárgyakat e boltívek alá, hogy kedvében járjanak az adófizető radikális polgárnak, hogy így magasztalják a

haladás nagyszerű erőit? Nem, nem, a Saint-Martin-des-Champs – előbb mint perjelség, utóbb mint forradalmi múzeum – hétepcsés titkú tudások szemléltetőjéül rendeltetett, és ezek a repülőök, ezek az önjáró gépezetek, ezek az elektromágneses csontvázak azért vannak itt, hogy magukba rekesszenek valamiféle közlendőt, amivel én még mindig nem tudok mit kezdeni.

Hittem volna el, amit a katalógus állított képmutatóan, hogy a Konvent urai agyalták ki ezt a nagyszerű ötletet, mindennemű mesterségek szentélyét, ahová tömegek járulhatnak, holott a napnál világosabb, hogy ugyanez a terv szerint, sőt, ugyanezekkel a szavakkal Francis Bacon írta le Salamon Házát az ő *Új Atlantiszá*-ban?

Lehetséges, hogy csak én – én és Jacopo Belbo és Diotallevi –, hogy csak mi sejtettük meg az igazságot? Ezen az éjszakán talán megtudom a választ. Az a fontos, hogy sikerüljön bent maradnom a múzeumban zárás után, és megvárhassam az éjfelet.

Hogy hol jönnek be Ők, azt nem tudtam (úgy gyanítottam, hogy kell lennie valami járatnak, ami a párizsi csatornahálózaton keresztül valahonnan a múzeumból kivezet valahová a városba, talán a Porte-St-Denis közelébe), de abban biztos voltam, hogy ha most távozom, amonnan nem jutok vissza. El kellett tehát bújnom, bent kellett maradnom.

Megpróbáltam szabadulni a hely bővületétől, és hideg fejjel körülnézni a templomhajóban. Most már nem megvilágosodást, hanem információt kerestem. Úgy gondoltam, hogy a többi teremben nehezen találnék olyan helyet, ahol nem vesznek észre az örök (nekik a záráskor kötelességük végigjárni a termeket, nem lapul-e valahol egy tolvaj), itt, ez a járművektől zsúfolt templomhajó viszont a lehető legjobb búvóhely: utasként helyezkedem el valahol. Belétemetkezem élve egy halott járműbe. Játszottunk már épp eleget, miért ne játsszam el most még ezt is?

Fel a fejjel, buzdítottam magamat, ne gondolj most már a Tudásra; a Tudománytól kérj segítséget.

Különféle s furcsa óraműveink vannak, és mások, amelyek váltakozó mozgásokat gerjesztenek... És Érzékeket Kápráztató Házaink is vannak, ahol sikerrel végzünk mindennemű Manipulációkat, Hamis Jelenéseket, Csalásokat és Illúziókat... Ezek hát, fiam, a Salamon Házának kincsei.

[Francis Bacon, NEW ATLANTIS, ed. Rawley, London, 1627, pp. 41-42.]

Ismét ura lettem az idegeimnek és a képzeletemnek. Gunyorosan játszom kellett, ahogy játszottam egészen az elmúlt napokig, úgy, hogy én magam belé ne bonyolódjak. Műzeumban voltam, és roppant ravasznak és ébernek kellett lennem.

Bizalommal méregettem a felettem függő repülőket: felmászhathatnék az egyik biplánra, és a törzsében várnám ki az éjszakát, úgy, mintha a Becsületrend várományosaként épp a La Manche csatornát repülném át. A földön sorakozó autómobilok nevei nosztalgikus érzéseket keltenek bennem... Egy szép és kényelmes Hispano Suiza 1932-ből. Nem jó, mert túl közel van a pénztárhoz; persze át is ejthettem volna a pénztárost, ha bricseszben bukkanok fel, magam elé engedve egy kisasszonyt, aki krémszínű kosztümot, vékony nyaka köré csavart hosszú sálát, bubifrizurát és harangkalapot visel. Az 1931-es Citroën C 64-esből csak a fele van meg: tanmodellnek nagyszerű, de búvóhelynek nevetséges. Hát még a Cugnot-féle gőzkocsi, ez a csupa kazánból vagy üstből vagy micsodából való, ormóttan alkotmány. Inkább jobboldalt vizsgálódom, ahol a nagy, szecessziós kerekű velocipédek, a lapos vázú, rollerszerű draisienne-ek sorakoznak, szinte látom a Bois de Boulogne-ban tipegő, kürtőkalapos urakat, a haladás lovagjait.

A velocipédekkel átellenben remek kocsiszekrények, csábító zugok. A 45-ös Panhard Dynavia talán túl átlátszó és szűkös a maga jól kidolgozott áramvonalasságában; megfontolandóan magas viszont az 1909-es Peugeot: manzárdnak, alkóvnak is beillenek. Ha sikerülne bemásznom, utána senkinek se jutna már eszébe, hogy odabenn terpeszkedem a bőrülésen. De beszállni bajos, épp szemben ül egy teremőr, háttal a kerékpároknek. A felhágóra lépni, ügyetlenül kissé a prémgalléros felöltőmben, miközben ő lábszárvédősen, simléderes sapkáját a kezében szorongatva, alázattal kitarja nekem az ajtót...

Egy pillanatra megállt a szemem az 1873-as, tizenkét személyes Obéissante-on, Franciaország első gépi vontatású járművén. Ha a Peugeot lakosztály, akkor ez palota. De ebbe aztán semmiképp se bújhatok közfeltűnés nélkül. De nehéz is elbújni úgy, hogy a rejtekhelyek egy kiállítás képei!

Megint végigmentem a termen; egy csaknem kétméteres, hegyes hajóorrforma lábazon magaslott a túlfelén – „éclairant le monde”² – a Szabadság-szobor. A belsejében óratoronyféle üreg, ahonnan egy hajóablakon kinézve a New York-i öböl diorámaképét pillantja meg az ember. Éjféle leshelynek jó, mert a sötétben innen belátható balra a szentély, jobbra a templomhajó, hátulról pedig véd Gramme-nak a kereszthajószerszűségéből további folyosókra néző nagy kőszobra. De világosban nagyon is

² A világot megvilágosítva.

észrevevődik, ha van valaki az öröronyban, és egy épeszű teremőr, miután kiterelte a látogatókat, nyilván vet rá egy pillantást a biztonság kedvéért.

Kevés időm maradt, fél hatkor zárnak. Hamar szemügyre vettem ismét a kerengőfolyosót. A motorok közül egyik sem nyújthat menedéket. Sem a jobboldali nagy tengerjárószerkentyűk – víz martalékává lett Lusitania-féleségek ereklyéi – sem a sok-sok fogaskerekű, hatalmas, Lenoir-féle gázmotor. Nem, sőt, most, hogy alkonyuk, és már vizenyösszűrőkén szivárgott be a fény az ablakokon, megint erőt vett rajtam a félelem: ha itt bújok meg, mi lesz, ha aztán rájuk világítok a sötétben, és azt látom, hogy az éj birodalmában nehéz, fémes zihálással, bőrük vedlett, csupa csont és zsiger mivoltukban, olajos tajtéktól bűzölögve, új életre keltek. Már-már viszolyogtam ettől a Diesel-geniáliákat, turbóvaginákat, egykor – és ma éjjel talán ismét – lángot, füstöt, füttyöt okádó vagy szarvasbogárként egykedvűen zümmögő, tücsökciripelésű szervesetlen torkokat mutogató mustrától; hát bírom-e majd ezek között a merőben elvont célszerűségvázak, e nyomni, nyiszálni, tolni, törni, aprítani, gyorsítani, ütközni, robbanva nyelni, hengersizám csuklani, baljós bábuként ficamodni, kerékdobot forgatni, frekvenciát konvertálni, energiát transzfórmálni, kormányt tekerni képes automaták között, mi lesz itt velem? Ha rám uszítják őket a Világ Urai – mert az ő akaratukból vannak, hirdetni, hogy téves a teremtés: haszontalan szerkezetek, bálványai a lenti univerzum gazdáinak –, bírok-e velük, nem tántorulok-e meg?

Ki innen, ki innen, örültség az egész, ez vette el az eszét Jacopo Belbónak, s most én csinállok hülyét magamból, én, az örök hitetlen...

Nem tudom, jó-e, hogy ott maradtam akkor este. Máskülönb most csak a végét tudnám a történetnek, az elejét nem. Vagy nem itt volnék most, ahol vagyok, a dombtetőn, ezen a magányos helyen, és nem tanakodnék – miközben valahol messze lent kuttyák ugatnak –, hogy vajon csakugyan ott volt-e vége, vagy még csak most jön a vég.

Úgy döntöttem, hogy folytatom. Grammé szobránál balra fordulva, s egy folyosóra jutva elhagytam a templomot. A vasút-részlegben találtam magam, s a színes mozdony- és kocsimodelleket már megnyugtatóan játékszerűnek, valamiféle gyerekparadicsomnak, Madurodamnak, Miniatúr Olaszországnak láttam... Lassan hozzászoktam, hogy hol a szorongás, hol a bizakodás, hol a rettegés, hol meg a derű tör rám váltakozva (vajon nem épp a betegség kezdődik-e így?), és arra gondoltam, hogy csak azért zaklattak úgy fel a templomi képzetek, mert addigra már zsongott a fejem Jacopo Belbo megannyi rejtélyes fondorlat árán megfejtett irományaitól, tudván tudva amúgy, hogy ő az egészet az ujjából szopta. Technikai múzeumban vagyok, okoskodtam; technikai múzeumban vagy, egy tisztességes, – igaz, kissé talán nyomasztó helyen, de hát ártalmatlan hullák birodalma ez, tudod, milyenek a múzeumok, még soha senkit nem nyelt le keresztbe a Mona Lisa – róla csak az esztéták állítják, hogy hermafrodita szörnyeteg, hogy Medúza –, hogy nyelne hát le akkor a Watt masinája, hisz az csak az ossziáni-neogótikus arisztokratákat tudta megrémíteni, azért is ilyen fellengzősen kompromisszumos a külleme: csupa célszerűség és korinthoszi elegancia, forgattyú és fejezet, kazán és oszlop, kerék és timpanon. Jacopo Belbo még a távolból is megpróbált berángatni abba a látomásos csapdába, amely neki a veszte lett. Tudóshoz méltóan kell itt viselkedni, okoskodtam. A vulkanológus talán bizony porrá ég, mint

Empedoklész? Frazer talán üzött vadként a nemei erdőbe menekült? Na gyerünk, Sam Spade vagy, rendben? Csak nézz jól körül az alvilágban, ez a szakmád. Annak a nőnek, aki a magáévá tett, még a történet vége előtt meg kell halnia, és lehetőleg a saját kezdetől. Szevasz, Emily, klassz volt, ámde szívtelen báb voltál csupán.

Igen ám, de a közlekedéstörténeti folyosó után a Lavoisier-csarnok következik, onnan lehet aztán a nagy lépcsősoron az emeletre feljutni.

Az a fal menti vitrinjáték, az az alkimista-oltárszerűség közepén, az a tizenharmadik századi civilizált macumba-liturgia nem véletlenül van úgy elrendezve, hanem nagyon is jelképdús fortélynak a műve.

Először is: a rengeteg tükör. A tükörben az ember látni akarja magát, az ember már csak ilyen. Ott meg sehol sincs. Keresi magát, keresi, hova álljon a térben, hogy a tükör azt mondja: „ott vagy, te vagy az”, és csak szenved, csak kínlódik az ember, mert a Lavoisier-féle tükrök, akár homorúak, akár domborúak, lóvá teszik, kigúnyolják: ha hátralép, megvan, ha moccan egyet, volt-nincs. Azért csinálták ezt a tükörszínházat, hogy az ember elveszítse a személyazonosságát, és elbizonytalanodjék, ne tudja, hol is a helye. Mintegy azt sugallva neki: nem az Inga ő, s nem is az Inga helyén van. És nemcsak önmagát, hanem a közte és egy másik tükör közt található tárgyakat illetően is megrendül az ember bizalma. Jó-jó, a fizika meg tudja magyarázni, hogy mi történik és miért: a homorú tükör például összegyűjti a tárgyról – jelen esetben egy rézüstre helyezett lepárló készülékről – beeső sugarakat, és úgy veri vissza őket, hogy nem a tükörben jelenik meg az a tárgy, jól kivehetően, hanem sejtelmes-derengőn lebegve, fejre állítva, a tükrön kívül. Elég persze arrább moccani, és megszűnik ez a jelenség.

De aztán hirtelen magamat pillantottam meg, fejfelé, az egyik tükörben.

Kibírhatatlan.

Mit akart mondani Lavoisier, mit akartak sugallni a Conservatoire rendezői? Az arab középkor, Alhazen óta ismerjük az összes, tükörrel való varázslásokat. Érdemes volt-e csak azért megcsinálni az Enciklopédiát meg a Felvilágosodást meg a Forradalmat, hogy azután ki lehessen jelenteni: elég meghajlítani egy tükör felszínét, és máris a képzelet világában találjuk magunkat? És nem káprázattal traktál-e az egyenes tükör, amikor örök balkezességre ítéltén minden reggel visszanéz az emberre valaki borotválkozás közben? Érdemes volt-e csak ennyit közölni az emberrel itt, ebben a teremben; nem inkább azt akarja sugallni ez, hogy másként nézzünk minden egyebet, a vitrineket és mindazon eszközöket, melyek mintha a felvilágosodás-kori fizika és vegytan kezdeteinek állítanának emléket?

Bőrmaszok, égetési kísérletekhez védelmiül. Tényleg? Csakugyan azért csapta volna a fejébe az a búra fedte gyertyákkal játszó úriember ezt a patkánycsuklyát, ezt a marslakó-hadiszerelvényt, hogy ne bántsa a szemét a fény? *Oh, how delicate, doctor Lavoisier.* Ha a gázok kinetikáját akartad tanulmányozni, akkor ugyan miért rekonstruáltál ilyen nagy gonddal egy kicsiny eolipilát – csőrrel ellátott gömböt, mely gőzt fújva forog, ha hevítük –, holott az első eolipilát a beszélő szobrokhoz és az egyiptomi papok más csodáihoz készítette el Hérón segítségével a Gnózis idején?

Hát ez a rothadásos erjedést vizsgáló készülék 1781-ből, ez a Demiurgosz búzhódt fattyait illető remek célzás mit keres itt? Anyaméh-buborékból előbúvó üvegcsovek sokasága vezet villák támasztotta gömbökön és vezetékeken keresztül egy tartálytól egy

másikhoz, és közvetít semmibe nyíló spirálokon át valamiféle esszenciát... Rothadásos erjedés? *Balneum Mariae*, higanyszublimálás, *mysterium conjunctions*; az Elixir készül így!

Hát ez a bor erjedését (megint csak az erjedést!) tanulmányozni hivatott gép? Ez a kristályívek athanortól athanorig, lombikból lombikba játéka? Hát azok a nyeles szemüvegek, meg az a parányi klepszidra, meg az a kis elektroszkóp, meg az a lencse, az az ékírásjegy-szerű laboratóriumi kés, a kidobókaros spatula, az üvegpenge, a törpe homunculus csinálására szolgáló három centis égetett agyagtégelyecske, icipici klónokat gyártani hivatott iciri-piciri anyaméh, azok a mahagónidobozok s bennük falusi patikuspirulákhoz hasonló, állítólagos ásványmintákat, valójában Baszileiosz Leplének foszlányait tartalmazó, megfejthetetlen írásos pergamenekbe göngyölt fehér csomagocskák, a Hermész Triszmegisztosz fitymáját őrző ereklyetartók, meg az a hosszú és vékony nyelű kárpitoskalapács, koppantani, ha kezdődik a rövidke napnyi végítélet, az Avaloni Manók Kicsi Népe körében tartandó kvintesszencia-árverés, meg az a megfoghatatlan kis olaj égés-vizsgáló készülék, a lóhereszirmosan kirakott üveggolyók: aranycsövekkel egymáshoz és további kristálycsövekhez kötődnek a négylevelű lóherék, és a kristálycsövek egy rézhengerhez, és azután – egészen lent – megint ott egy arany- és üveghenger, és még lejjebb megint csak csövek, fityegő függelékek, heregolyók, mirigyek, görvélyek, bőbiták... Ez volna a modern vegytan? És ezért kellett lenyakazni a mesterét, holott semmi sem teremődik, és semmi sem pusztul el? Vagy azért ölték meg, hogy elhallgattassák, ne szólhasson arról, amit alakoskodva felfedett, akárcsak Newton, aki a nagy jóddolában is csak tovább törte a fejét a Kabbalán és a kvalitatív esszenciákon?

Vallomás a Conservatoire Lavoisier-terme, rejtjelezett üzenet, kompendiuma mindennemű konzerválásnak, kicsúfolása a modern ész erőfitogtató gögijének, sustorgása más rejtelmeknek. Jacopo Belbónak igaza volt, az Észnek nem volt igaza.

Siettem, sürgetett az idő. Itt a méter meg a kiló meg a mértékek, a hamis szavatosság-szavatolók. Agliètól tudtam meg, hogy a piramisok titkára úgy derül fény, ha nem méterben, hanem régi rőfben számolunk velük. Itt vannak a számológépek, ünnepli színlelt diadalát a számszerűség, pedig valójában a számok rejtett tulajdonságainak ígérete üzen, az Európa pusztáin át menekülő rabbinusok notarikonjára, a kezdetekre utalnak vissza. Asztronómia, óraszerkezetek, automaták – jaj nekem, ha most megtorpanásra késztetnek ezek az újabb kinyilatkoztatások. Racionalista teátrumfélelben elrejtett titkos üzenet mélyére hatolok, hamar, hamar, majd később, záróra és éjfél között veszem szemügyre ezeket a ferde alkonyi fényben valódi arcot öltő, nem eszközként, hanem valaminek képeként megmutatkozó tárgyakat.

Futás át a mesterségek, az energia, a villamosság termén, ezekbe a tárlókba úgysem bújhatok. Ahogy felfedeztem vagy megsejtettem egy-egy tárlósor értelmét, úgy hatalmasodott el rajtam mindinkább az aggodalom: mi lesz, ha nem marad időm rejtkehelyet találni, ahonnan megleshetem titkos értelmük éji megnyilvánulását. Úgy osontam már, mint az üldözött: mint akit üldöz az óra, az ijesztően rohanó idő. A föld kérérlhetetlenül forgott, az óra közelgett, nemsokára kiűznek innen.

Eladdig, míg a villamos készülékek folyosóján áthaladva az üvegtérembe nem értem.

Miféle ésszerűtlenség rendezte úgy, hogy a modern elme legfejlettebb és legdrágább szüleményei után olyan dolgok kapjanak teret, amelyeket a főnőcziak már évezredekkel ezelőtt ismertek? Vegyes terem ez, kínai porcelánok és lalique-i hermafrodita vázák, égetett agyagedények, majolikák, fajanszok, muranói üvegtárgyak, és hátul, egy hatalmas tárlóban, életnagyságú és háromdimenziós oroszlán, amint kígyót öl éppen. Látszólag azért van itt, mert a szoborcsoportozat teljes egészében üvegből készült, de jelképi szempontból nyilván más oka van ennek... Megpróbáltam felidézni, hol láttam én ezt már. Aztán eszembe jutott. A Demiurgosznak, a Szophia gyűlöletes szüleményének, az első arkhónnak, Jaldabaóthnak, aki felelős a viláért és a világ gyökeres rosszóságáért, kígyó- és oroszlánalakja volt, s a szeme tüzes fényt lövellt. Lehet, hogy az egész Conservatoire azt a gyalázatos processzust szemlélteti, amelynek révén az első számú princípium, az Inga teljességéből és a Pleróma ragyogásából eónként leválik az Ogdoász, és létrejön a kozmosz birodalma, ahol a Gonosz az úr. Igen ám, de akkor azt mondja nekem az a kígyó meg az az oroszlán, hogy – fájdalom: fordított – beavatásom útjának a végére értem, és nemsokára viszontlátom a világot, s nem olyanak, amilyennek lennie kell, hanem olyanak, amilyen.

Fel is figyeltem a Periszkópra: ott állt a jobb sarokban. Beléptem a fülkébe. Üveges ablaknyílás előtt találtam magam, mint holmi parancsnoki hídon, s az üveglapon valami film elmosódott képei mozogtak, várost láttam, felülnézetből. Aztán észrevettem, hogy ez a kép a fejem fölül, egy másik ernyőről vetül ide, ahol is fordítva jelenik meg; ez a másik ernyő pedig nézőké volt, és egy kezdetleges, voltaképpen két, tompaszögben egymásba illesztett dobozból álló periszkóphoz tartozott, melynek hosszabbik darabja cső gyanánt a fejem fölött s a hátam mögött kinyúlt a fülkéből, és egy fenti ablakig emelkedett, ahonnan – nyilván valami nagy látószöget lehetővé tevő lencsejáték segítségével – a külvilág képeit közvetítette. Emlékezetből úgy ítéltam meg, hogy a periszkópon át azt látom, amit a Saint-Martin apszisának legfelső ablakaiból: amit az Ingára lógatva, az akasztott ember utolsó pillantásával látnék. Szoktattam kicsit a szemem az elmosódó látványhoz: már ki tudtam venni a rue Vaucansont – arra néz a szentély – és a rue Contét, mely a templomhajó meghosszabbítás. A rue Contéból balra a rue Montgolfier, jobbra a rue de Turbigo nyílik, a sarkokon egy-egy presszó, a Le Week End és a La Rotonde, átellenben pedig a szemembe ötlött egy felirat, nagy nehezen ki is silabizáltam: LES CREATIONS JACSAM. A periszkóp. Nem egészen nyilvánvaló, miért az üveges terembe, és nem az optikai eszközök termébe állították; nyilván fontos volt, hogy épp innen, ebből a szemszögéből lehessen fürkészni a külvilágot, de nem tudtam, mi lehetett e választás oka. Mit keres ez a pozitívista, vernei sírkamra az oroszlán és a kígyó jelképes figyelmeztetése mellett?

Annyi bizonyos, hogy ha van erőm és merszem még néhány fertályórát itt maradni, akkor talán nem vesz észre az ör.

Végtelennek tetsző ideig maradtam ott mintegy alámerülve. Hallottam a kései látogatók, az utolsó örök lépteit. Már-már lekuporodtam a kémlelőablak alá, nehogy – csak úgy véletlenül – észrevevődjek, de aztán meggondoltam magam, hiszen ha állva maradok, és úgy vesznek észre, még mindig megjárthatom a szórakozott műzeumlátogatót, aki nem tudott betelni a csodás élménnyel.

Nem sokkal később leoltották a villanyt, és a teremre félhomály borult, a fülke

viszont kevésbé tetszett sötétnek, mert gyengén megvilágította az üveglap, amit én váltig bámultam tovább: már csak ez kötött össze a világgal.

A biztonság kedvéért tehát ácsorogtam; ha megfájdult a lábam, le-leguggoltam, és ez így ment legalább két órán keresztül. Záróakor az alkalmazottak munkaidejének még nincs vége. Felöltött bennem a takarítás réme: mi lesz, ha most nekifognak, és gondosan araszolva minden termet kitakarítanak? Azután eszembe jutott, hogy csak késő délelőtt nyit a múzeum, nyilván napvilágnál dolgozik tehát a személyzet, nem pedig este. Biztos, hogy így van, legalábbis a felső termekben, mert itt már semmiféle jövés-menést nem hallottam. Csak messzi neszeket, egy-egy tompa zajt, csukódó ajtókéket talán. Moccannom se volt szabad. Ráérek átmenni a templomba tíz és tizenegy között, sőt, talán még később is, hiszen az Urak csak éjfél körül érkeznek.

Ekkor egy csapatnyi fiatal lépett ki a Rotonde-ból. Az egyik lány végigment a rue Contén, és befordult a rue Montgolfier-ba. Nem valami forgalmas környék, bírom-e még órákig bámulni ezt a hátam mögötti bárgyú külvilágot?

Másrészt viszont nem azért van-e épp itt a periszkóp, hogy burkolt jelentésű üzeneteket közvetítsen nekem? Vízjelhetnékem támadt; nem szabad rágondolni, csak az idegesség miatt van.

Mennyi minden eszébe jut az embernek egy periszkóp belsejébe bújva, magányosan! Potyautas érezheti így magát a hajó gyomrában, hosszú-hosszú úton. Igaz is, a végcél a Szabadság-szobor, New York diorámájával. Még a végén elbóbiskolok, talán jót is tenne. De nem, hátha későn ébrednek fel...

Csak nehogy rám törjön a pánik: amikor biztosan tudom, hogy még egy pillanat és elüvöltöm magam. Periszkóp, tengeralattjáró, megfeneklettem, lehet, hogy már kerülgetnek is a mélységek nagy fekete halai, és nem látom őket, és csak én tudom, hogy fogytán a levegőm...

Nagyokat lélegeztem. Szedd össze magad. Csak a mosócédulában szabad ilyenkor bízni. Végiggondolni, lajstromozni a dolgokat, hogy miből mi következett. Azért tartok itt, mert ez és ez történt...

Feltolultak bennem az emlékek tisztán, pontosan, sorjában. A legutóbbi három fergeges nap, s aztán az elmúlt két év emlékei, együtt azokkal a negyven esztendővel ezelőttekkel, amelyekre akkor bukkantam rá, amikor betörtem Jacopo Belbo elektromos agyába.

Azért emlékszem (és emlékeztem), hogy értelmet vigyek a mi elhibázott teremtésünk rendtelenségébe. Most is, mint aznap este a periszkópban, behúzodom elmémnek egy messzi zugába, hogy történetet sugározzak ki belőle. Akár az Inga. Dionallevi megmondta, az első szefirá Keter, a Korona, az eredet, az ős-úr. Először egy pontot teremtett ő, abból lett a Gondolat: megrajzolta a formákat, valamennyit... Volt is meg nem is volt, bezárult a nevébe és kitért a neve elől, nem volt még más neve, csak az, hogy „Ki?“, pusztá óhaj volt, bárcsak néven neveztetnék... Kezdetben jeleket írt az aurába, sötét láng csapott ki a mélye legmélyéről, mint valami formátlannak formát adó színtelen ködgomoly, és mihelyt a köd terjeszkedni kezdett, tűzforras buggyant annak a közepében, és zuhogván világították meg a lángok az alsóbb szefirákat, le egészen a Királyságig.

De ebben a zimzumban, ebben a visszavonulásban, ebben a magányban talán –

megmondta Diotallevi – már ott volt a tikkún ígérete, a visszatérés ígérete is.

2/HOKHMÁ

In hanc utilitatem clementes angeli saepe figuras, characteres, formas et voces invenerunt proposituruntque nobis mortalibus et ignotas et stupendas nullius rei iuxta consuetum linguae usum significativas, sed per rationis nostrae summam admirationem in assiduam intelligibilium pervestigationem, deinde in illorum ipsorum venerationem et amorem inductivas.

[Johannes Reuchlin, DE ARTE CABALISTICA, Hagenhau, 1517, III.]

Két nappal korábban történt. Csak heverésztem azon a csütörtökön, nem tudtam rászánni magam, hogy kikeljek az ágyból. Előző nap délután érkeztem, és betelefonáltam a kiadóba. Diotalleivi továbbra is kórházban volt, és Gudrun komoran fogadott: ugyanúgy van, vagyis rosszabbul. Nem merem meglátogatni.

Ami Belbót illeti, ő nem volt bent az irodában. Gudrun azt mondta, betelefonált, és közölte, hogy nem tud bemenni, családi okokból. Miféle családi okokból? Hogy, hogy nem, de magával vitte a word processort – az Abulafiát, ahogy jó ideje nevezte – a nyomtatóval együtt. Gudruntól megtudtam, hogy hazavitte, ott akar befejezni valami munkát. Minek ez a nagy felhajtás? Nem tud a kiadóban írni?

El voltam anyátlanodva. Lia csak a jövő héten érkezik vissza a gyerekekkel. Még az este benéztem Piladéhoz, de senkivel se találkoztam.

Telefoncsörgésre ébredtem. Belbo volt az, furcsán, messziről szólt a hangja.

– Na, mi van? Honnan beszél? Már azt hittem, odaveszett a líbiai fronton, tizenegyben...

– Ne vicceljen, Casaubon, ez komoly ügy. Párizsban vagyok.

– Párizsban? Úgy volt, hogy oda én megyek! Nekem kell végre körülnézнем a Conservatoire-ban!

– Mondtam már, hogy ne vicceljen. Egy fülkében vagyok... illetve egy presszóban, szóval, nem tudom, meddig beszélhetek...

– Ha nincs elég tantusza, kérjen R-beszélgetést. Itt vagyok, várok.

– Nem a tantuszom múlik. Bajban vagyok. – Hadarni kezdett, ne legyen időm félbeszakítani. – A Terv! Igaz a Terv. Nagyon kérem, ne legyintsen rá. A nyomomban vannak.

– Kicsodák? – Még most sem akaródzott megérteni.

– Az istenit, Casaubon, hát a templomosok; tudom, hogy hitetlenkedik, de minden igaz volt. Azt gondolják, nálam van a térkép, kelepcebe csaltak, kényszerítettek, hogy jöjjenek Párizsba. Azt akarják, hogy szombaton éjjélkor legyenek a Conservatoire-ban, érti: Szent Iván éjjelén... – Összefüggéstelenül beszélt, nem tudtam követni. – Nem akarok oda menni, meglépek, Casaubon, kinyírnak azok engem. Értesítse De Angelist,

³ Jótékony serénykedésükben az angyalok gyakorta oly figurákat, betűket, formákat és hangokat találtak és kínáltak fel nekünk, halandóknak, amelyek ismeretlenek voltak számunkra és csodálatosak is, és amelyek semmiképp sem felelven meg a megszokott nyelvhasználatnak, arra kell hogy indítsanak bennünket, hogy az eszünk feletti álmélikodástól minden megérthető dologok kitartó kutatásáig, kutatásuktól pedig mindeme dologok tiszteletéig és szeretetéig eljussunk.

illetve nem, De Angelist fölösleges, hagyjuk a rendőrséget, még csak az kéne...

– Tehát?

– Tehát, tehát, mit tudom én, olvassa le az Abulafián, a napokban mindent lemeze írtam, azt is, ami az elmúlt hónapban történt. Maga elutazott, nem volt kinek mesélnem, három nap, három éjjel csak írtam... Ide hallgasson, menjen be a kiadóba, az íróasztalom fiókjában talál egy borítékot két kulccsal. A nagy nem fontos, az a nyaralóm kulcsa, a kicsi viszont a milánói lakáskulcsom; menjen fel hozzám, és olvasson el mindent, aztán döntse el maga, hogy mi legyen; illetve majd még beszélünk, jaj Istenem, nem is tudom, mit csináljak...

– Jó, elolvasok mindent. De utána hol találom meg?

– Nem tudom, én itt minden éjjel más szállodába megyek. Maradjunk abban, hogy még ma megteszi, amire kértem, azután pedig várjon a lakásomon, holnap délelőtt megpróbálom újráhívni, ha tudom. Szent Isten, a kulcsszó pedig...

Zajokat hallottam, Belbo hangja közeledett és távolodott, erősödött-gyengült, mintha ki akarnák tépni a kagylót a kezéből.

– Belbo! Mi történik?

– Megtaláltak! A kulcs...

Száraz csattanás, mintha löttek volna. Alighanem a kagyló esett le és ütődött a falnak vagy a telefon alatti polcnak. Zűrzavar. Aztán a kattanás: valaki letette. Nyilván nem Belbo.

Azonnal beálltam a zuhany alá. Fel kellett ébrednem. Nem értettem, mi megy itt. Hogyhogy igaz a Terv? Abszurdum, hiszen mi agyaltuk ki. Kicsoda kapta el Belbót? A rózsakeresztesek, Saint-Germain grófja, az Ohrana, a templomos lovagok, a hasszaszinok? Az egész teljesen valószínűtlen, úgyhogy végül is minden lehet. Az is lehet, hogy Belbónak elment az esze; miért, miért nem, de nagyon feszült volt az utóbbi időben, vagy Lorenza Pellegrini miatt, vagy mert mindinkább rabul ejtette a saját agyszüleménye; azazhogy a miénk, mert hát a Terv közös volt: az enyém is, az övé is, Diotallevié is, de a megszállottja ő lett, önála szemlátomást komolyra fordult a játék. Fölösleges is tovább találgatni. Besiettem a kiadóba, Gudrun epés megjegyzésekkel fogadott, mondván, hogy újabbán az ő vállán nyugszik az egész cég, hamar a szobánkba mentem, megtaláltam a borítékot, a kulcsokat, s azzal már szaladtam is a Belbo lakására.

Szellőzetlenség, áporodott bagószag, teli hamutartók mindenütt, a mosogatóban nagy halom mosatlan, a szemétvödörben üres konzervdobozok garmadája. A dolgozószobában egy polcon három üres whiskysüveg meg egy negyedik, még vagy kétujjni szesszel. Olyan ember lakása, aki az elmúlt napokat bezárkózva, találomra ezt-azt bekapva, eszeveszett, bódult munkában töltötte.

Csak két szoba volt, zsúfoltság, könyvhalmok minden sarokban, roskadozó polcok. Rögton megláttam az asztalon a számítógépet a nyomtatóval meg a lemeztartókkal. A polcok közti szűk helyen néhány kép szorongott a falon; az egyiket, mely épp az asztallal szemben lógott, egy tizenhetedik századi metszet gondosan bekeretezett reprodukcióját, egy allegóriát, észre se vettem a múlt hónapban, amikor felugrottam egy sörre nyaralás előtt.

Az asztalon Lorenza Pellegrini fényképe, apró betűs, kicsit gyerekesen kalligrafált

ajánlással. Csak az arca látszott, de a pillantása, a pusztá pillantása zavarba hozott. Önkéntelen tapintattal (vagy féltékenységből?) megfordítottam a fotót, és nem olvastam el az ajánlást.

Iratlapok is voltak ott. Kerestem köztük valami érdekeset, de csak tabulációkat, kiadói tervlapokat láttam. Találtam viszont egy olyan kinyomtatott fájlt, amely a dátumból ítélve a szövegszerkesztővel folytatott első kísérletekkor keletkezett. Az is volt a címe, hogy „Abu”. Eszembe jutott, hogyan fogadta az Abulafiát annak idején a kiadó: Belbo szinte gyerekesen lelkendezett, Gudrun morgott, Diotallevi élcelődött.

Ezt az „Abu”-t Belbo nyilván magánválaszul szánta az akadémuskodóknak, neofita diákcsínyül, de sokat elárult vele arról is, hogy micsoda hatalmas szerkesztői hévvel vetette rá magát a készülékre. Mindig is azt mondogatta ő a sápadt mosolyával, hogy mivel rájött: nem lehet főszereplő, úgy döntött, hogy intelligens néző lesz (főlősleges írnia olyannak, akiben nincs komoly készletés, jobb, ha inkább a mások könyveit írja át, márpedig a jó kiadói szerkesztő ezt teszi); és hát most valami kábítószer-félére lelt ebben a készülékben, lecsapott rá, úgy futtatta végig a billentyűzetén az ujjait, mintha a *Vidám földműves* témáját variálná a régi otthoni zongorán, nem törődve vele, hogy ki mire véli. Nem hitte, hogy alkotna; az írástól rettegett, de erről tudta, hogy nem alkotás, hanem elektronikus hatáspróba, csuklógyakorlat. A játék elhessentette a szokásos rémképeit, kapóra jött, mert Belbo kiélhette általa az ötvenéves férfiakra jellemző második kamaszkorát. Mindenesetre hogy, hogy nem, de oldódott a természetes borulátása, a múlttal számot vető küszködése, amint ezzel az ásványi, objektív, engedelmes, felelőtlen, tranzisztelizált memóriával bocsátkozott párbeszédbe, ezzel a nagyon emberségesen embertelen, a szokásos életiszonyát feledtető valamivel.

filename: Abu

De szép november végi reggel, kezdetben vala az Ige, haragot, istennő, zengd Péleidész Akhilleuszét, a hölgyek, lovagok, kardok, szerelmek. Pont, és magától az elejére megy. Hadd lám, hadd lám, hadd lám, no né, no né, megfelelő programmal anagrammát is lehet csinálni, ha már megírtál egy egész regényt egy Rhet Butler nevű déli hősről meg egy Scarlett nevű makrancos leánykáról, és aztán meggondolod magad, elég egy utasítás, és Abu a Rhet Butiereket Andrej hercegre, a Scarletteket Natasára, Atlantát pedig Moszkvára cseréli ki, és kész is a háború és béke.

Most figyelj, Abu: leírom ezt a mondatot, utasítom Abut, hogy cserélje ki mindegyik „á”-t „akká”-ra és mindegyik „é”-t „ullá”-ra, és szinte finnil lesz akkor itt ez a rész.

Most figyelj, Akkabu: lullaírom ullazt akka mondakkatot, utakkasítom Akkabut, hogy csullarullal-julla ki mindullagyik „akka”-t „akkakkakka”-rakka ullas mindullagyik „ulla”-t „ullakka”-rakka, ullas szintulla finnil ullasz akkakkor itt ullaz akka rullasz.

Ah, be jó, ah, különbözős szédülete, ah, eszményi álmatlanságban szenvedő, eszményi olvasóm, ah, finnegan virasztása, ah, kecses és kezes állat. Nem a gondolkodásban segít, hanem abban, hogy helyette gondolkodjak.

Teljességgel szellemi masina. Ha lúdtollal írok, kaparhatom a gyötrelmes papírost, mártogathatok pillanatonként, megszaladnak a gondolataim, és a csuklóm nem bírja az iramot; ha írógépelek, összeakadnak a betűk, nem haladhatok úgy, ahogy a kezem bírná, a gép diktál otromba ütemet. Ezzel viszont, velem, Óvelem, elábrándozhat az ujjam, rebbenve súrolja elmém a billentyűket, majd huss, felröppen arany szárnyakon, és végre-valahára el-töprenghetek szigorú, kritikus észsel a kezdet kezdetének boldogságán.

N aés akkromost fogomezta hejesírásli hubagyűjteményt és utasítom a gépet hogy másóajl e éstárojaa memoirjába és aztúan írjaki a monotorrra amásiko l dalra fojltatólagosan,

Na, szóval most vakon írtam, és akkor fogtam ezt a helyesírásihibagyűjteményt, és utasítottam a gépet, hogy ismételje meg folytatólagosan, amit elrontott, de ezúttal kijavítottam, és végre teljesen olvasható, tökéletes lett, kiválógattam az ocsúból a tiszta bűzát.

Bűnbánóan kidobhattam volna az előző bekezdést; csak azért hagyom meg, hogy szemléltesse, milyen jól megfér ezen a képernyőn a van és a legyen, a véletlen és a szükségszerű. De azt is csinálhatnám, hogy a memóriából nem tüntetem el azt a szégyenletes bekezdést, csak a látható szövegből, megfosztva így a mindenevő freudiánusokat meg a szövegboncnokokat a találgatás örömétől, a szakmai remekléstől és az akadémiai dicsőségtől.

Jobb, mint a valódi memória, mert emlékezni nagy nehezen az is megtanul ugyan, de felejtani nem. Diotallevi szefárd mániája, hogy palotákat képzel el, a palotákban széles lépcsősor, a lépcső tetején kőszobor – marcona vitézt ábrázol, amint védtelen nőt gyaláz meg épp szörnyű módon –, s aztán folyosók, száz meg száz szobával, mindegyikben egy-egy csoda ábrázolása, hirtelen jelenések, nyugtalanító történések, életre kelő múmiák, és valamennyi nagyon is emlékezetes képhez egy-egy gondolatot, kategóriát, kozmikus bútordarabot, sőt, szillogizmust, roppant lánckövetkeztetést, apoftegma-füzért, hüpallagé-sorozatot, zeugma-rózsákat, üszteron próteron-, lógói apophantikoi-táncokat, sztoikheia-hierarchiákat, ekhinox-precessziókat, parallaxisokat, herbáriumokat, gümnoszophista-genealógiákat tár-sítasz – és ígytovább, a végtelenségig –, ó, Raimundo, ó, Camillo, hiszen elég volt gondolatban visszanyúlnotok a látomásaitokhoz, és in love and joy máris rekonstruáltátok a lét nagy láncolatát, mivelhogy az égvilágon mindent, ami az elmétekben megmutatkozik, belefoglaltak már egyetlen kötetbe, és Prouston csak mosolyogtatok volna. De amikor felmerült bennem és Diotalleviben az ars oblivionalis ötlete, nem sikerült rálelnünk a felejtés szabályaira. Keresheted az eltűnt időt bizonytalan nyomokat fürkészve, mintha Hüvelyk Matyit hajkurászna az erdőben, de azon hiába is igyekeznél, hogy a megkerült időt szántsándékkal elveszítsd. Hüvelyk Matyi újra meg újra előbukkan, mint valami rögeszme. A felejtésnek nincs technikája, maradnak az olyan, esetleges természeti folyamatok, mint a

koponyasérülés, az amnézia, vagy a manuális rögtönzések: utazás, szesz, álmokúra, öngyilkosság, tudom is én.

Abu viszont kis, helyi öngyilkosságokat, ideiglenes amnéziákat, fájdalommentes megkukulásokat is lehetővé tesz.

Hol voltál tegnap este, L

Nesze semmi, fogd meg jól, indiszkrét olvasóm, ezzel az előbbi félbeszakadt, semmibe futó sorral egy hosszú mondat kezdődött, úgy ám, amit meg is írtam, de aztán megbántam, hogy megírtam (sőt, azt is, hogy kigondoltam), mivelhogy az lett volna jó, ha meg se történik, amit leírtam. Elég volt egyetlen utasítás, tejes nyál vonódott a fatális és helytelen bekezdésre, megnyomtam a „törlés” gombot, és erre sssss, volt-nincs.

Sőt. Az öngyilkos tragédiája, hogy amint kiugrott az ablakon, már a hetedik és a hatodik emelet közt megbánja: „Jaj, bárcsak visszacsinálhatnám!” Na, nem. Ilyen nincs. Puff. Abu viszont elnéző, engedi, hogy meggondolja magát az ember, még visszahozhatnám az eltűnt szövegemet, ha idejében így döntenék, és megnyomnám a „mentés” gombot. De jó érzés! Elég tudnom, hogy emlékezhetnék, csak akarnom kell; s már felejték is.

Soha többé nem járkálok presszóról presszóra, hogy idegen űrhajócskákat semmisítsek meg nyomjelző lövedékekkel, mielőtt engem semmisítene meg a szörnyeteg. Ez jobb, itt az ember gondolatokat semmisít meg. Valóságos galaxis ez, sok-sok ezeryi bolygóból áll, szépen sorba rendeződő fehér vagy zöld aszteroidákból, amiket az ember maga kreál. Fiat Lux, Big Bang, hét nap, hét perc, hét másodperc, és egész világ születik a szemed láttára, örökké cseppfolyós univerzum, amelyben nemhogy numerus Clausius nincs, de pontos kozmológiai vonalak és időmegkötöttségek sincsenek, itt az időben is lehet visszafelé menni, nemtörődöm képpel bukkannak fel és megint fel a karakterek, a semmiből kandikálnak elő, és engedelmesen bújnak vissza ugyanoda, és amikor lehív, összekapcsol, töröl az ember, a maguk természetes helyén bomlanak fel, hektoplazmásodnak újra, puha egymáshoz csapódások és kettéfoszlások tengermélyi szimfóniája ez, a Sárga Tenger alattjáró csukájához hasonlatos önevű üstökösök kocsonyás tánca, csak egy nyomás, ujjbeggyel, és a selejt már siklik is vissza egy falánk szó szájába, és eltűnik benne, szippant egyet a szó, és glutty, jóéccakát, ha nem hagyom abba, megeszi, és a nagy semmiből hizlalja fel magát, eltűnt macska mosolya, cheshire-i fekete lyuk.

Ha meg olyasmit írok, amit nem illik, sebj, marad a dolog a lemezen, a lemezt pedig kulcsszóval látom el, és többé senki se tudja elolvasni, titkos ügynököknek való, megírom az üzenetet, kimentem és lezárom, azután zsebre vágom a lemezt, és volt szerencsém; maga Torquemada se jön rá soha, hogy mit írtam, csak én tudom és még valaki (Valaki?). Vagy, mondjuk, megkínoznak, mire én színleg megtörök, és úgy teszek, mintha lepöntyögném

a kulcsszót, de ehelyett megnyomok egy titkos billentyűt, és az üzenet nincs többé.

Jaj, írtam valamit, és egy véletlen hüvelykujjmozdulattal letöröltem. Micsodát? Nem emlékszem. Csak azt tudom, hogy üzenet nem volt. Később persze lehet még, ki tudja.

Nem volt elől más. A számítógéplemezek közt kellett folytatnom a keresést. Számozva voltak a lemezek, és úgy gondoltam, hogy a legegyszerűbb az elsővel kezdenem. De Belbo valami kulcsszót emlegetett. Mindig is féltékenyen őrizte az Abulafia titkait.

Mihelyt bekapcsoltam a gépet, meg is jelent a következő, kérdés formájú üzenet: „Tudod a kulcsszót?” Semmi felszólítás, illetudó ember ez a Belbo.

A gép nem segít, tudja, hogy kulcsszó kell, ha pedig nincs, hát hallgat. Bár mintha azt mondaná: „Mindaz, amire kíváncsi vagy, itt van a bendőmben. Kéne, mi? Orrod tőle fokhagymás!” Most légy okos, gondoltam; te, aki úgy szeretted Diotallevivel a permutációs játékokat, te, szerkesztők Sam Spade-je, ahogy Jacopo Belbo mondaná, hát tessék, oldd meg a rejtelnyt.

Az Abulafián hétbetűs lehet a kulcsszó. Hányféle permutáció képzelhető el az ábécé huszonöt betűjével, az ismétléseket is számítva? Mert, mondjuk, „kadabra” is lehet az a jelszó, annak sincs akadálya. Ki van ez valahol számolva, és az eredmény hatmilliárd-valamennyi, ha igaz. Hiába volna olyan óriásszámítógémem, amelyik másodpercenként akár egymillió sebességgel tud kiötni hatmilliárd permutációt, az Abulafiával egyenként kéne közölnie őket, kipróbálás végett, az Abulafiáról viszont tudom, hogy körülbelül tíz másodpercbe telik, amíg megkérdezi, s azután ellenőrzi a passwordöt. Vagyis hatvanmilliárd másodpercbe. Minthogy pedig másodpercekből egy évben alig van több, mint harmincegymillió, vagy kerekítve, mondjuk, harmincmillió, a feladat elvégzéséhez szükséges idő kétezer év. Nem rossz.

Kénytelen voltam találgatni. Milyen szóra gondolhatott Belbo? Először is: kezdetben találta-e ki, amikor használatba vette a masinát, vagy az utolsó napokban, amikor rájött, hogy a lemezek robbanóanyagot tartalmaznak, és hogy a játék, legalábbis az ő számára, nem játék többé? Nagy különbség.

Vegyük inkább a második feltételezést. Belbo úgy érzi, hogy fenyegeti őt a Terv, komolyan veszi a Tervet (ezt adta ugyanis értésemre, amikor telefonált), és erre keresett egy olyan kifejezést, amely kapcsolatos a mi históriánkkal.

Vagy talán mégsem: olyan kifejezés, ami a Hagymánnyal kapcsolatos, Nekik is eszükbejuthat. Átsuhant az agyamon, hátha Azok bejöttek a lakásba, lemásolták a lemezeket, és ugyanezekben a percekben valami eldugott helyen próbálgatják a lehetséges kombinációkat. A legfőbb kompjúteren egy Kárpátok-béli kastélyban.

Badarság, véltem, azok a népek nem számítógéphez szoktak, inkább a notarikont, a gimatriát, a temurát használnák, és úgy kezelnék a lemezeket, mint a Tórárt. És annyi idejük rámenne, amennyi a Széfer Jecirá megírása óta eltelt. De azért ez a feltevés sem hanyagolható el. Ha léteznek, bizonyára a Kabbala szellemében járnak el, és – ha meggyőződése, hogy léteznek – talán Belbo is ezt az utat járja.

A lelkiismeretem megnyugtatása végett végigpróbáltam a tíz szefirát: Ketert,

Hokhmát, Bínát, Heszedet, Gevurát, Tiferetet, Necáhot, Hodot, Jeszodot, Málkhútot, és ráadásképpen még a sekhinát is... Nem működött, hát persze, bárkinek ez jutna legelőször az eszébe.

A kulcsszó mindazonáltal kézenfekvő kellett hogy legyen, olyasmi, ami szinte magától eszébe jut az embernek, mert aki valamilyen szövegen dolgozik, méghozzá megszállottan, ahogy bizonyára Belbo dolgozott az utolsó napokban, az nem szabadulhat abból a nyelvi világból, amelyikben benne él. Még hogy – tudom is én – Lincoln vagy Mombasa jusson eszébe, miközben betege a Tervnek? Életidegen ötlet. A Tervvel kapcsolatos szó kell, hogy legyen. De micsoda?

Megpróbáltam felidézni az írás közben kényszeresen dohányzó, ivó, körbe-körbe pislantó Belbo észjárását, A konyhába mentem, kitöltöttem magamnak az utolsó csepp whiskyt az egyetlen tiszta pohárba, amit találtam, visszaültem a számítógéphez, a szék támlának dőltem, és felraktam a lábam az asztalra, aprókat kortyolgatva (éppen úgy, mint Sam Spade; vagy talán Marlowe? nem is tudom), és körbe-körbe pislantottam. A könyvek túlságosan messze voltak, nem tudtam elolvasni a gerincükön a címeteket.

Lenyeltem az utolsó korty whiskyt, becsuktam a szemem, felnéztem ismét. Az a tizenhetedik századi metszet. Jellegzetes korabeli rózsakeresztes allegória, gazdagon teli kódolt, Testvériség-tagokat kereső üzenettel. Nyilván a rózsakeresztesek Templomát ábrázolja, mégpedig – a reneszánsz kori keresztény-zsidó ikonográfiát követve – kupolás torony formájában, merthogy a jeruzsálemi Templom újjáépítéséhez Omár mecsetje szolgált mintául.

A torony körüli táj, akárcsak a tájat benépesítők, csupa össze nem illés, mint az olyan rébuszokban, amelyek palotát mutatnak, a palota előtt varangyos békát, felmálházott öszvért, királynak ajándékot átnyújtó apródot. Ezen a képen, lent balra, nemes férfiú emelkedett ki egy kútból holmi csörlők tekerte kötél segítségével, mely egy kerek ablakon átbújva valahol a torony belsejében végződött. A kép közepén zarándok térdelt, a kezében zarándokbot helyett jókora horgony. Jobboldalt, majdnem szemben a toronnyal meredek sziklaszirt, lovag rohant le róla kivont karddal, túlfelől pedig az Ararát sejlett, csúcsán a megfeneklett Bárkával. Fenn a sarkokban két felhő, egy-egy csillag világlított rájuk, rézsütös sugarakat vetve a toronyra, a sugarak mentén pedig két alak bontakozott ki, egy kígyó övezte mezítlén ember meg egy hattýú. Fent középen dicsfény, fölötte az „oriens” szó, héber betűk rajzolódtak ki rajta, mögüle Isten keze nyúlt ki, zsinóron tartva a toronyt.

Kerekeken gördült a torony, négyszögű földszintje volt, ablakai, ajtaja, jobboldalt felvonóhídja meg aztán egy erkélysorféléje is volt négy figyelőtoronnyal, mindegyikben egy-egy héber betűdíszes pajzsú, pálmalevelet lengető katona. De csak három katona látszott, a negyediket csak sejteni lehetett a nyolcszögű kupola tömbje mögött, melyen egy másik, úgyszintén nyolcszögletű építmény is emelkedett, abból pedig két nagy szárny bukott ki kétfelé. Mindefölött még egy, kisebb kupola, négyszögű tornyocskával, melynek karcsú oszlopok tartotta tág, nyitott boltívein át be lehetett látni a belsejébe, abban is egy harangra. Végül egy utolsó, négyfelé osztott boltozatú kis kupola: ebbe akaszkodott az istenkéz tartotta fonál. A kis kupola egy-egy oldalán a „Fa/ma” szó, a kupola fölött felirat: „Collegium Fraternitatis”.

A furcsaságok ezzel nem értek véget, mert két további kerek toronyablakból balra egy hatalmas, a többi figurához képest aránytalanul nagy, szablyát szorító kar bukkant elő, úgy, mintha a toronyba zárt szárnyas lényhez tartoznék, jobbra pedig egy nagy trombita. Már megint a trombita...

Hirtelen feltűnt, hogy gyanús szabályossággal sorakoznak az ablaknyílások a kupolákon, és gyanúsan sok van belőlük, az oldalfalakon viszont esetlegesekek. Csak két oldala látszott a toronynak, derékszögű perspektívából, és úgy lehetett képzelni, hogy a szimmetria okán minden ajtó, ablak és nyílás, ami eminnen látható, ugyanilyen rendben sorakozik még egyszer a túloldalon. Vagyis: négy boltív a harangkupolában, nyolc ablak az alatta levőben, négy figyelőtorony, hat ablaknyílás a keleti meg a nyugati, tizenégy az északi meg a déli homlokzat között. Összeadtam: ez harminchat nyílás.

Harminchat. Több mint tíz éve nem hagyott nyugodni ez a szám. Meg a százhusz. A rózsakeresztesek. Százhusz osztva harminchattal, az – hét számjegyet hagyva meg – annyi, mint 3,333333. Túlságosan is tökéletes, de talán mégsem árt, ha kipróbálom. Kipróbáltam. Sikertelenül.

Eszembe jutott, hogy ha ezt a számot kettővel megszorom, nagyjából a Fenevad száma az eredmény: 666. De ez az okoskodás is légből kapottnak bizonyult.

Egyszerre csak szemet szúrt a központi fényesség, az isteni góc. Egészen nyilvánvalóak voltak azok a héber betűk, a székéből is látni lehetett őket. Csak persze az Abulafián nem írhatott Belbo héber betűket. Jobban megnéztem: ismertem mindet, igen, jobbról balra, jód, hé, váv, hé. Jáhve, az Isten neve.

És azzal kezd, hogy változatokat készít e névből: JHVH, kezdetben még egyedül, és szemügyre veszi valamennyi változatát, és mozgatni és forgatni kezdi, akár egy keretet...
[Abulafia, HAJJÉ HÁNEFES, Ms. München 408]

Az Isten neve... Hát persze. Eszembe jutott, mit mondott egymásnak Belbo meg Diotallevi aznap, hogy meghozták Abulafiát a kiadóba.

Diotallevi ott állt a szobája ajtajában, és erőltetetten nyájaskodott. Diotallevi nyájassága mindig sértő volt, de Belbo ebbe – maga is nyájasan – beletörődött, úgy látszik.

– Semmire se mész vele. Csak nem akarod átmásolni rá az olvasatlan kéziratokat?

– Válogatásra, listák rendezésére, kartonok pontosítására kell. Írhatok is rajta valamit, de saját szöveget, nem a másokét.

– De hisz megesküdtél rá, hogy te magad soha semmit se fogsz írni.

– Arra esküdtem meg, hogy nem gyötrom a világot újabb kéziratokkal. Azt mondtam, hogy rájöttem: nem vagyok főszereplőnek való, és ezért...

– ...inkább okos néző leszel. Tudom. Na és?

– Az okos nézővel is megeskik, hogy eldudorássza koncert után hazamenet a második tételt. De ebből még nem következik, hogy legközelebb ő akarja vezényelni a Carnegie Hallban...

– Szóval írásdudorászási gyakorlatokat fogsz végezni, hogy kiderítsd: tényleg nem szabad írnod.

– Tisztességes belátás lenne részemről.

– Ne mondja!

Diotallevi, csakúgy, mint Belbo, Piemontból származott, és mindketten gyakorta fejtegették, hogy a derék piemontiak jólnevelten végighallgatják a másikat, mélyen a szemébe néznek, s aztán azt mondják: „Ne mondja!”, és ezt képesek úgy mondani, hogy a látszólag udvarias érdeklődés valójában porig sújtja az embert. Én barbár vagyok, mondták, én az ilyen finomságokra mindig is süket leszek.

– Barbár?! – tiltakoztam. – Én Milánóban születtem, de a családom Valle d'Aosta-i eredetű...

– Blabla! – legyintettek. – Egy piemonti azonnal megismerszik a szkepticizmusáról.

– Én is szkeptikus vagyok.

– Nem. Maga csak hitetlenkedik, és az nem ugyanaz.

Tudtam, miért fogadja Diotallevi olyan bizalmatlanul Abulafiát. Hallotta valakitől, hogy cserélgetni lehet vele a betűk sorrendjét, úgyhogy egy-egy szöveg akár önmaga ellentétét is létrehozhatja, és sötét jövődölések süllhetnek ki belőle.

– Permutációs játékok – próbálta magyarázni neki Belbo. – Nem ezt hívják temurának? Nem ezt csinálja a jámbor rabbi is, hogy feljusson a Fényesség kapuihoz?

– Ugyan, barátom – mondta erre Diotallevi –, nem értesz te semmit. Az igaz, hogy a Tóra, mármint a látható Tóra, csak egy lehetséges permutációja annak az örök Tórának, amelyet Isten kigondolt, és Ádámra bízott. És évszázadokon át cserélgetve a könyv betűit, végeredményben rá lehetne találni megint az eredeti Tórára. De

nem az eredmény számít. Nem, hanem a folyamat; hogy híven járassa az ember az imádság és az írás malmát, apránként fedezve fel az igazságot. Ha azonnal megkaphatnád az igazságot ettől a masinától, biztos, hogy nem is ismernéd fel, mert nem tisztította még meg a szívedet hosszas kérdezés. Na és hogy egy irodában? Ugyan, kérlek! A gettóban tessék mormolni a Könyv szavait, kicsi kunyhóban, napról napra szokva a görnyedést, azt, hogy a csípődhez szorul a könyököd, hogy a Könyvet tartó kezed meg a másik, az, amelyik lapozgat, szinte el se válik egymástól, és valahányszor meg akarod nyálazni az ujjad, függőlegesen viszed az ajkadhoz, mintha maceszt tördelnél, vigyázva, nehogy egy morzsája is veszen dőbe menjen. Nagyon lassan majszolsz el minden szót, csak úgy szedheted szét és rakhatod össze megint, ha engeded, hadd olvadjon el a nyelveden, és vigyázol, nehogy lecsöppenjen a kaftánodra, mert ha csak egy szó is elillan, akkor megszakad az a szál, amelyik a felső szefirákkal köt össze. Ennek szentelte az életét Abraham Abulafia, miközben a ti szent Tamásotok azon fáradozott, hogy a maga öt kis útján jusson el Istenhez. Abulafia *Hokhmát há-Céruf*-ja egyszerre volt a betűtársítás tudománya és a szívek megtisztításáé is. Misztikus logika; a betűknek és a betűk végtelen permutációkba örvénylésének a világa a boldogság világa, a társítás tudománya: muzsikáló gondolat; de vigyázz, lassan és óvatosan mozogj, mert könnyen lehet, hogy nem révületbe ejt, hanem tébolyba taszít a masinád. Abulafiának sok tanítványa nem volt képes megtorpanni annál a keskeny küszöbnél, amelyik Isten neveinek a szemlélését elválasztja a mágikus praktikáktól, a nevek manipulálásától, attól, hogy talizmánt, természet felett uralkodó eszközt csináljon belőlük valaki. És nem tudták, ahogy nem tudod te sem – és a masinád sem –, hogy minden betű egy-egy testrészhöz kötődik, és ha úgy raksz odább egy mássalhangzót, hogy nem ismered az erejét, megeshet, hogy valamelyik tagod máshová kerül vagy másmilyen lesz, megcsonkulsz, de szörnyen, és kívül rekedsz egy életre és belül egy örökkévalóságra.

– Hát ide figyelj – mondta neki erre Belbo ugyanezen a napon –, nem győztél meg, sőt. Énnekem most egy saját külön személyi Abulafiám lett; én parancsolok neki, ahogy annak idején a barátaid a Gólemnek. Abulafiának fogom hívni, a becenevén Abunak. És az én Abulafiám óvatosabb és tisztelettudóbb lesz, mint a tiéd. Szerényebb is. Ugye, az a kérdés, hogy melyek Isten nevének a lehetséges kombinációi? Na, akkor ide nézz, ebben a kézikönyvben van egy kis Basic-programom, amivel permutálni lehet mindenféle négybetűs sorokat. Mintha csak ahhoz találták volna ki, hogy IHVH. Itt van, ni. Elindítsam?

S azzal megmutatta a programot Diotallevinek; nesze neki Kabbala.

```
10 REM anagrammák
20 INPUT L$(1),L$(2),L$(3),L$(4)
30 PRINT
40 FOR I1=1 TO 4
50 FOR I2=1 TO 4
60 IF I2=I1 THEN 130
70 FOR I3=1 TO 4
80 IF I3=I1 THEN 120
90 IF I3=I2 THEN 120
100 LET I4=10-(I1+I2+I3)
```


110 LPRINT L\$(I1);L\$(I2);L\$(I3);L\$(I4)
120 NEXT I3
130 NEXT I2
140 NEXT I1
150 END

– Próbáld ki, írd ki, hogy I,H,V,H, amikor kéri az inputot, és indítsd el a programot. De csalódást kell okoznom neked: a lehetséges permutációk száma csak huszonnégy.

– Szentséges szeráfok! Na és mire mész huszonnégy istennévvel? Azt hiszed, a bölcseink nem számolták ki ezt már régen? Olvasd csak el a Széfer Jecirá negyedik fejezetének tizenhatodik szakaszát. Pedig nekik nem volt számítógépük. „Két Kőből két Ház épül. Három Kőből hat Ház épül. Négy Kőből huszonnégy Ház épül. Öt Kőből százhusz Ház épül. Hat Kőből hétszázhusz Ház épül. Hét Kőből ötezer-nyolcvan Ház épül. Innentől fogva gondold el azt, amit száj el nem mondhat, fül meg nem hallhat.” Tudod, minek nevezik ezt ma? Faktoriális számításnak. És tudod, miért figyelmeztet a Hagyomány, hogy jobb, ha itt abbahagyod? Azért, mert ha Isten neve nyolc betűből állna, akkor a permutációk száma már negyvenezer volna; ha tízből, akkor hárommillió-hatszázezer, a te száználmas nevednek pedig már majdnem negyvenmillió permutációja lenne, és örülhetsz, hogy nincs *middle initialed*, mint az amerikaiaknak, mert akkor már több, mint négyszázmillióig jutnál. Na és ha huszonhét betűs neve volna az Istennek, merthogy a héber ábécében nincsenek magánhangzók, csak huszonnégy mássalhangzó, plusz öt változat, nos, akkor a lehetséges istennevek mennyiségét egy huszonkilenc jegyű számmal lehetne csak kifejezni. Csakhogy az ismétléseket is számításba kéne venni, mert nincs kizárva, hogy Isten neve Alef, huszonhétyszer egymás után elismételve; márpedig akkor nem volna már elég a faktoriális számítás, és a huszonhetedik hatványra kéne emelned azt a huszonhetet, ami, azt hiszem, 444 milliárd-milliárd-milliárd-milliárd lehetőség vagy valami hasonló; mindenesetre egy harminckilenc jegyű szám.

– Na, ne szédíts. Én is olvastam azt a te Széfer Jecirádat. Az alapbetűk száma huszonnégy, és belőlük, csakis belőlük alkotta meg Isten a mindenséget.

– Hagyjuk a szórszálhasogatást, mert ha már ilyen nagyságrendben számolsz, ha a huszonhét a huszonhetediken helyett a huszonnégy huszonnégyedik hatványát veszed, akkor is valami háromszáznegyvenmilliárd-milliárd-rmilliárd jön ki. Emberi léptékkel mérve ez mindegy. Ha el kéne számolnod, egy, kettő, három, és a többi, másodpercenként egy-egy számot kimondva, egymilliárdig, nem többig, szükecskén épp csak egymilliárdig, akkor majdnem harminckét évéd rámenne, tudod-e? De hát a dolog sokkal bonyolultabb, mintsem gondolnád, és a Kabbala nemcsak a Széfer Jecirából áll. Megmondom, miért kell egy jó Tóra-permutációnak mind a huszonhét betűt használnia. Az igaz, hogy az öt utolsóból, ha egy permutáció során a szó belsejébe kerülnének, önmaguk sima megfelelője válnék. De nem mindig. Jesájá kilenc per hat per hétben az LMRBH, vagyis a Lemárbeh szó, ami, mit tesz Isten, azt jelenti, hogy megsokszorozni, szó végi *mem*-mel fródik.

– Miért?

– Azért, mert minden betű egy-egy számnak felel meg, és a sima *mem* negyvenet ér, a szó végi *mem* viszont hatszázat. Nem a temuráról, a permutálás tudományáról van itt

szó, hanem a gimatriáról, amely fenséges rokonságokat talál a szó és a szó számértéke között. A szó végi *mem*-mel az LMRBH szó értéke nem 277, hanem 837, és így ThThZL-lel, vagyis Thath Zallal egyenértékű, ami annyit tesz: „az, aki bőkezűen ad”. Úgyhogy mind a huszónhét betűt figyelembe kell venni, mert nemcsak a hangzás, hanem a számérték is fontos. És akkor most számoljunk tovább: a permutációk száma több, mint négyszázmilliárd-milliárd-milliárd-milliárd. Tudod, mennyi időbe telne, míg egy gép, már persze, amelyik bírná, nem ez a kis vacak, egyet-egyét véve másodpercenként, mindet végigpróbálná? Másodpercenként egy kombinációval hétmilliárd-milliárd-milliárd-milliárd percedbe, százhuszónhárommillió-milliárd-milliárd-rnilliárd órádba, valamivel több, mint ötmillió-milliárd-rnilliárd-milliárd napodba, tizennégyezermilliárd-milliárd-milliárd évembe, száznegyvenmilliárd-rnilliárd-rnilliárd évszázadodba, tizennégy-milliárd-rnilliárd-milliárd évezrededbe kerülne. És ha olyan számítógéped volna, amelyik másodpercenként egymillió kombinációt is ki képes próbálni, hű, de sok időt megspórolnál! Röpké tizennégyezermilliárd-milliárd évezred alatt már be is fejezné a drágalátos villanyszámológéped! Csakhogy Isten igazi, titkos neve ugyanolyan hosszú, mint az egész Tóra, és nincs a világon olyan gép, amelyik a végére juthatna e név permutációinak, mert a Tórát már magát is a huszónhét betűnek egy ismétlődésekkel teli permutációja eredményezte, és a temurá tudománya nem arra tanít, hogy az ábécé huszónhét betűjét cserélgess, hanem arra, hogy a Tóra valamennyi jelét permutáld, márpedig a Tórában minden jel önálló betűnek számít, hiába bukkan fel az oldalak során számtalanszor újra meg újra; például két betűnek számít az IHVH névben a két *hé* is. Így aztán ha ki akarnád számítani, hogy mennyi az egész Tóra valamennyi jelét magában foglaló lehetséges permutációinak a száma, a világ minden nullája is kevés lenne. Piszmogj, csak piszmogj a nyomorult kis könyvelőgépeddel. Van, létezik egy Gépezet, igen, de azt nem a te szilikonvölgyedben gyártották; az a gép a szent Kabbala, vagyis Hagyomány, és a rabbik évszázadok óta csinálják már azt, amit soha semmilyen gép nem tud megcsinálni, és reméljük is, hogy nem csinál meg. Mert hiába merülne ki a kombinációk lehetősége, az eredménynek titokban kellene maradnia, a világegyetem pedig mindenképpen megszűnne forogni, és mi kötelességünket feledve tündökölnénk a nagy Metátron dicsfényében.

– Ámen – mondta Jacopo Belbo.

Csak hát Diotallevi bogarat tett a fülébe, és nekem ezzel számolnom kellett volna. De sokszor láttam, amint Belbo a munkaidő lejártával programokat próbálgat, hogy ellenőrizze velük Diotallevi számításait, hogy bebizonyítsa neki, hogy az ő Abuja néhány másodperc alatt is megmondja neki az igazságot, bizony, és nem megsárgult pergameneken kézzel kaparászva, olyan, özönvíz előtti számrendszerek segítségével kell számolgatnia, amelyek, tudom is én, esetleg még a nullát sem ismerték! Ám hiába, Abu is csak hatványokban válaszolt, ha válaszolt egyáltalán, és Belbónak nem sikerült megaláznia Diotallevit azzal, hogy nullák végtelen sokasága, kombinatorikus univerzumoknak és az összes lehetséges világok robbanásának halovány mása sorjázik a képernyőn...

Na mármost, mindazok után, ami történt, s a szemközti rózsakeresztes metszetre függesztve a szemét, Belbónak egész biztosan az eszébe jutottak kulcsszókeresés közben azok az Isten nevével végzett gyakorlatok. De akkor olyasféle számokkal kellett

eljátszania, mint a harminchat vagy a százhusz, ha jól sejtettem, és csakugyan a kedvencei ezek a számok. Következésképp semmiképp sem a négy héber betűt kombinálta, mert tudta, hogy négy kőből csak huszonnégy ház épül.

Eljátszhatott az olasz átírással, abban két magánhangzó is van. Hat betűvel már hétszázhusz permutációra tehetett szert. Ismétlődésekre is. De Diotallevi megmondta, hogy a JHVH név két *hé*-je két külön betűnek számít. Esetleg a harminchatodik vagy a százhuszadik változatot választotta ki.

Tizenegy tájt érkeztem meg a lakásába, most egy óra volt. Írnom kellett egy anagrammakészítő programot hat betűre, elég volt kiegészítenem a már meglévő, négy betűre szólót.

Muszáj volt egy kis levegőt szívnom. Leszaladtam az utcára, vettem ennivalót meg egy újabb üveg whiskyt.

Visszamentem, a szendvicseket letettem valahová, és mindjárt a whiskyvel kezdtem; beraktam a Basic-rendszerlemez, megcsináltam a hatbetűs programot a szokásos hibákkal, úgyhogy jó félórába is belekerült, de fél három tájt végre futott a program, és felviláglott előttem a képernyőn Isten hétszázhusz neve.

iahveh iahvhe iahevth iahehv iaahve iahevth iavheh iavhthe
 iavehth iavehth iavhthe iavheh iaehvh iaehvh iaevth iaevth
 iaehthv iaehvth iaehve iaehhev iaahve iahevth iaehvth iahevth
 ihaveh ihavthe ihavehth ihaevth ihaevh ihaevh ihaevh ihaevh
 ihveah ihveha ihvhae ihvhea ihevth ihevth ihevth ihevth
 ihevth ihevth ihevth ihevth ihevth ihevth ihevth ihevth
 ivaheh ivaheh ivaehth ivaehth ivaheh ivaheh ivaheh ivaheh
 ivheah ivheha ivhhae ivhhea iveahth iveahth iveahth iveahth
 ivehah ivehtha ivhae ivhae ivhae ivhae ivhae ivhae ivhae
 ieahvth ieahhv ieahth ieahth ieahth ieahth ieahth ieahth
 iehvah iehvha iehthv iehthv iehthv iehthv iehthv iehthv
 ievhah ievhtha iehthv iehthv iehthv iehthv iehthv iehthv
 ihahve ihahve ihavthe ihaveh ihaevh ihaevh ihaevh ihaevh
 ihvvae ihvvae ihveav ihveav ihveav ihveav ihveav ihveav
 ihveah ihveha ihevth ihevth ihevth ihevth ihevth ihevth
 aihveh aihvthe aihevth aihevth aihvthe aihvthe aihvthe aihvthe
 aivehth aivehth aivhthe aivhthe aievth aievth aievth aievth
 aiehvth aiehvth aihhve aihhve aihhve aihhve aihhve aihhve
 ahiveh ahiveh ahiveh ahiveh ahiveh ahiveh ahiveh ahiveh
 ahveih ahvehi ahvthe ahvthe ahvthe ahvthe ahvthe ahvthe
 ahvthe ahvthe ahvthe ahvthe ahvthe ahvthe ahvthe ahvthe
 aviheh avihthe aviehth aviehth aviehth aviehth aviehth aviehth
 avheih avhehi avhthe avhthe avhthe avhthe avhthe avhthe
 avehth avehth avhthe avhthe avhthe avhthe avhthe avhthe
 aeihvth aeihvth aeivhth aeivhth aeivhth aeivhth aeivhth aeivhth
 aehvth aehvth aehhth aehhth aehhth aehhth aehhth aehhth
 aevhth aevhth aehhth aehhth aehhth aehhth aehhth aehhth
 ahiveh ahihev ahivthe ahivthe ahivthe ahivthe ahivthe ahivthe
 ahvthe ahvthe ahvthe ahvthe ahvthe ahvthe ahvthe ahvthe
 ahveih ahvehi ahevth ahevth ahevth ahevth ahevth ahevth
 hiahev hiahev hiahev hiahev hiahev hiahev hiahev hiahev
 hiveah hiveha hivhae hivhae hivhae hivhae hivhae hivhae
 hiehav hiehva hihave hihave hihave hihave hihave hihave
 haiveh haivthe haiveh haiveh haiveh haiveh haiveh haiveh
 haveih havehi havhthe havhthe havhthe havhthe havhthe havhthe
 haehiv haehvi hahive hahive hahive hahive hahive hahive
 hviaeh hviahe hvieah hvieah hvieah hvieah hvieah hvieah
 hvaeih hvaeih hvahie hvahie hvahie hvahie hvahie hvahie
 hvhia hvhia hvhia hvhia hvhia hvhia hvhia hvhia
 heivah heivah heivah heivah heivah heivah heivah heivah
 heavth heavth heahiv heahiv heahiv heahiv heahiv heahiv
 hevthia hevthia hevthia hevthia hevthia hevthia hevthia hevthia

Kihúztam a nyomtatóból az ívet, de nem téptem le, mintha az eredeti Tóra hengerét vizsgálnám. Kipróbáltam a harminchatodik nevet. Töksötét. Még egy utolsó kortyintás a whiskeyből, aztán habozó ujjakkal a százhuszadik nevet írtam le. Semmi.

Meghalni is jobb lett volna. Hiszen én most már Jacopo Belbo voltam, és biztos, hogy Jacopo Belbo ugyanúgy gondolkodott, ahogy most én. Nyilván hibát követtem el, valami jelentéktelen, hülye kis hibát. Egy lépésre vagyok a megoldástól; hátha, tudom is én, alulról számolt Belbo.

Micsoda tökfej vagy te, Casaubon, csaptam a homlokomra. Hát persze hogy alulról. Azaz jobbról balra. Belbo ugyan latin betűs, magánhangzós átírással tette számítógépre Isten nevét, de mivel ez a szó héberül van, hát jobbról balra írta. Nem IAHVEH az input – hogy is nem gondoltam erre mindjárt? –, hanem HEVHAI. Természetes, hogy így a permutációk sorrendje is megfordul.

Tehát alulról kell számolnom. Ismét kipróbáltam mindkét nevet.

Semmi sem történt.

Rossz az egész. Elegáns ötlet volt, de tévútra vitt. A legjobb tudósokkal is megeskik.

Nem, nem is a legjobb tudósokkal. Mindenkiel. Hiszen épp egy hónapja figyeltünk fel rá, hogy az utóbbi időben legalább három olyan regény jelent meg, amelynek a főszereplője számítógéppel kutatja Isten nevét. Belbo nem lehetett ilyen földhözragadt. Meg aztán, ha kulcsszót választ az ember, akkor olyasmit talál ki, amit könnyen meg is tud jegyezni, amit szinte ösztönösen lepöntyög. IHVHEA? Ugyan már! A temurá helyett így ráadásul a notarikont kellett volna alkalmaznia, és ki kellett volna találnia egy akrosztikont, hogy arról jusson eszébe a szó. Mondjuk, azt, hogy Imelda, Hergeld Vérbosszúra Harci Elefántjaid Agyarát...

És hát honnan veszem, hogy Belbo csakis Diotallevi kabbalisztikus terminusaiban gondolkodhatott? Belbo a Terv megszállottja, a Tervbe pedig annyi minden mást is belekevertünk: a rózsakereszteseket, a szünarkhiát, a homunculusokat, az Ingát, a Tornyt, a druidákat, az Ennoiát...

Az Ennoia... Eszembe jutott Lorenza Pellegrini. Kinyújtottam a kezemet, és visszafordítottam magam felé a látókörömből kicenzúrázott fényképet. Kellemetlen emlék ötlött fel bennem, igyekeztem elhessegetni: akkor este, ott, Piemontban... A szememhez emeltem a fotót, és elolvastam az ajánlást, így szólt: „Mert vagyok az első és az utolsó. Vagyok a tisztelt s a gyűlölt. Vagyok a parázna és a szent asszony. Szophia.”

Ez biztosan a Riccardónál tartott estély után volt. Szophia, hat betű. És miért is kéne anagrammát készíteni ebből a hat betűből? Én facsarok ki mindent. Belbo szereti Lorenzát, pontosan azért szereti, mert olyan, amilyen; ő pedig Szophia, és ha belegondolok, hogy épp ezekben a percekben, ki tudja... Nem, inkább Belbo okoskodik még sokkalta csavarosabban. Felidéződtek bennem Diotallevi szavai: „A második szefirában a homályló Alef fénylő Aleffé változik. A Sötét Pontból kipattannak a Tóra betűi; testként a mássalhangzók, leheletként a magánhangzók, és együtt kísérik a jámbor hívó éneklését. Ahogy a jelek dallama mozdul, úgy mozdulnak vele együtt a mással- és a magánhangzók. Ebből lesz Hokhmá, a Bölcsesség, a Tudás, az ősidea, amelyben minden bennefoglaltatik, akárha páncélszekrényben, a teremtett világba szétáradni készen. Hokhmá magában foglalja minden eljövendőnek a lényegét...”

És ugyan micsoda hát az Abulafia a titkos fájlkincsével? Páncélszekrénye mindannak, amit Belbo a maga Szophiájának tud vagy hisz. Titkos nevet választ magának, hogy

behatolhasson az Abulafiának, annak a tárgynak a legbensejébe, amellyel (csakis vele) szeretkezik, de közben egyúttal Lorenzára gondol, olyan szót keres, amellyel meghódíthatja az Abulafiát, de amely talizmánul is szolgál, hogy mellesleg Lorenza is az övé legyen, Lorenza szívébe szeretne behatolni, hogy okuljon, úgy, ahogy az Abulafia szívébe behatolhat, azt akarja, hogy az Abulafia ugyanolyan hozzáférhetetlen legyen mindenki másnak, amilyen hozzáférhetetlen Lorenza öneki magának, azzal áztatja magát, hogy ugyanúgy őrzője, ismerője és meghódítója ő Lorenza titkának, ahogy az Abulafia titka is az övé...

Készült, kerekedett a magyarázat, és hittem is, hogy igaz. Akár a Terv dolgában: valóságnak véltem az óhajaimat.

Csak hát részeg voltam, úgyhogy visszahajoltam a billentyűk fölé, és leírtam: SZOPHIA. A gép udvariasan ismét megkérdezte: „Tudod a kulcsszót?” Buta gép, téged még Lorenza emléke sem hat meg.

Dühbe gurultam, és amikor az Abulafia már megint feltette bárgyún a kérdését („Tudod a kulcsszót?”), ráfeleltem: „Nem.”

Szavak, sorok, tartalomjegyzékek, szövegzuhatagok töltötték be a képernyőt. Kipattant az Abulafia titka.

Olyan izgatott lettem a győzelemtől, hogy nem is firtattam, miért épp ezt a szót választotta Belbo. Most már tudom, és azt is tudom, hogy egy megvilágosodó pillanatában ugyanarra jött rá, amire én. De csütörtökön csak az érdekelt, hogy győztem.

Táncra perdültem, tapsoltam, győzelmi indulót zengtem. Aztán kimentem a fürdőszobába arcot mosni. Visszatérve először is a legutolsó fájl nyomtattam ki, azt, amelyiket Belbo közvetlenül a Párizsba menekülése előtt írt. És miközben a nyomtató csak mondta-mondta a magáét, mohón rávettem magam az ételre, és ittam is megint.

Ahogy a nyomtató megállt, már olvastam is, megrendítő volt, és még ekkor se tudtam eldönteni, hogy vajon rendkívüli megnyilatkozásokkal vagy az örület tanújeleivel van-e dolgom. Végére is mit tudtam én Jacopo Belbóról? Mit értettem meg belőle két hosszú év, szinte mindennapos együttléteink során? Mennyi bizalommal lehetek egy olyan ember naplója iránt, aki saját bevallása szerint rendhagyó körülmények között, szesz, dohányfüst, rettegés kódében gyötrődő aggyal, három napon át a világtól teljesen elzárkózva írta, amit írt?

Közben leszállt az éj, június huszonegyedikének éjjele. Könnyezett a szemem. Reggel óta bámultam a képernyőt meg a kinyomtatott betűk hemzsegő pontocskáit. Ha igaz volt, amit olvastam, ha nem, Belbo azt mondta, másnap reggel telefonál. Ott kellett ülnöm és várnom. Szédültem. Betámolyogtam a hálószobába, és ruhástul végi göltem a vetetlen ágyon.

Nyolc körül ébredtem mély, nehéz álomból, és először azt se tudtam, hol vagyok. Szerencsére maradt egy doboz kávé, főztem magamnak belőle néhány csészényivel. A telefon néma maradt, a boltba lemenni nem mertem, hátha épp közben hív Belbo.

Visszaültem a készülékhez, és hozzáfogtam, hogy a többi lemezt is kinyomtassam időrendben. Játékos gyakorlatokra leltem, általam is ismert események leírására, de Belbo szemével nézve most ezek az események is más színben tűntek fel előttem. Találtam naplórészleteket, vallomásokat, az eleve kudarcra ítélt keserű sértődöttségével rögzített vázlatos prózakísérleteket. Találtam jegyzeteket, személyleírásokat olyanokról, akikre megint csak emlékeztem, de akik itt más arcot

⁴ Löw Júda a betűket permutálta, / S mindenféle módokon variálta, / S végül kimondta a Nevet, amely a Kulcs és / A Kapu, a Visszhang, a Palota s a Vendég...

öltöttek; baljóslatúbbat, mondanám. Vagy csak engem töltöttek el balsejtelmek, ahogy most láttam, ahogy most raktam össze rettenetes, végső mozaikká az elejtett utalásokat?

Mindenekelőtt pedig találtam egy egész fájlt, amely kizárólag idézeteket tartalmazott. Belbo legutóbbi olvasmányából származtak, első pillantásra rájuk ismertem; annyi ilyen szöveget olvastunk mi ezekben a hónapokban... Meg voltak számozva: egytől százhuszig. Nem lehetett véletlen szám, vagy ha igen, hát annál nyugtalanítóbb. De miért épp ezek az idézetek és nem mások?

Belbo szövegeit és mindazt, amit felidéznek bennem, az egész történetet most csakis annak a fájlnak a fényében tudom újraolvasni. Úgy morzsolom azokat az excerptumokat, mint valami eretnek rózsafüzér láncszemeit, és rá-rádöbbenek, hogy egyikük-másikuk intő jelként szolgálhatott, kiutat mutathatott volna Belbónak.

Vagy én vagyok az, aki már nem tud különbséget tenni a jó tanács és a szédítés között? Igyekszem meggyőzni magam, hogy ez az új olvasatom a helyes, csak hát nemrég, ma délelőtt még azt mondta nekem valaki, nekem és nem Belbónak, hogy őriült vagyok.

A láthatáron, a Briccón túl, lassan felkúszik az égre a hold. Furcsa percenések neszeznek a házban: szű rághat vagy egér, vagy Adelino Canepa szelleme jár... Nem merek végigmenni a folyosón, csak ülök Carlo bácsi dolgozószobájában, és bámulok kifelé az ablakon. Néha kilépek a teraszra, hogy lássam, nem közelít-e valaki a domboldalon. Úgy érzem magam, mint egy filmben, a fenébe is: „Jönnek...”

Pedig olyan békés a domb ezen a kora nyári éjjelen.

Mennyivel kalandosabbra, ingatagabbra, bolondabbra sikeredett, amikor – hogy teljék az idő, és hogy kibírjam ébren – tegnapelőtt éjjel, a periszkópban állva próbálkoztam meg a rekonstrukcióval, miközben, vérkeringés-serkentőnek, lassan és puhán mozgattam a lábam, úgy, mintha valami afro-brazil ütemre tenném!

Az „atabaque”-ok bódító dobpergésébe feledkezve gondolni végig az elmúlt éveket... Talán hogy fogékonnyá legyek a sugallatra: mechanikus balettnek induló fantáziáink most itt, a mechanika templomában rítusba fordulnak, birtoklásba, jelenésbe, Exu uralmába?

Tegnapelőtt este a periszkópban semmi bizonyítékom nem volt rá, hogy igaz, amit a nyomtató olvasnom engedett. Volt még mentségem: a kétely. Éjfélig netán ráébredek, hogy pusztán azért jöttem Párizsba, azért bújtam el tolvajként egy ártatlan technikai múzeumban, mert ostobán hagytam, hogy belerántsanak egy turistáknak kicsinált macumbába, és engedtem a perfumador-bűvöletnek meg a ponto-ritmusnak...

És a memóriám felváltva kísérletezett a józansággal, a száналommal meg a gyanakvással, miközben rakosgatta a mozaikot; és az a szellemi klíma, sőt, az az egyszer mesés illúzióban ringatózó, másszor pedig csapdát sejtő ingatag érzés is bizony jól jönne most, hogy sokkalta józanabb ésszel újragondolom mindazt, amit akkor, az előző napon s még aznap reggel a reptéren és Párizsba jövet is, a sebtiben olvasottakat

elrendezve gondoltam.

Igyekeztem tisztázni, miféle felelőtlenség juttatott odáig Belbóval és Diotallevivel együtt, hogy újraírjuk a világot, és – ahogy Diotallevi mondta volna – hogy felderítsük a Könyvben mindazt, amit fehér tűz égetett a Tórárt benépesítő és értelmezni látszó fekete tűzbogarak közeibe.

Most, hogy – remélhetőleg – révbe értem, az Amor Fati derűjében megnyugodva fel akarom eleveníteni azt a történetet, amelyet két éjszakával ezelőtt, nyugtalansággal és reménységgel is telten – hátha nem igaz – a periszkópban rekonstruáltam mindabból, amit két nappal azelőtt Belbo lakásán olvastam, illetve amit – részben öntudatlanul – magam is átéltem az elmúlt tizenkét évben, hol Pilade whiskyjét, hol meg a Garamond Kiadó porát nyelve.

3/BÍNÁ

Aki két évvel hatvannyolc után kezdi el az egyetemet, úgy jár, mintha kilencvenháromban vették volna fel a saint-cyr-i akadémiára. Mintha rosszkor jött volna a világra. Más kérdés, hogy Jacopo Belbo, aki legalább tizenöt évvel öregebb volt nálam, idővel meggyőződött róla, hogy ezt valamennyi nemzedék ugyanígy érzi. Az ember mindig rossz csillagzat alatt születik, és csak akkor járhat emelt fővel a világban, ha naponta javít valamit a horoszkópján.

Azt hiszem, azzá leszünk, amire az apánk a holt időkben, olyankor okít, amikor épp eszében sincs nevelni bennünket. A bölcsesség potyadékaival nevelődünk. Tízévesen azt akartam, hogy fizessenek elő a szüleim egy bizonyos hetilapra, amely képregény formájában sorra közölte a világirodalom remekeit. Az apám nem volt fősvény, de talán gyanúsna találta a képregényeket, és húzódozott.

– Ennek a lapnak tulajdonképpen az a célja – jelentettem ki ekkor a sorozat jelmondatát idézve, mert talpraesett és jó svádájú gyerek voltam –, hogy szórakoztatva neveljen.

Az apám fel se nézett az újságjából, úgy válaszolta:

– Ennek a te újságodnak ugyanaz a célja, mint az összes többinek: az, hogy minél többet gyenek belőle.

Attól a naptól fogva hitetlenkedni kezdtem.

Vagyis megbántam, hogy hiszékeny voltam. Hogy engedtem elcsábulni az eszemet. Ez a hiszékenység.

Nem mintha semmiben sem hihetne a hitetlen. Csak épp nem hisz mindenben. Egyszerre mindig egy dologban hisz, és a következőben csak akkor, ha az valamiképpen következik az előzőből. Lépésről lépésre, módszeresen halad, nem merészkedik neki nagy távlatoknak. Két, össze nem illő dolgot egyszerre hinni, azt gyanítva ráadásul, hogy valahol egy harmadik is lappang, ami az első kettőt egyesíti: nos, ez a hiszékenység.

A hitelenség nem zárja ki a kíváncsiságot, sőt, inkább erősíti. Én nem bíztam az eszmefüzérekben, az eszmék polifóniáját szerettem. Csak ne higgyem egyiket se, s akkor két – egyaránt hamis – eszme összeütkezéséből remek hangköz vagy diabolus in musica születhet. Nem tiszteltem az olyan eszméket, amelyekre mások az életüket tették fel, de két-három, általam nem tisztelt eszme dallammá állhatott össze. Vagy ritmussá, dzsesszritmussá lehetőleg.

Később azt mondja majd Lia:

– Csupa felszín az életed. Mélynek csak azért látszol néha, mert annyi felszínt eresztasz egymásba, hogy végül is testszerű képzetet keltesz; de ha tényleg test volna ez a test, biztos, hogy nem állna meg a lábán.

– Szóval, felszínes vagyok?

– Nem – felelte –, amit mások mélységnek neveznek, az csak egy tesszerakt, egy négydimenziós kocka. Belépsz az egyik felén, kilépsz a másikon, és olyan világba kerülés, ami nem fér össze a sajátoddal.

(Nem tudom, Lia, hogy viszontlátlak-e még, amióta Azok rossz felől beléptek, és lerohanták a világot, méghozzá miattam; elhittem velük, amit gyengességükben óhajtottak: hogy feneketlen mélységek vannak ott.)

Valójában mit gondoltam tizenöt éve? Büntudattal állapítottam meg annyi sok hívő közt, hogy én nem hiszek. Mivel pedig úgy éreztem, hogy a hívőknek van igazuk, elhatároztam – úgy, ahogy egy aspirint szokás bekapni –, hogy én is hinni fogok. Ártani nem árt, és jobb lesz tőle az ember.

Valami tisztességes hit után nézve pedig azon kaptam magam, hogy nyakig vagyok a forradalomban, de legalábbis a történelem legnagyobb forradalom-utáztatában. Tisztességesnek tartottam, hogy tömeggyűléseken és tüntetéseken veszek részt, együtt kiáltozom a többiekkel, hogy „fasisztáknak kötelet, vesszen a burzsuj!”; kőkockákat vagy acélgolyókat nem hajigáltam, mert világeletemben tartottam tőle, hogy mások is megteszik velem, amit én másokkal, de a belvárosi utcákon a rohamrendőrség elől menekülve, mindig amolyan erkölcsi izgalomfélélt éreztem. Azzal az érzéssel mentem haza, hogy kötelességet teljesítettem. A tömeggyűléseken sosem sikerült beleolvalnom magam a különböző csoportokat elválasztó ellentétekbe: gyanítottam, hogy csak rá kéne lennem a megfelelő idézetre, és rögvest átállhatnék egy másik csoporthoz. Elvezetel keresgéltem a megfelelő idézeteket. Moduláltam.

Tüntetésekkor megesezt, hogy egy-egy transzparens alatt menetelve tulajdonképp valami lányt követtem, aki felcsigázta a képzeletemet; így hát arra a következtetésre jutottam, hogy a mozgalmi élet sok elvtársamnak szexuális élményt ad; márpedig a szex: szenvedély. Én beértem a kíváncsisággal. Igaz, hogy a templomosokról és a nekik tulajdonított különféle borzalmakról olvasva rábukkantam Karpokratésznek egy állítására, mely szerint aki meg akar szabadulni a kozmosz urainak, az angyaloknak a zsarnokságától, az kövessen el minden gáztettet, felrúgva a mindenséggel és a saját testével kötött egyességeket, és csak ha minden tettet elkövetett, csakis úgy vetkezhetsz le a lélek önnön szenvedélyeit, csakis akkor nyeri vissza az eredeti tisztaságát. A Terv kiagyalása közben fedeztem fel, hogy a megvilágosodást kereső titokmániások közül számosan járják ezt az utat. Csakhogy az életrajzírói szerint Aleister Crowley-nak, akit minden idők legperverzebb emberének mondtak, s aki ilyképpen az égvilágon mindent megcsinált mindkét nembeli híveivel, amit csak megcsinálhatott, kizárólag ronda női voltak (bár annak alapján, amit írtak, úgy vélem, a férfiak sem voltak különbek), és váltig élek a gyanúperrel, hogy soha életében nem sikerült egy igazán jót szeretkeznie.

Nyilván az van emögött, hogy a hatalomvágy meg az impotencia coeundi összefügg. Marx azért tetszett, mert biztos voltam benne, hogy vidámakat dugott az ő Jennyjével. Érezni ezt a nyugodt lélegzetű prózáján meg a humorán. Egyszer viszont azt találtam mondani az egyetem folyosóján: nem csoda, hogy olyan szörnyű könyvet ír valaki, mint a *Materializmus és empiriokritizmus*, ha folyton Krupszkájával fekszik le. Majdnem agyonverték, és azt mondták, hogy fasiszta vagyok. Egy magas, tatárbarjuszos fickó mondta. Nagyon jól emlékszem rá; ma simára borotválja a képét, és egy kosárfonó-kommunának a tagja.

Csak azért idézem fel az akkori hangulatokat, hogy körvonalazódjék, mi járt a fejemben, amikor a Garamondhoz kerültem, és szimpatizálni kezdtem Jacopo Belbóval. Úgy állítottam be oda, mintha azért érdekelné, ki mit szövegel az igazságról,

mert én fogom javítani a szövegek korrektúráját. Ha például idézi valaki – véltem –, hogy „Vagyok, aki vagyok”, legelsősorban is az a kérdés, hogy hova kell tenni az írásjelet: a macskakörmön belülré vagy kívülré.

Politikailag így aztán én a filológiát választottam. Mintaszerű hely volt azokban az években a milánói egyetem. Miközben országszerte folytak az előadóterem-foglalások és a tanárok elleni támadások, követelve, hogy csakis a proletártudományról essék szó, minálunk – néhány kisiklást leszámítva – valamiféle alkotmányos egyezség, illetve területi kompromisszum volt érvényben. A forradalom a külső területeket, az aulát és a nagy, földszinti folyosókat uralta, a hivatalos Kultúra pedig az emeletekre meg az ottani mellékfolyosókra vonult vissza, és e biztos fedezékeiben továbbra is úgy viselkedett, mintha mi sem történt volna.

Délelőttönként tehát nyugodtan elvitatkozhattam a földszinten a proletártudományról, délután pedig szépen felballagtam, és az arisztokratikus tudásnak szenteltem az időmet. Remekül elvoltam ebben a két, párhuzamos világban, és egy csepp meghasonlást sem éreztem. Magam is hittem, hogy küszöbön áll a társadalmi egyenlőség, de amondó voltam, hogy az egyenlőség társadalmában is működniük kell (jobban, mint valaha) a vonatoknak, például, ám a körülöttem nyüzsgő sans-culotteknak eszük ágában se volt, hogy elsajátítsák, miképpen kell lapátolni a szenet a kazánba, hogyan kell váltót kezelni, menetrendet készíteni. Pedig hát a vonatokhoz is kellett ember.

Némi lelki furdalással bár, de úgy éreztem magam, mint egy kis Sztálin, aki a bajusza alatt somolyogva azt gondolja magában: „Rajta, rajta, csináljátok csak, szegény bolsevikok, amíg én a tbiliszi szemináriumon tanulok; az ötéves tervet viszont én fogom megcsinálni!”

Délelőtt csupa lelkesedés voltam; talán épp emiatt azonosítottam délután a tudást a kétellyel. Ezért olyasmit akartam tanulni, ami lehetővé teszi, hogy minden kijelentésemet dokumentáljam, így határolva el magam mindattól, ami megmarad hit dolgának.

Majdhogynem véletlenül belecsöppentem egy középkori történelemmel foglalkozó szemináriumba, és a templomosok perét választottam szakdolgozati témának. A templomosok története az első dokumentumok megpillantásától fogva lenyűgözött. A hatalom elleni harc évei voltak ezek, és engem nemes felháborodással töltött el ennek a templomosokat máglyára küldő, enyhén szólva koncepciós pernek a históriája. De egykettőre észrevettem, hogy a máglyára küldésük pillanatától fogva titokvadászok sokasága állította, hogy itt meg ott rájuk bukkantak, bár bizonyítékkal sohasem tudtak szolgálni. E tobzódó képzelgések felpiszkálták a hitelenségemet, és úgy döntöttem, a titokvadászokra nem fecsérlek több időt, kizárólag a korabeli forrásokra hagyatkozom. A templomosok szerzetesi lovagrendje addig létezett, amíg az egyház elismerte. Ha egyszer az egyház megszüntette ezt a rendet – márpedig hét évszázaddal ezelőtt megszüntette –, akkor templomosok többé nem léteztek, vagy ha léteztek, hát nem templomosok voltak. Úgyhogy legalább száz könyvet kiírtam magamnak, de végül csak körülbelül harmincat olvastam el.

Jacopo Belbóval épp a templomosok kapcsán ismerkedtem meg a Pilade kocs májában, már a szakdolgozatírás idején, hetvenkettő vége felé.

A Pilade volt akkoriban az a szabad kikötő, az az ür-kocsmá, ahol az Ophiulcus bolygó Földet ostromló lényei nyugton megfértek a Birodalomnak a Van Allenyűrűkön őrzőembereivel. Csatornaparti, régi lebuja volt: bádoggpult, biliárd, kora reggel egy pohárka fehéret felhőrpintő villamoskalauzok, kisiparosok a környékről. Hatvannyolc táján és a rákövetkező években a Pilade amolyan Rick's Bár-féleség lett, ahol egy asztalnál verhetette a blattot a diákmozgalmár meg a burszuj lap újságírója, aki lapzárta után ugrott be egy stampedlire, miközben már elindultak az első teherautók, hogy széthordják a kioszkokba a rendszer hazugságait. De Piladénál az újságíró is kizsákmányolt proletárnak, ideológiagyártó futószalag mellé kényszerített értéktöbblet-termelőnek érezte magát, és a diákok kegyesen feloldozták.

Betért ide este tizenegy és éjjel kettő között kiadói szerkesztő, építész, harmadik lapoldalra vágyó botránykrónikás, Brera-akadémiai festő, középserű író és magamfajta diák.

Némi kapatosság kötelező volt, és az öreg Pilade, félrerakva fehérboros palackjait a kalauzoknak és az előkelőbb vendégeknek, a szénsavas üdítő meg a Ramazzotti helyett DOC habzóbort adott a demokrata értelmiségieknek, a forradalmároknak pedig Johnny Walkert. Politikátörténetet is írhatnék, ha beszámolnék róla, hogy a Red Labelből mikor és hogyan lett azokban az években fokozatosan tizenkét éves Ballantine, majd végül maláta.

A régi biliárdasztal megmaradt, hadd üssenek rajta egyet-egyet a festők és a kalauzok, de amikor az új vendégek megjelentek, Pilade egy flippert is beállított.

Nálam egy-egy golyó mindig nagyon rövid ideig tartott, eleinte azt hittem, azért, mert szórakozott vagyok, vagy mert hiányzik a kézügyességem. Évekkel később jöttem rá az igazságra, akkor, amikor megláttam, hogyan játszik Lorenza Pellegrini. Kezdetben észre sem vettem, de aztán egyik este, Belbo pillantását követve, megakadt rajta a szemem.

Belbo olyasformán viselkedett a Piladéban, mint aki épp csak benézett. (Holott legalább tíz éve bentlakó volt.) Gyakran bekapcsolódott egy-egy beszélgetésbe a pultnál vagy valamelyik asztalnál, de szinte mindig csak azért, hogy egy velős megjegyzéssel lehűtse a kedélyeket, bármiről lett légyen is szó. Volt más módszere is: a kérdezés. Valaki mesél, mondja-mondja, magával ragadva az egész társaságot, s akkor Belbo kissé szórakozottan ránéz a tengerzöld szemével a beszélőre – csípőmagasságban tartja a poharát, mintha egy ideje az ivásról is megfeledkezett volna –, és azt kérdezi:

– Így volt? Tényleg?

Vagy:

– Ezt mondta? Komolyan?

Hogy, hogy nem, de ilyenkor mindenki, a mesélő is, kételkedni kezdett az elmondottakban. Talán a piemonti hanglejtése miatt, mely a kijelentéseibe kérdést, a kérdéseibe pedig gúnyt csempészett. Piemonti volt Belbóban az is, hogy beszéd közben

sohasem nézett egyenesen a partnere szemébe; nem mintha kitért volna a másik pillantása elől. Belbo tekintete nem került a dialógust. Ide-oda tévedt, olykor váratlanul felfigyelt rá, hogy – ki gondolta volna? – találkozik két párhuzamos valahol, s akkor a térnek azt a meghatározhatatlan pontját nézte, és az embernek az lett az érzése, hogy ő meg mindaddig az egyetlen elhanyagolható pontra bambult.

De nemcsak a pillantása tette. Egy legyintéssel, egyetlen szócskával ki tudott zökkenteni bárkit. Mondjuk, éppen azt bizonygatom teljes erőbedobással, hogy bizony, Kant a maga kopernikuszi fordulatával kétségkívül megteremtette a modern filozófiát, és mindent felteszek erre az állításra. Belbo meg ott ül velem szemben, és egyszer csak megnézegeti esetleg a kezét, vagy a térdét veszi szemügyre, netán lehunyja félig a szemét, és etruszk mosoly játszik az arcán, de az is lehet, hogy néhány pillanatig eltátja a száját, és felbámul a mennyezetre, s azután halkán azt motyogja:

– Hát igen, ez a Kant, ugye...

Vagy, ha nyilvánvalóbban akart lesújtani a transzcendentális idealizmus egész rendszerére:

– Ugyan. Na persze, kérdés, hogy akart-e igazán ekkora kalamajkát...

Majd nyájasan rám néz, mintha én törtem volna meg a varázst, nem pedig ő, és biztatóan azt mondja:

– Folytassa csak, folytassa. Mert azért van... van a dologban valami... Volt esze annak a pasasnak.

Néha, amikor nagyon felháborodott, megfontolatlan válaszokra ragadtatta magát. Minthogy pedig felháborítani csakis mások megfontolatlansága szokta, ő a maga részéről teljességgel befelé és tájjellegűen megfontolatlankodott. Összepréselte az ajkát, a szemét előbb az égnek emelte, majd a tekintetét a fejével együtt balra és lefelé fordítva félhangosan azt mondta:

– Ma gavte la nata.

Annak, aki nem ismerte volna ezt a piemonti kifejezést, időnként megmagyarázta:

– Ma gavte la nata: dugaszold ki magad. A felfuvalkodott frátereknek mondják. Úgy kell elképzelni, hogy azért kerültek ilyen abnormális állapotba, mert dugó van a fenekükben. Ha kihúzzák azt a dugót, akkor pssss, megint emberi formát öltenek.

Hatottak a közbeszólásai, ráéreztek az embert mindenképp hiábavalóságára, és ez énnekem nagyon tetszett. De téves tanulságot vontam le belőle, mert a mások igazságainak kisszerűségét sújtó, mélységes megvetés példáit véltem kihallani Belbo effajta megjegyzéseiből.

Csak most látom, amióta nemcsak az Abulafia titkai közé, hanem egyúttal Belbo lelkébe is betörtem, hogy az, amit kiábrándultságnak hittem, s amit én már-már élelvevé magasztosítottam, önála amolyan búskomorságféle volt. Belbo a nyomott libertinizmusa mögött valójában kétségbeesetten sóvárgott az abszolútumra. Ez nem egyhamar vevődött észre, mert menekülő, tétova, elfordulás hangulatait Belbo oldottan csevegős hangulatokkal kompenzálta, s olyankor víg hitetlenségtől áthatva abszolútum-alternatívák gyártásával szórakozott. Ezért szerkesztett Diotallevivel lehetetlenség-kalauzokat, fordított világokat, bibliográfiai korcsanokat. Rabelais-i Sorbonne-ját építgető bőbeszédű serénysége láttán pedig fel sem merült az emberben, mennyire bántja őt, hogy száműzetett a teológiai fakultásról, az igaziról.

Bennem csak azután merült ez fel, hogy eldobtam azt a címet. Ő elveszítette, és ebbe nem tudott belenyugodni.

Az Abulafia-féle fájlokat olvasva sok-sok lapnyi álnaplóra bukkantam, melynek titkát Belbo azzal a meggyőződéssel bízta a számítógéplemezre, hogy ez nem mond ellent annyiszor hangoztatott meggyőződésének, hogy ugyanis ő csak a világ egyszerű szemlélésére hivatott. Némelyik irat egészen korai keltezésű, nyilván régi feljegyzéseket másolt rájuk nosztalgiaból vagy mert azt tervezte, hogy majd még beleszerkeszti őket valamibe. Más iratok az elmúlt években, azóta keletkeztek, hogy Belbo rátette a kezét Abura. Játékból írt, csak úgy, azért, hogy meghányja-vesse magában a tévedéseit; azzal áltatta magát, hogy ez nem „alkotás”, hiszen alkotni, akár csak valami tévesét is, mindig másoknak a kedvéért szokás. Belbo azonban észrevétlenül nagyon is belelendült a dologba. Igenis alkotott, és bár ne tette volna: a Terv iránti lelkesedése épp ebből a kényszerből született; hogy neki muszáj írnia egy Könyvet, még ha az csak és kizárólag durva és szándékos hibákból áll is. Amíg valaki csak önnön úrjében kuporog, még hiheti, hogy az Eggyel társalkodik, de mihelyt gyúrni kezdi, akár így, elektronikusan, az agyagot, azon nyomban demiurgosszá válik, márpedig aki világot szándékszik formázni, az a tévedéssel és a gonosszal hozza hírbe magát.

filename: Szívem tornácán három nő...

Így van ez: toutes les femmes que j'ai rencontrées se dressent aux horizons avec les gestes piteux et les regards tristes des sémaphores sous la pluie...⁵

Nézz fel, Belbo. Az első szerelem, boldogságos Szűz Mária. Mama énekel az öleben tartva engem, úgy, mintha ringatna, pedig nincs már szükségem altatóra, de én kértem, hogy énekeljen, mert szerettem a hangját és a melle levendulaillatát. „Mennországnak Királynéja! / Angyaloknak szent Asszonya. / Áldott gyökér, szűz Mária, / Üdvöz légy, Krisztus szent Anyja!”

Hát persze: életem első asszonya nem volt az enyém; egyébként sem volt senkié, per definitionem. Azonnal beleszerettem a legelső nőbe, akinek semmihez sem kellettem.

Aztán Marilena. (Marylena? Mary Lena?) Líraian leírni az alkonyt, a nagy kék masnit, én a pad előtt ágaskodom, ő meg egyensúlyoz a támlán, a két karját széttárva ellensúlyozza a billenéseit (bájos extraszisztolék), könnyedén repdes a szoknyája a rózsaszín combja körül. Magasan fent, elérhetetlenül.

Vázlat: mama, ugyanaznap este, amint a húgom rózsaszín popsiját hintőporozza; én megkérdem tőle, mikor nő ki végre neki is a füttyje, mama felvilágosít, hogy a kislányoknak nincs füttyjük, és nem is nő ki. Hirtelen megint magam előtt látom Mary Lenát meg a libegő kék szoknyája alól kivillanó bugyija fehérjét, és akkor értem meg, hogy azért szőke és büszke

⁵ Minden asszony, akivel valaha is találkoztam, ott áll a láthatáron – szánalmas mozdulatokkal és szomorú pillantásokkal, mint szemaforok az esőben... (Biaise Cendrars)

és elérhetetlen, mert más. Kapcsolat nem lehetséges, másik fajhoz tartozik.

A harmadik nő, szakadékba hanyatlik, azonnal odavész. Az imént halt meg, álomban, sápadt Ophelia a szűzi koporsó virágai közt, és miközben a pap a halotti imát mondja érte, hirtelen felül a ravatalon, és felvont szemöldökkel, fehérén, bosszúra figyelmeztető ujjal, öblös hangon kiált: „Atyám, értertem ne imádkozzék! Ma este elalvás előtt parázna gondolatom támadt, életem egyetlen parázna gondolata, és most kárhozott lettem.” Megkeresni az elsőáldozós könyvemet. Volt-e ilyen kép, vagy kitalálás az egész? Nyilván úgy halt meg, hogy rám gondolt, az a parázna gondolat én voltam: megkívántam Mary Lenát, aki elérhetetlen, mert másfajta és más sorsú. Bűnös vagyok, miattam kárhozott el, miattam lesz kárhozott bárki, aki elkárhozik, úgy kell nekem, hogy nem lett enyém a három nő: ez a büntetésem, amiért kellett nekem.

Az elsőt azért veszítem el, mert a paradicsomban van; a másodikat azért, mert a purgatóriumban emészti a péniszirigység – öneki sose lesz –; a harmadikat pedig azért, mert a pokolban van. Teológiaiilag tökéletes. Meg is van írva.

De ott van még Cecilia története, és Cecilia evilági lény. Elalvás előtt gondoltam rá, mentem dombnak föl a parasztozokhoz tejért, és amikor a partizánok a szemközti dombról tűz alá vették az őrhelyet, láttam magam, amint a segítségére sietek: egy csapatnyi fekete gazember üldözi, és én kiszabadítom a karmaik közül... Szőkébb, mint Mary Lena, nyugtalanítóbb, mint a koporsóbeli leányka, szentebb és áldottabb, mint a szűz. Cecilia: élő és elérhető, bármi kis ürüggyel akár még meg is szólíthattam volna, biztosan tudtam, hogy szerethetne egy magamfajta, mert hát hiszen szeretett is, Papinak hívták, tüskés szőke haj nőtt a kicsi kis koponyáján, egy évvel idősebb volt, mint én, és volt egy szaxofonja. Nekem viszont még trombitám se volt. Sose láttam őket együtt, de a hittanon nagy oldalba bökések és vihogások közepette mindenki azt suttozta, hogy szerelmeskedni szoktak. Biztos, hogy hazudtak a buja kis bakkecske-tahói. Azt akarták értésemre adni, hogy ez a lány (mármint ő: Marylena Cecilia, az áldott gyökér) olyannyira elérhető, hogy valaki el is érte. Engem mindenestre (negyedik eset) megint csak taccsra tettek.

Lehet ilyen történetből regényt írni? Regényt talán olyan nőkről kéne írnom, akiktől azért menekülök, mert az enyémeke voltak. Vagy lehetnek. Volna. Vagy ez ugyanaz a történet.

Végére is: aki azt se tudja, miféle történettel van dolga, az jobban teszi, ha filozófiai könyveket korrigál.

Trombitát említ a szöveg. Tegnapelőtt a periszkópban még nem tudtam, mennyire fontos ez. Csak egy egészen bizonytalan fogódzóm volt.

A Garamondnál eltöltött hosszú délutánok során Belbo olykor merengve feltekintett egy-egy gyötrelmes kéziratból, és – miközben esetleg a párizsi világkiállítást ábrázoló régi metszeteket tördeltem korrektúrába – engem is traktálni kezdett valami régi történettel, vigyázva persze, hogy rögtön lerántsa a rolót, ha túl komolyan veszem. A saját múltjával hozakodott elő, de csak a példa kedvéért, általuk leplezve le holmi bűnös hívságokat.

– Vajon mi jöhet itt még? – sóhajtott fel egy napon.

– A nyugat alkonyára gondol?

– Hogyhogy? Alkonyodik? Na, persze, ez a dolga neki. Nem, én ezekre az irogató emberekre gondoltam. Egy hét alatt három kézirat; egy a bizánci jogról, egy a Finis Austriae-ről, ez meg itt Baffo szonettjeiről. Eléggő különböző témák, igaz?

– Igaz.

– Na és gondolta volna, hogy mindháromban előbukkan egyszer csak a Vágy meg a Szerelem Tárgya? Ez a divat. Baffóval kapcsolatban még megértem, de hát, ugye, a bizánci jog...

– Szemétkosárba velük.

– Dehogy; ezeket a munkákat az Országos Kutatási Tanács teljes támogatásban részesítette, és nem is rosszak. Felhívom mindhárom pasast, és megkérem őket, hogy lehetőleg húzzák ki azt a néhány sort. Ha nem, hát magukból csinálnak hülyét.

– Mi a csoda lehet a szerelem tárgya a bizánci jogban?

– Ó, hát azt valahogy mindenbe belé lehet magyarázni. Persze biztos, hogy ha volt is ilyen a bizánci jogban, nem az volt, amire ő gondol. Sohasem az.

– Mi az, hogy nem az?

– Nem az, amit az ember hisz. Egyszer, úgy öt- vagy hatéves koromban, azt álmodtam, hogy van egy trombitám. Aranyszínű. Tudja, olyan mézzel folyós álom volt ez, valószínűs éjjeli kamasz-magömlés. Azt hiszem, soha olyan boldog nem voltam, mint akkor álomban. Soha többé. Ébredéskor persze rádöbbsentem, hogy a trombita volt-nincs, és keserves sírásra fakadtam. Egész nap bögttem. Szegény világ volt az akkor, úgy harmincnyolc tájt, a háború előtt, annyi biztos. Ha ma volna egy fiam, és látnám, hogy ennyire kétségbe van esve, azt mondanám neki, na, gyere, veszek neked egy trombitát; végül is csak játék trombitáról volt szó, nyilván nem került volna egy vagyona. A szüleimnek ez eszükbe sem jutott. A pénzkiadás akkoriban komoly dolog volt. Ahogy a gyerekevelés is: szokja meg az a gyerek, hogy nem kaphat meg mindent. Nem szeretem a káposztalevest, mondtam; és komolyan is gondoltam; úristen, mennyire utáltam, ha káposzta van a levesben! De nem mondták ám, hogy na jó, ma nem eszel levest, egyed csak a főételt. (Mert nem voltunk szegények, mindig került első meg második fogás és gyümölcs is.) Hogysisne, ami az asztalon van, azt mind meg kell enni. Legfeljebb annyi kompromisszumra volt kilátás, hogy a nagymama

kihálászgatja a káposztadarabokat a tányéromból egyenként, gilisztánként, takonyszálanként, és nekem azt a káposztátlanított, még undorítóbb levest kellett megennem; ráadásul az apám már ezt az engedményt is helytelenítette.

– Na és a trombita?

Habozó pillantást vetett rám:

– Tényleg annyira érdeklí magát az a trombita?

– Nem. Maga emlegette a szerelem tárgyával kapcsolatban, ami, ugye, sosem az igazi...

– A trombita... Aznap estére vártuk ***-ból a nagybátyámékat; nem volt gyerekük, és én voltam a kedvenc unokaöccsük. Látták, mennyire siratom azt az álombéli trombitát, és azt mondták, bízzam csak rájuk, másnap elmegyünk az Upim áruházba, ahol olyan hatalmas játékrészleg van, hogy csak na; ott majd kiválaszthatom azt a trombitát, amelyik tetszik. Éjjel nem jött álom a szememre, és másnap egész délelőtt alig fértem a bőrömbbe. Délután elmentünk végre az Upimba; legalább háromféle trombita volt ott, nyilván ócska bádogholti, de én színaranynak láttam mindegyik darabot. Volt ott vadászkiürt, harsona, meg egy igazi fúvókás, aranszínű, de saxofonbillentyűs trombitaféleség is. Nem tudtam, melyiket válasszam, és talán túl sokáig töprengtem. Mindhármat akartam, s ezért úgy látszott, mintha egyiket sem akarnám. Közben a nagybátyámék alighanem megnézték az árcédulákat. Nem voltak zsugoriak, de úgy vettem észre, hogy egy egészen fekete, ezüstbillentyűs bakelitklarinetot szemeltek ki, mert az olcsóbb. „Hát ehhez mit szólnál?“, kérdezték. Kipróbáltam, túrhetően nyekergett, igyekeztem meggyőzni róla magamat, hogy csodajó, de igazában rájöttem, hogy a nagybátyámék szívesen vennék, ha a klarinetot kérném, mert az olcsóbb; a trombita nyilván egy csomó pénzbe kerül, és én nem várhatok el tőlük ekkora áldozatot. Mindig azt sulykolták belém: ha olyasmivel kínálnak, amit szívesen elfogadnál, előbb vágd rá, hogy köszönöm, nem, és nem ám csak egyszer, ne csak egyszer mondd, hogy köszönöm, nem kérem, hogy aztán máris nyújtsd az ajándékért a kezedet, hanem várd ki, míg az ajándékozó azt nem mondja, hogy ugyan, ugyan, fogadd el. Csak ilyenkor enged a jól nevelt gyerek. Azt mondtam tehát, hogy nem is tudom, talán nem is a trombita kell, talán a klarinét is jó lesz, ha nekik az tetszik. És reménykedve pislogtam fel rájuk, hátha nem hagyják annyiban. De annyiban hagyták; hogy a Jóisten áldja meg őket. Nagyon örültek, hogy megvehetik nekem a klarinetot, ha egyszer nekem, mint mondták, végül is az tetszik. Késő volt visszakozni. A klarinetot kaptam meg.

Bizalmatlan pillantást vetett rám:

– Érdeklí, ugye, hogy álmodtam-e aztán még a trombitával?

– Nem – feleltem –, inkább az érdekel, hogy mi volt a szerelem tárgya.

– Na tessék – mondta, és visszahajolt a kézírata fölé –, úgy látszik, maga is ennek a megszállottja. A végtelenségig lehet az ilyesmit csürni-csavarni. Ahh... Na és ha megkaptam volna is aztán azt a trombitát? Boldog lettem volna vele, tényleg? Maga mit gondol, Casaubon?

– Lehet, hogy akkor meg a klarinét járt volna az eszében.

– Nem – közölte kurtán. – A klarinetot csak megkaptam, és kész. Nem hiszem, hogy valaha is megfordult volna a kezemben.

– Az eszében vagy a kezében?

– A kezemben – nyomta meg a szót, és én, nem is tudom, miért, valahogy nagyon butának éreztem magam.

Hogy hogyan jöttem össze Belbóval? Látásból már ismertük egymást, váltottunk is néha egy-egy szót Piladénál, de nem sokat tudtam róla, csak annyit, hogy a Garamondnál dolgozik, Garamond-kiadású könyvekhez pedig volt szerencsém az egyetemen. Kicsi, de komoly kiadó. Szakdolgozatíró fiatal emberek vonzódni szoktak a színvonalas könyvkiadók munkatársaihoz.

– És maga mit csinál? – kérdezte egyik este, amikor mindkettőnket a horganylemezből borítású pult legvégébe szorított az ünnepien nyüzsgő tömeg. Ez volt az a korszak, amikor mindenki mindenkivel tegeződött, diák a tanárral és tanár a diákkal. Hát még a Pilade kuncsaftjai! – Fizess nekem valamit! – szólt oda az anorákos diák a tekintélyes napilap főszerkesztőjének. Mint Pétervárrott az ifjú Sklovszkij idejében. Csupa Majakovszkij, Zsivago pedig egy sem. Belbo is visszategezett bárkit, de ő ezt nyilvánvalóan bántó éllel tette. Azt nyilvánította ki vele, hogy a közönségességre közönségességgel felel, de a bizalmaskodást a bizalomtól világok választják el. Meleg, sőt, érzelmes tegeződésen csak néha és kevesekkel – Diotallevivel, egy-egy nővel – kaptam rajta. Akit tisztelt, de nemrég óta ismert, azt magázta. Mint engem is mindvégig, amíg együtt dolgoztunk, és én büszke voltam erre a kiváltságra.

– És maga mit csinál? – kérdezte tehát, tudom azóta, hogy rokonszenvvel.

– Az életben vagy a színházban? – kérdeztem, és Pilade színpadára mutattam.

– Az életben.

– Tanulok.

– Egyetemre jár, vagy tanul?

– Akár hiszi, akár nem, a kettő nem mond egymásnak ellent. Most fejezem be a templomosokról írott szakdolgozatomat.

– Fúj, de pocsek téma – borzongott. – Nem bolondoknak való?

– Én az igaziakat kutatom. A peranyagot. Maga mit tud a templomosokról?

– Könyvkiadóban dolgozom, és a könyvkiadóba bölcsek is járnak meg bolondok is. A szerkesztőnek az a dolga, hogy ránézésre megállapítsa, ki a bolond. Akik a templomosokkal állnak elő, azok majdnem mind bolondok.

– Ne is mondja. Légió a nevük. De nyilván nem minden bolond beszél a templomosokról. A többit miről ismeri fel?

– Ez a szakmám. Na, elmagyarázom magának, mert még fiatal. Apropó, mi is a neve?

– Casaubon.

– Nem a *Middlemarch*-ban hívják így az egyik szereplőt?

– Nem tudom. Mindenesetre egy reneszánsz kori filológust is így hívták, azt hiszem.

De nem volt rokon.

– Na jó, erről majd máskor. Iszik még valamit? Még kettőt, Pilade, köszönöm. Szóval. Vannak a világon gyengeelméjűek, hülyék, buták és bolondok.

– Más nincs is?

– De igen, például mi ketten. Vagy legalábbis, ha meg nem sértem, én. De végül is, ha jól megnézzük, ezek közül a kategóriák közül valamelyikbe mindenki besorolható. Időnként mindegyikünk gyengeelméjű, hülye, buta vagy bolond. Mondjuk úgy, hogy normálisnak az az ember számít, akinél ésszerű arányban keverednek ezek a komponensek, ezek az ideáltípusok.

– Idealtypen.

– Bravó. Maga németül is tud?

– Törögetem, amennyi a bibliográfiákhoz kell.

– Aki az én időmben megtanult németül, az már biztosan nem diplomázott. Azzal foglalkozott egész életében, hogy tudott németül. Azt hiszem, ma ez a kínaival van így.

– Én nem tudok elég jól, úgyhogy kell a diploma. De folytassa a tipológiáját. Mi a helyzet a zsenikkel, mondjuk, Einsteinnel?

– Zseni az, aki a többi komponens felhasználásával szédítő tökélyre visz egyet.

– Ivott. Odaszólt egy lánynak:

– Szia, édes. Voltál mostanában öngyilkos?

– Nem – felelte a lány –, egy ideje kommunában élek.

– Gratulálok – mondta Belbo. Majd visszafordult hozzám: – Kollektív öngyilkosságot is lehet elkövetni, ugye?

– Na és mi van a bolondokkal?

– Ne tulajdonítson az elméletnek túlzott jelentőséget. Nem óhajtok vele mindent megmagyarázni. Csak azt mondom el, hogy egy könyvkiadóból nézve mit tesz, ha valaki bolond. Ez egy ad hoc elmélet. Rendben?

– Rendben. Most én fizetek.

– Rendben. Pilade, kevesebb jeget, ha lehet. Különben rögtön vérré válik. Na, szóval. A gyengeelméjű beszélni se tud, habog, nyáladzik. A fagyaltot a homlokának csapja, mert nincsenek összhangban a mozdulatai. A forgóajtón fordítva megy be.

– Hogyhogy?

– Valahogy. Nemhiába gyengeelméjű. Minket ő nem érdekel, lerí róla, hogy kicsoda, könyvkiadóba nem jár. Őt tehát hagyjuk.

– Jó, hagyjuk.

– A hülyeség bonyolultabb. Az egy viselkedési forma. Hülye az, aki mindig elbeszél a pohár mellett.

– Ezt hogy érti?

– Így – azzal a mutatóujját függőlegesen a pohár mellé tette, és lemutatott vele a pultra. – Arról akar beszélni, ami a pohárban van, de hogy, hogy nem, elbeszél mellette. Esetleg közérthetőbben: ő az, aki mindig bakot ló; olyankor kérdezi meg valakitől, hogy na és hogy van a kedves neje, amikor az illetőt épp elhagyta az asszony. Érti, ugye?

– Értem. Ismerek ilyen.

– A hülyék nagyon kapósak, különösen társasági alkalmakkor. Mindenkit zavarba hoznak, de azután remekül ki lehet őket tárgyalni. A pozitív esetekben diplomata válik belőlük. Elbeszélnek a pohár mellett, ha épp nem ők lóttek bakot, másra terelik a szót. De minket ők sem érdekelnek; a hülye sohasem kreatív, ő csakis készből dolgozik, úgyhogy nem házal kéziratokkal a kiadóknak. A hülye nem mondja azt, hogy a macska

ugat, viszont olyankor emleget macskát, amikor kutyáról van szó. Keveri a társalgás szabályait, és amikor jól kever, akkor lenyűgöző. Azt hiszem, kihálófélben lévő fajta, kimagasló polgári értékek hordozója. Verdurin-szalon, sőt, Guermentes-ék háza való neki. Olvassák még maguk, diákok, ezeket a dolgokat?

– Én igen.

– A hülye olyan, mint Joachim Murat, aki felsorakoztatja szemlére a tisztjeit, és odalép az egyikhez, aki csupa kitüntetés, és Martinique-ből való. „Vous êtes nègre?” kérdezi. Mire az: „Oui, mon général!” Mire Murat: „Bravo, bravo, continuez!”⁶ Azzal el. Érti, ugye? Ne haragudjon, de ma este életem egyik történelmi jelentőségű elhatározását ünneplem. Leszoktam az ivásról. Kér még egyet? Ne válaszoljon, mert büntudatom lesz tőle. Pilade!

– Hát a buta?

– Ja, igen. A buta tud viselkedni. Ő gondolkodni nem tud. Ő az, aki azt mondja: minden kutya háziállat, és minden kutya ugat, de a macska is háziállat, következésképpen a macska ugat. Vagy hogy minden athéni halandó, minden pireuszi lakos halandó, következésképpen minden pireuszi lakos athéni.

– Ami persze igaz.

– Igen, de csak véletlenül. A buta helytálló dolgokat is mondhat, de tévesen okoskodik.

– Aki helyesen okoskodik, az akár tévedhet is.

– Hogy a fenébe ne. Mi másért akarnánk olyan nagyon érzélynek lenni?

– Minden nagy emberszabású majom alacsonyabb rendű lényektől származik, az emberek alacsonyabb rendű lényektől származnak, következésképpen minden ember nagy emberszabású majom.

– Nem rossz. Kapiskálja, ugye, hogy valami nem stimmel, de azt is meg kell ám még állapítania, hogy micsoda nem stimmel, és miért nem. A buta ember nagyon ravasz. A hülye egyből megismerszik (az agyalágyultról nem is beszélve), a butának viszont hajszál híján ugyanúgy jár az esze, mint nekünk magunknak. A paralogizmusok mestere ő. Egy kiadói szerkesztő ha megfeszül, sem menekül előle. A buták azért publikálnak annyit, mert első ránézésre meggyőzőek. Nem kötelessége a szerkesztőnek, hogy felismerje, ki buta és ki nem. Miért volna ez egy szerkesztő dolga, ha egyszer a tudományos akadémia sem képes rá?

– A filozófia sem. Szent Anzelm ontológiai istenérve butaság. Istennek szerinte azért kell léteznie, mert elképzelhető, mint olyan lény, aki mindenmű tökéletességgel, így a létezéssel is fel van ruházva. Összekeveri a képzeletbeli létezést a valóságos létezéssel.

– Igen, de Gaunilo cáfolata is butaság. Hogy akkor is elképzelhetek egy tengeri szigetet, ha az a sziget nem létezik. Ő meg valami esetlegesnek a képzetét keveri össze valami szükségszerűnek a képzetével.

– Veszekszenek a buták.

– Bizony, az Isten meg majd megszakad, olyan jól szórakozik. Csak azért akart elképzelhetetlen lenni, hogy bebizonyítsa, milyen buta Anzelm is és Gaunilo is. Minő fennkölt célja ez a teremtésnek; mi több, annak, hogy Isten egyáltalán lenni akart.

⁶ „Ön néger?”... „Igenis, tábornok úr!”... „Bravó, bravó, folytassa!”

Minden arra megy ki, hogy lelepleződjék a kozmikus butaság.

– Butákkal vagyunk körülvéve.

– Nincs menekvés. Mindenki buta, kivéve magát és engem. Sőt, sértődés ne essék, csak magát.

– Azt hiszem, itt bejön a Gödel-féle bizonyíték.

– Tudom is én; én agyalágyult vagyok. Pilade!

– Ne, ez most az én menetem.

– Hagyja, majd felezünk. A krétai Epimenidesz azt mondja, hogy minden krétai hazudik. Epimenidesz krétai, és jól ismeri a krétaiakat, tehát ha ő mondja, akkor igaz. Butaság.

– Szent Pál. A Titusznak írt levél. Na és most ez: mindazok, akik azt gondolják, hogy Epimenidesz hazudik, szükségképp megbíznak a krétaiakban; a krétaiak viszont nem bíznak meg a krétaiakban, ezért egyetlen krétai sem gondolja azt, hogy Epimenidesz hazudik.

– Ez most butaság vagy nem butaság?

– Döntse el maga. Mondtam, hogy nehéz megállapítani, ki buta és ki nem. Attól, hogy valaki buta, még Nobel-díjat is kaphat.

– Hadd gondolkozzam csak... Néhányan azok közül, akik nem hiszik, hogy Isten hét nap alatt teremtette a világot, nem fundamentalisták, de néhány fundamentalista úgy hiszi, hogy Isten hét nap alatt teremtette a világot, ezért azok közül, akik nem hiszik úgy, hogy Isten hét nap alatt teremtette a világot, senki sem fundamentalista. Butaság ez vagy nem butaság?

– Isten tudja, hogy stílusos legyek... Nem is tudom. Maga hogy gondolja?

– Mindenképpen butaság, akkor is, ha igaz. Megsérti a szillogizmus egyik szabályát. Két részmegállapításból nem lehet általános következtetést levonni.

– És ha maga volna a buta?

– Akkor remek és nagy múltú társaságban volnék.

– Hát igen, körülvesz bennünket a butaság. És lehet, hogy egy másfajta, a miénktől eltérő logikai rendszer szerint önekik bölcsesség az, ami nekünk butaság. A logika egész története valami elfogadható butaságfogalom néven nevezéséből áll. A butaság felmérhetetlen. Minden nagy gondolkodó buta egy másiknak.

– A gondolat mint a butaság következetes formája.

– Nem. Ami az egyik gondolatban butaság, az a másikban következtelenség.

– Magvas. Két óra van, Pilade nemsokára zár, és még nem tartunk a bolondoknál.

– De, már ott tartunk. A bolondot azonnal föl lehet ismerni. A bolond olyan ember, aki buta, de nem tud trükköket. A buta igyekszik bebizonyítani azt, amit állít; a logikája sántít, de van logikája. A bolond viszont füttyül a logikára, ő rövidzáratokkal dolgozik. Neki bármi bármit bizonyít. A bolondnak rögeszméje van, és szerinte az égvilágon minden őt igazolja. Jellemző, milyen fesztelenül bánik az indoklás kötelességével, mennyire hajlamos úton-útfélen a megvilágosodásra. És ha hiszi, ha nem, a bolond előbb-utóbb kirukkol a templomosokkal is.

– Mindig?

– Templomostalan bolondok is vannak, de a templomosokkal kell a legjobban vigyázni. Kezdetben nem derül ki, hogy kicsodák, olyan, mintha normálisan beszélnének, aztán egyszer csak...

Azon volt, hogy rendel még egy whiskyt, de meggondolta magát, és inkább a számlát kérte.

– A templomosokról jut eszembe. Van róluk egy kéziratom, a napokban hozta egy pasas. Szerintem biztos, hogy bolond, de emberi arca van. A kézirat egész higgadtan kezdődik. Nem akarja megnézni?

– De, szívesen. Hátha tudok belőle használni valamit.

– Kétlem. De azért ugorjon be hozzánk, ha van egy szabad félórája. Sincero Renato utca egy. Inkább nekem lenne hasznos, nem magának. Egyből közölné velem, hogy maga szerint komolyan vehető-e a dolgot.

– Miért bízik meg bennem?

– Ki mondta, hogy megbízom magában? Csak ha eljön. A kíváncsiságában.

– Elvtársak! – nyitott be izgatottan egy diák. – Bicikliláncos fasiszták közelednek a rakparton!

– Szétcsapok köztük! – mondta az a tatárbauszos, aki annak idején megfenyegetett Lenin miatt. – Indulás, elvtársak!

Mindenki távozott.

– Most mi van? Mi is menjünk? – kérdeztem büntudatosan.

– Ugyan – felelte Belbo. – Vaklárma, ilyen ötletekkel rakja ki Pilade a vendégeket. Ahhoz képest, hogy ez volt az első este, amióta leszoktam az ivásról, egészen kivagyok. Nyilván az elvonási tünetek miatt. Egy szavam se volt igaz, még ez se. Jó éjszakát, Casaubon.

A Piladénál folytatott társalgás kívülről mutatta meg nekem, milyen is Belbo. Egy jó megfigyelő ráérezett volna, hogy a szarkazmusa csupa mélabú. Nem állíthatom, hogy álarcnak használta. Akkor már talán inkább a titkos feltárulkozásait. A közszemlére tett szarkazmusa tulajdonképpen azt az igazabb mélabúját fedte fel, amelyet magában titkon rejtegetni igyekezett, és csinált mélabúval leplezett.

Olvasom itt ezt a fájlt; ugyanazt próbálta elregélni benne a mesterségéről, amit másnap a Garamondban elmondott. Csupa rá jellemző aprólékosság, szenvedély, a másokkal írató szerkesztő kiábrándultsága, a soha ki nem bontakoztatott alkotókészség nosztalgája, erkölcsi szigor és kényszerű önostorzás, amiért olyasmire vágyik, amihez – fellengzősre és giccsesre színezte ezt a vágyát – úgy érzi, hogy nincs joga. Soha senkivel nem találkoztam, aki ennyi megvetéssel tudta volna sajnálni önmagát.

filename: Surabaya Jim

Holnap beszélni az ifjú Cintivel.

1. Remek, összefogott, kissé talán akadémikus monográfia.
 2. A vége a legzseniálisabb, amikor összehasonlítja Catullust, a *poetae novi*-t és a mai avantgarde-ot.

3. És ha ez lenne a bevezető?

4. Rábeszélni. Azt fogja mondani, hogy egy filológiai sorozatban az ember ne hülyéskedjen. Függsz a mesterétől, ha ugrik az előszó, fuccs lehet a karrierjének is. Az utolsó két oldalon lehet sziporkázni, ott észre sem vevődik, de az elején túl szembeötlő az ilyesmi, felbosszanthatja a nagykutyákat.

5. Esetleg elég kurziválni, a tulajdonképpeni kutatástól független ötletnek, csevegésnek állítva be, hogy ne ártson a dolgozat komolyságának. Az olvasó viszont így máris le van véve a lábáról, és mindjárt más szemmel kezdi olvasni a könyvet.

De arra biztatom-e tényleg, hogy a szabadságával éljen, vagy csak felhasználom őt, hogy saját könyvet írjak?

Két szóval egész könyveket megváltoztatni. Demiurgoszként uralni mások művét. Nem a lány agyagot megmíntázni, hanem már megsikkadt, valaki más keze által szoborrá formált agyagot ütögetni. A Mózeszt: csak egy koppintás, és megszólal.

S. Vilmost fogadni.

– Elolvastam a dolgozatát, nem rossz. Van benne feszültség, képzelet, dráma. Ez az első írása?

– Nem, egy másik tragédiát is írtam már, két veronai szerelmesről szól, akik...

– Jó, jó, S. úr, beszéljünk inkább erről a dolgozatáról. Azon tanakodom, hogy miért épp Franciaországban játszódik. Miért nem Dániában? Csak mondom, persze; elég lenne két-három nevet kicserélnie; a chalons-sur-marne-i várból lehetne, mit tudom én, Helsingör vára... Ugye, egy ilyen északi, protestáns környezetben, ahol Kierkegaard szelleme kísért, ezek az egzisztenciális feszültségek, szóval...

– Lehet, hogy igaza van.

– Meghiszem azt. Továbbá csiszolni sem ártana egy kicsit a dolgozatán; épp csak egy végső simításra gondolok, mint amikor a borbély nyisszant még egyet-kettőt a tarkóján, és csak aztán tartja oda a tükröt... Itt van például az apa szelleme. Miért a végén jön? Én előrehoznám, így aztán az apai intelem kezdettől meghatározná a királyfi viselkedését, és konfliktust teremtené közte meg az anyja közt.

– Jó ötletnek látszik, csak egy jelenetet kell máshova helyeznem.

– Hát persze. Na és a stílus. Vegyünk taláalomra egy részletet, ezt, ni, ahol a fiú előrelép, és a cselekvésről meg a tétlenségről kezd meditálni. Jó a szöveg, meg kell adni, de nem vibrál eléggé. „Tenni vagy nem tenni: szorongva kérdem! Akkor nemesb-e a lélek, ha túri balsorsa minden nyűgét s nyilait; vagy...” Miért „szorongva kérdem”? Inkább úgy kéne mondania, hogy az itt a kérdés, az itt a probléma. Érti? Nem az ő egyéni problémája, hanem a lét alapkérdése. Hogy mi is a teendő: lenni, ugye, vagy nem lenni...

Telinemzeni a világot csupa más nevét viselő gyerekekkel, senki se tudja, hogy a tied. Mint Istennek lenni, civilben. Te vagy Isten, járkálsz a városban, fülelsz, az emberek rólad beszélnek, hogy így az Isten meg úgy az Isten, hogy de csodás világegyetem is ez, meg hogy de finom dolog is az általános tömegvonzás, és te csak somolyogsz a bajuszod alatt (álszakállasan kell járkálni, vagy nem is, inkább szakáll nélkül, mert a szakállról Isten egyből megismerszik), és azt mondod magadban (Istennek drámai a szolipszizmusa): „Na, ezek nem is tudják, hogy rólam van szó”. És valaki neked megy az utcán, netán még sérteget is, és te alázatosan azt mondod, elnézést, és mész tovább, elvégre Isten vagy, és ha akarod, csak pöccintesz, és a világ porrá lesz. De a végtelen hatalmasságodban te megengedheted magadnak, hogy jó legyél.

Regény az álrúhás Istenről. Vagyis hát, ha nekem eszembe jutott, biztosan eszébe jutott már másnak is.

Változat, író vagy, még nem tudod, hogy mekkora, elhagyott a nő, akit szeretél, nincs többé értelme az életednek, és egy napon, hogy felejts, útra kelsz: felszállsz a Titanicra, és hajótörést szenvedsz a déli tengereken, úgy menekülsz meg, hogy felvesz (egyetlen túlélőt) egy bennszülött csónak, és hosszú éveket töltesz – el is felejtene – egy csakis pápuák lakta szigeten, vágyteli dalokat éneklő lányok körében, a lányok érted epednek, és rezgetik a majdnem csupasz, puavirag-koszorús mellüket. Kezded megszokni, Jimnek szólítanak, mint a fehéréket általában, egy ámbraszín bőrű lány belép egy este a

kunyhódba, és így szól: – Én tiéd, én teveled. – Elvagy így, esténként a verandán elheverve, ahogy bámulod a Dél Keresztjét, és közben cirógatja a homlokodat az a lány.

A napkelték és napnyugták ritmusa szerint élsz, és semmi másról nem tudsz. Egy napon motoros bárka érkezik, hollandokkal, megtudod, hogy tíz év telt el, velük mehetnél, de habozol, inkább csereberélsz, élelmiszerekért kókuszot, elhatározod, hogy gyapotszedéssel fogsz foglalkozni, neked dolgoznak a bennszülöttek, szigetről szigetre hajózgatsz, Surabaya Jim lettél mindenkinek. Melléd szegődik egy portugál kalandor – tönkrement alkoholista –, és jó útra tér, Szunda-szigetek-szerre mindenki rólad beszél már, tanácsadója leszel a brunei maharadszának egy folyami dajakok ellen vezetett hadjárat során, sikerül ismét működésbe hoznod egy Tippto Szahib idejéből való régi kartácságyút, kiképzél egy bételrágástól fekete fogú, hú malájokból álló csapatot. A Korallzátonynál egy ütközetben a bételrágástól fekete fogú Sampan a saját testével véd meg: – Boldogan halok meg érted, Surabaya Jim. – Jó öreg Sampan, derék barátom.

Ismerik már a híredet Szumátrától Port-au-Prince-ig az egész szigetvilágon, angolokkal érintkezel, a darwini kikötő parancsnokságán Kurtz néven vagy nyilvántartva, és Kurtz vagy most már országnak-világnak, a bennszülötteknek pedig Surabaya Jim. Am egy este – miközben simogat az a lány a verandán, és a Dél Keresztje fényesebb, mint valaha, de jaj, mennyire más, mint a Nagymedve! – ráébredsz, hogy haza szeretnél menni. Csak rövid időre, hogy megtudd, mi maradt ott belőled.

Felszállsz a motoros bárkára, Manilába hajózol, onnan egy egymotoros repülő Baliba visz. Aztán Szamoa, Admirális-szigetek, Szingapúr, Tananarive, Timbuktu, Aleppo, Szamarkand, Bászra, Málta, és már otthon is vagy.

Tizenyolc év telt el, megjelölt az élet, passzátszelek cserzették az arcod bőrért, öregebb lettél, szebb is talán. És ni csak, amint megérkezel, látod ám, hogy a te könyveidet kínálgatja minden könyvesbolt, még hozzá kritikai kiadásban, a régi iskolád, ahol írni-olvasni tanultál, a te nevedet viseli a homlokzatán. Te vagy a Néhai Nagy Költő, egy egész nemzedék lelkiismerete. Romantikus leánykák a te üres sírodon vetnek véget önkezűleg az életüknek.

És akkor szembe jössz velem, szarkalábas szemű, még mindig szép szerelmem, emlék és bágadt megbánás tükre az arcod. Kis hűja, hogy össze nem ütköztünk a járdán, két lépésre vagyok tőled, s te úgy nézel rám, ahogy mindenkire, mindig másvalakit kutatva a hátuk mögött. Megszólíthatnálak, semmissé tehetném az időt. De minek? Hát nem kaptam meg már, amit akartam? Isten vagyok, és isteni a magányom, az önteltségem meg a kétségbeesésem is: csak nehogy ugyanolyan legyek, mint a többi teremtményem. Mint a fényességemben élő többiek; én, a sötétségem kibirhatatlan villódzásában élő.

Menj, járd be a világot, S. Vilmos! Híres vagy, elmégy mellettem, és

nem ismersz meg. Lenni vagy nem lenni, mormogom magam elé, és megdicsérem magamat: gratulálok, Belbo, ez jó munka volt. Menj, jó öreg S. Vilmos, arass le annyi babért, amennyi jár; te csak alkottál, én kiigazítottalak.

Minket, akik mások szülésénél segédkezünk, nem volna szabad megszentelt földbe temetni, ahogy a színészeket sem. De a színészek csak azt játsszák el, hogy a világ más, mint amilyen; mi viszont a végtelen univerzummal, egész világokkal, együttes lehetőségek sokaságával játszunk...

Hogy lehet ennyire nagylelkű az élet; hogy kárpótolhat ilyen pazarul a középserért?

Másnap elmentem a Garamondba. A Sincero Renato utca, 1. számú házba belépve poros kapualjban találja magát az ember; hátul az udvarban kötélverőműhely. Jobbra, a lépcsőházban a lift ipartörténeti múzeumba illő; megpróbáltam elindítani, rángott egyet-kettőt gyanúsán, de elindulni végül is nem akaródzott neki. Jobbnak láttam kiszállni, és gyalog mentem fel kétfordulónyit a fából készült, csupa por majd-nem-csigalépcsőn. Mint később megtudtam, Garamond úr azért szerette ezt a helyet, mert egy párizsi kiadóra emlékeztette őt. Az emeleten ki volt írva: Garamond Könyvkiadó Rt.; az ajtó tárva-nyitva, telefonközpontosnak vagy portásnak semmi nyoma. Egy elülső kis irodahelyiségből azonban látni lehetett minden belépőt, és legott nekem is rontott egy feltehetően nőnemű, meghatározhatatlan korú és – finoman szólva – az átlagosnál alacsonyabb termetű személy.

Támadóm külföldiül beszélt, és én nem tudtam, honnan olyan ismerős mégis ez a nyelv, míg rá nem jöttem, hogy olaszul mondja a magáét, de magánhangzókat jószerivel nem használ. Mondtam, hogy Belbót keresem. Váratott még néhány pillanatig, aztán elkalauzolt, végig a folyosón, egy hátsó szobába.

Belbo nyájasan fogadott:

– Ezek szerint maga komoly ember. Fáradjon beljebb.

Hellyel kínált, leültem az íróasztala elé, mely a többi berendezési tárgyhoz hasonlóan vén volt, és roskadozott a kéziratok alatt, akárcsak a fali polcok.

– Remélem, nem ijedt meg Gudruntól – mondta.

– Ki az a Gudrun? Ja, ez az... asszonyosság?

– Kisasszonyosság. Nem Gudrun a neve. Mi a nibelungias külleme miatt hívjuk Gudrunnak és azért, mert olyan teutonosan beszél. Mindente egy szuszra akar elmondani, és spórol a magánhangzókon. De van érzéke ajustitia aequatrix-hoz: írógépeléskor a mássalhangzókat szokta kispórolni.

– Mit csinál ő itt?

– Sajnos mindent. Tudja, minden könyvkiadóban van valaki, aki nélkülözhetetlen, mert egyes-egyedül ő képes bármit is megtalálni az általa okozott rendetlenségben. De így legalább, ha elvész egy kézirat, tudja az ember, hogy ki tehet róla.

– Kéziratokat is elveszít?

– Nem többet, mint mások. Egy könyvkiadóban mindenki veszít el kéziratokat. Azt hiszem, ez a kiadók fő tevékenysége. De kell, hogy legyen egy bűnbak, hát nem? Csak az a baj, hogy soha nem azt a kéziratot veszíti el, amelyiket szerintem kéne. Megannyi kínos kisiklás azon az úton, amit Bacon így nevezett: *The advancement of learning*.⁸

– Hova lesz, ami elvész?

Értetlenül nézett rám.

⁷ Szárnyaid árnyékába... (1. Zsolt. 57,2)

⁸ A tanulás útja.

– Nagy marhaságot kérdez, ugye, tisztában van vele? Ha tudnám, hova lesz, nem mondanám, hogy elvész.

– Logikus – mondtam. – De ide hallgasson. Ahogy a Garamond-könyveket általában elnézem, feltűnő, milyen gondosan vannak megszerkesztve, és a katalógusuk is eléggé gazdag. Mindent itt benn csinálnak? Hányan?

– Szemben van egy nagy szoba a műszaknak, mellettünk pedig a kollégám, Diotallevi dolgozik. De ő a kézikönyveket, a hosszú távú, hosszan készülő és hosszan árusított, mármint sokáig eladható műveket gondolja. Az egyetemi kiadványokat én szerkesztem. De ne higgye, nem olyan óriási munka ez. Istenem, megesik, hogy egy-egy könyv a szívügyem lesz, a kéziratokat meg persze el kell olvasnom, de általában eleve szavatolt munka itt minden, anyagilag is és tudományosan is tiszta sor. Az Ilyenésilyen Intézet kiadványa vagy valami konferencia anyaga, egyetemi társaságok szerkesztésében és finanszírozásában. Ha kezdő a szerző, akkor a tanára ír bevezetőt, és máris az övé a felelősség. A szerző kijavít legalább kétfordulónyi levonatot, ellenőrzi az idézeteket meg a jegyzeteket, és nem kap jogdíjat. A könyvet azután átvesszük, néhány év alatt eladunk belőle egy-kétezer példányt, és a pénzünknel vagyunk... Meglepetés kizárva, minden egyes könyv nyereséges.

– És akkor maga mit csinál?

– Sok mindent. Először is érteni kell a kiválasztáshoz. Aztán meg van néhány könyv, legtöbbször fordítás, jónevű szerzőktől, amit a saját költségünkre adunk ki, hogy vigyék a katalógust. Végül ott vannak még azok a kéziratok, amelyeket valaki csak úgy behoz. Ritka köztük a figyelemre méltó munka, de meg kell őket nézni, az ember sohasem tudhatja.

– Élvezi?

– Hogy élvezem-e? Ez az egyetlen dolog, amihez igazán értek.

Egy negyvenes pasas nyitott ránk ekkor; keszeg felsőtestén több számmal nagyobb zakó lötyögött, gyér haja világosszökén lógott úgyszintén sárgás, sűrű szemöldökére. Lágy hangon beszélt, mint aki gyerekhez szól.

– Hű, de belefáradtam ebbe az *Adófizetők kézikönyvé*-be. Újra kéne írnom az egészet, de semmi kedvem hozzá. Zavarok?

– Ez itt Diotallevi – mondta Belbo, és bemutatott bennünket egymásnak.

– Á, szóval a templomosok miatt van itt? Szegény. Ide hallgass, van egy újabb jó ötletem: cigány urbanisztika.

– Remek – ismerte el Belbo. – Én meg azt gondoltam ki épp, hogy azték lovassport.

– Kiváló. És ezt most a pocioszekcióhoz sorolod, vagy az adynatához?

– Na, lássuk csak – mondta Belbo. Beletúrt a fiókba, és kivett néhány papírlapot. – A pocioszekció... – Rám nézett, látta, hogy érdekel. – A pocioszekció, mint ön is nyilván tudja, leveshasogatás-tan. Ugyan már – fordult oda Diotallevihez –, a pocioszekció nem szak, hanem tantárgy, olyan, mint a mechanikus avunkulogratuláció meg a pilokatabázis; velük együtt a tetrapiloktómia tanszékhez tartozik.

– Mi az a tetralo... – vetettem közbe bátortalanul.

– Szórszálnégyelés. Ezen a tanszéken a haszontalan technikákat tanítják. A mechanikus avunkulogratuláció például azt írja le, hogyan kell olyan gépet szerkeszteni,

amelyik magától köszön a néaninek. Még nem döntöttük el, hogy ide soroljuk-e a pilokatabázist, vagyis a hajszálon múlás módszertanát is, ami talán nem egészen haszontalan. Igaz?

– Mondja már meg, mi ez az egész! – könyörögtem.

– Semmi, csak azt tervezzük Diotallevivel, hogy tudásreformot vezetünk be. Összehasonlító Irrelevanciatudományi Kart alapítunk, ahol haszontalan vagy lehetetlen tantárgyakat lehet tanulni. A karról olyan tudós szakemberek kerülnének ki, akik képesek a végtelenségig szaporítani a haszontalan tantárgyak számát.

– És hány szak van?

– Egyelőre négy, de máris beléjük férne az emberi tudás egésze. A tetrapiloktómia szak bevezető jellegű, az a feladata, hogy fejlessze az irrelevancia-érzékenységet. Fontos az adynata-, másképpen lehetetlenség tudományi tanszék. Ide tartozik például a cigány urbanisztika meg az azték lovassport... Az a lényeg, hogy az ember tisztában legyen e diszciplína haszontalanságának, illetve az adynata esetében, lehetetlenségének a mélyebb okaival is. Hadd említsek még néhány tárgyat: morze-morfematika, az antarktisi mező gazdaság története, a hűsvét-szi geti festészet története, mai sumér irodalom, Montessori-féle intézményes vizsgarendszerek, asszír-babiloni filatelia, kerékgyártás a prekolumbiánus birodalmakban, a Braille-írás ikonológiája, a némafilm fonetikája...

– Szaharai tömeglélektan. Ehhez mit szól?

– Jó – mondta Belbo.

– Jó – bólintott rá Diotallevi is meggyőződéssel. – Magának köztünk volna a helye. Tehetséges a fiú, igaz, Jacopo?

– Igen, én is mindjárt láttam rajta. Tegnap este nagyon szellemesen agyalt ki mindenféle buta okoskodásokat. De folytassuk, mert látom, hogy érdeklí a tervezet. Mit is soroltunk az oximorisztika szakhoz? Nem találom a céduláját.

Diotallevi előhúzott a zsebéből egy darab papírt, és kitüntető rokonszenvvel, mélyen a szemembe nézett.

– Az oximorisztikában, ahogy ennek a tudománynak a neve is mutatja, az önellentmondásosság a lényeg. Ezért kéne szerintem a cigány urbanisztikának is idetartoznia...

– Nem – mondta Belbo –, csak ha nomád urbanisztika volna. A lehetlenség tudomány tapasztalati képtelenségekkel, az oximorisztika viszont terminusbeli ellentmondásokkal foglalkozik.

– Na, nézzük csak. Mit is soroltunk az oximorisztikához? Ilyeneket: forradalmi intézmények, parmenideszi dinamika, herakleitoszi statika, spártai szibaritika, intézményes népi oligarchiák, innovációs hagyománytörténet, tautologikus dialektika, boole-i erisztika...

Elérkezettnek láttam az időt, hogy megmutassam, mit tudok:

– Javasolhatok valamit? A rendhagyó esetek grammatikája.

– Remek! Remek! – lelkesedtek mindketten, és felírták maguknak.

– Van egy bökkenő – mondtam.

– Éspedig?

– Ha nyilvánosságra hozzák ezt a tervezetet, egy csomóan be fognak állítani mindenféle komoly publikációkkal.

– Én mondom, Jacopo, hogy van esze a fiúnak – örült Diotallevi. – Tudja-e, hogy épp ezen vagyunk mi is fennakadva? Valóságos tudáshoz szolgáltatunk akaratlanul egy eszményi mintát. Bebizonyítottuk, hogy ami lehetséges, az szükségszerű. Úgyhogy muszáj lesz hallgatni. De most mennem kell.

– Hova? – kérdezte Belbo.

– Péntek délután van.

– Jézus atyám – mondta Belbo. Majd hozzám fordult: – A túloldali két-három épületben zsidók laknak, tudja, olyan fekete kalapos, szakállas, pajeszos ortodoxok. Nem sok van belőlük Milánóban. Ma péntek van, és az alkonyattal megkezdődik a sábesz. Így aztán a szemközti lakásban már készülődnek: gyertyatartót fényesítenek, megfőzik az ételt, mindent elrendeznek, úgy, hogy holnap semmiféle tüzet ne kelljen gyújtaniuk. A tévé is úgy marad, bekapcsolva, egész éjszaka, épp csak a programot kell már most kiválasztaniuk. Diotallevi barátunknak van egy kis távcsöve, azzal kukucskaál gáládul az ablakon kifelé, és élvezkedik: azt képzei, hogy ő is ott van az utca túlfelén.

– Miért? – kérdeztem.

– Mert a mi Diotallevi barátunk a fejébe vette, hogy zsidó.

– Hogyhogy a fejembe vettem? – méltatlankodott Diotallevi. – Igenis zsidó vagyok. Talán nem tetszik, Casaubon?

– Ugyan.

– Diotallevi, te nem vagy zsidó – jelentette ki Belbo határozottan.

– Nem? És a nevem? Graziadio, Diosiacontè:⁹ ezek mind a héberből vannak fordítva, gettónevek, mint az, hogy Sólem Aléhem.

– A Diotallevi szerencsehozó név, gyakran anyakönyvez ték így a lelencyerekeket. És a nagyapád lelenc volt.

– Zsidó lelenc.

– Diotallevi! A bőröd rózsaszín, torokból beszélsz, és úgyszólván albínó vagy.

– Ha vannak albínó nyulak, akkor egy zsidó is lehet albínó.

– Diotallevi, az ember nem határozhatja el csak úgy, hogy zsidóvá válik, mintha azt határozná el, hogy bélyeggyűjtő vagy Jehova tanúja lesz belőle. Zsidónak születni kell. Olyan goj vagy, mint bárki más, nyugodj bele.

– Körül vagyok metélve.

– Na ne mondd! Bárki körülmetéltetheti magát higiéniai okokból. Elég hozzá egy orvos meg egy termokauter. Hány éves korodban metéltetted körül magadat?

– Hagyjuk a szőrszálhasogatást.

– Ne hagyjuk. Aki zsidó, nem hagyja.

– Senki sem tudja bebizonyítani, hogy a nagyapám nem volt zsidó.

– Persze, hiszen lelenc volt. De lehetett volna a bizánci trónörökös vagy egy Habsburg-fattyú is.

– Senki sem tudja bebizonyítani, hogy a nagyapám nem volt zsidó; ezenkívül a római gettó közelében találták meg.

– De a nagyanyád nem volt zsidó, márpedig a zsidóság anyai ágon öröklődik...

– ...túl az anyakönyvi szempontokon pedig, mert az anyakönyveket sem csak betű szerint lehet ám olvasni, ott vannak a vérségi szempontok, és az én vérem azt sugallja,

⁹ „Isten neveljen fel”, „Istennek hála”, „Legyen veled az Isten”.

hogy nekem kifinomult talmudi gondolataim vannak, és rasszista volnál, ha azt állítanád, hogy egy goj is lehet olyan kifinomultan talmudi, amilyennek én érzem magam.

Azzal elment.

– Ne is törődjön vele – fordult hozzám Belbo. – Erre a vitára majdnem mindennap sor kerül, annyi különbséggel, hogy én mindennap valami új érveléssel igyekszem előhozakodni. Tény, hogy Diotallevi nagy Kabbala-hívó. De hát keresztény kabbalisták is voltak. Meg aztán nézze, Casaubon, ha Diotallevi zsidó akar lenni, ám legyen, én nyilván nem akadályozhatom meg benne.

– Nyilván. Elvégre demokraták vagyunk.

– Demokraták vagyunk.

Rágyújtott. Eszembe jutott, miért jöttem.

– Azt mondta, van itt egy kézirat a templomosokról – jegyeztem meg.

– Ja, persze... Lássuk csak. Egy műbőr dossziében volt...

Némi kotorászás után rátalált, megpróbálta úgy kihúzni egy magasra tornyozott kézírathalom közepéről, hogy a többi a helyén maradjon. Veszélyes művelet volt. A toronynak egy része le is dőlt a padlóra. Belbo kiemelte a műbőr dossziét. Átfutottam a tartalomjegyzéket meg a bevezetést.

– A templomosok letartóztatásáról van benne szó. 1307-ben Szép Fülöp úgy dönt, hogy letartóztat Franciaországban minden templomost. Van viszont egy legenda, amely szerint két nappal azelőtt, hogy Fülöp kiadná a letartóztatási parancsot, egy ökrök húzta szénásszekér kigördül Párizsban a Templom udvarából, és ismeretlen helyre távozik. Állítólag egy csapatnyi lovag bújik meg rajta bizonyos Aumont vezetésével, és Skóciába menekülnek, ahol is Kilwinningben csatlakoznak egy kőművespáholyhoz. A legenda úgy tartja, hogy a lovagok azonosítják magukat azokkal a kőművestársaságokkal, amelyek Salamon Templomának titkait örökítik át egymásra. Igen, sejtettem. Szóval, ez is azt állítja, hogy innen eredeztetendő a szabadkőművesség, tudniillik onnan, hogy a templomosok Skóciába menekültek... Két évszázada tartja már magát ez a légből kapott történet. Nincs rá semmi bizonyíték; kapásból le tudnék tenni magának ide az asztalra akár ötven olyan könyvet is, amelyik ugyanezt a históriát taglalja, kölcsönösen egymásról koppintva, persze. Figyelje csak, találomra idézek: „A skóciai küldetést jól bizonyítja, hogy még ma, hatszázötven év múltán is világszerte léteznek olyan titkos rendek, amelyek a templomos lovagokra hivatkoznak. Ugyan, mi más magyarázhatná ennek az örökségnek a fennmaradását?” Érti? Ugyan, hogy is ne léteznék Kacor Király, ha egyszer a csizmás kandúr állítja, hogy az ő szolgálatában áll?

– Értem – mondta Belbo. – Szemétkébe vele. De amit a templomosokról mond, az érdekel. Hadd kapjak az alkalmon, hogy szakértő került a kezem ügyébe. Miért épp a templomosokról beszél mindenki, miért nem a máltai lovagokról? Nem, ne most mondja meg. Későre jár, Diotallevinek meg nekem nemsokára indulnunk kell, vacsorára vagyunk hivatalosak Garamond úrral. De fél tizenegy tájban biztosan végzünk. Utána megpróbálom becsábítani Piladéhoz Diotallevit is, bár ő korán fekvő és absztinens. Maga ott lesz?

– Hol lennék másutt? Én egy elveszett nemzedékhez tartozom, és csak a hozzám hasonlók magányának a társaságában találok magamra.

*Li frère, li mestre du Temple
Qu' estoient rempli et ample
D'or et d'argent et de richesse
Et qui menoient tel noblesse,
Où sont il? que sont devenu?*

[Chronique à la suite du roman de Favel] 10

Et in Arcadia ego.¹¹ A Pilade-kocsma aznap este maga volt a tündöklő aranykor. Ilyen estéken érezte meg az ember, hogy a forradalmat igenis megcsináljuk, sőt, ráadásul még a Vállalkozók Szövetsége is szponzorálni fogja. Piladénál olyasmit lehetett látni, hogy egy pamutfonógyár-tulajdonos anorákban és szakállasán egy duplasoros zakót és nyakkendőt viselő későbbi terroristával pókerezik. Nagy paradigmaváltás hajnalán voltunk. A hatvanas évek elején a szakáll még fasiszta volt – csak Italo Balbo-módra kétoldalt kiborotválva, szépen körül kellett nyírni –, hatvannyolcban a protestálás jele lett, most pedig semlegessé és általánossá, szabadon választhatóvá kezdett válni. A szakáll mindig is álcaként szolgált (álszakállt az ölt, aki nem akarja, hogy felismerjék), ekkorra, a hetvenes évtized legelejére viszont már valódi szakállal is álcázhatta magát az ember. Most már úgy hazudhatott, hogy igazat mond, sőt, magát az igazságot teszi talányossá és megfoghatatlanná, mert egy szakáll láttán többé senki sem következtethetett a szakáll viselőjének ideológiájára. Ám ezen az estén még az olyanoknak a simára borotvált arcán is szakáll pompázott, akik szakállat nem növesztettek ugyan, de akár növeszthettek volna is, és sejthetőleg csak dacból nem tették.

Vissza a tárgyhoz. Egyszer csak megjött Belbo meg Diotallevi; feldúlt arccal még az iménti vacsorát kommentálták egymásnak mérgesen dohogva. Csak később tudtam meg, milyenek is azok a Garamond-féle vacsorák.

Belbo nyomban megtért az ő kedvenc szeszeihez, Diotallevi zavarba jött, hosszasan gondolkodott, s végül úgy döntött, hogy egy tonikot kér. Hátralátunk magunknak asztalt, épp akkor állt fel mellőle két villamosvezető, mert másnap korán kellett kelnünk.

– Na, szóval – mondta Diotallevi –, szóval, a templomosok...

– Jaj, most ne bántsanak... Az ilyesminek bármelyik könyvben utána lehet nézni...

– Mi a szájhagyomány hívei vagyunk – mondta Belbo.

– Az misztikusabb – tette hozzá Diotallevi. – Isten is élőszóval teremtette a világot, nem pedig táviratilag.

– Fiat lux, stop. Levél megy – mondta Belbo.

– A tesszaloniakiaknak, mi? – szellemeskedtem.

Belbo nem tárgított:

– A templomosok.

– Hát... – kezdtem.

– Hátval nem kezdünk mondatot – intett Diotallevi.

Felpattantam, mintha ott akarnám hagyni őket. Vártam, hogy rimánkodjanak. Nem rimánkodtak. Visszaültem és belefogtam.

¹⁰ A templomos testvérek, a mesterek, / Akik bőven dúskáltak / Aranyban, ezüstben és gazdagságban, / És ily nemesi életet éltek, / Hol vannak hát? Mi lett velük?

¹¹ Én is Árkádiában éltem.

– Magát a történetet mindenki ismeri, na. Itt van az első keresztes hadjárat, ugye. Gottfried leborul a szent sírnál, és teljesíti a fogadalmát, Balduin Jeruzsálem első királya lesz. Keresztény királyság a Szentföldön. De más Jeruzsálemet megtartani, és megint más Palesztina többi részét; a szaracénok vereséget szenvedtek ugyan, de nem tűntek el a színről. Sem az új telepéseknek, sem a vándoroknak nem könnyű éppen az életük arrafelé. 1118-ban, II. Balduin uralkodása idején megjelenik mármost egy bizonyos Paynsi Hugó vezetése alatt kilenc személy, és társulásuk egy új, szerzetesi, de egyúttal kardos és páncélos rendnek, Krisztus Szegény Lovagjai rendjének a magjává válik. A három klasszikus fogadalomhoz, a szegénység, a szüzesség és az engedelmesség fogadalmához hozzájön még egy: a zárandokok megvédelmezése. Jeruzsálemben elejétől fogva segítenek nekik, a király, a püspök, mindenki; pénzt kapnak és szállást is, Salamon régi templomának a kolostorában, így lesznek ők templomos lovagok.

– Kifélék?

– Hugó és az első nyolc társa valószínűleg idealista, a keresztes hadjárat misztikájának a megszállottja. De a későbbiekben kalandkereső nemesi másodszülottek váltják fel őket. Az új jeruzsálemi királyság amolyan korabeli Kalifornia, ahol bárki megcsinálhatja a szerencsését. Odahaza nem sokat remélhetnek ezek a fickók, van közöttük, aki valami stiklit is csinált. Olyannak képzelem a dolgot, mint az idegenlégiót. Mit tegyen, aki bajban van? Menjen el templomoknak: világot láthat, szórakozhat, verekedhet, ételt-italt, ruhát kap, és végül még üdvözülni is. Persze legyen minél jobban nekikeseredve, mert sivatagba megy ám ott az ember, és sátorban alszik, és a többi templomosokat meg néhány török pofát leszámítva naphosszat nem lát egy teremtet lelket sem, és tűző napon lovagol, és szomjazik, és más szegény ördögök belét kell ontsa...

Egy pillanatra elakadtam.

– Ez így talán túl vadnyugatias. Valószínűleg volt egy harmadik szakasz is: a rend nagy hatalomra tett szert, most már az is csatlakozni próbál hozzá, akinek otthon rendben van a szénája. De ettől fogva nem szükségszerű, hogy a Szentföldön működjék, aki templomos; templomos a hazájában is lehet az ember. Bonyolult história ez. Hol durva martalócként tűnnek fel, hol pedig kiderül, hogy azért mégiscsak van szívük. Azt például nem lehet mondani, hogy rasszisták lettek volna; harcoltak ugyan a muzulmánok ellen, hiszen ezért mentek oda, de lovagi szellem és kölcsönös csodálat hatotta át őket. Mikor a damaszkuszi emír követe látogatást tesz Jeruzsálemben, a templomosok a rendelkezésére bocsátanak egy korábban már keresztény templommá átalakított kis mecsetet, hogy legyen hol imádkoznia. Bemegy oda egyszer egy frank, meglátja a muzulmán a szent helyen, és felháborodásában rátámad. A templomosok azonban elkergetik az intoleráns fickót, és bocsánatot kérnek a muzulmántól. Ez a fraternizálás lesz a veszтük, mert a per során az a vád is éri majd őket, hogy ezoterikus muzulmán szektákkal álltak kapcsolatban. Talán volt is ebben valami; kicsit úgy voltak ezzel, mint azok a múlt századi kalandorok, akik a betegek lettek Afrikának. Ők nem részesültek szabályos szerzetesi neveletésben, és nem látták át kifinomult érzékkel a teológiai különbségeket; az olyan Arabiai Lawrence-féle figurákra tessék gondolni, akik egyszer csak fogják magukat, és sejknek öltöznek... Akárhogy is, nehéz megítélni a tetteiket, hiszen még a keresztény történetírók közt is sok olyan akad, mint például Tyrusi

Vilmos, aki kapva kap minden alkalmon, ha befeketheti őket.

– Miért?

– Mert túl hamar túl nagy hatalomra tesznek szert. Az egésznek a háttérében Szent Bernát áll. Szent Bernát: ugye, tudják, kicsoda? A nagy szervező, aki megreformálja a bencés rendet, eltávolíttatja a templomokból a díszítményeket, ha pedig egy-egy kollégája, például Abélard, felbosszantja, McCarthy-stílusban megy neki, és ha tehetné, egyből máglyára küldené. Nem teheti, így hát csak a könyveit égeti el. Azután meghirdeti a keresztes háborút: fegyverkezzünk és menjetek...

– Nemi gen rokonszenvez vele – jegyezte meg Belbo.

– Nem bizony, ki nem állhatom; szerintem inkább valamelyik ronda pokolbugyorban volna a helye, nem pedig a szentek közt. Viszont remek sajtóügynöke volt önmagának; lám, Dante merő szívességből a Szűzanya kabinetfőnökének nevezi őt ki. Szentté is azért avatják azonnal, mert tudta, kikhez kell dörgölnöznie. Na, de most a templomosokról van szó. Bernátnak jó a szimata, fantáziát lát az ötletben, pártfogásába veszi azt a kilenc kalandort, és Militia Christit csinál belőlük; bátran elmondhatjuk, hogy a templomosokat ő találta ki, legalábbis ami a hősiesség változatát illeti. 1128-ban ki gondoltan azért hivatja össze a troyes-i zsinatot, hogy ott megállapítsák, kik is ezek az újféle szerzetes-harcfiak, néhány évvel később pedig külön írásműben magasztalja Krisztus Katonáit, és hetvenkét cikkelyes regulát szerkeszt. Vicces olvasmány, mert az égvilágon mindenről szó van benne. Naponta mise, kiközösített lovagokkal érintkezni tilos, de ha valamelyikük felvételért folyamodik a Templomhoz, akkor keresztnyíleg tárt karokkal kell őt fogadni. Joggal utaltam az előbb az idegenlégióra, igaz? Egyszerű fehér köpeny a kötelező viselet, prém nélkül, kivéve a juhprémet, divatosan kunkori orrú lábbeli viselése tilos, alvás ingben-gatyában, egy szál matracon, egy szál pokróc alatt...

– Jó büdös lehetett abban a hőségben... – mondta Belbo.

– A büzre még visszatérek. Van aztán még sok más szigorú előírás a regulában: két-két embernek jár egy közös tányér, étkezés közben nincs beszéd, hús hetente háromszor, péntekenként penitencia, ébresztő hajnalban, ha nehéz volt a munka, egyórányi alvás lehet a ráadás, de ennek fejében tizenhárom miatyánkot el kell imádkozni az ágyban. Van egy nagymester, és utána következnek az alacsonyabb beosztások, sorban le egészen az istálló mesterekig, a pajzshordozókig, a cselédekig és a szolgálkig. Minden lovagnak három ló és egy pajzshordozó jár, a kantár, a nyereg és a sarkantyúk fényűző díszítése tilos, egyszerű, de jó legyen a fegyverzet, vadászni tilos, kivéve oroszánra. Szóval: vezeklés és harc, ez legyen az életük. A szüzességi fogadalomról már ne is beszéljünk; ezt a regula kiváltképp hangsúlyozza, mert ezek az emberek nem kolostorban laktak, hanem háborúztak, kinn éltek a világban; mármint ha a világgal azonosítjuk azt a kigyófészket, ami akkoriban a Szentföld lehetett. Azt mondja tehát a regula, hogy az asszonyi társaság roppant veszedelmes, és megcsókolnia a lovagnak csak az anyját, a nővérét és a nagynénjét szabad.

– Hát... – merengett el Belbo –, a nagynénivel kapcsolatban én azért óvatosabb lettem volna... Igen ám, de ha jól emlékszem, a templomosokat szodómiával vádolták. Vagy tévedek? Ott van Klossowskinak az a könyve: *A Baphomet*. Ki volt Baphomet? Valami ördögi istenségük, ugye?

– Mindjárt rátérek. De előbb gondolja csak meg. Ezek úgy éltek, mint a matrózok:

hosszú-hosszú hónapokat töltöttek el a sivatagban. És akkor az ember az Isten háta mögött, éjszaka, befekszik a sátorba a mellé az illető mellé, akivel egy tányérból evett épp, álmos, fázik, szomjas, fél, és elanyátlanodott. Hát mit csináljon?

– Férfiszerelem, thébai légió – sugallta Belbo.

– Képzeljék el, micsoda pokol lehetett nekik ott az életük! Ha egy-egy várost lerohantak, minden más harcos, aki nem tett fogadalmat, gerincre dobta a maga ámbrás hasú, selymes tekintetű mór leánykáját. Hát a templomos hová kapjon akkor a Libánus illatozó cédrusai alatt? Legalább a mór fiúcskával hadd legyen boldog, így már nyilván értik, miért terjedt el ez a mondás: „úgy iszik és szentséget, mint egy templomos”. Hasonló az eset, mint a lövészárkba került tábori lelkészé, aki együtt vedel és káromkodik az írástudatlan bakáival. A pecsétjük mindig párban ábrázolja őket, közös ló hátán, egymáshoz simulva. Hogyhogy? Hiszen a regula szerint három ló is jár mindegyiküknek! Ez nyilván Bernát ötlete volt, vagy a szegénységükre akart így utalni, vagy a kettős, szerzetesi és lovagi szerepükre. Na, de vajon milyen hatással lehetett ez a népi képzeletre: hát mit szóljon az ember ezekről a hassal a másik hátához nyomulva, párban nyargalászó szerzetesekről? Nyilván rágalmazták is őket eleget...

– Csak magukra vethettek – kommentálta Belbo. – Nem volt egy kicsit hülye az a Szent Bernát?

– Nem, hülyének nem mondanám, de hát szerzetes volt ő is, és abban az időben a szerzeteseknek furcsa fogalmaik voltak az emberi testről... Az előbb attól tartottam, hogy túl vadnyugatiasan adom elő a sztorit, de visszakoznom kell; mert mit is mond a dolgról, az ő kedvenc lovagjairól maga Bernát? Itt van nálam az idézet, hallgassák csak, mert érdemes: „Kerülik és undorral megvetik a komédiásokat, mutatványosokat és csepürágókat, az illetlen dalokat és a bohóctréfákat, a hajukat rövidre vágják, mert az apostollal együtt vallják, hogy férfiembernek frizurázkodnia nagy gyalázat. Sosem is látni őket fésülten, megmosdva is csak ritkán; a szakálluk borzas, a szálló porban búzlenek, ragadnak a páncélzat és a hőség pizskától.”

– Nem szívesen időztem volna a kvártélyaikban – mondta Belbo.

Diotallevi erre kijelentette:

– A remeték, rájuk jellemző módon, mindig is gondoskodtak az egészséges koszról, hogy megalázzák a saját testüket. Nem Szent Makariosz volt az, aki egy oszlop tetején élt, és a lepottyanó férgeket fölszedegette és visszarakta a testére azzal, hogy hiszen a féreg is Isten teremtménye, hadd lakomázzék?

– Az oszlopszent Simeon volt – mondta Belbo –, és szerintem azért költözött fel az oszlopra, hogy a fejükre köphessen az alatta járó-kelő népeknek.

– Gyűlölöm a felvilágosodás szellemét – közölte Diotallevi. – Mindenesetre volt egy ilyen férges oszlopszent, és bánom is én, hogy Makariosznak hívták-e vagy Simeonnak, járatlan vagyok a témában, nem szoktam foglalkozni a gojok hülyeségeivel.

– Bezzeg a te geronai rabbijaid, azok aztán tiszták voltak, mi? – kérdezte Belbo.

– Ők azért nyomorogtak koszos viskókban, mert ti, gojok, gettókba kényszerítettétek őket. A templomosok viszont élvezték a mocskot.

– Ne túlozzunk – szóltam közbe. – Láttak maguk már valaha menetelésből megijövő újoncokat? De hát én csak azért hoztam szóba mindezt, hogy érzékeltessem, miféle ellentmondás jellemezte a templomosokat. A templomos legyen misztikus, aszkéta, ne egyen, ne igyon, ne dugjon; másrészt viszont a

sivatagban jár-kel, egymás után nyakazza le a Krisztus ellenségeit, és minél többet nyakaz le, annál több mennyországi utalványcédulája lesz; büzlik, napról napra szőrösebb, Bernát pedig, ugye, megtiltotta, hogy egy-egy város meghódításakor rávesse magát valami leányzóra vagy nyanyára, vagy hogy holdtalan éjeken, amikor köztudomásúlag számum söpör végig a sivatagon, legalább a kedvenc bajtársától kérjen egy apró kis szívességet. Hogy legyen az ember szerzetes is meg kardforgató is, aki beleket ont, de közben el-elimádkozza az Üdvözlégyet; a saját unokanénjére ránéznie sem szabad, de amikor soknapi ostrom után bevonul egy városba, a többi kereszties a szeme láttára bassza meg a kalifa feleségét, álomszép leilák rántják szét magukon az inget, és esdekelnék, hogy a tiéd leszek, a tiéd leszek, csak ne ölj meg... De a templomosnak coki, a templomos tartson ki, legyen olyan, amilyennek Szent Bernát kitalálta: bűdös és szőrös, és kompletóriumkor imádkozzék szépen... Másrészt tessék csak elolvasni a *Retraits*-t...

– Az meg mi?

– A rendi statútum, eléggé kései iromány, akkor keletkezett, amikor a rend már papucsba bújt. Nincs rosszabb, mint amikor egy hadsereg elunja magát, mert vége a háborúnak. Valahol kimondja például a szabályzat, hogy tilos bosszúból keresztényt megverni vagy megsebezni, tilos asszonnyal érintkezni, testvért rágalmozni. Nem szabad rabszolgát futni hagyni, méregből azt mondani: „átállok a szaracénokhoz!”, gondatlanságból lovat elveszíteni, kutya-macska kivételével állatot elajándékozni, engedély nélkül útra kelni, a mester pecsétjét feltörni, éjszaka a kvártélyt elhagyni, engedély nélkül kölcsönözni a rend pénzéből, ruhadarabot dühösen a földhöz csapni.

– A tilalmakból – jegyezte meg Belbo – kihámozható, hogy úgy általában mit csinálnak az emberek, következtetni lehet belőlük a mindennapi életre.

– Na, lássuk csak – mondta Diotallevi. – Egy este a testvérek felbosszantanak valamivel egy templomost, mire a lovag ugyanaznap éjjel engedély nélkül, lóháton távozik, és viszi magával a szaracén apródját meg a nyeregkápára akasztva három kappant; egy feslett erkölcsű leányzóhoz siet, és a kappanok fejében parázna kedvét tölti véle... A dőzsölés közben mármost megszökik a mór legényke lovastul, mire a mi templomosunk még a szokottnál is mocskosabban, verejtékesebben és torzonborzabban, behúzott farkkal sompolyog haza, és hogy le ne lepleződjék, lepénzeli (a rend kasszájából) a jól ismert zsidó uzsorást, aki lesben ül, készen rá, hogy lecsapjon, akár a dögkeselyű...

– Te mondad, Kajafás – szölt közbe Belbo.

– Használ az ember néha ilyen sztereotípiákat, na. Szóval a templomos megpróbál újra szert tenni, ha nem is a mórra, de legalább valami lófélére. Csakhogy egy templomostársa rájön a turpisságra, és másnap este (mert, mint tudjuk, igencsak honos az irigység az effajta közösségekben), épp amikor közmegelegedésre felhordják az asztalokra a húst, az illető súlyos célzásokat tesz. A kapitány gyanút fog, a gyanúsított összezavarodik, elvörösödik, előkapja a törét, és ráveti magát a komára...

– A gaz besúgóra – javította ki Belbo.

– A gaz besúgóra, úgy van; ráveti magát, és megsebzí az arcát. A másik erre kardot ránt, cudarul egymásnak esnek, a kapitány kardlapozva igyekszik szétválasztani őket, a testvérek gúnykacajra fakadnak...

– Úgy isznak és szentségelnek, mint a templomosok... – idézte Belbo.

– Ördög és pokol, a hétszázát, a nemjóját, a kutyaafáját, azt a fűzfánfűtyülő rézangyalát! – dramatizáltam.

– Elég az hozzá, hogy a mi emberünk nagyon feldühödik, és... Mi a fenét csinál egy templomos, amikor nagyon feldühödik?

– Bíborszínt ölt az arca – segített Belbo.

– Ja, igen, bíborszínt, na és akkor letépi magáról a ruháját, és földhöz vágja...

– Nesztek, szarok a hacukátokra a rohadt templomokkal együtt! – éltem bele magamat. – Sőt, szétveri karddal a pecsétet, és azt ordítja, hogy átáll a szaracénokhoz.

– Legalább nyolc előírást szegett meg egy csapásra.

– Hát most képzeljék el – mondtam végül, még szemléletesebbé akarva tenni a mondókámat –, hogyan viselkednek az ilyen alakok, akik képesek azt mondani, hogy átállnak a szaracénokhoz, ha netán a királyi vérbíró kezére jutnak egy szép napon, és az megmutatja nekik az izzó vasakat! Beszélj, kutya pogány, valld be, hogy ülepen dugdostátok egymást! Hogy mit csináltunk? Hagyjon engem ezekkel a fogókkal, röhögniem kell, maguknak fogalmuk sincs, mire képes egy templomos lovag, ülepen dugom én magát is, a pápát is meg még Fülöp királyt is, csak kerüljön a kezem közé!

– Bevallotta, bevallotta! Biztos, hogy így volt – mondta Belbo. – Elvezetni! A zárkába vele, olajat rá mindennap, hogy majd jobban égjen!

– Mint a gyerekek – summázta Diotallevi.

Egy lány szakította félbe a beszélgetésünket; az orrán eperszín anyajegy, a kezében ív papírok. Azt kérdezte, aláírtuk-e már az argentin elvtársak letartóztatása elleni tiltakozást. Belbo egyből aláírta, oda se nézett.

– Az biztos, hogy rosszabb helyzetben vannak, mint én – magyarázta a feszengő Diotallevinek. Azután a lányhoz fordult: – Ő nem írhatja alá, egy indiai kisebbség tagja, tilos leírniuk a nevüket. Sokuk börtönben van, mert üldözi őket a kormány.

A lány megértő pillantást vetett Diotallevire, és nekem nyújtotta oda az aláíróívet. Diotallevi megkönnyebbült.

– Kikről van szó? – kérdeztem.

– Hogyhogy kikről? Argentin elvtársakról.

– Jó, de milyen csoporthoz tartoznak?

– Milyenhez, milyenhez. A taquarákhoz.

– De hát a taquarák fasiszták – jegyeztem meg, mert ennyit véletlenül tudtam.

– Fasiszta – sziszegte gyűlölettel a lány. És elment.

– Szóval, kik voltak a templomosok? Szegény ágrólszakadtak? – kérdezte Diotallevi.

– Nem – feleltem. – Kicsit kiszíneztem a történetet, bocsánat. Az eddig elmondottak a seregre vonatkoznak, de a rend kezdettől fogva hatalmas adományokban részesült, és lassanként egész Európában meglettek a székhelyei. Gondolják csak el, hogy Aragóniái Alfonz egy tartományt adományoz nekik, sőt, úgy végrendelkezik, hogy az egész birodalom az övék legyen, ha neki netán nem maradna örököse. A templomosok bizalmatlanok, és tranzakcióba bocsátkoznak azon az alapon, hogy jobb ma egy veréb, mint holnap egy tuzok; csakhogy verében itt egy féltucatnyi spanyol vár értendő. A portugál király egy erdőséget ajándékoz nekik, és mivel az erdő még a szaracénok kezén van, a templomosok rohamra lendülnek, elkergetik a mórt, és úgy melleleg megalapítják Coimbra városát. És ezek csak epizódok. Elég az hozzá, hogy egy részük Palesztinában harcol, de a rendjava odahaza gyarapodik. És végül mi történik?

Tudniillik, ha valakinek Palesztinába kell mennie, és pénz kell neki, és nem mer ékszerrel-arannyal megrakodva utazni; akkor az illető odaadja az egészet Franciaországban, Spanyolországban vagy Itáliában a templomosoknak, és kap tőlük cserébe egy igazolást, amit aztán Keleten beválthat.

– Ez a hitellel – mondta Belbo.

– Úgy van, feltalálták a csekket, még hozzá jóval a firenzei bankárok előtt. Egy szó, mint száz, az adományok, a fegyveres hódítások és a pénzügyi műveletekből származó jutalékok révén a templomosok szép lassan amolyan multinacionális konszernné nőttek ki magukat. Egy effajta vállalat irányításához talpraesett emberek kellettek. Olyanok, akik rá tudják venni II. Ince pápát, hogy rendkívüli kiváltságokban részesítse őket. A rend minden hadizsákmányát megtarthatja, és bárhol vannak is a javai, nem tartozik felelősséggel sem a királynak, sem a püspököknek, sem a jeruzsálemi pátriárkának, csakis a pápának. Dézsmát fizetnie sehol sem kell, neki viszont joga van dézsmát kivetni bármely általa ellenőrzött vidéken... Virágzó vállalat tehát, amelynek az ügyeibe senki sem ütheti bele az orrát. Nem csoda, hogy ferdén néznek rájuk a püspökök és a világi hatalmasságok, nélkülözni mégsem lehet őket. A keresztiesek kéthalekzes népség, amikor nekivágnak az útnak, fogalmuk sincs, hova mennek, és mi vár rájuk; a templomosok viszont otthon vannak arrafelé, tudják, hogyan kell bánni az ellenséggel, ismerik a terepet és a hadi mesterséget. A templomos lovagok rendje komoly dolog, még ha hetvenkedők keltik is a hírét, mármint a rohamosztagosai.

– Hetvenkedők? – kérdezte Diotallevi.

– Gyakran azok voltak, igen; megdöbbenő, mekkora szakadék tátongott a politikai és adminisztratív hozzáértésük meg az eszement, hősködő zöldsapkás stílusuk között. Az aszkaloni eset például egészen kézenfekvő...

– Kézenfekvő – ismételte szórakozottan Belbo, nagy kéjjel üdvözölve egy bizonyos Dolorest.

Dolores odaült mellénk.

– Hadd halljam én is, én is! – lelkenedett. – Mi volt az az aszkaloni eset?

– Az úgy volt, hogy egy szép napon a francia király, a német császár, III. Balduin, Jeruzsálem uralkodója és a két nagymester, a templomosoké meg a johannitáké, közösen elhatározták, hogy megostromolják Aszkalont. Fel is vonulnak szépen az ostromhoz mind: a király, az udvara, a pátriárka, a papok a fészületekkel meg a zászlókkal, Tyrus, Názáret és Caesarea érsekei; nagy csinnadratta, ott magasodnak a sátrak az ellenséges város tövében, auriflammák, nagy címerpajzsok, dobok... Százötven torony védte Aszkalont, és a lakói jó ideje számítottak már az ostromra, minden házfalon lőrések, minden ház egy-egy vár a várfalon belül. A templomosoknak, ugye, ezeknek a nagyszerű fickóknak mindezt tudniuk kellett volna. De nem. Izgatottan készülődnek, felvonultatják az úgynevezett teknőceiket meg a fatornyaiakat, amiket kerekeken az ostromlott várfal alá szoktak gurítani, hogy onnan tüzes fáklyákat, követ és nyílvevesszőket lődözzenek át velük, miközben hátulról a katapultok szikladarabokkal bombázzák a várost... Az aszkaloniak fel akarják gyűjtani a tornyokat, de a szél rossz felől fúj, a lángok belekapnak a falba, és a fal legalább egy helyen be is dől. Megnyílt a fal! Egy emberként lődülnek neki az ostromlók, de ekkor különös dolog történik. A templomosok nagymestere torlaszt emeltet, hogy csak az ő emberei mehessenek be a városba. A rossz nyelvek szerint ezt azért teszi, hogy a

hadizsákmány csakis a Templom rendjét gazdagítsa, a jóindulatúak sugallata viszont úgy szól, hogy csapdától tartott, és a saját vakmerő vitézeit szánta elővédnek. Na, mindegy, órá én ugyan rá nem bíznék egy hadiiskolát. Negyven templomos száznolcvannal végigviharzik a városon, puff, neki a túldolali falnak, fék, porfelhő, összenéznek, mit keresünk mi itt, hátra arc, futás, egyenest be a mórok közé, mire azok közápport és lándzsákat zúdítanak rájuk az ablakokból, egytől egyig lemészárolják őket nagymesterestül, betömik a rést, kilógatják a hullákat a falra, és ocsmány hahota kíséretében elküldik a keresztényeket a jó édes anyukájukba.

- Ebadta cudar mórja – mondta Belbo.
- Mint a gyerekek – ismételte Diotallevi.
- Tiszta cikik voltak ezek a templomosok – lelkengett Dolores.
- Nekem Tom és Jerry jut róluk eszembe – mondta Belbo.

Elszégyelltem magam. Végére is két éve együtt éltem a templomosokkal, és szeretettel gondoltam rájuk. Engedve hallgatóságom sznobizmusának, úgy festettem le őket, mint holmi rajzfilmfigurákat. Talán Tyrusi Vilmos, a hamis történetíró miatt. Nem ilyenek voltak a Templom lovagai, hanem szakállasak és lángtekintetűek, és gyönyörűn piroslott a kereszt a patyolat köpönyegükön, ahogy fekete-fehér lobogójuk, a Beauceant árnyékában lovagolva halál és bátorság ünnepi táncjátárták csoda mód; a Szent Bernát emlegette izzadság pedig talán bronzfény-derengés volt inkább, mely előkelő szarkazmust vont a vérfagyasztó mosolyukra e kegyetlen, élettől búcsúzó ünnepélyen... Háborúban oroszlánok, ahogy Jacques de Vitry mondta, békében pedig kezes bárányok; csatában cudarok, imádságkor ájtatosak, ellenséggel kíméletlenek, testvéreikkel nyájasak, olyanok, akár a fehér és fekete zászlajuk, mert makulátlanok a Krisztus barátainak, és sötétek és retentők azoknak, akik az ellenségei...

Fennkölt bajnokai a hitnek, hanyatló lovagkor utolsó példaképei! Miért kezeltém őket úgy, mint valami Ariosto, holott a Joinville-jük is lehettem volna? Eszembe jutott, hogyan írt róluk a Szent Lajos történetét jegyző krónikás, aki Lajosnak nemcsak írnoka, hanem fegyvertársa is volt a Szentföldön. A templomosok ekkor már százötven esztendeje léteztek, kereszties háborúkból pedig már épp elég volt ahhoz, hogy a legrajongóbb lelkek is kiábránduljanak. Eddigre szellemképpé halványult Melisenda királyné és Balduin, a leprás király hősi alakja, feldúlták az azóta is vérző Libanont a belviszályok, egyszer már elesett Jeruzsálem, Barbarossa megfulladt Kilikiában, Oroszlánszívű Richárd legyőzött és megalázva és épp templomosnak álcázva tér haza, a kereszténység elveszítette a csatáját, a mórok bizony nagyon is jól tudják, hogy önálló hatalmasságoknak miképpen kell összefogniuk, ha egy egész kultúra megvédéséről van szó: olvasták Avicennát, ők nem olyan tudatlanok, mint az európaiak. Hogyan is bírhatja ki valaki, hogy két évszázadnyi hatás után se engedjen egy türelmes, misztikus és szabados kultúra csábításainak, kivált, ha egyúttal össze is hasonlíthatta a nyers, otromba, barbár és germán Napnyugat kultúrájával? Jeruzsálem 1244-es utolsó és végleges elestekor a százötven évvel korábban kezdett háború is elveszett, és békesség és a Libanon cédrusainak illata honol ettől fogva e tájon, és fegyvert ide többé nem hozhatnak a keresztények. Szegény templomosok, mi végre vittétek hát végre az eposzi tetteket?

Gyöngédség, melabú, elaggva sápadó dicsfény... Miért is ne volna hát érdemes meghallgatni, hogy mit mondanak a muzulmán misztikusok titkos tanai, hogy rejtett

kincsek miképpen halmozódnak szentséges rendbe? Talán ebből születik a templomos lovagok csalódott és sóvár elméket máig kísértő legendája: mese a hatalomról, amely nem is tudja már, hogy mire hasson...

És épp ekkor, a mítosz alkonyán lép a színre Lajos, a szent király, az Aquinói asztaltársa; két egész évszázad álmai és próbálkozásai hiúsultak már meg a győztesek ostobasága miatt, de Lajos még mindig hisz a keresztes háborúban. Vajon érdemes-e még egyszer megpróbálni? Érdemes, mondja Szent Lajos, és a templomosok buzgón követik a végromlásba, hiszen ez a mesterségük. Minek az egész templomos rend, ha nincs keresztes háború?

Lajos a tenger felől támadást intéz Damietta ellen; csillogva hullámzik az ellenséges parton a kopják és alabárdok és lobogók, pajzsok és handszások erdeje; csupa deli vitéz – lovagiaskodik Joinville –, napfény ragyogású fegyverrel ékes daliák. Lajos várhatna még, de úgy határoz, hogy partra száll mindenáron.

– Ha nem tágítunk a rajongásunkban, akkor verhetetlenek vagyunk, híveim. Ha legyőznek bennünket, vértanúk leszünk. Ha győzünk, Isten dicsőségét öregbítjük.

A templomosok egy szavát se hiszik, de arra nevelődtek, hogy az eszme lovagjai legyenek, ez kell, hogy leríjon róluk. Követik a királyt a misztikus örületbe. Hihetetlen, de a partraszállás sikerül, a szaracénok pedig kiűrtik Damiettát, s ez még hihetlenebb, olyannyira, hogy a király habozik is, hogy bevonuljon-e, mert nem hiszi, hogy csakugyan elmenekültek. Pedig elmenekültek, az övé a város, és az övé minden kincse és mind a száz mecsete, és Lajos legott az Úr templomaivá alakítja át őket. Most pedig döntenet kell, merre vonuljon tovább: Alexandria vagy Kairó ellen-e? Ha bölcsen dönt, Alexandriát választja, hogy elvágja Egyiptomot ettől a létfontosságú kikötőtől. Közbeszól azonban az expedíció rossz szelleme, a király öccse, a másodszülöttekre jellemzően megalomániás, törtető, azonnali dicsőségre szomjas Artois Róbert. Azt tanácsolja, hogy inkább Kairót, Egyiptom szívét vegyék célba. A korábban oly elővigyázatos templomosok most alig bírnak magukkal. A király megtiltotta az elszigetelt összecsapásokat, csak hogy ezúttal épp a rend marsallja szegi meg ezt a tilalmat. A szultán mamelukjainak zászlajára esik a pillantása, és elordítja magát:

– Hajrá! Istennek nevében, utánuk, nem bírom elviselni eme szégyent!

Manszuránál a szaracénok elsáncolják magukat az egyik folyó túlsó partján, a franciák pedig gátat igyekeznek építeni, hogy gázló keletkezzen, s a gátat a mozgatható tornyaikkal védik; a szaracénok azonban már ellesték a bizánciaktól a görögtűz titkát. A görögtűznek hordónyi feje és akkora farka volt, mint egy nagy lándzsa; úgy ütött be, akár a villám, és repülő sárkányhoz hasonlított. És akkora fényt árasztott, hogy nappali világosság támadt a táborban.

A keresztény tábor már lángban áll; ekkor egy áruló beduin háromszáz bizánci aranyért mutat a királynak egy gázlót. A király támadásra szánja el magát, az átkelés nem könnyű, sokakat elsodor a víz, és megfulladnak, a túlsó parton háromszáz lovas szaracén várakozik. Nagy részük mégis partot ér végül, és a kiadott parancs szerint a templomosok megindulnak előrsbe, mögöttük Artois grófja. A muzulmán lovagok menekülnek, a templomosok be akarják várni a keresztény sereg többi részét. Artois grófja az embereivel azonban üzőbe veszi az ellenséget.

A templomosok erre, nehogy szégyenben maradjanak, szintén támadásba

lendülnek, de nem érik utol Artois-t, aki már behatolt az ellenség közé, és nagy mérszárlást rendezett. A muzulmánok hanyatt-homlok futnak Manszura felé. Több se kell Artois-nak, már iramodna is utánuk. A templomosok megpróbálják visszatartani; Gilles testvér, a rend főparancsnoka agyba-főbe dicséri, mondván, hogy már így is csodálatosan kitett magáért, ily dicső haditettet itt, a tengerentúlon még senki sem vitt végbe. De hiába, Artois, ez a becsvágyó, hóbortos úrfi árulást kiált, sőt, azt állítja, hogy ha a templomosok és a johanniták akarták volna, már rég meghódíthatták volna ezt a vidéket, s hogy ő most bebizonyította, hogy mire képes az, akinek vér folyik az ereiben. Ez már sok az önérzetes templomosoknak. A templomosok nem alábbvalók senki fiánál; megrohamozzák a várost, behatolnak, az ellenséget egészen a túlnani falig kergetik, és csak ekkor veszik észre, hogy elkövették ugyanazt a hibát, mint Aszkalonban. Amíg a keresztények – a templomosokat is beleértve – a szultáni palota kifosztásával vesztegetik az idejüket, a pogányok összeszedik magukat, és rázúdulnak erre a fosztogató csűrhére. Megint elvakította volna a templomosokat a kapzsiság? Mások viszont arról számolnak be, hogy mielőtt Artois grófia után eredt volna, be a városba, azt mondta neki sztoikus tisztánlátással Gilles testvér:

– Jó uram, mi a testvéreimmel nem félünk, és követjük kegyelmedet. De tudja meg, hogy kétségesnek, nagyon is kétségesnek tartjuk, hogy visszatérhet-e onnan kegyelmed, és visszatérhetek-e én magam.

Akárhogy is, Artois grófját – Isten nyugosztalja – megölték, és vele együtt megannyi más vitéz lovagot és kétszáznyolcvan templomost is.

Ez nem is vereség, ez már szégyen. Mégsem így tartják számon, még Joinville sem, hanem úgy, hogy hát megesik az ilyesmi, ez a szép a háborúban.

Joinville úr tolla nyomán számos effajta csatából vagy csetepatéből kecses tinglitangli lesz, itt-ott guruló fejekkel, sok-sok istenes fohással és olykor királyi könnyekkel is, ha egy-egy alattvaló ki készül lehelni a lelkét; de az egész mintha színesben volna felvéve, nyeregtagaró bíborlik, lószerszám aranylik, sisakok és kardok villóznak a sárga sivatagi nap alatt meg a türkizkék tenger előtt, és ki tudja, hátha tényleg ilyenek látták a templomosok azt a mindennapos öldöklést.

Joinville tekintete hol fentről lefelé, hol meg lentről fölfelé siklik, aszerint, hogy épp leest-e a lóról vagy nyeregbe száll megint; és külön-külön jeleneteket vesz szemügyre, az ütközet egészét nem látja, egyéni – és nem ritkán véletlen kimenetelű – összecsapássá alakul nála minden. Joinville Wanon urának segítségére siet, egy török eltalálja a lándzsájával, a ló térdre rogy, Joinville nagy ívben átrepül az állat fején, felpattan, kard a kezében, Erard de Siverey úr („Isten legyen hozzá kegyelmes”) egy romos házra mutat, hogy oda meneküljön, egy szakasznyi török a szó szoros értelmében végigtapos rajtuk, sértetlenül felállnak, elérik a házat, elsáncolják magukat benne, a törökök erre fentről esnek nekik, lándzsával. Frédéric de Loupey úr hátát találta éri, „s a sebből olyaténképp lövell a vér, akárha dugó pattan ki a hordóból”, Siverey-nek pedig úgy hasít egy kard az arca kellős közepébe, „hogya az orra az ajakára fittyed”. És így tovább, míg meg nem jön a felmentés; ki a házból, irány a csatátér valamely másik fertálya, új szcena, újabb halottak és utolsó pillanatban érkező segítségek, Szent Jakabhoz fennhangon könyörgő fohászok. A jó Soissons gróf pedig, derekasan osztogatva a kardcsapásokat, mindezenközben azt kurjantja: „Hagyja csak, Joinville úr, hadd ordítson a csöcselék; mert minékünk, Istenemre mondom, lesz még mit beszélünk erről a napról, ha majd a hölgyek körében

ülünk!” És amikor a király megkérdi, mi hír az öccséről, arról a pokolfajzatról, Artois grófjáról, Henry de Ronnay testvér, a johanniták perjele azt feleli: „jó hír, mivelhogy Artois grófja bizonyosan a mennyországban van már”. Dicsértessék az Úristen, és legyen örvendetes mindenben az ő akarata, mondja a király, és kövér könnyecsek buggyannak ki a szeméből.

De azért – ha angyali, ha véres – mégsem mindig tinglitangli ez. A nagymestert, Guillaume de Sonnacot elevenen elégeti a görögtűz, a nagy hullabúztól és az élelemhiánytól skorbutos lesz a keresztény sereg, Szent Lajos csapata odavan, a királyt vérhas gyötri, végül ki kell hasítani a nadrágja hátulját, hogy ezzel is időt nyerjen a csatában. Damietta elesett, a királyné tárgyalni kénytelen a szaracénokkal, és ötszázezer tours-i aranylivre-t fizet a szabad elvonulás fejében.

A keresztes háborúkat azonban a teljes bizalmatlanság jellemezte. Akkonban Szent Lajost mint győztest fogadják, sorban felvonul előtte a klérus, a hölgyek, a gyerekek, az egész város. A templomosok ravaszabbak nála, ők megpróbálnak tárgyalni Damaszkusszal. Lajos megtudja, nem tűri, hogy átnyúljanak a feje fölött, a muzulmán követek színe előtt meghazudtolja az új nagymestert, a nagymester pedig visszavonja az ellenségnek adott szavát, és térdén állva kér bocsánatot a királytól. Senki sem mondhatja, hogy a lovagok nem voltak derék és önzetlen vitézek, a francia király mégis megalázza őket, hogy a hatalmát megszilárdítsa; és az utódja, Fülöp egy fél évszázaddal később ugyancsak a hatalmát óhajtja majd megszilárdítani, amikor máglyára küldi őket.

1291-ben a mórok beveszik Akkont, a lakosok mind egy szálig áldozatul esnek. Vége a jeruzsálemi keresztény királyságnak. A templomosok gazdagabbak, számosabbak és hatalmasabbak, mint valaha, de a Szentföldön, ahol pedig harcolni hivatottak, nincsenek többé.

Ott élnek tovább az Európa-szerte pompázó rendházaikba meg a párizsi Templomba temetkezve, és még mindig arról álmodoznak, hogy milyen is volt a jeruzsálemi Templom tere a régi szép, dicső időkben: a fogadalmi kápolnákkal és győzelmi trófeákkal teliszűfolt, szép lateráni Mária-székesegyház; meg az iparkodás, a kovács-, a nyerges-, a kelmeszövő-műhelyek, a magtárak, a kétezer lovas istálló, a pajzshordozók, hadsegédek, török zsoldosok sürgése-forgása, a fehér köpenyen virító vörös kereszt, a szolgálattelvők barna inge, a szultán nagy turbános, aranyozott sisakos követei, a zarándokok, a büszke ör- és futárjáratok keresztbe-kasul találkozási; és a kincsesládikák dús öröme, a kikötő, ahonnan parancsot, utasítást, rakományt vittek a hajók az anyaország, a szigetek, a kisázsiai partok váraiba... Volt-nincs, vége, ti szegény templomosok.

Azon kaptam magam akkor este, Piladénál, immár az ötödik whisky után, amit Belbo rám tukmált, hogy (szégyen és gyalázat) elérzékenyülten, de fennhangon álmodom, és alighanem gyönyörűt meséltem, szenvedéllyel és beleéléssel, mivelhogy Doloresnek nagyon csillogott a szeme, Diotallevi pedig egy második tonikot is rendelt, mert a lejtőn nincs megállás, majd szeráfilag az égre, azazhogy a kocsmá csöppet sem szefirotikus mennyezetére emelve a szemét, azt mormogta:

– Lehet, hogy egyszerre voltak kárhozottak és szentek, lovas martalócok és lovagok, bankárok és hősök...

– Furcsák voltak, az biztos – vont le a következtetést Belbo. – De mondja csak, Casaubon: maga szereti őket?

– Róluk írom a szakdolgozatomat. A spirocheta pallidát is megszereti előbb-utóbb az, aki a sziifilisről szakdolgozik.

– Tök jó volt – mondta Dolores –, mint egy film. – De most mennem kell, bocs, röplapokat kell stencileznom holnap reggelre. Sztrájkórség lesz a Marellinél.

– De jó neked, hogy ilyesmit is megengedhetsz magadnak – emelte fel fáradtan a kezét Belbo, és végigsimított a lány haján. Rendelt még egy whiskyt, mint mondta, az utolsót.

– Mindjárt éjfél – jegyezte meg. – Ez nem a földi halandóknak szól, hanem Diotallevinek. Na, de fejezzük be a történetet, érdekel engem az a per. Mikor, hogyan, miért...

– Cur, quomodo, quando – bólintott Diotallevi. – Igen, igen.

Kijelenti, hogy előző nap a saját szemével látta, mint vitték máglyára az ő rendbéli testvéreit, szám szerint ötvenmegyét, amiért nem akarták bevallani a fentebb mondott eltévélyedéseket, és hogy úgy hallotta, el is égették őket, és hogyha őt magát vallatnák, ő bizony, tartván tőle, hogy nemigen tűrné az égetést, halálfélelmében a komisszár urak és akárki más jelenlétében hajlandó lenne beismerni, hogy minden egyes eltévélyedés, amivel csak megvádoltatott a rend, igaz, s hogy ha tetszik, akár azt is hajlandó bevallani, hogy ő ölte meg a Mí Urunkat.

[Aimery de Villiers-le-Duc vallomása 1310. V. 13-án]

Elhallgatásokkal, ellentmondásokkal, rejtélyekkel és ostobaságokkal teli por. A legfeltűnőbbek az ostobaságok voltak, és ezek a megmagyarázhatatlanságuk miatt rendszerint a rejtélyek sorát is gyarapították. Úgy hittem azokban a boldog időkben, hogy az ostobaság rejtélyt szül. Tegnapelőtt este a periszkópban azt gondoltam, hogy a legborzalmasabb rejtélyek örületnek álcázzák magukat, nehogy fény derüljön a rejtély mivoltukra. Most viszont jótékony rejtélynek gondolom inkább a világot, és hogy e jótékony rejtélyt csak a mi örületünk teszi borzalmassá, mert nem átallja a saját igazsága szerint értelmezni.

A templomosoknak nem volt többé céljuk. Azazhogy az eszközeiket avatták céljá: igazgatták a roppant jószágait. Nem csoda, hogy egy olyan központosító monarcha, mint Szép Fülöp, görbe szemmel nézett rájuk. Hogy tarthat ellenőrzése alatt egy független rendet? A nagymesternek olyan rangja volt, mint egy vérbeli hercegnek, egy egész hadseregnek parancsolt, mérhetetlen ingatlanvagyon fölött rendelkezett, választották, mint a császárt, és abszolút tekintélye volt. A francia kincstár fölött nem a király rendelkezett, mert a párizsi Templomban őrizték. A folyószámla formálisan a király nevében futott, de a letéteményesei, a gondnokai, a kezelői a templomosok voltak. Inkasszáltak, fizettek, spekuláltak a kamatokkal, nagy magánbankhoz méltóan, de az állami bankok minden kiváltságát és szabadságát élvezve... És a királyi kincstárnok is egy templomos volt. Hát lehet ilyen körülmények között uralkodni?

Ha nem tudod legyőzni őket, csatlakozz hozzájuk. Fülöp csatlakozni óhajt a rendhez, mint tiszteletbeli templomos. A válasz: elutasítás. Sértés a javából, egy király megjegyzi magának az ilyesmit. A pápához fordul, azt javasolja, hogy egyesítsék a templomosokat meg a johannitákat, és helyezték az új rendet az ő egyik fiának a felügyelete alá. Nagy felhajtással megérkezik erre Jacques de Molay Ciprusból, ahol egy ideje úgy székel már, mint valami száműzött uralkodó, és átad a pápának egy feljegyzést, melyben színleg a fúzió előnyeit ecseteli, de valójában a hátrányaira világít rá. Molay gátlástalanul megjegyzi többek között, hogy a templomosok gazdagabbak, mint a johanniták, úgyhogy a fúzió az egyik felet a másik fél elszegényítése árán tenné gazdagabbá, és ez súlyosan káros hatással lenne a lovagjai lelkére nézvést. Megkezdődött a játszma; az első partit Molay nyerte, az ügyet ad acta tették.

Maradt a rágalmazás, és e téren a királynak könnyű dolga volt. Mondani már jó

ideje mondtak mindenfélét a templomosokra. Mit is vélhetett ezekről a „gyarmatosítókról” a derék francia, látván, hogy csak szedik tőle a dézsmát, de cserébe semmit sem adnak, s most már a vérüket sem hullajtják a Szent Sír védelmében? Franciák ugyan ők is, de azért nem egészen, inkább amolyan fekete lábúak, vagy ahogy akkoriban mondták, poulains, csikók. Kihívóan egzotikus szokásaik vannak, talán bizony még a társalkodás is a mórok nyelvén folyik köztük, elvégre ahhoz vannak szokva. Szerzetesek, de csak a vak nem látja, micsoda cudar szerzetek; III. Ince pápa már évekkorábban szükségét érezte, hogy megírja a *De insolentia Templariorum* című bulláját. Szegénységi fogadalmat tettek, mégis fényűzőek, mint valami arisztokrata kaszt, kapzsiak, mint az új kereskedőretek, faragatlanok, mint holmi muskétás katonák.

A szóbeszédből hamar lesz sötét célozgatás: homoszexuálisok, eretnekek, bálványimádók – egy szakállas emberfej az istenük, nem tudni, honnan vették, de bizonyosan nem a jámbor hívők pantheonjából –, lehet, hogy osztoznak az izmaeliták titkaiban, kapcsolatban vannak a Hegyi Öreg hasszaszinjaival. Akárhogy is, Fülöpnek és a tanácsadóinak kapóra jön a pletyka.

Fülöp háta mögött két gonosz lélek, Marigny és Nogaret szövi a szálakat. Marigny az, aki végül is lecsap a templomosok kincsére, és a király nevében kezelésbe veszi addig is, amíg a johannitáké nem lesz, és nem világos, hogy voltaképpen kicsoda is húz hasznát a kamatokból. Nogaret-nak, a király pecsétőrének a nevéhez pedig az 1303-as anagni közjáték kitervelése fűződik, mely közjáték során Sciarra Colonna felpofozta VIII. Bonifácot, úgyhogy egy hónapba sem tellett, s a pápa belehalt a szégyenbe.

Egyszer csak a színre lép egy bizonyos Esquieu de Floyran. Ez az ember a siralomházban – hogy mely bűnökért került börtönbe, az tisztázatlan – állítólag összekerül egy szakadár templomossal, aki szintén akasztásra vár, és rettentő dolgokat szed ki belőle. Floyran a szabadon bocsátás, no meg szép summa pénz fejében eladja, amit megtudott. Megtudni azt tudta meg, amit már mindenki beszél. De a szóbeszéd után most már a jegyzőkönyvezett tanúvallomások soron. Floyran szenzációs leleplezéseit a király közli a mostani pápával, azzal az V. Kelemennel, aki Avignonba tette át a pápai székhelyet. A pápa hiszi is, amit hall, meg nem is; azt mindenesetre tudja, hogy a templomos rend ügyeibe nem könnyű beavatkozni. De 1307-ben beleegyezik, hogy hivatalos vizsgálat induljon. Molay-nak ez a tudomására jut, de nem látszik nyugtalanodni. Továbbra is részt vesz a hivatalos ceremóniakon a király mellett, hercegként a hercegek között. V. Kelemen húzza az időt, a király arra gyanakszik, hogy a pápa egerutat akar adni a templomosoknak. Óriási tévedés, a templomosok mit sem sejtve vedelnek és szentségelnek a váraikban. És ez az első számú rejtély.

1307. szeptember 14-én a király a birodalom összes tartományi kormányzóinak és helytartóinak pecsétes üzenetet küld, melyben a templomosok tömeges letartóztatását és javaiknak az elkobzását rendeli el. A parancs kiadása és az október 13-án bekövetkező letartóztatás között egy egész hónap telik el. A templomosok semmit sem sejtjenek. A letartóztatás reggelén egyszerre valamennyiükön rajtuk ütnek, ők pedig – újabb rejtély – ellenállás nélkül megadják magukat. Pedig a király tisztviselői – hogy biztosra menjenek, nehogy bármi is kimaradjon az elkobzásból – épp az elmúlt napokban vették lajstromba a templomos-vagyont országsszerte, gyermekteg adminisztratív ürügyekre hivatkozva. A templomosoknak meg a szemük se rebhent:

tessék, kormányzó úr, nézzen körül, csak bátran, érezze otthon magát...

A pápa, amikor híret veszi a letartóztatásnak, tiltakozni próbál, de késő. A királyi biztosok munkához láttak vassal és hurokkal, és a kínvallatás során számos lovag vallott is már. Ezek után nincs más hátra, mint továbbadni őket az inkvizítoroknak, akik tüzzel ez idő tájt még nem dolgoznak, de boldogulnak anélkül is. A vallomástevők megerősítik, amit már bevallottak.

És ez itt a harmadik rejtély: igaz, hogy kínvallatásnak vetették alá őket, még hozzá keménynek, hiszen harminchat lovag bele is hal; csak hogy ezek közül a cudar törökkel dacoló edzett acélemberek közül most senki sincs, aki a király pribékjeivel is dacolna. Párizsban százharmincnyolcból mindössze négy lovag tagadja meg a vallomást. A többiek mind vallanak, Jacques de Molay-val együtt.

– És mit vallanak be? – tudakolta Belbo.

– Pontosan azt, ami a letartóztatási parancsban már leíródott. A jegyzőkönyvek nem sokban különböznek egymástól, Franciaországban és Itáliában legalábbis alig. Angliában viszont, ahol voltaképpen senki sem akarja perbe fogni őket, a jegyzőkönyvekben feltűnnek ugyan a szokásos vádak, de mindig olyan tanúk hangoztatják őket, akiknek semmi közük a renhez, és csak hallomásból tudják, amit mondanak. Egy szó, mint száz, a templomosok csak ott vallanak, ahol azt akarja valaki, hogy valljanak, és csak olyasmint vallanak, amit elvárnak tőlük.

– Ilyenek szoktak lenni az inkvizíciós eljárások. Ismerjük – mondta Belbo.

– A vádlottak mégis furcsán viselkednek. A vádpontok úgy szólnak, hogy beavatási rítusaik során a lovagok háromszor egymás után megtagadták Krisztust, ráköptek a feszületre, majd hagyták, hogy levetköztessék és megcsókolják őket *in posteriori parte spine dorsi*, vagyis a fenekükön, a köldökükön és végül a szájukon, *in humane dignitatis opprobrium*,¹² végül pedig összefeküdtek egymással, mondja a szöveg, mindenki mindenkivel. Orgia. Azután egy szakállas bálványfejet mutattak fel nekik, hogy imádják. Na és mit felelnek a vádlottak ezeknek az állításoknak a hallatán? Geoffroy de Charney, aki utóbb Molay-val együtt hal máglyahalált, azt mondja, hogy igen, vele is így volt, ő is megtagadta Krisztust, de csak a szájával, nem ám szívből, arra viszont nem emlékszik, hogy ráköpött-e a feszületre, mivel hogy azon az estén nagy kapkodás volt. Ami az ülepre nyomott csókot illeti, igen, az is megvolt, és hallotta továbbá, amint az auvergne-i preceptor kijelenti, hogy végtére is jobb a testvérekkel hálni, mintsem asszonnyal keveredni rossz hírbe, ő azonban sohasem paráználkodott a lovagtársaival. Illetve mégis, de az inkább csak amolyan játék volt, senki sem hitt benne igazán, vagyis a többiek csinálták, de én nem, én csak jólneveltségből vettem részt a dologban. Jacques de Molay, tehát nem akar ki a bandából, hanem maga a nagymester, azt mondja, hogy amikor odatették neki a keresztet, hogy köpjön rá, ő csak úgy csinált, de igazában a földre köpött. Azt elismeri, hogy a beavatási ceremóniák ilyesformán zajlottak, de közelebbit – mit tesz Isten – ő bizony nemigen tud, mert a pályafutása során ő csak nagyon kevés testvért avatott be. Egy másik azt mondja, hogy megcsókolni megcsókolta ugyan a nagymestert, de nem a fenekén, hanem csak a száján, de bezzeg a nagymester őt igenis a fenekén csókolta meg. Vannak, akik a szükségesnél többet is bevallanak: ők nem csupán megtagadták Krisztust, hanem azt is

¹² a gerincoszlop alsó részén... sértve az emberi méltóságot.

állították, hogy gonosztevő volt; tagadták Mária szüzességét, a feszületre rá is vizeltek, még hozzá nemcsak a beavatásuk napján, hanem nagyhétkor is, nem hittek a szentségekben, és nem elég, hogy a Baphometet imádták, imádták ők magát az ördögöt is, macska képében...

Hasonlóan groteszk, bár nem ennyire hihetetlen az a huzavona, ami ekkor a király és a pápa között kezdődik. A pápa a saját kezébe óhajtja venni az ügyet, a király inkább maga szeretné a pert végigvinni; a pápa csak ideiglenes tilalommal szeretné sújtani a templomosokat, úgy, hogy a bűnösöket elítélteti, s azután a maga ősi tisztaságában helyreállítja a rendet; a király meg azt akarja, hogy dagadjon csak a botrány, hogy a rend mindenestül keveredjék csak bele, míg szét nem hullik egészen politikai és vallási értelemben is, persze, de mindenekelőtt anyagilag.

Közben születik egy dokumentum: igazi mestermű. Teológiai doktorok azt állapítják meg benne, hogy az elítéltek mellé nem szabad védőt adni, nehogy visszavonják a vallomásukat; minthogy pedig vallottak, pert sem szükséges rendezni, inkább hivatalból járjon el a király, pert ugyanis csak akkor kell rendezni, ha kétes az ügy, márpedig kételyről itt szó sern lehet. „Minek hát nekik a védő? Hogy a bevallott vétkeiket mentegesse? Hiszen a tények egészen nyilvánvalóvá teszik a gazemberségüket!”

De mert féltő, hogy a per kicsúszik a király kezéből, és a pápa ellenőrzése alá kerül, a király és Nogaret gondolnak egyet, és nagy hűhót csapnak Troyes püspöke körül, akit egy titokzatos bajkeverő, bizonyos Noffo Dei feljelentése alapján boszorkánysággal gyanúsítanak. Később kiderül, hogy Dei hazudott – fel is akasztják –, de szegény püspök időközben már ország-világ előtt megvádoltatott szodómiával, szentségtöréssel, uzsorával. Ugyanazzal, amivel a templomosok. A király talán azt akarja így bizonyítani Franciaország fiai előtt, hogy az egyháznak nincs joga ítélni a templomosokon, hiszen maga sem mentes az ő vétkeiktől; de az is lehet, hogy ezzel pusztán figyelmezteti a pápát. Sötét história, a szokásos, rendőrségek és titkosszolgálatok, beépülők és besúgók közötti játék... A pápa sarokba van szorítva, és beleegyezik hetvenkét templomos kihallgatásába, akik mind megerősítik a kínvallatás nyomán tett vallomásukat. A pápa azonban figyelembe veszi, hogy megbánták, amit tettek, és hogy megbocsáthasson nekik, kijátssza az ünnepélyes visszavonás aduját.

És ekkor újabb fordulat – ennek is utána akartam járni a szakdolgozatomban, kínlódba az egymásnak ellentmondó források miatt –: a pápa, alighogy sikerül végre elérnie, hogy a lovagok az ő fennhatósága alá kerüljenek, hirtelen visszaszolgáltatja őket a királynak. Sohasem jöttem rá, hogy mi történt voltaképp. Molay visszavonja a vallomását, Kelemen lehetővé teszi, hogy védekezzenek, és három bíborost meneszt hozzá, hallgassák ki őket; Molay 1309. november 26-án nagy büszkén kiáll a rend és a rend tisztasága mellett, sőt, még meg is fenyegeti a vádlóit; ekkor megkörnyékezi őt egy királyi küldött, Guillaume de Plaisans, akit Molay a barátjának vél, valamiféle obskúrus tanácsokat kap tőle, és ezek után még ugyanebben a hónapban, 28-án egy újabb, megszeppent és tétova vallomást tesz, azt állítván, hogy ő csak egy szegény és pallérozatlan lovag, és beéri annyival, hogy felsorolja a templomosok (immár múltba vesző) érdemeit, az alamizsnálkodást, a Szentföldön kiontott sok vért, és így tovább. Ráadásul Nogaret is feltűnik a színen, és emlékeztet rá, hogy a templomosokat több mint

barái szálak fűtétek Szaladinhoz, márpedig ez az inszinuáció egyenesen a felségárulás büntetése célzó. Molay kínosan magyarázkodik; egy idegrendszeri vallomása ez a kétesítendő raboskodás után, bár Molay már annak idején, mindjárt a letartóztatása után is idegrendszernek mutatkozott. Amikor a következő év márciusában harmadszor is vallomást tesz, újabb stratégiához folyamodik: nem hajlandó és nem is lesz hajlandó beszélni, csakis a pápa előtt.

Változik a szín, és ezúttal epikus fordulatot vesz a dráma. 1310 áprilisában ötszázötven templomos kihallgatást kér a rend védelmében, felpanaszolja, hogy a vallomásokat kínvallatással csikarták ki, tagadnak és elfogadhatatlannak minősítenek minden vádat. A király és Nogaret azonban érti a dolgát. Visszavonta néhány templomos a vallomását? Sebj, akkor tehát visszaesőknek és hitszegőknek, azaz relapsusoknak tekintendők – és ez akkoriban szörnyű vád –, mivelhogy arcátlanul tagadják, amit egyszer már beismertek. Annak, aki bevallja és megbánja a bűnét, akár még meg is lehet bocsátani, de annak semmiképp, aki bünbánat helyett visszavonja a vallomását, és hitszegő módon azt állítja, hogy nincs is mit megbánnia. Ötvennégy ilyen hitszegőt halálra ítélik.

Könnnyű elképzelni, milyen lelki hatással volt ez a többi letartóztatottra. Aki vallomást tesz, maradhat élve a börtönben, és aki él, remél. Aki viszont nem tesz vallomást, vagy ne adj'isten, tesz, de visszavonja, az máglyára kerül. Azok ötszázán, akik még élnek a visszavonók közül, visszavonják a visszavonást.

Végül is a bünbánók számítása vált be, mivel 1312-ben mindazokat, akik nem tettek beismerő vallomást, életfogytiglani börtönre ítélték, ellenben a vallomástevőknek megkegyelmeztek. Fülöp nem vérfürdőt akart, ő csak szét akarta verni a rendet. A szabadon engedett lovagok – testben-lélekben elgyötörve immár a négy-öt esztendei rabságtól – csöndben szétszélednek, más rendekhez csapódnak, azt akarják, hogy felejtse el őket a világ; eltűnnek és felszívódnak, s ez még sokáig érezteti hatását a rend titkos tovább létezéséről szóló legendában.

Molay újra és újra kéri, hogy hallgassa őt ki a pápa. Kelemen 1311-ben zsinatot hív össze Vienne-be, de Molay-t nem rendeli magához. Áldását adja a rend megszüntetésére, és a rend javait a johannitákra testálja, jóllehet egyelőre még a király kezelésében maradnak.

Újabb három év telik el, végül is megszületik az egyezés a pápával, és 1314. március 19-én a Notre-Dame előtti téren Molay-t életfogytiglani börtönbüntetésre ítélik. Az ítélet hallatán Molay önérzetesen felkapja a fejét. Arra számított, hogy a pápa jóvoltából elősorolhatja majd a mentségeit; úgy érzi, becsapták. Tudván tudja, hogy ha megint visszavonja a vallomását, akkor ő is hitszegőnek és visszaesőnek minősül. Mi játszódik le a lelkében azok után, hogy csaknem hét esztendeje várt ítéletre? Megszállja talán az elődök bátorsága? Úgy véli talán, hogy ha már elevenen befalazva és megbecstelenítve kéne eltöltenie hátralévő napjait, akkor úgyis mindegy, s akkor inkább szépen hal meg? Kijelenti, hogy ártatlan, a testvéreivel együtt. Hogy a templomosok csupán egy bűnt követtek el: gyávaságból elárulták a rendet. Ő erre nem hajlandó.

Nogaret dörzsöli a kezét: a nyilvánosan elkövetett bűncselekmény nyilvános és végleges, gyorsított eljárással meghozandó ítéletért kiált. Molay-hoz hasonlóan viselkedett Normandia preceptora, Geoffroy de Charnay is. A király még ugyanaznap

dönt, s már rakják is a máglyát a Cité sziget csúcsán. Mire lemegy a nap, Molay és Charnay is tűzre kerül.

A hagyomány szerint halála előtt a nagymester csúfos véget jövendőt üldözőinek. Tény, hogy egy éven belül a pápa is, a király is és Nogaret is meghal. Ami Marignyt illeti, ő a király elhunytja után sikkasztás gyanújába keveredik. Az ellenségei boszorkánysággal vádolják, és akasztófára juttatják. Molay-t sokan vértanúnak kezdik látni. Dante sokak felháborodásának ad hangot a templomosok üldözésének dolgában.

Itt végződik a történet, és itt kezdődik a legenda. A legenda egyik fejezete szerint XVI. Lajos lenyakazásakor egy ismeretlen felugrott a vérpadra, és így kiáltott:

– Jacques de Molay, a halálod megbosszultatott!

Nagyjából ezeket mondtam el aznap este Piladénál, bár unos-untalan félbeszakítottak.

Belbo ilyeneket kérdezett:

– Biztos, hogy nem Orwellnél vagy Koestlernél olvasta ezt?

Vagy:

– Ugyan már, hiszen ez az az eset, amikor az az izé... Na, hogy is hívják azt az izét a kulturális forradalomból?...

Diotallevi ilyenkor mindig letorkolta, idézván a bölcs mondást:

– História magistra vitae.

Mire Belbo:

– Menj már, a kabbalisták nem hisznek a történelemben.

Mire Diotallevi, rendíthetetlenül:

– Persze. Minden ciklusosan ismétlődik, a történelem épp azért tanítómestere az életnek, mert arra tanít, hogy nincs. A permutációk viszont számítanak.

– Egy szó, mint száz – vont kérdőre a végén Belbo –, most akkor kik voltak azok a templomosok? Először olyannak állította be őket, mintha őrmesterek lettek volna egy John Ford-filmben, azután kiderült, hogy mocskos disznók, azután hogy miniatúrába illő lovagok, azután meg hogy Isten bankárai, akik piszkos üzelmeket folytatnak, aztán hogy egy vert sereg katonái, azután pedig hogy valami luciferi szekta hívei, végül pedig, hogy a gondolatszabadság vértanúi... Szóval, kik voltak?

– Nyilván van valami oka, hogy mítosz lett belőlük. Valószínű, hogy mindez együtt jellemezte őket. Kikből állt a katolikus egyház, kérdezhetné majd háromezerben egy marsbeli történész: azokból-e, akik felfalatták magukat az oroslánokkal, vagy azokból, akik eretnekeket gyilkoloztak? Is-is.

– Most akkor csinálták azokat a disznóságokat, vagy nem csinálták?

– Az a vicc, hogy a követőik, mármint a különféle korok-beli neotempláriusok szerint igen. Sokféle mentséget hoztak fel rá. Első állítás: szertartásos próbatételekről volt szó. Ha templomos lovag akarsz lenni, bizonyítsd be, hogy van vér a pucádban, köpj a feszületre, hadd lássuk, beléd csap-e érte az istennyila; meg aztán aki ebbe a seregbe belép, az szőröstülbőröstül a testvéreké, úgyhogy tartsd szépen csókra a segged. Második állítás: azért szólították fel az újoncokat Krisztus megtagadására, hogy kiderüljön, hogyan bírják majd, ha a szaracénok netán elfogják őket. Ez a magyarázat baromság, mert hiszen senkit sem lehet a kínzásra azzal felkészíteni, hogy azt műveltetjük vele, ha jelképesen is, amit majd a kínzója követelne tőle. Harmadik állítás: a templomosok

Keleten manicheus eretnekekkel kerültek kapcsolatba, akik megvetették a feszületet, mert az az Úr megkínzásának az eszköze volt, és azt hirdették, hogy el kell fordulni a világtól, le kell beszélni az embereket a házasságról és az utódnemzésről. Régi eszme, az első évszázadokban sokféle eretnekségre jellemző, és aztán a kataroknál bukkan fel megint; márpedig annak az állításnak nagy hagyománya van, amely szerint a templomosok katar eszmékkel voltak átitatva. Ez a szodómiát, akár csak a jelképes szodómiát is, megmagyarázná. Tegyük fel, hogy a lovagok kapcsolatba kerültek ezekkel az eretnekekkel: intellektüellek nem voltak, az biztos, így hát egy kicsit naívan, egy kicsit sznobizmusból meg a csapatszellemtől áthatva külön folklórt fabrikálnak maguknak, olyat, amely megkülönbözteti őket más kereszteseektől. Szertartásaik vannak, hogy rájuk lehessen ismerni általuk, és nem kérdik, melyik mit jelent.

– És az a Baphomet?

– Nézze, sok vallomásban szó esik egy bizonyos figura Baphometi-ről, de lehet, hogy az első írrok egyszerűen elírt valamit, és feltéve, hogy a jegyzőkönyveket manipulálták, ugyanez az első hiba ismétlődött meg minden dokumentumban. Más esetekben mások Mohamedről beszéltek (istud caput vester deus est, et vester Mahumet), és ez azt jelentené, hogy a templomosok amolyan saját, szinkretikus liturgiát alakítottak ki maguknak. Némelyik vallomás szerint „yalla!” kiáltásokat kellett hallatniuk, ami nyilván Allah akart lenni. Igen ám, de a muzulmánok nem imádkoznak semmiféle Mohamed-képmáshoz. Akkor hát ugyan kicsoda hathatott a templomosokra? A vallomások szerint sokan látták ezeket a fejeket; fej helyett olykor fából faragott, egész alakos bálványt: göndör haj, arany bevonat, elmaradhatatlan szakáll. A vallatók mintha találtak volna ilyen fejeket, és megmutatták volna őket a vallatottaknak, de aztán a fejeknek végül is nyomuk veszett; mindenki látta, senki sem látta őket. Akár csak macskaügyben: ki szürkének, ki vörösnek, ki meg feketének látta. Na de képzeljék csak el, milyen is lehetett egy kihallgatás a tüzes vassal. Láttál-e macskát a beavatáskor? Hát hogyan; menteni kellett az egerek elől a sok gabonát, nyilván teli voltak macskákkal a templomos-majorok. A macska annak idején Európában még nem volt olyan gyakori, mint háziállat, Egyiptomban viszont igen. Ki tudja, lehet, hogy a templomosok macskákat tartottak otthon, ellentétben a rendes emberekkel, akik a macskát gyanús állatnak tekintették. Hasonló volt a helyzet a Baphomet-fejekkel: talán fej formájú ereklyetartók voltak, előfordult annak idején ilyesmi. Van aztán persze olyan is, aki szerint alkímista-figura volt a Baphomet.

– Az alkímiának mindenhez köze van – mondta meggyőződéssel Diotallevi. – A templomosok valószínűleg ismerték az aranycsinálás titkát.

– Naná, hogy ismerték – vágta rá Belbo. – Végy egy szaracén várost, rohand le, hányd kardélre a nőket és a kisdedeket, orozz el mindent, ami csak a kezed ügyébe kerül. Az az igazság, hogy nagyon zűrös ez az egész história.

– Igen, de lehet, hogy a fejükben volt a zűr; mert, ugye, érdekelték is őket az elméleti viták! A történelem teli van ilyen históriákkal: különféle elit testületek saját stílust alakítanak ki, amiben van hőzöngés is meg misztika is; nem, ők maguk sem tudták igazán, hogy mit művelnek. Ott van aztán természetesen az ezoterikus értelmezés: nagyon is jól tudtak ők mindent, hittek a keleti misztériumokban, és még a seggrepuszinak is megvolt a maga iniciatikus jelentése.

– Ugyan, fejtse már ki, hogy mi volt a seggrepuszi iniciatikus jelentése – kérte

Diotallevi.

– Van olyan modern ezoterikus, aki szerint a templomosok indiai tanokból merítették. A seggrepuszi ezek szerint azt a célt szolgálta volna, hogy felébresszék vele a Kundalini nevű kígyót, ezt a hátgerinc tövében, a nemi mirigyekben fészkelő kozmikus erőt, ami ha felébred, átvándorol a tobozmirigybe...

– Abba a Descartes-félébe?

– Azt hiszem, és ott aztán állítólag nyit az ember homlokán egy harmadik szemet, amelyik közvetlenül lát az időben és a térben. Ezért kutatják még ma is a templomosok titkát.

– A modern ezoterikusukat kellett volna Szép Fülöpnek elégetnie, nem a szegény lovagokat.

– Igen, de a modern ezoterikusoknak egy fityingjük sincs.

– Micsoda históriák – összegezte Belbo a hallottakat. – Most mondja. Értem már, miért izgatnak ezek a templomosok olyan sokat a bolondjaim közül.

– Azt hiszem, olyasmi história ez, mint az, amiről maga beszélt tegnap este. Egy kifacsart szillogizmus. Viselkedj bolondul, és kifürkészhetetlenné válsz mindörökre. Abrakadabra, mene tekel ufarszin, Pape Satan Pape Satan Aleppe, le vierge le vivace et le bel aujourd' hui; valahányszor egy költő, egy prédikátor, egy hatalmasság, egy mágus elkaffantja magát, az emberiség utána hosszú évszázadokig próbálkozik, hogy megfejtse, mi volt az üzenet. A templomosok azért megfejthetetlenek, mert zavarosan gondolkodtak. Ezért is tisztelik őket annyian.

– Pozitívista magyarázat – mondta Diotallevi.

– Igen – ismertem el –, lehet, hogy pozitívista vagyok. Egy ügyes tobozmirigy-műtét johannitákká, vagyis normális emberekké változtathatta volna át a templomosokat. A háború árt az agyműködésnek: ágyúdörgés, görögtűz... Nézze csak meg, milyenek a tábornokok.

Egy órára járt. Diotallevi berúgott a toniktól, dülöngélt. Elbúcsúztunk. Jól szórakoztam. Ők is. Nem tudtuk, hogy máris a tűzzel játszunk: görögtűzzel, amely éget és elemészt.

Erars de Syverey azt mondta nekem: „Nagy jó uram, ha gondoskodik róla nagyságod, hogy ne hozzak vele szegényt se a magam fejére, se az örökösömére, akkor megyek, és megkérem Anjou grófját, hogy segítsen nagyságodnak, mert im, ott látom őt a síkon.” Én erre azt mondtam neki: „Erars uram, én azt hiszem, fölültébb nagy becsületére válik kegyelmességednek, ha a mi életünkért aggódván kér segítséget, holott csak hajszálon függ a kegyelmességedé is.”
 [Joinville, HISTOIRE DE SAINT LOUIS, 46,226]

A templomos-nap óta csak futólag váltottam Belbóval egy-egy szót a kocsmában, ahová egyre ritkábban tértem be, mert írtam a szakdolgozatomat.

Egyik nap nagy tüntetés hirdettek meg az újfasiszta összeesküvés ellen; a tüntetés az egyetemtől indult, és az akkori szokás szerint minden antifasiszta értelmiségi hivatalos volt rá. Hatalmas volt a rendőri készültség, de úgy hírlett, nem fognak közbelépni, így ment ez akkortájt: a tüntetés nincs engedélyezve, de ha nem történik semmi különösebb, akkor a karhatalom csak figyel, és ellenőrzi (mert abban az időben számos területi kompromisszum kötött), hogy a baloldal nem lépi-e át a Milánó központját felosztó eszmei határvonalakat. A tüntetés egy bizonyos területre korlátozódott, a Largo Augustón túl és a San Babila tér egész környékén a fasiszták álltak készenlétben. Ha valaki átlépte a vonalat, akkor össze-összetűzött egymással a két fél, de egyébként nem bántották egymást: mint az idomár meg az oroslán. Általában azt hisszük, hogy a vérszomjas oroslán nekitámad az idomárnak, de akkor az idomár felemeli az ostorát, vagy pisztollyal a levegőbe lö, és ettől az oroslán, íme, meg van szelídítve. Tévedés: az oroslánt, mire a ketrecbe lép, már jóllakatták és elkábították, esze ágában sincs bárkit is megtámadni. Mint minden állatnak, neki is van egy biztonsági zónája, amelyen túl az égvilágon minden megtörténhet, az oroslán rá se hederít. Amikor az idomár beteszi a lábát az oroslán zónájába, az oroslán felordít; ekkor az idomár a magasba emeli az ostorát, de közben hátrál egy lépést (mintha neki akarna rugaszkodni), és erre az oroslán lecsillapodik. Egy színlelt forradalomnak legyenek meg a maga szabályai.

Én is elmentem tüntetni, de egyik csoporthoz sem csatlakoztam. Kint maradtam a szélen, a Santo Stefano téren, ott, ahol az újságírók, a lapszerkesztők, a szolidaritásukat kinyilvánító művészek jöttek-mentek. Csupa Pilade-töltelék.

Egyszer csak látom, hogy ott áll mellettem Belbo. Egy nővel volt; gyakran láttam vele a bárban, a barátnőjének néztem. (Később nyoma veszett, ma már azt is tudom, hogy miért: olvastam a történetét a Wagner doktróról szóló fájlban.)

– Maga is? – kérdeztem.

– Mit akar? – mosolygott rám zavartan. – Tegyen valamit az ember a lelki üdvéért is. Crede firmiter et pecca fortiter.¹³ Nem emlékezteti magát valamire ez a jelenet?

Körülnéztem. Verőfényes délután volt; megszépül az ilyen napokon Milánó, derűsen sárgáll a házak homlokzata, lágyul az ég fémes kékje. Szemközt velünk a rendőrség műanyag-sisakjai és -pajzsai mintha acélcsilálmokat szórtak volna, miközben egy civil

¹³ Higgy szilárdan és vétezz erősen.

ruhás, de ríktó nemzetiszín szalaggal övezett felügyelő peckes léptekkel szemlét tartott fölöttük, az emberei fölött. Hátranéztem, a menet élére: a sokaság, ha akadozva is, de megindult, a sorok összehangoltan, de szabálytalanul, szinte kígyózva araszoltak, rudak, lobogók, transzparenszek, botok meredeztek elő a tömegből. Türelmetlen csoportok időnként jelszókandálásba fogtak; a menet szélein katangák lépdeltek: az arcukon vörös kendő, az ingük tarkabarka, esőáztatta, napszitta farmernadrágjukon a bőröv szögekkel kiverve; még az összegöngyölt zászlónak álcázva szorongatott alkalmi fegyvereik is csak színfoltok voltak egy palettán, Dufyt juttatták eszembe, az ő vidám képeit. Dufyról viszont máris Guillaume Dufay-re asszociáltam. Az az érzésem támadt, hogy egy régi miniatúrában élek, a menet két szélén bábészmodók közt néhány hölgyalak sejlett föl, androgün figurák, a vitézi próbára, e nekik megígért nagy ünnepre várakozóban. De ez az egész épp csak átcikázott az agyamon, déjà vu-érzésem volt, bár nem tudtam, mitől.

– Aszkalon bevétele. Hát nem? – nézett rám Belbo.

– Szent Jakabra, nagy jó uram! – mondtam. – Csakugyan a keresztes háború ez itt! Biztosra veszem, hogy estére jó néhányuk a mennyországba kerül!

– Hogyne – bólogatott Belbo –, csak az a kérdés, hogy a szaracénok vajon melyik oldalon állnak.

– A rendőrség teuton – állapítottam meg –, úgyhogy mi tulajdonképpen Alekszandr Nyevszkij hordái is lehetnének, de talán keverem most a szövegeimet. Figyelje csak azt a csoportot ott, ni: alighanem Artois grófjának a hadinépe, lobog bennük a harci tűz, nem tűrhetvén a gyalázatot, már rontanak is neki az ellenek, és vésztjóslo kurjantásokkal ingerlik őt!

Ekkor történt meg a baj. Nem emlékszem pontosan; a menet meglódukt, egy bicikliláncos, sísapkás akciócsoport erőszakoskodni kezdett a felsorakozott rendőrökkel, át akart törni a San Babila tér felé, és közben agresszív jelszavakat skandált. Az oroslán megmozdult, még hozzá eléggé határozottan. A rendőralakzat első során rés nyílt, és megjelentek a vízágyúk. A menet éléről felröppentek az első acélgolyók, az első kövek, egy szakasznyi rendőr vad ütlegelésbe fogva eltökélten nekiindult, és a menet hullámszerűen kezdett. Ebben a pillanatban nagy messze, a Laghetto utca vége táján lövés dörrent. Talán csak egy autógumi pukkant, talán egy petárda, de talán igazi pisztolyból származó figyelmeztető lövés volt, olyasvalakik részéről, akik néhány évvel később már rendszeresen használták a P 38-ast.

Kitört a pánik. A rendőrség támadó állásba helyezkedett, trombiták harsantak, a menet kétfelé szakadt: egy verekedős kedvű, harcra kész csoportra és a többiekre, akik úgy látták, hogy az ő feladatuk itt véget ért. Azon kaptam magam, hogy hanyatt-homlok menekülök a Larga utcán, rettegve, hátha utolér mindegy, melyik társaság mindegy, miféle verőosztaga. Egyszerre csak Belbót pillantottam meg magam mellett és a barátnőjét. Eléggé gyorsan futottak, de nem vesztették el a fejüket. A Rastrelli utca sarkán Belbo karon ragadott:

– Erre, fiatalember – szólt rám. Meg akartam kérdezni, miért; a Larga utcát kényelmesebbnek és népesebbnek véltem, és a Pecorari utca meg az érseki palota közt húzódó utcácskák labirintusában klausztofóbia fogott el. Úgy véltem, hogy ott, ahová Belbo kalauzol, nehezebb lesz álcáznom magam, ha beleszaladunk a rendőrökbe. Belbo leintett; fordult két-három saroknyit, fokozatosan csökkentette a tempót, és épp mire ráérős ballagás lett a futásunkból, ott találtuk magunkat a Dóm

háta mögött, ahol a megszokott forgalom zajlott, s ahová nem értek már el az alig kétszáz méternyire dülő útközet zajai. Némán megkerültük a Dómot, a Galleria felőli homlokzattal szemközt megálltunk. Belbo vásárolt egy zacskó eledelt, és angyali derűvel nekiállt galambot etetni. Tökéletesen eggyé váltunk a szombati tömeggel, én és Belbo zakósan-nyakkendősen, a nő pedig milánói úriasszonynak öltözve: szürke garbó, a nyakán hamis vagy nem hamis gyöngysor. Belbo bemutatta nekem:

– Ez itt Sandra. Ismerik egymást?

– Látásból. Üdvözlöm.

– Ide hallgasson, Casaubon – mondta azután Belbo. – Sosem szabad egyenes vonalban menekülni. A Savoyaiak torinói példáját követve III. Napóleon valósággal kibelezte Párizst, és olyan úthálózatot építtetett ki, amiben azóta is a várostervezői bölcsesség remekét szoktuk csodálni. Pedig az egyenes utcák inkább a forradalmi tömegek szemmel tartására szolgálnak. Ahol csak lehet, lásd: Champs-Élysées, a mellékutcák is legyenek szélesek és egyenesek. Ahol nem lehetett, mint a Quartier Latin utcáskái esetében, 68 májusa nagyon is kiadósnak bizonyult. Aki menekül, fusson a szűk utcákba. Nincs az a rendőri erő, amelyik mindet ellenőrizhetné, meg aztán oda a rendőrök is félnek kis csoportokban bemenni. Ha csak két zsaruvallal találkozik össze az ember, az a kettő még nála is jobban fél, és ilyenkor megegyezéses alapon ki erre, ki az ellenkező irányba menekül. Ha tömeggyűlésen vesz részt az ember, és nem egészen ismeri a környéket, jó, ha előző nap tart egy kis terepszemlét, és aztán ahhoz a sarokhoz áll, amelyiknél a szűk utcák kezdődnek.

– Csak nem végzett valami tanfolyamot Bolíviában?

– A túlélési technikákat csak gyerekkorban lehet megtanulni, hacsak felnőttként be nem zupál az ember a zöldsapkásokhoz. A partizánháborús zord időket én ***-ban vészeltem át – s azzal megnevezett egy Monferrato és az Appenninek lejtői közt található helységet. – 43-ban evakuáltak bennünket a városból; istenien bejött a dolog, keresve sem lehetett volna még egy ilyen jó helyet találni, ahol egyszerre mindent kiélvezhettünk: razziát, SS-t, utcai lövöldözést... Emlékszem, egyik este mentem épp fel a dombra tejért, egy tehenészetbe, amikor egyszerre csak arra neszelek, hogy elsurran valami a fejem fölött, a fák teteje táján: srrr-srrr... Rájövök, hogy egy szemközti, távolabbi dombról a vasutat géppuskázzák, ami a völgyben, a hátam mögött húzódik. Az ösztönös válasz erre vagy az, hogy menekülök, vagy az, hogy hasra vágódom. Hibásan döntök, nekiiramodom vissza, völgynek le, és hirtelen hallom ám mindenfelől, hogy takk-takk-takk. Alácéltott lövések voltak, a földbe fúródtak, még mielőtt elérték volna a vasúti töltést. Belátom, hogy ha egyszer nagyon fentről messze lefelé lőnek, akkor hegynek fölfelé kell menekülni: minél feljebb jut az ember, annál magasabban zúgnak el a feje fölött a lövedékek. Az öreganyámnak egyszer, amikor egy fasiszták és partizánok közti lövöldözésben két tűz közé került a kukoricásban, nagyszerű ötlete támadt: minthogy bármerre szalad, eltalálhatta volna valami kóbor töltény, szépen hasra vágta magát a kukoricás kellős közepén, éppen a két tűzvonallal között. Tíz percig feküdt így, arccal a földnek, reménykedve benne, hogy egyik csapat sem nyomul előre túlságosan. Sikerült. Nézzé, az ilyesmi a vérévé válik annak, aki már kiskorában megtanulja.

– Ezek szerint maga részt vett az ellenállási mozgalomban, ahogy mondani szokás.

– Mint néző – mondta. És mintha megbicsaklott volna kissé a hangja. –

Negyvenháromban tizenegy éves voltam, a háború végére éppen hogy tizenhárom lettem. Túl kicsi ahhoz, hogy részt vegyek, de ahhoz már eléggé nagy, hogy mindent figyelemmel kísérjek, lefényképezek szinte. Mit tehettem? Bámultam. És elszaladtam, mint ma is.

– Most meg mesélhetne róla, ahelyett hogy a mások könyveit korigálja.

– Mindent elmeséltek már, Casaubon. Ha annak idején húszéves vagyok, akkor az ötvenes években múltévbresztő költeményeket írtam volna. Szerencsére későn születtem; mire írhattam volna, jobb híján már csak olvasnom lehetett, a mások könyveit. Másfelől ott is maradhattam volna a domboldalon, fejbe puffantva.

– Másfelől? Kifelől? – kérdeztem, de aztán elszégyelltem magam. – Bocsánat, csak vicceltem.

– Nem, ez nem vicc. Ma persze tudom a választ, de ez ma van. Hogy akkor tudtam-e? Megeshet, tudja, hogy valakit egész életében furdal a lelkiismerete, de nem azért, mert rosszul választott, hiszen azt legalább meg lehet bánni, hanem mert soha életében nem tudta bebizonyítani magának, hogy adott esetben nem választott volna rosszul... Én egy potenciális áruló voltam. Mi jogon írnék meg és tukmálnék rá másokra most már akármiféle igazságot?

– Megbocsásson – mondtam –, de potenciálisan magából Hasfelmetsző Jack is lehetett volna, mégse lett. Ez neurózis. Vagy kézzelfogható okai is vannak netán a lelki furdalásának?

– Ilyen ügyekben mi az, hogy kézzelfogható? A neurózisról jut eszembe, ma este Wagner doktorral vacsorázom. Fogok egy taxit a Scala téren. Menjünk, Sandra.

– Wagner doktorral? – kérdeztem búcsúzaskor. – Személyesen?

– Igen, néhány napig itt van Milánóban, és talán rá tudom venni, hogy adjon egy pár kiadatlan tanulmányt, amiből kötetet csinálhatnánk. Jó fogás volna.

Belbo tehát már ekkor kapcsolatban állt Wagner doktorral. Ki tudja, vajon ezen az estén történt-e, hogy Wagner (ejtsd: Wagnere) ingyen és mindkettejük tudtán kívül pszichoanalizálta Belbót? Vagy ez később volt?

Akárhogy is, ezen a napon beszélt Belbo először a gyerekkoráról, ***-ról. Furcsa, hogy a története menekülésekről szolt, már-már dicsőséges – az emlékezés dicsfénye övezte – menekülésekről, de mégiscsak épp azután, hogy a szemem láttára – igaz: énvelem együtt – dicstelenül, noha bölcsen, ismét csak megfutamodott.

Étienne de Provins testvér minckéntána a nevezett komisszárok elébe vitetett, s megkérdetett tőle, hogy vajon kívánja-e védeni a rendet, azt válaszolta ekkor, hogy nem, nem kívánja, védjék a mesterek, ha nagyon akarják, de ő a lefogatása előtt mindössze kilenc hónapig volt tagja a rendnek.
[1309. XI. 27-ei vallomás]

További menekülés történeteket találtam még aztán az Abulafia-féle fájlokon. Eszembe is jutottak tegnapelőtt este a periszkópban, amikor a sötétbe hallgatózva suhogás, nyekergés, nyiszorgás ütötte meg a fülemet, de azzal nyugtattam magam, hogy hiszen a múzeumok, a könyvtárak, az ódon paloták így szoktak éjszakánként maguk elé motyogni: régi szekrény fája vetemedik, képkeret moccan az estéli nyirkosságra válaszul, vakolat hullik kimérten, évszázadonként ha egy-egy milliméternyit, falak ásítóznak. Nem menekülhetsz, mondtam magamban, elvégre épp azért vagy itt, hogy megtudd, mi lett valakivel, aki megfutamodások során próbált meg véget vetni egy esztelen (vagy kétségbeesett) elhatározással; talán hogy elébe menjen a már annyit halogatott találkozásnak: hogy az igazsággal találkozzék.

filename: Árok utca

Egy rendőrrohan vagy a történelem elől menekültem el már megint? Van-e különbség? Erkölcsei megfontolásból vettem-e részt a tüntetésen, vagy azért, hogy ismét próbára tegyem magamat az Alkalmmal farkasszemet nézve? A nagy alkalmat elszalasztottam, hát igen; mert korán érkeztem, vagy késve, mindegy: az életkorom volt benne a ludas. Szívesen ott lövöldöztem volna én is abban a kukoricásban, vállalva akár, hogy eltalálom a nagymamát. Nem gyávaságból, hanem az éveim száma miatt maradtam távol. Na, jó. És a tüntéskor? Megint csak nemzedéki okok miatt léptem le; semmi közöm se volt ahhoz az ütközethez. De azért kockáztathattam volna, ha kevésbé lelkesen is, hogy bebizonyítsam: akkor, a kukoricásban, tudtam volna választani. Van-e értelme a rossz Alkalmat választani csak azért, hogy az ember bebeszélje magának, hogy végül is a jó választja? Ki tudja, hányan tettek így, akik ma vállalták az összecsapást? De hát egy rossz alkalom nem azonos a Megfelelő Alkalmmal.

Lehet-e gyáva valaki csak azért, mert túlzónak véli a többiek bátorságát a helyzet jelentéktelenségéhez képest? Ha igen, akkor a bölcsesség gyávaságot szül. És el is szalasztja a kedvező Alkalmat az, aki egész életében csak az Alkalmat lesi, és tanakodik. Az Alkalmra ösztönösen hibáz rá az ember, és amikor épp ráhibáz, sosem tudja, hogy ez az, hogy íme az Alkalm. Talán éltem is már vele, csak nem tudtam róla? Lehet-e az embernek büntudata, érezheti-e gyávnak magát, csak mert rossz évtizedben született? Válasz: azért érzed magadat gyávnak, mert egyszer gyáva voltál.

És ha akkor is azért tértél volna ki az Alkalm elől, mert inadekvátnak érezted?

Leírni a ***-i házat, a magányát, ahogy áll a szőlőskertek közt, a dombon – ugye, anyamellhez szokás hasonlítani a dombok halmát? –, meg aztán az utat, amely a falu határáig vezetett, az utolsó beépített utcához. Vagy az elsőhöz? (Bizony, ki nem deríted, ha nem választasz magadnak nézőpontot.) A kitelepített kisfiú, aki hátat fordít a családi oltalomnak, és megindul lefelé, engedve a falu csábításának, és mentében irigykedve és félve halad el a Gyalogút mellett.

A Gyalogút volt a gyülekezőhelye a gyalogútiaknak. Piszkos, nagy hangú falusi fiúk bandája voltak. Rólam meg lerítt, hogy városi vagyok: jobb kikerülni őket. De mit volt mit tenni, a főtérrre, no meg az újságoshoz, a papírüzlethez csakis az Árok utcán át juthattam el, hacsak szegényszemre körbe nem kerülöm a fél világot. A gyalogúti fiúk valóságos kis úriembereknek számítottak a másik, az Árok utcai bandához képest, mely a nevét egy lefolyócsatornává lett s a falu legszegényebb részét még mindig kettőbe szelő valahai patakról kapta. Az Árok utcaiak aztán igazán mocskos, vad lumpengyerekek voltak.

A gyalogútiak nem vághattak úgy át az Árok utcai részen, hogy rájuk ne támadjanak és meg ne verjék őket. Kezdetben én nem tudtam, hogy gyalogúti vagyok, épp csak hogy megérkeztem; de az Árok utcaiak azonnal besoroltak az ellenségeik közé. Elvetődtem egyszer a területükre – a kezemben kinyitott gyerekújság, menet közben olvastam –, és ők észrevettek. Futásnak eredtem, ők meg utánam, kövekkel hajigáltak, az egyik átszakította az újságot, amit futás közben továbbra is magam elé tartottam, hogy a hidegvérnek legalább a látszatát megőrizzem. Az életemet sikerült megmentenem, de az újság odalett. Másnap úgy döntöttem, hogy felcsapok gyalogútinak.

Eléjük járultam, nagy röhögés fogadott. Abban az időben tömérdek sok, égnek állni hajlamos hajam volt, mint a Presbitero ceruza reklámjának. A mozi, a reklám, a vasárnapi korzózás jól kitömött vállú duplasoros zakót viselő, bajuszkás, és fényesre, fejhez tapadóstra pomádezott hajú fiatalembereket kínált számomra példaképül. A hátrafésült frizurát akkortájt közönségesen lenyalt hajnak volt szokás nevezni. Hát én olyat akartam, lenyaltat. Be is szereztem magamnak hétfői piacnapkor – a részvénytőzsde állásához képest nevetségesen kicsiny, de nekem roppant összegért – néhány doboz lépesméz-szerűen darabos brillantint, és órákig kenegtettem vele a hajam, míg tömören és sapkaszerűen egészen rá nem lapult a fejemre. Azután föltettem egy hajhálót, hogy úgy maradjon. A gyalogútiak láttak már hajhálósan járni-kelni, és mindig tettek is rám egypár csípős megjegyzést a maguk durva tájnyelvén, amit én értemtem ugyan, de beszélni nem beszéltem. Aznap két óra hosszat otthon kuksoltam, majd levettem a hajhálót, tükröben ellenőriztem a pompás eredményt, és csak ezután indultam el a fiúkhoz hűséget esküdni. Mire odaérkeztem hozzájuk, a vásári brillantin megszűnt ragadni, és a hajam ismét függőleges helyzetet vett fel, csak épp lassítva. Lelkesen fogtak közre a gyalogútiak,

vihogva böködték egymást. Kértem, hogy vegyenek fel.

Sajnos, irodalmi olaszszággal fejeztem ki magam: más voltam, mint ők. Élem lépett a vezér, Martinetti; mezítlábasan is toronyként magasult fölébem, és ragyogott az arca. Úgy határozott, hogy száz fenékbe rúgást kell kiállnom. Talán a Kundalini kígyót kellett fölébreszteniük. Beleegyeztem. A falnak fordultam, két marsall fogta kétfelől a karomat, és türtem a száz mezítlábas rúgást. Martinetti erőből, lelkesen, módszeresen végezte a dolgát, talppal rúgott, nem lábheggyel, hogy kímélje a nagylábujját. A rítust a bandatagok ütemes kórusa kísérte. Dialektusban számoltak. Utána elhatározták, hogy bezárnak egy nyúlketrecbe; félórát töltöttem benn, ezalatt ők torokhangon diskuráltak. Csak akkor engedtek ki, amikor panaszkodni kezdtem, hogy zsibbad a lábam. Büszke voltam, amiért méltósággal el tudtam viselni ezt a vadak rendezte vad csoport-liturgiát. Férfi voltam, akit úgy hívtak: te ló.

Ott tartózkodtak az idő szerint ***-ben a teuton lovagok, de ébernek nemigen lehetett mondani őket, mert partizánok akkor még nem mutatkoztak: 43 vége, 44 eleje felé járhattunk. Az egyik első akciónk az volt, hogy belopóztunk egy barakkba, miközben néhányan közülünk körüludvarolták az őrt: jól megtermett longobárd volt, óriási és – elborzadva vettük észre – alkalmasint szalámis-lekváros zömlét evett. A falazóosztag egekig dicsérte a német katonát, mi pedig ezalatt hátulról behatoltunk a barakkba, és elloptunk egypár trotiltéglát. Azt hiszem, ezt a trotilt végül is senki sem használta fel, de Martinetti terve úgy szólt, hogy pirotechnikai céllal és – ma már tudom – nagyon kezdetleges és inadekvát módszerrel felrobbantjuk a mezőn. Később a németek helyét a Decima Mas emberei foglalták el, és ellenőrző posztot létesítettek a folyóparton, épp annál az elágazásnál, ahol esténként hatkor a Maria Ausiliatricés intézeti lányok a nagy útról jövet befordultak. A feladat a következő volt: rávenni a Decima legényeit (egyikük sem lehetett több tizenennyolc évesnél), hogy kössenek össze egy fürt német kézigránátot, abból a hosszúnyelű fajtából, és a kibiztosítás után úgy hajítsák el őket, hogy abban a szent pillanatban robbanjanak, épp a víz színe, amikor a lányok megérkeznek. Martinetti pontosan tudta, mit kell csinálni, és hogyan kell az időket kiszámítani. Elmagyarázta a flottásoknak, és nem is maradt el az eredmény. Káprázatos volt: ahogy a lányok a sarkon befordultak, mennydörgő robaj közepette óriás vízoszlop lövellt a mederből a magasba. Fejvesztett menekülés és sikoltozás, mi pedig a flottásokkal majd megpukkadtunk a nevetéstől. Fogják még emlegetni a dicsőséges szép napokat Salò veteránjai.

A gyalogúti fiúk kedvenc időtöltése volt töltényhüvelyeket és mindenféle, szeptember nyolcadika óta bőven előforduló hadi potyadékokat gyűjteni: kimustrált rohamsisakokat, tártáskákat, kenyérszakokat, sőt szűz töltényeket is itt-ott. Az érintetlen töltényeket a következőképpen hasznosította az ember: a hüvelyt megmarkolva, a lövedéket egy kulcslyukba préselte, azután rántott egyet, és a lövedék kijött, be lehetett tenni a többi közé, a gyűjteménybe. A port (olykor vékony

baliszi szájakat) az ember kirázta a hüvelyből, majd pedig girbegurba vonalakat szórva belőle, meggyújtotta. Az érintetlen gyutacsú hüvely kiváltképpen becsesnek számított, és a Hadsereg sorait gyarapította. Az ügyes gyűjtőnek sok volt belőle, és különféle csapatokat állított össze a fajtájuk, a színük, a formájuk és a nagyságuk szerint. Voltak gyalogoszázadok olasz és angol géppisztoly-töltényhüvelyekből, a zászlóvivők és lovagok karabélyból és kilencvenegyes puskából származtak (a Garand csak az amerikaiakkal jelent meg); a vágyak netovábbja, délceg nagymester, egy-egy golyószóró-töltényhüvely volt.

Effajta békés játékokat úztünk, amikor is egy szép napon Martinetti bejelentette, hogy ütött az óra. Az Árok útiak megkapták és elfogadták a kihívást. Az összecsapásra semleges területen, az állomás mögött kerül sor. Ma este, kilenckor.

Késő délután volt, nyár, fülledtség és nagy-nagy izgalom. Valamennyien felszerelkeztünk a lehető legfélelmetesebb eszközökkel: jól megmarkolható deszkadarabokat kerestünk, különféle nagyságú kövekkel tömtük tele a tölténytáskákat és a kenyerzsákokat. Az egyik fiú korbácsot készített magának puskahvederből: jaj annak, akire isteni gazából odavág vele. Akkor este mind hősöknek véltük magunkat, kiváltképpen én. A roham előérzete ajzott fel bennünket, keserűn, fájón, gyönyörűségesen – Isten áldjon, babám, Isten áldjon, nehéz élet, szép élet a katonaelet, készek voltunk feláldozni ifjú magunkat, ahogy szeptember nyolcadika előtt az iskolában tanultuk.

Bölcsen tervezte ki Martinetti: felmegyünk északabbra, ott kelünk át a vasúti töltésen, hátulról, váratlanul ütünk rajtuk, és szinte biztos a győzelem. Akkor aztán hajrá, roham, nincs kímélet.

Szürkületkor nekivágtunk hát a kövek és botok terhe alatt roskadozva a töltésoldalnak. A töltés tetejére érve megpillantottuk őket: már ott lapultak a pályaudvari véce mögött. Azonnal észrevettek bennünket, mert épp fölfele néztek; gyanították, hogy amarról érkezünk. Nem maradt más hátra, mint hogy rájuk zúduljunk, arra se adva időt, hogy elcsodálkozzanak, mennyire kézenfekvő az, amit csinálunk.

Senki sem osztott nekünk pálinkát a roham előtt, mégis rohantunk üvöltve. Az állomástól százméternyire aztán történt valami. Ott voltak az első házak, az első foghíjas utcakezdemények. Az történt, hogy a bátrabbak csoportja tovább nyomult nagy vitézen, én viszont – és szerencsére nemcsak én – megtorpantam, és a többi lemaradozóhoz hasonlóan egy házsarok mögül lesve messziről figyeltem tovább az eseményeket.

Ha Martinetti elő- és utóvédre osztja a csapatot, akkor mi most csak a dolgunkat tettük volna, ám ez a kétfelé oszlás spontán fejlemény volt. Bátrak előre, gyávák hátra. És mi most fedezékből – én mindenki közt a legmesszebből – figyeltük a csatát. De csata nem volt.

Egymástól néhány méternyire a két csoport megállt, és vicsorogva farkasszemet nézett egymással, majd egyszer csak előlépett a két vezér, és tárgyalásba kezdett. Mint Jaltában; elhatározták, hogy megosztoznak az

érdekszférákon, és elnézik egymásnak az esetenkénti átjárásokat, úgy, ahogy a keresztények és a muzulmánok a Szentföldön. A lovagi felek szolidaritása erősebbnek bizonyult, mint az összecsapás kényszere. Ki-ki állta az erőpróbát. Nagy egyetértésben vonultak vissza a felek. Kétfelé, az ellenfelek.

Ma azt gondolom, hogy azért nem tartottam a támadókkal, mert röhöghetnékem volt. De akkor nem ezt gondoltam. Gyávának éreztem magam és kész.

Ma még gyávább vagyok, és azt gondolom, hogy semmit sem kockáztattam volna, ha továbbrohanok előre a többiekkel, és ráadásul jobb lett volna az egész életem. Az Alkalmat szalasztottam el tizenkét esztendőskoromban. Mint aki azzal kezdi, hogy nem áll fel neki: egész életére impotens lesz.

Egy hónappal később, amikor valami véletlen határsértés miatt felvonult egymás ellen a Gyalogút meg az Árok utca egy mezőn, és röpködni kezdtek a földdarabok, én – talán az előző ütközet kimenetelén okulva magabiztosan, de az is lehet, hogy mártíromságra vágyva – kiálltam az első vonalba. Senkinek nem esett baja, csak nekem. Egy rög, nyilván követ rejtett, eltalálta az ajkamat, és felhasította. Sírva szaladtam haza, és az anyámnak csipesszel kellett kiszedegetnie a földet a felsebzett számból. A jobb alsó szemfogamnál mindenestre maradt egy kis csomó, és valahányszor odatéved a nyelvem, valami rezzenést érzek, és megborzongok.

De föloldozást semmiképp sem ad ez a csomócska, hiszen nem a bátorságomnak köszönhetem, hanem a felelőtlenségemnek. Nekinyomom a nyelvem az ajkamnak, és mit csinállok? Írok. Csak hát a rosszfajta irodalom senkit sem vált meg.

A felvonulás után körülbelül egy évig nem találkoztam Belbóval. Szerelmes lettem Amparóba, és nem jártam már a Piladéba, illetve ha néha mégis benéztem Amparóval, Belbo épp sosem volt ott. Amparo pedig nem szerette azt a helyet. Erkölcsi és politikai szigorúságában – mely legföljebb a szépségével és a csodás büszkeségével vetekedhetett – a Piladét ő amolyan demokratikus dandy klubjának tekintette, márpedig szerinte a demokratikus dandyzmus is csak a tőkés összeesküvés egyik trükkje volt, még hozzá a legravasabb. Az egész év a nagy-nagy elkötelezettség, komolyság és meghittség jegyében telt el. Elvezettel, de nyugodtan dolgoztam a szakdolgozatomon.

Egy nap az utcán futottam össze Belbóval, nem messze a Garamondtól.

– Ni csak, ni csak! – csodálkozott rám vidáman. – Az én kedvenc templomosom! Kaptam valakitől az előbb ajándékba egy elmondhatatlanul ódon párlatot. Nem ugrik fel hozzám? Vannak papírpoharaim, és egész délután ráérek.

– Ez valami rejtvény – mondtam.

– Nem, hanem Bourbon whisky; azt hiszem, még Alamo eleste előtt palackozták.

Vele mentem. De épp csak belekóstoltunk az italba, amikor ránk nyitott Gudrun, és közölte, hogy érkezett egy úr. Belbo a homlokára csapott. El is feledkezett erről a megbeszélésről, és erre tessék, micsoda véletlen, szinte gyanús. Nincs itt valami

összeesküvés? Az illető, ha jól értette, valami könyvet akar mutatni, és a könyvnek a templomosokhoz is köze van.

– Egykettőre lerázom – mondta –, csak segítsen; tegyen éles elméjű ellenvetéseket.

Nyilvánvaló, hogy véletlen volt. Így akadtam fenn a hálón.

Eltűntek hát a Templom lovagjai a titkukkal együtt, melynek ányában a földi ország szép reménysége látketett. Az erőfeszítéseiket meghatározó Absztraktum azonban valahol, ismeretlen régiókban, tovább élt, ugyanoly megközelíthetetlenül, mint mindig... és az idők folyamán nem egyszer meg is ihlette sugallatával az ily ihletettségre fogékony szellemeket.

[Victor Emile Michelet, LE SECRET DE LA CHEVALERIE, 1930, 2]

Olyan arca volt, mintha a negyvenes évekből lépett volna elő. Az otthoni pincénkben talált régi képeslapokból ítélve úgy képzelem, hogy mindenkinek ilyen arca volt a negyvenes években. Alighanem a háborús időkkel együtt járó éhezés miatt: beesett tőle az ember arca, s a szeme lázasan csillogott. Kivégzesi jeleneteket nézve láttam ilyen arcokat, mindkét oldalon. Azokban az időkben egymást végezték ki az egyforma arcú emberek.

Látogatónk kék öltönyt viselt, hozzá fehér inget és gyöngyházszürke nyakkendőt, és bennem önkéntelenül felmerült a kérdés, hogy vajon miért van civilben. A haja kétoldalt hátrafésülve és mértékkel bepomádézva, természetellenesen feketéllett, a feje búbján pedig fénylő, kopasz foltot hagyott, melyet homloktöbblől V alakban széjjelnyíló hajak csíkoztak vékonyán és szabályosan, mint megannyi sürgönydrót. Napcserzette arcába nemcsak az egyébként kimondottan trópusias ráncok martak belé. Fehér heg húzódott szájától fülig a bal arcán, és mivel fekete és hosszú, Adolphe Menjou-módi bajusza volt, a bajusza alig észrevehető törést szenvedett ott, ahol a bőre egy szűk milliméternyire szétnyílt, és összeforrt megint. Párbajkard vagy pisztolygolyó nyoma?

Bemutatkozott: Ardentí ezredes. Belbónak kezét nyújtott, nekem csak odabiccintett, amikor Belbo közölte, hogy a munkatársa vagyok. Leült, keresztbe tette a lábát, a nadrágját térdnél felhúzta kicsit, kivillantva így a vérpiros bokafixét.

– Az ezredes úr... tényleges? – kérdezte Belbo.

Becses pótfogak fehérlettek fel Ardentí szájában.

– Inkább nyugdíjasnak mondanám magam. Vagy tartalékosnak, ha tetszik. Talán nem látszik meg, de már idős ember vagyok.

– Nem látszik meg – mondta Belbo.

– Pedig négy háborút csináltam végig.

– Akkor biztosan még Garibaldi alatt kezdte.

– Nem. Önkéntes hadnagy voltam Etiópiában. Aztán önkéntes százados Spanyolországban. Megint Afrikában, mint őrnagy, amíg el nem vezett a partvidék. Ezüst érdemérem. Negyvenháromban... mondjuk úgy, hogy a vesztesek oldalán kötöttem ki, és odalett mindenem, kivéve a becsületemet. Volt merszem újrakezdeni előlről az egészet. Idegenlégió Vitézségiskolája. Negyvenhatban őrmesterként, ötvennyolcban ezredesként, Massu mellett. Persze megint a vesztes felet választom. A gyászos emlékü de Gaulle hatalomra kerülésekor visszavonultam, és Franciaországba költöztem. Algériában jó ismeretségekre tettem szert, úgyhogy alapítottam

Marseille-ben egy import-export vállalatot. Ezúttal végre a nyerőkhöz keveredtem, azt hiszem; most ugyanis a járadékból élek, és végre foglalkozhatom a hobbymmal. Így mondják ma, ugye? Az elmúlt néhány évben aztán papírra vettem a kutatási eredményeimet, íme...

Előhúzott a bőr aktatáskájából egy vastag dossziét, amit én akkor pirosnak láttam.

– Nos tehát – szólalt meg Belbo –: ez egy könyv, ami a templomosokról szól, ugye?

– Igen, a templomosokról – bólintott rá az ezredes. – Szinte ifjúkoromtól ők a mániám. Ők is amolyan zsoldosvezérek voltak, akik a Földközi-tenger túlsó partján keresték a dicsőséget.

– Casaubon úr a templomosokkal foglalkozik – mondta Belbo. – Ő járatosabb e tárgyban, mint én. Mondja csak.

– Mindig is érdekelték a templomosok. Maroknyi nemes lovag, aki elviszi Európa fényét a két Tripolisz vademberei közé...

– Olyan nagyon vadak azért nem voltak a templomosok ellenfelei – jegyeztem meg békítőleg.

– Ejtették önt már foglyul Maghreb-beli lázadók? – kérdezte gúnyosan.

– Eddig még nem – mondtam.

Végigméret, és én hálát adtam az égnek, hogy sosem szolgáltam a parancsnoksága alatt. Belbóhoz fordult:

– Megbocsásson – mondta –, de én egy másik generációhoz tartozom. – Aztán kihívóan megint énrám nézett: – Most akkor azért vagyunk itt, hogy vádaskodjunk, vagy...?

– Azért vagyunk itt, ezredes úr, hogy az ön munkájáról beszéljünk – nyugtatta meg Belbo. – Folytassa, kérem.

– Egyvalamit most rögtön tisztázni szeretnék – mondta az ezredes a dossziéra tenyereibe. – Hajlandó vagyok hozzájárulni a kiadás költségeihez, eszemben sincs veszteséges üzletet ajánlani magának. Ha tudományos garanciák kellene, bízva csak rám, meglesznek. Két órája sincs, hogy találkoztam egy illetékes szakemberrel, egyenesen Párizsból jött. Ő írhat esetleg egy mértékadó előszót...

Egy intéssel elébe vágott a Belbo kérdésének: egyelőre hagyjuk a részleteket, kényes nagyon a dolog.

– Belbo úr! – mondta. – Ennek a kéziratnak az alapján egy történet építhető fel. Egy igaz történet. Nem banális. Jobb, mint az amerikai ponyvaregények. Rábukkantam valamire, valami nagyon fontosra, de ez csak a kezdet. El akarom mondani mindenkinek azt, amit tudok, hogy bárki, aki ki tudja egészíteni ezt a mozaikjátékot, elolvashassa, és jelentkezze. Ki akarom vetni a csalit. Még hozzá most azonnal. Valaki egyszer már énelőttem rájött ugyanarra, amire én, de alkalmasint meggyilkolták, nehogy elhíresztelhesse, amit tud. Ha én ezt most elmondom kétezer olvasónak, többé senkinek sem áll már érdekében, hogy eltegyen láb alól.

Elhallgatott, azután azt mondta:

– Nyilván hallottak valamit az urak a templomosok letartóztatásáról...

– Casaubon úr mesélt róla nekem, és meglepett, hogy a letartóztatáskor a lovagok semmiféle ellenállást nem tanúsítottak, és hogy meglepetésszerűen ütöttek rajtuk...

– Úgy van – mosolygott az ezredes ajakbiggyesztve. – Gyerekes dolog azt

képzelní, hogy ezek a nagyhatalmú emberek, akiktől még a francia király is rettegett, ne tudták volna meg jóelőre, hogy néhány gazfickó felheccelte a királyt, a király pedig a pápát. Ugyan! Kellott ott lennie valami tervnek. Valami egészen nagyszabású tervnek. Tegyük fel, hogy a templomosok a világ meghódítását tervezik, hogy van egy titkuk, amely által mérhetetlen nagy hatalomra lehet szert tenni, és hogy ennek a titoknak megőrzéséért megéri feláldozni az egész párizsi főhadiszállást, az összes franciaországi és a spanyolországi, portugáliai, angliai és itáliai birtokokat is, a szentföldi várakat, a pénzeiket, mindent... Szép Fülöp sejt valamit, máskülönbén nem világos, miért csapott volna le rájuk, miért járatta volna le a francia lovagság legjavát. A templomosok rájönnek, hogy a király rájött, és azon lesz, hogy megsemmisítse őket, szemtől szembe dacolni vele nincs értelme, a tervhez még idő kell, a kincset vagy mit még lokalizálni kell, vagy csak lassan szabad kiaknázni... És ekkor a rend titkos direktóriuma, amelynek a létezését most már mindenki elismeri...

– Mindenki?

– Persze. Elképzelhetetlen, hogyan maradhatott volna fenn hosszabb távon egy ilyen hatalmas rend, ha nincs titkos regulája.

– Kikezdhettetlen érv – mondta Belbo, és oldalvást rám sandított.

– Ebből pedig – folytatta az ezredes – ugyanilyen magától értetődően adódik a végkövetkeztetés. A nagymester természetesen tagja a titkos direktóriumnak, de nyilván csak falaz neki, kifelé. Gauthier Walther azt állítja a *La chevalerie et les aspects secrets de l'histoire*-ban, hogy a templomosok hatalomátvételi tervének végső határidejeként a kétezredik év tűzetett ki! A templomosok úgy döntenek, hogy illegalitásba vonulnak, ehhez viszont az szükséges, hogy a világ úgy lássa: eltűntek. Feláldozzák magukat, úgy bizony, nagymesterestül, mindenestül. Néhányan meg is öletik magukat, valószínűleg sorshúzásos alapon. Mások meghunyaszkodnak, alkalmazkodnak. Hát az alsóbb rangúak, a világi testvérek, az ács- és üvegesmesterek?... Ők hozzák létre a szabadkőművesek céhét, ami aztán elterjed az egész világon, tudjuk a történetet. De mi a helyzet Angliában? A király ellenáll a pápa nyomásának, szépen nyugdíjazza őket, és engedi, hadd vonuljanak vissza öreg napjaikra a rend váraiba. Ők meg egyetlen zokszó nélkül túrik. Maga beveszi ezt? Én nem. Spanyolországban úgy dönt a rend, hogy nevet változtat, és attól fogva montesai rendnek hívják. Ezek az emberek, kérném tisztelettel, tudták, hogyan kell egy-egy királyra hatni, annyi királyi váltót őriztek a trezorjaikban, hogy egyetlen hét alatt tönkrehették volna, ha akarják. A portugál király lepaktál: ide hallgassatok, drága barátaim, azt mondja, máttól fogva ne az legyen a nevetek, hogy templomos lovagok, hanem az, hogy Krisztus lovagjai, és azzal részemről rendben is vagyunk. Hát Németföldön? Van egypár per, amúgy formálisan fel is oszlatják a rendet, de nekik megvan házon belül a maguk testvérrendje: a teuton lovagoké, akik ebben az időben nemcsak hogy államot hoznak létre az államban, hanem ők maguk az állam; akkora területet gyűrtek már maguk alá, amekkora fölött ma az oroszok uralkodnak, és ebben az ütemben folytatják egészen a tizenötödik század végéig, amikor is jönnek a mongolok; ez persze egy egészen másik történet, mert a mongolok, ugye, még mindig itt vannak a küszöbünk előtt... na, de ne térjünk el a tárgytól...

– Ne, ha kérhetném – mondta Belbo. – Folytassa.

– Na, szóval. Köztudomásúan két nappal korábban, hogy Fülöp kiadná a

letartóztatási parancsot, és egy hónappal a parancs végrehajtása előtt egy kétökrös szénásszekér hagyja el a templomosok főhadiszállását, és ismeretlen helyre távozik. Nostradamus is beszél róla egyik centuriájában... Fellapozta a kéziratát:

*Souz la pasture d' animaux ruminant
par eux conduits au ventre herbipolique
soldats cachés, les armes bruit menant..¹⁴.*

– A szénásszekér csak legenda – szóltam közbe –, Nostradamusra pedig történelmi ügyekben inkább nem hivatkoznék...

– Önnél tapasztaltabb, idősebb emberek, tisztelt Casaubon úr, igenis hitelt adtak Nostradamus számos jóvendülésének. Másrészt persze nem vagyok olyan naiv, hogy a szénásszekér történetét szó szerint vegyem. A szénásszekér csak szimbólum. Szimbóluma annak a nyilvánvaló és sziklaszilárd ténynek, hogy mielőtt letartóztatnák, Jacques de Molay a parancsnokságot és a titkos utasításokat átadja az unokaöccsének, Beaujeu grófnak, aki így a templomosok immár titkos rendjének a titkos főnöke lesz.

– Vannak erről történelmi dokumentumok?

– A hivatalos történelmet – mosolyodott el keserűen az ezredes – mindig a győztesek írják. A hivatalos történetírás szerint a magamfajta emberek nem is léteznek. Nem, a szénásszekér-ügy mögött másvalami van. A rend titkos magja elköltözik egy nyugodt központba, és ott nekilát, hogy kiépítse a maga illegális hálózatát. Ebből a nyilvánvaló tényből indultam ki én. Hosszú évek óta, már a háború előtt nem hagyott nyugodni a kérdés, hogy mi lett ezekkel a hős lovagtestvérekkel. Amikor visszavonultam a magánéletbe, elhatároztam végre, hogy kinyomozom. Franciaországban menekültek el a szénásszekéren, így hát a titkos mag alakuló gyűlésének helyét is Franciaországban kellett keresnem. De hol?

Értett a hatáskeltéshez. Belbo is, én is, tudni akartuk most már, hogy hol.

– Hol? – kérdeztük jobb híján.

– Megmondom. Honnan származnak a templomosok? Honnan jött Paynsi Hugó? Champagne-ból, Troyes mellől. És Champagne-t az az Hugó de Champagne kormányozza, aki néhány évvel később, 1125-ben utánuk megy Jeruzsálembe. Majd hazatér, alkalmasint felveszi a kapcsolatot a citeaux-i apáttal, és segít neki, hogy a kolostorában bizonyos héber szövegeket kezdjenek olvasni és fordítani. Még rabbikat is hívnak Felső-Burgundiából Citeaux-ba, a fehér bencésekhez, Szent Bernát, igen, Szent Bernát szerzeteseihez!, hogy együtt tanulmányozzanak valamiféle szövegeket, ki tudja, mi-féléket, amiket Hugó Palesztinában talált. És Hugó adományoz Szent Bernát szerzeteseinek egy erdőt Bar-sur-Aube-nál, ahol is később Clairvaux felépül. Szent Bernát pedig mit csinál erre?

– Támogatójává lesz a templomosoknak – mondtam.

– Na, de miért? Tudja maga, hogy Szent Bernát a bencéseknél is hatalmasabbá teszi a templomosokat? Hogy a bencéseknek megtiltja, hogy földet-házat ajándékba elfogadjanak, és a földeket és a házakat a templomosoknak adta? Láttá-e

¹⁴ Kérdődző állatok takarmánya alatt, / állatuk húzatván a herbipolikus has felé, / bűvő katonák, csörgő fegyverek...

valaha a Troyes melletti Forêt d' Orient-t? Hatalmas az egész, és teli van várakkal. Ezalatt Palesztinában a lovakok nem is harcolnak, tudja-e? Szépen berendezkednek a jeruzsálemi Templomban, és öldöklés helyett barátkozni kezdenek a muzulmánokkal. Kontaktusba kerülnek az ottani beavatottakkal. Elég az hozzá, hogy Szent Bernát a champagne-i grófok gazdasági támogatását élvezve olyan rendet hoz létre, amely a Szentföldön kapcsolatot létesít az arab és héber titkos szektákkal. A keresztes háborúk terveit valami ismeretlen vezetés szövi, még hozzá azért, hogy eltartsa belőlük a rendet, nem pedig fordítva, és valóságos hatalmi hálózatot hoz létre, amely kivonja magát a királyi igazságszolgáltatás alól... Én nem a tudós szavak, hanem a tettek embere vagyok. Találgatás helyett fogtam magam, és megcsináltam azt, amit a sok-sok bőbeszédű tudós sohasem csinált még. Elmenteni oda, ahonnan a templomosok szármáznak, és ahol két évszázadig a bázisuk volt, oda, ahol úgy elváltak, mint hal a vízben...

– Mao elnök mondja, hogy a forradalmár érezze magát úgy a nép körében, mint hal a vízben – mondtam.

– Tiszteltetem az elnökét. A templomosok, akik jóval nagyobb szabású forradalmat készítettek elő, mint a maga copfos kommunisztái...

– Nincs már copfjuk.

– Nincs? Az ő bajuk. Tehát, mint mondtam, a templomosok mindenképp Champagne-ban kellett, hogy menedéket keressenek. Payns-ban? Troyes-ban? A Keleti Erdőben? Nem. Payns ma is csak apró porfészek, akkor pedig legföljebb egy vár lehetett ott. Troyes viszont város volt, túlságosan nyüzsögtek benne a király emberei. Az eleve templomos területnek számító Erdő mindjárt eszébe kellett, hogy jusson a királyi testőrségnek; úgy is lett, ott keresték őket legelőször. No, nem, gondoltam magamban. Provins. Ha volt egyetlen biztos helyük, az csak Provins lehetett!

Ha a pillantásunk be tudna hatolni a föld belsejébe, és láthatnánk mindent az északitól a déli sarkig, vagy magunk alatt elláthatnánk egészen a föld túlfeléig, hasadékokkal és barlangokkal szörnyen keresztibe-kesul lyuggatott tömböt pillantanánk meg elborzadva.

{T. Burnet, TELLURIS THEORIA SACRA, Amsterdam, Wolters, 1694, p. 38}

– Miért éppen Provins?

– Járt már Provins-ban? Mágikus hely, ez még ma is érződik, érdemes elmenni oda. Mágikus hely: most is belengi még a titkok illata. A tizenegyedik században a champagne-i gróf székhelye, és még sokáig megmarad szabad övezetnek, amelynek az ügyeibe a központi hatalom nem ütheti bele az orrát. Otthon vannak itt a templomosok, még ma is utca viseli a nevüket Provins-ban. Templomok, paloták, magasan a síkság fölött egy fellegvár; és pénz, sok-sok kereskedő, vásárok, nyüzsgés, amiben könnyű elvegyülni. De mindenekelőtt, ősidőktől fogva: a barlangok. A domb alatt végig egész barlanghálózat húzódik, valószínű katakombarendszer, van, amelyikbe ma is le lehet menni. Az ilyen helyen, ha valakik titokban összegyűlnek, még ha rajtuk üt is az ellenség, az összeesküvők néhány másodperc alatt szétszaladhatnak Isten tudja, hová, és ha jól ismerik a járatokat, egykettőre kijutnak valahol, sőt, már sarkon is fordultak, nesztelen macskaléptekkel visszabújtak, és hátulról ütve rajta a betolakodókon, az éj leple alatt mind kinyírják őket. Elég az hozzá, kérem, nekem elhihetik, hogy azokat a barlangokat az Isten is gyors és láthatatlan kommandóakciókra teremtette: beugrik a harcra, a foga közt kés, a két kezében egy-egy gránát, és már pusztul is a sok rohadt patkány, azt a hétszázát!

Csillogott a szeme.

– Értik már, milyen mesés rejtkehely lehet ez a Provins? Föld alatt gyűlésezik a titkos társaság, a helybeliekből pedig nem lehet kihúzni semmit. A király emberei persze Provins-ba is eljutnak, letartóztatják azokat a templomosokat, akik a felszínen mutatkoznak, és Párizsba hurcolják őket. Reynaud de Provins-t megkínozzák, de ő nem beszél. A titkos terv szerint nyilvánvalóan hagynia kellett, hogy letartóztassák, hadd higgye mindenki, hogy Provins-ban is megtörtént a tisztogatás, de egyúttal jeleznie kellett: Provins nem enged. Provins, az új, föld alatti templomosok otthona... Épülettől épületig húzódnak a barlangok: az ember benyit egy magtárba vagy egy fészkerbe, mint akinek ott akadt dolga, s aztán egy templomban bukkan elő. Oszlopos, boltíves alagutak; a felső városrészben ma is minden ház alatt csúcsíves pince öblösödik, legalább száz ilyen van, és minden pincéből, sőt, ha tetszik, minden föld alatti teremből egy-egy alagút nyílt.

– Csupa spekuláció – mondtam.

– Nem, Casaubon úr. Csupa bizonyíték. Maga nem látta a provins-i barlangokat. Termék sora a föld mélyén, a falak rajzzal vannak teli. Leginkább azokban az üregekben, amelyeket a barlangkutatók laterális alveoláknak neveznek. Druida eredetű hieratikus ábrák. A rómaiak érkezése előtt készítették őket. Aztán amikor Caesar elvonult fölöttük, a

lentic itt szervezték az ellenállást, varázsoltak, csapdákat állítottak. És katar szimbólumok is láthatók, bizony, kérem, katarok nemcsak Provence-ban voltak, a provence-iakat megsemmisítették, a champagne-iak viszont titokban tovább működtek, és itt, ezekben az eretnek-katakombákban tartották a gyűléseiket. Száznyolcvanháromukat máglyán elégették oda fent, de a többiek megmaradtak lent, a föld alatt. A krónikák bougres-nak és manichéens-nek nevezték őket; és mit tesz Isten, a bougres-t a bogumilekre, a bolgár eredetű katarokra mondták. Nem gyanús maguknak a francia bougre szó? Eredetileg szodomitát jelentett, mert úgy hírllett, hogy a bolgár kataroknak ez a gyengéjük...

Zavartan elnevette magát.

– Na, és kikre fogták még, hogy ugyanez a gyengéjük? Hát rájuk, a templomosokra... Érdekes, ugye?

– Ahogy vesszük – mondtam. – Azokban az időkben szokás volt szodómiával vádolni minden eretneket, akit ki akartak csinálni...

– No persze, és ne higgye, hogy én azt hiszem, hogy a templomosok... Ugyan már, hiszen katonaelemek voltak, és nekünk, katonaelemeknek a szépasszonyok tetszenek; ők fogadalmat tettek ugyan, de hát azért a férfi csak férfi marad. Csak azért említettem ezt, mert szerintem nem véletlen, hogy katar eretnekek a templomos lovagoknál találtak menedéket; az pedig biztos, hogy a templomosok tőlük tanulták, hogyan kell használni az alagutakat.

– Mindaz, amit mond – szólalt meg Belbo –, egyelőre azért mégiscsak pusztá feltevés...

– Előfeltevés. Elmondtam, hogy mely okokból kezdtem el kutatni Provins-ban. Most pedig lássuk magát az igazi történetet. Provins központjában van egy nagy gótikus épület, a Grange-aux-Dîmes, vagyis a Dézsmaraktár; bizonyára tudják, hogy a templomosok egyik kiváltsága az volt, hogy közvetlenül szedhettek dézsmát, az államnak semmit sem kellett leadniuk belőle. Nos, ahogy a provins-i levéltárakban kutatok, a kezembe kerül egy 1894-es keltezésű helyi újság. Ez a lap elmeséli, hogy két dragonyos lovag úr, a tours-i Camille Laforge és a pétervári (igen, igen: pétervári) Edouard Ingolf néhány nappal azelőtt meglátogatta a Grange-t egy ór társaságában, lementek az egyik föld alatti terembe, két emeletnyi mélységbe, és ott az ör, hogy mutassa: még lejjebbi szintek is vannak, dobantott néhányat, a dobantásokra pedig döngő visszhangok érkeztek válaszul. A krónikás dicsérőleg számol be róla, hogy a bátor dragonyosok ezek után lámpákkal meg kötelekkel szerkeztek fel, és nekivágtak, mint a gyerekek valami elhagyott tárnának, barlangról barlangra mentek, ki tudja, merre, a végén már hason csúsztak a titkos járatokon. Egyszer csak, mondja az újság, egy nagy terembe jutottak, a teremben gyönyörű kandalló, középen kút. Követ kötnek egy kötél végére, leeresztik, és megállapítják, hogy a kút tizenegy méter mély... Egy hétre rá visszatérnek, erősebb köteleket hoznak, és két társa leereszti ekkor Ingolfot a kútba, Ingolf pedig egy újabb nagy, tízszer tíz méter alapterületű és öt méter magas, kőfalú szobát fedez fel odalent. Egymás után leereszkedik a másik kettő is, és konstatálják, hogy most már három szinttel, harminc méterrel vannak a föld felszíne alatt. Hogy mit látnak, mit csinálnak ezek hárman ott abban a helyiségben, azt nem tudni. A krónikás bevallja, hogy amikor elment a helyszínre, hogy körülnézzen, őt bizony nem vitte rá a lélek, hogy leereszkedjék a kútba. Izgalmasnak találtam ezt a történetet, és

kedvem támadt nekem is elmenni oda. Csak hát a múlt század vége óta sok föld alatti járat beomlott, és ki tudja, hogy most merre van az a kút, ha ugyan létezett egyáltalán. Eszembe ötlött: hátha találtak valamit odaleinn azok a dragonyosok. Épp azokban a napokban olvastam egy könyvet Rennes-le-Château titkáról, és ahhoz a históriához is köze volt valamiképpen a templomosoknak. Egy plébános, akinek se pénze, se jövője, a kétezer lakosú kis faluja öreg templomát tatarozva a szentély padlójának egyik köve alatt talál valami kazettát, amiben, úgymond, réges-régi iratok vannak. Csak iratok? Hogy, hogy nem, egy-két éven belül ez a plébános mérhetetlen gazdagságra tesz szert, pazarló életet kezd élni, szórja a pénzt, egyházi törvényszék elé kerül... Hátha ez történt valamelyik dragonyossal is, vagy esetleg mindkettővel? Ingolf ereszkedik le elsőnek; talál valami értékes, de kis méretű tárgyat, a zubbonya alá rejti, visszakapaszkodik, és egy szót se szól a társainak... Makacs ember vagyok, ha nem lettem volna mindig is az, biztosan másképp alakul az egész életem.

Ujjbeggyel rátapintott a sebhelyére. Azután tenyérrel két-felől simított egyet halántéktól tarkóig a haján, hogy ellenőrizze: tapad-e még, ahogy kell.

– Már megyek is Párizsba, a főpostára, és végignézem Franciaország összes telefonkönyveit, van-e bennük Ingolf nevű előfizető. Egyet találok csak, egy auxerre-it. Levelet írok neki, régészeti dolgokkal foglalkozó tudósként mutakozom be. Két héttel később megérkezik a válasz; egy öreg bábaasszony írta, a lánya ennek a szóban forgó Ingolfnak; tudni szeretné, vajon miért érdekel engem az apja, sőt, ő kérdi éntőlem, hogy az isten szerelmére, tudok-e róla valamit... Mondtam, ugye, hogy itt valami titok lappang. Auxerre-be sietek; Ingolf kisasszony egy borostyánnal egészen befuttatott házikóban él, a deszkakerítés ajtónak szög és madzag a zárja. Takaros és kedves, alig iskolázott vénkisasszony. Mit tudok az apjáról, kérdi rögtön, és én megmondom: csak annyit, hogy lement egyszer a föld alá Provins-ban, meg hogy történelmi tanulmányt írok arról a vidékről. A vénkisasszonynak leesik az álla; nem hallott róla, hogy az apja valaha is Provins-ban járt volna. Dragonyos volt, igen, de már 95-ben, még az ő születése előtt leszerelt. Megvásárolta ezt az auxerre-i házat, és 98-ban némi kis hozománnyal feleségül vett egy helybeli lányt. 1915-ben, amikor ő ötéves volt, meghalt az anyja. Ami az apját illeti, az meg 1935-ben eltűnt. Eltűnt, szó szerint. Elindult Párizsba, mint már annyiszor máskor is, évente legalább kétszer, és soha többé nem hallották hírét. A helyi csendőrség sürgönyözött Párizsba: semmi, nyoma veszett. Feltételezhetően meghalt, így aztán a mi vénkisasszonyunk egyedül maradt, és dolgozni kezdett, mert az apai örökség vajmi kevés volt. Férjjet, úgy látszik, nem talált, és ennek, a sóhajaiból következtethetően, megvolt a maga históriája, a soha vissza nem térő, rossz végű históriája. „És hát azóta is el-elszorul a szívem, és furdal a lelkiismeret, monsieur Ardent, amiért semmit se tudok szegény papáról, még azt se, hogy hol van a sírja, ha ugyan van neki egyáltalán.” Szíves-örömezt beszélt róla: milyen nagyon gyöngéd volt, milyen nyugodt, módszeres, művelt! Naphosszat elvult egy manzárdbeli kis dolgozósobában, olvasgatott, írogatott. Egyébiránt meg-megkapálta olykor a kertet, váltott egy-két szót a patikussal; az is meghalt azóta, szegény. Időnként, ahogy már említette, felutazott Párizsba, üzleti ügyekben, ahogy mondta. De mindig néhány csomagnyi könyvvel tért vissza. Még most is teli van velük az a kis padlásszoba, nézzem meg, mondta. Felmentünk. Tiszta, rendes szobácska volt, amit Ingolf kisasszony rendíthetetlenül, hetente kitakarított; a mamának vihett a sírjára virágot, de szegény papa

emlékének csak ezzel adózhatott. Minden úgy maradt, ahogy az apja hagyta; bárcsak tanulhatott volna, hogy elolvashassa a dolgait, de hát csupa ófrancia, latin, német, sőt, orosz nyelvű könyv volt az, merthogy a papa Oroszországban született és gyerekeskedett, egy francia követségi tisztviselő fiaként. A könyvtár nagyjából száz könyvet számlált, és ezek legnagyobbbrészt (megdobbant a szívem) a templomosok peréről szóltak, mint például Raynouard 1813-as, *Monuments historiques relatifs à la condamnation des chevaliers du Temple* című, becses régiségnek számító műve. Sok-sok kötet, valóságos kriptográfiai gyűjtemény, a titkosírásokról szólt, és néhány paleográfiával és diplomáciával foglalkozó könyvet is láttam. Továbbá egy számlakönyvet, régi elszámolásokkal, s ahogy ebbe belelapoztam, megakadt a szemem egy bejegyzésen: egy kazetta eladásáról szólt, minden közelebbi megjelölés és a vevő néven nevezése nélkül. Összeg itt nem szerepelt, de az évszám 1895 volt; mindjárt ezután pedig már pontos elszámolások következtek, amolyan megfontolt úriemberhez illően, aki a vagyontáráját kezelgetve mindig szépen beírja a főkönyvébe a bevételeket és a kiadásokat. Párizsi antikváriusoknál vásárolt könyvekről is szólt egy-egy beírás. Egyszeriben megvilágosodott előttem a dolgok menete: Ingolf a kriptában talál egy drágakövekkel kirakott arany kazettát, gondolkodás nélkül elrejté a zubbonyában, felmegy, és a társainak egy szót se szól. Hazaérve talál benne egy pergament, ez szerintem nyilvánvaló. Párizsba utazik, felkeres egy régiségkereskedőt, egy uzorást, egy gyűjtőt, eladja a kazettát, és bár egy kissé áron alul adja, tisztes summára tesz szert. De nem éri be ennyivel; leszerelteti magát, visszavonul vidékre, könyveket vásárol, és tanulmányozni kezdi a pergament. Talán eleve meg volt benne a kincskereső hajlandóság, máskülönbben nem mászkált volna Provins-ban a föld alatt, és hihetőleg eléggé művelt ahhoz, hogy megállapítsa: maga is meg tudja fejteni a titkát annak, amit talált. Szép nyugodtan, kapkodás nélkül dolgozik, mint afféle derék monomaniás, több mint harminc évig. Beszél-e bárkinek is a felfedezéseiről? Ki tudja. Annyi bizonyos, hogy 1935-ben úgy érzi, hogy eljutott valahová, vagy esedeg fordítva: úgy, hogy sehová sem jutott, mert elhatározza, hogy megosztja valakivel a titkát és pedig azért, hogy elmondja, mit tudott meg, vagy azért, hogy ettől a valakitől tudja meg azt, amit ő nem tud. Az azonban, amit megtudott, bizonyára akkora titok, és olyan rettenetes, hogy az a valaki, akihez fordult, eltünteti őt. De térjünk vissza a padlásszobához. Először is meg kellett nézni, hagyott-e maga után Ingolf valami nyomot. Megkértem a derék vénkisasszonyt, hogy hadd nézzem végig az édesapja könyveit, hátha találok bennük valami útmutatást az ő provins-i leletére nézvést, és akkor a magam tanulmányában majd bőven kitérek az ő méltatására. A hölgy el volt ragadtatva, ó, hogyne, szegény papa; maradjak csak, mondta, egész délután, sőt, másnap is eljöhettek, ha szükséges, kávéval kínált, lámpát gyűjtött, és azzal átengedte nekem a terepet, ment vissza a kertbe. A szoba sima fehér falain nem volt se polc, se faliszekrény, se fülke, se semmi, amit átkutathattam volna, de én azért csak végigvizslattam mindent, fölé- meg alánéztem a kevéske bútordarabnak, felderítettem, mi van bennük, tüzetesen szemügyre vettem a szekrényt: csaknem üres volt, mindössze néhány benaftalinozott öltöny lógott benne, mögé kukucskáltam a három vagy négy tájképnymatnak is, ami ott lógott. De inkább megkímélem önöket a részletektől; elég az hozzá, hogy sikerült jó munkát végezni: egy díványt például nem elég végigtapogatni, meg is kell szurkálni

tüvel, hogy érezze az ember, nincs-e valami idegen tárgy a belésében...

Ezek szerint az ezredes hajdan nemcsak csatatereken vitézkedett.

– Hátravoltak még a könyvek; mindenesetre nem ártott, ha följegyzem a címeiket, és megnézem, nincsenek-e bennük széljegyzetek, aláhúzások, valami utalás... Aztán egyszer csak ügyetlenül fogtam meg egy súlyos kötésű ódon kötetet, a könyv a földre zuhant, és kiesett belőle egy kézírásos papírlap. Valami irkából származhatott, és a tinta fajtájából ítélve sem lehetett túlságosan régi, feltehetőleg Ingolf életének utolsó éveiben íródott. Épp csak egy pillantást vettem rá, de az is elég volt, hogy észrevegyem, mi van a margójára írva: „Provins, 1894”. Képzeltetik, mekkora izgalomba jöttem, micsoda érzések törtek rám... Az eredeti pergament Ingolf ezek szerint magával vitte Párizsba, ez meg itt a másolat. Nem haboztam. Ingolf kisasszony hosszú évek óta porolgatja ezeket a könyveket, de ezt a papírt nyilván sosem vette észre, máskülönben említette volna nekem. Nos, hát továbbra sem fog tudni róla. Az emberiség vesztesekre és győztesekre oszlik. Veszíteni én már eleget veszítettem, ideje, hogy megfogjam az Isten lábát. Zsebre vágtam a papírlapot. Azzal búcsúztam Ingolf kisasszonytól, hogy nem találtam semmit, de azért majd hivatkozom az édesapjára a dolgozatomban, ő pedig ezt nagy hálálkodva még meg is köszönte. Nézzék, uraim, ha valaki a tettek embere, és olyan szenvedély fűti, amilyen engem fűtött, fölösleges túlzottan aggodalmaskodnia a szürkékkel, az olyanokkal szemben, akikről már úgylis ítéletet mondott a végzet.

– Ne szabadkozzék – mondta Belbo. – Megtette, hát megtette. És?

– És most, tisztelt uraim, megmutatom önöknek ezt a szöveget. Ha megengedik, fénymásolatban tárom önök elé. Nem mintha bizalmatlan volnék. Csak kímélni akarom az eredetét.

– De hiszen az sem volt eredeti – szóltam közbe –, hanem csak másolat, amit Ingolf egy állítólagos eredetiről készített.

– Ha nincs eredeti, akkor, kérném, az utolsó másolat számít eredetinek.

– Igen, de lehet, hogy Ingolf rosszul másolt.

– Azt maga nem tudhatja. Én viszont tudom, hogy Ingolf másolata az igazat mondja, mivelhogy elképzelni sem tudom, mi más lehetne az igazság, így hát igenis az Ingolf-féle másolat az eredeti. Egyetértünk, vagy bocsátkozunk kisdud értelmiségi játékokba?

– Fúj – mondta Belbo. – Mutassa a maga eredetijét.

Beaujeu óta a Rend töretlenül fennáll, és tudjuk, hogy Aumont óta a Rend Nagymesterei miként váltották egymást szakadatlanul egészen napjainkig; az igazi Nagymester és a Rendet fenntartó és fennkölt munkálkodását manapság irányító Rendfőnökök nevét és székhelyét pedig azért fedi felderíthetetlen homály, titok, melyet csak az igazi megvilágosodottak ismernek, mert nem jött el még a Rend pillanata, nem telt ki még az ideje...

[1760-as keltezésű kézirat, in G. A. Schiffmann, DIE ENTSTEHUNG DER RITTERGRADE IN DER FREIMAUEREI UM DIE MITTE DES XVIII JAHRHUNDERTS, Leipzig, Zeddel, 1882, pp. 178-190.]

Ekkor kerültünk legeslegelőször kapcsolatba a Tervvel. Másutt is lehettem volna aznap. Ha aznap nem lettem volna ott Belbo szerkesztőségi szobájában, akkor... akkor most Szamarkandban szezámogot árulnék, egy Braille-írásos könyvsorozatot szerkesztenék, vagy a Ferenc József-földi First National Bank igazgatója volnék? A kontrafaktuális feltételes mondatok mindig igazak, mert a premissza hamis. Igenis ott voltam aznap, s ezért vagyok most ott, ahol vagyok.

Színpadias gesztussal terítette elének az ezredes a lapot. Most is megvan, itt, a papírjaim közt, egy műanyag dossziében, megsárgultan és megfakultan a régi, akkortájt használatos fénymásolópapíron. Voltaképp két különböző szöveg volt rajta: sűrű sorokban foglalta el a felét a lapnak az első, s ezután következtek a másik szöveg hiányos, csonka sorai...

Az első szöveg amolyan démoni litánia, sémita nyelveket majmoló paródia volt:

Kuabris Defrabax Rexulon Ukkazaal Ukzaab Urpaefel Taculbain Habrak Hacoruin Maquafel Tebrain Hmcatuin Rokasor Himesor Argaabil Kaquaan Docrabax Reisaz Reisabrax Decaiquan Oiquaquil Zaitabor Qaxaop Dugraq Xaelobran Disaeda Magisuan Raitak Hutdal Uscolda Arabaom Zipreus Mecrim Cosmae Duquifas Rocarbis

– Nem valami érthető – jegyezte meg Belbo.

– Nem bizony – ismerte el gúnyosan az ezredes. – Törhettem volna rajta a fejem életem végéig, ha egy szép napon egy utcai könyvárusnál csak úgy véletlenül a kezembe nem kerül egy Trithemiusról szóló könyv, és abban rá nem téved a pillantásom az egyik rejtjelezett üzenetére: „Pamersiel Oshurmy Delmuson Thafloyn...” Megvolt a nyom, csak végig kellett menni rajta. Trithemius neve énnekem semmit sem mondott, de Párizsban sikerült találnom egy kiadást egyik könyvéből: *Steganographia, hoc est ars per occultant scripturam animi sui voluntatem absentibus aperire certa*, Frankfurt, 1606. Miként tárjuk fel a lelkünket távollevő személyeknek titkosírás útján. Lenyűgöző egyéniség volt ez a Trithemius. Spannheimi bencés apát a tizenötödik és a tizenhatodik század fordulója táján, tudós ember, aki konyított a héberhez, a kaldeushoz és olyan keleti nyelvekhez is, mint a tatároké, kapcsolatok fűtték egy sor teológushoz, kabbalistához, alkímistához, a

nagy Cornélius Agrippa von Nettelsheimhez egész biztosan és talán Paracelsushoz is... Trithemius mindenféle hókuszpókusz mögé bújtatja a titkosírás-megfejtéseit; küldjük, azt mondja, rejtjelezve az üzeneteinket, olyasformán, ahogy ezt is írták, ni, a címzett pedig fohászokdjék bizonyos angyalokhoz, például Pamersielhez, Padielhez, Dorothielhez és így tovább, s azok azután segítenek majd neki, hogy megfejtse a tulajdonképpeni üzenetet. A példái azonban gyakran katonai üzenetek, a könyve pedig Fülöp herceg bajor palotagrófnak van ajánlva, és egyike az első komoly kriptográfiai munkáknak: titkosszolgálatok használnak ilyesmit.

– Bocsánat – szóltam közbe –, de ha jól értettem, Trithemius legalább száz évvel azután élt, hogy a szóban forgó kéziratot pergamenre vetették...

– Trithemius egy Sodalitas Celtica tagja volt, ahol is filozófiával, asztrológiával, püthagoraszi matematikával foglalkoztak. Tetszenek látni az összefüggést? A templomos rend beavatottak rendje, és többek között a régi kelták tudásából is táplálkozik, ez ma már széleskörűen be van bizonyítva. Trithemius valami úton-módon a végére jár a templomosok által is használt titkosírási rendszereknek.

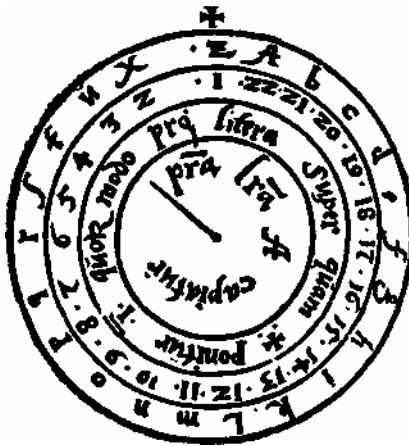
– Nahát! – csodálkozott Belbo. – És hogy hangzik a titkos üzenet megfejtése?

– Várjanak még, kérem. Trithemius negyven nagyobb és tíz kisebb titkosírási rendszert mutat be. Nekem szerencsém volt, de az is lehet, hogy a provins-i templomosok nem erőltették meg magukat túlságosan, mert biztosra vették, hogy úgysem jön rá senki, mi a kulcs. Mindjárt kipróbáltam a negyven nagyobb titkosírási rendszer közül az elsőt, és azt tételeztem fel, hogy ebben a szövegben csak a kezdőbetűk számítanak.

Belbo elkérte a papírlapot, és végigfutotta:

– De hát ebből is csak egy értelmetlen betűhalmaz sül ki: kdruuuth...

– Persze – bólintott az ezredes leereszkedőleg. – A templomosok nem nagyon erőltették meg magukat, de azért annyira lusták sem voltak. Ez az első betűhalmaz maga is egy rejtjelezett üzenet, és nekem ekkor azonnal eszembe jutott a második, tizes rendszer. Nézzék csak, ehhez a második sorozathoz Trithemius forgatható korongokat használt, és az első szisztéma a következőképpen néz ki...

2. ábra

Elővett a mappájából egy újabb fénymásolatot, közelebb húzta a székét az asztalhoz, és magyarázat közben a becsukott golyóstollával böködte a betűket.

– Ez a legegyszerűbb szisztéma. Most csak a külső kört figyeljük. A voltaképpeni üzenet egy-egy betűjét az ábécé előző betűje helyettesíti. Az A-t a Z, a B-t az A, és így tovább. Egy titkosügynöknek ez ma gyerekjáték, de akkoriban valóságos boszorkányságnak számított. A megfejtéshez természetesen fordított eljárás szükségeltetik, a titkosítás minden betűje helyett az utána következőt kell érteni. Kipróbáltam, és nyilván szerencsém volt, mert elsőre sikerült; íme a megfejtés.

Leírta: „Les XXXVI inuisibles séparez en six bandes”, a harminchat láthatatlan, hat csoportra osztva.

– Mit jelent ez?

– Első ránézésre semmit. Ez amolyan címféle, egy bizonyos társulás megnevezése, és rituális okokból titkosírással írták. A mi derék templomosaink így már annyira biztos rejtekhelyen vélték tudni az üzenetüket, hogy a továbbiakban beérték a tizennegyedik századi francia nyelvvel. Lássuk tehát a második szöveget.

a la ... Saint Jean
 36 p charrete de fein
 6 ... entiers avec saiel
 p ... les blancs mantiax
 r ... s ... chevaliers de Pruins pour la ...j.nc.
 6 foiz 6 en 6 places
 chascune foiz 20 a 120 a
 iceste est l'ordonation
 al donjon li premiers
 it li secunz joste iceus qui ... pans
 it al refuge

2. ábra Titkosírás-korong

Trithemius, *Clavis Steganographiae*, Frankfurt, 1606

it a Nostre Dame de l'altre part de l'iau
it a l'ostel des popelicans
it a la pierre
3 foix 6 avant la feste ... la Grant Pute.

– Ez maga szerint a megfejtett üzenet? – mulatott Belbo csalódottan.

– Nyilvánvaló, hogy az Ingolf-féle átíráson az olvashatatlan szavak azon a helyen vannak kipontozva, ahol a pergamen tönkrement... De tessék, itt az enyém, a végleges megfejtés; ezt én, engedelmelemmel, kristálytisza és támadhatatlan okoskodással következtettem ki, hogy a szöveg a régi fényében ragyogjon fel, ahogy mondani szokás.

Büvészhez illő lendülettel megfordította a fénymásolatot, és megmutatta, mit írt nagybetűkkel a hátuljára ő maga.

A LA (NUIT DE) SAINT JEAN
36 (ANS) P(OST LA) CHARRETTE DE FOIN
6 (MESSAGES) ENTIERS AVEC SCEAU
P(OUR) LES BLANCS MANTEAUX
R(ELAP)S(I) CHEVALIERS DE PROVINS POUR LA (VEN)J(A)NC(E)
6 FOIX 6 EN 6 PLACES
CHACUNE FOI 20 A(NS FAIT) 120 A(NS)
CECI EST L' ORDONNATION:
AU DONJON LES PREMIERS
IT(ERUM) LES SECONDS JUSQU A CEUX QUI (ONT?) PAINS
ITÇERUM) AU REFUGE
IT(ERUM) A NOTRE DAME DE L' AUTRE PART DE L' EAU
IT(ERUM) A L' HOTEL DES POPELICANS
IT(ERUM) A LA PIERRE
3 FOIX 6 AVANT LA FÊTE (DE) LA GRANDE PUTAIN.

Vagyis:

Szent Iván éjjelén
36 évvel a szénásszekér után
6 érintetlen pecsétetes üzenet
a fehér köpenyeseknek [a templomosoknak]
a provence-i relapsusoknak, a bosszúra készeknek
6-szor 6-an 6 helyen
alkalmanként 20 év annyi, mint 120 év
ime a terv: a várba az első
iterum [újabb 120 év múltán] a következők a kenyeresekhez
iterum a rejtkehelyre
iterum a túlparti Miasszonyunkhoz
iterum a popelicanok fogadójába
iterum a kóházhoz

3-szor 6 [666] a Nagy Parázna ünnepe előtt

– Négerek az alagútban – mondta Belbo.

– Ezt még, persze, értelmezni kell. Ingolfnak sikerült, és nekem is sikerült. Nem olyan homályos ez, mint amilyennek látszik, csak ismerni kell a rend történetét.

Szünet. Kért egy pohár vizet, majd ismét maga elé húzta a szöveget, hogy szavanként vizsgálja velünk végig.

– Na, szóval: Szent Iván éjjelén, harminchat évvel a szénásszekér után. A rend továbbvitelére kijelölt templomosok 1307 szeptemberében egy szénásszekéren megszöknek a letartóztatás elől. Azokban az időkben húsvétól húsvéig számították az évet. Az 1307-es év tehát a mi számításunk szerinti 1308-as esztendő húsvétjával ér véget. Számoljanak csak rá harminchat évet 1307 végére (vagyis arra, ami miszerintünk 1308 húsvéja), és megkapják 1344 húsvétját. A megjelölt időpont tehát a mi 1344-ünk. Az értékes ládikába zárt üzenetet valamiféle esemény lezárásaképpen, mint annak jegyzőkönyvét helyezik el a kriptába, erre a bizonyos eseményre pedig ugyanezen a helyen, a titkos rend megalapítása után, Szent Iván éjjelén, vagyis 1344. június 23-án került sor.

– Miért épp 1344-ben?

– Feltételezem, hogy 1307-től 1344-ig a rend a sorait rendezi, és kidolgozza azt a tervet, amelynek életbe lépését a pergamen szentesíti. Meg kellett várni, amíg a kedélyek elcsitulnak, amíg újrászövődnek a szálak az öt-hat országban szétszóródott templomos lovagok közt. Másrészt azért vártak a templomosok épp harminchat évet és nem harmincötöt vagy harminchetet, mert a 36-os számnak nyilvánvalóan misztikus értéke volt a számukra, ahogy a megfejtett üzenet is bizonyítja. A 36-os szám számjegyeinek összege kilenc; arra pedig, gondolom, fölösleges emlékeztetnem önöket, hogy a kilencesnek miféle mélyebb jelentései vannak.

– Szabad?

Ez Diotallevi hangja volt; Diotallevi úgy jött be a hátunk mögött, olyan nesztelenül, mint egy provins-i templomos lovag.

– Neked való téma – mondta Belbo. Hamar bemutatta Diotallevit; az ezredesen nemigen látszott, hogy zavarná, sőt, inkább az volt az ember érzése, hogy minél népesebb hallgatóságra vágyik. Folytatta a szövegmagyarázatot, Diotallevinek csorgott a nyála a számmisztikai nyalánkságok hallatán. Színtiszta gimatria.

– Na, és akkor a pecsétek. Hat érintetlen pecsétés valami. Ingolf talál egy kazettát, amit nyilván pecsét zár le. Kinek pecsételték le ezt a kazettát? A fehér köpenyeseeknek, azaz a templomosoknak. Mármost van itt az üzenetben egy *r*, majd néhány betű hiányzik, aztán pedig egy *s* következik. Én ezt így olvasom: „relapsi”. Hogy miért? Azért, mert mindnyájan tudjuk, hogy azokat, akik előbb bűnösnek vallották magukat, majd visszavonták a vallomásukat, relapsusoknak hívták, és hogy a relapsusok fontos szerepet játszottak a templomosok perében. A provins-i templomosok büszkén vállalják a maguk relapsus-voltát. Ők azok, akik kiszállnak a perből, ebből a gyalázatos komédiából. Tehát provins-i lovagokról, relapsusokról van szó, akik készek: na, mire? A rendelkezésünkre álló néhány betű a „vainjance” szót sugallja. Tehát: a bosszúra.

– Miféle bosszúra?

– Kedves uraim! Az egész templomos-misztika a per óta a körül a terv körül forog,

hogy Jacques de Molay-t meg kell bosszulni. Nem sokra tartom a szabadkőműves-rítusokat, de hát még a templomos lovagiságnak ebben a polgári karikatúrájában is erről van szó, mindegy, miféle korcs formában. A skót rítusú szabadkőművesség egyik lovagi fokozatát pedig úgy nevezik, hogy Kados, vagyis, héberül, a bosszú lovagja.

– Na, jó, szóval a templomosok készülnek a bosszúra. És?

– Mennyi idő kell ehhez a bosszútervhez? A sifírozott üzenet segít megértenünk a sifírozatlant. A terv szerint hatszor hat lovagra van szükség hat különböző helyen, vagyis hat csoportban harminchatra. Azután ez olvasható: „alkalmanként húsz”, és utána valami, nem világos, hogy mi, de Ingolf másolatában mintha *a* betű volna. „Alkalmanként húsz év” olvastam ki ebből én; és hatszor húsz az annyi, mint százhús év. Az üzenet további részét jól megnézve pedig azt látjuk, hogy hat helyet vagy hat végrehajtandó feladatot sorol fel. Valamiféle „ordonation”-ról, elképzelésről, tervről, követendő eljárásról van itt szó. Meg arról, hogy az első valami donjonba, azaz várba, a következők egy újabb helyre menjenek, és így tovább, egészen a hatodikig. Tehát azt tudjuk meg ebből a dokumentumból, hogy kell lennie hat másik, még lepecsételt, különböző helyekre rejtett dokumentumnak is, és szerintem kézenfekvő, hogy a pecsétet sorjában és százhús évenként kell felnyitni...

– Jó, de mi az, hogy „alkalmanként húsz év”? – kérdezte Diotallevi.

– Ezeknek a bosszúálló lovagoknak teljesíteniük kell valami küldetést százhús évenként egy meghatározott helyen. Olyan ez, mint egy staféta. Nyilvánvaló, hogy az után az 1344-es éjszaka után hat lovag útra kel, és mindegyikük elfoglal egyet-egyét a tervben kijelölt hat helyből. Százhús évig persze nem élhet az első pecsét őre. Meg kell beszélni, hogy minden egyes pecsét minden egyes őre húsz évig viselje a hivatalát, és azután adja át ezt a posztot az utódjának. Hús év épp megfelelő idő, pecsétenként húsz-hús évre hat ór szavatolja, hogy a százhuszadik esztendőben a pecsét gazdája elolvashasson, mondjuk, valami utasítást, és továbbíthassa a második pecsét őrei közül az elsőnek. Ezért használ az üzenet többes számot: az első ide menjenek, a következők oda... Mindegyik helyet hat különböző lovag ellenőrzi, hogy úgy mondjam, a százhús esztendő során. Számolják ki: az elsőől a hatodik helyig öt váltás van, az annyi, mint hatszáz év. 1344-hez adjanak hozzá hatszázat, az eredmény 1944. Ezt erősíti meg az utolsó sor is. Világos, mint a nap.

– Hogyhogy?

– Az utolsó sorban ez van: „háromszor hat a Nagy Parázna ünnepe előtt”. Ez is játék a számokkal, hiszen az 1944 számjegyeinek összege épp 18. Tizennyolc, vagyis háromszor hat, és a számoknak ez az újabb csodálatos egybeesése egy további igen elmés enigmát sugall a templomosoknak. 1944-ben kell beteljesülnie a tervnek. Hogy miért? Mi következik utána? Hát a kétezredik év! A templomosok úgy gondolják, hogy a második ezredfordulóval az ő Jeruzsálemük, egy földi Jeruzsálem, az Antijeruzsálem jön el. Üldözik őket, mint eretnekeket? Az egyház iránti gyűlöletükben azonosulnak az Antikrisztussal. Tudják, hogy a 666 az egész okkult hagyományban a Fenevad száma. A hatszázhatvanhatos szám, a Fenevad éve valójában a kétezredik év, amikor is beteljesül a templomosok bosszúja, az Antijeruzsálem az Új Babilonnak felel meg; ezért van az tehát, hogy 1944 a Grande Pute, az Apokalipszisben emlegetett nagy babiloni parázna győzelmének napja! A 666-ra való utalás provokáció, katonaeemberekre valló hetvenkedés. A másság felvállalása, ahogy ma mondanák. Jó kis történet, mi?

Nedves szemekkel nézett ránk, nedves volt az ajka és a bajusza is, s a keze mindeközben lágyan simogatta a dossziét.

– Na jó – mondta Belbo –, mondjuk, hogy ez egy terv menetrendje. De miféle tervé?

– Túl nagyot kérdez. Ha tudnám, nem volna szükségem rá, hogy kivessen a csalit. De egyet mégis tudok: hogy ez alatt az idő alatt történnie kellett valami balesetnek, ami miatt a terv nem teljesült, mert különben, engedelmével, tudnánk róla. Értem is, miért: 1944 nem valami könnyű év, a templomosok nem tudhatták, hogy világháború fog ekkor dűlni, ami, ugye, megnehezít minden kapcsolatot.

– Elnézést, hogy közbeszólók – mondta ekkor Diotallevi –, de ha jól értem, a pecsétördinasztia nem ér véget az első pecsét feltörésekor, hanem folytatódik egészen az utolsó pecsét feltöréséig, amikor is a rend valamennyi képviselőjének jelen kell majd lennie. Következésképp minden évszázadban, tehát százhusz évenként, mindegyik helyen hat-hat ör, vagyis összesen harminchat kell, hogy legyen.

– Úgy van – bólintott Ardeni.

– Harminchat ör a hat hely mindegyikén, az annyi, mint 216, a 216 számjegyeinek az összege pedig 9. És minthogy 6 évszázadról van szó, szorozzuk meg a 216-ot 6-tal; az eredmény 1296, amely szám számjegyeinek viszont 18 az összege, azaz háromszor hat: 666.

Diotallevi talán tovább is folytatta volna ezt a számolást, aritmetikailag újjáértelmezve az egész világtörténelmet, ha Belbo megálljt nem paracsol neki egy szemvillanással, ahogy az anyák szokták, ha a gyerek butaságot beszél. Az ezredes azonban felismerte Diotalleviben a beavatott embert.

– Nagyszerű meglátás, tisztelt doktor úr! És nyilván tudja, hogy kilencen voltak azok az első lovagok is, akik a templomos rend magvát képezték Jeruzsálemben!

– A Nagy Istennév a tetragrammaton szerint – mondta Diotallevi – hetvenkét betűből áll, és hét meg kettő az kilenc. De mondok én még magának egyebet is, ha megengedi. A püthagoraszi hagyomány, amelynek folytatója (vagy ihletője) a Kabbala, úgy számol, hogy egytől hétig a páratlan számok összege tizenhat, a párosaké pedig kettőtől nyolcig húsz, és húsz meg tizenhat az annyi, mint harminchat.

– Istenem, doktor úr! – lelkendezett az ezredes. – Tudtam, tudtam. Ön vigaszt tölt belém. Közel vagyok az igazsághoz.

Nem tudtam megállapítani, hogy Diotallevi az aritmetikából csinál-e vallást vagy a vallásból aritmetikát – alighanem is-is -: azt láttam, hogy ateista léte mintegy a mennyekbe repíti őt az elragadtatás. Rulettörült lehetett volna belőle (s akkor jobban jár), mégis úgy döntött, hogy inkább hitetlen rabbi lesz.

Mármost nem emlékszem pontosan, mi történt még, de Belbo végül is közbelépett, és a maga Pó-völgyi józanságával megtörte a varázst. Az ezredes adósunk maradt még néhány sornyi szövegmagyarázattal, és mindhármunk oldalát fúrta a kíváncsiság. Közben pedig már este lett, hat óra. Hat – jutott eszembe –, amit tizennyolcnak is lehet mondani.

– Na, jó – mondta Belbo. – A lovagok, évszázadonként harminchatan, lépésről lépésre megtesznek minden előkészületet, hogy felfedezzék a Követ. De mi a csuda az a Kő?

– Hogyhogy mi? Hát a Grál.

A középkor várta, hogy eljön majd a Grál hőse, s hogy a Szent Római Birodalom fejének képében maga a „Világ Királya” váljék láthatóvá és nyilvánuljon meg... hogy legyen a láthatatlan Császár egyben a látható is, és hogy a Középső Kor... a Közép Korát is jelentse... A láthatatlan és bevezetetlen központ, az uralkodó, akinek fel kell támadnia, sőt, a bosszúálló s a régít helyreállító hős sem valamely többé-kevésbé romantikus múlt ködképe, hanem valóság, azok valósága, akiknek ma egyedül áll jogukban elevennek mondanunk magukat.

[Julius Evola, *IL MISTERO DEL GRAAL, Roma, Edizioni Mediterranee, 1983, 23. fej. és Epilógus*]

– Ön szerint tehát a Grálnak is köze van mindehhez? – tudakolta Belbo.

– Természetesen. És nemcsak én állítom ezt. Hogy a Grál legenda miről szól, azt művelt embereknek, azt hiszem, fölösleges részleteznem. Kerekasztal lovagjai, misztikus keresése valaminek, ennek a varázserejű tárgynak, mely egyesek szerint a Jézus vérének felfogó és Arimateai József által francia földre vitt kehely, mások szerint viszont titokzatos erejű kő... Gyakran úgy jelenik meg a Grál, mint vakító fény... Szimbólumról van szó, valamiféle erőt, valamiféle hatalmas energiaforrást jelképez. Ami táplálék is, ami sebeket gyógyít, vakít és lesújt... Lézersugár? Volt, aki a bölcsék kövére gondolt. De még ha az volna is, ugyan mi más lett volna a bölcsék köve, mint valamely kozmikus energia szimbóluma? Vége-hossza nincs az erről szóló irodalomnak, de azért vitathatatlanul feltűnik néhány árulkodó jel. Ha kézbe veszik Wolfram von Eschenbach *Parzival*-ját, azt olvashatják belőle, hogy a Grált mintha egy templomos várban őriznék! Beavatott lett volna Wolfram? Óvatlanul kikottyantott valamit, amiről inkább hallgatnia kellett volna? De ez még semmi. Ez a Grál, amit a templomosok őriznek, égből hullott kőnek: *lapis exillis*-nek nevezetik. De nem tudni, hogy ez égből (ex coelis) vagy számkivettetésből, exiliumból származó követ jelent-e tulajdonképpen. Mindenesetre messziről származik; volt, aki azt sugallta, hogy akár meteorit is lehetett. Mindegy, mi mondjunk csak annyit: egy Kő. Akármicsoda is a Grál, a templomosok számára a terv tárgyát vagy célját jelképezi.

– Megbocsásson – szóltam közbe –, de a dokumentum logikájából az következik, hogy a hatodik alkalommal valami kőnél vagy kövön találkozának a lovagok, nem pedig az, hogy találjanak egy követ.

– Micsoda elmés kétértelműség, micsoda tündöklő misztikus analógia! Az biztos, hogy a hatodik találkozára egy kövön kerül sor, és kiderül majd az is, hogy hol, de azon a kövön a tervtovábbadások és a pecsétfeltörések végére jutva a lovagok megtudják, hogy található meg a Kő! Ugyanez a játék benne van egyébként a szentírásban is: „te Péter vagy, és ezen a kősziklán...” A kövön megtaláljátok a Követ.

– Csakis így lehet – bólogatott Belbo. – Kérem, folytassa. Casaubon, maga ne szóljon mindig közbe. Mi van itt még? Izgatottan várjuk a magyarázatot.

– Nos tehát – mondta az ezredes –, a Grálra való egyértelmű utalás miatt sokáig arra

gondoltam, hátha egy hatalmas lelőhely az a kincs, ahol esetleg valami földönkívüli eredetű radioaktív anyag található. Jusson eszükbe például a legenda-béli Amfortas király titokzatos sebe... Mintha egy radiológus túl nagy adagot kapott volna... Nem is szabad hozzányúlni. Miért? Gondolják el, micsoda izgalom foghatta el a templomosokat, amikor a Holt-tenger partjára érkeztek: bitumenes, nagyon nehéz víz, amin úgy lebeg az ember, mint a parafa, ráadásul gyógyhatása is van, hisz tudják... Esetleg egy rádium-, egy uránlelőhelyet fedeztek fel Palesztinában, és belátták, hogy egyelőre nem tudják kiaknázni. A Grál, a templomosok és a katarok kapcsolatait tudományos vizsgálat tárgyává tette egy derék német tiszt, név szerint Otto Rahn SS-Obersturmbannführer, aki egész életét annak szentelte, hogy szigorú elmékedéseket folytasson a Grál európai és árja természetéről. Hagyjuk most, hogy hogyan és miért halt meg 1939-ben, de van, aki azt állítja... Na, persze hogy felejtethném el, mi történt Ingolf fal?... Rahn kapcsolatba hozza az argonauták aranygyapját a Grállal... szóval nyilvánvaló, hogy összefüggés van a mondabeli misztikus Grál, a bölcsék köve (lapis!) és a között a kimeríthetetlen erőforrás között, amelyben Hitler hívei a háború előestéjétől fogva egészen a végsőkig reménykedtek. Ne feledjék, hogy a legenda egyik változatában az argonauták egy kelyhet, igen: egy kelyhet pillantanak meg, amint a Világ Hegyén növő Fény Fája fölött lebeg. Az argonauták megtalálják az aranygyapjút, és a hajójuk varázslat segítségével a Tejút kellős közepére kerül, ahol is a Kereszttel, a Háromszöggel és az Oltárral egyetemben uralja a déli égboltozatot, és az örök Isten fényszerű természetét hirdeti. A háromszög az isteni szentháromságot, a kereszt az isteni szeretétáldozatot jelképezi, az oltár pedig az a vacsoraasztal, amelyen a feltámadás kelyhe állt. Mindezek a szimbólumok egyértelműen kelta és árja eredetűek.

Lassan mintha az ezredest is elfogta volna ugyanaz az önkívület, amely kedvenc obersturmunddrangját – vagy mi a csudáját – önfeláldozásba hajszolta. Vissza kellett rángatni őt a valóságba.

– És mi következik mindebből? – kérdeztem.

– Hogy mi? Csak a vak nem látja, Casaubon úr! Emlegették a Grált már úgy is, mint Lucifer-követ, és összefüggést kerestek közte meg a Baphomet-figura között. A Grál egy energiaforrás, a templomosoknak egy energetikai titok van a birtokukban, és tervet kovácsolnak. Hol legyenek a titkos székhelyeik?

Cinkos tekintettel nézett ránk az ezredest, mintha összeesküvők volnánk:

– Volt egy nyomom, hamis, de hasznos. Az egyik szerző, akinek nyilván megütötte a fülét valami titok, bizonyos Charles-Louis Cadet-Gassicourt (mit tesz Isten, megvolt a könyve Ingolf kis könyvtárában), 1797-ben ír egy művet *Le tombeau de Jacques Molay ou le secret des conspirateurs à ceux qui veulent tout savoir* címmel, és azt állítja benne, hogy Molay a halála előtt négy titkos páholyt alapított Párizsban, Skóciában, Stockholmban és Nápolyban. Ennek a négy páholynak az lett volna a dolga, hogy elpusztítson minden uralkodót és szétverje a pápai hatalmat. Gassicourt persze egy hóbortos alak volt, de én felhasználtam az ötletét mint kiindulópontot, hogy megállapítsam, valójában hová is telepíthették a templomosok a titkos székhelyeiket. Nyilván nem fejthettem volna meg az üzenetbe foglalt rébuszokat, ha nincs vezérlő gondolatom. De volt, és pedig az a számtalan evidenciára alapozott meggyőződés, hogy a templomos szellemiség kelta, druida ihletésű, hogy az északi árják szellemiségével egyenlő, melyet a hagyomány Avalon szigetével, a hamisítatlan északi kultúra

központjával azonosít. Biztosan tudják, hogy Avaient némely szerzők a Hesperidák kertjével, az Ultima Thulével és az aranygyapjú Kolkhiszával is azonosították. Ez nyilvánvalóvá teszi, hogy mit takar a „vár” kifejezés. Arról az északi várról, feltehetően a mesés Montsalvatról van szó, ahol a templomosok a Grált őrzik.

Szünetet tartott. Azt akarta, hogy csüggjünk az ajkain. Csüggtünk.

– Vegyük most a második utasítást: a pecsét őrei menjenek oda, ahol az van, illetve azok vannak, akik a kenyérral csináltak valamit. Tulajdonképpen napnál világosabb ez az útmutatás: a Grál Krisztus vérenek a kelyhe, a kenyér Krisztus teste, az a hely pedig, ahol a kenyeret megették, nem más, mint az Utolsó Vacsora helyszíne: Jeruzsálem. Elképzelhetetlen, hogy a templomosok ne tartottak volna meg maguknak ott egy titkos bázist azután is, hogy a várost visszafoglalták a szaracénok. Kezdetben, őszintén szólva, zavart ez a zsidó elem ebben az amúgy teljességgel árja mitológiai fogantatású tervben. Később ráébredtem, hogy hiszen csak mi tekintünk Jézusra váltig úgy, mint a zsidó vallási tudat megnyilvánulására, mivelhogy ezt sulykolja belénk a római egyház. A templomosok igenis tisztában voltak vele, hogy a Jézus-mítosz kelta eredetű. Az egész evangéliumi történet merő hermetikus allegória: szétáradás a föld zsigereiben, utána feltámadás, és a többi, és a többi. Krisztus nem más, mint az alkímisták elixírje. Másrészt mindenki tudja, hogy a háromság árja fogalom: ezért van az, hogy az egész templomos-regulát, amit ráadásul egy olyan druida fogalmazott, mint Szent Bernát, urálja a hármas szám.

Az ezredes megint kortyintott egyet a vízből. Berekedt.

– És most következze a harmadik állomás, a Rejtekhely. Ez Tibet.

– Miért épp Tibet?

– Hát először is azért, mert Wolfram von Eschenbach azt mondja, hogy a templomosok elhagyják Európát, és Indiába viszik a Grált. Az árja törzs bölcsőjébe. A rejtekhely Agarthá. Bizonyára hallottak már Agartháról, a világ királyának székhelyéről, arról a föld alatti városról, ahonnan a Világ Urai az emberiség történelmének menetét felügyelik és irányítják. Itt, a szellemiségük gyökereinél hozták létre egyik központjukat a templomosok. Felteszem, hogy önök tudják, miféle kapcsolat áll fenn az agarthai királyság és a Szünarkhia között...

– Az igazat megvallva, nem...

– Nem baj. Van olyan titok, amelyik öl. De vissza a tárgyhoz. Annyit mindenki tud, hogy Agarthát hatezer évvel ezelőtt alapították annak a kornak, a Kali-Yuga korának a kezdetén, amelyben még most is élünk. A lovagrendek feladata mindenkor az volt, hogy tartsák a kapcsolatot ezzel a titkos központtal, hogy tevőlegesen hozzájáruljanak a Napkelet és a Napnyugat bölcselete közötti eszmecseréhez. Ebből adódik, hogy hol kell létrejönnie a negyedik találkozóznak: egy másik druida szentélyben, a Szűz városában, vagyis a chartres-i székesegyházban. Provens-ból nézve Chartres a túloldalán fekszik az Ile-de-France fő folyójának, a Szajnának.

Ezt már nem tudtuk követni:

– Mi köze Chartres-nak a maga kelta-druida vonalához?

– Önök szerint, mégis, ugyan honnan származik a Szűz ötlete? Az első szüzek, akik Európában megjelennek, a kelták fekete szüzei. A fiatal szent Bernát egy fekete szűz előtt térdelt Saint Voiries templomában, amikor is a szűz egyszer csak három

cseppnyi tejet csurrantott ki a kebléből, és a cseppek a templomos rend későbbi megalapítójának az ajkára hullottak. A Grál-regények tehát azért íródtak, hogy legyen mivel fedezni a keresztes háborúkat, a keresztes háborúk pedig azért dúltak, hogy megkerüljön a Grál. A bencések a druidák örökösei, ezt mindenki tudja.

– És hova lettek ezek a fekete szüzek?

– Eltüntették őket azok, akik be akarták szennyezni az északi tradíciót, akik át ohajtották alakítani a kelta vallásiságot mediterrán vallásissággá, és kitalálták a názáreti Mária mítoszt. Vagy pedig elváltoztatták, meghamisították őket, belőlük lett az a sok-sok, tömegfanatizmusnak odavetett fekete Madonna. De aki helyesen értelmezi a katedrálisok képeit, úgy, mint a nagy Fulcanelli, az észreveheti, hogy ez a történet elejétől végig leolvasható róluk, ahogy leolvasható az is, hogy mi közülük a kelta szüzeknek a templomos eredetű alkimista hagyományhoz: hogy miképpen lesz tehát a fekete szűz annak az ősanynak a szimbóluma, amellyel a bölcsek követ kutatók dolgoznak, és hogy a bölcsek köve viszont, láthattuk, nem más, mint a Grál. És hát fontolják csak meg: ugyan mi inspirálhatta a druidáknak azt a másik nagy beavatottját, Mohamedet a mekkai fekete kő láttán? Chartres-ban valaki befalazta azt a kriptát, amelyik az eredeti pogány szobrot máig őrző föld alatti helyiségre nyílik, de aki keres, az talál: így is maradt ott még egy fekete szűz, a Notre-Dame du Pillier, egy Odin-hívő kanonok műve. A szoboralak keze a nagy Odin-papnók mágikus hengerét szorongatja, a balján pedig ott az a mágikus kalendárium, amelyen látni lehetett (sajnos, csak lehetett, mert ezek a szobrok áldozatul estek az ortodox kanonokok vandalizmusának) az Odin-hit szent állatait: a kutyát, a sast, az oroszlánt, a fehér farkast és a farkasembert. Egyébiránt a gótikus ezotériák egyetlen kutatójának sem kerülte el a figyelmét, hogy ugyancsak Chartres-ban látható egy olyan szobor is, amelyik a Grál-kelyhet tartja a kezében. Jaj, drága uraim, ha volna még, aki olvasni tudja a chartres-i székesegyházat: nem aszerint, amit a római katolikus és apostoli bédekkerek mondanak, hanem úgy, hogy ért a látás művészetéhez, hogy a Hagymány szemével látja, amit lát, mármint az igazi históriát, azt, amit Erec vára mesél...

– Jó, és most lássuk a popelicanokat. Ők kicsodák?

– A katarok. Az eretnekeket többek közt szokás volt *popelicans*-nak vagy *popelican*-nak is mondani. A provence-i katarokat szétverték, nem vagyok olyan naiv, hogy Montsegur romjai közé képzeljem oda az újabb találkozt, de meghalni azért nem halt meg ez a szekta, egész földrajza van a titkos katarizmusnak, még Dante, a dolce stil nuovo költőtársasága, a Fedeli d'Amore szektája is belőle merít. Az ötödik találkozóra valahol Észak-Itáliában vagy Dél-Franciaországban kerül sor.

– És az utolsóra?

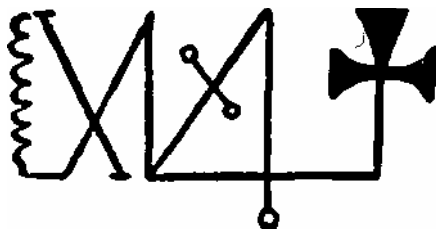
– Ugyan, hol van a legrégebb, legszentebb, legszilárdabb kelta kő: a napistenségek szentélye, az a kitüntetett megfigyelőhely, ahonnan tervük végére jutva és most már egyesülve, összevethetik a provins-i templomosok leszármazottai a hat, pecsét őrizte titkot, és ahol megtudhatják valahára, hogy mi módon élhetnek azzal a mérhetetlen hatalommal, ami a Szent Grál birtoklásával jár? Hát Angliában: Stonehenge mágikus köre ez! Ugyan, mi más lehetne?

– O basta là – mondta Belbo. Csak egy piemonti tudhatja, mit érez az, aki ezzel az udvarias csodálkozást szóvá tevő mondással él. Nincs olyan megfelelője semmilyen nyelven vagy dialektusban (ne mondja, dis donc, are you kidding?), amely visszaadhatná

a benne kifejeződő fölséges érdektelenséget, azt a fatálisán nyomatékosított sziklaszilárd meggyőződést, hogy a többiek, hiába no, egytől egyik valamely kétbalkezes istenség gyermekei.

Az ezredes azonban nem Piemontból származott, s így szemlátomást hízelgőnek találta Belbo reakcióját.

– Hát, igen. Ez tehát a terv, az ordonation: ilyen bámulatosan egyszerű és koherens. És figyeljék meg, vegyenek csak elő egy Európát és Ázsiát ábrázoló térképet, és kövessék rajta ceruzával a terv fejleményeit északtól kezdve, ahol a Vár van, Jeruzsálemen keresztül Agarthatáig, Agarthatától Chartres-ig, Chartres-től a földközi-tengeri partokig és onnan Stonehenge-ig. Ilyesforma rajz, rúnaféleség lesz az eredmény:

3. ábra

– Na és? – kérdezte Belbo.

– Hogyhogy na és? Ugyanez a rúna köt össze egymással eszmeileg néhányat a templomosok legfontosabb titkos köz pontjai közül: Amiens-t, Troyes-t, Szent Bernátnak a Foret d' Orient szélein elterülő birodalmát, Reimset, Chartres-t, Rennes-le-Chateau-t és a Mont Saint-Michelt, a druidák ősrégi kultikus helyét. Ugyanez a rajz ráadásul a Szűz csillagképre is emlékeztet.

– Konyítok valamit az asztrológiához – jegyezte meg félénken Diotallevi. – Ha jól emlékszem, a Szűznek nem egészen ilyen a rajza, és tizenegy csillagból áll, azt hiszem...

Az ezredes elnézően mosolygott.

– Uraim, uraim, önök ugyanolyan jól tudják, mint én, hogy minden attól függ, hogyan húzza meg az ember az ilyen vonalakat; ha akarom, Nagymedvét vagy Göncölszekeret is kihozhatok belőlük. Nehéz megmondani, hogy egy csillag belül vagy kívül van valamelyik csillagképen. Nézzék csak meg jól a Szűzet, legyen a Kalász a legelső pont, a provence-i partoknak megfelelően, válasszanak ki mindössze öt csillagot, és akkor igenis megdöbbentő lesz a hasonlóság.

– Épp csak azt kell eldönteni, mely csillagok nem kelleneek – bólogatott Belbo.

– Úgy van – helyeselt az ezredes.

– Ide hallgasson – mondta ekkor Belbo –, miért olyan biztos benne, hogy a találkozők nem folytatódtak szabályosan? Hátba dolgoznak már a lovagok, csak mi nem tudunk róla?

3. ábra The Seal of Focalor

A. E. Waite, *The Book of Black Magic*, London, 1898 188

– Ennek semmi jelét nem látom. Hadd tegyem hozzá: sajnós. A terv megszakadt, és azok, akiknek végbe kellett volna vinniük, talán nincsenek is többé, talán felmorzsolódtak a harminchatok valamelyik világhatásztrófa során. De ha akadna egy maroknyi bátor ember, akinek birtokában vannak a megfelelő információk, akkor ez a csoport újra fölvehetne a fonalat. Az a valami még mindig megvan. Nos, ilyen embereket keresek én. Ezért akarom kiadni ezt a könyvet: hogy reagáljanak rá. Egyúttal igyekszem kapcsolatba kerülni olyan személyekkel, akik segíthetnek választ találni a hagyományos tudás útvesztőiben. Épp ma találkoztam a kérdéskör legnagyobb szakértőjével. Ragyogó elme, de sajnós semmit sem tudott nekem mondani, bár nagyon érdekelte a történetem, és megígérte, hogy előszót ír hozzá.

– Elnézést – szolt közbe Belbo –, de nem volt óvatlanság, hogy megosztotta a titkát azzal az úrral? Épp maga beszélt itt nekünk Ingolf baklövéséről...

– Ugyan, kérem – legyintett az ezredes. – Ingolf pancser volt. Én viszont egy feddhetetlen tudóssal vettem fel a kapcsolatot. Olyasvalakivel, aki nem kockáztat meg elhamarkodott hipotéziseket. Kérte is ma, hogy várjak még, egyelőre ne vigyem kiadóba a művemet, tisztázzam előbb valamennyi vitás kérdést... Nem akartam magamra haragítani, és nem árultam el, hogy ide készülök, de hát önök bizonyára megértik, hogy ennyi fáradtságos munka után most már joggal vagyok türelmetlen. Az az úr egyébként... na, de a csudába a titkolózással, még a végén azt hiszik, hogy felvágok. Rakoskyról van szó...

Szünetet tartott, várta a hatást.

– Kicsodáról? – ábrándította ki Belbo.

– Hát Rakoskyról! A híres hagyománykutatóról, a *Cahiers du Mystère* volt főszerkesztőjéről!

– Aha – mondta Belbo. – Ja, igen, igen: Rakosky, persze...

– Nos, mondjuk, én fenntartom magamnak a jogot, hogy előbb még meghallgatom annak az úrnak a tanácsait, és csak azután adok ki végleges kéziratot a kezem közül; viszont szeretném azért felpörgetni a dolgot, és ha közben netán megállapodásra jutnék az önök kiadójával... Ismétlem: sietek, reakciókra, hírekre van szükségem... Vannak, akik tudják, amit tudnak, de nem beszélnek... Uraim! Hitler látta már, hogy a háború elveszett, mégis épp ekkor, 44 körül kezdett el valamiféle titkos fegyverről beszélni, hogy majd azzal fordít a helyzeten. Őrült volt, azt mondják. És ha mégsem volt őrült? Na, értik?

A homloka verejtékben fűdött, a bajsza mint a macskabajusz, tüskésen meredezett kétfelé.

– Egy szó, mint száz – mondta –, kivetem a csalit. Majd meglátjuk, jelentkez-e valaki.

Annak alapján, amit most erről az emberről megtudtam és gondoltam, azt vártam volna, hogy Belbo szép udvariasan kiteszi a szűrét. De nem.

– Ide hallgasson, ezredes úr – mondta –, a dolog nagyon-nagyon érdekes, függetlenül attól, hogy velünk alkalmas-e megállapodnia vagy másokkal. Ugye, tud maradni még tíz percet, ezredes úr?

Hozzám fordult:

– Maga már nyilván tükön ül, Casaubon, ne haragudjon, hogy eddig is feltartottam.

Találkozzunk esetleg holnap, jó?

Vagyis kirúgott. Diotallevi belém karolt, és azt mondta, ő is jön. Elköszöntünk. Diotallevitől az ezredes meleg kézszorítással, tőlem egy hűvös biccentéssel búcsúzott.

A lépcsőházban Diotallevi azt mondta:

– Nyilván nem érti, miért kérte Belbo, hogy menjünk el. Ne vegye udvariatlanságnak. Belbo most egy nagyon diszkrét szerződésajánlatot kell, hogy tegyen az ezredesnek. Diszkrétció: ez Garamond úr jelszava. Én is eljöttem, nehogy bárkit zavarba hozzak.

Később tudtam meg, hogy Belbo az ezredest a Manuzio karmai közé igyekezett dobni.

Magammal vonszoltam Diotallevit Piladéhoz. Én egy Campant rendeltem, ő rebarbaraitalt. Merthogy az – úgymond – olyan szerzetesi, olyan régies, majdhogynem templomos lovagokhoz illő. Megkérdeztem, mi a véleménye az ezredesről.

– A könyvkiadóba – felelte – csak úgy áramlik a világ minden balgasága. De a világ balgaságában is ott tündököl azért a Magasságos bölcsessége, így hát alázattal tekintsen a bölcs ember a balgára.

Azután elnézést kért, mennie kellett.

– Ma este lakomázom – mondta.

– Házibuli? – kérdeztem.

Szemlátomást zavarba hozta a léhaságom.

– Zóhár – igazított helyre. – Lekh L'khá. Több oldal, amit még egyáltalán nem értek.

Sehogy se tetszett nekem az ezredes, de érdekelt. Egy gyíkot is el-elbámul az ember olykor hosszan, lenyűgözve. Ízlelgettem a mindnyájunk vesztét hozó mérég első cseppjeit.

Másnap délután megint felmentem Belbóhoz, és ejtettünk pár szót az előző napi látogatóról. Belbo szerint igazi mitománnal volt dolgunk.

– Figyelte, hogy úgy hivatkozott arra a Rokoskira vagy Rosztropovicsra vagy kire, mintha Kantot idézné?

– Régi lemez ez – mondtam. – Ingolf örült volt, aki hitte a dolgot, az ezredes pedig olyan örült, aki Ingolfnak hisz.

– Vagy talán csak hitt, tegnap, de ma már valami másban hisz. Képzeld, tegnap, mielőtt elbúcsúztunk volna, megbeszélést szerveztem neki mára egy... egy másik kiadóval, egy jó gyomrú céggel, amelyik hajlandó szerzők által finanszírozott könyveket kiadni. Szemlátomást lelkesedett. Na és most hallom, hogy nem ment el. A rejtjelezett üzenet fénymásolatát pedig itt hagyta nálam, nézze csak. Hányódni hagyja a templomosok titkát, mint valami vackot. Ilyenek ezek mind.

Ekkor megcsörrent a telefon.

– Halló – szólt bele Belbo. – Itt Belbo, igen, Garamond Könyvkiadó. Jó napot, tessék... Igen, járt itt tegnap délután, egy kéziratot ajánlott fel. Elnézést, de a magam részéről diszkrécióval tartozom, ugye, inkább ön mondaná meg esetleg, hogy...

Pár pillanatilag hallgatta, mit mondanak neki, majd elsápadt, és rám nézett:

– Az ezredest megölték, vagy mi.

Azután azt mondta a telefonba:

– Bocsánat, Casaubonhoz szóltam, egy munkatársamhoz, tegnap ő is itt volt a megbeszélésen... Na szóval, Ardenti ezredes a tervét adta itt nekünk elő, egy szerintem légből kapott históriát a templomosok állítólagos kincséről. A templomosok középkori lovagok voltak...

Ösztönösen odatette a tenyerét a mikrofonhoz, mint aki ki akar rekeszteni mindenki mást a beszélgetésből, de azután észrevette, hogy figyelem, így hát elvette a kezét a kagylótól, és azt mondta kissé habozva:

– Nem, De Angelis úr, az az ember beszélt ugyan valami könyvről, amit meg akar írni, de csak úgy általánosságokban... Hogy? Mind a ketten? Most? Felírom a címet.

Letette. Egy darabig szótlánul dobolt az ujjaiával az íróasztalon.

– Nos – mondta aztán –, kedves Casaubon, ne haragudjon, de meggondolatlanul magát is belerángattam. Váratlanul ért a dolog. Egy rendőrfelügyelő telefonált, bizonyos De Angelis. Az ezredes állítólag egy panzióban lakott, és valaki azt mondja, hogy tegnap éjjel holtan találta...

– Azt mondja? És a felügyelő nem tudja, hogy ez igaz-e?

¹⁵ (a Grál) oly nehéz, / hogy az egész bűnös emberiség / sem tudná elmozdítani.

– Bármilyen furcsa, de a felügyelő nem tudja. Állítólag megtalálták a nevemet meg a tegnapi találkozóóról szóló bejegyzést egy noteszban. Azt hiszem, mi vagyunk nekik az egyetlen nyom. Most mit mondjak magának? Gyerünk.

Taxit hívtunk. Útközben Belbo belém karolt.

– Nézze, Casaubon, talán merő véletlen az egész. Mégis, Istenem, lehet, hogy túl bonyolult lélek vagyok, de tudja, azt tartja mifelénk a mondás, hogy „nevet ne mondj, jobban jársz”... Karácsonykor mindig felléptek nálunk a betlehemesek, amolyan kegyes színjátékféleséget adtak elő dialektusban, Betlehem helyett akár a környéken is lakhattak volna azok a pásztorok... Szóval, megérkeznek a háromkirályok, és kérdik a juhászbojtártól, hogy mi a neve a gazdájának. Gelindo, feleli a bojtár. És amikor Gelindo ezt megtudja, jól elagyabugyalja a bojtárt, merthogy, azt mondja, nem szokás egy nevet csak úgy, bárkinek kiadni... Mindenesetre, ha maga is úgy gondolja, az ezredes semmit se mondott nekünk Ingolfról és a provins-i üzenetről.

– Nehogy mi is úgy végezzük, mint Ingolf – próbáltam meg mosolyogni.

– Ismétlem: ez az egész egy marhaság. De vannak olyan történetek, amikből jobb kimaradni.

Helyesltem neki, de azért belém fészkelte magát a nyugtalanság. Végére is diák voltam, olyan, aki tüntetéseken vesz részt, és feszengtem a gondolatra, hogy most rendőrökkel fogok találkozni. Megérkeztünk a panzióba. Nem tartozott a legjobbak közé, eléggé kint volt. Mindjárt mutatták nekünk, melyik Ardeni ezredes – ahogy ott mondták – lakosztálya. A lépcsőházban is rendőrök. A 27-es számhoz kalauzoltak (hét meg kettő az kilenc, gondoltam) : hálósoba, előtér asztalkával, főzőfülke, függöny nélküli zuhanyozós kis fürdőszoba, a félig nyílt ajtón át nem látszott ugyan, hogy van-e bent bidé, de ha mást nem is, ennyi komfortot alighanem minden vendég megkövetel egy effajta panzióban. Egyhangú berendezés, a kevés személyes holmi szanaszét hányva: valaki sebtében felforgatta a szekrényeket és a bőröndöket. Talán a rendőrség lehetett; tucatnyi civil és egyenruhás rendőrt számoltam össze.

Meglehetősen fiatal és meglehetősen hosszú hajú egyén jött ki elénk.

– De Angelis vagyok. Belbo doktor? Casaubon doktor?

– Én nem vagyok doktor, még tanulok.

– Tanuljon csak, tanuljon. Ha nem szerez diplomát, nem felvételizhet a rendőrségbe, és meg sem fogja tudni, miről marad le.

Idegesnek látszott.

– Elnézést, de vágjunk is mindjárt bele. Tessék, ez volt az útlevele a szoba lakójának, Ardeni ezredes nevére van kiállítva. Ráismernek?

– Ő az – mondta Belbo –, de árulja már el, hogy mi történt. A telefonálásakor nem értettem, hogy most akkor meghalt-e, vagy pedig...

– Ezt ön is elárulhatná énnekem – húzta el a száját De Angelis. – Önök persze nyilván joggal kíváncsiak. Nos tehát, Ardeni úr vagy Ardeni ezredes, ahogy tetszik, négy napja szállt meg itt. Gondolom, észrevették, hogy ez nem a Grand Hotel. Van egy portás, aki este tizenegykor lefekszik aludni, mert minden vendégnek jár kapukulcs, van egy-két szobalány, ők takarítják ki délelőttönként a szobákat, és van egy öreg alkoholista: ő a londoner, és ő visz be italt a vendégeknek, ha csöngetnek. Ismétlem: alkoholista és agyérelmeszesedése is van, úgyhogy kész gyötrelem volt kihallgatni. A portás azt állítja, hogy kísértetmániás, és előfordult már, hogy halálra rémített egy-egy

vendéget. A portás szerint Ardeni tegnap este tíz körül jött meg két személlyel, akiket felhozott a szobájába. Itt az sem ügy, ha valaki egy egész transzvesztita-bandát visz szobára, hát még ha csak két normális alakról van szó, bár idegenes kiejtéssel beszéltek, ahogy a portás mondja. Fél tizenegykor Ardeni hívja az öreget, és hozat magának egy üveg whiskyt, egy ásványvizet és három poharat. Egy és fél kettő között megint csöngetnek az öregnek a huszonhetesből, szaggatottan és többször, azt mondja. Bár a ma reggeli állapotából ítélve addigra már jó néhány pohárral bekapott, valami kerítésszagotó vacakból méghozzá. Az öreg feljön, kopogtat, nincs válasz; erre sperhakkival benyit, megpillantja ezt a felfordulást és az ágyon az ezredest: a szeme fennakadva, a torka körül valami drót. Hanyatt-homlok leszalad, felébreszti a portást; visszajönni egyiküknek sincs kedve, felkapják a telefont, de úgy látszik, nincs vonal. Ma reggel volt, de hát higgyünk neki. A portás ekkor kiszalad a sarokra, a tér szélén álló telefonfülkéhez, onnan hívja fel a rendőrséget, az öreg meg a szemközti házba csoszog át, mert lakik ott egy orvos. Mindez eltart húsz percig, húsz perc múlva megjönnek, és lent várják ki rémülten, míg az orvos, aki időközben felöltözött, meg nem érkezik, csaknem egyidőben a járőrökcsival. Feljönnek együtt a huszonhetesbe, és az ágyon nincs senki.

– Hogyhogy senki? – csodálkozott Belbo.

– Nincs semmiféle hulla. Az orvos ekkor hazamegy, a kollégáim meg csak ezt találják itt, amit önök is látnak. Kikérdezik az öreget meg a portást, és megtudják mindazt, amit most elmondtam. Hova lett az a két úr, aki tízkor Ardenivel együtt jött fel? Ki tudja; lehet, hogy tizenegy és egy között kísértáltak a kapun úgy, hogy senki se vette észre. Vagy itt voltak még a szobában, amikor az öreg benyitott? Ki tudja; csak egy percet töltött itt az öreg, és a főzőfülkébe vagy a vécébe be se nézett. Esetleg akkor távoztak a hullával együtt, amikor az a két szerencsétlen elvult, hogy segítséget kérjen? Nem lehetetlen, mivelhogy van egy külső lépcső is, ami az udvarra visz le, onnan pedig a hátsó kapun át egy mellékutcába jutni. De mindenekelőtt: volt-e hulla csakugyan, vagy mondjuk, tizenegykor netán a saját lábán távozott az ezredest a két alakkal együtt, és az öreg csak álmolta az egészet? A portás azt hajtogatja: nem először fordulna elő, hogy rémeket lát; néhány éve azt állította, hogy az egyik női vendéget meztelenül felakasztva találta, aztán félórával később belibbent az a hölgyvendég frissen, mint a rózsa, az öreg piccsén viszont valami szadi-pornóképeslapot találtak, könnyen lehet, hogy kedve szottyant bekukucsálni a hölgyhöz a kulcslyukon át, és egy függönyt látott, amint hullámozik a félhomályban. Csak annyi biztos, hogy ez a szoba nincs normális állapotban, és hogy Ardeni felszívódott. De most már eleget beszéltem. Magán a sor, Belbo úr. Egyetlen nyomra bukkantunk: egy cédulára, a mellett az asztal mellett a földön. Tizennégy óra: Hotel Principe e Savoia, Mr. Rakosky; tizenhat óra: Garamond, dr. Belbo. Ön megerősítette, hogy ott járt. Mondja el, kérem, mi történt.

Belbo rövidre fogta: néhány lényegtelen részlettel kiegészítve elismételte mindazt, amit a telefonba már elmondott. Hogy egy ködös történetet adott elő az ezredes, azt állítva, hogy valamiféle kincs nyomára bukkant bizonyos franciaországi dokumentumokban, de ennél többet nemigen mondott. Hogy szemlátomást úgy vélte: veszedelmes titoknak jutott a birtokába, és elhatározta, hogy előbb-utóbb nyilvánosságra hozza, nehogy ő legyen az egyedüli tudója. Utalt rá, úgymond, hogy öelötte is volt már, aki rájött a titokra, de megmagyarázhatatlan módon eltűnt. Meg hogy Ardentí csak akkor mutatta volna meg nekünk a dokumentumait, ha kötelezzük magunkat a szerződés-kötésre, csakhogy Belbo semmiféle szerződést nem köthet, amíg nem lát a dologból valamit, úgylhogy végül is csak azzal a bizonytalan ígérettel váltak el egymástól, hogy majd még találkoznak. Az ezredes említette, hogy beszélt egy bizonyos Rakoskyval, és azt mondta, hogy ő a *Cahiers du Mystère* főszerkesztője. Előszót akart kérni tőle. Rakosky vélhetőleg azt tanácsolta neki, hogy ne hamarkodja el a publikálást. Az ezredes nem árulta el neki, hogy épp a Garamondhoz készül. Ennyi.

– Na, jó, na, jó – mondta De Angelis. – És miféle embernek látták?

– Egzaltált alaknak, ráadásul egy kissé, hogy is mondjam, nosztalgiaíval utalt a múltjára, az idegenlégióban töltött éveire.

– Igazat beszélt, ha nem is mondott el mindent. Bizonyos értelemben figyeltük őt már egy ideje, bár nem olyan nagyon. Annyi ilyen ügyünk van... Na, szóval: még csak nem is Ardentinek hívták, de azért szabályos francia útlevele volt. Néhány éve felfelbukkant Olaszországban, és kiderült, hogy feltehetően azonos egy bizonyos Arcoveggi századossal, akit 1945-ben a távollétében halálra ítélték. SS-kollaboránsként Dachaubá küldött egypár embert. Franciaországban is szemmel tartották, egyszer csalás miatt a bíróság elé került, és csak egy hajszálon múlt, hogy megúsza. Feltehető, de mondom: csak feltehető, hogy azonos azzal a Fassotti nevet viselő személlyel, akit tavaly feljelentett egy Peschiera Borromeo-i kisiparos. Bebeszélte az illetőnek, hogy a Comói-tó mélyén megvan még Mussolini dongói kincse, és ő azt is tudja, hogy hol, mindössze néhány ezer tízmillió líra kell hozzá, amiből kitelik két békaember meg egy motorcsónak... Felmarkolta a pénzt, és nyoma veszett. Most aztán önök megerősítették, hogy tényleg kincsmániás volt.

– És az a Rakosky? – kérdezte Belbo.

– Ellenőriztük. A Principe e Savoiaiban csakugyan meg szállt egy Rakosky, egy Wladimir Rakosky nevű egyén, francia útlevelel. Bizonytalan személyleírás, disztíngvált úriember. Ugyanígy írta le az itteni portás. Az Alitalia jegyirodájában azt mondják, rajta van a ma reggeli első párizsi gép utaslistáján. Értésítettem az Interpolt. Annunziata, jött már valami Párizsból?

– Még semmi, felügyelő úr.

– Na, jó. Szóval, ez az Ardentí ezredes, vagy hogy hívják, négy nappal ezelőtt

¹⁶ A Grál-lovagok / nem engedték, hogy tovább faggassák őket.

megérkezik Milánóba. Hogy az első három napon mit csinál, azt nem tudjuk; tegnap kettőkor vélhetőleg találkozik Rakoskyval a szállodában, és nem mondja meg neki, hogy fel fogja keresni önt, ami szerintem nagyon érdekes. Este idejön, valószínűleg magával Rakoskyval és még valakivel... aztán innentől fogva minden bizonytalan. Lehet, hogy meg sem ölik, de a lakosztályát mindenképp átkutatják. Vajon mit kerestek? A zakója zsebében... ja, igen, mert még ha kiment is innen, ingujjban ment ki, a zakója, az útlevelel együtt, ittmaradt a szobájában, de azért azt ne higgyék, hogy ez egyszerűsíti a dolgokat, mert az öreg szerint zakóstul feküdt az ágyon, na persze, házikabát is lehetett az a zakó, jaj, istenem, tiszta bolondokháza ez... na, szóval, a zakója zsebében, mondom, egy csomó pénz, nagyon is sok pénz volt... Vagyis nem pénzt kerestek, hanem valami mást. Az egyetlen jó ötletet önöktől kaptam. Az ezredesnél dokumentumok voltak. Hogy néztek ki?

– Egy barna dossziét tartott a kezében – mondta Belbo.

– Szerintem inkább pirosat – mondtam én.

– Barnát – erősködött Belbo. – Bár lehet, hogy tévedek.

– Akár piros volt, akár barna – mondta De Angelis –, itt nincs. Magukkal vitték a tegnapi esti urak. Szóval, akkor ennek a dossziének kell utánanéznem. Énszerintem Ardenti semmiféle könyvet nem akart kiadni. Összeszedett egy pár adatot, amivel zsarolhatja Rakoskyt, és a nyomatek kedvéért megpróbált felválni a kiadói kapcsolataival. Rávallana. Na most, ebből további feltételezések következhetnek. A két alak fenyegetőzve távozik, Ardenti megijed, a hóna alá vágja a dossziét, és itthagya csapat-papot, eltűnik az éjszakában. És valamilyen megfontolásból esetleg elhiteti az öreggel, hogy megölték. De ez így túlságosan regényes volna, és nem magyarázná meg, miért forgatták fel a szobát. Másrészt viszont ha meggyilkolta a két társa, és elrabolta tőle a dossziét, miért rabolta volna el a hulláját is? Na, majd kiderül. Elnézést, de kénytelen vagyok felvenni az adataikat.

Kétszer is megforgatta a diáki gazolványomat.

– Filozófia szakos, mi?

– Sokan vagyunk – mondtam.

– Túl sokan. És a templomosokat tanulmányozza... Maga szerint mit kéne elolvasnom, ha mondjuk meg szeretném tudni, hogy ez miféle társaság?

Két ismeretterjesztő jellegű, de azért eléggé komoly könyvet javasoltam. Azt mondtam, hogy a per előtti időkre vonatkozóan megbízható adatokat fog találni, de a pertől kezdve minden csak találgatás, mese habbal.

– Értem, értem – bólogatott. – Szóval, most még a templomosok is. Ezt a csoportocskát eddig még nem ismertem.

Benyitott az iménti Annunziata, írott telefonüzenetet hozott.

– Megjött a válasz Párizsból, felügyelő úr.

De Angelis elolvasta.

– Pompás. Párizsban nem tudnak semmiféle Rakoskyról, az útleveleszáma viszont megegyezik egy két éve ellopott úti okmányával. Úgyhogy minden világos. Rakosky úr nem létezik. Ön azt mondja, hogy a főszerkesztője a... minek is? Milyen folyóiratnak?

Felírta magának.

– Utánanéznünk, de lefogadom, hogy kiderül: a folyóirat sem létezik, vagy

legalábbis réges-rég megszűnt. Rendben van, uraim. Köszönöm a segítséget, lehet, hogy egyszer-kétszer még zavarni fogom önöket. Ja, egyvalamit hadd kérdezzek még. Célzott-e rá ez az Ardeni, hogy kapcsolatok fűzik valamiféle politikai csoportosuláshoz?

– Nem – mondta Belbo. – A politika helyett szemlátomást a kincskeresést választotta.

– Meg a cselekvőképtelen személyek behálózását.

Odafordult hozzám:

– Maga, gondolom, ki nem állhatta.

– Nem szeretem az ilyen pasasokat – mondtam. – De azért eszem ágában sincs dróttal megfojtani őket. Legfeljebb átvitt értelemben.

– Persze. Túl sok vesződéssel járna. Ne féljen, Casaubon úr, másokkal ellentétben én nem gondolom azt, hogy minden egyetemista bűnöző. Menjen Isten hírével. Sok sikert a szakdolgozatához.

– Bocsanat, felügyelő úr – kíváncsiskodott Belbo –, csak hogy tudjam: ön a gyilkossági vagy a politikai csoporttól van?

– Jó kérdés. A gyilkosságiaktól a kollégám még az éjjel kijött. Csak aztán az irattárban kiderült még egy és más az Ardeni viselt dolgairól, úgyhogy ő végül is átpasszolta a dolgot nekem. Én a politikaiaktól vagyok. De az az igazság, hogy nem tudom, én kellek-e ide. Az élet bonyolultabb, mint a krimik.

– Sejtettem – nyújtotta a kezét Belbo.

Elmentünk, és én nyugtalan voltam. Nem a felügyelő miatt – ő rendes embernek látszott –, hanem azért, mert életemben először sötét ügybe keveredtem. És Belbo is.

A Garamond kapujában búcsúztunk el egymástól, és mindketten zavarban voltunk.

– Nem csináltunk mi semmi rosszat – mondta Belbo büntudatosan. – Édesmindegy, hogy hall-e a felügyelő Ingolfról meg a katarokról és a többi marhaságról vagy sem. Lehet, hogy egészen másért tűnt el Ardeni, ezer oka lehetett rá. Lehet, hogy Rakosky az izraeli titkosszolgálat embere, és elszámolni valója volt vele. Lehet, hogy valami nagy kutya küldte, akit az ezredes átvett. Lehet, hogy régi bajtársa és haragosa az idegenlégiós időkől. Lehet, hogy egy algériai bérgyilkos. Lehet, hogy a templomosok kincseről szóló história csak valami mellékes ügy a mi ezredesünk életében. Jó, jó, tudom: hiányzik a piros vagy zöld vagy mit tudom én, milyen dosszié. Jól tette, hogy ellentmondott nekem, így legalább nyilvánvaló, hogy csak egy futó pillantást vetettünk rá...

Hallgattam, és Belbo nem tudta, mivel fejezze be. – Maga szerint most biztos megint megfutamodtam, mint a múltkor, a Larga utcában.

– Ugyan már. Jól csináltuk. Viszlát.

Megsajnáltam, amiért gyávanak érzi magát. Nekem ez eszembe se jutott; engem már az iskolában is arra tanítottak, hogy a rendőröknek hazudni kell. Elvből. De hát az már csak úgy van, hogy a rossz lelkiismeret árt a barátságoknak.

Attól a naptól fogva nem találkoztunk. Egymás rossz lelkiismerete lettünk: én az övé, ő az enyém.

Viszont ekkortájt győződtem meg róla, hogy diákként mindig gyanúsabb az

ember, mint diplomásként. Még egy évig dolgoztam, és sikerült megírnom kétszázötven flekket a templomosok peréről. Diplomamunkát leadni ezekben az években az állam törvényei iránti hűségnyilatkozattal volt egyenlő, és elnéző bánásmód járt érte.

A következő hónapokban lövöldözni kezdett egy-két diák, a szabadtéri nagy tüntetések korszakának befellegzett.

Gyengén álltam az eszmények dolgában. De megvolt az alibim: hiszen Amparo személyében az egész Harmadik Világ a szeretőm lett. Amparo szép is volt, brazil is, lelkes is és kiábrándult is, ösztöndíja és istenien kevert vére volt. Minden, ami csak kell.

Egy bulin botlottam belé, és egyből azt mondtam neki:

– Bocs, szeretnék lefeküdni veled.

– Rohadt hímsoviniszta.

– Oké, nem szóltam semmit.

– De szóltál. És én meg egy rohadt feminista vagyok.

Haza készült, és nem akartam őt elveszíteni. Ő hozott össze a riói egyetemmel, ahol olasz lektort kerestek. Megkaptam az állást két évre, megújítható szerződéssel. Lassan egyébként is szűk lett nekem Olaszország, úgyhogy elfogadtam az ajánlatot.

Amúgy pedig – okoskodtam – az Újvilágban legalább nem fogok találkozni a templomosokkal.

Önáltatás, gondoltam szombaton este a periszkópban. A Garamond küszöbét átlépve magába a Palotába léptem én. Ahogy Diotallevi mondta: a Bíná az a palota, amelyet a Hokhmá az őspontból szétterjedőben épít magának. Hogyha a Hokhmá a forrás, akkor a Bíná a belőle keletkező folyam, mely különb- s különbféle ágaiban folytatódik aztán, míg valamennyi folyamág belé nem torkollik végül az utolsó szefirá roppant tengerébe – s a Bínában megformáltatott már a forma mind.

4/HESZED

Az ellentétek analógiája a fény és a sötétség, a hegycsúcs és a szakadék, a teli és az üres közötti viszony. Az allegória, minden dogmák szülőanyja, a pecsét helyettesítése a pecsétnyommal, a valóság az árnyakkal, az igazság hazugsága és a hazugság igazsága.

[Eliphas Levi, *DOGME DE LA HAUTE MAGIE*, Paris, Baillière, 1856, XII, 22]

Menni Amparo kedvéért mentem Brazíliába, maradni viszont az ország kedvéért maradtam. Fel nem foghattam, miért van spanyol neve Amparónak, holott Recifebe kivándorló és indiánokkal meg szudáni négerekkel keveredő hollandoknak a leszármazottja, és az arca felől akár jamaicai, a műveltsége felől pedig párizsi is lehetne. Sosem sikerült megfejtennem a brazil tulajdonnevek titkát. Fittyet hánytak minden utónévkönyvre, és sehol másutt nem léteznek ezek a nevek.

Amparo közölte, hogy az ő féltékéjükön a mosdó lefolyójába jobbról balra örvénylik belé a víz, minálunk viszont fordítva. Vagy ellenkezőleg. Nem tudtam ellenőrizni, hogy így van-e. Nemcsak azért nem, mert a mi féltékénken soha senki nem figyelte még meg, milyen irányban folyik le a víz, hanem azért sem, mert Brazíliában többszöri kísérletezés után meg kellett állapítanom, hogy nagyon nehéz megérteni ezt a dolgot. Ahhoz az örvénylés túlságosan gyors, hogy követni lehessen, és az iránya valószínűleg függ a vízsugár erejétől és a beesési szögétől, továbbá a mosdó vagy a kád formájától is. Meg aztán ha ez igaz volna, akkor vajon mi a helyzet az egyenlítőnél? Ott talán mindenféle örvénylés nélkül, egyből lezúdul a víz, vagy épp nem folyik le sehogy se?

Akkor persze még nem dramatizáltam túl ezt a kérdést, de szombat este az járt a fejemben, hogy minden a tellurikus áramokon múlik, s hogy azoknak a titkát pedig az Inga őrzi.

Amparo szilárdan hitte, amit mondott.

– Nem az empiria számít – mondta –; itt egy alapelvről van szó, ami viszont csak eszményi körülmények közt, tehát sohasem verifikálható. De igaznak azért igaz.

Milánóban Amparót a józansága tette olyan kívánatosná. Odaát viszont a szülőföld savainak a hatására megfoghatatlanabbá, éber látomásokra és föld alatti ésszerűségekre fogékonyabbá vált. Megéreztem, milyen ősrégi szenvedélyek izgatják, milyen éberrel vigyáz, hogy ezek el ne szabaduljanak, és milyen fennköltlen engedelmeskedik a csábításukat elutasító aszkézis parancsának.

A legszembezőköbbnek olyankor láttam a csodás ellentmondásait, amikor az elvtársaival vitatkozott. Lerobbant lakásokban gyüleseztek, a falakon néhány plakát és sok-sok népművészeti tárgy, Lenin-képek és a cangaceiro dicsőségét hirdető északkeleti agyagszobrocskák vagy indián fétisek. Politikailag eléggé zavaros időkben mentem ki, és az otthoni tapasztalataimból okulva úgy döntöttem, hogy távol tartom magam az ideológiáktól, kiváltképp odaát, ahol nem is értettem őket. Mindaz, amiről Amparo elvtársai beszéltek, még inkább elbizonytalanított, de egyúttal újfajta kíváncsiságokat is felébresztett bennem. Természetesen mind marxisták voltak, és első hallásra a szövegük is majdnem ugyanolyan volt, mint az európai marxistáké, mégis valami egészen másról beszéltek ők: egy-egy osztályharcról folyó vita kellős közepén egyszer csak a „brazil

kannibalizmust” vagy az afro-amerikai kultuszok forradalmi szerepét kezdték el emlegetni. Ezekről a kultuszokról hallva győződtem meg róla, hogy odaát ideológiailag is fordítva folynak le a dolgok. Amparóék szavaiból kirajzolódott előttem az ottani belső ingamozgások képe: északi kisémmizettek vándorolnak le az iparosított Délre, ahol óriás metropoliszokban, szmogfelhőkben fuldokolva ellumpenesednek, és kétségbeesetten térnek vissza Északra, de egy évbe sem telik, és menekülnek vissza megint, le Délnek; ám mind e nagy mozgás közepette sokan mégiscsak megfeneklenek a nagyvárosokban, és őket beszippantják a különféle bennszülött-egyházak, spiritiszták lesznek, afrikai istenségeket idéznek... Itt megoszlottak a vélemények: Amparo némelyik elvtársa szerint ez a jelenség a gyökerekhez való visszatérést, a fehérek világával szembeni ellenállást bizonyította, mások kábítószert láttak benne, amellyel az uralkodó osztály roppant forradalmi potenciált hatástalanít; megint mások ellenben azt mondták, hogy ez az az olvasztótégely, amelyben fehérek, indiánok és feketék valamiféle, egyelőre még homályos távlatú és bizonytalan sorsú erővé egyesülnek. Amparo eltökélten úgy vélte, hogy a vallás a világon mindenütt, mindig is a nép ópiuma volt, hogyne volnának hát azok a pszeudotribális kultuszok. Aztán ott szorongattam a derekát valamelyik „escuela de sambá”-ban, együtt táncolva a többiekkel, kigyózó, dobok kibírhatatlan dübögésére rángatózó színszögörbe-sorban, és láttam bizony, hogy minden altesti izomfeszülésével, a szívével, az eszével, a remegő orcimpájával igenis a magáénak érzi ő ezt a világot... Aztán pedig hazamentünk, és akkor még ő elemezgette nekem gúnyosan és dühösen, hogy micsoda mélységesen orgiasztikus vallási jellege van a farsang rítusába ájuló, hétről hétre, hónapról hónapra gerjedő, lassú önfeladásnak. Ami ugyanolyan törzsi-babonásjelenség – szögezte le forradalmi gyűlölettől hevülten –, mint a kisémmizettek minden harci energiáját és lázadókészségét felemészítő football-rituálék, azok a varázslások és hókuszpókuszok, melyeknek a révén kieszközölni vélik az összes elképzelhető világok isteneinél, hogy dögöljön meg az ellenfél hátvédje; és eszükbe sem jut, hogy elnyomóik szándéka szerint való az önkívületük és a rajongásuk, mert általuk ítéltettek ők az irrealitásra.

Lassanként megszűnt bennem a különbségérzékelés. Hozzászórtam viszont fokozatosan, hogy ne nézzem, melyik arc miféle-fajta emberé az összevissza keveredések évszázados történeteit regélő arcok rengetegében. Lemondtam róla, hogy megállapítsam, hol keressem a haladást, hol a lázadást, hol meg – Amparo elvtársainak kifejezésével – a töke cselszövését. Hogy gondolkodhattam volna továbbra is európai módra, amikor – mint megtudtam – a szélsőbal reménységeinek őrzője egy olyan északkeleti püspök volt, akiről úgy hírllett, hogy fiatal korában a nációkhoz húzott, de aki most rendíthetetlenül tartotta a magasba a lázadás égő fájlóját a rémült Vatikán, no meg a Wall Street-i cápák nagy megütközésére, istentagadó szavak helyett azonban halleluját fakasztván a misztikus proletárok ajkán, és felsorakoztatván őket a félelmetes és drágalátos lobogó, a népe szenvedésére szánakozva tekintő, hétfájdalmú, szépséges Boldogasszony lobogója alatt?

Egyik délelőtt egy szemináriumról jövet, mely a lumpenproletariátus osztályszerkezetével foglalkozott, a tengerparton hajtottunk végig Amparóval. A parti homokban fogadalmi ajándékokat – gyertyákat, fehér kosárcákat pillantottam meg. Megtudtam Amparótól, hogy ezek az ajándékok Yemanjának, a vizek istennőjének szánódtak. Amparo kiszállt a kocsiból, megilletődötten ellépdelt egészen a víz széléig,

és ott csöndben megállt. Megkérdeztem, hisz-e a dologban. Hogy képelem, förmedt rám dühösen. Azután hozzátette:

– Az öreganyám annak idején kihozott ide, a partra, és fohászokodott az istennőhöz, kérve, hogy segítsen szépségben, jóságban és boldogságban felnőnem. Melyik filozófusotok is mondta azt valami fekete macskákról és korallamulettekről szólva, hogy „nem igaz, de hiszem”? Na, hát én meg nem hiszem, de igaz.

Ezen a napon döntöttem el, hogy összepórolok egy bahiai útra valót.

És – ma már tudom – ugyanezen a napon kezdett elandalítani a hasonlóságok érzete is: hogy titokzatos analógiák folytán mindennek köze lehet mindenhez.

Európába visszatérve mechanikát csináltam ebből a metafizikából: és ezért estem belé a csapdába, ezért vagyok most bajban. De akkor alkonyi fényben, különbségeket semmivé tevő szürkületben tapogatóztam. Rasszista módjára úgy véltem, hogy a mások hiedelmei csupán léha képzelgésre indító ürügyek az erős embernek.

Megtanultam, miféle ritmusokra, hogyan engedjem el magam testestül-lelkestül. Gondoltam is tegnapelőtt este a periszkópban, míg olyasformán rázogattam a végtagjaimat – hogy ne zsidbadjanak –, mintha még mindig az agogó-t verném. Na tessék, gondoltam: úgy akarom kivonni magam az ismeretlen hatalma alól, úgy akarom bebizonyítani magamnak, hogy nem hiszek benne, hogy elfogadom minden varázsát. Akár az öntudatos ateista, amikor éjnek idején megpillantja az ördögöt, és ateistán így okoskodik: ördög persze nem létezik, ez csak valami ideges érzékcsalódás lehet, talán az emésztés miatt van, de ő, az ördög, ezt nem tudja, ő hisz a maga fonák teológiájában. Micsoda ijeszthetné el mármost őt, aki biztos a létezésében? És akkor keresztet vet az ember, az ördög pedig, amilyen hiszékeny, eltűnik nagy villámlásban és kénköves bűzben.

Úgy jártam, mint az a tudós etnológus, aki hosszú éveig tanulmányozza a kannibalizmust, és a buta fehérek bosszantására fünek-fanak mondogatja, milyen finom az emberhús. Felelőtlen, mert hiszen tudja, hogy sosem fog emberhúst enni. Egyszer aztán valaki kíváncsi lesz, és rajta deríti ki, hogy mi az igazság. És aztán már rágják-eszik is, és ő soha nem tudhatja meg, hogy igaza volt-e, csak reméli mintegy, hogy ízlik: legyen legalább valami értelme a halálának. Ugyanígy kellett hinnem énnekem is tegnapelőtt este, hogy igaz a Terv, mert különben az elmúlt két év során csak holmi nyomasztó lázálmon munkálkodtam volna. Inkább legyen valóság, ne lázálom; ami igaz, az igaz, és akkor nem rajtam múlik.

Ekként vettem hát be magam a hasonlatosságok erdejébe, amikor is levelet kaptam Belbótól.

Kedves Casaubon!

Egész mostanáig azt sem tudtam, hogy Brazíliában van, elveszítettem magát szem elől, arról sem értesültem eddig, hogy lediplomázott (gratulálok), de Piladénál aztán csak találtam valakit, aki megadta nekem a koordinátáit.

Úgy vélem, nem árt, ha értesítem, hogy új fejlemények történtek Ardeni ezredes szerencsétlen ügyében. Több, mint két év telt el, azt hiszem, de még mindig sajnálom, hogy akaratlanul is belerángattam magát azon a délelőttön a pácba; ne haragudjon érte.

Majdnem el is felejtettem már azt a ronda históriát, de két hete a Montefeltrovidéken kirándultam, és ott elvetődtem San Leo fellegvárába. A tizennyolcadik században ez állítólag pápai birtok volt, és ide csukatta a pápa Cagliostrót, mégpedig egy ajtó nélküli cellába (először és egyben utoljára egy mennyezeti nyíláson át lehetett bejutni), melynek egyeden ablakából csupán a falu két templomára láthatott az elítélt. Cagliostro piccsén, mely a halálos ágya is volt, nagy csokor rózsát láttam; magyarázatképpen elmondták, hogy még ma is számos híve van, sokan zarándokolnak el ide, szenvedéseinek a színhelyére. Megtudtam, hogy a zarándokok közt is az egyik legállhatatosabb társaságnak egy Picatrix nevű milánói miszteriozófus-kör számít, amely egyébként egy – na, milyen című? – *Picatrix* című folyóiratot is kiad.

Mint tudja, engem érdekelnek az ilyen furcsaságok, így hát Milánóban beszereztem egy *Picatrix*-számot, és megtudtam belőle, hogy néhány nap múlva szellemidézés lesz Cagliostro szelleme fog megjelenni. Ott a helyem.

A falakon lobogók kárpitja, kabbalisztikus jelekkel: kuvikokkal és uhukkal, skarabeusokkal és ibiszekkel, bizonytalan illetőségű napkeleti istenségekkel telistele. A földön dobogó, az előterében nyers farönkökbe ékelt égő fáklyák, hátul oltár, azon háromszögletű asztaldisz és két kis szobor: Ízisz és Ozirisz. Körben Anubisz-figurák amfiteátruma, egy arckép (na, kié?): Cagliostróé, egy Kheopsz-szerű, aranyozott múmia, két ötkarú kandeláber, egy gong, ágaskodó kígyók tartják kétfelől, hieroglifa-nyomatos pamutvászonnal borított talapzaton egy könyvállvány, két korona, két tripus, egy útikoporsó, egy trónus, egy álbarokk fotel, négy felemás szék, a nottinghami seriff lakomájáról mintegy, és mécsesek és gyertyácskák és gyertyák, egy merő spirituális lángholás.

Belép ekkor két piros szoknyás, fáklyás kispap, majd a ceremóniamester – alighanem a Picatrix vezetője –, bocsássák meg neki az istenek, de Brambilla a neve, és rózsaszín meg olajbarna színű ruhát visel, majd pedig a gyámleány avagy médium, és végül hat fehérbe öltözött gyertyavivő, megannyi Ninetto Davoli, csak épp

¹⁷ Mentsétek meg a gyöngye Aisát a Nahas szédületétől, mentsétek meg a panaszos Évát az érzékenység káprázataitól, és óvjanak engem a kerubok.

püspöksüveget, infula Deit viselnek, ha emlékszik még a költőinkre.

Ez a Brambilla mármost félholdas tiarát csap a fejébe, rituális kardot ragad, mágikus ábrákat kaszabol a dobogóra, megidéz néhány -el-ré végződő nevű angyalszellemet, és ekkor egy pillanatra homályosan az eszembe ötlenek az Ingolf-féle üzenet pszeudo-szemita ördöngösségei, de csak egy pillanatra, s aztán már másra figyelek. Mivelhogy most különös dolog történik, a dobogón elhelyezett mikrofonok egy kóbor hullámokat érzékelné hivatott vevőkészülékkel vannak összeköttetésben, ám a püspöksüveges hangtechnikus valamit elkutyulhatott, mert először diszkózene csendül, majd pedig Moszkva Hangja úszik be. Brambilla felcsapja a koporsófedeleket, búbjákönnyvecskét kap elő, meglóbal egy füstölőt, elkiáltja magát: „jöjjön el, Uram, a Te országod!”, és ez mintha használna valamit, Moszkva Hangja ugyanis legott elhallgat, igen ám, de a legmágikusabb pillanatban ismét megszólal, ezúttal kórus harsán, seggretáncot járó, ittas kozákok kara. Brambilla ekkor a Clavicula Salomonist szólítja, kis híján tűzvészét okozva eléget a tripuson egy pergament, megnevezi a karnaki nagytemplom néhány istenségét, követelve tőlük, hogy helyezték őt a heszodi kőkubusra, és kitartóan szólongat egy bizonyos 39-es Ismerőst, akid nagyon is ismerhet a közönség, mert a terem felmorajlik. Egy hölgy transzba esik, felakad a szeme, hogy csak a fehérje látszik, orvost, kiabálják az emberek, mire Brambilla megidézi a Varázserőket, s a médium, aki közben leült az álbarokk karosszékre, megvonaglik és felnyög, Brambilla meg föléléje hajol, és izgatottan faggatni kezdi, azazhogy a 39-es Ismerőst faggatja, aki – hát persze jut eszembe – nem más, mint maga Cagliostro, személyesen.

És innentől nyugtalanítóvá válik a dolog, mert a lány tényleg sajnálatraméltó, komolyan szenved, izzad, remeg, jajveszékel, mondatfoszlányok szakadnak ki a száján, egy templomról beszél, egy kinyitni való ajtóról, erő-örvényt kavar magának, azt mondja, és hogy menni kell fel, a Nagy Piramis felé, Brambilla fel-alá rohangál a dobogón, veri a gongot, és nagy hangon szólongatja íziszt, remek színjáték, élvezem, és akkor egyszer csak hallom ám, hogy egy sóhaj meg egy nyögés közt valamiféle hat pecsétről beszél a lány, meg százhusz esztendei várakozásról és a láthatatlan harminchatokról. Most már semmi kétség, bizony, hogy a provins-i üzenetről beszél. Hegyezem a fületem, várom a folytatást, de a lány kimerültén magába roskad, Brambilla megcirógatja a homlokát, áldást hint füstölőjével a jelenlévőkre, és közli, hogy vége a szertartásnak.

Meg is illetődtem, meg kíváncsi is voltam, így hát megkörménykeztem a lányt, aki időközben magához tért, felvett egy eléggé vacak kabátot, és távozni készült a hátsó ajtón. Épp megkocogtatnám a vállát, amikor valaki hirtelen karon ragad. Megfordulok, és De Angelis felügyelővel találok magam szemközt, hagyjam csak, azt mondja, ő tudja, hol lehet azt a lányt megtalálni. Meghív egy kávéra. Úgy megyek utána, mint akit rajta kaptak valamin, és ez bizonyos értelemben igaz is, és a presszóban megkérdi, mit kerestem ott, és miért akartam odamenni a lányhoz. Bosszúsan azt felelem neki, hogy nem diktatúrában élünk, és ahhoz megyek oda, akihez akarok. Elnézést kér, és magyarázatot ad: Ardentí ügyében a nyomozás csak nagyon lassan haladt, de megpróbálták rekonstruálni, mivel tölthette Ardentí a Garamond kiadóbelleikkel és a titokzatos Rakoskyval való találkozása előtti két napját. Egy év is eltelt már, amikor véletlenül kiderült, hogy látta valaki, amint Ardentí kijön a Picatrix

irodájából a médiummal az oldalán. A médium másrészt már csak azért is érdeklí őt, mert az élettársát jól ismeri a kábítószeres csoport.

Azt mondtam neki, hogy véletlenül vetődtem el ide, és hogy a lánynak egy mondata szöveget ütött a fejembe: valami hat pecsétről beszélt, akárcsak az ezredes. A felügyelő erre megjegyzi, szerinte furcsa, hogy két év után még mindig ilyen jól emlékszem az ezredes szavaira, holott annak idején, másnap csak annyi jutott eszembe, hogy úgy általában a templomosok kincseről folyt a szó. Mire én azt mondom, hogy igen, hát ez az, az ezredes valami kincsről beszélt, amit hat pecsét őriz, vagy mi, csakhogy nekem meg sem fordult a fejemben, hogy ez fontos részlet lehet, hiszen a kincseket általában hét pecsét szokta őrizni, meg skarabeusbogarak. Mire ő megjegyzi, hogy nem érti, miért ütöttek szöveget a fejembe a médium szavai, ha tényleg minden kincset arany skarabeusok szoktak őrizni. Ne beszéljen úgy velem, mint egy gyanúsítottal, mondom neki, erre hangot vált, nevetgél. Ő azon nem csodálkozott, azt mondja, hogy a lány azt mondta, amit mondott, hiszen így vagy úgy, de biztosan beszélt neki Ardentí a fantazmagóriáiról, kipuhatólandó, hogy mint közvetítőt, felhasználhatja-e valamiféle asztrális kontaktusteremtéshez, ahogy azokban a körökben mondani szokás. Valóságos szívacs, fényképlemez az alany, olyan lehet a tudatalattija – azt mondja –, mint a vidámpark, feltehetőleg egész évben mossák az agyát a picatrixosok, nem lehetetlen, hogy önkívületi állapotban – merthogy komolyan csinálja ám, nem kamuzik, és nincs ki a négy kereke – olyan képek jelentek meg ismét a lelki szemei előtt, amelyeket korábban egyszer már jól megjegyzett magának.

Két nappal később viszont beállít hozzám De Angelis a kiadóba, és elújságolja, hogy másnap elment a lányhoz, és a lány, mit tesz Isten, nem volt sehol. Kérdi a szomszédokat, egyik se tud róla, nagyjából a fatális szertartás előtti délután óta nem látták, mire ő gyanút fog, behatol a lakásba, a lakásban minden a feje tetején áll, ágynemű a földön, párnák a sarokban, szétcincált újságok, kiborított fiókok. Hült helye a lánynak meg az ágyasának vagy szeretőjének vagy élettársának vagy mijének.

Ha tudok még valamit, jobb, ha beszélek, azt mondja, mert azért az mégis különös, hogy csak úgy eltűnt a médium, és erre mindössze két magyarázat lehetséges: vagy észrevette valaki, hogy ő, De Angelis, figyeli a lányt, vagy az tűnt fel, hogy egy Jacopo Belbo nevű egyén beszélni akar vele. Tehát az önkívületben mondottak igenis valami fontosra vonatkoztak, és még Azok sem gondolták volna, bárkik legyenek is, hogy ilyen sokat tud a lány.

– Mi van, ha valamelyik kollégám a fejébe veszi, hogy maga ölte meg? – kérdezte ekkor De Angelas egy finom mosollyal. – Jobb lesz – azt mondja –, ha összefogunk mi ketten.

Már-már kihozott a sodromból, pedig ez isten bizony nemigen szokott sikerülni senkinek; abból, hogy valaki nincs otthon, miért gondolja mindjárt, kérdeztem tőle, hogy megölték, mire ő visszakérdezett, hogy emlékszem-e még annak az ezredesnek az esetére. Erre azt mondtam neki, hogy akár megölték a lányt, akár elrabolták, annyi mindenestre biztos, hogy még aznap este, azalatt kellett történnie a dolognak, hogy én épp vele, De Angelisszel voltam, mire ő azt kérdezte, hogy mitől vagyok én ebben olyan biztos, hiszen éjfél tájt elbúcsúztunk egymástól, és ő igazán nem tudhatja, hogy utána mi történt; komolyan beszél-e, kérdem, mire ő: hogy olvastam-e már krimit életemben, mert akkor tudnom kéne, hogy a rendőrségnek kutyakötelessége gyanakodni bárkire, akinek nincs akkora alibije, mint egy ház, meg hogy ott helyben a fejét vehetik

szervátültetés céljából, ha van alibim éjjel egytől másnap reggelig.

Mit mondjak, Casaubon? Talán jobban tettem volna, ha elmondom neki, mi az igazság, de hát nyakas ember a magamfajta, képtelen vagyok meghátrálni.

Azért írok magának, mert ha nekem sikerült megtudnom a címét, De Angelisnek is sikerülhet; ha kapcsolatba kerülnek, legalább tudja, hogy milyen vonalat követtem én. Persze nem volt az valami nagyon egyenes vonal, tehát ha úgy gondolja, maga mondjon csak el nyugodtan mindent. Szégyellem magam, bocsásson meg, cinkosnak érzem magam valamiben, és kéne valami épp hogy elfogadható mentség, és nincs mentség. Nyilván a paraszti származásom miatt van ez, ilyenek a népek mi felénk, nagy bunkók vagyunk.

Micsoda história! Unheimlich, ahogy a német mondja. Üdvözlettel:

Jacopo Belbo

...eme megsokasodott, vakmerő összeesküvők-ké váló, titokzatos beavatottak: jezsuitizmus, magnetizmus, martinizmus, bölcsék köve, szomnambulizmus, eklekticizmus, minden ősiük van.

[C.-L. Cadet-Gassicourt, *LE TOMBEAU DE JACQUES DE MOLAY, Paris, Desenne, 1797, p. 91*]

Ideges lettem ettől a levéltől. Nem mintha attól féltém volna, hogy De Angelis keresni fog (ugyan már: a túlsó féltekén!), megfoghatatlanabb okai voltak az én szorongásomnak. Akkor úgy hittem: mérges vagyok, amiért egyszeriben újra a nyakamba szakad az a világ, amelyet faképnél hagytam. Azóta tudom, hogy a hasonlatosság vetette újabb cselét, analógiát szimatoltam újfent, ez kavart fel úgy. Ösztönös reakcióképpen azt hittem, az bosszant, hogy már megint Belbóval és az örökös büntudatával kell foglalkoznom. Úgy döntöttem, hogy nem törődöm ezzel az egésszel, Amparónak említést sem tettem a levélről.

Kapóra jött a második levél, amit Belbo két nappal később adott fel, épp azért, hogy megnyugtasson.

A médium-lány históriája tűrhetően lezárult. Egy rendőrspicli elmondta, hogy a lány szeretője balhéba keveredett, mert a saját szakállára eladogatott egy nagy tétel kábítószer, ahelyett hogy továbbította volna a becsületes nagybani kereskődnek, aki pedig már ki is fizette. Nagyon rosszul veszi ki magát náluk az ilyesmi. Hogy mentse a bőrét, felszívódott. A nőjét meg nyilván magával vitte. A lakásukban hagyott újságok közt kotorászva De Angelis számos *Picatrix*-szerű sajtóterméket talált, bennük egy sor, pirossal jó vastagon aláhúzkodott cikkel. Az egyik a templomosok kincséről szólt, a másik a rózsakeresztesekről, ők valami kastélyban vagy pincében vagy mi az ördögben laktak, ahová az volt kiírva: „post 120 annos patebo”¹⁸, és úgy beszéltek róluk, hogy ők a láthatatlan harminchatok. De Angelis számára tehát minden világos lett. A lány, úgy látszik, falta ezt a fajta irodalmat (ugyanazt, amit az ezredes is), aztán amikor transzba jött, felöklendezte. Az úgy ezzel lezárult, átkerült a kábítószeres csoporthoz.

Belbo leveléből csak úgy áradt a megkönnyebbülés. A legtakarékosabbnak kétségkívül a De Angelis-féle magyarázat látszott.

Tegnapelőtt este a periszkópban viszont az jutott eszembe, hogy a dolgok esetleg nagyon is másképpen estek: a médium tényleg Ardentit idézte, de olyasmit mondott, amiről azok a folyóiratok sohasem írtak, és amiről senkinek sem lett volna szabad tudnia. A picatrixesek közül valaki épp azért tüntette el az ezredest, hogy elhallgattassa, majd ugyanaz a valaki észrevette, hogy Belbo ki szeretné kérdezni a médiumot, és ezért a médiumot is eltette láb alól. Azután, hogy tévútra terelje a nyomozást, a szeretőjét is kinyírta, és rávett egy rendőrspiclit, hogy állítsa be úgy, mintha megszöktek volna.

Ilyen egyszerű ez, mármint ha van Terv. De volt-e? Hiszen a Tervet mi találtuk ki, és csak sokkal később. Lehetséges-e, hogy a valóság nemcsak túltesz a képzeleten, de

¹⁸ 120 év múlva megnyílok.

ráadásul még elébe is megy, vagyis hát megelőzi, hogy jóvátegye a képzelet által utóbb okozandó károkat?

Akkor, Brazíliában mégsem ezeket a gondolatokat ébresztette bennem a levél. Helyettük inkább megint az az érzésem támadt, hogy valami hasonlít valami másra. A bahiai utazásomra gondoltam, és egy egész délutánt azzal töltöttem, hogy kultikus könyveket és tárgyakat árusító helyeket jártam sorra, pedig azelőtt rájuk sem hederítettem. Eldugott boltocskákra bukkantam és szobrokkal és bálványokkal roskadásig zsúfolt polcokra. Vettem Yemanjá-perfumadorokat, szúrós szagú misztikus füstölőket, Jézus Szent Szíve nevű, édeskés szagú illatszóró palackokat, filléres amuletteket. És sok-sok könyvet találtam, az egyik hívőknek íródott, a másik a hívőket tanulmányozóknak, ilyen is volt meg olyan is, minden egy rakáson, ördögűzési útmutató, *Como adivinhar o futuro na bola de cristal*, *Hogyan jósoljunk kristálygömbből*-szerűségek és antropológiai kézikönyvek. Meg egy rózsakeresztesekről szóló monográfia.

Egyszeriben összeállt minden. Sátán-rítusok és mór szertartások a jeruzsálemi Templomban, afrikai varázslók az északkeleti lumpenproletároknak, a provins-i üzenet a százhusz esztendeivel és a rózsakeresztesek százhusz esztendei.

Mozgó mixer lettem-e, csak mindenféle leveket összekotyvasztani jó, vagy rövidzárlat okozója, mert belebotlottam mindenféle ősidők óta, maguktól gabalyodó, színes huzalokba? Megvettem azt a rózsakeresztesekről szóló könyvet. Aztán felrémlt bennem, hogy ha még néhány órácskát eltöltök ezekben a könyvesboltokban, legalább tíz Ardeni ezredessel meg médiummal találkozom.

Hazamentem, és hivatalosan közöltem Amparóval, hogy a világ csupa természettől elfajzás. Amparo enyhet ígért, és természetihíven fejeztük be a napot.

A 75-ös év vége felé jártunk. Elhatároztam, hogy kiverem a fejből a hasonlatosságokat, és minden energiámat a munkámnak szentelem. Végére is nem a rózsakeresztesekről, hanem az olasz kultúráról kellett órákat tartanom.

Tanulmányozni kezdtem a humanizmus filozófiáját, és fölfedeztem, hogy a világi újkor embere épp csak hogy kilépett a sötét középkorból, máris az a fényes ötlete támadt, hogy a Kabbalát és a mágiát fogja tanulmányozni.

Két éve társalkodtam már a mondókáikat recitáló humanistákkal, akik e mondókákkal csupa olyasmire óhajtották rávenni a természetet, amit a természet nem szándékozott megtenni, amikor is híreket kaptam Olaszországból. A régi elvtársaim, vagy legalábbis némelyek közülük, tarkón lövik azt, aki nem ért egyet velük, hogy olyasmit tétessenek meg így az emberekkel, amit az emberek nem szándékoznak megtenni.

Nem értettem. Arra a következtetésre jutottam, hogy én most már a harmadik világ részét képezem, és úgy döntöttem, hogy elmegyek Bahiába. Induláskor egy reneszánsz kultúrtörténetet meg azt a rózsakeresztesekről szóló könyvet vágtam a hónom alá: két év óta ott hevert felvágatlanul az egyik polcon.

A földkerekség minden hagyományát úgy kell tekinteni, mint egyetlen alapvető, a kezdet kezdetén a bűnös emberre és legelső ivadékkaira hagyományozott őshagyomány hagyományait.
 [Louis-Claude de Saint Martin, DE L'ESPRIT DES CHOSES, Paris, Laran, 1800, II, „De l'esprit des traditions en général”]

Megláttam hát Salvadort, Salvador da Bahia de Todos os Santos-t, a „néger Rómát” s az ő dombtetőkön magasodó vagy az öböl mentén meghúzódó háromszázhatvanöt templomát, szent helyeit az afrikai pantheon valamennyi istenségének.

Amparo ismert egy naiv festőt, aki nagy, biblikus és apokaliptikus látomásokkal zsúfolt, középkorias miniatúra-csillogású, kopt és bizánci elemektől ékes fatábla-képeket festett. Persze marxista volt, mondogatta, hogy küszöbön áll a forradalom, és álmodozással töltötte napjait a diadalmas tériszony Nosso Senhor do Bomfim nevű szentélyének sekrestyéiben, mennyezetről fürtszám lecsüngő és falakat beborító fogadalmi ajándékok sűrűjében, ezüst szíveknek, falábaknak és farkaroknak, tomboló vihart, hurrikánt, szökőárt túlélő szerencsés menekvés képeinek misztikus együttesét bámulva. Bevitt bennünket egy másik templom sekrestyéjébe, mely nagy, jacarandá-illatú bútorkkal volt teli.

– Kit ábrázol az a kép? – kérdezte Amparo a sekrestyéstől. – Szent Györgyöt?

Cinkos pillantást vetett ránk a sekrestyés:

– Szent Györgynek mondják, és jobb is így mondani, mert különben mérges lesz a plébános úr, de amúgy Oxossi az.

A festő két napig hurcolt bennünket templomból ki, templomba be, hadd tudjuk meg, mi rejlik a megfeketült és megkopott ezüsttálakra emlékeztető, díszes homlokzatok mögött. Csupa ránc, sánta templomszolgák kísértek, nyögték a sekrestyék a sok aranyat-ezüstöt, súlyos veretét és drágalátos rámát. A falak mentén, kristályüveg-fedelek mögött vérük hullató, nyílt sebeikben rubincseppeket csillantó szentek életnagyságú képei és véraláfutásos lábú, fájdalom facsarta Krisztusok trónoltak. Későbarokk aranyderengésben etruszk arcú angyalok, római griffek és napkeleti szirének kandikáltak le rám az oszlopfőkről.

Régi utcákat jártam, ámuldoztam a daloló utcaneveken: Rua da Agonia, Avenida dos Amores, Travessa de Chico Diabo... Akkortájt volt ez, amikor a kormány vagy a kormány nevében valaki belefogott már az óváros szanalásába, hogy megtisztítsa az ezernyi bordélyháztól, de még csak félig jutott. Az elhagyatott és hámlo falú, feszengve pompázó templomok tövében még ott sötétlettek a rossz szagú sikátorok, melyekben tizenéves néger prostituáltak hemzsegték, járdaszélen guggoló öreg kofák nyílt tűzön afrikai édességet kotyvasztottak, a szennyvízlefolyók közt stricik táncoltak csapatostul a legközelebbi bárból kiharsogó tranzistorzenére. A gyarmatosítók rég kislabizálhatatlan címert viselő régi palotái nyilvánosházakká lettek.

Harmadnap elkísértük kalauzunkat az egyik felsővárosi szálló bárjába, egy már újjáépített negyed luxus-régiségkereskedésekkel teli utcájába. Azt mondta a festő, hogy egy olasz úrral kell találkoznia: az illető meg akarja venni, mindegy, mennyiért, egy

háromszor két méteres képét, amelyen nyüzsgő angyali seregek végső csapást mérnek ama másfajta légiókra.

Így ismerkedtünk meg Agilè úrral. Szolid, hajszálcsozós, kétsoros öltöny a hőség ellenére, aranykeretes szemüveg, rózsás arc, ezüst-ősz haj. Úgy csókolt kezét Amparónak, mintha el sem tudná képzelni, mi más módja lehetne hölgyek köszöntésének, és aztán pezsgőt rendelt. A festő felállt, dolga volt, Agilè átadott neki egy köteg úti csekket, és megkérte, küldje el a művét a szállodába. Mi folytattuk a csevegést; Agilè folyékonyan beszélt portugálul, de úgy, mint aki Lisszabonban tanulta a nyelvet, és ez csak fokozta az emberben azt az érzést, hogy régi vágású úriemberrel van dolga. Agilè úr kikérdezett bennünket, eltűnődött, hogy nem genfi eredetű-e netán a nevem, érdeklődött Arnparo családfája felől is, de hogy, hogy nem, mindjárt sejtette, hogy Amparóék Reciféből valók. A saját származását homályban hagyta. – Olyan vagyok, akár az itteniek – mondta –, számtalan faj halmozódott fel a génjeimben... A nevem olasz, az egyik őszám régi birtoka után. Igen, lehet, hogy nemesember volt, de hát ki törődik az ilyesmivel manapság. Kíváncsiskodni jöttem Brazíliába. Minden formájában lenyűgöz a Hagymány.

Csinos vallástudományi könyvtára van, mondta, Milánóban, merthogy néhány éve ott él.

– Látogasson meg, ha egyszer hazamegy, sok érdekes dolgot tudok mutatni az afro-brazil rítusoktól egészen a késő-római kori Ízisz-kultuszokig.

– Imádom az Ízisz-kultuszokat – mondta Amparo, mert büszkeségből gyakran tettette magát buta libának. – Ön persze biztos mindent tud az ízisz-kultuszokról.

Agilè válasza szerény volt:

– Csak ami keveset láttam belőlük.

Amparo nem hagyta magát:

– Kétezer éve?

– Nem vagyok olyan fiatal, mint maga – mosolygott Agilè.

– Tisztára Cagliostro – viccelődtem. – Ugye, róla mondják, hogy amikor egyszer egy feszület előtt ment el, odamormogta a szolgájának: „Adta zsidaja, hiába figyelmeztettem, hogy vigyázzon aznap este, az istennek nem hallgatott rám”?

Agilè felkapta a fejét, megijedtem, hogy túl vaskosra sikerült a tréfa. Mentegetőzni akartam, de ő békülékenyen elmosolyodott, és leintett.

– Cagliostro szélhámós volt, mert nagyon is jól lehet tudni, hogy mikor és hol született, és nem is élt olyan nagyon sokáig. Hetvenkedett.

– Meghiszem azt.

– Cagliostro szélhámós volt – ismételte Agilè –, de ettől még létezhetek és létezhetnek olyan kiváltságos személyek, akik sok életet élnek. A modern tudomány oly keveset tud az öregedési folyamatokról; végül is elképzelhető, hogy a halandóságot csak a rossz neveltetés okozza. Cagliostro szélhámós volt, de Saint-Germain grófja nem, és amikor azt állította, hogy egyik-másik vegytani titkát a régi egyiptomiaktól tanulta, ő talán nem hetvenkedett. De soha senki nem hitt neki, ha efféle epizódokat emlegetett, így hát udvariasságból inkább úgy tett, mintha csak tréfálna.

– Ön viszont úgy tesz, mintha tréfálna, és ezzel azt sugallja, hogy igazat beszél – mondta Amparo.

– Kegyed nemcsak szép, hanem rendkívül éles felfogású is – bókoltt neki Agilè. – De könyörgök, mégse higgyen nekem. Ha meglátná, micsoda poros ragyogással vontak be a századok, egy csapásra elhervadna tőle a szépsége, és ezt én sohasem bocsátanám meg magamnak.

Amparót ezzel levette a lábáról, engem pedig elfogott a féltékenység. A templomokra tereltem a szót, meg arra a Szent György-Oxossit ábrázoló képre, amelyet láttunk. Agilè erre azt mondta, hogy vegyünk részt okvetlenül egy candomblén.

– Oda ne menjenek, ahol fizetni kell. Azok az igazi helyek, ahol ingyen is szívesen látják az embert, és még csak azt sem várják el tőle, hogy higgyen. Csak azt, de azt mindenképp, hogy megadja a kellő tiszteletet, hogy ugyanolyan türelemmel viseltesék a mások hite iránt, amilyen készséggel ők is elfogadják a maguk hitetlenségét. Ránézésre egyik-másik *pai* vagy *mae-de-santo* olyan, mintha egyenest a Tamás bátya kunyhójából mászott volna elő, de műveltségben felveszik a versenyt a Gregoriana bármelyik teológusával.

Amparo rátette a tenyerét a kezére.

– Vigyen el bennünket! – mondta. – Egyszer, évekkel ezelőtt voltam már egy umbanda-sátorban, de elmosódtak az emlékeim, csak valami nagy felfordulásra emlékszem...

Agilèt mintha zavarba hozta volna az érintés, de nem húzta el a kezét. A másik kezével viszont – s mint később tapasztalhattam, nála ez a töprengés jele volt – a mellényzsebébe nyúlt, és előkotort egy apró arany-ezüst dobozkát: orvosságos vagy dohányyszelence lehetett, a fedelét achátkő ékesítette. A bárasztalon gyertya égett, és Agilè, mintegy véletlenül, a lángjához tartotta a dobozkát. A tűz hevében az achátkő eltűnt, és leheletfinom, kékeszöldben és aranyszínben ragyogó miniatúra: virágkosaras pásztorlányka képe rajzolódott ki a helyén. Szórakozott áhítattal babrálta, akárha rózsafüzért morzsolgatna. Aztán észrevette, hogy nézem, elmosolyodott, és visszacsúsztatta a kis tárgyat a zsebébe.

– Felfordulást mondott? Kár volna, drága hölgyem, ha kegyed nemcsak éles felfogású, hanem túlérzékeny is volna. Ami pompás tulajdonság, ha bájjal és értelemmel párosul, de veszedelmes annak, aki úgy megy el bizonyos helyekre, hogy nem tudja, mit keressen, és mire számíthat... Egyébiránt ne tessék összekeverni az umbandát a candomblével. Ez utóbbi teljesen ősi, afro-brazil jelenség, a másik viszont eléggé kései hajtás, annak az eredménye, hogy a bennszült rítusok beoltódtak az európai ezoterikus kultúrával, azzal a misztikával, ami tulajdonképpen templomos hatás...

A templomosok. Rám találtak hát megint. Megmondtam Agilènak, hogy rólu k írtam a szakdolgozatomat. Érdeklődő pillantást vetett rám.

– Milyen furcsa véletlen, fiatal barátom! Hogy az ember itt, a Dél Keresztje alatt épp egy ifjú templomossal találkozók...

– Beavatottnak azért ne nézzen...

– Ugyan, Casaubon úr! Ha tudná, mennyi szélhámós garázdálkodik azok közt!

– Tudom, tudom.

– Na, hát akkor. De azért találkozunk, még mielőtt visszautaznának.

Másnapra beszéltünk meg randevút: mindhárman kíváncsiak voltunk a kikötői fedett piacra.

Találkoztunk is a megbeszélthelyen másnap reggel: halpiac volt az, arab szúk, falusi búcsú, mely elburjánzott, mint a rák, pokolbéli erők megszállta Lourdes, ahol esőcsinálók és révült, stigmás tenyerű kapucinusok békén megfértek egymással a belésükbe varrt imádságokat rejtő engesztelő zacskók, a fityiszt mutató jádekő-kezek, korall-szarvacskák, feszületek, Dávid-csillagok, prejudaikus vallási nemiség-szimbólumok, függőágyak, szőnyegek, szatyrok, szfinxek, szent szívek, bororo puzdrák, kagylóláncok közt. Az európai hódítók elfajzott misztikája minőségi rabszolgatudománnyal keveredett, ugyanúgy, ahogy a jelenlévők bőre is a legkülönbélebb elfeledett családfák történeteit regélte.

– Íme – mutatott körbe Agilè –, itt látható mindaz, amit a néprajzi kézikönyvek brazil szinkretizmusnak szoktak nevezni. Csúnya szó, nem is szereti a hivatalos tudomány. A legfennköltebb értelmű szinkretizmus azonban a minden vallást, minden tudást, minden filozófiát elérő és átható, egyetlen Hagyomány elismerését jelenti. Nem az a bölcs, aki kirekeszt, hanem az, aki egy nyálába fogja a fénycsóvákat, bárhonnan jöjjenek is... Úgyhogy ezek a rabszolgák vagy rabszolgáivadékok bölcsőbbek, mint a Sorbonne néprajzosa. Ugye, kegyed, legalább kegyed érti, amit mondok, szépséges hölgyem?

– Az eszettel nem – mondta Amparo. – A méhemmel. Megbocsásson, de úgy képzelem, hogy Saint-Germain grófja nem így beszélt. Én itt születtem, tudja, ebben az országban, és amit nem tudok, az is üzen nekem valahonnan, azt hiszem, innen...

S azzal megérintette a mellét.

– Hogy is mondta Lambertini bíboros azon a bizonyos estélyen egy szépasszonynak, aki tündöklő drágakő-keresztet viselt a dekoltázsában? Mely öröm meghalni e kálváriadombon! Hát ilyen öröm volna nekem is beléhallgatóznom azokba a hangokba. De hadd kérjek ezennel bocsánatot önöktől, mindkettejüktől. Az én időmben az ember akár a kárhozat árán is megadta a kellemnek kijáró tiszteletet. Most nyilván egyedül szeretnének maradni. Majd keressük egymást.

– Az apád lehetne – vettem oda Amparónak, miközben végigvonszoltam az áruspultok előtt.

– Az ükapám is akár. Értésünkre adta, hogy legalább ezeréves. A fáraó múmiájára vagy féltékeny?

– Bárkire, aki fényt gyűjt a fejedben.

– De jó! Ez a szerelem.

Egyik nap, amikor arról mesélt, hogy jól ismerte Jeruzsálemben Poncius Pilátust, részletesen leírta, milyen volt a helytartó háza, és felsorolta, mely fogásokat szolgáltak ott fel vacsorára. Rohan bíboros azt hitte, képzelés csak, amit hall, így hát odafordult Saint-Germain grófnak inasához, egy ősz hajú, becsületes kinézetű öregemberhez:

– Barátom – mondta neki –, bajosan hiszem, amit a gazdája mond. Hogy hasbeszélő, az hagyján; hogy aranyat csinál, rendben van; de hogy kétezer éves, és Poncius Pilátussal is találkozott, azt már sokallom. Talán maga is ott volt?

– Ó, én nem, főtisztelendő uram – válaszolta ártatlanul az inas –, én a gróf urat még csak négyszáz éve szolgálom.

[Collin de Plancy, DICTIONNAIRE INFERNAL, Paris, Mellier, 1844, p. 434.]

Az elkövetkező napok során magával ragadott Salvador. A szállodában csak keveset időztem. A rózsakeresztesekről szóló könyv jegyzeteit lapozgatva egyszer csak megakadt a szemem egy Saint-Germain grófjára célzó utaláson. Nocsak, nocsak, gondoltam, tout se tient.

Róla írta Voltaire: „c' est un homme qui ne meurt jamais et qui sait tout”, Nagy Frigyes azonban azt válaszolta neki erre, hogy „c' est un comte pour rire”¹⁹. Horace Walpole úgy emlegette, mint olaszt vagy spanyolt vagy lengyelt, aki nagy vagyont szedett össze Mexikóban, majd pedig a felesége ékszereivel Konstantinápolyba szökött. A legbiztosabbakat annak a madame de Hausset-nak a visszaemlékezéseiből lehet tudni, aki Pompadour asszony szobalánya volt. (Szép kis ajánlólevél, jegyezte meg epésen Amparo.) Különféle neveken bukkant fel: Brüsszelben Surmont-nak, Lipcsében Weldone-nak, továbbá még Aymar, Bedmar vagy Belmar márkinak, Soltikoff grófnak is nevezte magát. 1745-ben, Londonban letartóztatják – itt hegedű- és clavicembaloművészként, mint szalonmuzsikus jeleskedett –; három évvel később, Párizsban mint tinktúra-szakértő ajánlja fel szolgálatait XV. Lajosnak, és egy lakosztályt kér érte cserébe Chambord várában. A király diplomáciai megbízatással Hollandiába küldi, ahol is valami bajt kever, és ismét Londonba szökök. 1762-ben Oroszországban, majd megint Belgiumban találjuk. Itt találkozik vele Casanova, és elmondja neki, hogyan változtatott arannyá egy pénzdarabot. 1776-ban Nagy Frigyes udvarába kerül, különféle vegyi tervezeteket tár elébe, és nyolc évvel később a hesseni tartománygrófnál, Schleswigben hal meg, ahol egy festékgyárat készült éppen tető alá hozni.

Semmi különös: tipikus tizennyolcadik századi kalandortörténet, amilyen a Casanováé, csak kevesebb benne a szerelem, vagy a Cagliostroé, csak nem olyan színpadiasan szemfényvesztő. Saint-Germain grófnak apróbb ballépésektől eltekintve tulajdonképpen van hitele a hatalmasoknál, akiket az alkímia némileg

¹⁹ Olyan ember, aki sosem hal meg, és mindent tud... nevetséges gróf.

indusztriális színezetű csodáival kecsgetet. Csak épp ökörlötte, nyilván a saját kezdeményezésére is, lábra kap a halhatatlanságáról szóló mendemonda. Fesztelenül hivatkozik a szalonokban mindenféle régmúlt eseményekre úgy, mintha szemtanújuk lett volna, és ha csak módjával, visszafogottan is, de ápolgatja a saját legendáját.

A könyv többek közt idézett Giovanni Papini *Gog*-jából egy részletet, mely egy óceánjáró fedélzetén lejátszódó éjszakai találkozást ír le: ennek az ezredéves múlt terhét, tolakodó emlékek állandó rohamát nyögő Saint-Germain grófnak az érezhető kétségbeesése a Borges-féle Funes „el memoriosos”-t juttatta az eszembe, jóllehet Papini szövege 1930-ban íródott. „Ne képzelje, hogy irigylésre méltó a sorsunk” mondja a gróf Gognak. „Egypár évszázad után gyógyíthatatlan csömör lesz úrrá szegény halhatatlanokon. A világ egyhangú, az emberek nem tanulnak semmit, és nemzedékről nemzedékre ugyanazokat a botlásokat és borzalmakat követik el, az események nem ismétlődnek, de hasonlítanak egymásra... elfogynak az újdonságok, a meglepetések, a fölfedezések. Most, hogy csak a Vörös-tenger hall bennünket, bevallhatom önnek: meguntam a halhatatlanságomat. Nincs a földnek több titka előttem, s nem reménykedem többé a magamfajtában.”

– Furcsa egy alak – szűrtem le a következtetést. – Agilè barátunk nyilván őt játssza el. Érett, kissé enervált úriember, pénze van, utazgatásra való ideje is van, és vonzódik a természetfeletti dolgokhoz.

– Következetes reakciós, aki mer dekadens lenni. Tulajdonképpjobbban szeretem a burzsujokat, mint a demokratákat – mondta Amparo.

– Women power²⁰ így, women power úgy, aztán eldobod magad egy kézcsóktól.

– Ti neveltetek így bennünket évszázadokon keresztül. Bírjátok most ki, hogy csak lassanként szabadulunk fel. Azt azért nem mondtam, hogy feleségül szeretnék menni hozzá.

– Még szerencse.

Agilè hívott fel telefonon egy héttel később. Elintézte, hogy este elmehetünk egy terreiro de candombléba. A szertartáson nem vehetünk részt, mert a lalorixá nem bízik a turistákban, de a kezdés előtt ő maga fogad bennünket, és mindent megmutat.

Agilè kocsival jött értünk; a favelákon át, a dombon túlra mentünk. Bérkaszárnya-küllemű épület előtt álltunk meg, lehangoló hely volt, de a bejáratnál füstölővel fogadott, azzal tisztított meg bennünket egy öreg néger. Beljebb kerülve, egy dísztelen kis kertben jókora pálmalevelekből rakott óriás kosárszerűséget pillantottunk meg, rajta néhány helyi finomság, az úgynevezett *comidas de santo*.

Bent egy nagy tereembe jutottunk, a falakon rengeteg kép, fogadalmi táblácskafélék, afrikai maszkok. Agilè elmagyarázta, mi mire szolgál: hátul a padokra a beavatlanok ülnek, oldalt az emelvényre a hangszerek kerülnek, a székek az Ogã-*knak* vannak odátéve.

– Ők olyan köztisztelőben álló emberek, akik nem feltétlenül hívők, de azért tisztelik ezt a kultuszt. Itt, Bahiában a nagy Jorge Amado is az egyik terreiro Ogã-*ja*. Iansa, a háború és a szelek úrnője választotta azzá...

²⁰ Nőhatalom.

– Honnan származnak ezek az istenségek? – kérdeztem.

– Bonyolult. Van először is egy szudáni ág, ez már a rabszolgaság kezdetekor megjelenik északon, és belőle ered az orixák, vagyis az afrikai istenségek candombléja. A déli államokban a bantu csoportok hatása érvényesül, és ebből egymásután következnek a további keveredések. Az északi kultuszok hűek maradnak az ősi afrikai vallásokhoz, délen azonban az eredeti macumba umbandává fejlődik, amit viszont újabb hatások érnek a katolicizmus, a Kardec-féle spiritizmus és az európai okkultizmus részéről...

– A templomosoknak tehát semmi közük a mai estéhez.

– A templomosokat metaforának szántam. Tény, hogy a mai estéhez nincs közük. De a szinkretizmus nagyon ravaszul működik. Észrevette odakint, a comidas de santo mellett azt a vasvillás krampuszféle kis szobrot, a lába elé rakott fogadalmi ajándékokkal? Az a vasfigura az Exut ábrázolja, az Exunak pedig nagyon nagy hatalma van az umbandában, a candombléban viszont semmi. Ennek ellenére a candombléban is tisztelik, hírvivő szellemnek, amolyan elfajzott Mercurius-félének tekintik. Az umbandában az embert az Exu szállja meg, itt nem. Mégis szívélyesen illik bánni vele, biztos, ami biztos. Nézze csak, mi van ott a falon...

Két színes szoborra mutatott, az egyik meztelen indiánt, a másik fehér ruhás öreg néger rabszolgát ábrázolt, amint ül és pipázik.

– Az ott egy *caboclo* meg egy *preto velho*, két elhunytak a szelleme: ezek az umbanda-ritusokban nagyon fontosak. Hogy mit keresnek itt? Fogadják a hódolatot. Csinálniuk semmit se kell, mert a candomblé csak az afrikai orixákkal tart kapcsolatot, de azért őket sem illik megtagadni.

– Végül is mi a közös ezekben az egyházakban?

– Valamennyi afro-brazil kultusz jellegzetessége, mondjuk, az, hogy a szertartás közben a beavatottak mintegy önkívületbe esnek, és megszállja őket egy magasabb rendű lény. A candombléban az orixák, az umbandában az elhunytak szellemei...

– Istenem, egészen elfelejtettem már a hazámat is meg a fajtámat is – mondta Amparo. – Egy kis Európa meg egy kis történelmi materializmus, és kész, minden ki ment a fejemből, pedig ezeket a történeteket már a nagyanyám is mesélte nekem...

– Egy kis történelmi materializmus? – mosolygott rá Agilè. – Mintha már hallottam volna róla. Valami Trier környékéről ismert világvége-kultusz, ugye?

Megszorítottam Amparo karját:

– *No pasarán*,²¹ édes.

– Jézus Mária — mormogta Amparo.

Agilè meghallotta kurta, félhangos dialógusunkat, de nem zavartatta magát.

– A szinkretizmus bármire képes, kedveském. Ha óhajta, elő tudom adni ennek az egész történetnek a politikai változatát is. A tizenkilencedik század törvényei ismét szabaddá teszik a rabszolgákat, de a nagy igyekezetben, hogy nyoma se maradjon a rabszolgasors bélyegének, hamuvá ég minden rabszolgakereskedelmi irat. A rabszolgák formailag szabad, de múlt nélküli emberekké lesznek. Családi identitás híján, nosza, megpróbálkoznak a kollektív identitás helyreállításával. Visszanyúlnak a gyökerekhez. Ők így, ezáltal szegülnek szembe, ahogy kiskegyedék, amúgy fiatalosan mondani szokták, az uralkodó erőekkel.

²¹ Nem törnek át. (Antifasiszta jelszó a spanyol polgárháború idejéből.)

– De hát az előbb meg azt mondta, hogy azok az európai szekták is belekeveredtek a dologba... – csodálkozott Amparo.

– Kedveském, a tisztaság luxus, és a rabszolgák csak ahhoz nyúlhatnak, ami van. De bosszút állnak. Nem is sejti, mennyi fehér foglyot ejtettek azóta. Az eredeti afrikai kultuszoknak ugyanaz volt a gyengéjük, mint minden más vallásnak: helyileg és etnikailag korlátozottak, rövidlátók voltak. A hódítók mítoszaival találkozáskor megismételték egy réges-régi csodát: új életre keltették azokat a titkos kultuszokat, amelyek a második és harmadik évszázad Földközi-tenger-vidékén, a hanyatló Rómát Perzsiából, Egyiptomból, a preudaikus Palesztinából érő erjesztő hatások közepette tenyésztették... A késő-római korban a földközi-tengeri vallásosság áramai már együtt érik el Afrikát, és Afrika magába gyűjti, sűríti őket. Európát megrontja az államérdeklődés, Afrika viszont tudást konzervál, olyan tudáskincset, amelyet már az egyiptomi időkben is őrzött és terjesztett, majd átadott a görögöknek, akik viszont tönkretették.

Van egy test, amely magában foglalja az egész világmindenséget, s ezt kör alakúnak ábrázolják, mivelhogy a Mindenség alakja: kör... Úgy képzel el mármost, hogy ennek a testnek a köre alatt, középen, a teljes kör és a zodiákus kör között, e két kört egymástól elválasztva és, hogy úgy mondjam, a zodiákust körülhatárolva, együtt a planétákkal, a zodiákus mentén helyezkedik el a 36 dékán... Királyok váltakozása, városok emelkedése, éhínség, pestis, árapály, földrengések: semmi sincs a dékánok hatása nélkül... [CORPUS HERMETICUM, Stobaeus, excerptum VI]

– No, de mi az a tudás?

– Tudja maga, micsoda nagy korszak volt a Krisztus utáni második és harmadik évszázad? Nem a hanyatló birodalom pompája, hanem amiatt, ami ugyanez idő tájt a mediterráneumon virágzott. Rómában a pretoriánusok sorra nyúzták a császáraikat, a Földközi-tenger más vidékein meg Apuleiusnak, az ízisz-misztériumoknak, a neoplatonizmus vagy a gnózis képében diadalmasan visszatérő spiritualizmusnak a korszaka virágzott... A régi szép idők, amikor a keresztények még nem jutottak hatalomra, hogy az eretnekeket a halálba küldjék. Micsoda nagyszerű kor volt az, a Nousz kora, csupa villámzó extázis, nyüzsgő jelenés, emanáció, démon és angyalsereg! Szórványok összefüggéstelen összessége, amióta világ a világ, ősrégtől fogva létezik az a tudás, régebbi, mint Püthagorasz, az indiai brahmanok, a zsidók, a mágusok, a gümnoszofisták vagy akár a messzi Észak barbárjai, Gallia és a brit szigetek druidái. A görögök úgy vélték, hogy a barbárok azért barbárok, mert nem tudják kifejezni magukat a saját nyelvükön, mivelhogy a kifinomult görög fülek ugatásnak hallották a beszédüket. Ez a kor viszont rádöbben, hogy a barbárok sokkal többet tudnak, mint a görögök, és pedig épp azért, mert olyan hozzáférhetetlen a nyelvük. Azt hiszi, hogy azok, akik ma este táncolni fognak, tudják, mi az értelme valamennyi általuk előadandó mondókának és бүvös névnek? Szerencsére nem tudják, hiszen az ismeretlen név úgy működik, mint valami légzőgyakorlat vagy misztikus szolmizálás. Az Antoninusok kora... Csodálatos megfelelésekkel, finom hasonlóságokkal volt teli a világ, ezeket feltárni és általuk feltárulni pedig álom, orákulum, mágia útján kellett, mely úgy hat a természetre és annak erőire, hogy hasonlót a hasonlóval mozgat. A tudás megfoghatatlan, illékony, nem tűr semmilyen mértéket. Ezért Hermész volt ebben a korban a diadalmas isten, minden agyafúrtságok kieszelője, a keresztutak, a latrok istene; de ő alkotta meg az írást, a kerülgetés és differenciálás művészetét is, meg a hajózást, mely oda visz, ahol vége minden határnak, és a horizonton minden egybemosódik, meg a darut, köveket a földről fölemelni, meg a fegyvereket, az életet halállá változtatni, meg a vízi szivattyúkat, súlyos matériát megkönnyíteni, meg a filozófiát, áltatni és becsapni... És tudja, hol van ma Hermész? Itt, ni, láthatta az ajtónál, Exunak hívják, istenek hírvivője, közvetít, kalmárkodik, nem ismer különbséget jó és rossz között.

Jókedvű bizalmatlansággal méregetett bennünket.

– Önök nyilván azt hiszik, hogy én itt nagy serényen ugyanazt teszem az istenekkel, amit Hermész az áru újraelosztásával. Nézzék csak ezt a kis könyvet, ma reggel vettem a Pelourinho egyik olcsó könyvesboltjában. Szent Ciprián-féle mágiák és misztériumok, receptek szerelmi varázslásra vagy az ellenségünk meghalasztására, angyalokat és a Szűzanyát idéző fohászok. Népi irodalom az itteni fekete bőrű misztikusoknak. Csakhogy a szóban forgó szent nem más, mint antiochiai Szent Ciprián, akiről rengeteg mindent megírtak ám az ezüstkori évszázadaiban. A szülei azt akarják, hogy mindenről tájékozódjék, tudja meg, mi van földön, égen és tengeren, elküldik tehát a legtávolabbi országokba titkokat tanulni, hogy fedezze fel, miképpen teremnek és pusztulnak a gyógyfüvek, és ismerje meg a növényekben és állatokban lappangó erőket, azokat, amelyek nem a természetrajznak megfelelően, hanem a régésrég múlt korokig visszanyúló hagyományokba ágyazódott okkult tudományosság szerint hatnak. Ciprián Apollónnak és a kígyódramaturgiának szenteli hát magát, megismeri a Mithrasz-misztériumokat, tizenöt évesen tizenöt hierophantosz vezetésével részt vesz az Olümposz hegnyén az Evilági Fejedelmet idéző és terveit befolyásoló szertartásokon, Argoszban beavatják Héra misztériumaiba, Phrügiában elsajátítja a hepatoszkópia művészetét, és nincs most már földön, égen és tengeren semmi, amit ne tudna Ciprián, legyen szó akármiféle agyrémről, tudományos tárgyról vagy fortélyról, például a kézírás varázslat útján való megváltoztatásáról. Memfisz föld alatti templomaiban megtanulja, hogy mi módon kommunikálnak a démonok a földi dolgokkal, miféle földi helyektől irtóznak, mely földi tárgyakat szeretnek, meg hogy miképpen népesítik be a sötétséget, micsoda ellenállást tanúsítanak egy s más téren, miként tudnak a hatalmukba keríteni testeket és lelkeket, és hogy mit tesz végül is magasrendű tudás, emlékezet, rettegés, illúzió vagy a földmozgás-keltésnek meg a földmélyi áramokra való hatásnak a csínja-bínja... Azután sajnos, megtér, de valami a tudományából azért csak megmarad, tovább öröklődik, és most tessék, itt bukkan elő megint, ennek az önök szerint bálványimádó, rongyos népségnek a szavaiban és a fejében. Drága barátném, kegyed az imént úgy nézett rám, mint egy afféle ci-devant-ra. Ugyan, melyikünk él a múltban? Kegyed, aki meg óhajta ajándékozni ezt az országot a munkásság és az ipar évszázadának minden borzalmával, vagy én, aki azt akarom, hogy a mi szegény Európánk is találjon vissza ezeknek a rabszolgáivadékoknak a természetességéhez és a hitéhez?

– Jézus Mária! – szörnyülködött Amparo. – Maga is tudja, hogy az csak arra való, hogy nyugton maradjanak...

– Nyugton? Nem. Inkább várakozásteljesen. Várakozni tudás nélkül mennyország sincs: épp maguk, európaiak bizonygatták ezt nekünk.

– Mióta vagyok én európai?

– Nem a bőr színe számít, hanem a Hagyományba vetett hit. Azért, hogy a jólétbe zsibadt Nyugat ismét megtanuljon várakozni, az itteniek fizetnek, és szenvednek is talán, de ők még beszélnek a természeti szellemek, az egek, a vizek nyelvét...

– Maguk megint kizsákmányolnak bennünket.

– Megint?

– Igen, gróf úr, pedig nyolcvankilencben önnek egyszer már megjöhetett volna az esze. Mert ha megunjuk, akkor: nyissz!

És angyali mosollyal elhúzta a kifeszített, gyönyörű kezét a torka előtt.

Amparónak még a fogát is kívántam.

– Roppant drámai – mondta Agilè, miközben előhalászta a zsebéből és két kézzel babrálni kezdte a dohányszelencéjét. – Szóval felismert. Igen ám, de nyolcvankilencben nem rabszolgák nyisszantgatták le a fejeket, hanem ugyanazok a derék polgárok, akiket kiskegyed állítólag úgy utál. Meg aztán annyi sok évszázad alatt épp elég nyakazást látott már Saint-Germain grófja, és épp elégszer azt is, amint visszaforrnak a helyükre azok a lenyisszantott fejek. De nézzék csak, ott jön a mae-de-santo, a Ialorixá.

Nyugodt, nyájas, egyszerű, kulturált jelenség volt a terreiro apátnője. Nagy darab, sugárzó mosolyú néger nő. Szakasztott, akár egy háztartásbeli, de amikor szóba elegyedtünk, mindjárt megértettem, hogyan is tarthatják a kezükben Salvador kulturális életét az ilyesfajta asszonyok.

– Személyek vagy erők az orixák? – kérdeztem tőle. A mae-de-santo azt felelte, hogy erők, persze hogy azok: víz, szél, lomb, szivárvány. De ki tilthatja meg az egyszerű embereknek, hogy vitézeknek, nőknek, katolikus szenteknek lássák őket? Miért, kérdezte, maguk talán nem egy bizonyos kozmikus erőt imádnak annyi sok szűz hajadon képében? Az a fő, hogy az erőt imádjuk, a külső meg igazodjék kinek-kinek a felfogóképességéhez.

Azután hívott, hogy menjünk vele a hátsó kertbe, nézzük meg együtt a kápolnákat, még mielőtt a rítus elkezdődne. A kápolnák az orixák házai voltak. Bahiai viseletben pompázó néger lányok csapata készülődött nagy vígan.

Az orixák házai úgy sorakoztak a kertben, mint egy kálváriadomb stációi, és kívül egy-egy szent képe volt rajtuk, mindegyiken a magáé. Belül harsányan tarka virágok, szobrocskák, frissen főzött áldozati étkek. A fehér az Oxalá, a kék és rózsaszín a Yemanjá, a vörös és a fehér a Xangô, a sárga és az arany az Ogun színe... A beavatottak letérdeltek, megcsókolták a küszöböt, és megérintették a homlokukat meg a fülük hátsó tövét.

– Tulajdonképpen – kérdeztem – most akkor azonos vagy nem azonos Yemanjá a Szeplőtelen Miasszonyunkkal? És Szent Jeromos-e Xangô vagy sem?

– Ne tegyen fel ilyen kínos kérdéseket – figyelmeztetett Agilè. – Az umbandában ez még bonyolultabb. Az Oxalá-vonalhoz tartozik Szent Antal meg Kozma és Damján. A Yemanjá-vonalhoz szirének, sellők, tengeri és folyami caboclók, matrózok és vezérlő csillagok tartoznak. A napkeleti vonalhoz hinduk, orvosok, tudósok, arabok és marokkóiak, japánok, kínaiak, mongolok, egyiptomiak, aztékok, inkák, karibiak és rómaiak. Az Oxossi-vonalhoz a nap, a hold, a vizesések caboclója és a négereké is. Az Ogun-vonalhoz Ogun Beira-Mar, Rompe-Mato, Iára, Megé, Narueé... Szóval, mikor hogy.

– Jézusom – mondta megint Amparo.

– Nem Jézus, hanem Oxalá – súgtam a fülébe. – Ne félj, no pasarán.

Mutatott nekünk a Ialorixá egypár maskarát, most vitték be őket a templomba a lányok. Jókora szalmacsuklyák voltak ezek, akkor bújnak beléjük a médiumok, amikor az istenség lassanként megszállja őket, és transzba esnek. Szeméremből csinálják így, bár vannak terreirók, ahol födetlen arccal táncolnak a kiválasztottak, közszemlére téve így az elragadtatottságukat. A beavatottat azonban védeni, tisztelni kell, ne sértsék kíváncsiságukkal az avatatlanok, illetve azok, akik nem érthetik, micsoda ujjongás és kegyelem árad szét a bensőjében. Ebben a terreiróban ez így szokás, mondta, s ezért

nem is szívesen engednek be idegeneket. Talán majd egyszer, ki tudja, tette hozzá. A viszontlátásra, búcsúztunk.

Aztán mégsem akart az utunkra engedni bennünket, amíg meg nem kínál, ha nem is a kosarakból, mert azokhoz a rítus végéig nem volt szabad nyúlni, de legalább a saját konyhájáról egy kis comida de santóval. Hátramentünk vele, és színpompás lakoma várt ott ránk: mandioca, pimenta, coco, amendoim, gemgibre, moqueca de siri mole, vatapá, efó, caruru, fekete bab farofával, afrikai fűszerek illatoztak lágyan, édes és csípős trópusi ízeket kóstoltunk áhítattal, tudván, hogy a régi szudáni istenek eledelét esszük. Joggal, mondta a Ialorixá, mert ha nem tudunk is róla, mindegyikünk valamelyik orixának a gyermeke, gyakran még azt is meg lehet mondani, hogy melyiké. Nagy merészen megkérdeztem, hogy akkor én kinek a gyermeke vagyok. A Ialorixá húzódozott, mondván, hogy nem lehet azt olyan biztosan megállapítani, de aztán mégiscsak megvizsgálta a tenyeremet, végighúzta rajta az ujjait, a szemembe nézett, és végül közölte:

– Oxalá fia vagy.

Dagadt a keblem. Amparo most már megnyugodott, és javasolta: azt is derítsük ki, hogy Agilè úr vajon kinek a fia, de Agilè kijelentette, hogy ő erre inkább nem kíváncsi.

Hazaérve így szólt Amparo:

– Láttad a kezét? Az életvonal helyén sok kis szaggatott vonal húzódik. Mint amikor kő kerül egy patak útjába, és a patak egy méterrel odább folyik tovább. Egy csomószor meg kellett volna már hálnia annak, akinek ilyen életvonala van.

– A hosszútávú lélekvándorlás világbajnoka.

– No pasarán – nevetett Amparo.

Váltakozták és titkolják a nevüket, hazudnak a korukat illetően, és a saját állításuk szerint nem ismerik fel őket, ebből is nyilvánvalóan nincs tehát az a logikus, aki tagadhatná, hogy szükségképp létezniök is kell csakugyan.

[Heinrich Neuhaus, PIA ET ULTIMISSIMA ADMONESTATIO DE FRATRIBUS ROSEAE-CRUCIS, NIMIRUM: AN SINT? QUALES SINT? UNDE NOMEN ILLUD SIBI ASCIVERINT, Danzig, Schmidlin, 1618, fr. kiad. 1623, p. 5]

Heszed, monda Diotallevi, a malaszt és a szeretet szefirája, fehér tűz, déli szél. Tegnapelőtt este a periszkópban úgy gondoltam, hogy az utolsó bahiai napjaim e jegyben teltek Amparóval.

Eszembe jutott – mi minden eszébe nem jut az embernek, ha órákon át csak vár és vár a sötétben! – az egyik utolsó este. Egész nap csak jártuk az utcákat, tereket, fájt már a lábunk, és hamar lefeküdtünk, de álmosak nem voltunk még. Amparo a párnának dőlve embrióformán összekucorodott, és úgy tett, mintha a két felhúzott, enyhén szétnyíló térde között az egyik umbanda-kézikönyvemet olvasná. Időnként lomhán hanyatt dőlt, széjjeltárta a lábát, a könyvet a hasára ejtette, és hallgatta, mit találtam már megint a rózsakeresztesekről szóló könyvben, mert én meg azt olvastam. Szép este volt, de – ahogy irodalomtól bódultán Belbo írná a fájljaiban – szellő se rezdült. Jóféle szállóban vettünk ki szobát, az ablak a tengerre nyílt, és a még világos konyhabenyílóban egy kosárról trópusi gyümölcs mosolygott rám: aznap reggel vettem a piacon.

– Azt írja itt, hogy 1614-ben Németországban egy anonim írás jelenik meg ezzel a címmel: *Allgemeine und general Reformation der gantzen weiten Weit*, vagyis *Az egész nagyvilág általános és teljes megreformálása, amiképpen a Rózsakereszt Tiszteletre Méltó Testvériségének Fama Fraternalitatis Európa valamennyi tudósához és fejedelméhez szólván leírja, valamint ama Haselmeyer Úrnak rövid válasza, akit a Jezsuiták ez okból tömlöcbe vettek, majd pedig gályapadhoz láncoltának. Frissen kinyomattatott s az őszinte szíveknek élébe táratott. Kiadatott Kasselben Wilhelm Wessel által.*

– Nem hosszú ez egy kicsit?

– A tizenhetedik században, úgy látszik, minden cím ilyen volt. A la Lina Wertmüller. Ez egy satirikus mű, mese valamiféle általános emberiségreformról, többnyire Traiano Boccalini *Pamasszusi beszámoló*i-ból másolták ki. De van benne egy kisebb irat, egy pamflet, egy tíz-tizenkét oldalnyi kiáltványféle, a *Fama Fraternalitatis*, és ezt egy évvel később külön is kiadták újra, egy időben egy másik, ezúttal latin nyelvű manifestummal, a *Confessiofraternalitatis Roseae Crucis, ad eruditos Europae*-val. Mindkettőben a Rózsakeresztesek rendje mutatkozik be, és az alapítójáról, a titokzatos C. R.-ről beszél. Csak később és más források alapján derül vagy derítik ki, hogy egy bizonyos Christian Rosencreutzról van szó.

– Miért nincs kiírva a teljes neve?

– Annyi itt a kezdőbetű, mint a nyű, senkit nem neveznek néven, mindenkit G. G. M. P. I-nek meg mit tudom én még hogy hívnak, és ha valakit egész szívhez szólóan becézni akarnak, azt is úgy emlegetik, hogy P. D. Ez az írás C. R. tanulóveiről számol be, elmondja, hogy C. R. először is a Szent Sírt keresi fel, majd

Damaszkuszba megy, azután Egyiptomba, onnan pedig Fezbe, ahol annak idején a muzulmán bölcselet egyik szentélye kellett, hogy legyen. Görögül és latinul már tudott a mi derék Christianunk, úgyhogy most a keleti nyelveket is elsajátítja, továbbá fizikát, matematikát, természettudományokat tanul, és magába szívja mindazt, amit az arabok és az afrikaiak ezer év alatt kiokoskodtak, el egészen a Kabbaláig és a mágiáig, sőt, egy *Liber M* című titokzatos könyvet még le is fordít latinra; elég az hozzá, hogy birtokába jut a makro- és a mikrokozmosz valamennyi titkának. Akkor már két évszázada divatban volt minden, ami keleti, különösen az olyasmi, amit a kutya sem értett.

– Mindig ezt csinálják. Éhes, frusztrált, kizsákmányolt? Kérjen a titkok kelyhéből! Nesze – nyújtott felém egy frissen sodort jointot. – Jóféle. Tessék: te is a kábulatot keresed.

– Igen, de én tudom, hogy ez csak vegytan és kész. Titok egy szál se, feldobja azt is, aki nem tud héberül. Gyere.

– Várj. Rosencreutz ezután Spanyolországba megy, ott is magáévá teszi a legokkultabb tanokat, és ahogy a szöveg mondja, mind közelebb és közelebb jut mindennemű tudás Centrumához. És a sok utazás során, ami egy korabeli értelmiségi számára tényleg totálbölcesség-trip kellett, hogy legyen, rájön, hogy egy társaságot kell alakítani, amely Európa minden uralkodójának megmutatja a tudáshoz és a jószághoz vezető utakat.

– Eredeti ötlet. Érdemes volt annyit tanulnia. Kérek mamayát.

– A frigóban van. Légy szíves, hozz magadnak, én most dolgozom.

– Ha dolgozol, akkor hangya vagy, és akkor gyűjtsd be te az eleséget, ahogy a hangyához illik.

– A mamaya luxus, úgyhogy a tücsök keljen fel. Vagy én kelek fel, és te olvasol.

– Jézus Mária, csak azt ne! Gyűlölöm a fehér ember kultúráját. Megyek már.

Amparo elindult a konyhabenyítő felé, és jólesett ellenfényben is megkívánnom őt. És közben C. R. visszatért Németországba, és ahelyett hogy a fémek átváltoztatásával kezdett volna foglalatatoskodni, merthogy a roppant tudásával ezt most már megtehette volna, inkább a szellemi reformációnak szentelte magát. Megalakította a Testvériséget, és mágikus nyelvet és írást talált ki hozzá, az eljövendő testvérek bölcességét megalapozandó.

– Vigyázz, hé, lecsöpögteted a könyvet, a számba tedd, hé, ne hülyéskedj, így, na, végre. De isteni ez a mamaya, az anyja-mamája Rosencreutz!... Na, és azt tudod-e, hogy az első rózsakeresztesek már az első években megírták mindazt, ami megvilágosíthatna volna az igazságra áhító világot?

– Mit írtak meg?

– Ez az, amit a manifesztum nem árul el, orrunk tőle fokhagymás. Olyan, de olyan fontos a dolog, hogy muszáj titokban tartani.

– Szemét disznók.

– Jaj, ezt ne, hé, hagyd abba! Elég az hozzá, hogy egyre több és több a rózsakeresztes, és akkor úgy döntenek, hogy szétszélednek a négy világtáj felé, és kötelezik magukat, hogy beteget ápolnak ingyen, nem hordanak olyan ruhát, amiről rájuk lehetne ismerni, minden országban alkalmazkodnak a helyi szokásokhoz, évente egyszer találkoznak, és száz évig titokban működnek.

– Bocs, de hát mit akartak megreformálni, mikor épp hogy megvolt a reformáció?

Hát Luther? Ő le van szarva?

– Mindez a protestáns reformáció előtt történt. Azt mondja itt a jegyzet, hogy a *Fama* és a *Confessio* figyelmes olvasása nyomán kitetszik...

– Kinek? Ki?

– Csak úgy: ki. Mindegy. A józan észnek, a belátásnak... Ne szórakozz velem, te! Most a rózsakeresztesekről van szó, ez komoly dolog...

– Naná, hogy.

– Szóval, kitetszik, hogy Rosencreutz 1378-ban született, és tisztességes kort megérve, százhat évesen, 1484-ben hal meg; azt pedig nem nehéz megsejteni, hogy a titkos testvériség jócskán hozzájárult ahhoz a Reformációhoz, amely 1615-ben a centenáriumát ünnepelte. Luther címerében minden esetre rózsza és kereszt látható.

– Fantasztikus.

– Miért, mit kellett volna a címerébe tennie? Lángoló zsiráfot vagy elfolyó óraszámot? Mindenki a saját korának gyermeke. Hogy én kinek? Jól van, na, tudom, hadd folytassam. 1604 körül, a titkos palotájuk vagy kastélyuk felújítása közben kőlapra bukkannak a rózsakeresztesek, a kőlapban jókora szög. Kihúzzák a szöveget, erre a fal egy darabon beomlik, és feltűnik egy ajtó, rajta pedig nagy betűkkel ez áll: POST CXX ANNOS PATEBO...

Ezt már ismertem a Belbo leveléből, mégis meghökkenem:

– Te jó Isten...

– Mi van?

– Tisztára, mint az a templomos-dokumentum, amit... Eddig még sosem meséltem neked, egy bizonyos ezredestől van szó...

– Na és? A templomosok nyilván a rózsakeresztesekről koppintottak.

– A templomosok előbb voltak.

– Akkor a rózsakeresztesek koppintottak a templomosokról.

– Nélküled kész lennék, édes.

– Hülyét csinált belőled az az Agilè, édes. Várod a kinyilatkoztatást.

– Én? Én semmit sem várok!

– Akkor jó. Óvakodj a népek ópiumától.

– El pueblo unido jamás será vencido.²²

– Ne vess csak, ne vess. Na gyere, hadd halljam, miket mondtak még azok a tökfejek.

– Azok a tökfejek Afrikában tanultak mindent, ezt azért ne felejtsd.

– Afrikában ők akkor már javában csomagoltak és postáztak bennünket ideátra.

– Hála Istennek. Pretoriában is születhetnél volna.

Megcsókoltam és folytattam.

– Az ajtó mögött egy hétfalú és hétszögű sírkamra tárul fel, mesterséges nap árasztja benne csodálatos módon a fényt. Középen kerek oltár, rajta különféle díszes jelképek és jelmondatok, mint például: NEQUAQUAM VACUUM...

– Nekvakva? Kutykurutty-brekeke.

– Ez latinul van, te! Azt jelenti, hogy üresség nem létezik.

– Hurrá, vesszen a tériszony.

²² Az egységbe forrt nép legyőzhetetlen. (Spanyol-latin-amerikai forradalmi jelszó.)

– Animula vagula blandula, légy szíves, kapcsold be a szellőzőt.

– De hiszen tél van.

– Azt ti csak úgy hiszitek, édesem, mert féltékét tévesztettetek. Július van, vedd tudomásul, és kapcsold be a szellőzőt. Nem azért kérlek, mert én vagyok a férfi, hanem azért, mert a kapcsoló a te oldaladon van. Köszönöm. Na, és akkor az oltár alatt megtalálják az alapítójuk tökéletesen ép holttestét. A kezében könyv: *Liber I*, telides-teli véghetetlen bölcsességgel, kár, hogy a világ nem tudhat róla, mondja a manifesztum, mert ha tudna, akkor lenne nemulass, glutty, brrr, bumm, placcs!

– Jaj.

– Ahogy mondom. Befejezésül a manifesztum egy még felderítendő, roppant kincset ígér, és azt jövendőli, hogy csodás dolgok fognak kiderülni a makrokozmosz és a mikrokozmosz viszonyáról. Azt ne higgyék önök, hogy ócska kis alkimisták vagyunk, hogy aranycínálást tanulhatnak tőlünk. Az aranycínálás szélhámosság, mi többet akarunk, és följebbre tekintünk, mindenféle értelemben. Őt nyelven terjesztjük ezt a *Famá-t*, a *Confessió-ról* nem is beszélve, jön, jön, filmszínházunk hamarosan bemutatja. Számítunk az önök válaszaire, véleményére. Tudós és tudatlan egyaránt írjon, telefonáljon, mutakozzék be, majd meg látjuk, ki méltó rá, hogy részese legyen a titkainknak, melyekből most csupán egy kis halvány ízelítőt adtunk önöknek. Sub umbra alarum tuarum lehova.

– Az meg mi?

– A befejező formula. Vége, vétel. Szóval, úgy látszik, a rózsakeresztesek nagyon szeretnék közölni valakivel, amit megtudtak, és már csak azt várják, hogy legyen is kivel közölniük. De hogy mi az, amit tudnak, arról amúgy egy szót sem szólnak.

– Mint az a pasi, akinek azt a hetilapba tett fényképes hirdetését a repülőn láttuk: ha küld tíz dollárt, elárulom a titkot, megmondom, hogyan lehet önből milliomos.

– Csak ő nem hazudik. Ő tényleg tudja a titkot. Úgy, mint én.

– Hé, te, olvass csak tovább. Úgy nézel rám, mintha még sose láttál volna.

– Nekem olyan is mindig, mintha először látnálak.

– Annál rosszabb. Nem szoktam leállni az első jöttmenttel. De mondd csak: hogyhogy ezeket mindig megtalálod? Először a templomosokat, aztán a rózsakereszteseket... De például Plehanovot, azt bezzeg biztos nem olvastál!

– Nem. Előbb még fel kell, hogy fedezzem százhusz év múlva a sírját. Hacsak nem bulldózerrel kapartatta el Sztálin.

– Hülye vagy. Megyek a fürdőszobába.

Hogy pediglen telis-teli az egész keresztény világ az effajta hőbortosságokkal, arról a nevezett *Fraternitas Rosae Crucis* bőven tanúságot tett. A *Fama* és a *Confessio* napnál világosabban mutatja, hogy pihent elmék mulatsága csupán ez az egész, mindazonáltal amidőn felütötte a fejét eme *santazmagória*, és egyetemes megújhodást váró reménységet plántált, számos furcsaságot, részint neveléséges, részint pediglen hihetetlen dolgokat idézett elő, minekokéért minden országban igencsak tanult és istenfélő emberek is olyannyira bolondot csináltak magukból, hogy felajánlották a pártfogásukat akár nyíltan, néven nevezvén magukat, akár elhallgatván a nevüket, de számltván rá, hogy ezen testvérek... a magukfajta jóakarók nevét és lakhelyét a Salamon tüköre avagy valaminő más eszköz által könnyűszerrel kiderítik majd.

[Christoph von Besold (?), *Függelék Tommaso Campanellához, VON DER SPANISCHEN MONARCHIA, Frankfurt, 1623, p. 48*]

A java még csak most következett, és amikor Amparo visszajött, már csodálatos fejleményekről számolhattam be neki.

– Hihetetlen történet. A manifesztumok megjelenésének idején hemzsegték az ilyen iratok, mindenki valamiféle megújhodás, aranykor, szellemi Eldorado felé törekedett. Ki a mágikus szövegeket bújta, ki fémekeket olvasztgatott, ki a csillagokon igyekezett úrrá lenni, ki pedig titkos ábécéket és világnyelveket fabrikált. Prágában II. Rudolf alkimista műhellyé változtatja át az udvart, meghívja Comeniust és John Dee-t, az angol udvari asztrológust, aki a világegyetem valamennyi titkára fényt derített egy pár oldalas művecskében, a *Monas Ieroglyphicá*-ban, esküszöm, hogy ez a címe, monas azt jelenti, hogy monász.

– Meg se nyikkantam.

– II. Rudolf orvosa, Michael Maier, ír egy vizuális és zenei emblémákról szóló könyvet, az *Atalanta Fugiens*-t, filozófusok tojásai, saját farkukba harapó sárkányok tobzódnak benne, mi sem tündököl fényesebben, mint a titkos szám, minden valami másnak a hieroglifája. Gondold el: Galilei kavicsokat potyogtat le a pisai ferde toronyról, Richelieu fél Európával monopolyzik, ott meg mindenki a világ szignatúráit betűzgeti tágra nyílt szemmel: nekem aztán beszélhetek szabadeséről meg amiről akartok, más van ám a felszín alatt (sőt, fölött), ami számít. Megmondom én, hogy mi: *abrakadabra*. Torricelli megalkotta a barométert, ezek meg balett-, vízi- és tűzijátékokat rendeztek a heidelbergi Hortus Palatinusban. Nem sokra rá kitört a harmincéves háború.

– Kurázi mama biztos örült.

– Azért ők se mulatoztak mindig olyan jól. 1619-ben a pfalzi választófejedelem elfogadja a cseh koronát, szerintem azért, mert majd meghal már a vágtyól, hogy a mágikus város, Prága uralkodója lehessen, egy évvel később, a fehérhegyi csatában megverik őt

a Habsburgok, Prágában halomra ölik a protestánsokat, Comeniusnak pedig felgyújtják a házát és a könyvtárát, megölik a feleségét és a fiát. Comenius megmenekül, és udvarról udvarra járva mondja a magáét: hogy micsoda nagy, micsoda reményteli eszme volt a rózsakeresztes eszme.

– Mit akarsz szegénytől? Vigasztalódott volna a barométerrel? De várj csak, tudod, nekünk, nőknek, nem vág úgy az eszünk, mint nektek. Ki írta azokat a manifesztumokat?

– Az a vicc, hogy nem tudni. Na, gondoljuk végig, csak előbb vakard meg a rózsakeresztemet... nem ott, hanem a két lapockám közt, följebb, balra, ez az. Szóval, hihetetlen alakok mozognak ebben a német miliőben. Például Simon Studion, aki *Naometria* címmel okkult értekezést ír a Salamon Templomának méreteiről, vagy Heinrich Khunrath, az *Amphitheatrum sapientiae aeternae* szerzője, a könyve teli van zsidó ábécés, kabbalista kavernás allegóriákkal: nyilván ezek ihlették meg a *Fama* szerzőit. A szerzők valószínűleg a keresztény újjászületés úzezernyi titkos utópistatársasága valamelyikének a tagjai. Közkeletű vélekedés szerint egy bizonyos Johann Valentin Andreae-ről van szó, aki egy évvel később *Christian Rosencreutz kémiai menyegzője* címmel ad ki egy könyvet, de azt fiatal korában írta, vagyis már jó ideje törhette a fejét a rózsakereszteseken. Más rajongó lelkek is voltak persze körülötte Tübingenben, Christianopolis Köztársaságról álmodoztak, az is lehet, hogy mind összeálltak. De ezt tréfából, játékból csinálhatták, eszükbe sem jutott akkora zürzavart kelteni, amekkorát keltettek. Andreae ettől fogva élete végéig esküdözik égre-földre, hogy a manifesztumokat nem ő írta, és hogy különben is, az egész csak egy lusus, egy ludibrium, egy diákszíny; rámege az akadémiusi jó híre, begurul, kijelenti, hogy a rózsakeresztesek egytől egyig szélhámosok voltak, ha ugyan léteztek egyáltalán. De hiába. A kiáltványokra úgy csapnak le az emberek, mintha másra se vártak volna. A tanult fők Európa-szerte igenis írnak a rózsakereszteseknek, és mivel nem tudják, hogy merre keressék őket, nyílt leveleket, brosúrákat, nyomtatott könyveket címeznek nekik. Michael Maier még ugyanabban az évben kiadat egy *Arcana arcanissima* című művet, amelyben nem nevezi néven a rózsakereszteseket, de mindenkinek meggyőződése, hogy róluk beszél, és hogy többet tud annál, amennyit elárul. Vannak, akik azzal hencegnek, hogy a *Famá*-nak már a kéziratát is olvasták. Azt hiszem, hogy könyvet csinálni, metszetekkel ráadásul, nem volt csekélység ekkortájt, mégis, Robert Fludd már 1616-ban (úgy, hogy Angliában írta, Leidenben nyomatta ki, tehát még a levonatok miatti oda- és visszautakat is számítsd hozzá) közzétesz *Apologia compendiarie Fraternitatem de Rosea Cruce suspicionis et infamiis maculis aspersam, veritatem quasi Fluctibus abluens et abstergens* címmel egy kötetet, hogy megvédje vele a rózsakereszteseket, és tisztázza őket a gyanúsítgatástól, lemossa róluk a „makulákat”, a sarat, amivel megdobálták őket... vagyis javában dúlt máris a vita Csehország, Németország, Anglia és Hollandia között, mégpedig lovas futárok és kóbor tudósok útján.

– És a rózsakeresztesek?

– Hallgatnak, mint a sír. Post százhusz annos patebo a francokat. Bent csücsülnek a palotájukban, bámulnak a semmiből. Szerintem épp a hallgatásuk izgatta fel a kedélyeket. Ha nem válaszolnak, akkor aztán biztos, hogy tényleg léteznek. 1617-

ben Fludd értekezést ír *Tractatus apologeticm integritatem societatis de Rosea Cruce defendens* címmel, és az 1618-ban keletkezett *De Naturae Secretis* szerzője bejelenti, hogy ideje felfedni a rózsakeresztesek titkát.

– És akkor felfedi.

– Dehogy. Még tovább bonyolítja a dolgot. Rájön ugyanis, hogy ha 1618-ból kivonja az ember a rózsakeresztesek által jövendölt 188 évet, akkor eredménynek 1430, tehát az aranygyapjas rend alapításának az éve jön ki.

– Na és?

– Nem értem, hogy lesz a 120 évből 188, de hát aki misztikus kivonásokat és összeadásokat óhajt végezni, bármit kihoz, amit csak akar. Az aranygyapjú mármost azonos az argonauták aranygyapjával, és biztos forrásból tudom, hogy annak meg van némi köze a Szent Grálhoz, tehát, engedelmeddel, a templomosokhoz is. De még nincs vége. 1617 és 19 között Fludd, aki ezek szerint még Danielle Steelnél is többet publikált, további négy könyvet nyomtat ki, köztük az *Utriusque cosmi historiá*-t, ami afféle világegyetem dióhéjban, sok képpel, rózsával és kereszttel. Maier ekkor nekigyürkőzik, és ő meg közzéteszi a maga *Silentium post damores*-ét, amiben kijelenti, hogy a testvériség igenis létezik, és nemcsak az aranygyapjúhoz, hanem a térdszalagrendhez is köze van. Ő, sajnos, túlságosan jelentéktelen ember ahhoz, hogy felvétessék. Képzeld csak el, mit szóltak ehhez Európa tudós elméi! Nagyon exkluzív társaság lehet az, amelyik még egy Maiert sem vesz fel. Össze is hord egyből hetet-havat minden tökfő, hogy felvegyék. Mindenki kész bizonygatni, hogy a rózsakeresztesek léteznek, elismerni, hogy sosem látta őket, írogatni, találkoztát megbeszélve, audienciát követelve mintegy; azt állítani, hogy közénk való, senkinek sincs képe; van, aki azt mondja, hogy nem léteznek, hiszen nem jelentkeztek, más viszont épp azért mondja, hogy léteznek, hogy jelent kezzenek.

– A rózsakeresztesek pedig hallgatnak.

– Mint szar a fűben.

– Nyisd ki a szád. Mamayát kapsz, jár neked.

– Isteni. Közben elkezdődik a harmincéves háború, és Johann Valentin Andreae egy *Turris Babel* című irományban bejelenti, hogy egy éven belül vereséget szenved az Antikrisztus, egy bizonyos Ireneus Agnostus viszont megírja a *Tintinnabulum sopherum*-ban...

– Tintinnabulum? De cuki.

– ...hogy mi a fenét, arról fogalmam sincs, csak annyi biztos, hogy Campanella vagy legalábbis a nevében mit tudom én, ki fölemeli a szavát a *Monarchia Hispanica* német kiadásában, és leszögezi, hogy az egész rózsakeresztes história úgy, ahogy van, züllöttéknek mulatsága... Aztán kész, 1621 és 1623 között mindenki elhallgat.

– Csak úgy?

– Csak úgy. Belefáradnak. Mint a Beatles. De csak Németországban. Mert olyan az egész, mint valami mérgező felhő. Elvonul Franciaország fölé. 1623-ban egy szép reggelen rózsakeresztes-hirdetmények tűnnek fel Párizs falain, és értesítik a derék polgárokat, hogy a testvériség legfőbb kollégiumának küldöttei ezennel a városba költöztek, és készséggel várják a jelentkezőket. Egy másik változat szerint ellenben azt is közlik ezek a hirdetmények napnál világosabban, hogy a szóban forgó küldöttek nem mások, mint a láthatatlan harminchatok, akik hatos csoportokban széledtek szét a

világon, és hatalmukban áll, hogy a híveiket láthatatlanná tegyék... Nahát, nahát, már megint ezek a harminchatok!

– Melyikék?

– Akik a templomos-dokumentumomban is szerepelnek.

– Fantáziátlan népség. Na és?

– És akkor kitör a tömegőrület, egyesek a védelmükbe veszik, mások meg akarják ismerni, megint mások pedig ördögi praktikákkal, alkímiával és eretnekséggel vádolják őket, azzal, hogy Astaroth személyes közbenjárásának köszönhetik a gazdagságukat, a hatalmukat, azt, hogy egyik helyről a másokra csak úgy, át tudnak röppenni... Szóval, megvan a botrány.

– Dörzsölt alakok voltak azok a rózsakeresztesek. Párizsban lehet a legjobban befutni.

– Biztos igazad van, mert aztán meg az történik... atyavilág, micsoda kor! Descartes, éppen Descartes, néhány évet Németországban töltött, és kereste ott őket, de az életrajzírója azt mondja, hogy sikertelenül, hiszen a rózsakeresztesek, mint tudjuk, inkognitóban jártak-keltek. Visszatér Párizsba, és amikor megjelennek a kiáltványok, azt veszi észre, hogy mindenki rózsakeresztesnek nézi. Az akkori légkörben ez nem volt valami jó ajánlólevél, és a barátját, Mersenne-t is bosszantotta, aki nagy dörgedelmeikkel illetve már a rózsakereszteseket, elmondva őket nyomorult, felforgató, ördögös kabbalistáknak, perverz tanok hirdetőinek, mindennek. Mit tesz erre Descartes? Mutogatja magát, ahol csak lehet. Minthogy pedig látja is mindenki tagadhatatlanul, nyilvánvalóan nem láthatatlan, tehát nem rózsakeresztes.

– Így kell ezt.

– Tagadni persze nem volt elég. A helyzet úgy alakult, hogy ha valaki előállt, és azt mondta, jó estét, rózsakeresztes vagyok, akkor az illető biztosan nem volt az. Ha egy rózsakeresztes ad magára, akkor nem mond ilyet. Sőt, nagy hangon tagad inkább.

– De azt sem állíthatod, hogy aki meg azt mondja, hogy nem rózsakeresztes, az viszont biztos, hogy az, mert én is azt mondom, hogy nem vagyok az, és mégsem vagyok az.

– Igen, de a tagadás azért mégiscsak gyanús.

– Nem. Mert, ugye, mit tesz a rózsakeresztes, amikor rájön, hogy nem hisznek annak, aki azt mondja, hogy az, viszont gyanúsnak tartják, ha valaki azt mondja, hogy nem az? Elkezdi mondogatni, hogy az, és így kelt olyan látszatot, hogy nem az.

– Húha. Akkor mostantól fogva bárki, aki azt mondja, hogy rózsakeresztes, az hazudik, tehát valóban rózsakeresztes! Na, ne, Amparo, kérlek, ne essünk bele a csapdájukba. Ezeknek mindenütt vannak kémeik, még itt, ez alatt az ágy alatt is, úgyhogy most már tudják, hogy tudjuk. Úgyhogy azt mondják, hogy nem azok.

– Szerelmem, én félek.

– Ne félj, szerelmem, itt vagyok neked én, és én buta vagyok, és ha ők azt mondják, hogy nem azok, én azt hiszem, hogy azok, és így máris lelepleztem őket. A leleplezés a rózsakeresztest ártalmatlanná teszi, csak hessentesz egyet az újsággal, és már ugrik is ki az ablakon.

– És Agilè? Agilè azt próbálja elhíttetni velünk, hogy ő Saint-Germain grófja. Nyilván azért, hogy azt higgyük, hogy nem az. Tehát Agilè rózsakeresztes. Vagy nem?

– Tudod, mit, Amparo? Aludjunk.

– Jaj, ne, most már tudni akarom, mi a vége.

– Általános trutyi. Mindenki rózsakeresztes. 1627-ben megjelenik a Francis Bacon-féle *Új Atlantisz*, és az olvasók úgy vélik, hogy Bacon a rózsakeresztesek országáról beszél, bár sohasem nevezi meg őket. Szegény Johann Valentin Andreae még a halálos ágyán is esküdözik, hogy nem ő a ludas, vagy ha mégis, hát csak tréfából mondta, amit mondott, de most már hiába. A rózsakereszteseknek kapóra jön, hogy nincsenek, és ezért mindenütt ott vannak.

– Mint az Isten.

– Most, hogy mondod... Na, nézzük csak. Máté, Márk, Lukács és János, négy bohém fickó összedugja valahol a fejét, és elhatározzák, hogy versenyre kelnek egymással: kitalálnak egy személyt, megállapodnak egy-két alapmotívumban, és azzal kész, gyerünk, mindenki azt kezd vele, amit akar, derüljön ki, melyikük a legügyesebb. Aztán a négy elbeszélés a barátaik kezébe kerül, és a barátok nekiállnak okoskodni: Máté eléggé realista, de túlerőlteti azt a Messiás-ügyet, Márk nem rossz, de egy kicsit kusza, Lukács elegáns, szó, ami szó, János túlzásba viszi a filozófiát... De végül is mindenkinek tetszik, kézről kézre jár mind a négy könyv, és mire észbe kap a négy barát, már késő, Pál szembetalálkozott már Jézussal a damaszkuszi úton, az aggodalmas császár utasítására Plinius megkezdte a vizsgálódást, apokrifek garmadája tesz úgy, mintha szintén tudná ám, amit tud... toi, apocryphe lecteur, mon semblable, mon frère...²³ Péter beleloalja magát, komolyan veszi a dolgot, János fenyegetőzik, hogy elmondja, mi az igazság, Péter és Pál elfogatják, és Patmosz szigetére üzik, a szerencsétlenek meg kápráznak már a szeme, sáskákat lát az ágy végében, hallgattassátok el azokat a trombitákat, mi ez a sok vér itten... A többiek meg: hogy iszik, hogy hát, bizony, az agyérelmeszesedés... Hátha így volt?

– Így volt. Olvass Feuerbachot, ne a hülye ócskaságaidat.

– Hajnalodik, Amparo.

– Tisztára örültek vagyunk.

– A rózsakeresztes ujjú hajnal lágyan a hullámokra simul már...

– Ez jó, csináld, még. Yemanjá az, figyelj csak, ő közeledik.

– Ludibriálj...

– Ó! Tintinnabulum!

– Te vagy az én Atalanta Fugiensem...

– Ó! Turris Babel...

– Arcana Arcanissima, az Aranygyapjú, a tenger rózsaszín halvány kagyója kell, akarom...

– Psszt... Silentium post clamores – mondta Amparo.

²³ Én apokrif olvasóm, képmásom, bús fivérem. Vö. „toi, hypocrite lecteur...”: én álszent olvasóm – képmásom – bús fivérem. (Baudelaire, *Előhang A Romlás virágaihoz*, Tóth Árpád fordítása.)

Valószínű, hogy az állítólagos rózsakeresztesek, vagyis azok, akiket így tartottak számon, valójában csak amolyan rosicrucianusok voltak... Sőt, bizonyos is, hogy egyáltalán nem voltak rózsakeresztesek, mégpedig egyszerűen azért nem, mert rózsakeresztes egyleteknek voltak a tagjai. Bármily paradox, ellentmondásos magyarázatnak látszik is ez, valójában könnyen belátható...

[René Guénon, *APERÇU SUR L' INITIATION*, Paris, Éditions Traditionnelles, 1981, XXXVIII, p. 241]

Visszamentünk Rióba, folytattam a munkámat. Egy napon azt olvastam valamelyik képeslapban, hogy van a városban egy bizonyos Régi és Bevett Rózsakeresztes Rend. Nézzük meg, indítványoztam Amparónak. Kelletlenül mondott igent.

Egy mellékutcában találtunk rá a címre; a bejárat mellett, egy kirakatban, gipszfigurák: Kheopsz, Nofretete, a Szfinx szobra.

Épp aznap délutánra plenáris ülést hirdettek: „A rózsakeresztesek és az umbanda.” A szónok: bizonyos Bramanti professzor, a Rend európai előadója, a Nagypriorátus Titkos Lovagja In Partibus de Rodosz, Málta és Thesszaloniki.

Úgy döntöttünk, hogy bemegyünk. Eléggé lepusztult hely volt, a falakon tantrikus miniatúrák, mindegyik azt a Kundalini nevű kígyót ábrázolta, amelyet a templomosok seggrepuszival óhajtottak felébreszteni. Ezért ugyan, új világot keresőben, kár volt átkelni az Atlanti-óceánon – gondoltam magamban –, hiszen mindezt odahaza, a Picatrix-irodában is megtalálhatnám.

Vörös szövettel letakart asztal mögött, a gyér és álmatag publikummal szemközt ott állt Bramanti, egy testes úr, akit a kiadós külleme alapján tapírnak is nézhetett volna az ember. Már beszélt, roppant ékesen, de nemrég kezdhetett, mert a rózsakeresztesek történetében még csak a tizennyolcadik dinasztiaig, I. Amozisz koráig jutott.

Négy Leples Úr örködött ama fajnak az evolúciója fölött, amely huszonötezer évvel Théba megalapítása előtt megcsinálta a szaharai kultúrát. A hatásukra Amozisz fáraó létrehozta a Nagy Fehér Testvériséget, letéteményeséül annak az özönvíz előtti tudásnak, amely az egyiptomiaknak a kisujjukban volt. Bramanti azt állította, hogy dokumentumok (az avatatlanok számára persze hozzáférhetetlen dokumentumok) vannak a birtokában, amelyek a karnaki templom bölcseitől és az ő titkos archívumaikból származnak. A rózsza és kereszt szimbólumát meg Ehnáton fáraó találta ki. Az a papirusz is megvan valakinél, mondta Bramanti, de ne kérdezzék, hogy kinél.

A Nagy Fehér Testvériség emlőin nevelkedtek a következők: Hermész Triszmegisztosz, aki ugyanolyan letagadhatatlan hatással volt az olasz reneszánszra, mint a princetoni gnózisra; továbbá Homérosz, a galliai druidák, Salamon, Szólón, Püthagorasz, Plótinosz, az esszénusok, a terapeuták, Arimateai József, aki a Grált Európába vitte, Alkuin, Dagobert király, Szent Tamás, Bacon, Shakespeare, Spinoza, Jákob Böhme, Debussy és Einstein. Amparo a fülembe súgta, hogy szerinte már csak Néró, Cambronne, Geronimo, Pancho Villa és Buster Keaton hiányzik a névsorból.

Ami az eredeti rózsakereszteseknek a kereszténységre tett hatását illeti, Bramanti

felhívta mindazok figyelmét, akikben ez eddig netán még sohasem merült volna fel: nem véletlenül tartja úgy a legenda, hogy Jézus keresztfán halt meg.

A Nagy Fehér Testvériség bölcsei ugyanazok a bölcsek, akik az első szabadkőműves-páholyt alapították Salamon király idején. Az, hogy Dante rózsakeresztes volt és szabadkőműves – mint egyébként Szent Tamás is –, magától értetődő: fehéren-feketén bele van írva a művébe. A Paradicsom XXIV. és XXV. énekében szó van Rózsakereszt herceg hármass csókjáról, a pelikánról, a fehér ruhákról (az Apokalipszis huszonnegy Vénjének öltözékéről), a szabadkőműves-előírások három isteni erényéről (Hit, Remény, Szeretet). Végezetül a rózsakeresztesek szimbolikus virágát (a XXX. és a XXXI. ének fehér rózsáját) a római egyház mint az Istenanya jelképét vette át: innen a utániak *Rosa Mystica*-ja.

Az pedig, hogy a rózsakeresztesek mindvégig jelen voltak a középkor századaiban, nemcsak abból látszik, hogy beférköztek a templomosok közé, hanem jóval egyértelműbb dokumentumokból is kiderül. Bramanti idézett egy bizonyos Kieselwettert, aki a múlt század végén kimutatta, hogy a középkorban a rózsakeresztesek négy mázsá aranyat állítottak elő a száz választófejedelmek számára, aminek kézzelfogható bizonyítéka elolvasható az 1613-as, strassburgi kiadású *Theatrum Chemicum* erre vonatkozó lapján. Kevesen figyeltek fel viszont a Tell Vilmos legendájában meglévő templomos utalásokra: Tell fagyöngyágból faragott magának nyílvesszőt, márpedig a fagyöngy az árja mitológia jellegzetes növénye, és az almát eltalálva a Kundalini kígyó által működésbe hozott harmadik szem szimbólumát találta el, márpedig tudni való, hogy az árják Indiából származnak, pontosan onnan, ahol Németországot elhagyva új rejtkehelyre találnak utóbb a rózsakeresztesek.

A magukat – ha mégoly gyermekes módokon is – a Nagy Fehér Testvériségből származtató, különféle mozgalmakról szólva Bramanti a Max Heindel-féle Rosicrucian Fellowshipot kielégítően ortodoxnak ismerte el, de csak azért, mert közülük nőtt ki Alain Kardec. Ki ne tudná, hogy Kardec a spiritizmus atyja, a teozófiája az elhunytak lelkeivel való kapcsolattartással foglalkozik, és ebből a teozófiából fejlődött ki a nemes Brazília még nagyobb dicsőségére az umbanda spiritualitása. Ebben a teozófiai rendszerben Aum Bhandá egy szanszkrit kifejezés, az isteni princípiumot és az élet forrását jelenti. (– Ebben is becsaptak minket – morogta Amparo –, még az sem a mi szavunk, hogy umbanda, csak a hangzása olyan afrikai.)

A szó töve Aum vagy Um, ami a buddhista Om-mal azonos, és nem más, mint Isten neve Ádám nyelvén. Az Um szótag, ha helyesen ejtik ki, nagy hatású mantrává lesz, és fluidus áramokat kelt a pszichében a sziakra, avagy a Frontális Plexus révén.

– Mi az a frontális plexus? – kérdezte Amparo. – Valami gyógyíthatatlan betegség?

Bramanti leszögezte, hogy meg kell különböztetni egymástól a Nagy Fehér Testvériség örököseit, az olyan igazi és természetesen titkos rózsakereszteseket, amilyen a szerénysége által képviselni bátorkodott Régi és Bevett Rend is, illetve a „rosicrucianusokat”, azaz mindenki mást, aki valamely személyes érdek okán merít inspirációt a misztikus rózsakeresztből, holott nincsen rá joga. Figyelmeztette a hallgatóságot, hogy sohase adjon hitelt az olyan rosicrucianusoknak, akik rózsakeresztesnek mondják magukat.

Amparo megjegyezte, hogy minden rózsakeresztes rosicrucianus a másikkal.

Felállt ekkor egy kotnyeles alak, és nekiszegezte Bramantinak a kérdést: hogy

állíthatja magáról ez a rend azt, hogy autentikus, ha egyszer megszegi a hallgatás tilalmát, mely a Nagy Fehér Testvériség minden igazi tagjára oly igen jellemző amúgy.

Bramanti felpattant.

– Nem tudtam – mondta –, hogy az ateista materializmus zsoldjában álló provokátorok már ide is beférköztek, így én nem is vagyok hajlandó tovább beszélni.

Azzal távozott. Volt neki tartása.

Ugyanaznap este felhívott telefonon Agilè, érdeklődött, hogy mi van velünk, és elújságolta, hogy másnap végre részt vehetünk egy szertartáson. Addig is igyunk meg valamit. Amparót politikai gyűlésre várták a barátai, így hát egyedül mentem el a randevúra.

Valentiniani... nihil magis curant quam occultare quod praedicant: si tamen praedicant, qui occultant... Si bona fides quaeres, concreto vultu, suspenso supercilio – altum est – aiunt. Si subtiliter tentes, per ambiguitates bilingues communem fidem affirmant. Si scire te subostendas, negant quidquid agnoscunt... Habent artificium quo prius persuadeant, quam edoceant.

[Tertullianus, ADVERSUS VALENTINIANOS]

Agliè azt mondta, elvisz egy helyre, ahol ma is adnak olyan *batidá*-t, amelyet már csak a legöregebb emberek tudnak csinálni. Alig pár lépés után magunk mögött hagytuk a Carmen Miranda-féle kultúrát, és egy sötét lebuja csöppentem, ahol bennszülöttek ültek és dohányoztak: hurkavastagságú, tengerimedve-módra, kötélformán összesodort dohányt szívtak. Ujjbeggyel pödörítették egyet-kettőt ezeken a dohányfonatokon, széles és áttetsző leveleket húzva ki belőlük, s ezeket azután olajos szalmapapír-levelekbe sodorták. Újra és újra rá kellett gyújtaniuk, viszont lett róla némi fogalma az embernek, milyen is volt a dohány annak idején, amikor sir Walter Raleigh felfedezte.

Elmeséltem Agliènak, milyen kalandban volt részem délután.

– Na tessék: most még a rózsakeresztesek is? Az ön tudni vágyása egyenesen csillapíthatatlan, fiatal barátom. De rá se hederítsen azokra az örültekre. Cáfolhatatlan dokumentumokról beszélnek mind, de megmutatni még egyikük sem mutatta meg őket. Ismerem azt a Bramantit. Milánóban lakik, bár folyton a világot járja, hogy terjessze az igéjét. A légynek sem árt, de nagy Kiesewetter-hívó máig. Rengeteg rózsakeresztes hivatkozik a *Theatmm Chemicum*-nak arra a lapjára. De ha utánanéz – megjegyzem, a mű megtalálható szerény milánói házikönyvtáramban –, rájön, hogy nyoma sincs annak az idézetnek.

– Nagy kópé lehetett az a Kiesewetter úr.

– De idézik lépten-nyomon. Tudniillik a múlt századi okkultisták is áldozatul estek a pozitívista szellemnek: hogy csak akkor igaz valami, ha be lehet bizonyítani. Vegyük a *Corpus Hermeticum*-mal kapcsolatos vitát. Amikor a tizenötödik században Európába került, Pico délia Mirandola, Ficino és sokan mások, csupa bölcs férfiú, rögtön látták, mi az igazság: mindenképp valami ősrégi tudás gyümölcse, még az egyiptomiaknál, sőt, még Mózesnél is régebbi ez a mű, mivelhogy olyan gondolatok találhatók meg benne, amelyeket utóbb Platón és Jézus fogalmazott meg.

– Hogyhogy utóbb? Ugyanígy érvelt Bramanti a Dante szabadkőművészé mellett. Ha a *Corpus* Platón és Jézus gondolatait ismétli, akkor nyilvánvaló, hogy őtánuk íródott!

– Na, tessék. Maga is. A modern filológusok szintén így okoskodtak, és még

²⁴ A valentinianusoknak... az a legfőbb gondjuk, hogy titokba burkolják azt, amit prédikálnak; ha ugyan prédikálnak ezek a titokzatoskodók... Ha jóhiszeműen kérdez valamit tőlük az ember, ők rideg orcával, szemöldöküket felhúzva azt felelik: „Ez egy magasztos dolog”. A ravasz puhatólózásra hamis kétértelműsködéssel a közös hitet bizonygatják. Ha valaki értésükre adja, hogy tudja, amit tud, egyszerűen letagadnak mindent, amit valaha is elismertek... Módszerük inkább a meggyőzés, mintsem a közlés.

ködös nyelvészeti elemzésekbe is bocsátkoztak, hogy bebizonyítsák: a *Corpus*-t az időszámításunk szerinti második és harmadik század közt írták. Ezen az alapon azt is lehetne mondani, hogy Cassandra Homérosz után született, mert már tudta, hogy Tróját lerombolják. Újmódi illúzió azt hinni, hogy az idő valamiféle lineáris és célirányos egymásutániség, ami A-tól B felé halad. Haladhat az B-től A felé is, és akkor az okozat állítja elő az okot... Mi az hogy előbb meg hogy utóbb? Az a csodaszép lány, a maga Amparója előbb van vagy utóbb, mint a zűrös ősei? Amparo túlságosan is gyönyörű, ha szabad ennyit elfogulatlanul megkockáztatnom, elvégre az apja lehetnék. Tehát ő előbb van. Ő a titokzatos eredete mindannak, amiből lett.

– Nahát, ez az a pont, ahol...

– Épp ez „a pont” a tévedés. A pontokat a tudomány jelölte ki, Parmenidész után, hogy megállapítsa, honnan hová mozog valami. Semmi sem mozog, és csak egy pont van, az a pont, amelyből egy és ugyanazon pillanatban minden más pont keletkezik. A múlt századi meg a mai okkultisták naivan a tudományos hazugság módszereivel akarják bebizonyítani az igazságról, hogy igaz. Nem a kor, hanem a Hagymány logikája szerint kell gondolkodni. Valamennyi kor egymást szimbolizálja, így hát a rózsakeresztesek láthatatlan Temploma minden korban létezik és létezett, függetlenül a történelemnek, a maguk történelmének a folyásától. Az utolsó kinyilatkoztatás kora nem az óráké. Annak az összefüggései a „szubtilis történelem” idejébe ágyazódnak, márpedig ott a tudomány elődjei és utánjai vajmi keveset számítanak.

– Na de mindazok, akik a rózsakeresztesek öröktől való létezését bizonygatják...

– Azok tudományoskodó bolondok, mert olyasmit próbálnak bizonyítani, amit nem bizonyítani, hanem hinni kell. Azt hiszi, hogy azok a hívők, akiket holnap este látunk majd, be tudják bizonyítani, illetve egyáltalán bebizonyíthatják mindazt, amit Kardectől tanultak? Ők azért tudják, amit tudnak, mert készek a tudásra. Ha mind megőriztük volna magunkban ezt a titok iránti fogékonyságot, csak úgy káprázna a szemünk a sok kinyilatkoztatástól. Akarni nem szükséges, bőven elég a készség.

– Na jó, akkor most hadd legyek banális, ha megengedi. Léteznek a rózsakeresztesek vagy nem léteznek?

– Mit jelent az, hogy létezni?

– Na, mit?

– A Nagy Fehér Testvériség, vagyis a rózsakeresztesek, vagyis egy átmenetileg a templomosokban testet öltő spirituális lovagrend: egy kiválasztott, bölcs kevesekből álló nagyon kis csapat, mely az örök tudás magvának őrzőjeként végigvonul az emberiség egész történelmén. Nem véletlenszerűen alakul a történelem. A történelem a Világ Urainak műve, nekik semmi sem kerüli el a figyelmüket. A Világ Urai természetesen védekeznek: tartják a titkot, így hát valahányszor olyasvalakivel találkozik, aki Úrnak, rózsakeresztesnek vagy templomosnak mondja magát, biztos lehet benne, hogy hazudik az illető. Másutt kell őket keresni.

– És akkor ez így megy tovább a végtelenségig?

– Így bizony. Cselesek az Urak.

– Végül is mit akarnak tudatni az emberekkel?

– Azt, hogy van egy titok. Mert mi értelme volna élni, ha minden olyan, amilyennek látszik?

– És mi a titok?

– Az, amit a kinyilatkoztatott vallások képtelenek voltak elmondani. A titok odább van.

A látások fehér-kék-fehér-világospiros színűek. Végül elkeverednek egymással és kivilágosodnak mind, fehér gyertyán lobogó lángé lesz a színük, és szikrák pattanását látjátok majd, és végiglúdbózik a testetek, s mindez pedig a vonzás kezdetét jelzi, mivelhogy magával ragadja a tevékenykedőt az a valami.

[Papus, MARTINES DE PASQUALY, Paris, Chamuel, 1895, p. 92]

Elérkezett a megbeszélte este. Akárcsak Salvadorban, most is Agliè jött el értünk. A szertartásnak, vagyis a *girá*-nak helyet adó épület a központ környékén volt, már persze ha lehet egyáltalán központja egy olyan városnak, amely a dombok közé nyalintó földnyelveivel úgy nyújtózik el egészen a tengerig, hogy felülről nézvést, esti kivilágításban olyan, mint valami kopasz foltokkal tarkított, hatalmas üstök.

– Ne feledjék, hogy ma este umbanda lesz. Nem az orixák, hanem az egunok, azaz elhunytak lelkei szálljak meg az embert. Meg az Exu, az afrikai Hermész, akit Bahiában láttak már, meg a társnője, a Pomba Gira. Az Exu joruba istenség, gonoszkodásra és tréfára hajlamos démon, bár tréfamesterkedő istene az indián mitológiának is volt.

– És kik az elhaltak?

– *Preto velhó*-k és *cabocló*-k. A preto velhók vén afrikai bölcsek, akik a deportálások idején a népiüket vezették, mint például Rei Congo vagy Pai Agostinho... A rabszolgákor enyhülő szakaszára emlékeztetnek, azokra az időkre, amikor a néger már nem állat többé, és amolyan házibarát, bátyó, nagypapa lesz belőle. A caboclók viszont indián szellemek, szűz erők, szintiszta őstermészet. Az umbandában az afrikai orixák, akik időközben teljesen szinkretizálódtak a katolikus szentekkel, háttérbe szorulnak, és csakis ezek a lények működnek közre. Az ő művük a transz: a médium, a *cavalo*, tánc közben egyszer csak azon kapja magát, hogy beléje száll egy felsőbb lény. A médium ekkor önkívületbe esik, és addig táncol, amíg az isteni lény el nem ereszti, utána pedig jobban, frissebbnek és tisztábbnak érzi magát.

– Jó nekik – jegyezte meg Amparo.

– Jó bizony – mondta Agliè. – Az anyafölddel kerülnek kapcsolatba. Ezeket a szegény hívőket eltépték a gyökereiktől, és bedobták őket a város szörnyű olvasztótégelyébe, viszont a kalmárszellemeű Nyugat, ahogy Spengler mondta, a válság beköszöntekor ismét a föld világa felé fordul.

Megérkeztünk. Kívülről a terreiro közönséges épületnek látszott: ide is egy kerten – bár a bahiainál szerényebb méretűn – át kellett bemenni, a raktárféle *barracão* ajtaja előtt pedig ott találtuk, máris fogadalmi ajándékok koszorújában, az Exu-szobrocskát.

Befelé menet Amparo félrevont:

– Én már mindent értek. Nem hallottad? A gyűlésen az a tapír az árja kort emlegette, ez meg most a Nyugat alkonyát: *Blut und Boden*, vér- és rögválóság, szintiszta náciizmus.

– Azért nem olyan egyszerű a dolog, édes, ez itt egy másik kontinens.

– Kösz, hogy figyelmeztetsz rá. A Nagy Fehér Testvériség! Megetette veletek az Isteneteket.

– Azok a katolikusok, édes, a kettő nem ugyanaz.

- Dehogyanem ugyanaz! Nem hallottad? Püthagorasz, Szűz Mária és a szabadkőművesek. Egytől egyig minket akarnak átverni. Make umbanda, not love.
- Tisztára szinkretizálódttál te is. Na, gyerünk, nézzük meg. Ez is kultúra.
- Csak egyféle kultúra van: felakasztani az utolsó papot az utolsó rózsakeresztes beleire.

Agliè intett, hogy menjünk be. A kinti egyszerűség után meghökkenettek a lángolóan harsány bentí színek. Négyesögű terembe léptünk: külön elkerítve egy rész a cavalók táncához, hátul a rács véde oltár, a rács mögött emelvény a dobosoknak, az atabaquéknak. A rítus helye még üres volt, a rács innenső oldalán viszont már tarka tömeg nyüzsgött: hívők és kíváncsiak, fehérek és feketék vegyesen, s köztük a segítők, a cambonók kíséretében a feltűnő, fehér ruhás, emitt mezítlábás, amott meg teniszcipós médiumok. Rögton megakadt a szemem az oltáron: preto velhók, tarkabarka tolldíszes caboclók, szentfigurák, melyeket megannyi cukorsüvegnek néztem volna, ha nem olyan pantagrueli méretűek, csillogó páncélos és skarlátszín palástos Szent György, Szent Kozma és Damján, egy kardoktól átjárt Szűzanya és egy szemérmetlenül hiperrealista, a corcovadoihoz hasonlatosan kitárt karú, de színesre festett Krisztus. Hiányoztak az orixák, de a résztvevők arcán és a nádcukor meg a főtt ételek édeskes illatában, a gira kezdetét váró izgalom és a hőség okozta mindenféle kipárolgások szúrós szagában ott érződött azért a jelenlétük.

Megjelent a pai-de-santo, az oltár mellé ült, üdvözölte egy-két hívét és utána a vendégeket is, nagy szivarfüstököt fújva rájuk, megáldva őket, és – amúgy eukarisztikusan – egy-egy csészényi italt kínálva mindenkinek. A többiekkel együtt letérdeltem és ittam; ki figyeltem, hogy Dubonnet-s üvegből töltögeti ezt az italt az egyik cambono, de azért úgy tettem, mintha legalábbis az élet vizét szüröcsölném. Az emelvényen az atabaquék már rákezdték a dobolást, a tompa puffanásokra pedig felcsendült a beavatottnak az Exut és a Pomba Girát engesztelő éneke: *Seu Tranca Ruas é Mojuba! É Mojuba, é Mojuba! Sete Encruzilhadas é Mojuba! É Mojuba, é Mojuba! Seu Maraboe é Mojuba! Seu Tiriri, é Mojuba! Exu Veludo, é Mojuba! A Pomba Cirá é Mojuba!*

Elkezdődött a füstölés: a füstölőt az egyik pai-de-santo lóbálta nehéz indiai tömjénillat és Oxalához meg a Nossa Senhorához intézett speciális fohászok közepette.

Az atabaquék gyorsítottak, és az oltár előtti térség benépesült cavalókkal, akiken máris erőt vett a ponto-strófák varázsa. Ők többnyire nők voltak, tett is Amparo egy ironikus megjegyzést a gyengébb nemmel kapcsolatban. („Érzékenyebbek vagyunk, igaz?”)

A nők között láttunk néhány európaít is. Agliè felhívta a figyelmünket egy szőkére: német volt, pszichológus, évek óta részt vett a rítusokon. Mindent kipróbált már, csak hát akiben nincs meg a készség, és nincs kiválasztva, az hiába igyekszik: ennek sohasem sikerült transzba esnie. Semmibe révedő szemmel táncolt és táncolt, miközben az atabaquék egyre csak borzolták az idegeket, az övét is és a mieinket is, és a gyomrát rántva görcsbe mindenkinek – de legalábbis énnekem –, erős, kábító illatok árasztották el a termet. Ez persze a riói „escola de samba”-kban is megesett már velem, ismertem a zene és a zaj lélekidomító hatását, ami, ugye, a szombat esti diszkózáznak is oka mifelénk. Tágra nyílt szemmel táncolt a német lány, magafeledésért rimázkodott a

hisztérikus tagjainak minden moccnásával. A lányokat sorra elragadta már az önkívület, hátraszegték a fejüket, verejtékben úszva, önfeledtség tengerén sodródva vonaglottak, de ő nem, ő feszülten, már-már a sírással küszködve erőlködött csak, mint aki az orgazmust keresi kétségbeesetten, és hiába dobálja, hiába töri magát, nem és nem erednek meg a nedvei. Hasztalan próbálkozott újra meg újra, képtelen volt elveszíteni a fejét szegény teuton teremtés, jól hangolt klavírok betege.

Pedig a kiválasztottak egészen elrugaszkodtak már, belé a nagy ürbe, a tekintetük elrévült, a tagjaik merevvé váltak, a mozdulataik mind gépiesebbé, ám csöppet sem véletlenszerűvé, merthogy az őket megszálló lény természetéről árulkodtak: volt, aki puhán, lefelé forduló tenyerekkel evickélt, mintha úszna, mások hétrét görnyedve, lassan lépegettek, s a cambonók fehér leplet borítottak rájuk, hogy megóvják a tömeg tekintetétől ezeket a nagyszerű szellemtől érintetteket...

Némelyik cavalo egész testében, vadul rázkódott, azok meg, akiket egy-egy preto velho szállt meg, tompa nyögéseket hallattak – *hum-hum-hum* –, előrehajolva, mintegy botra támaszkodva mentek, meresztgették az alsó állkapcsukat, fogatlan szájú, beesett arcú vénség lett belőlük. Azok viszont, akiket caboclók kerítettek a hatalmukba, éles harci kiáltásokat hallattak – *hiahouuu!* –, a cambonók pedig a segítségére siettek mindenkinek, aki nem bírta a nyakába szakadó ajándékkal.

Peregtek a dobok, szállt a ponto-ének a sűrű, füstös levegőben. Amparo a karomba kapaszkodott, s én egyszer csak azt éreztem, hogy megizzad a tenyere, a teste remegni kezdett, az ajka szétnyílt.

– Rosszul vagyok – mondta –, ki szeretnék menni.

Agliè észrevette, mi történt, és segített kivinnem Amparót. A friss esti levegőn Amparo jobban lett.

– Semmi baj – mondta –, biztosan ettem valamit. Meg azok a szagok, a hőség...

– Nem – rázta a fejét egy pai-de-santo –, maga jó médium, jól reagált a pontókra, figyeltem.

– Elég! – kiáltotta Amparo, s aztán mondott még valamit egy nekem ismeretlen nyelven. A pai-de-santo elsápadt, vagy elszürkült, ahogy a kalandregények szokták volt mondani az elsápadó négerrel.

– Elég, hányingerem van, biztos valami rosszat ettem... Menjetek csak vissza, hagyjatok itt nyugodtan, hadd szívjak friss levegőt. Hadd legyenek egy kicsit egyedül, nem vagyok beteg.

Békén hagytuk, de a kint töltött percek után úgy vágott mellbe megint a benti füst, a dobszó, az egyre áthatóbb izzadságszag, az elhasznált levegő, ahogy hosszú önmegtartóztatás után az első korty szesz. A homlokomhoz kaptam, egy öregember agogő-t, aranyszínű, csengettyús triangulumféle, pálcikával ütni való hangszert nyújtott felém.

– Menjen föl a dobogóra – mondta –, játsszon, jót fog tenni.

Bölcs tanács volt, kutyaharapást szőrivel. Ütögetni kezdtem az agogő-t, ügyelve a dobok ritmusára, és lassanként résztvevője lettem én is az eseménynek, a részvételemmel pedig úrrá lettem rajta, lábmozdulatokkal vezettem le a bennem lévő feszültséget, úgy bújtam ki a szorításból, hogy provokáltam és biztattam is azt, ami szorongat. Agliènak lett utóbb néhány szava arról, hogy más tudni, és más elszenvetni valamit.

Egymás után estek transzba a médiumok, s a cambonók ilyenkor a terem szélén leültek, szivarral és pipával kínálták őket. Azok a hívek, akik kimaradtak a megszállottságból, sietve a lábukhoz térdepeltek, sugdostak a fülükbe, meghallgatták a tanácsukat, átengedték magukat a jótékony hatásuknak, kiöntötték a szívüket, megkönnyebbültek. Néhányukon felsejlettek a kezdődő önkívület jelei, a cambonók pedig finoman biztatták is, azután meg, ha feloldódtak már, visszakísérték őket a tömegbe.

A táncosok közt még számosan pályáztak az extázisra. A német lány természetellenesen izgett-mozgott, hátha sikerül felizgatnia magát, de hiába. Voltak, akiket az Exu szállt meg: álnok, sunyi, ravasz kifejezést öltött az arcuk, rángó léptekkel araszoltak előre.

Ekkor láttam meg Amparót.

Ma már tudom, hogy Heszed nemcsak a kegyelem és a szeretet szefirája. Ahogy Diotallevi mondta, Heszed az isteni szubsztancia önnön végtelen peremtájai felé továbbtáguló expanzióját is jelenti. Hogy az élők gondoskodnak a holtakról; de valaki azt is mondta nyilván: hogy nemkülönben a holtak az élőkről.

Az agogő-t titógetve annyira vigyáztam rá, hogy önmagam ura maradjak, de azért hagyjam, hogy a zene irányítson, hogy nem is figyeltem már, mi történik a teremben. Amparo jó tíz perce térhetett vissza, és biztos ugyanazt a hatást érezte, mint én az imént. De senki sem adott a kezébe agogő-t, és akkor talán nem is kellett volna már neki. Mélyből fakadó hangok szölongáltak, levetkőzte hát minden védekezni akarását.

Azt láttam, hogy hirtelen beront a táncolók közé, furcsán felfelé fordított arccal és szinte megmerevedő nyakkal megtorpan, azután buja szarabandba kezd, s a keze úgy jár, mintha önmagát kínálná tenyéren.

– A Pomba Gira, a Pomba Gira! – kiáltották néhányan, örvendve a csodának, merthogy az ördögasszony aznap este nem mutatkozott még: *O seu manto é de veludo, rebordado todo em ouro, o seu garfo é de prata, muitograndé é seu tesouro... Pomba Gira das Almas, vem torna cho duo...*

Nem mertem közbeavatkozni. Lehet, hogy megszapozta fémpálca-ütéseimet a vágy, hogy testben egyesüljek az én szeretőmmel, avagy az általa testté váló földméli szellemmel.

Gondjaikba vették őt a cambonók, ráadták a rituális leplet, megtámogatták, amikor véget ért rövid, de intenzív önkívülete. Verejéktől lucskosan, zihálva hagyta végül, hogy leültessek. Ügyet sem vetett az orákulumért esdeklőkre, és sírva fakadt.

A gira a végéhez közeledett, lemásztam az emelvényről, és odasiettem hozzá. Agliè már ott volt, finoman masszírozta a halántékát.

– Szégyen-gyalázat – mondta Amparo –, én ebben nem hiszek, én ezt nem akartam, hát hogy járhattam így?

– Megesik, megesik – vigasztalta kedvesen Agliè.

– Szóval, nincs szabadulás – zokogott Amparo –, szóval még mindig rabszolga vagyok! Te meg menj innét! – förmedt rám. – Koszos szegény niggernő vagyok, gazdát kérek, az való nekem!

– A szöke akháj nőkkel is megesett – vigasztalta tovább Agliè. – Ilyen az emberi

természet...

Amparo megkért valakit, hogy kísérje ki a mosdóba. A szertartás véget ért. Már csak a német lány táncolt a terem közepén, egy szál magában. Irigy tekintettel figyelte az imént, mi történik Amparóval, de most már csak tessék-lássék erőltette a táncot.

Amparo vagy tíz percig elvult, közben mi búcsút vettünk a pai-de-santótól, aki örömmel nyugtázta, hogy mindjárt elsöre ilyen pompásan sikerült kapcsolatba kerülünk a halottak világával.

Késő éjszaka volt. Agliè végig némán vezetett, és a kapunk előtt megállva el akart köszönni mindkettőnkől. De Amparo egyedül akart kiszállni.

– Menj, járd egyet – mondta nekem –, várd ki, amíg elalszom. Altatót veszek be. Bocsánat, ne haragudjatok. Mondom, hogy biztos valami rosszat ettem. Azok a lányok ott mind valami rosszat ettek meg ittak. Gyűlölöm a hazámat. Jó éjszakát.

Agliè látta, hogy zavarbajövek, és azt indítványozta, hogy menjünk el a Copacabanára, ülünk be egy egész éjjel nyitva tartó bárba.

Hallgattam. Agliè megvárta, amíg belékörtölyök a batidámba, s akkor megtörte végre a feszélyezett csendet.

– A faj, vagy ha úgy tetszik: a kultúra, része a tudattalanunknak. Másrészt archetípusok, minden emberre és minden korra jellemző ösképek is gomolyognak a lelkünkben. A ma esti légkör, a környezet kikezde az éberségünket, ezt ön a saját bőrén tapasztalhatta. Amparo hiába hitte, hogy a lelke mélyén végzett már az orixákkal, ma este észre kellett vennie, hogy az ágyékában még mindig ott vannak. Ne higgye, hogy ezt én valami pozitív dolognak tartom. Én önnek elismerőleg említettem, micsoda természetfölötti energiák vibrálnak körül bennünket ebben az országban. De ne higgye, hogy különösebb rokonszenvennel viseltetnék a különféle révületek iránt. Más a beavatott, és megint más a misztikus. A beavatódás, az ésszel felfoghatatlan titkok intuitív megértése a lelkünk legmélyén megy végbe: lassú szellemi és testi átalakulás ez, ami felsőbbrendű tulajdonságok kialakulásához, sőt, akár még a halhatatlanság megszerzéséhez is elvezethet, mégis megmarad intimnek, titkosnak. Nincs külső megnyilvánulása, szemérmes, és lényege a tisztánlátás, a kimérség. Ezért a Világ Urai beavatottak ugyan, de óvakodnak a misztikától. A misztikust ők rabszolgának tekintik, akiben a Numinózus nyilvánul meg, hogy általa kémlelhessük ki valamely titok tüneteit. A beavatott bátorítja ugyan a misztikust, de eszköznek tekinti: használja, ahogy ön a telefont, hogy messziről kapcsolatba lépjen valakivel, vagy ahogy a vegyész a lakmuszpapírt, hogy megtudja, miféle anyaggal van dolga. A misztikus kapóra jön, mert teátrálisan mutogatja magát. A beavatottak viszont csak egymásnak fedik föl a kiletüket. A beavatott ellenőrzi az erőket, a misztikus ki van nekik szolgáltatva. Ennyiben nincs különbség a cavalók megszállottsága és Avilai Szent Teréz vagy San Juan de la Cruz extázisai között. A miszticizmus az istenivel való kapcsolat alacsonyrendű formája. A beavatottság viszont az ész és a szív hosszas aszkézisének gyümölcse. A miszticizmus demokratikus, sőt már-már demagóg jelenség, a beavatottság viszont arisztokratikus.

– Nem testi, hanem szellemi dolog?

– Bizonyos értelemben. Az ön Amparója ádázul ügyelt az eszére, de a testére nem vigyázott. A laikusok gyengébbek, mint mi.

Nagyon későre járt. Agliè elárulta, hogy otthagyja Brazíliát. Megadta a milánói címét.

Mire megint hazaértem, Amparo már aludt. Csöndesen melléfeküdtem a sötétben. Nem jött álom a szememre. Mintha egy ismeretlen lény feküdt volna az oldalamon.

Másnap reggel Amparo kurtán csak annyit mondott, hogy Petropolisba megy, meglátogatja egyik barátnőjét. Zavartan búcsúztunk.

Fogta a vászontáskáját, a hóna alá vágott egy polgárd-tankönyvet. Két hónapig nem adott hírt magáról, én meg nem kerestem. Aztán jött tőle egy rövid, semmitmondó levél. Hogy neki most egy darabig még gondolkodnia kell. Nem válaszoltam.

Bánat, féltékenység, nosztalgia nem volt bennem. Olyan üresnek, simának, tisztának és fényesnek éreztem magam, mint egy alumíniumlábos.

Még egy évet maradtam Brazíliában, de mindvégig mehetnékem volt most már. Nem találkoztam többé sem Aglièval, sem Amparo barátaival, a tengerparton sütkéreztem hosszú-hosszú órák hosszat.

Sárkányt eregettem, csodaszép sárkányok vannak ott.

5/GEVURÁ

Az Edénytörés. Diotallevi gyakran beszélt később az Isaac Luria-féle kései kabbalizmusról, amelyben odalett a szefirák tagolt rendje. A teremtés – mondta – isteni be- és kilégzés, olyan, mint valami felszakadó sóhaj vagy a kézi fújtató fuvallata.

– A Roppant Isteni Asztma – kommentálta Belbo.

– Próbálj meg te a semmiből teremteni. Ilyesmit csak egyszer csinál az ember az életben. Ahhoz, hogy felújja a világot, ahogy egy üveggömböt szokás, Isten előbb kénytelen összehúzódní, lélegzetet venni, és csak azután harsan fel fényesen a tűz szefirá.

– Harsan vagy fényes?

– És fújt egyet Isten, és lőn világosság.

– Multimédia.

– Fontos viszont, hogy a szefirák fényét olyan edények fogják fel, amelyek ellen tudnak állni a sugaraknak. A Ketert, Hokhmát és Bínát felfogni hivatott edények bírták a ragyogást, az alsóbb szefirákkal – a Heszedtől a Jeszodig – viszont az történt, hogy a fény meg a fuvallat egyszerre és túl nagy erővel emanálódott, és erre az edények eltörték. A fényszilánkok szerteszóródtak a mindenségben, és belőlük lett a nyers matéria.

Az edénytörés súlyos katasztrófa – mondogatta Diotallevi gondterhelten –, nincs lakhatatlanabb hely, mint egy elrontott világ. Kezdetől fogva kellett, hogy legyen valami hiba a kozmoszban, és ennek a legbölcsebb rabbik sem tudtak egészen a végére járni. Az isteni kilégzés és kiürülés pillanatában talán néhány csepp olaj, anyagi üledék, *resimu* maradt az eredeti tartályban, és Isten már ezzel az üledékkel együtt áradt széjjel a világban. Vagy pedig a kagylók, a *kelippó*-k, a romlás fejedelmei, ott lestek, ugrásra készen.

– Alamuszi férgek azok a kelippók – mondta Belbo –, az ördögi Fu Man-Csu doktor ügynökei ők... Na és aztán?

Aztán, magyarázta türelmesen Diotallevi, a Dinnek, azaz igazságosságnak, illetve Páhádnak, azaz félelemnek is mondott Gevurá, tehát Szigorú ítélet, vagyis ama szefirá fényében, ahol Vak Izsák szerint a Gonosz megmutatkozik, a kagylók valóságosan létezővé válnak.

– Köztünk vannak – mondta Belbo.

– Nézz körül – mondta Diotallevi.

– Van kiút?

– Visszaút, inkább – mondta Diotallevi. – Minden Istenből árad, ahogy a zimzum összehúzódní. A mi feladatunk az, hogy a tikkúnt, a visszatérést, az Adam Kadmon visszaállítását megvalósítsuk. Akkor aztán majd a parucfim, tehát az arcom, vagyis a szefirák helyére kerülő formák kiegyensúlyozott struktúrája szerint rekonstruálunk mindent. A lélek felemelkedése olyan, mint egy selyemfonal: elvezeti a fény felé a sötétben tapogatózó jámbor lelkeket, így keresi-kutatja a világ a Tóra betűit csoportosítgatva azt az eredeti, természetes formát, amely kiséghíthetné a szörnyű zűrzavarból.

És így teszek én is most, éjnek idején, ezeknek a domboknak a természetellenes nyugalmasában. De tegnapelőtt este, a periszkópban még a kagylók nyalkája ragadt rám, éreztem, ahogy körülvesznek a parányi puhatestűek a Conservatoire üvegcsőibe zártan, barométerek és téli álomba tompult órák rozsdás fogaskerekei közé keveredve. Ha csakugyan volt edénytörés – gondoltam –, akkor az első repedés talán azon a riói estén, a szertartáskor keletkezett, de a robbanásra azután került sor, hogy a hazámba visszatértem. Lassú, zajtalan robbanás volt, és nyakig merültünk mind a nyers matériába, az ősnemzéssel sokasodó férgekkel teli iszapba.

Brazíliából visszatérve nem tudtam többé, hogy ki vagyok. Harminc felé jártam. Ennyi időskorában az apám már apa volt, tudta, hogy kicsoda és hogy hol él.

Túl messzire kerültem hazulról, pedig közben fontos események zajlottak, és odaát olyan világban éltem, hogy a rengeteg hihetetlen dolog közt az olaszországi események is legendaszerűvé váltak, mire eljutottak hozzám. Nem sokkal azelőtt, hogy hazajöttem a déli féltekéről, légikirándulást tettem búcsúzóul az amazóniai őserdő fölött, és az egyik állomáson, Fortalezában, beszálláskor a kezembe került egy helyi lap. A címlapon öles fénykép: feltűnt, mert ismerőst ábrázolt, évekig ott borozgatott az illető Piladénál. A képaláírás ez volt: O homem que matou Moro.²⁵

Morót, mint visszatértemkor megtudtam, nem ő ölte meg, persze. Ha neki töltött pisztoly kerül a kezébe, ő inkább fülbe lötte volna magát, hogy ellenőrizze, működik-e. Ő mindössze ott volt épp, amikor a rendőrség betört egy lakásba, ahol valaki három pisztolyt és két csomag robbanószert rejtett az ágy alá. Az ismerősöm rajta feküdt, sőt, élvezkedett azon az ágyon, mivelhogy az ágy egyetlen bútordarabja volt a szóban forgó egyszobás lakásnak, amelyet testi szükségletek kielégítése végett közösen bérelt egy veterán hatvannyolcasokból álló társaság. Legénylakásnak is lehetett volna nevezni, ha egy Inti Illimani-plakáton kívül más is van ott még. Az egyik bérlő egy fegyveres csoporttal állt kapcsolatban, és a többiek nem tudták, miféle rejtékhelyért fizetnek, így aztán végül mindegyiküket lesítették egy egész évre.

Nem sokat értettem addigra már az elmúlt esztendőik Olaszországból. Épp a nagy változások küszöbén mentem el, majdhogynem büntudattal, amiért a számadáskor oldok kerekét. Amikor elmentem, bárkinek a hanghordozásából, a mondatfűzéséből, a szentszöveg-idézeteiből meg tudtam mondani, milyen ideológia híve az illető. Mire visszatértem, már fogalmam sem volt, ki kivel van. Forradalomról többé nem esett szó, a Vágyra hivatkoztak; aki baloldalinak mondta magát, Nietzschét és Céline-t emlegette, a jobboldali lapok meg a harmadik világ forradalmát ünnepelték.

Betértem megint Piladéhoz, de idegenül éreztem magam. A biliárd még megvolt, megvoltak többé-kevésbé ugyanazok a festők is, de az ifjúsági tenyészet már nem volt a régi. Megtudtam, hogy néhány egykori törzsvendég transzcendentális meditáció-tanfolyamot meg makrobiotikus éttermet nyitott. Umbanda-templomot nyitott-e már valaki, kérdeztem. Nem, ebben, úgy látszik, enyém az elsőség, olyat tudok, amit más még nem tud.

A történelmi mag kedvéért Pilade tartott még egy régi típusú flippert, amolyan Roy Lichtenstein-utánzatszerűséget, a régiségkereskedők tucatszám vásárolták ezeket

²⁵ Ez az ember ölte meg (Aldo) Morót.

mostanában. De mellette, a fiatalabbak gyűrűjében, másfajta masinák sorakoztak már, a fluoreszkáló képernyőiken szegecselt ölyvrajok és úrkamikazék csaptak le zuhanórepülésben, vagy japánul puttyogó béka ugrabugrált. Baljós fények villogtak immár a Pilade-bárban, és a Galactica képernyője előtt talán a Vörös Brigádok emberei is meg-megfordultak tagtoborzóban. A flipperről viszont biztos, hogy le kellett mondaniuk, hiszen pisztolytáskásan nem lehet flipperezni.

Erre Belbo pillantását követve jöttem rá, amikor egyszer Belbo épp Lorenza Pellegrinit bámulta. Megsejtettem azt, amit Belbo jóval világosabban látott egyik fájljának tanúsága szerint. Lorenzat nem nevezi néven, de nyilvánvaló, hogy róla van szó: csak ő flipperezett így.

filename: Flipper

A flipperezéshez nemcsak a keziünket, hanem a szeméremcsontunkat is használnunk kell. Nem az a cél flipperezéskor, hogy idejében megállítsuk a golyót a lyuk előtt, és nem is az, hogy egy hátvéd segítségével jó magasra visszarúgjuk, hanem az, hogy kényszerítsük: maradjon minél tovább fönn, ahol a legtöbb a villogó préda, pattanjon egyikről a másikra, hanyódjék csak ide-oda bolondul, mégis a saját akaratából. Ezt pedig úgy érhetjük el, hogy a golyó lökdövése helyett az egész asztalt remegtetjük, finoman, nehogy a flipper észrevegye, nehogy megszakadjon a játék. Ezt viszont csak a szeméremcsonttal lehet megcsinálni, csípőből, inkább dörzsölő, mintsem ütögető ágyékmozgással, vigyázva, nehogy elélvezzünk. Sőt, ha természetesen dolgozik a csípő, akkor a lökést a farizmok adják, de csak lágyan, fékeződjék a lendülete, mire a szeméremcsontot eléri, úgy, mint a homeopátiában, ahol is minél tovább rázunk egy oldatot, míg a szer szinte egészen, a láthatatlanná válásig el nem keveredik a lassanként hozzáadagolt vízzel, annál nagyobb lesz a gyógyhatás. És akkor parányi áramütéseket ad az ágyék az asztalnak, a flipper pedig idegeskedés nélkül engedelmeskedik, és dacol az a golyó a természettel, a tehetetlenséggel, a tömegvonzással, a dinamika törvényeivel, a tervezővel, aki csak röpke pályát szánt neki, és vis movenditől részegülten időtlen időig játékban marad. Ámde női ágyék kell ehhez, üreges test nem szorulhat, erigálni kész matéria nem lehet a csípőcsont és a gép között, csupán szál farmernadrágba bújtatott bőr, ideg, csont meg némi szublimált erotikus düh, kaján frigiditás, a partner érzékenységét ismerő szenttelen alkalmazkodás, a vágvat a másokban a sajátja túlcsoportulásától mit sem félve felszítani tudó hajlandóság: kergesse az amazon örületbe a flippert, és élvezze előre, hogy faképnél fogja hagyni.

Azt hiszem, Belbo akkor szeretett belé Lorenza Pellegrinibe, amikor megsejtette, hogy a lány elérhetetlen boldogságot tud ígérni neki. De Lorenza révén sejtette meg szerintem azt is, hogy az automatavilágoknak erotikus jellegük van, hogy a gép a kozmikus test metaforája, és hogy a mechanikus játék: varázserejű ráolvasás. Ekkorra javában kábította magát az Abulafiával, és talán átadta már magát a Hermész-terv

szellemének. Az Ingát biztos, hogy már látta. Lorenza Pellegrini, tudom is én, miféle rövidzárlat útján, az Ingát ígérte neki.

Eleinte nehezemre esett visszaszokni a Piladéba. Lassacskán – de nem minden este – az idegen arcok dzsungelében feltünezett, nagy nehezen kibontakozott az emlékek ködéből a túlélők ismerős arca: az egyik szerkesztő lett egy reklámügynökségnél, a másik adóügyi tanácsadó, a harmadik még mindig könyveket árult részletre, csak épp most már nem Che Guevarával házalt, hanem fűvészzel, buddhizmussal, asztrológiával. Ők voltak azok, a régiek, kissé pöszén, kissé őszén, a kezükben whiskyspohár, és mintha még mindig ugyanazt a tíz évvel ezelőtti felest szürcsölgették volna ugyanolyan lassan: egy-egy csöppnyit szemeszterenként.

– Mi van veled, hogy már sose látunk? – kérdezte egyikük.

– Miért, „ti” most kik vagytok?

Úgy bámult rám, mintha száz évig ellettem volna.

– Hogyhogy kik? Hát a művelődésügyi osztály!

Nagyon le voltam maradva.

Elhatároztam, hogy kiagyalok magamnak valami munkát. Észrevettem, hogy rengeteg egymástól független dolgot tudok, de alig néhány óra alatt, némi könyvtárazással bármit összefüggésbe tudok hozni bármivel. Annak idején, amikor elmentem, muszáj volt valamilyen elméletet vallani, és én semmilyen se vallottam, és szenvedtem emiatt. Most viszont már csak ismeretekkel kellett rendelkezni, mindenki bukott az ismeretekre, és minél időszerűtlenebbek voltak, annál inkább. Az egyetemen is, ahová ismét benéztem, hátha akad ott nekem valami hely. Az előadótermekben nyugalom honolt, a diákok úgy osontak végig a folyosókon, mint megannyi kísértet, és rosszul összeállított bibliográfiákat adogattak kölcsönbe egymásnak. Én jó bibliográfiákat tudtam csinálni.

Egyik nap egy végzős diák összekevert valamelyik tanárával (az előadók időközben ugyanolyan korúak lettek, mint a diákok, vagy fordítva), és megkérdezte tőlem, hogy ugyan már, mit is írt az a Lord Chandos, akiről egy gazdasági válságciklusokról rendezett szemináriumon annyi szó esett. Azt feleltem neki, hogy az illető nem közgazdász, hanem egy Hofmannsthal-figura.

Ugyanaznap este társaság volt egy régi barátomnál, és összetalálkoztam ott valakivel, aki egy könyvkiadó munkatársaként dolgozott. Akkor vették oda, amikor a kiadó a francia kollaboráns-regények után épp albán politikai szövegek publikálására tért át. Kiderült, hogy azóta is foglalkoznak politikai könyvkiadással, csak most már kormány megbízásból. De egy-egy jó filozófiai művet sem vetnek meg. Ha klasszikus, tette hozzá.

– Apropó – mondta –, te mint filozófus...

– Kösz, de nem vagyok az.

– Na, menj már, annak idején te mindent tudtál. Ma átnéztem egy fordítást, a marxizmus válságáról szól a szöveg, és találtam benne egy idézetet valami Anselm of Canterburytól. Ki az? Még az irodalmi lexikonban sincs benne a neve.

Megmondtam neki, hogy Aostai Anselmmel azonos az illető, és hogy az angolok csak azért nem így hívják, mert nekik semmi sem jó úgy, ahogy másoknak.

Fény gyúlt az agyamban: megvan a foglalkozásom! Elhatároztam, hogy

kultúrinformációs ügynökséget hozok létre.

Afféle tudományos detektív leszek. Éjszakai mulatók és bordélyok helyett könyvesboltokba, könyvtárakba, egyetemi tanszékekre járok. Na meg ülök a dolgozósobámban, a lábam az asztalon, papírpohárból iszom a whiskyt, amit a sarki fűszerestől hoztam zacskóban. Valaki telefonál, azt mondja:

– Fordítok egy könyvet, és fennakadtam valami mutakallimúnon. Nem tudok vele, vagy velük, mit kezdeni.

Én se, de sebj, kérek két napot. Az ember végigpörget egypár katalóguscédulát a könyvtárban, megkínálja cigarettával a tájékoztató szolgálatot, szimatot fog. Este meghív egy iszlamista tudományos munkatársat a bárba, fizet neki egy sört, aztán még egyet, a tudományos munkatárs ellazul, és ingyen megadja a kívánt információt. Aztán főlhívja az ember a kuncsaftot:

– Na, kérem: mutakallimúnnak radikális muzulmán teológusokat hívtak Avicenna idején, azt állították, hogy a világ véletlenek porfelhőjeként kavargott, hogy úgy mondjam, és csak az isteni akarat hirtelen és ideiglenes szeszélye folytán öltött formákat. Ha Isten figyelme csak egyeden pillanatra is ellankad, a világ darabokra hullik. Kitör az anarchia, az atomok összevisszasága. Megfelel? Három napom ment rá, önre bízom, mit fizet.

Szerencsém volt, sikerült találnom egy két szoba plusz főzőfülkés lakást egy ódon külvárosi épületben: valaha gyár lehetett, külön irodaszárnyal. Egyeden hosszú folyosóra nyíltak az itt kialakított lakások; én egy ingatlanügynökség és egy állattetemkitömő (A. Salon - Preparátor) műhelye közé kerültem. Úgy éreztem magam, mint egy harmincas évekbeli amerikai felhőkarcolóban, akár Marlowe is lehettem volna, már csak egy üvegajtó hiányzott. A belső szobába beraktam egy kihúzható díványt, az irodámat elöl rendeztem be. Atlaszokat, lexikonokat, katalógusokat szereztem be apránként, és két könyvszekrényt teliraktam velük. Eleinte meg kellett alkudnom a lelkiismeretemmel, és szakdolgozatokat is kénytelen voltam írni befuccsolt diákok számára. Nem volt nehéz, csak le kellett másolnom a tíz évvel korábbiakat. Később lektorálni való kéziratokat és külföldi könyveket is kaptam a szerkesztő barátaimtól, no persze a lehető legkellemetlenebbeket, és bagóért.

De tapasztalatot, tudást halmoztam fel, és nem dobtam ki semmit. Mindent kicéduláztam. A céduláimat nem vittem számítógépre (a kompjuterek épp akkortájt kerültek piacra, Belbo úttörőnek számított), kézműves eszközökkel dolgoztam, de keresztmutatókkal ellátott, puha kartonlapokból én is létrehoztam azért egy memóriaféjét. Kant —> ködelmélet —> Laplace... Kant —> Königsberg —> Königsberg hét hídja —> topológiai teoreémák... Kicsit úgy, mint amikor azt a játékos feladatot kapja az ember, hogy képzettársítás útján, öt lépésben jusson el a kolbásztól Platónig. Lássuk csak: kolbász —> disznó —> sörite —> ecset —> manierizmus —> idea —> Plátón. Gyerekjáték. A legócskább kéziratból is ki tudtam csikarni vagy húsz cédulát a magam Szent Antal-láncába. Szigorú alapelv szerint dolgoztam, úgy, ahogy – szerintem – a titkosszolgálatok is: egyik információ sem jobb a másinál, az a fő, hogy mind meglegyen, s hogy azután megkeressem az összefüggéseket. Összefüggések mindig akadnak, ha tényleg meg akarja találni őket az ember.

Úgy kétévnyi munka után már elégedett voltam magammal. Élveztem a dolgot. És időközben megismerkedtem Liával.

Lia. Nem remélem már, hogy viszontlátjuk egymást, de ha sosasem találkozunk, az rosszabb lett volna. Bárcsak itt lehetne, bár fogná a kezem, amíg végiggondolom még egyszer, hogy miféle úton sodródtam a veszembe. Mert ő megmondta. De maradjanak csak ki ebből a históriából, ő meg a gyerek. Remélem, hogy késve érkeznek, hogy mire megjönnek, minden véget ér, akárhogy is.

Nyolcvanegyben történt, július 16-án. Milánó elnéptelenedett, a könyvtár olvasóterme majdnem üres volt.

- Hé, a 109-es kötetet én akartam épp levenni.
- Akkor miért hagytad a polcon?
- Visszamentem a helyemre, megnéztem valamit.
- Rossz ki fogás.

Csak azért is fogta a könyvet és vitte az asztalához. Leültem vele szemben, fürkésztam az arcát.

- Ez nem vakírás. Hogy bírod elolvasni? – kérdeztem.

Fölemelte a fejét, és bizony isten nem tudtam, hogy az arca vagy a tarkója néz-e rám.

– Mi? – csodálkozott. – Ja, hogy a hajam. Nagyon is jól átlátok rajta – mondta, de közben azért csak félrebillentette, és zöld szeme volt.

- Zöld a szemed – mondtam.

– Lehet. Na és? Baj?

– Dehogy. Sőt.

Így kezdődött.

– Egyél, olyan sovány vagy, mint egy gebe – mondta vacsorakor. Éjfél tájt még mindig ott voltunk a Piladéval szomszédos görög vendéglőben, palack nyakába dugott gyertyánk a végsőket olvadozta, és mondtuk-mondtuk egymásnak a magunkét, mindent. Majdnem ugyanazt a mesterséget üztük: ő lexikon-címzavakat szerkesztett.

Az volt az érzésem, hogy muszáj megmondanom neki valamit. Éjfél után fél egykor kikukucskált a haja mögül, hogy jobban szemügyre vegyen, én pedig mutatóujjal és fölemelt hüvelykkel megcéloztam, és azt mondtam:

– P i m.

– Érdekes – mondta erre ő –, én is.

Így lettünk egy test egy vér, és attól az estétől fogva neki én Pim lettem.

Új lakást nem engedhettünk meg magunknak, én hozzá jártam aludni, ő pedig gyakran időzött az irodámban, ha nem volt épp vadászni, mert ügyesebb nyomolvasó volt, mint én, és sok fontos összefüggésre hívta fel a figyelmemet.

²⁶ Babits Mihály fordítása.

- Mintha volna egy félig üres rózsakeresztes-kartotékunk – mondta.
- Előbb-utóbb elő kell vennem megint, egy pár brazilai jegyzetem van benne...
- Oké, de hozd össze Yeatszel.
- Mi köze a témához Yeatsnek?
- Nagyon is sok. Azt olvasom itt, hogy Yeats a tagja volt egy Hajnalcsillag nevezetű rózsakeresztes-társaságnak.
- Hová lennének nélküled?

Megint eljártam a Piladéba, mert mint valami tőzsdén, ott jöttem össze a kuncsaftjaimmal.

Egyik este megláttam Belbót. (Az utóbbi néhány évben elmaradozott, és csak azóta tűnt fel ismét, hogy megismerkedett Lorenza Pellegrinivel.) Még mindig a régi volt, csak a haja lett őszebb, és lefogyott valamicskét.

Megörültünk egymásnak, de persze csak módjával, ahogy Belbótól tellett. Felelemgettük a régi szép időket, finoman utaltunk rá, hogy miben is lettünk mi cinkosok annak idején, s hogy levéltileg mi következett még utóbb arra a legutolsó ügyünkre. De Angelis felügyelő nem jelentkezett azóta. Biztosan lezárták az ügyet.

Elmondtam, mit dolgozom, tetszett neki.

– Tulajdonképp én is ezt szeretném: hogy a kultúra Sam Spade-je legyen, napi húsz dollár plusz rezsiért.

– De nekem nincs dolgom titokzatos és vonzó hölgyekkel, és a máltati sólyommal se traktál senki – mondtam.

– Sose lehet tudni. Élvezi?

– Hogy élvezem-e? Azt hiszem, ez az egyetlen dolog, amihez értek – idéztem őt magát.

– Good for you – mondta erre Belbo.

Össze-összefutottunk megint, meséltem neki a braziliai élményeim, de ő mostanában a szokásosnál is szórakozottabb volt. Ha nem volt ott Lorenza Pellegrini, Belbo egyfolytában a bejáratot nézte, ha viszont ott volt, akkor meg a bár belsejét pásztázta a szeme idegesen, és követte a nőnek minden lépését. Egy este – záróra felé járhatott már – elbámult valahová, és azt mondta:

– Ide hallgasson, igénybe vennénk magát esetleg, de nem csak úgy kutyafuttában. Ránk tudna szánni egy délutánt, mondjuk ezen a héten?

– Meglátjuk. Miről van szó?

– Egy vaskohászati cég rendelt tőlünk egy fémekről szóló könyvet. Önmagukért beszéljenek a képek. Népszerű legyen, de azért komoly. Biztosan ismeri a műfajt: a fém szerepe az emberiség történetében, a vaskorszaktól az űrhajó-ötvözetig. Kell nekünk valaki, aki körülnéz a könyvtárakban meg az archívumokban, és szép képeket, régi miniatúrákat, múlt századi metszeteket keres, mit tudom én, az acélöntésről vagy a villámhárítóról.

– Rendben, holnap benézek a kiadójába.

Ekkor odalépett melléje Lorenza Pellegrini.

– Hazaviszel?

– Ma megint én? Miért? – kérdezte Belbo.

– Mert te vagy az én emberem.

Belbo elpirult, már amennyire ő pirulni tudott, s közben még elfelébb bámult.

– Más is hallja – figyelmeztette Lorenzát. Azután hozzám fordult: – Én vagyok az embere. Ő meg Lorenza.

– Szia.

– Szia.

Belbo felállt, és súgott valamit Lorenza fülébe.

– Na és? – értetlenkedett Lorenza. – Azt kérdeztem tőled, hogy hazaviszel-e a kocsidon.

– Aha – bólintott Belbo. – Ne haragudjon, Casaubon, de taxiznom kell, elviszem ezt a nőt, akárkinek a nője.

– Hülye – mondta Lorenza gyengéden, és arcon csókolta.

Hadd adjak mindenesetre egy tanácsot azon leendő vagy mostani olvasómnak, akit valóságos melákór gyötör: ne olvassa el a tünetekről, illetve a kilátásokról szóló alábbi leírásokat, mert netán felzaklatják, és végtére többet árthatnak, mint amennyit használnak, mivelhogy a melákóros... legtöbbször saját magára vonatkoztatja azt, amit olvas...

[R. BURTON, ANATOMY OF MELANCHOLY, Oxford, 1621, Előszó]

Nyilvánvaló volt, hogy köti valami Belbót Lorenza Pellegrinihez. Hogy mennyire és mióta, az nem volt világos. Még az Abulafia-féle fájlok sem segítettek tisztázni, hogy mi is a helyzet.

Nincs például keltezés azon a fájlon, amely a Wagner doktorral közös vacsoráról szól. Wagner doktort Belbo már az elutazásom előtt ismerte, és változatlanul kapcsolatban állt vele akkor is, amikor dolgozni kezdtem a Garamondnak, olyannyira, hogy Wagnert aztán még én is megkörnyékeztem. A vacsorára tehát előbb is meg később is sor kerülhetett, mint az az este, amelyikre emlékszem. Ha előbb volt, akkor megértem Belbo zavarát, csöndes kétségbeesését.

Wagner doktor osztrák létére hosszú évek óta Párizsban praktizált – ezért ejtették hivalkodóan „Wagnère”-nek a nevét a bennfentesek –, és vagy tíz éve rendszeresen meghívogatta őt Milánóba két korai poszt-hatvannyolcas forradalmi csoport. Mindkettő rá hivatkozott, de persze radikálisan eltérő módon értelmezték a gondolatait. Sosem értettem igazán, hogy ez a híres ember hogyan és miért fogadhatta el ezeknek a parlamenten kívülieknek a támogatását. A Wagner-féle elméletek nem voltak ilyen vagy olyan színűek, és ha akarja, egyetemek, klinikák, akadémiák vendége is lehetett volna. Azt hiszem, azért választotta mégis ezeket a csoportokat, mert alapvetően élveteg ember volt, és fejedelmi költségterítésekre tartott igényt. A magánszemélyek több pénzt össze tudtak hozni, mint az intézmények, és Wagner doktor esetében ez első osztályú utazást, luxusszállodát, valamint a terapeuta-taksája szerint elszámolt előadási és szemináriumi tiszteletdíjakat jelentett.

Más lapra tartozik, hogy a szóban forgó két csoport miféle ideológiai ihletet meríthetett Wagner elméleteiből. Azokban az években a Wagner-féle pszichoanalízis mindenesetre kellőképp dekonstruktívnak, diagonálisnak, libidinálisnak és nem-kartézianusnak látszott ahhoz, hogy elméleti fogódzókát kínálhasson a forradalmi cselekvéshez.

Félő volt persze, hogy a munkások ezt bajosan fogják megemészteni, és talán ezért is kényszerült rá végül mindkét csoport, hogy válasszon a munkások, illetve Wagner között. Wagnert választották. Kidolgoztak egy elméletet, mely szerint a forradalom új alanya nem a proletár, hanem a deviáns.

– A proletárok deviálása helyett jobb a deviánsokat proletarizálni – mondta egyszer Belbo. – Meg egyszerűbb is, ha meggondolom, milyen árakkal dolgozik az a Wagner.

Az biztos, hogy a wagneriánusok forradalma a történelem legdrágább forradalma volt.

A Garamond Kiadó egy pszichológiai intézet támogatásával lefordított egy kötetre valót Wagner kisebb, roppant tudományos, de már régóta fellelhetetlen s ezért a hívek körében igen keresett tanulmányaiból. A könyvbemutatóra Wagner ellátogatott Milánóba, és ez az alkalom hozta össze őt először Belbóval.

filename: Doktor Wagner

Az ördögi doktor Wagner
Huszonhatodik rész

Akkor, azon a szürke reggelen, ugyan ki

A vita során tettem neki egy bíráló megjegyzést. Biztosan felbosszantottam vele a sátáni aggastyánt, de nem látszott rajta. Sőt, úgy válaszolt, mintha el akarna csábítani.

Szakasztott, akár Charlus Jupienel, méhecske és virág. A zseni nem tűri, hogy ne szeressék, és az ellenszegülőt azonnal el kell csábítania, szeresse őt meg az illető. Neki sikerült, megszerettem.

De azért nyilván mégsem bocsátott meg, mert még ugyanaznap este, amikor a válásról volt szó, halálos csapást mért rám. Öntudatlanul, ösztönösen: öntudatlanul próbált meg elcsábítani, és öntudatlanul határozta el, hogy megbüntet. Nem törődve a szakmai erkölccsel, ingyen analízist végzett rajtam. Őreibe is belemar a tudatalatti.

Lantenac márki története a *Kilencvenhárom*-ból. A vendée-iak hajója a breton partok előtt a nyílt tengeren viharba kerül, egyszer csak elszabadul az egyik ágyú, és ahogy dülöngél és hánykolódik a hajó, ez az ágyú őrtült ide-oda vágta be kezd szélről szélre, márpedig amilyen böhöm nagy állat, egykettőre átszakíthatja a hajóoldalt akár a bal-, akár a jobbfélen. Ekkor az egyik tűzér (mit tesz Isten, épp az, aki hanyagul rögzítette az ágyút) láncot ragad, és halálmegvető bátorsággal elébe veti magát, úgyhogy az kis híján agyonzúzza őt, és megállítja, megcsapszegeli, és visszaköti a böhöm állatot a jászlához, megmentvén így hajót, legénységet és missziót. A retentő Lantenac ünnepélyesen felsorakoztatja az embereit a fedélzeten, megdicséri a vitéz tűzért, levesz a saját melléről egy becses érdemérmét, kitünteti vele, és a keblére vonja őt a legények eget verő hurrázása közepette.

Majd pedig emlékeztet rá a hajlíthatatlan Lantenac, hogy a balesetről ő, a kitüntetett tehet, és legott agyonlőveti.

A nagyszerű, az erényes, az igazságos és sziklaszilárd Lantenac! Ugyanezt csinálta velem Wagner doktor: kítettetett a barátságával, és megölt azzal, hogy rám tukmálta az igazságot

és megölt azzal, hogy rádöbbenetett, mit akarok igazából
és rádöbbenetett, mitől rettegek, ha akarom is.

Presszókban kezdődik az ilyen történet. Szerethetnékkel.

Van, amit előre megérezel.

Nem azért leszel szerelmes, mert szerelmes leszel, hanem mert épp örült szerethetnéked volt. Ha rádjön, és megint érzed, hogy szerelmes akarsz lenni, jól vigyázz minden lépésedre, mert mintha varázsfigyelmet ittál volna, a legelső élőlénybe, akivel összeakadsz, belé fogsz szeretni. Akár egy kacsacsőrű emlősbe is.

Miért épp akkoriban éreztem ezt? Nemrég hagytam fel az ivással. Máj és szív összefüggései. Egy új szerelem jó ok a visszaszokásra. Legyen kívül presszókba járni. Jól érezni magam.

A presszó röpké, futó ügy. Hosszasan, édesdeden várakozhatsz egész nap, a félhomályba bújva, a bőrülésem, délután hatkor senki sincs még, az alja vendégek csak este, a zongoristával együtt jönnek. Késő délután kétes american bar a megfelelő hely, a pincér csak harmadszori hívásra jön, de akkor kérés nélkül hozza az újabb Martinit.

Fontos, hogy Martini legyen. Ne whisky, hanem Martini. Színtelen folyadék, fölemeled a poharad, és az olajbogyó mögül nézed a nőt. Különbség, hogy a szerelmedet Martini Coctailon keresztül nézed-e, amikor is túl kicsi az a kúp alakú kehely, avagy Gin Martini on the Rockson át: öblös a pohár, a szerelmed arca széttöredezik az átlátszó jég-kubizmus-ban, kettős a hatás, ha egymáshoz teszitek a két poharat, a pohár húséhez hajtott homlokkal mindketten, és homlok és homlok közt a két pohár... kehellyel nem megy.

Az az órácska a presszóban. Utána reszketve vársz végig megint egy egész napot. Nem lehet itt zsarolni a biztonsággal.

Aki presszókban lesz szerelmes, annak nincs szüksége saját, külön nőre. Valaki mindig odaadja kölcsönbe a magáét.

Az a férfi. Nagyvonalú volt, folyton utazott. A gyanús nagyvonalúsága: akár éjfélkor is telefonálhattam, ő otthon volt, te meg nem, elmentél, azt mondja, igaz is, ha már épp telefonálsz, nem tudod véletlenül, hol lehet? A féltékenység kivételes pillanatai. De így is elragadtam Ceciliát a szaxofonostól. Szeretni vagy legalábbis azt hinni, valami ősrégi bosszú örök papjaként.

Sandrával bonyolódtak a dolgok: észrevette akkor, hogy túlságosan igénybe veszed az ügy, a közös életünk feszültté lett. Váljunk szét? Hát váljunk. Ne, várj csak, beszéljük meg még egyszer. Nem, ez így nem mehet tovább. Szóval, Sandrával volt a baj.

Amikor presszókba jársz, nem azzal bonyolódsz érzelmi drámába, akivel összeakadsz, hanem azzal, akit elhagysz.

Ekkor kerül sor a vacsorára Wagner doktorral. Az előadása során csak az

imént határozta meg a pszichoanalízis mibenlétét egy provokátornak, ekképpen:

– La psychanalyse? C'est qu'entre l'homme et la femme... chers amis... ça ne colle pas.²⁷

A párkapcsolatokról diskuráltunk, arról, hogy a válás a Törvény illúziója. Érintve voltam, nagy hévvel vitatkoztam hát. Ment a dialektikus szörszálhasogatás, mi csak beszélünk és beszélünk, miközben Wagner hallgatott, és el is feledkeztünk róla, hogy orákulum ül a körünkben. És akkor révetegen

és akkor álságosán

és akkor mélabús közönnyel

és akkor mintha csak amúgy mellesleg szólna hozzá, azt mondta Wagner (ígyekszem szó szerint idézni, de persze eszembe is véstem a szavait, tévedés kizárva):

– Soha életemben nem találkoztam még olyan pácienssel, akit a saját válása tett volna neurotikussá. A bajt mindig is a Másik válása okozta.

Wagner doktor mondani is mindig nagy M-mel mondta azt, hogy Másik. Tény, hogy úgy összereztem, mintha vipera mart volna meg

a vicomte úgy összerezzen, mintha vipera marta volna meg

jeges veríték gyöngyözött homlokán

a báró merően nézte őt vékony orosz szivarkájának lustán tekerdőző füstje mögül.

– Ezt hogy érti? – kérdeztem. – Ön szerint az embert nem a saját válása kergeti krízisbe, hanem azé a harmadik személyé, aki az ő párkapcsolatában a krízist okozta, akár azért, mert tényleg elválik az illető is, akár azért, mert nem válhat?

Wagner olyan megrökönyödve nézett rám, mint a laikus, aki életében először lát elmebetegét. Megkérdezte, hogy tulajdonképpen mit akarok mondani.

Igaz, ami igaz: akármit is akartam mondani, rosszul mondtam. Megpróbáltam kézzelfoghatóvá tenni, hogymit gondolok. Fölvettem az asztalról a kanalamat, és a villa mellé raktam:

– Tessék, én vagyok Kanál, és ez itt a nejem, Villa. Ez pedig itt egy másik pár, Kiskés meg a férje, Nagykés, azaz Bicska Maxi. Na már most én, úgy is, mint Kanál, azt hiszem, hogy azért szenvedek, mert el kell hagynom az én Villámat, bár nem akarózik elhagynom őt; hogy szeretem ugyan Kiskést, de nem bánom, ha együtt marad az urával, Nagykéssel. Ön

²⁷ A pszichoanalízis? Azért van, mert a férfi és a nő között... drága barátaim... nem jön össze a dolog.

szerint viszont, tisztelt Wagner doktor, valójában az nekem a bajom, hogy Kiskés nem válik el Nagykestől, így van?

Wagner egy másik asztaltársamhoz fordulva azt felelte, hogy ő soha még csak hasonlót sem mondott.

– Hogyhogy nem mondott? Azt mondta, hogy soha senkivel nem találkozott, akit a saját válása tett volna neurotikussá, mert mindig a másíknak a válása okozza a bajt.

– Lehet. Nem emlékszem – hagyta rám Wagner unottan.

– Ha viszont mondta, akkor talán nem úgy értette, ahogy én értettem?

Wagner percekig hallgatott.

Mindenki várt, nyelni se mertünk, Wagner pedig intett közben, hogy töltsenek neki egy pohár bort, fény felé emelve figyelmesen szemlélte a nedűt, s csak nagy sokára szólalt meg.

– Azért értette így, mert így akarta érteni.

Azután másvalakihez fordult, azt mondta, meleg van, rázendített egy operaáriára, és úgy hadonászott hozzá egy ropival, mintha valamiféle távoli zenekarnak vezényelne, ásított, egy tejszínhabos tortaszeletre összpontosította a figyelmét, majd végül, újabb némasági roham után, kérte, hogy vigyék most már vissza a szállodájába.

A többiek úgy néztek rám, mintha egy szümpoziont tettem volna tönkre, pedig sorsdöntő Szavakra számíthattak.

Az az igazság, hogy nekem az Igazság hallatta a szavát.

Telefonáltam neked. Otthon voltál, és a Másikkal voltál. Álmatlanul töltöttem az éjszakát. Minden világos volt: nem bírom elviselni, hogy veled vagy. Sandrának ehhez semmi köze.

Hat drámai hónap következett, rád akaszkodtam, a sarkadban voltam, tönkre akartam tenni a kapcsolatodat, azt hajtogattam, hogy egészen magamnak akarlak, és bizonygattam, mennyire gyűlölöd te azt a Másikat. Veszekedni kezdted a Másikkal, a Másik követelőzni, féltékenykedni kezdett, esténként nem ment sehova, az utazásaikor naponta kétszer és egyszer még az éjszaka közepén is hazatelefonált. Egyik este felpofozott téged. Pénzt kértél, hogy elmenekülhess tőle, én erre összekapartam azt a keveset, amim volt a bankban. Odahagyta a hitvesi fészket, felmentél a hegyekbe egypár barátoddal, címet nem mondtál. A Másik kétségbeesetten felhívott, és megkérdezte, tudom-e, hogy hol vagy, nem tudtam, és ez úgy hangzott, mint egy hazugság, hiszen őneki azt mondtad, hogy miattam hagyod el.

Amikor megjöttél, sugárzó arccal bejelentetted, hogy búcsúlevelet írtál neki. Bennem erre felülött, hogy akkor most hogyan lesz köztem és Sandra között, de nem maradt időm emiatt nyugtalanzkodni. Közölted, hogy megismerkedtél valakivel, sebhely van az arcán az illetőnek, és olyan cigányos

a lakása. Hozzáköltözöl.

– Már nem szeretsz?

– Dehogynem, te vagy az én emberem, az egyetlenem vagy, de azok után, ami történt, meg kell ezt most élnem, na, ne gyerekeskedj, próbálj megérteni, végül is temiattad hagytam ott a férjemet, igenis mindenkinek megvan a maga tempója.

– A tempója? Azt mondod, elmész egy másik pasassal.

– Értelmiségi vagy, ráadásul baloldali is, úgyhogy ne viselkedj nekem úgy, mint egy maffiózó. Na, szia.

Mindent Wagner doktornak köszönhetek.

Épp aznap délelőtt állítottam be a Garamondhoz, amikor az Abulafiát, ezt a nyugtalanító újdonságot meghozták, és Gudrun gyanakvó tekintetétől kísérvé beszerelték a mind porosabb kézírathalmok közé, mialatt Belbo istennév-ügyben vitatkozott Diotallevivel.

– Foglaljon helyet, Casaubon, tessék, itt vannak a tervek a fémhistóriánkhoz.

Magunkra maradtunk, Belbo tárgymutatókat, fejezetvázlatokat, tördelésmintákat rakott elém. Olvassam el a szövegeket, és találjak hozzájuk illusztrációt. Felsoroltam gypár, szerintem jól ellátott milánói könyvtárat.

– Kevés – mondta Belbo. – El kell még mennie ide-oda. Például Münchenbe, van ott a Deutsches Museumban egy fantasztikus képarchívum. Párizsban meg ott a Conservatoire des Arts et Métiers. Magam is szívesen elmennék oda egyszer megint, ha volna rá időm.

– Jó hely?

– Borzongató. A gép diadala egy gótikus templomban...

Tétován elhallgatott, az asztalán levő papírokat igazgatta.

– Ott van az Inga – árulta el aztán, de mintha nem mert volna túlzott jelentőséget tulajdonítani a dolognak.

– Miféle Inga?

– Az Inga. Foucault-ingának mondják.

Elmagyarázta az Ingát: mindazt, amit most szombaton a saját szememmel láttam – s talán épp azért olyannak, amilyenek, mert Belbo annak idején felkészített a látványra. Nem vághattam akkor túl lelkes képet, és Belbo úgy nézett rám, mintha a Sixtus-kápolnában azt kérdeztem volna, hogy ennyi-e az egész.

– Talán a templomi hangulat miatt van, de higgye el, hogy döbbenetes a hatása. Belegondolni, hogy minden fut, múlik, és csakis ott fönt van egy szilárd pont, az egyetlen az egész mindenségben... Istenhez találhat vissza általa az, aki nem hisz; és még csak meg sem kell kérdőjeleznie a saját hitetlenségét, hiszen egy Nulla Pólusról van szó. Az én nemzedékem, tudja, nagykanállal nyelte a csalódást, nekünk ez vigasztalást jelenthet.

– Ami azt illeti, az én nemzedékem több csalódást nyelt.

– Milyen beképzelt! Nem, maguknál csak egy szezon volt: elénekelték a *Carmagnole*-t, aztán újra Vendée-ban találták magukat. Spongyát rá. A mi esetünk más. Kezdődött a fasizmussal, habár azt gyerekfejjel éltük át, úgy, mint valami kalandregényt, de azért a halhatatlan végzet mégiscsak szilárd pontot jelentett. Azután az Ellenállás lett a szilárd pont, főleg azoknak, akik hozzám hasonlóan kívülről bámulták, és valami természetritus-félét csináltak belőle, tavasz visszatértét, napj egyenlőséget vagy napfordulót, vagy mit, ezt folyton keverem... Aztán: kinek az Isten, kinek a munkásosztály, kinek pedig mindkettő. Vigasztaló gondolat volt egy értelmiséginek az, hogy van, ugye, a munkás, aki szép, erős, egészséges, megforgatja a világot. Azután, ahogy már maguk is láthatták, a munkás megmaradt, az osztály

nem. Azt hiszem, Magyarországon nyírták ki. És akkor jöttek maguk. Magának talán természetes volt az egész, és hejehuja, vigalom. A korombelieknek viszont leszámolás, lelki furdalás, bűnhődés, újjászületés. Mi hibáztunk, és akkor elősereglettek maguk, lelkesedést, bátorságot, önkritikát hozva. Nekünk, akik akkoriban harmincöt és negyven közt jártunk, reménység volt ez, megalázó bár, de reménység. Legyünk megint olyanok, mint maguk, ha újra kell is kezdenünk mindent. Nem kötöttünk többé nyakkendőt, a felöltönket kidobtuk, és használt anorákot vettünk helyette, olyan is volt, aki felmondta az állását, hogy ne kelljen tovább a tőkéseket szolgáltnia...

Rágyújtott egy cigarettára, és úgy tett, mintha haragot színlelné, hogy így elnézzem neki a gyengeségét.

– És akkor maguk minden fronton meghátráltak. Mi, akik évente elzarándokoltunk a Fosse Ardeatine sírjaihoz, nem voltunk hajlandók Coca-Cola-reklámot kiagyalni, mert antifasiszták voltunk. Beértük azzal a pár fillérrel, amit a Garamond fizet, merthogy a könyv, az legalább demokratikus. Maguk viszont úgy állnak most bosszút a burzsujokon, ha már felakasztaniuk nem sikerült őket, hogy videokazettákat és fanmagazinokat árulnak nekik, és olyasmikkel hülyítik őket, mint a zen és a motorkerékpárápolás művészete. Ránk sózták a saját kis vörös Mao-példányaikat, és a pénzből petárdákat vettek, hogy velük ünnepeljék az új kreativitást. Szégyenkezés nélkül. Mi meg egész életünkben csak szégyenkeztünk. Maguk becsaptak bennünket, maguk nem a megtestesült tisztaság, legfeljebb kamaszkori pattanás voltak. Nyomorult férgeknek éreztük magunkat maguk miatt, amiért nem merünk farkasszemet nézni a bolíviai csendőrökkel, maguk viszont nemsokára szerencsétlen járókelőket lőttek hátba. Tíz éve mi azért hazudtunk néha, hogy kihozzuk magukat a börtönből, maguk viszont azért hazudtak, hogy a barátaik börtönbe kerüljenek. Hát ezért tetszik nekem ez a masina: mert buta, mert nem hisz, és nem hiteget, azt teszi, amit mondok neki a buta fejemmel. Én is buta, ő is buta. Ez egy őszinte viszony.

– Én...

– Maga ártatlan, Casaubon. Maga nem hajigált, inkább megszökött, nem lőtt, inkább lediplomázott. Ennek ellenére úgy éreztem néhány éve, hogy maga is zsarol. Na, persze, nem személyesen. Ilyenek a nemzedéki ciklusok. És tavaly, amikor megláttam az Ingát, világos lett minden.

– Hogyhogy minden?

– Majdnem minden. Tudja, Casaubon, az Inga is hamis próféta. Maga csak nézi, és elhiszi, hogy a mindenség egyetlen szilárd pontját látja. Igen ám, de ha leakasztja a Conservatoire kupolájáról, és egy bordélyban lógatja fel, ugyanúgy működik. Más ingák is vannak: a New York-i ENSZ-palotában, San Franciscóban, a technikai múzeumban, és ki tudja, hol mindenütt még. Bárhol is van a Foucault-inga, mindenütt szilárdan lóg, miközben a föld forog alatta. A mindenség minden pontja szilárd pont, csak rá kell akasztani az Ingát.

– Mindenhol ott van az Isten?

– Tulajdonképp igen. Ezért zavar engem az Inga. A végtelennel kecsegtet, de rám bízta: döntsem el én, hogy hol akarom azt a végtelent, így aztán nem elég ott imádni az Ingát, ahol van, dönteni kell megint, és tovább kell keresni a legmegfelelőbb pontot. És mégis...

– Mit mégis?

– Mégis... de ugye, nem veszi ezt komolyan, Casaubon? Nem, nyugodt lehetek, a magunkfajta semmit se vesz komolyan... Szóval, az ember már sok-sok helyen fellógatta az Ingát, és az sehol se működött, és viszont látja, hogy ott, a Conservatoire-ban mégis milyen jól működik... Hátha vannak kitüntetett pontok a mindenségben? Itt, a plafonon, mondjuk. Nem, azt senki se hinné el. Hangulat is kell. Nem is tudom, lehet, hogy világéletünkben a megfelelő pontot keressük, lehet, hogy itt van a közelünkben, de nem vesszük észre, és csak akkor vehetnénk észre, ha hiszünk... Na, menjünk Garamond úrhoz.

– Hogy fellógassuk az Ingát?

– Ugyan! Balgaság. Most komoly dolgokkal fogunk foglalkozni. Csak akkor fizethetek magának, ha előbb megnézi, megtapogatja, megszagolgia és jóváhagyja magát a főnök. Jöjjön, hadd tapintsa meg magát, a főnök úrnak arany keze van, a rühöt is gyógyítja.

Titkos Mester, Tökéletes Mester, Titoknokmester, Épületintendáns, Kilencek Választottja, Salamon Királyfiúének Lovagja avagy a Kilencedik Ív Mestere, a Szent Boltozat Nagy Skóttja, Kelet avagy Kard Lovagja, Jeruzsálem Hercege, Kelet és Nyugat Lovagja, Rózsakereszt Lovagi Hercege, valamint a Sas és a Pelikán Lovagja, a Memyei Jeruzsálem Főpapja avagy Fenséges Skóttja, Minden Páholyok Tiszteletreméltó Nagymestere ad vitam, Porosz Lovag és Noachita Pátriárka, Királyi Alabárd Lovagja avagy Líbanon Hercege, Tabernákulum Hercege, Rézkégyő Lovagja, Irgalom avagy Kegyelem Hercege, a Templom Nagy Rendvitéze, Nap Lovagja avagy Beavatott Herceg, Skóciai Szent András Lovagja avagy Fény Nagymestere, Nagy-kiválasztott Kados Lovag, valamint Fehér és Fekete Sas Lovagja) [A Régi és Bevett Skót Rítusú Szabadkőművéség magas fokai]

Végigmentünk a folyosón, felhágtunk három lépcsőfokon, és benyitottunk egy máriaüveges ajtón. Azonmód egy másik világba léptünk. Mindeddig sötét, poros, lepusztult szobákat láttam csak, ezek a helyiségek viszont mintha valamiféle reptéri VIP-várohoz tartoztak volna. Diszkrét zene, égszínkék falak, márkás bútorokkal berendezett, kényelmes váróterem, a falakon fényképek, a fényképeken képviselőábrázatú urak, amint szenátorábrázatú urakat szárnyas érdemermekkel tüntetnek ki. Az egyik asztalkán, csak úgy, keresetlenül, mint a fogorvosi várószobákban, mindenféle különleges nyomású folyóiratok: *Ötlet és Irodalom, Költészeti Athanor, Rózsza és Tövis, Itáliai Parnasszus, Szabad Vers*. Egyikkel sem találkoztam még soha, utóbb tudtam meg, miért: csakis a Manuzio üzletfelei kaptak belőlük.

Először azt hittem, hogy a Garamond vezetői részlegébe léptünk be, de rögvest rá kellett jönnöm, hogy tévedtem. Ezek itt egy másik könyvkiadó helyiségei voltak. A Garamond előterében is volt egy faliszekrény az újdonságokkal, ám sötét és homályos üvege mögött a szerény küllemű, felvágatlan lapu és józanszürke borítójú könyvek leginkább francia egyetemi kiadványokra hasonlítottak: az alig néhány év alatt megsárguló papír azt volt hivatott sugallni, hogy a szerző – különösen, ha fiatal – már réges-rég óta publikál. Itt viszont egy másik, belülről fényesen kivilágított faliszekrényben a Manuzio Könyvkiadó könyvei sorakoztak, némelyik kinyitva egy-egy szép szellősen szedett oldalnál: fehér, könnyű, roppant elegánsan fóliázott borítók, finom rizspapír, gyönyörű, tiszta betűtípusok.

A Garamond sorozatai komoly és mélyenszántó címeket viseltek, mint például *Humán Tanulmányok* vagy *Philosophia*. A Manuzio sorozatcímei finomak és költőiek voltak: *Szakajtatlan Virágszál* (költészet), *Terra Incognita* (próza), *Leandernylás Idején* (ebben olyan című művek kaptak helyet, mint például *Egy beteg kislány naplója*), *Húsvét-sziget* (különbféle esszék, azt hiszem), *Új Atlantisz* (a legutóbbi publikáció: *Königsberg megváltása – Prolegomena valamennyi, kettős transzcendentális rendszemek és*

fenomenális noumenon-tannak mutakozó jövöbeli metafizikához). Mindegyik borítón a kiadó emblémája, pálma alatt pelikán és a mottó: „Az az enyém, amit adtam.”

Belbo tömören csak annyit mondott, hogy Garamond úrnak két könyvkiadója van, és kész. Az elkövetkező napok során észrevettem, hogy a Garamond és a Manuzio közti átjárás kérdése teljességgel privát, bizalmi ügy. A Manuzio hivatalos bejárata tudniillik a Marchese Gualdi utcából nyílt, márpedig a Gualdi utcában a Sincero Renato utcai lepusztultság tiszta homlokzatoknak, széles járdáknak, alumíniumliftes előcsarnokoknak adta át a helyét. Senki még csak nem is gyaníthatta, hogy egy Sincero Renato utcai öreg bérházból mindössze háromlépcsőnyi szintkülönbséggel át lehet menni egy Gualdi utcai épületbe. Az engedélyért Garamond úr alighanem hegyeket mozgatott meg; ha jól tudom, egyik szerzőjéhez fordult segítségért, aki építésügyi funkcionárius volt.

Grazia aszony, egy márkás selyemsálat és kosztümot – a falakkal megegyező színűt – viselő anyás hölgy fogadott, és mindjárt be is kísért bennünket a glóbuszos terembe.

Nem volt valami óriási helyiség, mégis a Palazzo Venezia szalonjára emlékeztetett: az ajtó mellett földgömb, Garamond úr mahagóni fróasztala pedig annyira messze hátul volt, hogy mintha fordított látsövön keresztül pillantotta volna őt meg az ember. Garamond intett, hogy menjünk közelebb, és én ettől elbátortalanodtam. Később, amikor De Gubernatis megérkezett, Garamond elébe ment, és ez az udvarias gesztus még tovább növelte a tekintélyét, mert azzal, ahogy keresztülgyalogolt a termen a látogatójához, majd a karját nyújtva neki, kettesben még egyszer végigmentek rajta, a tér mintha megkettözödött volna valami varázslat folytán.

Garamond helyet mutatott nekünk az íróasztalával szemben, nyers volt és szívélyes.

– Belbo doktor csupa jót mondott magáról, Casaubon doktor. Szükségünk van talpraesett munkatársakra. Nyilván tudja, hogy az alkalmazásáról nincs szó, azt nem engedhetjük meg magunknak. Megfelelően honorálni fogjuk a szorgalmát, sőt, az odaadását, ha megengedi, mivel a mi munkánk: küldetés.

A feltételezett munkaórák alapján mondott egy átalányösszeget. Méltányosnak tartottam.

– Nagyszerű, kedves Casaubon.

A titulusomat máris elhagyta, hiszen a beosztottjává váltam.

– Aztán nagyon jó legyen, sőt, mi több, csodájó legyen ám ez a könyv, ez a fémek históriája. Népszerű, olvasmányos, de tudományos is. Ragadja meg az olvasó képzeletét, de tudományosan ragadja meg. Mondok egy példát. Olvasom itt a kéziratban, hogy volt ez a magdeburgi hogyszívják: két félgömböt összeraknak, és kiszippantják közülük a levegőt. Rájuk kapcsolnak két pár lovat, aztán az egyik pár az egyik felét, a másik a másikat húzza, és a két félgömb nem válik szét. Na, jó, ez eddig egy tudományos információ. Magának az a dolga, hogy szúrja ki mindenféle más, kevésbé érdekes információk közül. És ha kiszúrta, akkor találjon hozzá képet, freskót, olajfestményt, akármit. Korabelit. Mi meg csinálunk belőle egy egész oldalas színt.

– Van róla egy metszet – mondtam. – Ismerem.

– Na, ugye. Helyes. Teljes oldalra, színesbe.

– De az fekete-fehér, mivelhogyszívják. – mondtam.

– Igen? Remek, akkor fekete-fehérbe. Fő az egzakttság. De arany háttérre neki,

verje mellbe az olvasót, érezze úgy, mintha ő maga is ott volna, aznap, amikor a kísérletet végezték. Világos? Tudományosság, realizmus, szenvedély. Lehet élni a tudománnyal úgy is, hogy azért összeszoruljon annak az olvasónak a szíve. Micsoda drámai jelenet, ugye: Madame Curie hazamegy este, és a sötétben valami foszforeszkáló fényre lesz figyelmes, Úristen, mi lehet az... Szénhidrogén, golkonda, phlogiszton vagy mi az ördög; és akkor voilà, Marie Curie már fel is találta az X-sugarakat. Dramatizálni tessék. Tisztelve azért az igazságot is, persze.

– Jó, de mi közük az X-sugaraknak a fémekhez? – kérdeztem.

– A rádium, az nem fém?

– De, azt hiszem.

– Na, hát akkor. A világ minden tudományát meg lehet közelíteni a fémek felől. Milyen címet is szántunk a könyvnek, Belbo?

– Valami komolyat: *A fémek és az anyagi kultúra* vagy ilyesmit.

– Komoly cím kell, úgy bizony. Meg egy kis plusz, ami felkelti a figyelmet, valami sokatmondó semmisség, na, lássuk csak... Megvan: *A fémek egyetemes története*. Benne vannak a könyvben a kínaiak is?

– Benne hát.

– Jó, akkor egyetemes. Akkor ez nem reklámfogás, mert ez az igazság. Sőt, még jobbat mondok: *A fémek csodálatos kalandja*.

Ekkor beszólt Grazia asszony, hogy megérkezett De Gubernatis kormányfő tanácsos. Garamond úr egy percre elbizonytalanodott, és kétkedő pillantást vetett rám, de Belbo egy hunyorítással jelezte neki, hogy most már megbízhat bennem. Jöjjön akkor be, mondta Garamond, és elébe ment a vendégnek. De Gubernatis duplasoros öltönyt viselt, a gomblyukáibanjelvény, a szivarzsebében töltő toll, az oldalzsebében összehajtogatott újság, a hóna alatt dosszié.

– Kedves kormányfő tanácsos úr, erre parancsoljon, az én kedves-kedves De Ambrosis barátom beszélt már nekem önről. Egy egész élet az állam szolgálatában! No meg: a titkos költői véna, ugyebár? Hadd lám, hadd lám, mi az a kincs, amit itt szorongat... Ez itt két főszerkesztőm, hadd mutassam be őket.

Hellyel kínálta vendégét a kéziratokkal teli íróasztallal szemben, és kíváncsiságtól remegő tenyérrel simított végig a kézhez vett mű borítóján:

– Ne szóljon, mindent tudok. Ön Vipiteno nagy és nemes városából jön. Egy élet a vámügyek szolgálatában! Titkon pedig, napról napra, éjszakáról éjszakára: ezek a lapok itt, ni, mert a költészet démona nem hagyta nyugodni. A költészet... Felemésztette Szapphó ifjúságát, de Goethének erőt adott vénségére... Pharmakon, mondták a görögök: mérgező és gyógyszer. Természetesen el kell még olvasnunk, amit alkotott, nálam három lektori jelentés a minimum: egy belső és kettő a külsőktől (megbocsásson, de név nélkül, nagyon exponált személyek az illetők), a Manuzio ugyanis csak akkor ad ki egy könyvet, ha biztos a minőségében, márpedig a minőség, és ön ezt énnálam bizonyára jobban tudja, megfoghatatlan dolog, egy hatodik érzék kell hozzá, hogy fölfedezze az ember, megcsik, hogy itt-ott döccenők, üresjáratok vannak egy könyvben, elvégre (ön ne tudná?) Svevo is rosszul írt, és mégis, csak azért is érezni, hogy eszmeisége, ritmusa, sodrása van a műnek. Tudom, amit tudok, ne szóljon semmit, elég volt egyetlen pillantást vetnem itt az *incipit*-re, és máris megérezttem valamit, de nem akarok egyedül ítélni, bár sokszor (de milyen sokszor!), amikor fanyalgó lektorikat kaptam, én igenis

megmakacsoltam magam, hiszen addig egyetlen szerző fölött sem szabad ítékezni, amíg az ember, hogy úgy mondjam, rá nem hangolódott az illetőre, mert tessék, ugye, most például csak úgy találokra belelappozok az ön szövegébe, és erre a sorra téved a tekintetem, ni: „akárha őszidőn, ösztövére a pillám”... na, szóval, nem tudom, milyen a folytatás, de itt megcsap az ihlet szellője, megjelenik előttem egy kép, néha csak úgy, sodorni kezdi, magával ragadja az embert a szöveg... Summa summarum, kedves barátom: bárcsak mindig-mindig azt csinálhatnánk, amit szeretnénk! De hát a könyvkiadás is csak egy iparág, még ha az iparágak legnemesebbike is. Viszont tudja-e, mennyibe kerül manapság a nyomda, a papír? Nézze csak meg a ma reggeli újságban, mekkorát emelkedett a *prime rate* a Wall Streeten. Azt hiszi, hogy ez minket nem érint? Nagyon is érint. Tudja-e, hogy még a raktárkészlet is adóköteles? Hiába nem adok el valamit, megadóztatják énnekem még a remittendámat is. Fizetek akkor is, ha elmarad a siker, ha kálváriát járatnak a filiszteusok az el nem ismert géniusszal. Ez az átütőpapír... egyébként hadd gratuláljak, nagyon finom ötlet volt ilyen vékony papírra gépelnie a szöveget, ebből is látszik, hogy ön igazi költő, egy vacak firkász biztos, hogy szupervastag lapokat használt volna az ön helyében, hogy elkápráztasson és szellemileg megzavarjon, ez itt viszont szívből fakadó költészet, ugye, megannyi kőszikla minden szó, sarkaiból fordítják ki a világot... szóval, ez az átütőpapír énnekem annyiban van, mintha csupa bankjegyből szabták volna.

Megszólalt a telefon. Később tudtam meg, hogy Grazia asszony csöngetett át kamuból, minekutána Garamond megnyomott egy gombot az íróasztala alatt.

– Drága Mester! Hogyan? Hurrá! Nagyszerű hír, konduljanak azok a harangok! Önnek minden új könyve igazi esemény. Hát hogyne, a Manuzio büszkén, meghatottan, sőt, mi több, boldogan tartja önt számon, mint saját szerzőjét. Olvasta, hogyan írtak a lapok a legutóbbi epikus poémájáról? Nobel-díjra érdemes! Sajnos, ön megelőzi a korát. Alig tudtunk eladni háromezer példányt...

De Gubernatis kormányfőtanácsos úr elsápadt: háromezer példányra ő álmában sem számított.

– A rezsire sem volt elég. Kukkantson csak be egyszer az üvegajtón, milyen sok az alkalmazottam. Manapság legalább tízezer példányt kell eladnom ahhoz, hogy egyáltalán a pénzemnél legyek, még szerencse, hogy sok könyvből több is elmegy, de azoknak a szerzőiben, hogy úgy mondjam, másfajta elhivatottság munkál: Balzac nagy író volt, és úgy vették a könyveit, mint a cukrot, Proust is nagy író volt, és ő meg a saját költségére publikált. Az önéhez hasonló könyvekből két-három évente egyet ha megengedhetek magamnak. Adjon nekem három évet...

Hosszú szünet következett. Aztán kínos zavar ült ki Garamond arcára.

– Hogyan? Hogy az ön költségére? Nem, nem az összeg nagyságáról van szó, az összeg mérsékelhető... Csak, ugye, a Manuzio nem szokott... No persze, ahogy mondja: Joyce is, Proust is... Persze, hát értem én...

További néma tusakodás.

– Hát jó, beszéljük meg. Én őszinte voltam, ön türelmetlen, csináljunk egy *joint venture*-t, ahogy az amerikai mondja. Nézzen be holnap, készítünk egy gyors költségvetést... A legalázatosabb tiszteletem.

Garamond végigsimított a szemén, mint aki álomból ocsúdik. Hirtelen összerendezte: hát persze, hisz vendége van.

– Elnézést kérek. Egy íróval beszéltem, egy igazi íróval, talán azt kell mondjam: egy Nagy íróval. Mégis, épp ezért... Néha olyan megalázó mesterség ez. Szerencse, hogy hivatástudat is van a világon. De térjünk vissza önhöz. Mindent megbeszélünk, majd írok önnek, mondjuk, egy hónap múlva. A szövege itt marad, jó kezekben lesz.

De Gubernatis kormányfőtanácsos szó nélkül távozott. A dicsőség műhelyében járt.

Planiszférák Lovagja, Zodiákus Hercege, Fenséges Hermetikus Bölcselő, Csillagok Főlovagja, Ízisz Fenséges Pappja, Szent Dombnak Hercege, Szamothrakia Bölcselője, Kaukázus Titánja, Arany Lant Gyermekje, Valódi Főnix Lovagja, Szfinx Lovagja, Labirintus Fenséges Bölcsője, Első Brahman, Misztikus Szentélyőr, Rejtelmes Torony Mémőke, Szent Fügöny Fenséges Hercege, Hieroglifolvasó, Orfikus Doktor, Három Tűzeknek Öre, Kimondhatatlan Névnek Vigyázója, Nagy Tűk Fenséges Oidipusza, Rejtelmek Oázisának Szeretett Pásztorja, Szent Tűz Doktora, Fényháromszög Lovagja.
[A Memphisz-Misztrai Régi és Primitív Rítus szerinti fokok]

A Manuzio ÖFSZ-műveket adott ki.

Az ÖFSZ Manuzio-zsargonban az jelentette, illetve – miért is használom múlt időt? – jelenti mindmáig, hiszen odalent minden megy tovább, mintha mi sem történt volna, csupán én vetitek vissza mindent valami rettentő régi régmúltba, mivelhogy a tegnapelőtt este történtek valóságos rést hasítottak az időbe, a századok rendje felborult ott a Saint-Martin-des-Champs templomhajójában... vagy azért, mert tegnapelőtt este óta évtizedeket öregedtem hirtelen, vagy esetleg mert félek Tőlük, félek, hogy utolérnek, és emiatt beszélek úgy, mintha egy széthulló birodalom krónikásaként a fürdőben feküdnek ernyedten, elnyiszált erekkel immár, várva, mikor fülök a saját kiömlő vérembe...

Az ÖFSZ azt jelenti, hogy Önfinanszírozó Szerző, és a Manuzio olyasmi, amit az angolszász országokban *vanity press*-nek hívnak. Hatalmas nyereség, nulla rezi. Garamond úr, Grazia asszony, az ügyvezető igazgatónak mondott könyvelő a folyosó végi lyukban, és Luciano, a rokkant raktáros az alagsori hodályban.

– Sose értettem, hogy képes Luciano fél karral könyveket csomagolni – mondta egyszer Belbo –, azt hiszem, a fogával segít magán. Na persze, nem kell valami sokat csomagolnia: egy közönséges kiadó a boltokba küldi a könyveit, Luciano viszont csakis a szerzőknek. A Manuziót az olvasók nem érdeklík... Az olvasók nélkül elvagyunk, szokta mondani Garamond úr, csak a szerzőink ne hagyjanak cserben.

Belbo felnézett Garamond úrra. Csodálta benne az erőt, mert önmagát erőtlennek látta.

A Manuzio-módszer nagyon egyszerű volt. Egy pár hirdetés helyi újságokban, szakfolyóiratokban, vidéki irodalmi lapokban, főleg az olyanokban, amelyek csak néhány számot érnek meg. Középméretű reklámhely a szerző fényképével és egy-két sornyi magvas szöveggel: „különleges hang napjaink költészetében”, avagy: „A *Floriana és nővérei* szerzőjének új mesterremeke”.

– A háló ezzel ki van vetve – magyarázta Belbo –, és az ÖFSZ-ek már potyognak is belé fűrtökben, ha ugyan lehet egy hálóba fűrtökben potyogni, de persze a Manuzio szerzőire jellemző a képzavar, és most már nekem is rájár a nyelvem, bocsánat.

– És aztán?

– Vegyük De Gubernatis esetét. Egy hónap múlva, amikor a mi derék nyugdíjasunk már majd kibújik a bőréből türelmetlenségében, Garamond úr telefonál neki, és meghívja, vacsorázzék vele és még egy pár íróval. Randevú egy roppant előkelő arab étteremben, az utcán még a neve sincs kiírva: az ember csönget, és bemondja a nevét egy kukucskálóba. Luxusbelső, hangulatvilágítás, egzotikus zene. Garamond kezét ráz a séffel, tegezi a pincéreket, és visszaküldi a borospalackot, mert nem meggyőző az évjárat, vagy pedig azt mondja, ne haragudj, öregem, de nem ilyen kuszkuszt esznek Marrakesben. De Gubernatist bemutatják Ipszilon felügyelőnek, őalá tartoznak mind a repterek, de még fontosabb, hogy ő a Kozmorantó, a világbéke-nyelv feltalálója, épp most folyik erről a vita az Unescóban. Aztán ott van Iksz professzor is, aki erőteljes prózaíró-egyéniség, ő nyerte az 1980-as Petruzzellis della Gattinadíjat, de az orvostudománynak is vezérlő csillaga. Hány évig is tanított a professzor úr? A régi szép idők, hát igen, akkoriban még komolyan vették a tudást. Végül pedig: a kitűnő költő, a mi kedves Olinda Mezzofanti Sassabettink, ő írta a *Szűz dobbanások*-at, nyilván olvasta ön is.

Belbo bevallotta, hogy sokáig törte a fejét, miért használ minden nőnemű ÖFSZ-szerző két vezetéknevet: Lauretta Solimeni Calcanti, Dora Ardenzi Fiamma, Carolina Pastorelli Cefalu. Hogy lehet az, hogy a fontos íróknak, Ivy Compton-Burnett kivételével, mindig csak egy vezetéknevük van, sőt, némelyiküknek, mint például Colette-nek, egy sincs, az ÖFSZ-t viszont úgy hívják, hogy Odolinda Mezzofanti Sassabetti? Nos, azért, mert az igazi író a műve kedvéért ír, és mindegy neki, hogy csak álnéven ismerik, mint Nerval, az ÖFSZ viszont azt akarja, hogy igenis ismerjenek rá a szomszédok, a környékbeliek, sőt, még a korábbi lakóhelye környékén élők is. A férfi beéri a nevével, a nő nem, mivelhogy vannak, akik lánykorából, és vannak, akik mint asszonyt ismerik, így hát két nevet használ.

– Na, szóval: csupa intellektus, csupa élmény az este. De Gubernatis úgy elbódul, mint aki LSD-koktélt ivott. Hallgatja az asztaltársak pletykáit, az ízes anekdotát a köztudomásúan impotens költőnagyságról, aki, ugye, költőnek sem egy nagy szám, lelkesen felfénylik a pillantása, amikor Garamond váratlanul előrántja a *Híres olaszok lexikoná*-nak új kiadását, a megfelelő oldalnál kinyitja, és megmutatja a felügyelő úrnak: látja, kedves barátom, ön is bekerült hát a Pantheonba, van igazság a földön!

Belbo megmutatta a lexikont.

– Egy órával ezelőtt jól kioktattam magát, pedig hát senki sem feddhetetlen. A lexikont csak mi ketten csináljuk, én és Diotallevi. De esküszöm, hogy nem a plusz pénz miatt. Ez az egyik legjobb szórakozás a világon, és évente el kell készítenünk az új, naprakész kiadást. A séma nagyjából a következő: egy szócikk egy híres íróról, egy meg valamelyik ÖFSZ-ről; az a fő, hogy jól ki legyen dekázva az ábécésorrend, és hogy híres írókra ne pazaroljunk sok helyet. Nézze például az L betűt.

LAMPEDUSA, Giuseppe Tomasi di (1896-1957). Szicíliai író. Hosszú ideig ismeretlenségben élt, és csak halála után tette őt híressé *A párdúc* című regénye.

LAMPUSTRI, Adeodato (1919-) író, pedagógus, frontharcos (bronz érdemérem Kelet-Afrikában), gondolkodó, elbeszélő és poéta. Alakja óriásként magasodik századunk olasz irodalmában. Lampustri 1959-ben tűnt fel a lucaniai halászok életét

nyers realizmussal és mély költői ihletettséggel ábrázoló, *A Carmassi fivérek* című nagylélegzetű trilógia első kötetével. E művét 1960-ban Petruzzellis della Gattina-díjjal tüntették ki. A következő években *Az elbocsátottak* és *A szempillátlan leopard* látott napvilágot; ez utóbbiak talán az első kötetnél is nagyszerűbb bizonyágai e páratlan művész epikus erejének és tündökletes képzeletének. Lampustri szorgos minisztériumi tisztviselő; az őt közéről ismerők szerint sziklaszilárd jellem, példás családapa és férj, lenyűgöző szónok.

– De Gubernatis – magyarázta Belbo – nyilván bele óhajt majd kerülni a lexikonba. Mindig is az volt a véleménye, hogy a nagy hírességek hírneve merő csaláson, talpnyaló kritikuskok összeesküvésén alapul. De mindenekelőtt arra fog rájönni, hogy olyan írók családjának lesz a tagja, akik közhivatalok vezetői, bankárok, arisztokraták, bírók is egyúttal. Egyszeriben kibővül az ismeretségi köre, eztán, ha valami szívességre lesz szüksége, tudni fogja, kihez forduljon. Garamond úrnak hatalmában áll, hogy felhozza De Gubernatist vidékről, és mindjárt a csúcsra juttassa. A vacsora vége felé Garamond a filébe súgja, hogy nézzen be hozzá másnap délelőtt.

– Ő meg benéz.

– Mérget vehet rá. Le sem hunyja a szemét, egész éjjel arról ábrándozik, hogy a nagy Adeonato Lampustri nyomdokaiba lép.

– És aztán?

– Aztán másnap délelőtt azt mondja neki Garamond: „Tegnap este nem mertem szóba hozni, nehogy a többiek megsértődjenek; fölséges remekmű, arról most nem beszélek, hogy a lektorik lelkesek, sőt, mi több, pozitívak voltak, de én magam személyesen egy egész éjszakán keresztül nem tudtam letenni az ön kéziratát. Irodalmi díjra méltó könyv. Óriási, egyszerűen óriási.” Ekkor visszasétál az íróasztalához, rácsap a kéziratra, amit időközben meggyűrt, megviselt a minimum négy lektor rajongva simogató pillantása (a kéziratokat összegyűrni Grazia asszony dolga), és zavartan méregeti a szemét az ÖFSZ-re. „Mit csináljunk? Mit csináljunk?” – kérdi De Gubernatis. Garamond erre azt mondja, hogy a mű értéke abszolút vitathatatlan, másrészt viszont világos, hogy megelőzi a korát, és ami a példányszámot illeti, legfeljebb kétezerről, maximum kétezeröttszázról lehet csak szó. De Gubernatisnak kétezer példány bőven elég rá, hogy ellássa valamennyi ismerősét; az ÖFSZ nem világméreteken gondolkodik, vagyis hát az ő világát csakis ismerős arcok, iskolatársak, bankigazgatók, középiskolai tanárkollégák, nyugalmazott ezredesek népesítik be. Ezeket az embereket az ÖFSZ mind-mind be akarja vonni a saját költői világába, még azokat is, akik nem akarnak bevonódni, mint például a sarki fűszeres vagy a prefektus... De Gubernatis mérlegel: mi lesz, ha Garamond netán visszakozik, amikor pedig otthon, a városban, a hivatalban mindenki tudja már, hogy ő odaadta ezt a kéziratot egy nagy milánói kiadónak. Mérlegel és számol: esetleg kiveszi a pénzét a bankból, fizetési előleget kér, hosszú lejáratú kölcsönt vesz fel, eladja azt a néhány kincstárjegyet, Párizs megér egy misét. Félénken felajánlja, hogy beszáll a költségbe. Garamond mintha zavarba jönne: a Manuzio nem szokott... de aztán: ám, legyen, meg vagyok győzve, elvégre Proust és Joyce is engedett a durva kényszernek, a költség ennyi és ennyi, egyelőre kétezer példányt nyomunk ki, de a szerződést maximum tízezerre kötjük. Úgy számoljon,

hogy kétszáz példány az öné, hogy legyen miből ajándékozni, további kétszáz a sajtónak megy ki, mert kérem, mi olyan reklámkampányt akarunk csinálni, mintha legalábbis a Golonék *Angélique*-jéről volna szó, és akkor ezerhatszáz példány marad a terjesztésre. Honorárium egyelőre nem jár, megérti, ugye, de ha fogy a könyv, újrajomjuk, és akkor tizenkét százalék már az öné.

Láttam utóbb ilyen szerződést: De Gubernatis immár talpig költőként, olvasatlanul firkantja alá, miközben a könyvelő sopánkodik, hogy Garamond úr túl alacsonyra vette a rezsit. Tízoldalnyi apró betűs szöveg sorolja a pontokat: fordítás, színpadra, rádióra alkalmazás, megfilmesítés, vakok számára szóló, Braille-írásos kiadás, rövidített, Reader's Digest-kiadás joga, garanciák rágalmaszasi per esetére, a szerkesztői változtatásokat illető láttamozási jog, a milánói törvényszék illetékessége per esetén... Az a fő, hogy az ÖFSZ fáradjon ki, és a szeme révedjen már a dicsőség kódébe, mire azokhoz a lesújtó záradékokhoz ér, amelyekben ott van ugyan, hogy a maximális példányszám tízezer, de minimumról egy árva szó sem esik, továbbá hogy a kifizetendő összeg nem függ a csak szóban emlegetett példányszámtól, és mindenekeelőtt: hogy egy éven belül a kiadónak jogában áll zúzdába küldeni az eladatlan példányokat, hacsak a szerző föl nem vásárolja őket a bolti ár feléért. Aláírás.

A reklámkampány kolosszális lesz. Tíz flekkes sajtóközlemény, életrajzzal és kritikai méltatással. Csak semmi szemérem, a napilap-szerkesztőségekben így is, úgy is a szemétkosárba kerül. Tényleges nyomás: ezerbekötetlen és mindössze háromszázötven bekötött példány. Kétszáz a szerzőnek, cirka ötven mindenféle másodrangú és szövetkezeti könyvesboltnak, ötven a vidéki folyóiratoknak, harminc – biztos, ami biztos – a napilapoknak, hátha marad egy üres soruk a „most jelent meg” rovatban. Ajándékpéldányokat kapnak még kórházak vagy börtönök: aztán persze, hogy nem gyógyítanak és nem javítanak.

Nyárra megvan a Petruzzellis della Gattina-díj, Garamond úr elmeszüleménye. Összköltség: koszt és szállás a zsűrinek két napra és egy Szamothrakéi Niké, aranyozott ezüsből. Manuzio-szerzők üdvözlő táviratai.

Végül aztán, másfél évvel később, eljön az igazság pillanata. Garamond azt fogja írni: kedves barátom, jól sejtettem, ön ötven évvel megelőzte a korát. Recenziók tömegét kaptam, a kritika díjazta, elismerte, ugye, ça va sans dire. De venni nemigen vették a könyvet, nem érett még rá a közönség. Kénytelenek vagyunk kiűriteni a raktárt, erről szerződés rendelkezik (szerződés mellékelve). Választhat: vagy a *zúzda*, vagy megveszi a maradékot a bolti ár feléért, ehhez önnek joga van.

De Gubernatisnak majd eszét veszi a búbánat, a rokonai vigasztalják: nem értenek meg téged, na persze, ha te is az ő kutyájuk kölke volnál, ha megkented volna, akit kell, rég írtak volna rólad már akár a *Corrieré*-ben is, az egész egy nagy maffia, de te ne hagyd magad. A tiszteletpéldányokból már csak öt darabod maradt, van még egy csomó fontos ember, akikre szintén gondolnod kell, ne hagyd, hogy a műved zúzdába menjen, hogy klozetpapírt csináljanak belőle, lássuk csak, mennyit tudunk összekaparni, jó helyre megy az a pénz, csak egyszer élünk, na, mondjuk, ötszáz példányt meg tudunk venni, ami pedig a többit illeti: spongyát rá, sic transit gloria mundi.

A Manuziónak 650 bekötetlen példánya maradt, Garamond úr 500-at bekötött és utánvétellel elküld a szerzőnek. Mérleg: a szerző nagyvonalúan állta 2000 példány előállításának költségeit, a Manuzio kinyomtatott 1000-et, bekötöttet 850-et, és 500-at

másodjára is kifizettetett. Évi ötvenegynéhány szerzővel a Manuzio minden évben nagy nyereséget könyvel el.

Még hozzá lelki furdalás nélkül: boldogságot terjeszt.

Mindig éreztem, hogy Belbo ellentmondásba keveredik, amikor egyrészt körülrajongja a tiszteletre méltó Garamond-szerzőket, szívós munkával csikarva ki belőlük olyan könyveket, amelyekre büszke lehet, másrészt viszont tevékeny részt vállal a szerencsétlen manuziósok behálózását célzó kalózzakciókban, sőt, a Garamondnál szalonképtelennek ítélt szerzőket egyenesen átirányítja a Gualdi utcába. Ardeni ezredessel is ez volt annak idején a terve.

Gyakran elgondolkodtam rajta, már a munkatársaként, hogy vajon miért fogadja el ezt a helyzetet. Nyilván nem a pénzért. Elég jól ismerte a mesterségét ahhoz, hogy valami jobban fizető munkát találjon magának.

Sokáig azt hittem, hogy azért csinálja, mert így kedvére tanulmányozhatja az emberi balgaságot, kiváló megfigyelőhelyről ráadásul. Az, amit ő butaságnak nevezett – a kikezdetetlen paralogizmus, a kifogástalan érvelésnek álcázott trükkös agyrém –, egész egyszerűen lenyűgözte őt, és ezt nem győzte hangsúlyozni. De ez is csak egy álarc volt. Diotallevi vett részt a dologban játékból, talán mert azt remélte, hátha elébe kerül egy szép napon valamelyik Manuzio-könyvben egy még ismeretlen Tóra-kombináció. És játékból, merő szórakozásból, heccből és kíváncsiságból vettem részt benne én is, kiváltképp azután, hogy Garamond bedobta a Hermész-tervet.

Belbo esete más volt. Ez csak azután vált számomra világossá, hogy böngészni kezdtem a fájlijait.

filename: Bosszú szörnyű bosszú

Így szokott beállítani. Hiába van más is a szerkesztőségben, galléron ragad, rám hajol, és szájon csókol. Subidubi lábujjhegyen csókol szájon a kedvesem. Úgy ad csókot, mintha flipperezne.

Tudja, hogy zavarba hoz. De szerepeltet azért.

Sosem hazudik.

– Szeretlek.

– Vasárnap találkozunk?

– Nem, a hétvégét egy barátommal töltöm...

– Már mint egy barátnóddal, nyilván.

– Nem, egy barátommal, ismered, na, azzal, aki a múlt héten velem volt a bárban. Megígértem neki, nem akarhatod, hogy visszacsináljam.

– Ne csináld vissza, de akkor ne is... Kérlek, jön hozzám mindjárt egy szerző.

– Egy zseni? Híressé teszed?

– Egy senki. Agyonvágom.

Egy senki. Agyonvágom.

Érted mentem Piladéhoz. Nem voltál ott. Sokáig vártalak, végül egyedül indultam el, nehogy bezárjon a galéria, mire megérkezem. Ott azt mondta valaki, hogy már elmentetek a vendéglőbe. Csak színleltem, hogy nézem a képeket: Hölderlinnel amúgy is meghalt a művészet, azt mondják. Húsz percmbe került, míg végre megtaláltam a vendéglőt; a galériások ugyanis az olyan helyeket szokták szeretni, amelyek csak egy hónappal később lesznek híresek.

Ott voltál, körülötted a szokásos arcok, melletted pedig az a sebhelyes arcú férfi. Egy másodpercre sem jöttél zavarba. Egyszerre cinkos és – hogy, hogy nem – egyúttal kihívó pillantást is vetettél rám, mint aki azt kérdi: „na, mi van?”. A sebhelyes arcú betolakodó úgy mért végig, mintha én volnék a betolakodó. A többiek mindennel tisztában voltak, vártak. Belé kellett volna kötnöm valamilyen ürüggyel. Jól jártam volna, még akkor is, ha ő ver meg engem. Mindenki tudta: azért vagy ott azzal az emberrel, hogy provokálj. Hogy én provokálok-e vagy sem, az mindegy, az én szerepem nem vitás: Engem így is, úgy is megbámulnak.

Ám legyen. Legyen akkor komédia. Nyájas képet öltöttem, beszálltam a beszélgetésükbe, remélve, hátha méltányolja valaki a csodálatos önuralmamot.

Csak én méltányoltam.

Akkor gyáva az ember, amikor gyávának érzi magát.

Az álarcos bosszúálló. Clark Kentnek álcázva meg nem értett ifjú zseniket karolok fel, Supermanként pedig lecsapok az okkal meg nem értett vén zsenikre. Részt veszek azok kiszipolyozásában, akikben nem volt annyi mersz mint bennem, akik nem érték be a néző szerepével.

Lehet ezt? Egy életen át büntetni azt, aki meg sem tudja soha, hogy büntetik? Homérosz akartál lenni? Nesze, koldus, fogd, és higgy benne.

Gyűlölöm azokat, akik látszatszenvedélyeket próbálnak rám tukmálni.

Ha eszünkbe idézzük, hogy Daath pontosan ott helyezkedik el, ahol a Mélység metszi a Középső Pílaszter, és hogy a Középső Pílaszter csúcsán nyílik a Nyíl Ösvénye... és hogy Kundalini itt is jelen van, akkor láthatjuk, hogy Daath egyként őrzi mind a generálás, mind pedig a regenerálódás titkát, minden dolgok ellentétpárok elkülönülése, illetve valamely Harmadikbani Eggyé válásuk útján való megnyilvánulásának a kulcsát.

[Dion Fortune, THE MYSTICAL QABALAH, London, Fraternity of the Inner Light, 1957, 7. 19.]

Nekem persze nem a Manuzióval kellett foglalkoznom, hanem a fémek csodálatos kalandjával. Kutatásaimat a milánói könyvtárakban kezdtem. Indulásnak kicéduláztam a bibliográfiát a kézikönyvekből, így jutva el olyan többé vagy kevésbé régi eredetiekhez, amelyekben jó illusztrációkat lehetett találni. Nincs rosszabb, mint amikor egy úrutazásokról szóló fejezetet a legújabb amerikai szonda fényképpel illusztrál valaki. Garamond úr megmondta, hogy ilyenkor minimum egy Doré-angyalka dukál.

Nagy halom érdekesebbnél érdekesebb reprodukciót összegyűjtöttem már, de nem volt elég. Aki illusztrált albumot készít, legalább tíz képet el kell, hogy dobjon, amíg végre egy megfelel.

Engedélyt kaptam rá, hogy négy napra Párizsba menjek. Négy nap alatt nem lehet végigjárni minden levéltárat. Líával mentem, csütörtökön érkeztem, és hétfőn este indult vissza a vonatom. Elkövettem azt a hibát, hogy a Conservatoire-t hétfőre hagytam, és hétfőn kiderült, hogy a Conservatoire épp ezen a napon tart zárva. Mit volt mit tenni, lógó orral távoztam.

Belbo mérges volt, de szerencsére így is sok érdekes dolgot összeszedtem, és az egész elvittük Garamond úrnak megmutatni. Végiglapozta az elébe rakott reprodukciókat, köztük a sok színeset. Aztán szemügyre vette a számlát, és felszisszent.

– Hú, de drága. A mi munkánk küldetés, a kultúráért dolgozunk, ça va sans dire, de azért ez itt nem a Vörös kereszt, sőt, még csak nem is az Unicef. Muszáj volt ezt mind felvásárolni? Ki a csuda például ez az alsógatyás, bajszos, d'Artagnan-szerű úriember, körülötte mindenféle abrakadabrával meg bakkecskével? Talán Mandrake?

– Az orvostudomány eredete. A zodiákus hatása a test különféle részeire, plusz a megfelelő gyógyfüvek. Meg ásványok, így fémek is. A kozmikus szignatúrák tana. Azokban az időkben még nem sok választotta el a mágiát a tudománytól.

– Érdekes. Hát ez a címlap? *Philosophia Moysaica*. Mi köze Mózesnek a tudomány eredetéhez? Nem túl ókori ő?

– Ez a könyv az unguentum armarium, vagyis a fegyver balzsam körüli vitáról szól. Hírneves orvosok ötven éven keresztül vitatkoztak, hogy vajon gyógyít-e ez a balzsam, ha rákenik arra a fegyverre, amellyel a sebet ejtették.

– Eszbontó. És ez tudomány?

– A mai értelemben véve nem az. Annak idején mégis nagy vita lett a dologból, mert nem sokkal azelőtt fedezték fel a mágnes csodáit, és rájöttek, hogy vannak távhatások. Ahogy a mágia is állította. És akkor viszont, ugye, ez is távhatás, meg

az is távhatás... Na persze, ők tévedtek, de Volta meg Marconi aztán már nem tévedtek. A villamosság meg a rádióhullámok terjedése pedig végtére is távhatás, nem igaz?

– Nocsak, nocsak. Van esze a mi derék Casaubonunknak. Tudomány és mágia, amint karöltve haladnak, mi? Óriási ötlet. Akkor viszont nosza, dobjon ki egy párat azokból a gusztustalan dinamókból, és tegyen be minél több Mandrake-et. Valami ördögidézést vagy mit, arany háttérrel.

– Én azért nem vinném túlzásba. Ez itt *A fémek csodálatos kalandja*. A furcsaságoknak is megvan a maguk helye.

– *A fémek csodálatos kalandja* elsősorban a tévedések története kell, hogy legyen. Bemutatunk mindenféle jó kis furcsaságokat, aztán lábjegyzetben közöljük, hogy a dolog nem igaz. De azért benne van a könyvben, az olvasó pedig odalesz, hogy lám, a nagy emberek ugyanolyan butaságokat is beszéltek, mint ő.

Elmeséltem, milyen különös élményem volt a Szajna-parton, nem messze a Quai St-Micheltől. Találtam ott egy skizofrén könyvesboltot, már a két szimmetrikus kirakatáról lerítt a tudathasadás. Az egyikben számítógépekről meg az elektronika jövőjéről szóló művek, a másikban kizárólag okkult tudományok. És bent is, ugyanígy: Apple és Kabbala.

– Hihetetlen – jegyezte meg Belbo.

– Magától értetődő – mondta Diotallevi. – Vagy legalábbis teneked aztán igazán nem volna szabad csodálkoznod, Jacopo. A gépek világa igyekszik újra megtalálni a teremtés titkát: betűket és számokat.

Garamond nem szólt semmit. Összekulcsolt kézzel ült, mint aki imádkozik, és tekintetét az égnek emelte. Egyszer csak összeütötte a két tenyerét:

– Uraim, mindaz, amit most elmondtak, igazolja egy ötletemet; néhány napja ugyanis... De mindent a maga idején, ezen még gondolkodnom kell. Folytassák, kérem. Jól van, Casaubon, majd az ön szerződésére is visszatérünk még, ön igen értékes munkatárs. És tegyen csak, tegyen belé a könyvbe minél több Kabbalát és kompjutert. A kompjuterek szilíciummal készülnek, nem?

– De igen, viszont a szilícium nem fém, hanem csak metalloid.

– Metál vagy metalloid, nem mindegy? Mit lovagol itt nekem a végződéseken? *Rosa rosarum*, mi? Kompjutert! És Kabbalát!

– Az sem fém – makacskodtam.

Kikísért bennünket. Az ajtóban azt mondta:

– Nézze, Casaubon, a könyvkiadás nem tudomány, ha nem művészet. Hagyjuk a forradalmárgodást, azok az idők már elmúltak. Kell a Kabbala. Ja, ami meg az úti elszámolását illeti: a kusettet engedelmevel levontam. Nem fukarságból, remélem, elhiszi. De a tudományos kutatás, hogy is mondjam csak, nem nélkülözhet némi spártai szellemet. Máskülönben elveszti a hitelét.

Néhány nappal később ismét magához kért bennünket. Azt mondta Belbónak, hogy van valaki az irodájában, akit be szeretne mutatni nekünk.

Átmentünk hozzá. Garamond egy kövér úriemberrel tárgyalt. Az illetőnek tapírbrázata, szőke bajuszkája és tülökorra volt, állá semmi. Ismerősnek rémlett, aztán rájöttem, hogy az a Bramanti professzor ez, akit Rióban egyszer végighallgattam, mint a rózsakeresztes rend ottani referensét vagy micsodáját.

– Bramanti professzor úr – mondta Garamond – azt állítja, hogy egy élelmes és a mai korszellem iránt fogékony kiadónak most kellene elindítania egy okkult tudományokkal foglalkozó sorozatot.

– Mármint a... a Manuziónak – vetette közbe Belbo.

– Hát persze, hogy annak – mosolygott ravaszul Garamond úr. – Bramanti professzor, akit egyébként a figyelmembe ajánlott az én kedves barátom, De Amicis doktor is, a *Mesé a Zodiákus* című nagyszerű idei könyvünknek a szerzője, szóval Bramanti professzor roppant fájjalja, hogy az alig néhány, és szinte kivétel nélkül vajmi kevésbé komoly és megbízható kiadó jóvoltából mégiscsak létező, de köztudomásúan felszínes, tisztességtelen, inkorrekt, sőt mi több: pontatlan sorozat egyáltalán nem veszi tekintetbe ennek a tudományterületnek a gazdagságát, a mélységét...

– Megérett rá az idő, hogy a modern világ utópiáinak csődje után ezennel újraértékeljük az időszerűtlenségen alapuló kultúrát – mondta Bramanti.

– Szent igaz, professor úr. De bocsássa meg... ha nem is a tudatlanságunkat, mindenesetre a járatlanságunkat: mégis, mire gondol ön, amikor okkult tudományokról beszél? Spiritizmusra, asztrológiára, fekete mágiára?

– Ugyan, dehogy! – tiltakozott Bramanti. – Az mind dajkamese. Én tudományról beszélek, ha okkult tudományról is. Persze, asztrológia is legyen, ha úgy adódik, de nem az a fajta, amelyikből a gépírókisasszony megtudhatja, hogy találkozik-e jövő vasárnap a nagy Ő-vel. Egy komoly tanulmány a dékánokról, az viszont már jöhet.

– Értem. Csak tudományosan. A dolog mindenképp a profilunkba vág, de azért nem részletezné mégis egy kicsit?

Bramanti hátradőlt a fotelben, és mintegy asztrális ihletést keresve, körülhordozta tekintetét a szobán.

– Lehetne példákat felhozni, hogyne. Egy effajta sorozat eszményi olvasója tulajdonképpen beavatott rózsakeresztes kéne, hogy legyen, tehát olyasvalaki, aki járatos in magiam, in necromantiam, in astrologiam, in geomantiam, in pyromantiam, in hydromantiam, in chaomantiam, in medicinám adeptam, hogy Azoth könyvét idézzem, azt, amelyet a *Raptus philosophorum* szerint egy titokzatos leány adott a Szttaurophorosznak. A beavatott ismeretei azonban más területekre is kiterjednek, például a fiziognóziára, amely okkult fizikával, statikával, dinamikával és kinematikával, asztrológiával vagy ezoterikus biológiával meg a természeti szellemek tanulmányozásával, hermetikus zoológiával és biológiai asztrológiával foglalkozik. Vegyük hozzá ehhez a kozmognoziát, ami szintén az asztrológiát vizsgálja, csak épp asztronómiai, kozmológiai, fiziológiai, ontológiai szempontból, vagy az antropognóziát, amelynek a homológ anatómia a tárgya, aztán a divinatórius tudományokat, a fluidumok fiziológiáját, a pszichurgiát, a szociálasztrológiát és a történelmi hermetizmust. Ott van aztán a kvalitatív matematika, vagyis, nemde, az aritmológia... De az alapismeretek körébe sorolandó a láthatatlan kozmográfiája, a magnetizmus, az auratika, az álomfejtés, a fluidum-tan, a pszichometria és a clairvoyence, valamint általában az öt másik, hiperfizikus érzék tanulmányozása, nem is beszélve a horoszkópius asztrológiáról, amely már elfajzott tudásnak számít, ha nem művelik kellő óvatossággal; és aztán még a fiziognómika, a gondolatolvasás, a jövendőmondás a kártyavetéstől és az álmokönyvektől kezdve el egészen a legmagasabb szintekig, úgymint: prófécia, extázis. Kellő információk szükségeltetnek továbbá a fluidumokkal való manipulálás, az alkimia,

a szpagirika, a telepátia, az ördögűzés, a ceremoniális és evokatórikus mágia, valamint az elemi theurgia köréből. Ami a tulajdonképpeni okkultizmust illeti, javasolom szemügyre venni, hogy mi is az az őS-Kabbala, a brahmanizmus, a gümnozófia, a memfiszi hieroglifák...

– A templárius fenomenológia... – szólt közbe Belbo.

Bramanti szeme felcsillant:

– Hogyne! De hogy el ne felejtsem: előbb még a nem fehér fajok nekromanciájával és varázslásaival kapcsolatban kell tisztázni egy-két alapfogalmat, úgymint: onomancia, profetikus önkívületek, önkéntes taumurgia, szuggesztió, jóga, hipnotika, szomnambulizmus, merkuriális kémia... A misztikus tendenciáról szólván, Wronski azt tanácsolta, hogy vegyük tekintetbe a louduni megszállottak, illetve a Szent Medárd-féle görcsben rángók avagy vitustáncosok technikáit, a misztikus italokat: az egyiptomi bort, az életelixírt és az arzénoldatot. Ami a Gonosz princípiumát illeti, és persze itt következne az esetleges könyvsorozat legkényesebb része, úgy vélem, szükséges megbarátkozni Belzebub, mint az önpusztítás és Sátán, mint a trónfosztott fejedelem, továbbá az Eurünomiosz, a Moloch, az in- és szukkubusok misztériumaival. Pozitív princípium: a Szent Mihály, a Gábriel és a Rafael, valamint az agathodaimónok égi misztériumai. Továbbá: az Ízisz-, Mithra-, Morpheus-, illetve a szamothrakéi és eleusziszi misztériumok, aztán még a hímneműség természetmisztériumai: fallosz, életfa, Clavis Scientiorum, Baphomet, kalapács, illetve a női neméi: Ceres, Ktéisz, Patera, Kübelé, Asztarté.

Garamond úr behízelgő mosollyal előrehajolt:

– Gondolom, a gnosztikusokról sem feledkezik meg...

– Persze hogy nem, bár e tárgyban sok az össze-vissza, komolytalan fecsegés. Annyi bizonyos, hogy az egészséges okkultizmus mindig Gnózis is egyúttal.

– Szerintem is – bólintott Garamond.

– És akkor ez így elég is – mondta Belbo, enyhén kérdő hangsúllyal.

Bramanti felfújta a képét, és ezzel tapírból egyszerűen hörcsöggé változott.

– Elég hát... bevezetésnek, ha beavatásnak nem is. Elnézést a szójátékért. De alig ötven kötettel önök máris olvasók, egyenes beszédre vágyó emberek ezreit vonzhatnák magukhoz... Párszáz millió lírás befektetéssel (és azért fordulok éppen önhöz, Garamond úr, mert tudom, hogy ön kész a legnagyobbvonalúbb kalandokra is), úgy, hogy én, mint a sorozat szerkesztője, beérném egy csekélyke százaléknyi részesedéssel, ugye...

Bramanti eleget beszélt, és mostantól fogva már nem volt érdekes. Garamond nagyszabású ígéretet közepette, rövid úton búcsút vett tőle. A külső munkatársakból álló szokásos bizottság figyelmes mérlegelés tárgyává teszi majd a javaslatot.

Amikor Bramanti távozott, Belbo megjegyezte, hogy igazán kihúzhatta volna a dugót. Garamond úr nem ismerte a szóban forgó kifejezést, és Belbo tiszteletteljes parafrázisokkal próbálkozott, de hasztalanul.

– Mindenesetre – mondta Garamond – lássunk tisztán. Ez az úriember öt szót, ha szólt, és én már tudtam, hogy nem a mi kuncsaftunk. Ő nem. De azok a szerzők és olvasók, akikről beszél, azok igen. Jókor jött ez a Bramanti, épp ilyesmin törtem én a fejem az utóbbi napokban. Ide süssenek, uraim!

Széles mozdulatokkal három könyvet húzott elő a fiókjából.

– Itt ez a három könyv, mindhárom az elmúlt egy-két évben jelent meg, és mindhárom sikert aratott. Az egyik angolul van, és nem olvastam, de a szerzője hírneves kritikus. És mit írt? Nézzék az alcímet: *Gnosztikus regény*. Aztán itt ez a másik: látnivaló, hogy valami krimiszerűség, hogy bestseller. És na, miről szól? Egy Torino környéki gnosztikus templomról. Maguk nyilván tudják, hogy kik azok a gnosztikusok...

Leintett bennünket.

– Mindegy, nekem annyi is elég, hogy az valami ördögi társaság... Tudom, tudom, lehet, hogy kapkodok, de én nem úgy akarok beszélni, mint maguk, hanem úgy, mint az a Bramanti. Egyelőre még könyvkiadó vagyok, nem pedig az összehasonlító gnozeológiának vagy minek a professzora. Hogy mi volt szerintem egészen fényes, ígéretes, kecsgetető, sőt, hogy azt ne mondjam: érdekes abban, amit Bramanti előadott? Bámulatos tehetséggel társított mindent; gnosztikusokról egy szót se ejtett, de kiderült, ugye, hogy a geomancia, a gerovital és a merkuriális radamesz közt akár ejthetett volna is. Miért lovagolok én ezen? Azért, mert itt ez a harmadik könyv, egy híres újságíró írta, és arról szól, hogy milyen hihetetlen dolgok történnek Torinóban, ismétlem, Torinóban, az automobil városában: boszorkányság, fekete misék, ördögidézés, és rendes, fizető közönség ám a vevő minderre, nem holmi délvidéki megszállottak. Casaubon úr, tudom Belbótól, hogy maga Brazíliából jön, és részt vett az ottani vademberek sátánrítusaiban... Jó, jó, később majd elmondhatja részletesen, hogy mit látott, de ez most mindegy. Brazília itt van, kérném szépen. A múltkor személyesen elmentem abba a könyvesboltba, na, hogy is hívják, nem érdekes, elég az hozzá, hogy hat-hét éve abban a könyvesboltban még anarchista, forradalmár, tupamaro, terrorista sőt, mi több, marxista szövegeket árultak... Na, jó. És most mit árulnak? Olyasmit, amiről Bramanti beszélt. Igaz, hogy manapság nagy a zűrzavar, egy katolikus könyvesboltban például, ahol régen csak a katekizmust lehetett kapni, ma Luther újraértékelését is megvehetik, de azért olyan könyvet biztos, hogy nem fognak találni, amelyik arról szól, hogy a vallás, úgy, ahogy van, egy nagy humbug. Az előbbi fajta könyvesboltokban viszont együtt árulják a hívő meg a hitetlen könyvét, feltéve, hogy a témájuk olyan izé...

– Hermetikus – segített Diotallevi.

– Úgy van, azt hiszem, ez a helyes kifejezés. Legalább tíz Hermészről szóló könyvet láttam. Úgyhogy most előadom önöknek a Hermész-tervet. Beszállunk ebbe

az üzletágba.

– Az aranyágba – mondta Belbo.

– Abba, bizony – helyeselt Garamond, bár nem ismerte fel az idézetet –, valóságos aranybánya ez. Rájöttem, hogy az ilyen emberek bármire vevők, csak az a fő, hogy az ellenkezőjét olvassassák mindannak, amit az iskolában tanultak. És azt hiszem, hogy ez kulturális kötelességünk is: nem kenyerem a jótékonykodás, de aki ilyen sötét időkben hitet tud kínálni, ablakot tud nyitni a természetfölöttire... A Garamondnak elvégre mindig is megvolt a maga tudományos küldetése...

Belbo dermedten bámult rá.

– Azt hittem, a Manuzióra gondol.

– Erre is, arra is. Ide hallgasson. Körülnéztem abban a könyvesboltban, aztán átmentem egy másik, nagyon komoly boltba, de bizony ott is megvolt az okkult tudományoknak fenntartott polc. Ezekről a témákról egyetemi szintű tanulmányok is íródtak már, és most ott sorakoznak a Bramanti-félék irományai mellett. Na már most: az a Bramanti az egyetemi szerzőkkel talán soha nem is találkozott, de olvasta, amit írtak, és úgy olvasta, hogy velük egyenrangúnak képzelte magát. A Bramanti-féléknek bármit mond az ember, ők mindig azt hiszik, hogy az ő problémájukról van szó; mint amikor férj-feleség válik, a macskájuk meg azt hiszi, hogy az ő reggeli mócsingja miatt veszekszenek. Maga is láthatta, Belbo: épp csak bedobta, hogy templomosok, mire ő azonnal: oké, a templomosok is jöhetnek, meg még a Kabbala, a lottó, a kávézacc. Mindenevők ezek. Mindenevők. Figyelte, milyen képe van Bramantinak? Rágcsáló. Óriási közönséget jósolok, két nagy kategóriából, a lelki szemeimmel már látom is őket seregelni, légiónyian lesznek. Egyrészt azok, akik írnak, és őket a Manuzio tárt karokkal várja. Csaléteknek elég egy új sorozatot indítani, valami jó névvel, mondjuk azzal, hogy...

– A Smaragd Tábla – javasolta Diotallevi.

– Micsoda? Nem, az túl bonyolult, nekem például semmit sem mond; olyasmi kell, ami valami másra is emlékeztet...

– Ízisz Leleplezése — mondtam.

– Ízisz Leleplezése! Ez jól hangzik, kedves Casaubon, ebben benne van minden: Tutankamen, skarabeus, piramisok, Ízisz Leleplezése, plusz valami diszkrétan ördögi borító. Na, gyerünk tovább. Ott lesz másrészt a vásárlók serege. Önök, kedves barátaim, most persze azt mondhatják, hogy vásárlókkal a Manuzio nem foglalkozik. De hát ez nem szentírás! Most az egyszer igenis a Manuzio-könyveket fogjuk eladni, tisztelt uraim, ez egy minőségi ugrás lesz! Hátravannak aztán még a tudományos színvonalú tanulmányok, és itt lép a színre a Garamond. A történészmunkáktól és más akadémiai sorozatoktól függetlenül keresünk magunknak egy komoly szaktanácsadót, és megjelentetünk évi három-négy könyvet egy komoly, szolid sorozatban, valami nem harsány, de kifejező cím alatt...

– Hermetica-könyvek – javasolta Diotallevi.

– Remek! Klasszikus, méltóságteljes. Önök most megkérdezhetik tőlem, hogy miért áldozunk a Garamondra, ha egyszer kereshetünk a Manuzión. Azért, mert a komoly sorozat reklámot csinál nekünk, és felfigyelnek ránk okos emberek, akik aztán újabb ötletekkel állnak elő, és útmutatással szolgálnak nekünk, továbbá felfigyelnek ránk mások, a Bramanti-félék is, és azokat meg átirányítjuk majd szépen a

Manuzióhoz. Szerintem egészen hibátlan ez a Hermész-terv, tiszta munka, jövedelmező ügylet, eszményi kapocs a két kiadó között.. Uraim, munkára fel! Járjanak könyvtárba, készítsenek bibliográfiákat, kérjenek katalógusokat, nézzenek utána, hogy szokás ezt külföldön csinálni... Mennyi sok embert kirúghattak maguk már innen azzal, hogy nem kellene, pedig kincsekkel állítottak be hozzánk! És ide hallgasson, Casaubon, a fémek történetébe is tegyünk egy kis alkímiát. Az arany, ugyebár, fém, ha nem tévedek. A kommentárokat hagyjuk későbbre, tudják, hogy nálam minden bírálat, ötlet, ellenkezés meghallgatásra talál, művelt emberek közt ez el is várható. A terv ettől a pillanattól fogva életbe lép. Grazia, kérem, engedje be azt az urat, aki már két órája vár odakinn! Nem illik így bánni egy Alkotóval! – kiáltotta, s közben sarkig tárta az ajtót, hogy az előszobáig kihallatsszék a hangja.

Közönséges utcai járókelők... titkon Fekete Mágiát üznek, kapcsolatot létesítenek vagy próbálnak létesíteni a Sötétség Szellemével, hogy becsúgyukat, gyűlölni, szeretni akarásukat ily módon elégték ki, egyszóval: hogy a Rosszat tegyék.

[J. K. Huysmans, Előszó J. Bois, LE SATANISME ET LA MAGIE CÍMŰ KÖNYVÉHEZ, 1895, pp. VIII-IX]

Kezdetben azt hittem, hogy a Hermész-terv egyelőre amolyan ötletcsíra. Nem ismertem még Garamond urat. A következő napokat könyvtárban töltöttem, képanyagot keresve a fémek történetéhez, a Manuzióban pedig ezalatt már javában folyt a munka.

Két hónappal később a kezembe került Belbónál az *Itáliai Parnasszus* legfrissebb száma, és benne egy hosszú cikk, mely *Az okkultizmus reneszánsza* címet viselte. A cikkben dr. Moebius – vagyis vadonatúj álnevén Belbo, aki ezzel megszerezte magának a Hermész-terv során az első jó pontot – az okkult tudományok manapság tapasztalható, csodás újjászületéséről beszélt, és hírül adta, hogy a Manuzio egy Ízisz Leleplezése nevű új sorozatot indítva, maga is tevékeny részt óhajt vállalni ez ügyben.

Garamond úr időközben elküldött egy csomó levelet a legkülönbfélebb, hermetizmussal, asztrológiával, kártyavetéssel, ufológiával foglalkozó folyóiratoknak, és hol így, hol úgy írva alá a nevét, felvilágosítást kért tőlük a nemrég beharangozott új Manuzio-könyvekkel kapcsolatban. A folyóiratok főszerkesztői erre nagy kíváncsian legott felhívták telefonon, ő meg sejtelmesen mindig csak annyit mondott, hogy egyelőre nem árulhatja el az egyébként már készülő első tíz kötet címét, így tehát az állandó dobpergéstől nyilván felajzott okkultisták tudomást szereztek a Hermész-tervről.

– Álcázzuk magunkat virágnak – mondta Garamond úr, amikor legközelebb ismét berendelt bennünket magához a glóbuszos terembe –, és akkor szépen le fognak szállni ránk a méhek.

De ezzel még nem volt vége. Garamond meg akarta mutatni nekünk a prospektust: egyszerű, négyoldalas szórólap volt, de a legfinomabb papírból készült. Az első oldalon a sorozat címlapterve, arany pecsétféleség (ezt úgy hívják, hogy Pentaculum Salomonis, magyarázta Garamond) fekete alapon, a lapszéleken egymásba fonódó horogkereszteket idéző minta (ez az ázsiai szvasztika, hangsúlyozta Garamond, ez a nap útját követi, nem úgy, mint a nációké, mert annak az iránya az óramutató járásával egyezik meg.) Fent, az egyes kötetek címének a helyén, a következő szavak: „Több dolgok vannak földön és égén...” A két belső oldal a Manuzio áldozatos kultúrtevékenységét dicsőíti, majd néhány hatásos jelmondat arra hívja fel a figyelmet, hogy a mai kor embere mélyebb és tündöklőbb bizonyosságokra vágyik, mint azok, amelyekkel a tudomány szolgálhat: „Elfeleddt bölcsességek Egyiptomból, Káldeából, Tibetből – a Nyugat szellemi újjászületéséért.”

Belbo megkérdezte, hogy kik kapják ezeket a prospektusokat, Garamond erre – ahogy Belbo mondhatta volna – luciferien ármányos mosolyra húzta a száját.

– Megküldettem magamnak Franciaországból a világ jelenleg működő titkos társaságainak az évkönyvét. Ne kérdezzék, hogyan szerepelhetnek egy nyilvános

évkönyvben a titkos társaságok; az évkönyv itt van, ni, tessék: Editions Henry Vyrier, cím, telefon, irányítószám. Tudja mit, Belbo, nézze át, és húzzon ki belőle mindent, ami nekünk nem érdekes, mert úgy látom, ebben olyanok is benne vannak, mint a jezsuiták, az Opus Dei, a carbonarók meg a Rotary Club, és viszont karikázza be azokat, amelyekben lehet valami okkultista beütés. Egyet-kettőt magam is megjelöltem már.

Belelapozott az évkönyvbe.

– Például: Abszolutisták (akik hisznek a metamorfózisban), Aetherious Society of California (telepatikus kapcsolatok a Mars bolygóval), Astarta, Lausanne (abszolút titoktartási fogadalom), Atlanteans of Great Britain (az elveszett boldogság kutatása), Builders of the Adytum, Kalifornia (alkímia, Kabbala, asztrológia), Cercle E. B., Perpignan (Hator szerelemistennőnek, a Holtak Hegye őrzőjének a tisztelői), Cercle Eliphas Lévi, Maule (nem tudom, ki az a Lévi, biztos valami francia antropológus vagy micsoda), Chevaliers de l'Alliance Templaire, Toulouse, Collège des Druides des Gaules, Convent Spiritualiste de Jericho, Cosmic Church of Truth, Florida, Eglise Traditionnelle d'Ecône, Svájc, Mormonok (velük egyszer egy krimiben is találkoztam, de lehet, hogy már nem léteznek), Church of Mithra, London és Brüsszel, Church of Satan, Los Angeles, Eglise Luciferienne Unifiée de France, Eglise Rosicrucienne Apostolique, Brüsszel, Enfants de la Ténèbre ou Ordre Vert, Aranypart (de ezek talán mégsem kellene, ki tudja, milyen nyelven szoktak írni), Escuela Hermetista Occidental de Montevideo, National Institute of Kabbalah, Manhattan, Central Ohio Temple of Hermetic Science, Tetra-Gnosis of Chicago, Frères Anciens de la Rosé-Croix de Saint-Cyr-sur-Mer, Fraternité International d' Isis, Grenoble, Ancient Bavarian Illuminates of San Francisco, The Sanctuary of the Gnosis, Sherman Oaks, Grail Foundation of America, Sociedade do Graal do Brasil, Hermetic Brotherhood of Luxor, Lectorium Rosicrucianum, Hollandia, Mouvement du Graal, Strasbourg, Order of Anubis, New York, Temple of the Black Pentacle, Manchester, Odinist Fellowship, Florida, Térdszalagrend (ebben, ha igaz, még az angol királynő is benne van), Vrill-Rend (újnáci szabadkőművesek, címük nincs), Militia Templi, Montpellier, Szuverén Naptemplom-Rend, Monte Carlo, Harlemi Rózsakeresztesek (most már, ugye, a négerek is), Wicca (kelta függőségű luciferiánus szövetség, a Kabbala hetvenkét géniuszához szoktak fohászolni)... Na, folytassam?

– Ezek tényleg mind léteznek? – kérdezte Belbo.

– Vannak még többen is. Dologra! Állítsa össze a végleges listát, és már kezdetünk is postázni. A külföldieknek is. Adják-veszik egymás közt a híreket. Aztán már csak egy dolog van hátra. Végigjárni a megfelelő könyvesboltokat, és szóba elegyedni nemcsak az eladókkal, hanem a vásárlókkal is. És mellesleg szóba hozni, hogy létezik egy ilyen és ilyen könyvsorozat.

Diotallevi megjegyezte, hogy nekünk nem szabad elárulnunk magunkat, úgyhogy titkos megbízottak után kell néznünk. Nosza, mondta Garamond, nézzünk.

– Csak pénzbe ne kerüljenek.

– Ezt jól kitalálta – morogta Belbo, amikor visszamentünk a szobájába. De a föld alatti istenek gondoskodtak rólunk. Ebben a szent pillanatban Lorenza Pellegrini lépett be, napsugarasabban, mint valaha, Belbo képe felderült, Lorenza meglátta a prospektust, és kíváncsi lett. A szomszédos kiadó tervének csillogni kezdett a

szeme.

– De jó! Van egy borzasztó szimpatikus barátom, tupamaró volt Uruguayban, most egy *Picatrix* nevű folyóiratnál dolgozik, és mindig elvisz a spiritiszta ülésekre. Összebarátkoztam egy isteni hektoplazmával, ahogy materializálódik, egyből énutánam szokott érdeklődni!

Belbo kérdően nézett Lorenzára, aztán meggondolta magát. Azt hiszem, hozzászokott, hogy Lorenza a lehető legaggasztóbb ismeretségeket köti, de úgy döntött, hogy aggódni csak azok miatt hajlandó, amelyek árnyékot vethetnek a saját, Lorenza iránti szerelmére. (Szerette-e?) Márpedig a *Picatrix* említése nyomán nyilván nem annyira az ezredesnek, mint inkább a borzasztó szimpatikus uruguayinak a fantomja rémlett fel előtte. De Lorenza már másról beszélt, és kiderült, hogy el szokott járni sok olyan könyvesboltba, ahol az Ízisz Leleplezése sorozatba illő könyveket árulják.

– Tökjő helyek – mondta. – Gyógynövényeket is árulnak, meg leírást, hogy hogyan kell homunculust csinálni, mint Faust és Heléna, jaj, csináljunk mi is egyet, Jacopo, homunculust akarok tőled, aztán majd megtartjuk dakszlinak. Rém könnyű, azt mondja a könyv, csak egy kis sperma kell hozzá, kémcsőben, remélem, össze tudod hozni, most mit pirulsz, te hülye, aztán jól összerázod hippomenével, az valami folyadék, amit a vemhes kancák... szecesszálnak... szecernálnak... hogy is mondják?

– Szekretálnak – segített Diotallevi.

– Tényleg? Szóval, vemhes kancák váladékával, és ez már nyilván nehezebb; ha én vemhes kanca volnék, nem hagynám, hogy hippomenét vegyenek tőlem, különösen idegenek, de persze azt hiszem, készen is árulnak ilyet, ahogy a szantálfüstölőket. Aztán belerakod az egészet egy edénybe, és negyven napig érleled, és akkor szép lassan látod ám, ahogy alakulni kezd egy picis embrió, és aztán újabb két hónap alatt kész az édes kicsi homunculus, kiugrik, és megkérdi, hogy mit parancsolsz, édes gazdám, se sose halnak meg, azt hiszem, gondold el, hogy még virágot is visz a sírodra, ha meghalsz!

– És ki mindenkivel találkozol azokban a könyvesboltokban? – kérdezte Belbo.

– Fantasztikus alakokkal, az egyik az angyalokkal társalog, a másik aranyat tud csinálni, aztán még profi varázslókkal is, már az arcukról lerí, hogy profi varázslók...

– Miért, milyen a profi varázslók arca?

– Rendszerint sasorruk van, oroszos szemöldökük és szűrős szemük, a hajuk vállig ér, mint régen a festőknek, és szakállat viselnek, de nem bozontosat, hanem olyan szaggatottat, a bajuszuk pedig csimbókokban rácsüng az ajkukra, ami nem csoda, mert az ajkuk egészen felhúzódik szegényeknek az előreálló fogaik miatt, ráadásul a fogaik egy kicsit összevissza is állnak. Kedvesen mosolyognak, bár ilyen fogakkal nem volna szabad mosolyogniuk, de közben a szemüket (ugye, már mondtam, hogy szűrős szemük van?), szóval, a szemüket baljósan rászögezik az emberre.

– *Facies hermetica* – összegezte Diotallevi.

– Igen? Na, ugye. Ha benyit valaki, és kér egy könyvet, mondjuk, olyat, amelyikben benne van, hogy milyen szavakkal lehet elűzni a gonosz szellemeket, akkor ők már mondják is a boltosnak a megfelelő címet, és a boltosnak persze pont az a könyv nincs meg. Ha viszont össze-melegszel velük, és megkérdezed, hogy tényleg olyan hatásos-e az a könyv, akkor megint csak rád mosolyognak, megértően, mint egy gyerekre, és azt felelik, hogy az ilyen dolgokkal vigyázni kell ám nagyon. És akkor felidéznek mindenféle eseteket, hogy ez vagy az az ördög micsoda borzalmakat

művelt egy-egy barátjakkal, mire te megrémülsz, mire ők megnyugtattak, hogy ne félj, sok esetben csak hisztéria az egész. Szóval, sosem lehet tudni, hogy hisznek-e benne vagy sem. A boltosoktól gyakran kapok ajándékba füstölőpálcikát, egyszer az egyik egy elefántcsont kezét adott, rontás ellen.

– Na hát akkor, ha úgy adódik – mondta Belbo –, kérdezd meg itt-ott, hogy tudnak-e valamit erről az új Manuzio-sorozatról, és esetleg a prospektust is mutasd meg.

Lorenza magával vitt egy tucatnyi prospektust. A következő hetekben, gondolom, ő is jó munkát végzett, de azt azért nem hittem volna, hogy úgy felgyorsulhatnak az események. Grazia asszony néhány héttel később már alig bírta a sok ördöngössel, ahogy az okkult érdeklődésű ÖFSZ-eket elneveztük. Mert a számuk – természetükhöz híven – légiónyi volt.

Invoke the forces of the Tablet of Union by means of the Supreme Ritual of the Pentagram, with the Active and Passive Spirit, with Eheieh and Agla. Return to the Altar, and recite the following Enochian Spirit Invocation: Ol Sonuf Vaorsag Goho Iad Balt, Loush Calz Vonpho, Sobra Z-ol I Ta Nazps, od Graa Ta Malprg... Ds Hol-q Qaa Nothoa zimz, Od Commah Ta Nopbloh Zien...

[Israel Regardie, THE ORIGINAL ACCOUNT OF THE TEACHINGS, RITES AND CEREMONIES OF THE HERMETIC ORDER OF THE GOLDEN DAWN, *Ritual for Invisibility*, St. Paul, Llewellyn Publications, 1986, p. 423]

Szerencsénk volt, már a legelső tárgyalás roppant színvonalasra sikeredett, legalábbis a beavatásunk szempontjából.

Ez alkalommal a trió – Belbo, Diotallevi és én – teljes létszámban jelen volt, és amikor a vendég megjelent, kis híján felkiáltottunk a meglepetéstől. A jövevénynek pontosan olyan arca volt, amilyenek Lorenza Pellegrini a *facies hermetica*-t leírta, és ráadásul még fekete ruhát is viselt az illető.

Az ajtón belépve óvatosan körülkémlelt, majd bemutatkozott (mint Camestres professzor). Kérdésünkre, hogy minek a professzora, bizonytalan intéssel válaszolt, mintegy diszkréciót kérve tőlünk.

– Bocsánat – szólt –, nem tudom, hogy önök tisztán technikai, üzleti szempontból foglalkoznak-e csak a problémával, vagy netán kapcsolatban állnak valamely beavatott csoporttal is...

Megnyugtattuk.

– Ne vegyék túlzott óvatoskodásnak – mondta –, de OTO-sokkal nem szívesen szűrném össze a levelet.

Zavarba jöttünk.

– Ordo Templi Orientis: Aleister Crowley utolsó állítólagos híveinek az egyletecskéje... Önök, úgy látom, nem járatosak a... Jobb is így, legalább nincsenek előítéleteik.

Hellyel kínáltuk, leült.

– Tudniillik olyan művet kínálok én fel önöknek, amely bátran szembefordul Crowley-val. Mi valamennyien, engem is beleértve, változatlanul követjük annak a *Liber Al veí Legis*-nek a kinyilatkoztatásait, amelyet, mint talán tudják, 1904-ben, Kairóban mondott tollba Crowley-nak egy felsőbbrendű intelligencia, név szerint Aiwaz. Az OTO hívei szintén mindmáig tartják magukat ehhez a szöveghez, még hozzá e szöveg négy kiadásához: az első kilenc hónappal előzte meg a balkáni háború kirobbanását, a második szintén kilencel az első világháborúét, a harmadik megint csak kilencel a kínai-japán háborút, és a negyedik is kilenc hónappal a spanyol

²⁹ Fohászokdj a Tabula Unionis erőihez a Pentagramm Legfőbb Rituáléja révén az Aktív és a Passzív Szellemmel, Eheieh-vel és Aglával. Térj vissza az Oltárhoz, és add elő a következő Énóki Szellemű Fohászt: Ol Sonuf Vaorsag Goho Iad Balt...

polgárháború mérszálársait...

Megborzongtam: brrr. A jövevény erre baljósan elmosolyodott.

– Megértem, hogy haboznak. Ha ugyanis én most ötödszöri kiadásra átadom önöknek ugyanezen könyvet, vajon mi fog történni kilenc hónap múlva? Ne féljenek: semmi, mivelhogy én ezúttal a *Liber Legis*-nek egy bővített változatát ajánlom fel, tudniillik abban a szerencsében volt részem, hogy még csak nem is egy egyszerű felsőbbrendű intelligencia, hanem maga AI, a legfőbb princípium, vagyis az a Hoor- paar-Kraat nyilatkozott meg nekem, aki amúgy a hasonmása, azaz a misztikus ikerpárja Ra-Hoor Khuitnak. Csak az a fontos, már csak a nem kívánatos hatások elkerülése végett is, hogy jelen művem megjelenése egybeessék a téli napfordulóval.

– Meg lehet oldani – bátorította Belbo.

– Szívből örülök. A könyv nagy port fog felverni beavatott-körökben, mert sejthetik, hogy az én misztikus kútfőm komolyabb és hitelesebb, mint a Crowley-é. Nem tudom, hogyan csinálhatta meg Crowley a nagy Fenevad-rituálékát úgy, hogy nem törődött a Kard-liturgiával. Csak kirántott karddal érteni meg, mi is az a Maharpralaya, avagy a Kundalini Harmadik Szeme. Meg aztán az aritmológiájában, amely a Fenevad Számán alapszik, nem foglalkozott a 93-assal, a 118-assal, a 444-essel, a 868-assal és az 1001-essel, tehát az Új Számokkal.

– Miért, azok mit jelentenek? – kérdezte Diotallevi, és máris izgalomba jött.

– Áh – legyintett Camestres professzor –, már az első *Liber legis* is kimondja: mindegyik szám végtelen, nincs különbség szám és szám között.

– Értem – mondta Belbo. – De nem gondolja, hogy az átlagolvasónak mindez egy kissé homályos?

Camestres majdhogynem felugrott a székéből.

– Hiszen ez abszolút elkerülhetetlen! Aki a kellő előkészületek nélkül megértené ezeket a titkokat, az mindjárt alázuhanna a Mélységbe! Higgyék el, már azzal is sokat kockáztatok, hogy burkoltan közzéteszem őket. Én is a Fenevad imadásából indulok ki, de radikálisabb vagyok, mint Crowley, olvassák csak el, mit írok a *congressus cum daemoné*-ről, arról, hogy hogyan kell berendezni a Templomot, illetve a Skarlát Nőnek és az Öt Hordozó Fenevadnak a testi egyesüléséről. Crowley megállt az úgymond, természetellenes *congressus camalé*-nál, én viszont még túl is próbálom hajtani a rituálét azon, amit mi Rossznak értelmezünk, én elmegyek a felfoghatatlan határáig, a Goetia abszolút tisztaságáig, a Bas-Aumgn és a Sa-Ba-Ft végső küszöbéig...

Belbo számára nem maradt más hátra, mint hogy felmérje Camestres anyagi lehetőségeit. Ezt nagy köntőrfalazással csinálta, s a végén kiviláglott, hogy a professornak, akárcsak Bramantinak, esze ágában sincs saját magát finanszírozni. Ekkor megkezdődött a lekapcsolási fázis, elhangzott az udvarias indítvány, hogy tessék itthagyni a kéziratot egy hétre, átnézzük, és aztán majd meglátjuk. Camestres azonban ekkor fölkapta a kéziratot, a kebléhez szorította, közölte, hogy még soha senki nem bánt vele ilyen bizalmatlanul, s azzal távozott, de előbb még értésünkre adta, hogy csúnyán meg fogjuk ezt bánni, majd ő gondoskodik róla; nem mindennapi eszközök állnak a rendelkezésére.

Rövid időn belül mégis több tucat nyilvánvaló ÖFSZ-kézíratra tettünk szert. Egy minimális válogatásra azért szükség volt, hiszen el is kellett adnunk a könyveket. Föl sem merült, hogy mindent elolvassunk, így hát csak a tartalomjegyzékeket futottuk

végig egy-egy pillantással, és aztán közöltük egymással, mire bukkantunk.

– Van itt egy szövegem az eltűnt civilizációkról és a titokzatos országokról – jelentette Belbo. – Állítólag létezett valaha Ausztrália környékén egy Mu nevű kontinens, és onnan indultak szerteszét a nagy népvándorlási hullámok. Az egyik Avalon szigete, egy másik meg a Kaukázus és az Indus forrásvidéke felé, aztán ott voltak még a kelták, az egyiptomi kultúra megalapítói, és végül Atlantisz...

– A könyökömön jön ki. A Mu nevű kontinensről annyian írtak már, hogy csak na – mondtam én.

– De ezt talán meg is veszik. Egy csodás fejezete a yucatáni görög hatásokról szól, meg aztán leír egy Chichén Itzában talált domborművet: katonát ábrázol, és a katona tisztára olyan, mint egy római légionárius. Úgy hasonlít rá, mint egyik tojás a másikra...

– A világ minden sisakja vagy tollal vagy lósörénnyel van díszítve – jegyezte meg Diotallevi. – Ez nem bizonyíték.

– Neked nem, de neki igen. Ő kimutatja, hogy mindegyik kultúrában voltak kígyóimádók, és ebből arra következtet, hogy kell lennie valami közös eredetnek...

– Kik azok, akik mégsem voltak kígyóimádók? – tette fel a kérdést Diotallevi. – Kivéve persze a Választott Népet.

– Mert ők valami borjút imádtak.

– Az csak egy gyenge pillanatuk volt. Na, hát erre a könyvre én nem szavazok, még ha vennék, akkor se. Kelták, árjak, Kaly-yuga, nyugat alkonya, SS-szellem. Lehet, hogy paranoiás vagyok, de szerintem ez egy náci könyv.

– Garamond szerint ez nem feltétlenül kizáró ok.

– Jó, de azért mindennek van határa. Nekem meg volt a kezemben egy másik kézirat törpékről, sellókról, szalamandrókról, manókról és tündérekről... Csakhogy abba is bele van keverve az árja kultúra eredete. Úgy látszik, az SS a hét törpétől származik.

– Nem a hét törpétől, hanem a Nibelungoktól.

– Ebben a kéziratban az írországi Kicsi Népről van szó. Csak a tündérek rosszak, az emberkéek jók, bár kissé gorombák.

– El vele. És maga mit talált, Casaubon?

– Csak egy fura szöveget, Kolumbusz Kristófról szól, az aláírását elemzi, és még a piramisokkal is összefüggésbe hozza. Kolumbusz a jeruzsálemi Templomot akarta újjáépíteni, ő ugyanis nagymestere volt a száműzött templomosoknak. Köztudomású, hogy portugál zsidó és így nyilván Kabbala-szakértő volt, következésképpen kabbalista varázsigékkel csendesítette le a viharokat és győzte le a skorbutot. A Kabbaláról szóló kéziratokkal nem foglalkoztam, azokat, gondolom, Diotallevi olvasta át.

– Mind teli vannak elrontott héber írással, amit különféle vacak kis álmoskönyvekből fénymásoltak ki.

– Ne felejtjük el, hogy mi itt most az Ízisz Leleplezéséhez válogatjuk a kéziratokat. Kár filologizálnunk. Lehet, hogy az ördögösöknek tetszenek azok az álmoskönyvekből kimásolt héber betűk. A szabadkőművesség-témát illetően bizonytalan vagyok.

Garamond úr a lelkemre kötötte, hogy legyek nagyon óvatos, nem akar belekeveredni a különféle rítusok egymás közötti vitájába. De ezt a szöveget azért mégis megnézném, a Lourdes-i barlang szabadkőműves-szimbolikájáról írták. Meg ezt is, ez nagyon jó, arról szól, hogy hogyan bukkant fel egy bizonyos úriember, aki valószínűleg nem más, mint Saint-Germain grófja, Franklin és Lafayette meghitt barátja, az amerikai zászló feltalálásának idején. A csillagok jelentését jól elmagyarázza, a csíkokba viszont belezavarodik.

– Saint-Germain grófja! – kaptam fel a fejemet. – Nocsak, nocsak.

– Mi az, ismeri?

– Ha azt mondanám, hogy igen, úgysem hinné el. Hagyjuk is. Nekem van még itt egy négyszáz oldalas förmedvényem a modern tudomány tévedéseiről: *Az atom, mint zsidó koholmány, Einstein tévedése és az energia misztikus titka, Galilei illúziója, avagy a hold és a nap immateriális természete.*

– Énnekem – mondta Diotallevi – akkor már ez a fortianus szemle tetszett legjobban.

– Ez a micsoda?

– A fortizmus tudománya egy bizonyos Charles Hoy Portról kapta a nevét; az illető hatalmas gyűjteményt állított össze megmagyarázhatatlan hírekből. Békaeső Birminghamben, mesebeli állat nyomai Devonshire-ben, titokzatos lépcsők és tapadókorong-nyomok egyes hegyerinceken, szabálytalanságok a napéjegyenlőségek egymásutánjában, felirat némely meteoritokon, fekete hó, vérzivatar, szárnyas lények nyolcezer méter magasságban Palermo egén, fénylő kerekék a tengeren, óriásmaradványok, a vareső Franciaországban, eleven csapadék Szumátra szigetén, és persze nyomok és nyomok a Machu Picchun és Dél-Amerika egyéb csúcsein, amelyek mind óriás úrhajók történelem előtti landolásairól tanúskodnak. Nem vagyunk egyedül az univerzumban.

– Nem rossz – mondta Belbo. – Engem viszont ez a piramisokról szóló ötszáz oldal, ez nem hagy nyugodni. Tudták-e, hogy a Kheopsz-piramis pont a harmincadik szélességi fokon áll, és hogy az a szélességi kör szeli át a legtöbb szárazföldet? És hogy a Kheopsz-piramisnak ugyanolyanok a geometriai arányai, mint az amazóniai Pedra Pintadának? És azt, hogy Egyiptomban két tollas kígyó is volt: az egyik Tutankamon trónján, a másik pedig a szakkarai piramison, és hogy ez Quetzalcoatlra utal?

– Quetzalcoatl a mexikói pantheon tagja. Mi köze neki Amazóniához? – kérdeztem.

– Mit tudom én, valamit biztos kihagytam. Viszont mivel magyarázható, hogy a Húsvét-szigeti szobrok ugyanolyan óriás kövekből készültek, mint a kelta megalitok? Az egyik polinéz istent úgy hívják, hogy Ya, és ez nyilvánvalóan azonos a zsidók Jodjával vagy az ómagyar Jo-v'-val, azaz Jóistennel. Egy régi mexikói kézirat a tengerből kiemelkedő négyzetnek ábrázolja a földet, és a föld kellős közepén piramis áll, a piramison pedig a következő felirat: *Aztlan*, ami Atlaszra vagy Atlantiszra hasonlít. Miért vannak piramisok az Atlanti-óceán mindkét partján, na, miért?

– Mert gúlát könnyebb építem, mint gömböt. Mert a szél a parti dűnék homokját

nem Parthenon-szerű formákba, hanem gúlákba hordja.

– Gyűlölöm a Felvilágosodás szellemét – mondta Diotallevi.

– Gyerünk tovább. A Ra-kultusznak nyoma sincs az egyiptomi vallásban az Új Birodalom előtt, tehát kelta eredetű. Gondoljunk a Mikulásra és a szánkójára. A történelem előtti Egyiptomban a naphajó egy szán volt. Mivel pedig havon, ugye, nem csúszhatott Egyiptomban az a szán, nyilvánvaló, hogy Északról kellett származnia...

– Mielőtt a kereket feltalálták volna – akadémuskodtam megint –, a homokon is szánt használtak.

– Ne szakítson mindig félbe! A könyv azt írja, hogy előbb meg kell állapítani az analógiákat; az okot keresni utána is ráér. Az ok pedig, azt mondja, végső soron mindig tudományos. Az egyiptomiaknak ismerniük kellett az elektromosságot, máskülönben nem tudták volna megcsinálni mindazt, amit megcsináltak. Egy német mérnök, aki Bagdad csatornázásával foglalkozott, a Szasszanidák idejéből származó, még működő szárazelemeket talált. A babilóniai ásatásokkor négyezer éve gyártott akkumulátorok kerültek elő. Végezetül a frigyláda, amely állítólag a törvénytábláknak, Áron vesszejének és egy sivatagi mannával teli edénynek adott helyet, valójában egy elektromos páncélszekrény-féleség volt, és ötszáz volt nagyságrendű kisüléseket tudott produkálni.

– Ezt már láttam egy filmben.

– Na és? Mit gondol, honnan veszik a forgatókönyvírók az ötleteiket? A frigyláda akácfa-ból készült, és kívül is meg belül is arannyal borították be. Ugyanez az elektromos kondenzátorok elve: két vezető közt egy szigetelőréteg. Körülötte koszorú, úgyszintén aranyból. Száraz helyen tartották, ahol a mágneses mező elérte az 500-600 voltot. Porseima állítólag az elektromosság segítségével szabadította meg birodalmát egy Volt nevezetű szörnyűséges fenevadtól.

– Na, hát ezért vette fel Alessandro Volta ezt az egzotikus nevet. Korábban egyszerűen csak úgy hívták, hogy Zmrzlyn Kraxnapolsky.

– Őrizzük meg a komolyságunkat. Már csak azért is, mert a kéziratokon kívül van itt nekem egy nagy rakás levelem is a legkülönbébb ötletekkel: Jeanne d'Arc és a Szibilla-könyvek, Lilith, a talmudi démon és a nagy hermafrodita anya, a genetikai kód és a marslakók írása, a növények rejtett intelligenciája, a kozmikus újjászületés és a pszichoanalízis, Marx és Nietzsche egy új angyaltan tükrében, az Arany Szám és a bádoggvárosok, Kant és az okkultizmus, az eleusziszi misztériumok és a jazz, Cagliostro és az atomenergia, a homoszexualitás és a gnózis, a Gólem és az osztályharc, végül pedig egy nyolckötetes mű a Grálról és a Szent Szívről.

– Mit akar bebizonyítani? Hogy a Grál a Szent Szív allegóriája vagy azt, hogy a Szent Szív a Grál allegóriája?

– Megértem és értékelem, hogy maga különbséget tenne, de az illetőnek ez, azt hiszem, mindegy. Nekem viszont itt megállt a tudományom. Hallgassuk meg, mit mond Garamond úr!

Meghallgattuk. Azt mondta, hogy elvből semmit se dobjunk ki, és beszéljünk el minden szerzővel.

– Azért csak csínján – mondtam –, ezek itt legtöbbször ugyanazt ismételtetik, csupa olyasmit, ami minden pályaudvari könyveskioszkban megvehető. A szerzők, azok is, akik publikálnak, egymást másolják, egymás állításaira hivatkoznak, és mondjuk,

egy Jamblicus-mondatra hivatkoznak, mint döntő bizonyítékra.

– Na és? – kérdezte Garamond. – Olyasmit akar talán eladni, amit az olvasók még nem ismernek? Az Ízisz Leleplezése-könyvek pontosan ugyanarról szóljanak, amiről a többi. Egymást igazolják, tehát igazat szólnak. Sose bízzanak abban, ami eredeti.

– Helyes – mondta Belbo –, de azt azért mégiscsak tudnunk kell, hogy mi magától értetődő, és mi nem az. Szükségünk van egy tanácsadóra.

– Miféle?

– Nem tudom. Legyen józanabb, mint az ördögösök, de ismerje a világukat. És mondja meg, mit irányítsunk át a Hermeticába. Legyen komoly szakértője a reneszánsz hermetizmusnak...

– Persze – gúnyolódott Diotallevi –, aztán amikor a kezébe nyomod *A Grál és a Szent Szív* című művet, felpattan, és veszi a sátorfáját.

– Nem biztos.

– Azt hiszem, én tudok valakit – mondtam. – Nagy tudású ember, aki eléggé komolyan veszi ezeket a dolgokat, de azért elegánsan, majdhogynem ironiával beszél róluk. Brazíliában ismertem meg, de most Milánóban van, úgy tudom. Meg kell, hogy legyen valahol a telefonszáma.

– Vegye föl vele a kapcsolatot – helyeselt Garamond. – De csak óvatosan, nem mindegy, mennyit kér. Egy füst alatt próbálja meg, hátha besegíthetne *A fémek csodálatos kalandjába* is.

Agliè hallhatóan megörült a hívásomnak. Megkérdezte, hogy van a bájos Amparo, én finoman az értésére adtam, hogy annak a történetnek már vége, erre ő elnézésemet kérte, és udvariasan megjegyezte, mennyire méltányolja az újabb és újabb fejezeteket nyitni kész ifjonti frissiséget. Említést tettem neki az új kiadói tervről. Azt mondta, érdeklí a dolog, és szívesen fogad bennünket a lakásán, meg is beszéltek mindjárt, hogy mikor.

A Hermész-terv születése óta egészen addig a napig gondtalanul mulattam csak, kinevettem a háta mögött a fél világot. Most aztán Ők következtek, hogy benyújtsák a számlát. Méhecske voltam magam is, és szálltam valami virág kelyhe felé, csak épp nem tudtam róla még.

*Napközben menj oda újra meg újra a békához,
és imádjad őt fennhangon. És kérd, hogy vigye
végbe a csodákat, melyekre áhítozol... Közben
pedig faragj keresztet, hogy felfeszítsd majd rá.
[Aleister Crowley egyik Rituáléjából]*

Agliè a Susa tér környékén, csöndes kis mellékutcában, múlt század végi, finoman szecessziós villában lakott. Csíkozott zakós, öreg inas nyitott ajtót, bevezetett bennünket egy szalonba, és megkért, hogy várjunk, a gróf úr azonnal jön.

– Tehát gróf – súgta Belbo.

– Ugye, mondtam? Saint-Germain redivivus.

– Ha sosem halt meg, nem lehet redivivus – közölte Diotallevi. – Nem inkább Ahasvér ő, a bolygó zsidó?

– Van, aki szerint Saint-Germain grófja Ahasvér is volt.

– Na, ugye.

Belépett Agliè. Most is, mint akit skatulyából húztak ki. Kezet szorított velünk, és elnézésünket kérte: teljességgel váratlanul úgy adódott, hogy egy kellemetlen megbeszélés miatt még vagy tíz percre vissza kell vonulnia a dolgozószobájába. Utasította az inast, hogy hozzon nekünk kávé, és kérte, hogy helyezzük magunkat kényelembe, azzal egy régi bőrfüggönyt félrelibbentve kiment. Ajtó nem volt, és kávézás közben izgatott párbeszéd hangjai szűrődtek át a szomszéd szobából. Először hangosabban beszéltünk, hogy ne halljuk, de aztán Belbónak eszébe jutott, hogy talán zavarunk. Elnémultunk, és akkor hirtelen megütötte a fülünket egy hang, egy mondat. Diotallevi felállt, és úgy tett, mintha nagyon felkeltette volna az érdeklődését egy tizenhetedik századi metszet, amely történetesen épp a függöny mellett lógott a falon. Hegyi barlangot ábrázolt, a barlang előtt hétfokú lépcső, zárándokokkal. Kisvártatva mind a hárman a metszetet vizsgálgattuk nagyon figyelmesen.

A hang minden kétséget kizáróan a Bramanti hangja volt, és Bramanti azt mondta épp:

– Egy szó, mint száz, én biztos, hogy nem küldök ördögöt senkinek a lakására!

Ezen a szent napon világossá vált számunkra, hogy Bramantinak nemcsak a külseje, hanem a hangja is tapírra emlékeztet.

A másik hang ismeretlen férfi hangja volt: az illető erős francia akcentussal és élesen, már-már hisztérikusan beszélt. Agliè csak néha szólt közbe lágyan, békítőleg.

– No, de kérném, uraim! – csitította őket Agliè. – Önök rám bízták, hogy tegyek igazságot, és ezt én nagy megtiszteltetésnek veszem, de akkor szíveskedjenek talán meghallgatni. Mindenekelőtt hadd mondjam meg, kedves Pierre, hogy ön legalábbis meggondolatlanul járt el, amikor azt a levelet írta...

– Egészen szimpla kis affaire, Monsieur le Comte – mondta erre a franciás hang –, ez a monsieur Bramand megír, ugye, egy szikket egy tiszteletre méltó revue-be, és akkor, voilà, elég gusztustalan ironie-val certains luciférieneket emleget, hogy azok nem is hisznek a reális présence-ban, mégis ostia kell nekik, ezüstöt csinálni belőle, ét patatí patatá. Bon, mármost egész világ tud, hogy csak egy elismert Eglise Luciferienne van, és annak modestement én vagyok Tauroboliaste-ja és Psicopompe-ja, és tudnivaló, hogy az én egyházam, mon Église, nem sinál vulgaire satanizmust és nem sinál ratatouille-t ostiákból, choses du chanoine Docre à Saint-Sulpice. A levélben én

megírtam, hogy mi nem vagyunk satanistes vieuxjeux, adorateurs du Grand Tenancier du Mal, és nem kell nekünk majmolni a Római Egyházat comme ci, comme ça a kehellyel meg a többi... Mi inkább vagyunk Palladiens, de ezt egész világ tud, nekünk Luciferé a jónak a princípje, és a rossznak a princípje akkor már Adonai, mert ezt a világot ő teremtette, és Luciferé hiába ellenkez, voilà...

– Jó, jó – szakította félbe izgatottan Bramanti –, mondtam már: lehet, hogy egy kissé felszínes voltam, kár volt, elismerem, de ez még nem ok rá, hogy boszorkánysággal fenyegetsem!

– Mais non! Amit én mondtam, volt métaphore! Maga viszont, plutôt, azzal vágott vissza, hogy maga sinál envoutement-t!

– Azt hiszi, ráérünk mi, én meg a testvéreim, krampuszokat küldözgetni ide-oda? Mi a Magas Mágia dogmáját és Rituáléját műveljük, nem vagyunk mi vasorrú bábák!

– Monsieur le Comte, magához apellálok. Monsieur Bramantí notamment kapcsolatban áll Boutroux abbéval, és maga tud jól, hogy ez a pap állítólag crucifixet tatouáltatott talpára, hogy mindig masírozhasson notre Seigneur, vagyis hogy öneki urának a testén... Bon, alors, és találkozik hét nappal ezelőtt ezzel az állítólag abbéval au Librairie du Sangreal, ismeri, n' est-ce pas, és akkor ő rám mosolyog, tenyérbe mász, comme toujours, és aszmongya, bien, bien, máj keressük egymást valamelyik este... Mais, donc, mit jelent az, hogy valamelyik este? Hát azt, hogy harmadnap este megkezdődnek a vizitek, épen lefeküdnék, és akkor boum, érzem, hogy arszon sáp engem valami, des chocs fluides, vous savez, ce sont des émanations, könyű rájuk ismerni.

– Biztos megbotlott a szőnyegpadlóban.

– Ah, oui! Et alors miér röpülnek nipppek, miér vág kupán nekem az egyik alambique-em, miér zuhan földre és tör el ripityára az én gipsz Baphometem, szegény papámtól emlék, és miér jelennek meg falamon piros betűkből rondaságok, des ordures, ki se merem mondani, hein? Maguk tuggyák azt jól, hogy alig egy éve se néhai monsieur Gros megvádolta azt az abbét, hogy sinál kataplazmákat szarból, avec matière fécale, pardonnez-moi, és akkor l'abbé halálra ítélte, és kettő hét múlva le pouvre monsieur Gros misterieusement elhalálozott. Azt, hogy ez a Boutroux mérgező szübsztansziákkal manœuvrál, megállapította martinisták jury d'honneurje is, amit összehívtak à Lyon...

– Rágalmak alapján... – vetette közbe Bramanti.

– Oh, dis donc! Egy procès ilyenféle matière-ben mindig is alapszik indice-eken...

– Igen ám, de az bezzeg nem hangzott el a bíróság előtt, hogy monsieur Gros alkoholista volt, és végső stádiumban levő idült májcirózisban szenvedett.

– Ne legyen infantil! A boszorkányság naturel úton procédai, és akinek van cirózisa, azt a beteg organ-jába kell megtámadni, ez, voilà, l'abécé de la magie noire...

– Akkor mindig a derék Boutroux műve, ha valaki májzsugorban meghal? Kacagnom kell!

– Akor mesélje sak el, voilà, mi történt Lyonban az alatt a kettő hét alatt!... Kápolna megszenstelenítve, ostia tetragrammatónnal, a maga Boutroux barátja nagy piros ruhában, nagy piros ruhán fordított kereszt, meg Madame Olcott, az ő voyante personelle-je, homlokán neki sziqony, trident, hogy mást ne mondjak, et alors üres kelyhek vérrel telnek meg saját maguktól, l'abbé meg, voilà, köpköd híveknek a

szájába bele... Igaz vagy nem igaz, hein?

– Maga túl sok Huysmans-t olvasott, barátocskám! – nevetett Bramanti. – Ez egy kulturális esemény, egy történelmi rekonstrukció volt, olyasmi, mint a Wiccaiskola meg a druida testületek ünnepi megemlékezései!

– Ouais, le carnaval de Venice...

Robaj hallatszott, mintha Bramanti rá akarná vetni magát az ellenfelére, és Agliè alig tudná visszatartani.

– Máj meglátja, vous voyez! – sipította a francia. – Attention, Bramanti, kérdezze csak meg a maga Boutroux barátját, mi lett neki! Maga még nem tudja, de hôpitalba fekszik, kérdezze meg tőle, ki törte össze neki képét! Én nem praktikulom a maguk okuszpokuszát, de valamit azért kapiskálok, et alors, mikor észrevettem, hogy kísértetek költöztek házamba, rajzoltam mingyár a parquet-ra egy cercle de défense-t, és fölemeltem a scapulaire du Carmelemet, mert én nem hiszek, de a maga krampuszai igen, és akkor sináltam nekik a contresigne-t, l'envoûtement retourné, ah, oui! Ah, micsoda terrible moment volt az maga abbéjának!

– Na, ugye! Na, ugye! – zihálta Bramanti. – Ugye, hogy ő hozza énrám a rontást?

– Uraim, elég legyen! – mondta akkor Agliè udvariasan, de határozottan. – Most engem hallgassanak meg. Tudják, hogy ismereti síkon milyen nagyra értékelem az elavult rítusok effajta felelevenítését, és a luciferi egyházat vagy a Sátán rendet én egyaránt nagyon tiszteletreméltónak tartom, függetlenül a demonológiai különbségektől. Tudják azt is, hogy ugyanakkor szkeptikusan tekintek ezekre a dolgokra, noha végső soron azért mi mégiscsak egyazon spirituális lovagrend tagjai vagyunk. Úgyhogy megkérem önöket, szíveskedjenek egy minimális szolidaritással viselkedni egymás iránt. Meg aztán, uraim, szabad-e a Sötétség Fejedelmét mindenféle személyes indulatokba belekeverni? Gyermetegség volna. Ugyan, kérem, hagyjuk az ilyen okkultistáknak való meséket. Úgy viselkednek, mint holmi szabadkőművesek. Boutroux őszintén szólva egy gőzös fejű alak, és ön, kedves Bramanti, jobban tenné, ha megkérné, hogy inkább valami kellékesre próbálja meg rásózni a gönceit, hátha jók lesznek *Az Operaház fantomjába*...

– Ah, ah, c'est bien dit ça – kuncogott a francia –, c'est de la brocanterie...

– Legyünk tárgyilagosak. Önök itt összeszólalkoztak bizonyos, mondjuk úgy, liturgiái formáságokon, és kissé fellángoltak a kedélyek, de azért ne essünk túlzásba. Nézze, kedves Pierre, én egyáltalán nem tartom lehetetlennek, hogy túlvilági lények tartózkodnak az ön lakásában, végtére is mi sem természetesebb az ilyesminél, mégis, lássuk, be, egyetlen *poltergeist*-tel is meg lehet magyarázni az egészet...

– Ami igaz, az igaz – ismerte el Bramanti –, ha meggondoljuk, hogy a csillagok jelenlegi együttállása...

– Na, ugye! Hát rajta, szorítsanak kezet, és öleljék meg egymást.

Bocsánatkérő sutyorgást hallottunk.

– Hisz maga is tudja – mondta aztán Bramanti –: néha egy kis folklór is kell, ha azt akarjuk, hogy kiderüljön, ki méltó igazán a beavatottságra. A Nagy Kelet kufarai semmiben sem hisznek, de szertartásuk még nekik is van.

– Bien entendu, le rituel, ah, ça...

– De Crowley ideje lejárt – mondta Agliè. – Ugye, egyetértünk? Most pedig itt kell hagynom önöket, újabb vendégeim érkeztek.

Gyorsan visszaültünk a díványra, higgadtan és fesztelenül vártuk Aglièt.

Azon voltunk tehát minden igyekezetünkkel, hogy valaminő rendet találjunk ezen hétféle mértékben, olyat, ami kellőképp áfogó, kimerítő és áttekinthető, továbbá mindenkor ébren tartja az érteket, és megmozgatja a memóriát... E magasrendű és páratlan collocatio nem csupán arra szolgál, hogy megőrizze nekünk a reánk bízott dolgokat, szavakat és műveleteket, hanem... az igazi tudást is osztályrészünké teszi...

[Giulio Camillo Delminio, L'IDEA DEL THEATRO, Firenze, Torrentino, 1550, Bevezetés]

Kisvártatva ismét belépett Agliè.

– Bocsássanak meg, kedves barátaim. Enyhén szólva kellemetlen vitában vettem részt az imént. Mint Casaubon barátunk tudja, én amolyan műkedvelő vallástörténész volnék, és ennek következtében gyakran mesélik, hogy egyesek tőlem kérnek eligazítást, talán nem is annyira a tudásomra, mint inkább a józan eszemre számítva. Ha tudnák, milyen különös alakok is akadnak a tudástan beavatottjai közt... És most nemcsak a transzcendens vigaszt kereső, jól ismert figurákra, a melankolikus lelkekre gondolok, hanem mélységes tudású és kifinomult intellektusú emberekre is, akiknek mindazonáltal túlságosan élénk a fantáziájuk, és már nem tudják, hol a határ a ránk hagyományozódott igazság, illetve a mindenféle furcsaságok között. Azok az urak, akikkel az imént beszéltem, gyermeteg dolgokkal gyanúsították egymást, azért kaptak hajba. Sajnos, az ilyesmi a legjobb családban is előfordul. De most, ha szabad kérnem, menjünk át az én szerény kis dolgozósobámba, ott kellemesebb környezetben beszélgethünk.

Félrehúzta a bőrfüggönyt, és a szomszédos szobába tessékelt bennünket. Szerénynek és kicsinek mi éppen nem mondtuk volna: fölöttébb tágas helyiség volt, a falak mentén pedig, míves polcokon, pompás kötésű, szemlátomást tiszteletre méltó korú könyvek sorakoztak. Leginkább mégis a vitrinek tűntek fel, s a vitrinekben látható furcsa tárgyak, talán kövek meg aztán apró állatok: hogy kitömött, mumiifikált jószágok vagy épp ügyes utánzatok-e, nem tudtuk. Szűrt, alkonyi fény vonta be a látványt. Mintha a rombuszmintás ólomberakású, nagy dupla ablak ontotta volna ezt a borostyánszín derengést, de az ablak fényébe belevegyük az a fény is, amely egy papírokkal teli, sötét mahagóni íróasztalon álló lámpából áradt. Régi könyvtárak olvasótermeiben látni néha ilyen lámpákat, kúpos, zöld burájuk fehér fényellipszist vet a könyvre, de a környezetet opálos félhomályban hagyja. A különféle, de egyaránt mesterséges fények játéka nem tompította a mennyezet tarkaságát, sőt, inkább mintha még elevebben is lángoltak volna általa a színek.

Boltíves volt a mennyezet; a négy sarkát a díszítmény sugallata szerint négy kicsiny arany oszlopfő, téglaszín oszlop tartotta, de a felületén hét mezőben rajzó csalóka képek kupolás képzetet keltenek, és az egész teremnek volt valami finoman bűnös, melankolikus érzékiséget árasztó, ravatali hangulata.

– Az én kis színházam – mondta Agliè – azokat a bizonyos, látvány enciklopédiának, rnindenszegl éltetésnek beillő, reneszánsz kori fantáziákat utánozza. Nem is

lakóhelyiség ez, inkább amolyan emlékeztető-masinéria. Bármelyik képet nézik, ha megfelelőképpen társítják egy-egy másik képhez, a világnak egy-egy titka fog felfedeződni és összegződni az önök szeme előtt. Nézzék azt a csoportozatot, amely szándékosan hasonlít a mantovai palotában látható freskó alakjaira: az a kép a harminchat dékánt, az ég urait ábrázolja. És ha már rátaláltam erre a ki tudja, kitől származó, pompás rekonstrukcióra, megszokásból és hagyományhűségből azt akartam, hogy a mennyezet képeinek megfelelő apró tárgyak a vitrinekben szintén jelenítsék meg a mindenség öselemeit, a levegőt, a vizet, a földet és a tüzet. Ez magyarázza, hogy miért van itt például egyik barátom mesteri preparátuma, ez a bájos szalamandra vagy Herón eolipilájának miniatúr mása: ha begyűjtanék ebbe az apró spirituszkazánba, amelyen a labda nyugszik, felforrósodna benne a levegő, és ezeken a fűvókákon kétoldalt kiáramolva, forgásba hozná a labdát. Bűbajos instrumentum, megannyi hírneves szöveg ismétlődő tanúsága szerint már az egyiptomi papok is használták a szentélyeikben. Arra használták, hogy csodát mímeljenek vele, és a tömeg mélységesen tisztelte is a csodát, de az igazi csoda az az aranyzsabály, amely szerint ez a titokzatos és egyszerű, éteri és elemi, levegő és tűz mechanizmus működik. Ennek a tudásnak voltak letéteményesei a mi antik eleink és még az alkímisták is, és ezt veszítették el a mai ciklotrontervezők, így tehát fölemelem a tekintetemet, és elnézem mindezt, az emlékezet színházát, nálamnál nagyobbaknak, múlt nagy szellemeit lenyűgöző sokaknak a fia, és tudok. Tudok, többet, mint az úgynevezett tudorok. Tudom, hogy fent csakúgy, mint alatt. És más tudnivaló nincs.

Kubai szivarral kínált bennünket, furcsa, nem is egyenes, hanem görbe és göcsörtös, de jó vastag és súlyos szivarokkal. Elismerőleg csettintgettünk, ez igen. Diotallevi odalépett a könyvespolcok elé.

– Ó – mondta Agliè –, ez csak egy egészen apró kis könyvtár, mint láthatják, alig kétszáz kötetes, a java a családi fészkekben van. De ezek itt a maguk módján mind valamilyen különleges értékkel bírnak, és az elrendezésük természetesen nem a véletlen műve: a verbális anyag rendje a képek és a tárgyak rendjéhez igazodik.

Diotallevi félve megérintette az egyik kötetet.

– Tessék csak, tessék – biztatta Agliè–, az ott az Athanasius Kircher *Oedypus Aegyptiacus*-a. Mint önök is tudják, Horapollón után elsőként ő próbálkozott meg újra a hieroglifák megfejtésével. Lenyűgöző ember, azt szeretném, ha ez a gyűjtemény itt az ő csodamúzeumához hasonlítana, amelyet mára széjjelhordtak; legalábbis így mondják, mert hát aki nem hisz, az nem is talál... Remek társalkodó. Milyen büszke volt azon a nagy napon, amikor rájött: ez a hieroglifa itt, ni, azt jelenti, hogy „az isteni Ozirisz jótéteményei szent ceremóniák és a szellemek láncolata útján szereztessenek meg...” Aztán jött az a méregkeverő Champollion, utálatos, gyerekesen hiú ember volt, nekem elhihetik, és hajtogatni kezdte, hogy mindössze az egyik fáraó nevének felel meg ez a jel. Micsoda találékonysággal fitymálják le a modernek a szent szimbólumokat! Egyébként nem olyan nagyon ritka mű ez: kevesebbe kerül, mint egy Mercedes. Ezt nézzék inkább, ez itt Khunrath *Amphitheatrum sapientiae aeternae*-jének az első, 1595-ös kiadása. Állítólag csak két példány van belőle az egész világon. Ez a harmadik. Ez meg, ni, Burnetius *Telluris Theoria Sacra* című művének az első kiadása. Az ábrái láttán esténként mindig valami misztikus klausztofóbia lesz rajtam úrrá. Földtekénk mélységei... Meglepő, ugye? Látom, hogy Diotallevi doktort érdeklík a Vigenère-féle *Traité des Chiffres* héber betűi. Akkor ezt nézze meg: Knorr Christian von

Rosenroth *Kabbala denudatá*-jának az első kiadása. Nyilván önök is tudják, hogy ezt a művet aztán kivonatossan és rosszul lefordította angolra és terjesztette is McGregor Mathers, az a nyomorult... Bizonyára hallottak már arról a botrányos körről, amely a brit esztétákat úgy lenyűgözte: úgy hívták, hogy Golden Dawn. Egy ilyen, titkos dokumentumokat hamisító bandától nem telhetett ki egyéb, mint a véget nem érő degenerálódás, a Stella Mattutinától kezdve egészen annak az Aleister Crowley-nak a Sátán-gyülekezeteiig, aki azért idézte meg a démonokat, mert általuk óhajtott beférközni némely úriemberek, a *vice anglais*³⁰ hódolójának kegyébe. Ha tudnák, kedves barátaim, hány és hány enyhén szólva kétes alakba ütközik az ember, ha effajta dolgok tanulmányozására adja a fejét! Tapasztalni fogják maguk is, ha publikálni kezdenek ebben a témában.

Belbo élt az Agliè által felkínált alkalommal, és gyorsan rátért a tárgyra. Elmondta, hogy a Garamond szeretne minden évben egy-két olyan könyvet kiadni, ami – úgymond – ezoterikus.

– Ó, ezoterikus – mosolygott Agliè, és Belbo elpirult.

– Mondjuk inkább úgy, hogy... hogy hermetikus?

– Ó, hermetikus – mosolygott Agliè.

– Jó, jó – mondta akkor Belbo –, talán nem a megfelelő kifejezést használom, de azért ön bizonyára tudja, melyik műfajra gondolok.

– Ó – mosolygott tovább Agliè –, nincs műfaj. Tudás van. Önök a romlatlan tudás köréből akarnak egy válogatást kiadni. Önöknek ez talán csak egy kiadói döntésük, de ha én rászánom magam, nekem szívügyem lesz: igazságkeresés, *quête du Graal*.

Belbo úgy vélekedett, hogy amiképpen a halásznak is akad bőven üres kagylóhéj meg nejlonzacskó a hálójába, a Garamondhoz is befut majd számos vitatható komolyságú kézirat, s ezért van szükség egy szigorú lektorra, aki elválasztja a búzát a konkolytól, mindazonáltal felhívja közben a figyelmet egy-egy érdekesebb selejtre, mivelhogy baráti viszonyban vagyunk egy kiadóval, és az hálás lenne nekünk, ha átírányítanánk hozzájuk a kevésbé rangos szerzőket... Az persze megbeszélendő még, hogy mi lehet a honorálás legmegfelelőbb módja.

– Hála az égnek, jómódú vagyok, ahogy a magamfajtat nevezni szokás. Jómódú is, kíváncsi is, és ráadásul megfontolt is. Elég nekem, ha vizsgálódás közben rábukkanok még egy Khunrath-példányra vagy még egy szépen bebalzsamozott szalamandrára, vagy egy fogasdelfin-szarvra (amit én ugyan szégyellnék bevenni a gyűjteményembe, de még a bécsi udvari kincstárban is mint unikornisszarv van kiállítva), és akkor egyetlen kurta és kellemes tranzakción többet nyerek, mint amennyit ön tízévi tanácsadásért utalna ki a számora. Az alázat szellemében fogom az önök kéziratait végigolvasni. Meggyőződésem, hogy még a legszánalmasabb szövegben is felvillan majd előttem egy-egy szikrája, ha nem is az igazságnak, de legalább valami bizarr hazugságnak, márpedig a végletek gyakran érintik egymást. Untatni csak az fog, ami magától értetődő; önök ezt az unalmat fizessék meg nekem. Attól függően, hogy mennyit unatkoztam, év végén küldök csupán önöknek egy rövidke, merőben szimbolikus jellegű számlát. Ha sokallják a benne megjelölt összeget, beérem helyette egy láda nemes borral is.

Belbo zavarba jött. Ő megszokta, hogy mindig panaszos és pénzéhes külső

³⁰ „Angol baj”. (Homoszexuális szadomazochizmus a múlt század végén.)

munkatársakkal tárgyal. Kinyitotta a magával hozott aktatáskát, és vaskos kéziratköteget vett elő.

– Nem szeretném, ha túl optimista lenne. Nézze meg például ezt, szerintem ilyen az adag.

Agliè belelapozott a kéziratba.

– A piramisok titkos nyelve... Lássuk a tartalomjegyzéket... A Püramidion... Lord Camavon halála... Hérodotosz tanúságot tesz... – Becsukta a dossziét. – Önök olvasták ezt?

– Én igen, átfutottam a napokban – mondta Belbo.

Agliè visszaadta neki a kéziratot.

– Jó, akkor erősítsen meg, ha helyesen foglalom össze a tartalmát.

Leült az íróasztala mögé, benyúlt a mellényzsebébe, előhúzta a Brazíliából már ismerős kis szelencéjét, forgatni kezdte vékony és hosszú ujjai közt, melyek az imént még a kedvenc könyveit cirógatták, tekintetét a mennyezet freskói felé fordította, és mintha réges-régtől fogva ismert szöveget mondott volna fel.

– A könyv szerzője nyilván emlékeztet rá, hogy Piazzí Smyth fedezi fel a piramisok szent és ezoterikus méreteit 1864-ben. Engedelmeikkel csak kerekítve idézem a számokat, tudják, az én koromban már ki-kihagy az ember emlékezete... Figyelemre méltó, hogy a piramisok alapját olyan négyszög képezi, melynek egy-egy oldala 232 méter. A magasságuk eredetileg 148 méter volt. Egyiptomi szent könyvekben számolva az alap 366 könyök, vagyis annyi, amennyi egy szökőév napjainak a száma. Piazzí Smyth szerint a magasságot a 10 kilencedik hatványával besorozva a Föld és a Nap közötti távolságot kapjuk meg, ami 148 millió kilométerrel egyenlő. Nem rossz közelítés ez abban a korban, ha meggondoljuk, hogy ugyanezt a távolságot ma 149 és fél millió kilométernek becslik, és nem biztos, hogy a moderneknek van igazuk. Ha az alapot elosztjuk egy-egy kockocka szélességével, 365-öt kapunk. Az alaplap kerülete 931 méter. Osszuk ezt el a magasság kétszeresével, és 3.14, vagyis a 71 jön ki. Fantasztikus, nem igaz?

Belbo zavartan mosolygott.

– Hihetetlen! De hát hogy képes...

– Hagyd Agliè urat, Jacopo, hadd mondja tovább! – torkolta le Diotallevi.

Agliè egy udvarias mosollyal megköszönte neki. Folytatta, és miközben beszélt, a tekintete ide-oda járt a mennyezeten. Nekem úgy rémlett, hogy ez a szemle nem a szórakozottság és nem is a véletlen műve. Valamiféle nyomot követett a szeme: mintha a fenti képekről olvasta volna le mindazt, amit csak színleg ázott most elő az emlékezetéből.

Mámost a csúcstól az alapig egyiptomi hüvelykben mérve a Nagy Piramist, az eredmény 161.000.000.000. Hány emberi lélek élt a földön Ádámtól napjainkig? A számuk megközelítőleg 153000000000 és 171000000000 közé tehető.

[Piazzi Smyth, OUR INHERITANCE IN THE GREAT PYRAMID, London, Isbister, 1880, p. 583]

– Gondolom, azt mondja a szerző, hogy a Kheopsz-piramis magassága egyenlő az oldalak területének négyzetgyökével. A méretek természetesen nem méterben, hanem lábban számolandók, mert a láb közelebb van az egyiptomi és a héber könyökhöz, a méter pedig egy elvont mértékegység, a modern idők találmánya. Egy egyiptomi könyök 1.728 lábbal egyenlő. A pontos magasságokat ugyan nem tudjuk, hagyatkozhatunk viszont a püramidionra, a nagy piramis csúcsát képező kis piramisra. Aranyból készült, vagy más olyan fémből, amely csillog a napon. Vegyük mámost a püramidion magasságát, szorozzuk meg az egész piramis magasságával, az eredményt szorozzuk meg a tíz ötödik hatványával, és megkapjuk az Egyenlítő hosszát. Sőt, ha az alap kerületét vesszük, és azt szorozzuk meg huszonnégy a köbön per kettővel, akkor a föld sugara jön ki végeredménynek. Ha pedig a piramis alapját képező területet kilencvenhatszor tíz a nyolcadikkal szorozzuk meg, akkor az eredmény százkilencvenhatmillió-nyolcszázötzezer négyzetmérföld, vagyis a Föld felszíne, így van?

Belbo angolul szeretett elcsodálkozni, valamikor egy filmklubban látta James Cagney-vel a *Yankee Doodle Dandy* eredeti változatát, abból leste el azt a kifejezést, hogy „I am flabbergasted!”

– I am flabbergasted! – mondta.

Agliè nyilván a társalgási angolt is jól ismerte, mert leplezetlen elégtétellel nyugtázta ezt a megjegyzést, és egy csöppet sem szégyellte, hogy hiú.

– Kedves barátaim – mondta –, ha egy számomra ismeretlen nevű úriember összekotyvaszt valamit a piramisok titkáról, csak olyasmit mondhat el, amit ma már egy gyerek is tud. Az lett volna a csoda, ha bármi újat mond.

– Szóval... – habozott Belbo –, szóval, ez az úriember csupán bizonyított igazságokat ismételtet.

– Igazságokat? – kacagott fel Agliè, és ismét megkínált bennünket a girbegurgha szivarjaival. – „Quid est veritas?”³¹, ahogy egyik ismerősöm kérdezte sok-sok évvel ezelőtt. Rengeteg itt a sületlenség. Először is, a piramis pontos alaplátját a magasságnak épp a duplájával elosztva és a tizedeket is számolva nem ? a végeredmény, hanem 3,1417254. Kis különbség, de azért számít. Továbbá Piazzi Smyth-nek egy tanítványa, Flinders Pétrie, aki Stonehenge-et is megmérte, elmondja, hogyan kapta rajta a mesterét egyik nap, amint kiálló gránitdarabkákat reszelget a királyi sírkamra előterében, hogy megkapja azt az eredményt, amelyet kiszámolt... Lehet, hogy ez csak pletyka, de Piazzi Smyth nem volt épp bizalomgerjesztő ember, ez

³¹ Micsoda az igazság? (Jn. 18. 38.) (Az „ismerős”: Poncius Pilátus.)

már abból is látszott, ahogy a nyakkendőjét megkötötte. A sok sületlenség közt mindazonáltal cáfolhatatlan igazságok is vannak. Uraim, jöjjenek csak velem!

Színpadiasán kitérte az ablakot, megkért, hogy nézzünk ki vele együtt, és rámutatott egy deszkabódéra: nagy messze, a mellékutca és a sugárút sarkán állt, valószínűleg szerencsesorsjegyet árultak benne.

– Uraim – mondta –, mérjék majd meg azt a bódét. Meg fogják látni, hogy a dobogója 149 centiméter, vagyis a Föld-Nap távolság százmilliárdmod része. A homlokzati magassága osztva az ablak szélességével annyi, mint $176/56=3.14$. A hátsó magassága 19 deciméter, vagyis ugyanannyi, ahány évet a görög holdciklus számlál. A két hátulsó, illetve a két elülső él magasságának összege $190 \times 2 + 176 \times 2 = 732$, ami nem más, mint a poitiers-i győzelem éve. A dobogó vastagsága 3.10 centiméter, az ablakkeret szélessége pedig 8.8 centiméter. Ha az egész számokat behelyettesítjük az ábécé megfelelő betűivel, $C_{10} H_8$ -at kapunk, ami a naftalin képlete.

– Fantaszikus – csodálkoztam. – Tényleg ez jött ki önnek?

– Nem nekem – mondta Agliè –, hanem egy másik bódé méretei alapján bizonyos Jean-Pierre Adamnak. A sorsjegyárus-bódéknak nagyjából azonosak a méreteik, gondolom. A számokkal bármit meg lehet csinálni. Adva van, mondjuk, a szent szám, a 9-es, és én ki akarom hozni belőle 1314-et, Jacques de Molay elégetésének évszámát, amely fontos dátum mindenkinek, aki, mint én, a templomos lovagi hagyományok híve. Mit tegyek? Megszorzom 146-tal, Karthágó lerombolásának sorsdöntő évszámával. Hogy jutottam erre az eredményre? Úgy, hogy 1314-et elosztottam kettővel, hárommal és így tovább, míg fel nem bukkant egy kielégítő dátum. Eloszthattam volna 1314-et 6,28-cal, 3,14 kétszeresével is, és akkor 209 lett volna az eredmény. Márpedig I. Attalos, Pergamon királya 209-ben csatlakozott a makedónellenes koalícióhoz. Meg vannak elégedve?

– Ön ezek szerint nem hisz semmiféle számtudományban – állapította meg csalódottan Diotallevi.

– Hogy én?... Dehogynem, szilárdan hiszek benne, hiszem, hogy az univerzum számszerű összefüggések csodálatra méltó összhangzása, és hogy a számolvasatok, illetve a számértelmezések kiváltképp jól segítik a megismerést. Ha azonban a világ, a lenti és a fenti egyaránt, összefüggések rendszere, amelyben *tout se tient*,³² akkor természetes, hogy a deszkabódé is meg a piramis is, emberi alkotás lévén mindkettő, akarva-akaratlanul a kozmoszbeli harmóniákat jeleníti meg ismét a saját szerkezetében. Ezek az úgynevezett piramidológusok hihetetlenül bonyolult módszerekkel csak egy egészen egyszerű, ráadásul ősrégi és jól ismert igazságot fedeznek fel. A perverzió a kutatás és a felfedezés logikájában van, mert az a tudománynak a logikája. A tudás logikája nem szorul felfedezésekre, hiszen már tud. Minek bizonyítani azt, ami másként nem is lehetne? A titok sokkal mélyebben van, ha van. Az önök szerzői roppant felszínesek. Ez itt, ni, gondolom, szépen felmondja az egyiptomiak és az elektromosság című mesét is...

Most már meg sem merem kérdezni, hogy ezt meg hogy találta ki.

– Na, ugye. Ezek beérik az elektromossággal, mint egy mérnök, mint valami Marconi. Akkor már inkább a radioaktivitás, az mégsem ennyire gyermeteg ötlet. Sőt,

³² Minden mindennel összefügg.

egészen érdekes feltételezés, ráadásul az elektromossági hipotézissel szemben Tutankamon sokat emlegetett átkát is megmagyarázná. Hogy hogyan emelték föl az egyiptomiak a piramisok tömbjeit? Áramutések emelgetik vagy maghasadás röpteti-e a követ? Az egyiptomiak rájöttek, hogyan küszöbölhetik ki a gravitációt, ismerték a levitáció titkát. Egy másfajta energiát... Tudjuk, hogy a káldeus papok pusztán szavak útján szent gépezeteket működtettek, és hogy a karnaki meg thébai papok a hangjuk erejével is ki tudtak nyitni egy templomajtót; és hát vajon nem erre utal-e a „Szezám, nyílj ki!” legenda?

– Na, és? – kérdezte Belbo.

– Itt van a kutya elásva, drága barátom. Villamosság, radioaktivitás, atomenergia: a valódi beavatott tudja, hogy ezek metaforák, fedőnevek, konvencionális hazugságok, legjobb esetben is csak szárnalmas pótlékai egy sokkal ősbibb és elfeledett erőnek, amelyet a beavatott keres és meg is fog ismerni egy szép napon. Akkor talán már inkább a... – és egy pillanatra elbizonytalanodott – ...a tellurikus áramokról kéne beszélnünk.

– A kicsodákról? – kérdezte nem is tudom már, melyikünk.

Agliè csalódottan látszott.

– Na, tessék. És én már azt reméltem, hátha valami érdekesebb mondanivalóval is állított már be önökhöz valaki. De most látom csak, milyen későre jár. Jól van, kedves barátaim, áll az alku. Ami pedig a többit illeti, vegyék úgy, hogy mint afféle tudós öregembernek, elkalandoztak a gondolataim.

Már nyújtotta a kezét, amikor belépett az inas, és súgott valamit a fülébe.

– Ó, az én kedves barátném! – mondta Agliè. – Egészen megfélekedtem róla. Kérje meg, hogy várjon még egy percig... nem, ne a nappaliban, hanem a török szalonban.

De a kedves barátné igencsak bejáratos lehetett, mert már meg is jelent a dolgozószoba ajtajában, és a késő alkonyi félhomályban felénk sem pillantva, szilárd léptekkel odament Aglièhoz, kacéran megsimogatta az arcát, és így szólt:

– Csak nem fogsz előszobáztatni, Simon!

Lorenza Pellegrini volt.

Agliè hátrább csosszant, kezét csókolt Lorenzának, és azt mondta:

– Drága, édes Szophiám, kegyed tudhatja, hogy minden otthon, amelybe fényt visz, a kegyed otthona. Vendégeim voltak – mutatott ránk –, épp búcsúztatom őket.

Lorenza most vett csak észre bennünket, és nagy vígan meglegette a kezét; nem emlékszem rá, hogy valaha is bárminemű meglepetést vagy zavart fedeztem volna fel az arcán.

– De jó! – lelkendezett. – Hát ti is ismertetek a barátomat! Hogy vagy, Jacopo.

Nem kérdezte, mondta.

Észrevettem, hogy Belbo elsápad. Búcsúztunk, Agliè örvendett, úgymond, a kölcsönös ismeretségek.

– Közös barátném az egyik legtisztább lélek, akit valaha is szerencsém volt megismerni. Nézzék el nekem, mint afféle tudós öregembernek a képzelgést, de olyan friss jelenség, valóságos e világba száműzött Szophia ő. Édes Szophiám, sajnos, nem tudtam időben értesíteni kegyedet, de a megígért este néhány héttel

elhalasztódott. Szánom és bánom.

– Nem baj – mondta Lorenza –, kivárom. – Majd hozzánk fordult: – Ti a Piladéba mentek?

A kérdése parancs volt inkább.

– Jó, én egy félórácskát még maradok, akarok kérni Simon valamelyik elixírjéből, nektek is ki kéne próbálnotok, bár ő azt mondja, hogy csak kiválasztottak kaphatnak. Aztán majd megyek utána.

Agliè mosolygott, mint egy elnéző nagybácsi, Lorenzát helytel kínálta, minket pedig kikísért.

Kint voltunk hát megint az utcán, és az én autómbe ülve elindultunk Piladéhoz. Belbo megnémult. Útközben mi sem szóltunk egy szót sem. A bärpultnál azonban meg kellett végre törni a csöndet.

– Remélem, nem egy örült karjaiba löktem magukat – mondtam.

– Ugyan – legyintett Belbo. – Nagyon éles eszű ember az, és ravasz is. Csak épp egy másfajta világban él.

Aztán komoran hozzátette még:

– Legalábbis majdnem.

– Azt hiszem, Casaubon, tudom, hova tegyem a maga Aglièját – mondta Diotallevi, minekutána egy pohár fehér bort rendelt Piladétól, aggódtunk is, hogy meg fog ártani a szellemi egészségének. – Rajong a titkos tanokért, és nem bízik a felületes dilettánsokban. De ahogy ma illetéktelenül fülthanúi lehettünk, bár mennyire megveti őket, azért végig hallgatja és véleményezi, amit mondanak, és nem határolja el magát tőlük.

– Agliè úr vagy gróf úr vagy nem tudom, micsoda úr, használt ma egy kulcskifejezést – mondta Belbo. – „Spirituális lovagrend”. Megveti őket, de úgy érzi, hogy köti is hozzájuk a közös spirituális lovagrend köteléke. Azt hiszem, értem őt.

– Milyen szempontból? – kérdeztük.

Belbo már a harmadik gin-martininál tartott. (Az estéhez whisky való – mondogatta –, mert nyugtat és álmodozásra készítet, a késő délutánhoz viszont gin-martini, mert az izgat és élénkít.) Mesélni kezdett a gyerekkoráról, a ***-ban töltött éveiről, mint egyszer, régen, énnekem.

– 1943 és 1945 között, vagyis azokban az átmeneti időkben történt, amikor a fasizmusból demokrácia, aztán a salói köztársaság miatt megint diktatúra lett, de a hegyekben már dúlt a partizánháború. Ennek a történetnek a kezdetekor tizenegy éves voltam, és Carlo bácsinál éltem. Mi a városban laktunk, de 1943-ban egyre gyakoribbá lettek a bombázások, és az anyám úgy döntött, hogy evakuáljuk magunkat, ahogy akkortájt mondták. ***-ban Carlo bácsi és Caterina néni lakott. Carlo bácsi nagyparaszti családból származott, és örökölte a ***-i házat és földet is hozzá, ami ki volt adva feles bérletbe egy bizonyos Adelino Canepának. A feles bérlő dolgozott, aratott, bort termelt, és végül a bevétel felét átadta a tulajdonosnak. Feszült helyzet, nyilván: a feles bérlő kizsákmányolva érezte magát, de a tulajdonos is, hiszen a saját földje jövedelmének csak a felét kapta kézhez. A tulajdonosok mindig is utálták a feles bérlőket, a feles bérlők pedig utálták a tulajdonosokat. De Carlo bácsiék azért megfértek egymással. Carlo bácsi 1914-ben önkéntesként bevonult a hegyvidékosokhoz. Kemény piemontei fickó volt, csupa kötelességtudat meg hazaszeretet, és előbb hadnagy, majd százados lett belőle. Elég az hozzá, hogy az egyik Isonzó menti ütközetkor épp mellette felrobbant egy idióta katona kezében a gránát; nem hiába volt kézigránát a neve. A bácsi kis híján tömegsírban végezte, de egy szanitéc észrevette, hogy még él. Bevitték erre egy tábori kórházba, kivették az egyik szemét, mert az már csak úgy lógott neki egy kocsányon, levágták a fél karját, és Caterina néni szerint egy fémlapot illesztettek a fejbőre alá, mert a koponyafedeléből is hibáztott neki. Egy szó, mint száz, Carlo bácsiból egyrészt sebészi mesterművet, másrészt hős vitézt faragtak. Ezüst érdemérem, az olasz korona lovagkeresztje, a háború végeztével pedig szolid közhivatalnoki állás. Carlo bácsi végül is az adóhivatal igazgatója lett ***-ban, ahol megörökölte a szülői birtokot, és beköltözött az ősök házába Adelino Canepák mellé.

Carlo bácsi, mint főfinánc, helyi előkelőségnek számított. Mint hadirokkantnak és

az olasz korona lovagjának pedig szükségképp rokonszenveznie kellett az aktuális kormánnyal, még ha az a fasiszta diktatúra kormánya volt is. Fasiszta volt-e Carlo bácsi?

– Annyiban (mint hatvannyolcban mondták), amennyiben a fasizmus megbecsülte és kitüntetésekkel meg hivatali előléptetésekkel díjazta a háborús veteránokat, azt mondhatjuk, hogy Carlo bácsi fasiszta volt, bár csak módjával. Ahhoz mindenesetre épp eléggé, hogy gyűlöletre ingerelje vele Adelino Canepát, aki viszont antifasiszta volt, mégpedig egészen nyilvánvaló okból. Évente Carlo bácsinál kellett ugyanis benyújtania az adóbevallását. Cinkos és hetyke ábrázattal állított be mindig az adóhivatalba, miután néhány tucat tojással megpróbálta elcsábítani Caterina néni. És akkor tessék, ott találta magát Carlo bácsival szemközt, aki nemcsak vitéznek volt rendíthetetlen, de ráadásul jobban tudta, mint bárki, hogy mennyivel rövidítette őt meg Canepa az év folyamán, és nem nézett el neki egyetlen fityinget sem. Adelino Canepa arra a vélekedésre jutott, hogy ő a diktatúra áldozata, és rágalmakat kezdett terjeszteni Carlo bácsiról. Egyikük az urak szintjén, vagyis az emeleten, másikuk meg a földszinten lakott, reggel-este összetalálkoztak, de többé nem is köszöntek egymásnak. A közvetítés feladatát Caterina néni látta el, az odaköltözésüinktől fogva pedig az anyám, akinek Adelino Canepa mélységesen megértő együttérzését fejezte ki, amiért egy szörnycet a sógornője. A bácsikám minden este pontban hatkor ért haza kétsoros szürke zakóban, puhakalapban és a még olvasatlan aznapi Stompá-val. Egyenes derékkal, szilárd hegyivadász-léptekkel közeledett, szürke fél szeme meghódítandó csúcsokat fürkészett. Adelino Canepa ilyenkor kint hűsölt épp egy kerti padon; ő ellépdelt előtte, és mintha észre sem vette volna. Aztán a földszinti lakás ajtajában meglátta Canepánét, és szertartásosan megemelte a kalapját, így ment ez minden este, évről évre.

Nyolc óra lett, Lorenza nem volt sehol, Belbo az ötödik gin-martininál tartott.

– Eljött az 1943-as év. Egyik reggel Carlo bácsi benyitott hozzánk, cuppanós csókkal ébresztett, és így szólt: „Na, fiacskám, tudod-e, mi a nagy újság? Mussolininak kampec.” Sosem jöttem rá, vajon bánta-e. Carlo bácsi feddhetetlen polgár és az állam hű szolgálója volt. Ha bánta is, nem mondta, és tovább vezette az adóhivatalt a Badoglio-kormány szolgálatában. Aztán jött szeptember nyolcadika, a környék a Szociális Köztársaság ellenőrzése alá került. Carlo bácsi fejet hajtott, és szedte be tovább az adót a salóiaknak. Adelino Canepa viszont nagy büszkén híresztelte már, hogy neki kapcsolata vannak a hegyek közt tevékenykedő első partizáncsoportokkal, és példás bosszút emlegetett. Mi, gyerekek, nem tudtuk még, hogy kik azok a partizánok. Járt a róluk mindenféle szóbeszéd, de látni még senki sem látta őket. Emlegettek egy badogliánus vezért, Terzinek hívták (a fedőnévén, persze, az akkori szokás szerint, és sokan azt állították, hogy a képregényfigura, Villámöklű Dick barátja mintájára hívták így), azelőtt csendőr főtörzsörmeister volt, a fasiszták és az SS-ek elleni első harcokban elvesztette az egyik lábát, és ő lett a parancsnoka a *** környéki dombokon küzdő brigádoknak. És aztán beütött a mennykő. Egy szép napon megjelentek a partizánok. Leereszkedtek a dombokról, egyelőre még szedett-vedett uniformisban, kék kendősen végigvonultak az utcákon, és nagy géppisztolysorozatokat lőttek a levegőbe, hogy jelezzék: megjöttek. Terjedt a hír, mindenki bezárkózott a házába, nem lehetett még tudni, hogy kifélék ezek. Caterina néni félfénken annyit jegyzett meg, hogy hiszen azt állítják, hogy Adelino Canepa barátai, vagy legalábbis Adelino Canepa állítja azt magáról, hogy a barátjuk: hát csak nem fognak akkor a bácsikámhoz nyúlni! Nyúltak.

Megtudtuk, hogy tizenegy körül egy partizáncsoport csőre töltött géppisztollyal behatolt az adóhivatalba, letartóztatták és ismeretlen helyre vitték Carlo bácsit. Caterina néni ráhanyatlott az ágyra, szürkésfehér habot vetett a szája, és azt hörögte, hogy Carlo bácsit meg fogják ölni. Elég, ha csak egyet kap a fejére puskatussal, a koponyájába toldott fémlap miatt azonnal szörnyethal. A nénikém jajveszékelésére összeszaladtak mind: Adelino Canepa, a felesége, a gyerekei. Júdás, sikitotta Caterina néni, biztosan ő jelentette fel Carlo bácsit a partizánoknál, merthogy a bácsi Mussoliniéknak hajtja be az adót, Adelino Canepa viszont megesküdött mindenre, ami szent, hogy ez nem igaz; de azért látszott rajta, hogy felelősnek érzi magát, mert túl sokat járt a szája. A nénikém elkergette, ne is lássa. Adelino Canepa sírva fakadt, és az anyámhoz szaladt, emlékeztette rá, hogy hányszor és hányszor adott el neki nevetséges összegért egy-egy nyulat vagy csirkét, de az anyám méltóságelteli hallgatásba burkolózott, Caterina néninek pedig tovább habzott szürkésfehéren a szája. Én zokogtam. Végül, kétórányi kínszenvedés után kiáltások harsantak odakint, és feltűnt az úton Carlo bácsi, biciklit tolt maga mellett a fél kezével, és mintha csak valami kirándulásból tért volna vissza. Már a kertben észrevette, hogy minden a feje tetején áll, és volt képe megkérdezni, hogy mi történt. Utálta a cirkuszt, mint arra mifelénk általában mindenki. Fölsietett az emeletre, odament a szenvedő Caterina néni ágyához, és megkérdezte a nénitől, aki még mindig rúgkapált a sovány lábaival, hogy miért olyan izgatott.

– Na, de mi történt vele?

– Az, hogy a Terzi partizánjai valószínűleg neszét vették az Adelino Canepa-féle híreszteléseknek, és Carlo bácsit, mint a rendszer egyik helyi képviselőjét, lefűlelték, hogy példát statuáljanak a helybeliek előtt. Carlo bácsit teherautón kivitték a városból, és mindjárt Terzi elé vezették. Az meg ott állt előtte, talpig hadi kitüntetésekben, baljában a géppisztolyt, jobbjaival a mankót szorítva. Carlo bácsi erre, és bizony nem hiszem, hogy ravaszságból, hanem igenis ösztönösen, megszokásból, vitézi megrögzöttségéből, vigyázzba vágta magát, és lejelentkezett: Carlo Covasso hegyivadász-őrnagy, száz százalékos hadirokkant, ezüst érdemérem. Erre Terzi is vigyázzba vágta magát, és ő is jelentkezett: Rebaudengo főtörzsőrmester a Királyi Csendőrségtől, a Bettino Ricasoli badogliánus brigád parancsnoka, bronz érdemérem. „Hol?” kérdezte Carlo bácsi. Mire Terzi, tiszteletudóan: „Pordoinál, őrnagy úr, 327-es állás.” „Teringettét”, mondta akkor Carlo bácsi, „én is ott voltam, 328-as állás, harmadik ezred, Sasso di Stria!” A tavaszi csata? A tavaszi csata. Hát az a nagy ágyútűz a Cinque Ditán? Hogy az úristenbe ne emlékeznek. Hát az a szuronyroham Szent Kriszpin előestéjén? Hogy a francba ne! Hát, így valahogy. Aztán akkor a félkezű meg a fellábú egy emberként lépett egyet, és egymás nyakába borultak. Terzi azt mondta, nézze, lovag úr, őrnagy úr, nézze, mi úgy tudjuk, hogy ön adót szed be a fasiszta kormány, a megszállók lakásai részére. Nézze, parancsnok úr, mondta erre meg Carlo bácsi, énnekem családomban van, és a fizetésemet a központi kormánytól kapom, ami olyan, amilyen, de nem én választottam, ön a helyemben mit tenne? Tisztelt őrnagy úr, felelte Terzi, az ön helyében én ugyanazt tenném, amit ön, de legalább lassítson egy kicsit az ügymeneten, nyugalom, ráér. Majd meglátjuk, mondta akkor Carlo bácsi, semmi kifogásom önök ellen, önök is jó olasz hazafiak és vitéz harcosok... Azt hiszem, azért értettek szót egymással, mert a Haza szót mindketten nagy betűvel írták. Terzi legott megparancsolta, hogy adjanak az őrnagy úrnak egy biciklit, Carlo bácsi pedig szépen

hazakerekezett. Adelino Canepának néhány hónapon keresztül a színét sem lehetett látni. Na, hát nem tudom, ez-e a spirituális lovagrend, de az biztos, hogy létezik olyan kötelék, ami minden más hovatartozásnál erősebb.

Belibbent Lorenza Pellegrini. Belbo fölnézett a plafonra, és rendelt egy utolsó martinit. Feszültség vibrált a levegőben, és felálltam, hogy elmegyek. Lorenza visszatartott.

– Ne, gyertek inkább mind velem, ma este nyílik a Riccardo kiállítása, egy tisztára új stíluskorszaka kezdődik! Jacopo, te ismered a Riccardót, ugye, milyen isteni?

Tudtam, ki az a Riccardo, mindig ott lebzelt Piladénál, de akkor nem érttem, miért összpontosítja Belbo a figyelmét még jobban a plafonra. Most, hogy végigolvastam a fájljait, már tudom, hogy Riccardo az a sebhelyes arcú ember, akivel Belbónak nem volt mersze összeverekedni.

Lorenza nem tágított, a galéria nincs messze, igazi buli, sőt, orgia is lesz. Diotallevi feldúltan közölte, hogy neki most azonnal haza kell mennie, én haboztam, de nyilvánvaló volt, hogy Lorenzának én is kellek, és ezzel is kínozta Belbót, aki csak azt látta, hogy már megint nem lesz semmi a négy szemközti beszélgetésből. De nem utasíthattam vissza a meghívást, így hát elindultunk.

Az illető Riccardót én nem nagyon bírtam. A hatvanas évek elején nagyon unalmas képeket csinált, csupa fekete és szürke, roppant geometrikus és egy kissé opartos, sűrű mintákat, káprázott beléjük az ember szeme. Olyan címük volt, hogy *Composition 15, Parallaxis 17, Euklidész X*. Hatvannyolcban kezdettől fogva az elfoglalt házakban rendezett kiállításokat, változtatott valamelyest a színeken, most csakis fekete-fehér kontrasztokat használt, a foltok nagyobbak lettek, és olyasfajta címeket adott, mint *Ez még csak a kezdet, Molotov-koktél, Száz virág*. Mire visszatértem Milánóba, egy olyan körben láttam viszont a képeit, ahol Wagner doktorra esküdtek, a fekete színnel leszámolt, és fehér struktúrákkal dolgozott, amelyekben a kontrasztok kizárólag a porózus papírra felhordott festékréteg egyenetlenségeiből adódtak, úgy, hogy a képek, mint elmagyarázta, különféle profilokat mutassanak aszerint, hogy merről kapják a fényt. *Az ambiguitás dicsérete, ATraverz, Ça, Berggasse és Denegatio 15* volt a képek címe.

Ezen az estén az új galériába lépve mindjárt láttam, hogy Riccardo ars poeticája mélyreható evolúción ment át. A kiállítás a *Megale Apophasis* címet viselte. Riccardo figuratív lett, a színei ragyogtak. Idézetekkel játszott, és minthogy rajzolni aligha tudott, szerintem úgy dolgozott, hogy rávetítette a vászonra egy-egy híres festmény diapoziatívját: a választék a századvégi naturalisták és a huszadik század eleji szimbolisták közül került ki. Az eredeti rajz vonalaira aztán pontozós technikával lehetőleg részleteségű színskálát hordott fel, pöttyről pöttyre végigmenve az egész spektrumon úgy, hogy mindig valami nagyon fényesen tündöklő maggal kezdte, és az abszolút feketével fejezte be, vagy épp fordítva, aszerint, hogy milyen misztikus vagy kozmológiai eszmét akart kifejezni. Voltak ott fénylő hegyek, lágy szíű golyócskák ködévé porló sugarakkal, áttetsző szárnyú angyalokat sejtető,

koncentrikus egek homálylottak Doré *Paradicsom*-ára emlékeztetőén. A címek: *Beatrix, Mystica Rosa, Dante Gabriele 33, Fedeli d' Amore, Athanor, Homunculus 666* — aha, gondoltam, hát ezért van annyira oda Lorenza a homunculusokért. A legnagyobb képek az volt a címe, hogy *Szophia*, és fekete angyalzuhatag-félét ábrázolt; lent ez a zuhatag aztán elmosódott, és valami fehér kreatúra kelt belőle életre, és fehér alakját nagy, ólomszürke kezek cirógatták, másai a *Guemica*-n égnek lökődő kezeknek. Kétes elegy volt, és közelebről az is szembe szökött, hogy milyen kezdetlegesen van megcsinálva az egész, de két-három méterről már roppant lírainak bizonyult a hatás.

– Én egy régi vágású realista vagyok – súgta a fülemben Belbo –, én csak Mondriant értem. Mit ábrázol egy nem geometrikus kép?

– Korábban Riccardo is geometrikus képeket csinált – mondtam.

– Azok nem geometriai alakzatok, hanem fürdőszobai csempeminták voltak.

Közben Lorenza odaszaladt Riccardóhoz, és a nyakába borult, Riccardo és Belbo intettek egymásnak. Nagy tömeg, a galéria szakaszott, akár egy New York-i loft: hófehér falak, csupasz fűtés- vagy vízcsövek a mennyezeten. Ki tudja, mennyibe kerülhetett ez a kezdetlegesség. Az egyik sarokban keleti zenékkal bódította a közönséget egy sztereóberendezés, szitáron szól, ha jól emlékszem, a szokásos, kivehetetlen dallam. A képek előtt mindenki figyelmen kívül csörtetett el, sietett a hátulsó asztalok felé papíropohárért. Javában zajlott az estély, amikor megérkeztünk, a levegőben sűrű füst kavargott, néha egy-egy lány táncmozdulatokat tett a terem közepén, de egyelőre mindenki csak beszélgetett, és a kétségkívül bőséges büfét dézsmálta. Leültem az egyik díványra; a dívány mellett a földön jókora üvegtál, félig még tele gyümölcssalátával. Azon voltam, hogy veszek belőle, mert még nem vacsoráztam, de akkor hirtelen észrevettem, hogy középujját a gyümölcskockák valamitől kulimásszá nyomódtak: mintha belelépett volna abba a tálba valaki. Ez nem is volt olyan lehetetlen, mivelhogy a padló már telis-tele volt fehérbor-tócsákkal, és a meghívottak némelyikének elnehezült a mozgása.

Belbo zsákmányolt magának egy poharat, és most hanyagul, minden látható cél nélkül járkált fel és alá, rá-rácsapva olykor valakinek a vállára. Lorenzát kajtatta.

De nemigen maradt senki egy helyben. Valahogy körkörösén mozgott ez a tömeg, mint a méhek, holmi ismeretlen virágot keresőben. Én semmit sem kerestem, mégis felálltam, és az embercsoport impulzusait átvéve elindultam. Megláttam Lorenzát, ott bóklászott nem messze tőlem, és hol ezzel, hol azzal játszott a drámai összetalálkozást: fejet fel, szemet – mintegy rövidlátón – résnyre, váll és mell egyenes és mocsanatlan, elbizonytalanodó zsiráfléptek.

A tömeg sodrása egyszer csak beszorított az egyik asztal mögé, a sarokba, és velem együtt Lorenzát meg Belbót is, háttal nekem; végre összeakadtak, még ha csak véletlenül is, és most már nem volt menekvés. Nem tudom, észrevetek-e, de hát abban a nagy alapzajban most már úgysem hallotta senki, hogy mit beszélnek mások. Olybá vették, hogy egyedül vannak, és nekem muszáj volt végighallgatnom a társalgásukat.

– Na, szóval – mondta Belbo –, hol ismerted meg azt a te Aglièdat?

– Az enyémet? A tiédet is, ha nem csaltak szemeim. Te ismerheted Simont, és én meg nem. Hát ez jó.

– Miért hívod Simonnak? És ő meg miért hív Szophiának?

– Miért, miért! Játékból! Egy baráti társaságban ismerkedtem meg veled, na. És szerintem lenyűgöző a pasi. Úgy csókol kezet nekem, mint egy hercegnőnek. Pedig az apám lehetne.

– Vigyázz, nehogy a gyerekeknek legyen az apja.

Minttha magamat hallottam volna, ahogy Bahiában Amparónak mondom a magamét. Lorenzának igaza volt. Agliè tudta, hogyan kell kezet csókolni egy ifjú hölgynek, aki nem ismeri ezt a szertartást.

– Mi az, hogy Simon meg Szophia? – makacskodott Belbo. – Őt Simonnak hívják?

– Csodaszép sztori. Te tudtad, hogy ez a mi világunk egy tévedés gyümölcse, és egy kicsit én is tehetek róla? Szophia Isten női része, merthogy az Isten annak idején inkább nő volt, mint férfi, azt csak ti találtátok ki később, hogy szakálla van, és hogy ő az Úr. Én voltam az ő jobbik fele. Azt mondja Simon, hogy meg sem kérdeztem, szabad-e, és létre akartam hozni a világot, én, a Szophia, akit hogy is hívnak még, na, várj csak, ja, úgy, hogy az Ennoia. A férfirészem, azt hiszem, nem akart teremteni, lehet, hogy félt, de az is lehet, hogy impotens volt, és én meg akkor a közösködés helyett egyedül akartam megcsinálni a világot, nem tudtam ellenállni, mert túlsordult bennem a szeretet, azt hiszem, és ami igaz, az igaz, tényleg imádom ezt az egész gubancos mindenséget. Ezért vagyok én ennek a világnak a lelke. Simon mondta.

– Kedves. Minden nőnek ilyeneket mond?

– Nem, te buta, csak nekem. Mert jobban megért engem, mint te, ő nem próbál a maga képére formálni. Tudja, hogy engem hagyni kell, hadd éljem az életemet úgy, ahogy én akarom. Mint a Szopnia: ő is fogta magát, hogy na, most megcsinálja a világot. Aztán gyereünk, neki az őszanyagnak, ami elég undorító volt, biztos nem használt dezodort, és aztán nem direkt, de azt hiszem, az ő műve lett az a Demo... hogy is hívják?

– Csak nem a Demiurgosz?

– De igen, na, az. Nem emlékszem, hogy most ezt a Demiurgoszt a Szophia csinálta-e, vagy már megvolt, és ő csak felpiszkálta, hogy na, gyereünk, apukám, csináld meg a világot, aztán majd hülyülünk egy jót. A Demiurgosz meg nagy szarkeverő lehetett, és nem tudta, hogy kell a világot rendesen megcsinálni, sőt, neki nem is lett volna szabad, mert az anyag, az rossz, és nem volt felhatalmazása rá, hogy hozzányúljon. Hát, szóval aztán lett, ami lett, jól összekutyulta, a Szophia meg benne rekedt. Foglya lett a világnak.

Lorenza sokat beszélt és sokat ivott. Kétpercenként, miközben sokan megálltak a terem közepén, és hunyt szemmel, finoman riszálni kezdték magukat, megjelent előtte Riccardo, és töltött valamit a poharába. Belbo megpróbált véget vetni ennek, mondván, hogy Lorenza máris túl sokat ivott, de Riccardo csak nevetett, és rázta a fejét, Lorenza pedig méltatlankodva közölte, hogy ő jobban bírja a szeszt, mint Jacopo, mert ő fiatalabb.

– Oké, oké – mondta Belbo. – Ne hallgass nagyapóra. Simonra hallgass. Mit mondott még?

– Hát ezt, hogy foglya vagyok a világnak, sőt, a rossz angyaloknak... Mert ebben a sztoriban az angyalok rosszak, és segítettek a Demiurgosznak a disznóságában... Na, szóval, ezek a rossz angyalok engem fogva tartanak, nem engedik, hogy megszökjek,

és bántanak. De időnként akad egy-egy ember, aki felismer. Mint Simon. Azt mondja, megtörtént ez vele már ezer évvel ezelőtt is... Ja, mert azt még nem is mondtam, hogy Simon gyakorlatilag halhatatlan, ha tudnád, mi mindent megért már...

– Persze, persze. De most már ne igyál többet.

– Psszt... Simon egyszer egy türoszi bordélyban találkozott velem, mint prostituálttal, és úgy hívtak, hogy Heléna...

– Ezt mondja az az úr? Téged meg mintha hájjal kenetnének. Hadd csókoljam meg a kiskegyed kacsóját, szarvilágom ebadta kis kurvája... Finom egy úriember!

– A kis kurva, az a Heléna volt, ha úgy vesszük. De különben abban az időben a prostituált azt jelentette, hogy szabad, kötöttségek nélküli nő, igazi értelmiségi, aki nem akar hátébé lenni, te is tudod, hogy a prostituált, az kurtizán volt, olyan nő, akinek szalonja van, ugyanazt csinálta, amit ma public relationsnek hívnak, és akkor te, tessék, lekurvázol egy ilyen public relations-menedzserasszonyt, mint valami közönséges, útmenti lotyót!

Most megint odalépett hozzá Riccardo, és megfogta a karját.

– Gyere táncolni – mondta.

A terem közepére álltak, és kissé álmag ringatózásba kezdtek, olyasforma mozdulatokkal, mintha dobot ütögetnének.

De Riccardo fél kézzel időnként magához rántotta Lorenzát, a másik tenyerét pedig a lány tarkójára feszítette, és Lorenza hunyt szemmel, lángoló arccal, hátraszegett fejjel hagyta magát, hátközépig csüngött le a hosszú haja. Belbo egyik cigarettáról a másikra gyújtott.

Aztán Lorenza derékon ragadta Riccardót, és lassan tolni kezdte őt Belbo közvetlen közelébe. Táncolt és táncolt, és közben kikapta Belbo kezéből a poharat. Baljával Riccardót szorította, jobb kezében a pohár, s a szeme mintha könnybe lábadt volna, ahogy Jacopóra nézett, pedig nem sírt, hanem mosolygott... És mondta neki tovább a magáét.

– Na, és nemcsak akkor ám, tudod-e?

– Hogy? Mit?

– Nemcsak akkor találkozott Szophiával. Simon sok-sok évszázaddal később Guillaume Postel is volt.

– Levélkézbesítő?

– Hülye. Az egy reneszánsz kori tudós, perfekt módon olvasott zsidóul.

– Héberül.

– Nem mindegy? Úgy olvasta azokat a szövegeket, mint a mai gyerekek a Miki egetet. Kapásból. Na, és aztán összetalálkozik egy velencei kórházban egy öreg, analfabéta cseléddel, az ő Johannájával, ránéz, és azt mondja, aha, ez itt a Szophia, az Ennoia, új alakban, hát persze, ő a Nagy Világánya, aki leszállt közénk, hogy megváltsa ezt az egész, asszonylelkű világot. Úgyhogy fogja, és magával viszi Johannát, mindenki azt hiszi, hogy hát ez megőrült, ez a Postal, de ő füttyöl rájuk, imádja Johannát, ki akarja szabadítani az angyalok fogságából, és amikor Johanna meghal, ő ott marad mellette, és egy órán át csak bámul bele a napba, és aztán napokig nem iszik és nem eszik, és Johanna ott lakozik őbenne: nem él már, mégis olyan, mintha élne, mert Johanna mindig itt van, benne lakozik a világban, és időnként újra felbukkan, izé, na, szóval inkarnálódik... Sírni valóan szép sztori, hát nem?

– Odavagyok. És te ennyire szeretsz Szophia lenni?
– De hát az neked is jó, édes! Tudod te, milyen szörnyű nyakkendőket hordtál, mielőtt megismertél engem? És csupa korpa volt a vállad.
Riccardo akkor megint megfogta a Lorenza tarkóját.
– Bekapcsolódhatok a társalgásba? – kérdezte.
– Te csak hallgass és táncolj. Te a bujaságom eszköze vagy.
– Az a jó.
– Ezek szerint – folytatta Belbo, levegőnek nézve Riccardót – a prostituáltja, a public relations-felelős kis feministaája vagy, ő meg a te Simonod.
– Engem nem is Simonnak hívnak – szólt közbe Riccardo, és már nehezen forgott a nyelve.
– Nem rólad van szó – intette le Belbo. Már-már feszengetem miatta. Hogy ő, aki általában olyannyira kendőzni szokta az érzelmeit, éppen ő, így kiteregesse a féltékenységét más valaki, sőt, egy riválisa előtt! De abból, amit most mondott, világossá vált: azzal, hogy felfedi magát neki – miközben még csak nem is ő az igazi ellenfél, hanem egy harmadik személy –, valójában azt erősíti meg a számára egyedül lehetséges módon, hogy ígényt tart Lorenzára.
Lorenza ezalatt kikapott egy újabb poharat valakinek a kezéből, és már válaszolt is:
– Hát ez csak játék. Hát én téged szeretlek.
– Jó, hogy nem utálsz. Ide hallgass, én haza szeretnék menni, ég a gyomrom. Én ugyanolyan földhözragadt vagyok, mint voltam. Nekem nem ígért semmit az a Simon. Eljössz velem?
– Maradjunk még egy kicsit. Olyan jól érzem magam. Te nem? Különbem sem néztem még meg a Riccardo képeit. Észrevetted, hogy az egyikén rajta vagyok?
– Én meg terajtd szeretnék lenni – mondta Riccardo.
– Fúj, de közönséges vagy. Menj innen. Jacopóval beszélgetek. Jacopo, az Isten szerelmére, hát csak neked szabad a barátaiddal intellektuális játékokat játszandó, nekem nem? Tudod, ki kezel úgy engem, mint egy türoszi prostituáltat? Te.
– Fogadni mertem volna. Én. Én löklek mindenféle öregurak karjaiba.
– Soha nem nyúlt hozzám egy ujjal sem. Ő nem egy szatír. Az bosszant téged, hogy nem lefeküdni akar velem, hanem intellektuális partnernek tekint.
– Allumeuse-nek.
– Ezt kár volt mondanod. Gyere, Riccardo, keressünk valami innivalót.
– Várj csak – tartotta vissza Belbo. – Azonnal mondd meg, hogy komolyan veszed-e vagy sem, tudni akarom, hogy megbolondultál-e. És hagyd abba az ivást. Komolyan veszed, vagy nem veszed komolyan? Ki vele, az istenit!
– De hát ez játék, szerelmem, a kettőnk játéka. Egyébként pedig az ebben a sztoriban a legszebb, hogy attól fogva, hogy Szopnia rájön, hogy kicsoda is ő, és felszabadul az angyalok zsarnoksága alól, nincs többé vétke, bármit is tesz...
– Kész-passz, többé nem vétkezel?
– Jól gondold meg – mondta Riccardo, és csókot lehelt a homlokára nagy szemérmesen.
– Dehogy – válaszolta Lorenza Belbónak, és rá se nézett a festőre. – Azok a dolgok akkor már nem számítanak bűnnek, az a fő, hogy megszabaduljon az ember a test

nyűgétől, mindent lehet, nincs többé jó meg rossz.

Ellőkte magától Riccardót. Fennhangon jelentette:

– Én vagyok a Szophia, és csak úgy szabadulhatok meg az angyaloktól, hogy prepet... prerpret... per-pet-rá-lok minden bünt, a legeslegédesebbeket is!

Enyhén tántorogva odament egy lányhoz: az egyik sarokban ült, a szeme vastagon kifestve, az arca sápadt. A terem közepére húzta, és közös ringatózásba kezdett vele. A hasuk úgyszólván egymásnak feszült, a karjuk ernyedten lecsüngött.

– Téged is szerethetlek – mondta a lánynak. És szájon csókolta.

A többiek, enyhe izgalommal, félkörbe vették őket, és valaki kiáltott valamit. Belbo időközben leült, és kifürkészhetetlen arcot vágva, úgy nézte ezt az egész jelenetet, mint próbafelvételt az impresszárió. Folyt róla az izzadság, és idegesen rángott a bal szeme; ez teljesen új volt nekem. Aztán, amikor Lorenza már legalább öt perce táncolt, és egyre odaadóbbá vált a vonaglása, nem bírta tovább, és fölcsettant:

– Gyere csak ide!

Lorenza megtorpant, majd szétterpesztette a lábát, és a két karját előrelökve felkiáltott:

– Vagyok a parázna, és vagyok a szent asszony!

– Hülye liba vagy – mondta Belbo, és fölállt. Szilárd léptekkel odament Lorenzához, vadul megragadta a csuklóját, és húzta magával az ajtó felé.

– Eressz el! – sikított Lorenza. – Mít képzelsz te?... – Hirtelen zokogni kezdett, és a nyakába borult Belbónak. – Édes szerelmem, hát én a te Szophiád vagyok, hát hogy haragudhatsz meg rám ilyesmiért!...

Belbo gyöngéden átkarolta a vállát, csókot lehelt a halántékára, kisimította a haját a homlokából, majd a terem felé fordulva azt mondta:

– Bocsánat. Nem bírja az italt.

Kuncogást hallottam innen-onnan. Azt hiszem, Belbo is hallotta. Az ajtóban belém botlott, és mondott valamit; azóta sem tudom, hogy nekem, a többieknek, vagy csak úgy magának-e. Visszafogottan, félhangosan, amikor már senki sem foglalkozott velük.

Még mindig fogva a Lorenza vállát, félig visszafordult a terem felé, és szép nyugodtan, mint aki valami egészen magától értetődőt mond, azt mondta:

– Kukurikú.

Annak okáért ha egy megátalkodott Kabbalista mondani akar néked valamit, hidd el, nem léhaságot, nem alantás, közönséges dolgot, hanem titkot, orákulumot fogsz hallani tőle...

[Thomaso Garzoni, IL THEATRO DE VARI E DIVERSI CERVELLI MONDANI, Venezia, Zanfretti, 1583, *discorso XXXVI*]

A Milánóban és Párizsban összegyűjtött képanyag nem volt elég. Garamond úr megengedte, hogy néhány napra elmenjek Münchenbe, az ottani Deutsches Museumba.

Esténként a schwabingi bárókban ültem – vagyishogy ama roppant kriptákban, ahol élemedett korú, rövid bőrnadrágos, bajszos urak muzsikálnak, és a szerelmesek, pár pár mellett ülve, nehéz pecsenyészírpárakon át mosolyognak egymásra a literes söröskriglik felett –, délutánoként pedig a fotóarchívum katalógusát lapozgattam. Az olvasóteremből néha átsétáltam a múzeumba, ahol rekonstruálták mindazt, amit az emberi elme valaha is kitalált: megnyomunk egy gombot, és működő fűrótornyokkal telik meg egy olajmező, igazi tengeralattjáróba nyitunk be, keringésre készítjük a bolygókat, savakat vagy láncreakciót hozunk létre játékból... Akár a Conservatoire, csak kevésbé görögös, és csupa jövőszerűség és mérnökök iránti rajongást tanuló kisiskoláshadak trappolása.

A Deutsches Museumban a bányákról is mindent meg lehet tudni: lemegy az ember egy lépcsőn, és egy komplett bányában találja magát: aknák, felvonókosár emberek és lovak számára, szűkjáratokban csúszó-mászó, csontsoványra éheztetett gyermekvájárok viaszból. (Remélem legalábbis, hogy abból.) Sötét és végeérhetetlen folyosókat járunk, feneketlen kutak kávjánál torpanunk meg, a hideg a csontunkig hatol, és szinte érezzük a bányalég illatát. Méretarány: egy az egyhez.

Egy mellékalagútba jutva eltévedtem, és nem is reméltem már, hogy valaha viszontlátom Isten szabad egét, amikor ismerős alakra lettem figyelmes, egy szakadék peremén állt, és lenézett épp. Mintha láttam volna már valahol a ráncos és szürke arcát, a fehér haját, a bagolyszemét, de úgy rémlett, hogy másfajta ruhát kellene viselnie; mintha valamiféle egyenruha fölött láttam volna én valaha ezt az arcot, mintha hosszú idő után papot látnék viszont civilben, vagy kapucinust szakáll nélkül. Ő is jól megnézett magának, ő se tudta, hova tegyen. Ahogy hasonló esetekben lenni szokott, rövid szempárbaj után magához ragadta a kezdeményezést, és köszönt nekem, méghozzá olaszul. Egy csapásra eszembe jutott: ha hosszú, sárgás köpenyt viselne, ő volna Salon úr. A Salon, állapotpreparátor. A műhelye az én irodám mellett nyílt néhány ajtónyira abban az elhagyott gyárepületben, ahol, mint afféle kultúr-Marlowe, detektívet játszottam. Néha összefutottunk a lépcsőházban, és biccentettünk egymásnak.

– Érdekes – mondta, és kezet nyújtott –: milyen régóta szomszédok vagyunk, és akkor most, tessék, hetedhét határon túl, a föld gyomrában mutatkozunk be egymásnak.

Váltottunk néhány udvarias mondatot. Az az érzésem támadt, hogy pontosan tudja, mivel foglalkozom, ami nem semmiség ahhoz képest, hogy én magam nem is tudtam igazán.

– Hogyhogy itt, ebben a műszaki múzeumban? A kiadóban önök inkább szellemi

dolgokkal foglalkoznak, ha nem tévedek.

– Honnan tudja?

– Hát... – vonta meg a vállát –, az emberek, ugye, beszélnek, nekem pedig sok a látogatóm...

– Kik járnak egy állatkitömőhöz... pardon: preparátorhoz?

– Sokan. Ön erre nyilván azt mondja, hogy ez nem egy közönséges szakma. Pedig bőven van ám kuncsaftom, mindenféle fajta. Múzeumi emberek, magángyűjtők.

– Lakásokban ritkán szoktam kitömött állatokat látni – mondtam.

– Igen? Attól függ, milyen lakásokba jár... Vagy milyen pincékbe.

– Szoktak kitömött állatokat pincében is tartani?

– Van, aki szokott. Nem minden jászolra süt rá a nap vagy a hold. Nem bízom az ilyen ügyfelekben, de hát, ugye, a munka, az munka... Nem bízom a föld alatti építményekben.

– Ezért sétálgat a föld alatt?

– Ellenőrzők. Nem bízom a föld alatti építményekben, de érteni akarom őket. Nem mintha olyan sokféle lehetőség volna. A római katakombák, mondja erre maga. Titoknak azokban nyoma sincs, teli vannak turistákkal, és az egyház ellenőrzi őket. Aztán ott van a párizsi csatornarendszer... Járt már benne? Hétfőn, szerdán és minden hónap utolsó szombatján van látogatás, a Pont de l' Almánál lehet bemenni. Turistalátványosság az is. Párizsban persze vannak katakombák is, meg föld alatti barlangok. A metróról nem is beszélve. Járt-e már a rue Lafayette 145-ös számú háznál?

– Az igazat megvallva, nem.

– Egy kicsit félreeső helyen van, a Gare de l' Est és a Gare du Nord között. Első pillantásra észre se lehet venni azt az épületet. Csak ha jobban megnézi az ember, akkor tűnik fel, hogy a kapui a látszat ellenére nem fából vannak, hanem festett vasból, és hogy az ablakok mögött a szobákban évszázadok óta nem lakik senki. Fény sem szűrődik ki onnan soha. De az emberek csak elmennek előtte, és nem tudják.

– Mit nem tudnak?

– Hogy a ház nem igazi ház. Csak egy homlokzat, egy burok, padlás és lakások nélkül, amiben nincs semmi. Üres. Egy kürtő szája mindössze. A helyi metró szellőztetését szolgálja. És amikor az ember rájön erre, hirtelen az lesz az érzése, hogy az alvilág szája előtt áll, hogy ezek mögé a falak mögé kéne csak bejutnia, és már lent is találná magát a föld alatti Párizsban. Volt már úgy, hogy hosszú-hosszú órákig ott járkáltam fel és alá azok előtt a kapuk kapuját, a föld közepe felé tartó út innenső végállomását álcázó kapuk előtt. Na, mit gondol, miért csinálták ezt?

– Hogy szellőzzön a metró, maga mondta.

– Arra elég lett volna néhány sima szellőzőnyílás. Na, nem, hát épp az ilyen föld alatti építmények keltik fel az én gyanúmat. Érti?

Valósággal ragyogott, ahogy a sötétségről beszélt. Megkérdeztem, miért gyanúsak neki a föld alatti építmények.

– Hát azért, mert a Világ Urai, ha léteznek, csakis a föld alatt lehetnek. Mindenki sejti ezt az igazságot, de csak kevesen merik kimondani. Talán egyes-egyedül Saint-Yves d'Alveydre-nek volt hozzá bátorsága. Ismeri?

– Lehet, hogy említette ezt a nevet valamelyik ördögös, de már nem emlékeztem pontosan.

– Ő beszélt nekünk Agartháról, a Világ Királya föld alatti székhelyéről, a Szünarkhia rejtett központjáról – mondta Salon. – Nem félt, magabiztos volt. De mindazokat, akik nyilvánosan a követőivé lettek, eltették láb alól, mert túl sokat tudtak.

Folytattuk utunkat a folyosókon, és Salon úr mondta tovább a magáét, szórakozott pillantásokat vetve közben egy-egy újabb járat vagy további aknák nyílásába, mintha csak bizonyítékokat keresne a gyanújához a félhomályban.

– Sosem merült még fel magában a kérdés, hogy vajon miért építette meg a múlt században olyan nagy sietve minden modern metropolis a maga metróját?

– Közlekedési problémák miatt. Nem?

– Hogyhogy? Hiszen autóforgalom még nem is volt, csak lovaskocsik jártak! Ilyen okos embertől, mint maga, ennél leleményesebb magyarázatot várnék.

– Maga bezzeg tudja a választ?

– Talán – mondta Salon úr elmerengve, oda sem figyelve mintegy. De a társalgásnak ezzel vége lett. Igaz is, most látja csak, hogy mennie kell. Már kezét ráztunk, és akkor egy pillanatra megtorpant, mint akinek véletlenül az eszébe ötlött még valami:

– Apropó, az az ezredes... hogy is hívták, na, az, aki évekkal ezelőtt felkereste magukat a Garamondnál, a templomosoknak valalamiféle kincséről mesélt... Többé sem hallottak róla?

Szinte arcul csapott a brutálisan és kíméletlenül hivalkodó közlés, hogy tud ám ő olyasmit, amit én bizalmas és régmúlt ügynek véltem. Már-már megkérdeztem, hogy honnan tud ő erről, de inamba szállt a bátorságom. Közönyt mímelve végül csak annyit mondtam:

– Á, az a régi história! Nem is emlékeztem már rá. Apropó: miért mondta azt, hogy apropó?

– Azt mondtam, hogy apropó? Ja, igen, persze, rémlett, mintha valami föld alatti helyiségben talált volna valamit...

– Honnan veszi?

– Nem tudom. Nem emlékszem, kitől hallottam. Talán egy kuncsaftomtól. De hát én mindig fölkapom a fejem, ha alagsort emlegetnek. A korról jár. Viszlát.

Elment, és én törhettem a fejem, hogy mire is véljem ezt a találkozást.

A Himalájának egy bizonyos vidékén, a Hermész huszonnégy Arcanumát s némely szent ábécék huszonnégy betűjét megjelenítő huszonnégy templom közt, Agarttha a misztikus Nullát, a föllehetlent képezi... Roppant sakktabla, mely a felszín alatt a Földgolyónak csaknem valamennyi vidékére kiterjed.

[Saint-Yves d'Alveydre, MISSION DE L'INDE EN EUROPE, Paris, Calmann Lévy, 1866, p. 54 és 65]

Hazatérve beszámoltam a dolgról Belbónak meg Diotallevinek, és különféle hipotéziseket állítottunk fel. Salon, ez a fecsegő különc, aki így vagy úgy, de kedveli a misztériumokat, ismerte Ardentit, és azzal kész. Vagy: Salon tud valamit Ardentit eltűnéséről, és azoknak dolgozik, akik eltűntették. További hipotézis: Salon a rendőrség besúgója...

Aztán újabb ördögösökkel találkoztunk, és Salon elkeveredett a hasonszőrű figurák közt.

Néhány nappal később beállított a szerkesztőségbe Agliè, hogy referáljon néhány, Belbótól kapott kéziratról. Szabatosan és elnéző szigorral minősítette őket. Agliènak volt esze, hamar átlátott a Garamond-Manuzio-féle kettős játékon, és mi nem is takargattuk előtte tovább az igazságot. Szemlélatomást megértette és nyugtázta, hogy miről van szó. Egy-egy szöveget néhány éles mondattal ízekre szabdalt, majd finom cinizmussal mindjárt hozzátette, hogy a Manuziónak a kézirat tökéletesen megfelel.

Megkérdeztem, tudna-e valamit mondani Agartháról és Saint-Yves d'Alveydre-ről.

– Saint-Yves d'Alveydre... – kezdte. – Fura egy alak volt, az biztos, fiatal korától fogva Fabre d'Olivet hívei körében forgolódott. Egyszerű belügyminisztériumi tisztviselő volt csak, de nagy ambíciók fűtötték... Fanyalognak persze, amikor feleségül vette Marie-Victoire-t...

Nem tudta hát megállni. Átváltott első személyre. Emlékeket elevenített fel.

– Ki volt az a Marie-Victoire? – kérdezte Belbo. – Imádom a pletykákat.

– Marie-Victoire de Risnitch; gyönyörű nő volt valaha, amikor még Eugénie császárné bizalmasa volt. De amikor Saint-Yves-vel megismerkedett, már elmúlt ötvenéves. Saint-Yves viszont harminc is alig. Mésalliance a javából. Rádadásul, hogy címet szerezzen a férjének, Marie-Victoire még valami birtokot is vásárolt bizonyos d'Alveydre márkától, nem emlékszem már, hol. Vagyis ékes titulusra tett szert a mi könnyed emberünk, Párizsban pedig kuplíkat énekeltek a „gigolo”-ról. A járadék folytán nem volt több gondja a megélhetésre, így hát végre a nagy álmanak szentelhetette magát. A fejébe vette ugyanis, hogy megtalálja azt a politikai formulát, amely segít létrehozni egy harmonikusabb társadalmat. Az anarchia ellentétét, vagyis a szünarkhiát. Egy összeurópai társadalmat, amelyet a gazdasági hatalom, a törvényhozás és a szellemi hatalmak, azaz az egyházak és a tudományok képviselőitében három tanácstestület kormányozna. Afféle felvilágosult oligarchia, amely véget vetne az osztályharcoknak. Rosszabb ötleteket is hallottunk már.

– És Agarttha?

– Állítása szerint egy szép napon megjelent nála egy titokzatos afgán, név szerint Hadzsi Saripf, aki egyébként biztos, hogy nem afgán volt, mert a neve nyilvánvalóan albán név... Na, és ez az illető fedte föl előtte a titkot, a Világ Királyának a székhelyét (bár ez a kifejezés nem Saint-Yves-től való, hanem a többiekétől, későbből): vagyis Agarthát, a Föllelhetetlent.

– Hol beszél minderről?

– A *Mission de l'Inde en Europe*-ban. Ez a műve a modern politikai gondolkodás számos képviselőjét befolyásolta. Föld alatti városok vannak Agarthában, alattuk és a középpont felé haladva pedig ötezer pandit van, ezek irányítják Agarthát. Az ötezer szám persze a védikus nyelv hermetikus gyökereire emlékeztet, de hát önöknek ezt nem kell mondanom. És minden gyökér egy-egy égi hatalomhoz kötődő, illetve egy-egy pokolbeli hatalom által meghatározott mágikus hierogramm. Agarthá központi kupoláját fentről különleges tükrök világítják be, ezek a fényt csak az anharmonikus színtartományban engedik be, míg a fizikatankönyveinkből ismert napfény spektrum csak a diatónikus színskálának felel meg. Agarthá bölcsei valamennyi szent nyelvet tanulmányozzák, hogy eljussanak az egyetemes nyelvhez, a Vattanhoz. Ha túlságosan mély titkokat érintenek, megesik, hogy elrugaszkodnak a földtől, a magasba levítátnak, és a kupola tönkre is zúzná a koponyájukat, ha a testvéreik vissza nem tartanák őket. Ők idézik elő a villámokat, ők irányítják az interpoláris és az intertropikális fluidumok ciklikus áramait meg az interferenciális derivációkat a Föld különböző hosszúsági és szélességi zónáiban. Fajszelektálással is foglalkoznak, és apró, de rendkívüli pszichés képességű állatokat kreáltak: teknőc-héjas, sárga keresztmintás hátú, elől is és hátul is egy-egy szemű és szájú, soklábú, mindenfelé mozgékony állatokat. A szétszórásuk után valószínűleg Agarthába menekültek a templomos lovagok, és most őrfeladatokat látnak el ott. Ennyi elég?

– Na, de... komolyan gondolta ezt? – kérdeztem.

– Azt hiszem, szó szerint értette a történetet. Eleinte örültnek néztük, aztán rájöttünk, hogy látnokian talán a történelem titkos irányítására utal. Szokták, ugyebár, mondani, hogy a történelem véres és értelmetlen rejtély. Pedig az nem lehet, kell, hogy létezzék egy terv. Muszáj, hogy legyen egy Elme. Nem egészen ostoba emberek ezért gondoltak az évszázadok során a Világ Uraira vagy Királyára, persze talán nem úgy, mint hús-vér személyekre, hanem mint egy szerep, egy kollektív szerep, egy Tartós Szándék esetenkénti ideiglenes megtestesítőire. Olyasvalamire, amivel biztosan kapcsolatban álltak a letűnt nagy papi és lovagrendek.

– Maga hiszi ezt? – kérdezte Belbo.

– Ismeretlen Feljebbvalót nála kiegyensúlyozottabb emberek is keresnek.

– És találnak?

Agliè nyájasan elnevette magát:

– Miféle Ismeretlen Feljebbvaló volna az, aki hagyja, hogy az első jöttment ráismerjen? Dolgozzunk, uraim. Van itt még egy kéziratom, és mit tesz Isten, épp a titkos társaságokról szól.

– Használható? – kérdezte Belbo.

– Képzelterhet! De a Manuzióba talán elmegy.

Nyíltan nem irányíthatja ez a misztikus egyesület a földi sorsokat, hiszen a kormányok szembeszegülnének vele, így hát csakis titkos társaságok útján cselekedhet... Ezek a szükség szerint, fokozatosan létrehozott titkos társaságok egymástól elkülönülő és látszatra nagyon is különböző csoportokra tagolódnak, s ezek olykor homlok-egyenest ellenkező véleményeket vallanak magukéinak, hogy ily módon külön-külön és bizalmasan irányíthassanak minden vallási, politikai, gazdasági és irodalmi pártot, a közös mihezértartás végett pedig kapcsolatban állnak egy ismeretlen központtal, ahol a földi hatalmakat illetően láthatatlan módon mozgalmi igyekvő, roppant rugó rejtetik.

[J. M. Hoene-Wronski, id. P. Sédit, HISTOIRE ET DOCTRINE DES ROSE-CROIX, Rouen, 1932]

Egyik nap összetalálkoztam Salon úrral, ott állt a műhelye ajtajában. Felöltött bennem, hogy most mindjárt belé fog huhogni a félhomályba. Régi barátként üdvözölt, és megkérdezte, mi újság „odalent”. Bizonytalanul intettem egyet, és mosolygva odább álltam.

Eszembe jutott Agarttha. Az, amit Saint-Yves eszméiből Aglietól megtudtam, bizvást lehetett vonzó az ördöngösöknek, de nyugtalanító semmiképp. Münchenben nekem mégis feltűnt a Salon szavaiból és tekintetéből áradó nyugtalanság.

A házból kilépve úgy döntöttem tehát, hogy elugrom a könyvtárba, és kikérem a *Mission de l'Inde en Europe*-ot.

A katalógusteremben és a kérépultnál a szokásos tolongás. Odafurakodtam a megfelelő fiókhhoz, megtaláltam benne a keresett címet, kitöltöttem a kérélapot, és odaadtam a könyvtárosnak. Az alkalmazott közölte, hogy a könyvet kikölcsönözték, és ennek – könyvtári szokás szerint – látnivalóan örült. De ugyanebben a pillanatban megszólalt valaki a hátam mögött:

– Itt van a könyv, épp most adtam vissza.

Megfordultam. De Angelis felügyelő állt előttem.

Megismertem, és ő is megismert. Túl hamar, mondhatnám. Én öt számomra kivételes körülmények közt ismertem meg, ő engem viszont egy rutinvizsgálat folyamán. Ardeni idején ráadásul ritkás szakállt és hosszabb hajat viseltem. Micsoda szeme van.

Azóta figyeltet netán, amióta visszajöttem? Vagy csak jó arcfelismerő? A rendőrök kötelesek edzeni a megfigyelőkészségüket, eszükbe vésnek minden arcot, minden nevet...

– Ni csak, Casaubon úr! És ugyanazokat a könyveket olvassuk!

Kezet nyújtottam neki:

– Doktor Casaubon. Merthogy ledoktoráltam már jó ideje. Lehet, hogy megpályázom a rendőrséget, ahogy maga javasolta annak idején. És akkor én kapom meg először a könyveket.

– Elég, ha hamarabb érkezik – mondta a felügyelő. – De hát most már itt a könyv megint, mindjárt kikérheti. Csak előbb hadd hívjam meg egy kávéra.

Zavarba hozott ezzel a meghívással, de nem utasíthattam vissza. Beültünk egy közeli kávézóba. Megkérdezte, vajon miért foglalkozom én India küldetésével, és én legszívesebben azonnal visszakérdeztem volna, hogy ő miért foglalkozik vele, de úgy döntöttem, hogy előbb inkább fedezem magamat. Azt feleltem, hogy a szabad időmben tovább végzem a templomosokkal kapcsolatos kutatásaimat, és hogy von Eschenbach szerint a templomosok elhagyták Európát, és Indiába, egyesek szerint Agarththa földjére mentek. Most rajta volt a sor, hogy fölfedje magát.

– Na és maga? – kérdeztem. – Hogyhogy magát is érdekli ez?

– Ja, hogy engem? – felelte. – Tudja, amióta maga a figyelmembe ajánlotta azt a templomosokról szóló könyvet, elkezdtem tájékozódni a témában. A templomosoktól pedig, maga a megmondhatója, automatikusan eljut az ember Agarththához.

Telitalálat. Aztán azt mondta:

– Vicceltem. Nem ezért voltam kíváncsi a könyvre, hanem azért, mert... – Elbizonytalanodott. – Szóval, amikor nem vagyok szolgálatban, könyvtárba szoktam járni. Hogy ne gépiesedjek el, vagy hogy ne maradjak hülye zсарu, ahogy tetszik. Na, de meséljen inkább magáról.

Rövid önéletrajzi összefoglalót adtam neki, *A fémek csodálatos kalandjá*-t sem felejtve ki belőle.

Erre azt kérdezte:

– Nem okkult könyvekkel foglalkoznak maguk abban a kiadóban meg a másikonban, ott mellette?

Honnan tud ez a Manuzióról? Még akkor szimatolta volna ki, amikor Belbót figyelte, évekkel ezelőtt? Vagy azóta is nyomoz Ardeni után?

– Annyi Ardeni ezredeshez hasonló figurát dobott már ki és próbált meg inkább a Manuzio nyakára küldeni a Garamond – mondtam –, hogy Garamond úr végül elhatározta, beszáll ebbe az üzletbe. Úgy látszik, jövedelmező. Ha kíváncsi még olyan pasasokra, mint az öreg ezredes, hát ott annyi van belőlük, hogy csak na.

Mire a felügyelő:

– Jó, de Ardeni eltűnt. A többiek, remélem, nem tűntek el.

– Egyelőre nem. Sajnos, tennem hozzá legszívesebben. De áruljon már el valamit, felügyelő úr. Az ön szakmájában, gondolom, naponta adódnak olyan ügyek, hogy valaki eltűnik, sőt. Mindenkivel ilyen... ilyen hosszasan foglalkozik?

Vidor pillantást vetett rám:

– Miből gondolja, hogy még mindig foglalkozom Ardeni ezredessel?

Szóval, rám licitál, hát jó. Akkor most összpontosítok, és kiteríttetem vele a lapjait. Nincs veszíteni valóm.

– Ugyan már, felügyelő úr – mondtam –, maga mindent tud a Garamondról meg a Manuzióról, ide jön, és egy Agarththáról szóló könyvet keres...

– Miért, ezek szerint Ardeni beszélt magának annak idején Agarththáról?

Ez is talált. Emlékezetem szerint csakugyan beszélt nekünk Ardeni Agarththáról. Kívágtam magamat:

– Nem, de volt egy sztorija a templomosokról, biztosan emlékszik rá.

– Hogyne – mondta a felügyelő. Azután hozzátette: – De ne higgye, hogy mi egyszerre mindig csak egy ügyet vizsgálunk mindaddig, amíg meg nem oldottuk. Ilyesmi csak a tévében van. A rendőr olyan, mint a fogorvos: jön egy páciens,

kifúrjuk a fogát, kezeljük, majd két hét múlva eljön megint, de addig is száz másik pácienssel van dolgunk. Egy-egy olyan akta, amilyen az ezredesé, akár tíz évre is lezárulhat, aztán egyszer csak egy másik ügy kapcsán, mit tudom én, kinek a vallomásában, előbukkan valami adat, bumm, rövidzárlat, és akkor újragondolja az ember az egészet... Míg be nem vág egy újabb rövidzárlat, vagy épp semmi sem vág be már, és akkor készpasz, jóéccakát.

– Magának mitől vágott be mostanában?

– Tapintatlan kérdés, nem gondolja? De amúgy nincs a dologban semmi titokzatos, higgye el. Az ezredes véletlenül került megint a képbe; figyeltünk egy illetőt, egészen más okokból, és észrevettük, hogy a Picatrix klubba jár, biztosan hallott már róla...

– Nem, csak a folyóiratot ismerem, a társaságot, azt nem. Mi folyik ott?

– Á, semmi, nyugodt népek azok, legfeljebb egzaltáltak egy kicsit. De eszembe jutott, hogy Ardentí is megfordult köztük; mert ebben van a rendőr minden tudománya: emlékszik rá, hol hallott egy nevet, vagy hol látott egy arcot, akár tíz év távlatából is. Na, és akkor felöltött bennem, hogy vajon mi újság a Garamondnál. Ennyi az egész.

– És mi köze a Picatrix klubnak a politikai rendőrséghez?

– Lehet, hogy csak a tiszta lelkiismerete ilyen tolakodó, de maga rém kíváncsinak látszik.

– Maga hívott meg kávézni.

– Ez igaz, és egyikünk sincs szolgálatban. Hát nézze, ezen a világon bizonyos szempontból mindennek köze van mindenhez.

De szép hermetikus eszme, gondoltam. Ő azonban sietve hozzátette:

– Nem azt mondom, hogy azoknak az embereknek tényleg közük van a politikához, csak tudja... A vörös brigádosokat valamikor az elfoglalt házakban, a fekete brigádosokat pedig a hadisport-klubokban kerestük, ma viszont ennek akár még az ellenkezője is megtörténhetne. Furcsa világban élünk. Állítom magának, hogy könnyebb volt a dolgom tíz évvel ezelőtt. Ma már az ideológiák közt sincs nyoma vallásosságnak. Néha legszívesebben átmennék a kábítószerellenes csoportba. Egy heroin-dealer az heroin-dealer, és kész, nincs vita. Ott tudja az ember, hogy mihez tartsa magát.

Egy darabig nem szólt, elbizonytalanodott, azt hiszem. Aztán noteszt vett elő a zsebéből, amolyan imakönyvformát.

– Ide hallgasson, Casaubon, maga a hivatásánál fogva különös emberekkel találkozik, és még náluk is furcsább könyvek után kutat a könyvtárakban. Segítsen. Mit tud a szünarkhiáról?

– Most jól leégek maga előtt. Szinte semmit. Csak Saint-Yves-vel kapcsolatban hallottam róla valamit.

– Mégis, mit beszélnek?

– Beszélnek róla? Én azt se tudtam. Őszintén szólva fasizmus-szaga van a dolognak.

– Tény, hogy sokat átvett ezek közül a tézisek közül az Action Française. És idáig énnekem nyert ügyem volna. Találok egy csoportot, amelyik a szünarkhiára hivatkozik, és tudom, hova tegyem őket. Igen ám, de aztán tájékozodom egy kicsit a

témában, és megtudom, hogy 1929 táján egy bizonyos Vivian Postel du Mas, valamint Jeanne Canudo megalapítják a Polaris nevű csoportot, amelyet valamiféle Világ Királya körüli mítosz inspirál, majd pedig előállnak egy szünarkhista tervvel: tőkés profit helyett társadalmi szolgálat, az osztályharc kiküszöbölése szövetségi mozgalmak révén... Ez inkább szocializmusnak tetszik, a fabiánusi fajtából, valami perszonalista közösségi mozgalomnak. Meg is vádolták mind a Polariszt, mind pedig az ír fabiánusokat, hogy egy zsidók vezette szünarkhista összeesküvés ügynökei. És ki vádolta meg őket? Egy bizonyos *Revue internationale des sociétés secrètes* munkatársai, zsidó-szabadkőműves-bolsevik összeesküvést emlegetve. Sokan közülük egy még titkosabb, jobboldali integralista egyletnek, a Sapinière-nek is a tagjai. És azt állítják, hogy a forradalmi politikai szervezetek mind-mind egy okkultista társaság által szőtt ördögi összeesküvést álcáznak csupán. Maga erre azt mondhatja: na, jó, akkor tévedtünk, Saint-Yves végül is odajut, hogy baloldali reformer csoportok hivatkoznak rá, a jobboldal viszont a bolhából is elefántot csinál, és bennük is a demo-pluto-szociál-judeokrácia szekértolóiát látja. Mussolini is ezt csinálta. De akkor miért vádolják őket azzal, hogy okkultista társaságok irányítása alatt állnak? Amennyire én tudom, és nézze csak meg, milyenek a picatrixosok, a munkásmozgalom ezeket az embereket vajmi kevésbé foglalkoztatta.

– Így vélem én is, ó, Szókratész. Na és?

– Kősz a Szókratészért, de hát itt van a kutya elásva. Minél többet olvasok a témáról, annál inkább összezavarodom. A negyvenes években különféle, magukat szünarkhistának nevező csoportok jönnek létre, és új európai rendről beszélnek, amelyet egy pártokon felül álló, bölcsek alkotta kormány irányítana. Na, és aztán hol kötnek ki ezek a csoportok egytől egyig? Vichy-i kollaboráns-berkekben. Akkor megint tévedtünk, mondja erre maga, a szünarkhia mégiscsak jobboldali. Lassan a testtel. Mindabból, amit összeolvastam, azt veszem ki, hogy csak egyvalamiben ért mindenki egyet: a szinarchia létezik, és titokban irányítja a világot. De most jön az, hogy de...

– De ?

– De 1937. január 24-én Dimitri Navachine martinista szabadkőművest (nem tudom, mi az, hogy martinista, de nyilván az is egy ilyen szekta), a népfrentkormány gazdasági tanácsadóját, aki korábban egy moszkvai bank igazgatója volt, meggyilkolja az Organisation secrète d'action révolutionnaire et nationale, ismertebb nevén a Cagoule, ez a Mussolini által pénzelt szervezet. Az a fáma járja ekkor, hogy a Cagoule mögött egy titkos szünarkhia áll, és hogy Navachine-t azért ölték meg, mert felfedte a titkaikat. A német megszállás idején egy baloldali körökből származó dokumentum valamiféle birodalmi szünarkhista paktumot tesz felelőssé a francia vereségért, amely paktum öszerintük holmi portugál típusú latin fasizmus megnyilvánulása. Később viszont kiderül, hogy a paktumot, ha igaz, du Mas és Canudo szerkesztette, és a két hölgy rég közzétett és úton-útfélen hirdetett gondolatait tartalmazza. Hol itt a titok? Mégis mint titkokat, mint mélységesen mély titkokat kezeli ugyanezeket a gondolatokat 1946-ban egy bizonyos Husson, amikor egy állítólagos forradalmár-baloldali szünarkhista paktumot lepez le, és ezt meg is írja a *Synarchie, panorama de 25 années d'activité occulte* című dolgozatában, mégpedig álnéven, ami úgy hangzik, hogy... na, várjon csak, kikeresem, megvan: Geoffroy de Charnay.

– Ez jó – mondtam: – de Charnay a templomosok nagymesterének, Jacques de

Molay-nak a társa. Együtt haltak máglyahalált. Vagyis ő akkor egy újtemplomos, aki jobbról támadja a szünarkhiát. Csak hát a szünarkhia épp Agarthában, a templomosok menedékében született!

– Na, mit mondtam? Látja, ezzel egy további nyomot kínál. Kár, hogy csak a zűrzavart növeli. Jobbról támadnak tehát egy szocialista és titkos szünarkhista birodalmi paktumot, ami minden, csak nem titkos, de ugyanezt a titkos szünarkhista paktumot, ugye, balról is támadják. És akkor most tessék, egy újabb értelmezés: a szünarkhia egy jezsuita összeesküvés, melynek célja a Harmadik Köztársaság megdöntése. Ezt a tételt meg a baloldali Roger Mennevéé állította fel. De csak nyugalom; mert aztán meg azt olvastam, hogy 1943 folyamán, petainista, de németellenes vichyi katonai körökben olyan dokumentumok forognak közkézen, amelyek bebizonyítják, hogy a szünarkhia egy náci összeesküvés: Hitler rózsakeresztes, és a szabadkőművesek eszköze, akik eszerint judeobolsevista összeesküvőkből német birodalmi összeesküvőkkel lettek.

– Akkor ezzel meg is volnánk.

– Nincs vége. Íme, az újabb leleplezés: a szünarkhia egy nemzetközi technokrata-összeesküvés. 1960-ban állítja ezt egy bizonyos Villemarest, a *Le 14e complot du 13 mai* című szövegében. A techno-szünarkhista összeesküvés alá akarja ásni a kormányokat, és ezért háborúkat provokál, államcsínyeket támogat és szít, a frakciózás ösztökélésével szakadásokat idéz elő a politikai pártokon belül... Ismerős a nóta?

– Atyámuram, hiszen ez a SIM, a Multinacionálisok Imperialista Állama, ugyanaz, amiről a Vörös Brigádok beszéltek néhány évvel ezelőtt...

– Helyes a válasz! Na, és akkor mit csinál De Angelis felügyelő, ha valahol valaki a szünarkhiára hivatkozik? Casaubon doktorhoz, a templomos-szakértőhöz fordul.

– És én meg azt mondom, hogy létezik egy titkos társaság, amely behálózta az egész világot, és összeesküdött, hogy azt terjeszti, hogy létezik egy egyetemesebb összeesküvés.

– Maga viccel, pedig én...

– Nem viccelek. Jöjjön el, és nézze meg, micsoda kéziratokat kap a Manuzio. De ha akarja, egyszerűbb magyarázatot is tudok: úgy van ez, mint az egyszeri dadogóssal, aki azt mondja, azért nem vették fel rádióbemondónak, mert nem párttag. Ki-ki saját kudarcairól mindig mások tehetnek, a diktatúrák mindig találnak maguknak külső ellenséget, hogy a híveiket maguk mögé sorakoztassák. Hogy is mondta valaki? Minden bonyolult problémának van egy egyszerű megoldása, és az mindig rossz megoldás.

– Szóval, ha egy szünarkhiáról szóló röplapba csomagolt bombát talál a vonaton, akkor mondjam csak azt, hogy ez egy bonyolult problémának az egyszerű megoldása?

– Miért? Talált már vonaton olyan bombát, ami... Ja, elnézést. Ez már tényleg nem rám tartozna. Csak akkor miért beszél nekem róla?

– Mert azt reméltem, hátha maga többet tud, mint én. Mert talán jólesik látnom, hogy maga sem tud zöld ágra vergődni. Azt mondja, túl sok örülnek a szövegeit kénytelen olvasni, és ezt időpocsékolásnak tartja. Én nem, az én számomra a maguk, vagyis a normális emberek szerinti örülteknek a szövegei nagyon is fontos szövegek. Egy örült szövegéből esetleg megtudhatom, hogyan jár az esze annak a valakinek, aki a bombát a vonatra vitte. Vagy fél, hogy rendőrspiclivé válik?

– Nem, becsszóra nem. Végül is az a mesterségem, hogy a katalóguscédulák közt ötletekre vadásszak. Ha megtudok valami fontosat, majd értesítem.

Utoljára, miközben felállt, azt kérdezte még:

– Na, és azokban a kéziratokban... soha nem talált még olyan utalást, ami a Trésre vonatkozott?

– Az meg mi?

– Nem tudom. Valami társaság vagy ilyesmi kell, hogy legyen, az sem biztos, hogy igazában létezik. Hallottam róla egyszer, és az örültekről most eszembe jutott. Üdvözlöm a barátját, Belbót. Mondja meg neki, hogy nem kémkedem maguk után. Csak hát én egy ilyen ronda mesterséget űzök, és az a baj, hogy ráadásul még szeretem is űzni.

Hazamenet azon tanakodtam, hogy most végül is melyikünk járt jól. Ő egy csomó mindent elmondott, én semmit. Ha nagyon gyanakvó vagyok, el tudom képzelni, hogy észrevétlenül mégiscsak kiszedett belőlem valamit. Viszont aki nagyon gyanakvó, azt elkaphatja a szünarkhista összeesküvés nevű pszichózis.

Amikor elmeséltem, mi történt, Lia azt mondta:

– Szerintem őszinte volt. Tényleg ki akarta önteni a szívét. Azt hiszed, talál magának bárkit is a rendőrségen, akit érdekel, hogy Jeanne Canudo vajon jobb- vagy baloldali volt-e? Pusztán arra volt kíváncsi, hogy csak ő nem érti, vagy tényleg olyan bonyolult-e ez a történet. Te pedig képtelen voltál megadni neki az egyetlen helyes választ.

– Miért, van olyan?

– Van. Hogy nincs mit megérteni. Hogy a szünarkhia az Isten.

– Isten?

– Igen. Az emberiség nem bírja elviselni azt a gondolatot, hogy a világ véletlenül, tévedésből keletkezett, csak mert egypár lüke atom egymásba szaladt a csúszós autósztrádán. Nosza, felderít hát valami kozmikus összeesküvést, Istennel meg angyalokkal, illetve ördögökkel. A szünarkhia ugyanezt a célt szolgálja, csak kicsiben.

– Vagyis el kellett volna magyaráznom neki, hogy az emberek azért rejtenek el bombát a vonaton, mert Istent keresik?

– Talán.

Ősz lett. Egyik reggel elmentem a Marchese Gualdi utcába, mert színes diákat akartam rendelni külföldről, és kellett hozzá a Garamond úr engedélye. Grazia asszony irodájában Aglièt pillantottam meg, épp a Manuzio szerzők szerinti katalógusát böngészte. Nem zavartam meg, mert már így is késésben voltam.

Amikor végeztünk, megkérdeztem Garamondot, hogy mit csinál Agliè a titkárságon.

– Az az ember egy zseni – mondta Garamond. – Rendkívül éles eszű és nagy tudású ember. A minap elvittem vacsorázni néhány szerzőnk társaságában, és óriási sikert arattam vele. Micsoda társalgó, micsoda stílus! Valódi, régi vágású gentleman, igazi úr, nincs is ma már ilyen. Micsoda ész, micsoda műveltség, sőt, mi több: micsoda jóléretsültség! Úgy mondta a pompásabbnál pompásabb anekdotáit mindenféle múlt századi emberekről, esküszöm, mintha személyes ismerősei lettek volna. És tudja, milyen nagyszerű ötletet adott hazafelé menet? Az első perctől fogva, egyetlen pillantással adatott a vendégeimen, máris jobban ismerte őket, mint én. Azt mondta, fölösleges megvárni, amíg az Ízisz Leleplezése szerzői maguktól, egyenként befutnak. Kár a faradsáért, csak gyűlik a sok kézirat, és közben még azt sem tudja az ember, hogy hajlandók lesznek-e beszállni a költségekbe. Van viszont egy aranybányánk: az elmúlt húsz év Manuzio-szerzőinek a katalógusa! Érti? Írunk ezeknek az agg és dicső szerzőknek, legalábbis azoknak, akik a maradék állományt is felvásárolták, és azt mondjuk nekik: tisztelt uram, tudja-e, hogy új sorozatot indítottunk, melynek tárgya a legmagasabbrendű szellemiségű, tradicionális tudás? Felmerült a kérdés, hogy egy olyan kiváló elme, mint ön, hajlandó volna-e esetleg szerencsét próbálni eme terra incognita felderítésében, s a többi, s a többi. Zseni az az ember, én mondom. Ha igaz, mindannyiunkat meg akar hívni vasárnap estére. Valami kastélyba vagy várba, sőt, mi több, egy Torino környéki, pompás villába vinne el bennünket. Azt hiszem, rendkívüli dolgok fognak ott történni, valami rítus, szertartás, boszorkányszombat lesz ott, és közben valaki aranyat vagy higanyt vagy mit fog csinálni. Ez egy külön világ, amit még fel kell fedezni, kedves Casaubon, noha tudja, mennyire mélységesen tisztelem az ön által oly nagy odaadással művelt tudományt, sőt, nagyon, de nagyon is meg vagyok elégedve a közreműködésével; jó, tudom, ön utalt bizonyos apróbb, anyagi természetű korrekcióra, nem felejtettem el, majd még visszatérünk rá, mindent a maga idején. Azt mondta Agliè, hogy ott lesz az a bizonyos hölgy is, aki olyan szép, vagyis talán nem az a kimondott szépség, de mindenesetre karakteres, van valami a tekintetében, szóval, Belbónak az a barátnője, na, mi is a neve...

– Lorenza Pellegrini.

– Az lesz az. Van valami közte meg Belbo közt, ugye?

– Jó barátok, azt hiszem.

– Aha! Úriemberhez illő válasz. Jól van, Casaubon. De nem kíváncsiságból kérdeztem ám, hanem azért, mert én úgy érzem, mintha mindnyájuknak az édesapja

³³ Vörösmarty Mihály fordítása.

volnék, és... de hagyjuk, *à la guerre comme à la guerre...*³⁴ Na, Isten áldja, édes öregem.

Csakugyan meghívott bennünket Agliè, mint Belbótól megtudtam, a Torino környéki dombok közt zajlik majd a program. Kettős program, még hozzá. Először estélyen veszünk részt egy nagyon jómódú rózsakeresztesnek a kastélyában, utána pedig Agliè elvisz mindannyiunkat néhány kilométernyivel arrább, ahol is, természetesen pontban éjfélkor, egy druida rítusra kerül majd sor. Hogy pontosan mire, azt nem mondta meg.

– Viszont arra gondoltam – tette hozzá Belbo –, hogy a fémek históriáját is tető alá kéne most már hoznunk, és itt mindig túl nagy a jövő-menés. Mi lenne, ha már szombaton elmennénk, és ***-ban, az én régi házamban töltenénk a hétvégét? Szép hely, majd meglátja, a dombok minden pénzt megérnek. Diotallevi benne van a dologban, és talán Lorenza is eljön. Maga természetesen... azzal jön, akivel akar.

Nem ismerte Liát, de tudta, hogy van egy barátnőm. Azt mondtam, hogy egyedül megyek. Veszekedtünk Liával már két napja. Butaságon kaptunk össze, egy hét alatt rendbe is jött aztán minden. De akkor úgy éreztem, hogy muszáj egy kicsit elmennem Milánóból.

Megérkeztünk tehát ***-ba, mi hárman a Garamondtól meg Lorenza Pellegrini. Induláskor adódott egy kis feszültség. Lorenza ott volt a randevún, de amikor be kellett volna szállnia a kocsiba, azt mondta:

– Én talán mégis maradnék inkább, hadd dolgozzatok nyugodtan. Majd Simonnal aztán utánatok megyek.

A kormánynál Belbo ült, és Belbo akkor megfeszítette mindkét karját, és maga elé meredve csöndesen annyit mondott:

– Szállj be.

Lorenza pedig beszállt előre, Belbo mellé, és a kezét egész úton le nem vette Belbo tarkójáról, miközben Belbo csak vezetett némán.

*** még mindig ugyanaz a kis falucska volt, amilyenek Belbo a háború idején megismerte. Kevés új ház épült, mondta, a mezőgazdaság halódik, mert a fiatalok a városba költöztek. Mutatott egy pár dombot: most csupa legelő volt mind, pedig valaha gabona sárgállott rajtuk. Hirtelen, egy kanyar mögül bukkant ki a falu, annak a dombnak a tövében terült el, amelyikre a Belbo háza épült. Alacsony domb volt, felsejlett magulé fényes, könnyű párába burkoltan az egész Monferrato-vidék. Fölfelé menet Belbo rámutatott egy csaknem egészen kopár szemközti dombra; a legtetőjén, két fenyő közt, kápolna állt.

– Az a domb ott a Bricco – mondta. Majd hozzátette: – Nem baj, ha nem ismerős nektek a neve. Odajártunk föl hűsvét hétfői piknikre. Autóval ma öt perc, de annak idején gyalog mentünk, igazi zarándoklat volt.

³⁴ A háború az háború.

Teátrumnak nevezem [azt a helyet, ahol] minden szó, avagy gondolat általi tett és egy-egy beszédnek, illetve az érveknek minden részlete úgy tétetik szemlére, mint valami nyilvános teátrumban, ahol tragédiákat és komédiákat adnak elő.

[Robert Fludd, *UTRIUSQUE COSMI HISTORIA, Tomi Secundi Tractatus Primi Sectio Secunda, Oppenheim(?)*, 1620(?), p. 55]

Megérkezünk a villához. Ha ugyan villának lehetett mondani: fönt az urasági lakás, lent nagy pincehelyiségek, ezekben érlelte annak idején Adeline Canepa – a nehéz természetű feles bérlő, az, aki Carlo bácsit a partizánoknál följelentette – a Covassóék szőleiben szüretelt bort. Az épületet láthatóan réges-rég nem lakta senki sem.

A szomszédos parasztházban él még egy öregasszony, mondta Belbo: Adeline nagynénje, de a többiek mind meghaltak, Carlo bácsiék is, Canepáék is. Már csak ez a százéves néni műveli a kertecskéjét, neveli a pár tyúkját meg az egy szem disznaját. A földek odalettek örökösödési adóra, adósságokra, ki emlékszik ma már. Belbo bezörgetett a házikóba, az öregasszony ajtót nyitott, egy darabig nem ismerte fel a látogatóját, aztán meg nagy lelkendezést csapott. Erősködött, hogy menjünk be hozzá, de Belbo megölelte, megvigasztalhatta, s azzal faképnél hagyta.

A villába lépve Lorenza nekiindult, és örömkialtásokat hallatva csodálkozott rá minden újabb lépcsőre, folyosóra, ódon darabokkal bebútorozott, félhomályos szobára. Belbo a szokásos understatementjével csak annyit jegyzett meg, hogy mindenkinek megvan a maga Donnafugatája, de azért meghatódott. Azt mondta, szokott itt lenni, de nagyon ritkán.

– Pedig jól lehet ám dolgozni ebben a házban: nyáron hűs, télen pedig védenek a fagytól a vastag falai, és kályha is van mindenütt. Gyerekkoromban persze, az evakuálás idején, csak azt a két szélső szobát laktuk a nagy folyosó végén. Most birtokba vettem a nagybátyámék épületszárnyát. Itt, Carlo bácsi dolgozószobájában szoktam dolgozni.

Szekreterféle íróasztalra mutatott: papíroknak alig volt rajta hely, viszont annál több fiók és titkos rekesz fért el benne.

– Az Abulafiát erre nem tudnám felrakni – mondta. – De nagy néha, amikor eljövök ide, jólesik kézzel írnom, mint régen.

Tekintélyes szekrény is volt a szobában.

– Ha meghalok – mondta –, jusson eszetekbe, hogy abban a szekrényben van a teljes ifjúkori életművem, a tizenhat évesen írt verseim, a tizennyolc éves koromban készített vázlatok a hatkötetesre tervezett családregényemhez... s a többi, s a többi.

– Muti, muti! – kiáltotta Lorenza tapsikolva, és már osont is macskaléptekkel a szekrény felé.

– Állj – mondta Belbo. – Nincs ott semmi mutogatnivaló. Én sem veszem elő soha. Ha meghaltam, eljövök, és elégetem az egészet.

– Biztos, hogy vannak itt kísértetek, remélem legalábbis – mondta Lorenza.

– Most már igen. Carlo bácsi idejében nem, akkor nagyon vidám volt még a légkör. Olyan georgikus. Most meg épp a bukolikus hangulat miatt járok el ide. Szeretek úgy dolgozni este, hogy közben ugatnak a kutyák lent a völgyben.

Megmutatta a hálószobáinkat: nekem, Diotallevinek és Lorenzának is. Lorenza bekukkantott, végigsimított a régi ágyra terített nagy, fehér takarón, megszagolgatta az ágyneműt, a nagyanyja meséiben érzi magát, mondta, levendulaillata van, Belbo megjegyezte, hogy téved, ez csak dohszag, nem számít, mondta erre Lorenza, azután pedig, hátát a falnak vetve, csípejét és ágyékát könnyedén előrelökve, mintha a flippert akarná legyőzni, azt kérdezte:

– Egyedül alszom itt, vagy mi?

Belbo elnézett valahova, de ott mi voltunk, erre máshova nézett, aztán elindult, és az ajtóban így szólt:

– Majd megbeszéljük. Itt mindenesetre senki sem fog zavarni.

Diotallevivel mi kimentünk, de még hallottuk, amint Lorenza megkérdi Belbótól, hogy szégyelli-e őt, vagy mi. Amire is Belbo megjegyezte, hogy ha nem ad külön szobát, akkor azért vonta volna őt kérdőre Lorenza: hogy mégis mit gondol, ő hol fog aludni.

– Én léptem elsőnek, úgyhogy nincs választásod.

– Hű, de ravasz vagy – mondta Lorenza. – Hát, akkor én a külön szobácskában fogok aludni.

– Ahogy parancsolod – hagyta rá Belbo bosszúsán –, de a többiek dolgozni jöttek ám. Menjünk ki a teraszra.

Munkához láttunk tehát egy nagy teraszon, a fejünk fölött lugas, előttünk hideg italok és sok-sok kávé. Estig alkoholtilalom.

A teraszról a Briccóra láttunk meg egy nagy, dísztelen épületre, mely a domb tövében állt, mellette udvar, futball-pálya. Tarka kis alakok népesítették be, gyerekeknek néztem őket.

– Az ott a szaléziak imaháza – mutatta Belbo. – Ott tanultam meg dón Ticótól zenélni. Zenekarban.

Eszembe jutott az a trombita, amit annak idején, az álma után, nem kapott meg végül.

– Trombitán vagy klarinéton? – kérdeztem.

Egy pillanatra megrémült:

– Honnan... Ja, persze, én meséltem arról a trombitás álomról. Nem, dón Tico trombitálni tanított meg, de a zenekarban baritonkürtön játszottam.

– Mi az a baritonkürt?

– Rég volt, igaz se volt. Dolgozunk.

Dolgoztunk, de észrevettem, hogy közben minduntalan az imaház felé pillant. Az az érzésem támadt, hogy időnként csak azért szakítja félbe a megbeszélést, hogy oda bámulhasson:

– Itt volt a háború végén az egyik leghevesebb lövöldözés. ***-ban amolyan megegyezésféle született a fasiszták és a partizánok között. Tavasz táján a partizánok lejöttek, és elfoglalták a falut, a fasiszták pedig békén hagyták őket. A fasiszták nem idevalósiak voltak, a partizánok viszont mind helybeliek. Ha összecsapásra került a sor, otthonosan mozogtak a kukoricásokban, a ligetekben, a dűlőutakon. A fasiszták elsáncolták magukat a városban, és csak razziák idején mozdultak ki onnan.

Télen a partizánok nehezebben bírták a völgyben: nem volt hova elbújni, a hóban messziről észrevehettek, és géppuskával akár egy kilométerről is lekasabolhatták őket. Ilyenkor a partizánok visszahúzódtak a hegyekbe. Ott pedig megint csak ők ismerték a hágókat, szurdokokat, búvóhelyeket. A fasiszták meg szépen az ellenőrzésük alá vonták a völgyet. De azon a tavaszon már közelgett a felszabadulás. Itt voltak még fasiszták, de a városba, azt hiszem, nem mertek többé visszamenni, mert megsejtették azt, ami április 25-én aztán be is következett: hogy a végső csapás ott várható. Szerintem titkon meg is egyeztek, a partizánok kivártak, nem akartak már összecsapást, szilárd meggyőződésük lett, hogy hamarosan történni fog valami; éjszakánként London egyre biztatóbb híreket adott, sűrűsödtek a különleges üzenetek: holnap megint esni fog, Pietro bácsi kenyeret hozott, Diotallevi, te talán hallottad ezeket... Elég az hozzá, hogy valaki valamit nyilván félreértett, a partizánok lejöttek a hegyekből, pedig a fasiszták még nem mentek el, tény, hogy a húgom beszaladt hozzánk innen a teraszról, és jelentette, hogy kint két fiú géppisztollyal fogócskázik. Nem csodálkoztunk, hiszen mind gyerekek voltak még, unalmukban szívesen játszottak a fegyverükkel; ketten egyszer valódi lövöldözést csaptak tréfából, és az egyik lövedék annak az út menti fának a törzsébe fúródott, amelynek a húgom épp nekitámaszkodott. Ő még csak észre sem vette, a szomszédok szóltak nekünk, és mi akkor a lelkére kötöttük, hogy ezentúl fusson el, ha azt látja, hogy valakik géppisztollyal játszanak. Megint jászának, mondta, amint belépett, hogy lássuk, milyen szépen szót fogad. És ekkor hallottuk meg az első sorozatot. Csakhogy az elsőt aztán mindjárt egy második meg egy harmadik is követte, karabélyok durrantak szárazán, géppisztolyok ratatája hangzott fel, majd egy-egy tompább robaj is, talán kézigránaté, és végül a géppuska. Rájöttünk, hogy ez most már nem játék. De nem volt időnk megbeszélni, mert már a saját szavunkat sem hallottuk. Piff-puff, bang, ratatata. Bevágtuk magunkat a mosogató alá, én, a húgom meg a mama. Aztán átkúszott hozzánk Carlo bácsi a folyosón, és azt mondta, hogy a mi oldalunkon veszélyesebb, menjünk át hozzájuk. Át is húzódtunk a másik épületszárnyba, ahol Caterina néni sírtokogott, mert a nagymama elment hazulról...

– Ekkor hasalt kint a nagymama a kukoricásban, két tűz között?...

– Hát ezt meg honnan tudja?

– Maga mesélte hetvenháromban, az után a tüntetés után.

– Ezt nevezem memóriának. Magával jó lesz vigyázni... Igen. De az apám is elvolt. Bent a városközpontban bemenekült egy kapualjba, és nem tudott kijönni, mert az utcát hosszában végig lőtték, a városháza tornyából pedig a teret sópörte géppuskasorozatokkal egy maroknyi fekete brigádos. Ebben a kapualjban húzta meg magát a város fasiszta ex-polgármestere is. Egyszer csak azt mondta, hogy ő most már hazafut, semmi az egész, ott lakik mindjárt a sarkon túl. Megvárta, amíg egy pillanatra csend lesz, akkor nekiiramodott, sikerült is elérnie az utcasarkot, és ott aztán lekaszálta hátulról a toronybeli géppuska. Az apám, aki már az első világháborút is végigcsinálta, ebből minden különösebb indulat nélkül arra a következtetésre jutott, hogy jobb megmaradni a kapualjban.

– Csupa édes emlék ez a hely – jegyezte meg Diotallevi.

– Akár hiszed, akár nem – mondta Belbo –, ezek igenis édes emlékek. És igaziak, más igazi emlékem nincs is.

A többiek nem értették, mire céloz, én megsejtettem – és ma már tudom.

Különösképp akkoriban, amikor már hónapok óta lavírozott az ördögösök hazugságözönében, és évek óta regényes hazugságokba burkolta a csalódottságát, a ***-i napokra úgy emlékezett vissza, mint egy olyan világra, ahol a puszkagolyó az puszkagolyó, vagy eltrafál, vagy nem, és ahol a feleket világosan megkülönbözteti egymástól még a színük is: a vörös, illetve a fekete, vagy a khaki meg a szürkészöld, méghozzá félreérthetetlenül – akkor legalábbis így vélte. Egy hulla, az hulla, hulla, hulla. Nem úgy, mint Ardent ezredes, aki csak eltűnik a bal fenéken. Mesélnem kéne neki talán a szünarkhiáról – gondoltam –, akkortájt javában működött már a dolog. Mert nem volt-e szünarkhikus az ellentétes oldalakon, de egyazon lovagi ideál szerint cselekvő Carlo bácsi és Terzi találkozása? No, de miért fosszam meg Belbót az ő Combray-jétől? Azért voltak édesek ezek az emlékek, mert az általa valaha is megismert egyedüli igazságról szóltak, a kétely csak később kezdődött. Igen ám, de mint már értésemre adta volt, ő még az igazság napjaiban is megmaradt szemlélőnek. Visszaemlékezve azt az időt szemlélte, amelynek során szintén csak szemlélte, hogyan születik a mások emlékezete, a Történelem, az a sok-sok történet, amit mind mások fognak megírni, nem ő.

Vagy mégis volt dicsőséges, döntésem pillanata is? Tudniillik azt mondta:

– És aznap aztán véghezvittem életem hőstettét.

– Te vagy az én John Wayne-em – mondta Lorenza. – Mesélj!

– Á, semmi különös. Miután átmásztunk a nagybácsimékhöz, én a folyosón felálltam, és nem voltam hajlandó elmozdulni onnan. Az ablak a folyosó végén van, senki sem találhat el itt, az első emeleten, mondtam. És úgy éreztem magam, mint a kapitány, aki csak áll a parancsnoki hídon, mint a cövek, és közben jobbra-balra fűtyülnek el mellette a golyók. Aztán Carlo bácsi méregbe gurult, megfogta a grabancomat, és berántott a szobába, én meg bömbölni kezdtem volna, amiért elrontották a játékomat, de ebben a pillanatban három lövés dörrent, üvegcsörömpölést és valami pattanásfélét hallottunk, mintha teniszlabdával szórakoznának odakint a folyosón. Lövedék repült be az ablakon, és egy vízecsőről lepattanva a padlóba fűrődött, pontosan oda, ahol az imént álltam. Ha még mindig kint állok, lábon talál. Talán.

– Jesszusom, de rossz lett volna, ha lebénulsz nekem! – sopánkodott Lorenza.

– Nekem viszont lehet, hogy jól jött volna – mondta Belbo.

Hiszen abban az esetben sem ő választott. Csak hagyta, hogy a bácsikája magával rántsa.

Alig egy óra múlva ismét elmerengett.

– Aztán egyszer csak feljött a lépcsőn Adeline Canepa. Azt mondta, menjünk le a pincébe, ott biztonságosabb. Meséltem, hogy a bácsikámmal ő akkor már évek óta nem állt szóba. De abban a tragikus pillanatban Adelino megint emberi formát öltött, a nagybátyám még kezét is rázott vele. Így hát egy egész óra hosszat odalent kuporogtunk a hordók közt, bent a megszámlálhatatlan szüreték kissé bódító illata, kint a fegyverdörgés. Később a lövések ritkultak, a zajuk egyre tompult. Valaki nyilván meghátrált, de hogy ki, azt még nem tudtuk. Mindaddig, amíg az egyik kisablakon át, amely a fejünk fölött egy gyalogútra nyílt, meg nem ütötte a fülünket valakinek a hangja, aki dialektusban azt kérdezte: „Monssu, i è d'la repubblica bele si?”

– Ez meg mit jelent? – tudakolta Lorenza.

– Nagyjából a következőt: Tisztelt uram, legyen oly szíves elárulni, hogy vannak-e még itt közel s távol olyanok, akik hívei az Olasz Szociális Köztársaságnak? A „köztársaság” annak idején csúnya szónak számított. Partizán volt az illető, és egy járókelőt vagy valaki ablakból kinézőt szólított meg, vagyis az utca megint járható lett, a fasiszták elmentek. Sötétedett. Kisvártatva megérkezett papa is és nagymama is, és elmesélték, milyen kalandban volt részük. Anyám és a nénikém készített valami vacsorát, Carlo bácsi és Adelino Canepa pedig ismét ünnepélyesen hátat fordítottak egymásnak. Egész este hallottunk még lövéseket nagy messziről, a dombok felől. A partizánok a menekülőket üldözték. Győztünk.

Lorenza csókot lehelt a feje búbjára. Belbo elhúzta az orrát. Tudta, hogy bizony mások győztek helyette. Valójában csak egy filmet látott. De azért egy pillanatra, amikor kis híján eltalálta az a visszapattanó lövedék, maga is szereplője lett a filmnek. Épp csak egy icipicit, futólag, mint amikor a *Hellzapoppin*-ban összekeverik a tekerceket, indián lovas fut be egy táncmulatságra, és azt kérdi, merre mentek a többiek, mire valaki azt feleli, hogy „arra”, az indián pedig eltűnik egy másik történetben.

A vízvezetékek csodáiról szóló fejezetnél tartottunk, és Herón *Spiritualiá*-jában egy tizenhatodik századi metszetre bukkantunk: oltárszerűséget ábrázolt, az oltáron pedig valami robotféle – egy elmés gőzszervezet segítségével – trombitát fújt.

– Hogy is volt az azzal a dón Tycho Brahéval vagy kivel, aki trombitálni tanította magát? – kérdeztem megint Belbótól.

– Don Ticónak hívták. Sose jöttem rá, hogy ez valami becenév volt-e vagy az igazi neve. Azóta nem jártam az imaházban. Annak idején is véletlenül vetődtem el oda: mise, hittan, játékok, amiken képecskét lehetett nyerni, rajta a Boldog Domenico Savióval, azzal a gyűrött darócnadrágos kamaszfiúval, aki a szobrokon mindig ott kapaszkodik a dón Bosco szoknyájába, és szemét az égnek fordítja, hogy meg se hallja a disznó vicceket mesélő társait. Kiderült, hogy dón Tico tíz és tizennégy év közötti fiúkból összehozott egy fúvószenekart. A kisebbek klarinéton, pikulán, szopránszaxofonon játszottak, a nagyobbak a bombardont meg a nagydobot cipelték. Egyenruhát viseltek, khakiszín zubbonyt és kék nadrágot meg simlis sapkát. Álomszép volt, köztük akartam lenni én is. Don Tico azt mondta, szükségük van egy baritonkürtösre.

Főlényes pillantással végigmért bennünket, majd tájékoztatásul közölte:

– A baritonkürt olyasmí, mint a tuba, csak sokkal kisebb, leginkább a tenorkürthöz hasonlít. A legbutább hangszer az egész rezesbandában. Menetinduláskor úgy csinál, hogy umpa-umpa-umpapa, aztán a parapapáá-papapáá után rá kezd szaporán, hogy pa-pa-pa-pa-pa... Viszont könnyű játszani rajta, a rézfúvósok családjába tartozik, ugyanúgy, mint a trombita, és a mechanikája is ugyanolyan, mint a trombitaé. A trombitához nagyobb szufla és jó illesztés, Armstrong-féle ajaktyúkszem szükségeltetik. Ha jó az illesztés, kisebb szufla is elég, szép tiszta lesz a hangzás, és nem hallatszik, ahogy fújom a hangszert. A pofazacskókat felfújni egyébként nem szabad, Isten ments, az csak utánzáskor vagy karikatúrákon szokás.

– Na, és a trombita?

– Trombitálni egyedül tanultam meg, nyári délutánokon, amikor senki sem volt az imaházban, és én elbújtam a kis színház nézőterén... De erotikus okaim voltak a trombitatanulásra. Látják ott lenn azt a kis villát, egy kilométernyire az imaháztól? Ott lakott Cecilia a mamájával, aki a szaléziek jótevője volt. Így aztán a nagyobb ünnepeken, körmenet után, a templomudvaron vagy pláne színjátszó-előadások előtt bent a színházteremben, Cecília mindig ott ült a mamájával együtt az első sorban, a díszhelyen, mindjárt a székesegyház prépostja mellett. Na, és ilyenkor a banda először mindig egy *Ünnepre, fel!* című indulót játszott, az indulót pedig a trombiták, az arany és ezüstszínű, szép fényesre pucolt B-trombiták kezdték. A trombitások felálltak, és szólót fújtak. Azután leültek, és a banda rázendített. Nem volt mese, trombitálnom kellett, csak így vétettem észre magam Ceciliával.

– Csak így?... – kérdezte Lorenza ellágyultan.

– Csakis. Egyrészt mert én tizenhárom éves voltam, ő meg tizenhárom és fél, és tizenhárom és fél évesen a lányok már nőnek számítanak, a fiúk viszont kis pisinék. Másrészt egy altszaxofonba, bizonyos Papi nevű fiúba volt szerelmes, akit én amúgy tépett üstökű, rémes alaknak láttam, és le nem vette róla a szemét, miközben buján bégetett az illető, merthogy (én legalábbis így véltem akkor) a szaxofon, ha nem Omette Coleman fújja, hanem a rémes Papi, és ráadásul rezesbandában, állatian obszcén egy hangszer tud lenni, olyan a hangja, mint egy manökennek, aki ivásra és strichelésre adta a fejét.

– Miért, a strichelő manökeneknek milyen a hangjuk? Tudod talán?

– Na, szóval Cecilia azt se tudta, hogy létezem. Esténként, amikor felbaktattam egy hegyi tanyára tejért, persze csodaszép történeteket agyaltam ki: hogy például elrabolják őt a fekete brigádosok, de én megmentem, rohanok, miközben füttyülve süvítenek el a fülem mellett a golyók, és takk, takk, porzik tőlük a tarló, ahogy bevágódnak, és elárulom neki azt, amit nem tudhatott: hogy suba alatt én irányítom az ellenállást szerte Monferratóban, mire ő bevallja, hogy titkon mindig is így remélte, és akkor rám tört a szégyen, mert mintha méz ömlött volna végig az ereimen (esküszöm, nem lett nedvesebb még a fitymám sem, más, jóval rettenetesebb és nagyobb szabású valami volt ez), és hazaérve már mentem is győzni... Azt hiszem, az a bűn, a szerelem és a dicsőség, hogy az ember összekötözött lepedőkön mászik le az SS-kínzóközpont ablakából, a nyakában pedig, ég és föld között, ott csüng a kedves, és a fülebe súgja az embernek, hogy világeletében róla álmódott. A többi csak szex, közösülés, undok fajfenntartás. Elég az hozzá, hogy ha én akkor trombitás leszek, Cecilia többé nem nézhet levegőnek: ragyogva állni fogok, a nyomorult szaxofonos meg ül. A trombita harcias, angyali, apokaliptikus, diadalmas, rohamra hív, a szaxofon hangjára brillantinos hajú külvárosi kis vagányok táncolnak az izzadt csajaikkal összebújva. Megtanultam tehát trombitálni, és megszállottan gyakoroltam mindaddig, míg végül oda nem álltam dón Tico elé, és meg nem kértem, hogy hallgasson meg, és olyan voltam, mint Oscar Levant az első Broadway-meghallgatásán Gene Kellyvel. Don Tico pedig azt mondta: trombitás vagy. Igen ám...

– Juj, de drámai! – lelkengett Lorenza. – Mesélj, ne játssz tovább az idegeinkkel!

– Igen ám, de találnom kellett magam helyett egy bariton kürtöst. Oldd meg, mondta dón Tico. És én megoldottam. Tudnotok kell ugyanis, édes gyermekeim, hogy lakott ***-ban két szájalmas figura, két évvel idősebbek nálam, mégis az osztálytársaim voltak, ennyit a tanulásban tanúsított buzgalmukról. És úgy hívták ezt a két oktalan állatot, hogy Annibale Cantalamessa, illetve Pio Bo. Egy: történelmi.

– Hogy? Mi? – kérdezte Lorenza.

Cinkosan megmagyaráztam neki:

– Salgari, valahányszor valóságos vagy legalábbis szerinte valóságos esetről számol be, mondjuk, arról, hogy a Little Big Horn-i csata után Ülő Bika megeszi Custer tábornok szívét, a történet végén lábjegyzetben közli, hogy azt mondja: „1. Történelmi.”

– Úgy van. És történelmi tény, hogy Annibale Cantalamessát meg Pio Bot úgy hívták, ahogy hívták, és ez még csak hagyján. Naplopók voltak, képregényfüzeteket csórtak az újságosnál, meg töltényhüvelyt olyanoktól, akik szép gyűjteményt szedtek már össze belőle, és rátették a szalámis zsömléjüket a *Kalandok szárazon és vízben* című könyvre, amit az ember karácsonyra kapott, és épp

kölcsönadott nekik. Cantalamessa azt mondta magáról, hogy kommunista, Bo meg azt, hogy fasiszta, mindketten készek lettek volna eladni magukat az ellenségnek egy szál csúzliért, szexuális témájú történeteket meséltek, bizonytalan anatómiai ismeretekről téve tanúbizonyságot, és versenyeztek, hogy melyikük maszturbált nagyobbat előző este. Kaphatók voltak ők mindenre, miért ne lettek volna hát kaphatók a baritonkürt fújdogálására is? Úgy döntöttem, hogy elcsábítom őket. Lelkesen dicsértem a zenészek egyenruháját, elvittem őket a bemutatókra, felhívtam a figyelmüket a Mária leányaira, szerelmi sikerekkel kecsegtetve őket... Bekapták a horgot. Hosszú napokat töltöttem velük a színházteremben, fölszerelkeztem egy hosszú nádpálcával, amilyen a misszionáriusoknak szokott lenni az ájtatos regényfüzet illusztrációk tanúsága szerint, és rákoppintottam vele az ujjukra, ha egy-egy hangot eltévesztettek; a baritonkürtnek csak három billentyűje van, amit mutató-, középső- meg gyűrűsujjal kell nyomogatni, de amúgy minden a jó illesztésen múlik, mint már említettem. No, de elég az hozzá, kedves pajtások, hogy egy szép napon végül is prezentálni tudtam don Ticónak a két baritonkürtöst. Nem mondom, hogy tökéletesek voltak, de első meghallgatásra, hála a hosszú, álmatlan délutánokon át tartó gyakorlásnak, elfogadhatónak bizonyultak. Don Tico bólintott, egyenruhába bújtatta őket, nekem pedig trombitát nyomott a kezembe. Egy hétbe sem teltet, és a segítő Szűz Mária ünnepén, amikor *A kis párizsival* megkezdődött a színházi évad, már én fújtam a leeresztett függöny előtt állva a városi előljáróknak az *Ünnepre, fel!* bevezető taktusait.

– Szuper! – lelkenedett Lorenza, s az arcán meghatott féltékenység hullámozott látványosan végig. – Na, és Cecilia?

– Nem volt ott. Talán beteg lett. Tudom is én? Nem volt ott.

Körbehordozta tekintetét a publikumon, mert most már afféle igricnek – vagy netán udvari bolondnak – érezte magát. Némi hatásszünet után folytatta:

– Két nappal később don Tico hivatott, és közölte velem, hogy Annibale Cantalamessa és Pio Bo tönkretették az egész előadást. Elvették az ütemet, a szünetekkor szórakoztak és piszkálódtak, rosszkor léptek be. „A baritonkürt” – magyarázta nekem don Tico – „a zenekar gerince, ritmus-öntudata, lelke. A zenekar olyan, mint egy nyáj, a hangszerek a bárányok, a zenekarvezető a pásztor, a baritonkürt pedig a báránykákat egybeterelő hű, kurrogó eb. A zenekarvezető mindenekelőtt a baritonkürtre figyel, és ha a baritonkürt követi őt, akkor biztos, hogy a báránykák is követni fogják. Jacopo fiam, nagy áldozatot kell kérnem tőled: térj egyelőre vissza a baritonkürthöz, kettejük mellé harmadiknak. Neked van ritmusérzéked, tartsd őket kordában. Esküszöm, hogy mihelyt összeszedik magukat, visszaveszlek trombitásnak.” Mindent don Ticónak köszönhettem. Igent mondtam. És a következő ünnepen megint felálltak a trombitások, és rázendítettek az *Ünnepre, fel!* bevezetőjére, szemtől szembe Ceciliával, aki ismét ott ült az első sorban. Én meg hátul, a sötétben, baritonkürtös a baritonkürtösök közt. Ami azt a két nyomorultat illeti, ők bizony sohasem szedték össze magukat. Nem lettem újra trombitás. A háború véget ért, visszamentünk a városba, s én sohasem tudtam meg még annyit sem, hogy mi a vezetőneve az én Ceciliámnak.

– Szegény bogaram – sajnálkozott Lorenza, és hátulról átölelte. – Még jó, hogy itt vagyok neked én.

– Azt hittem, te a szaxofont szereted – mondta Belbo. Majd, szinte vissza se

fordulva, kezét csókolt Lorenzának. Azután ismét komolyra fordította a szót: – Folytassuk a munkát. Amit megírni készülünk, az nem az eltűnt idő krónikája, hanem a jövő története.

Este nagy ünneplést csaptunk annak örömére, hogy vége az alkoholtilalomnak. Jacopo szemlátomást kilábolt az elégikus hangulatból, és most összemérte az erejét Diotallevivel. Abszurd gépeket agyaltak ki, de minduntalan rá kellett jönniük, hogy egytől egyig mindet kitalálták már. Éjfélkor ki-ki úgy döntött, hogy ez után a hasznosan töltött nap után ideje kipróbálni, milyen alvás esik a dombtetőn.

Nyugovóra tértem, ódon szobámban az ágynemű most még nyirkosabb volt, mint délelőtt. Jacopo ragaszkodott hozzá, hogy tegyünk az ágyunkba idejében „papot” – ami egy tojásdad drótketrecféleség, parázzsal teli cserépedényt raknak belé, és úgy tolják a takaró alá –, alighanem azért, hogy a falusi élet minden gyönyörűségébe belekóstoljunk. A „pap” azonban olyan, hogy a látens nedvességet nyilvánvalóvá teszi: jólesik a kellemes langymeleg, de a huzat szinte lucskosan tapad az ember testéhez. Semmi baj. Felkapsoltam az éjjeli lámpát: rojtos ernyő, pillesír, ahogy a költő mondja. És újságolvasásba kezdtem, hogy elálmosodjam.

De még legalább egy-két órán át léptek zaja visszhangzott a folyosón, ajtók nyíltak és csukódtak, a legutolsót (én legalábbis több ajtócsapást már nem hallottam) tiszta erőből vágta be valaki. Lorenza Pellegrini zongorázott a Belbo idegein.

Már majdnem elaludtam, amikor meg azt hallom, hogy az enyémet, az én ajtómat kaparásszák. Lehet, hogy állat volt (bár nem láttam a házban se kutyát, se macskát), mégis az az érzésem támadt, hogy ez valami figyelemfelhívás, ajánlat, trükk. Talán Lorenza kaparász, mert tudja, hogy Belbo figyel. Vagy talán mégsem ő. Lorenzára mindaddig úgy tekintettem – legalábbis a magam vonatkozásában –, mint Belbo tulajdonára, ráadásul amióta összekerültem Liával, amúgy is hidegen hagytak a mások bájai. Ha Lorenza kaján, sőt cinkos pillantásokat vetett rám olykor a szerkesztőségben vagy a bárban, mert ugratta Belbót, és szövetségest vagy tanút keresett magának az ugratáshoz, én csak afféle társasági játékot láttam a dologban, és egyébként is, Lorenza Pellegrini képes volt bárkire úgy nézni, mintha az illető szerelmi képességeihez intézne kihívást, ha a maga fura módján is, azt sugallva: „kellesz nekem, de csak azért, hogy megbizonyítsam, mennyire félsz”... Azon az éjszakán, azt a nyiszogást, azt az ajtó lakkján elbicsakló körömmeszt hallva másfajta érzés fogott el: rájöttem, hogy kívánom Lorenzát.

Befúrtam a fejemet a párna alá, és Liára gondoltam. Gyereket akarok csinálni neki, mondtam magamban. És a gyerek kezébe trombitát nyomok azonnal, amint meg tudja fújni.

*A kastélyhoz vezető utat azonban mindkét felől...
különb- s különbözőféle gyümölcsöktől roskadozó fák
szegélyezték, és minden harmadik fán lámpás
függött, mely lámpások világát egy... égszínkéék
ruhás szép szűzleány pompás fátylójára lobbantotta
fel. Oly csodás és lenyűgöző volt e kép, hogy a
kelletlenül hosszasan is elidőztem a láttán.*

**[Johann Valentin Andreae, DIE CHYMISCHE
HOCHZEIT DES CHRISTIAN ROSENCREUTZ,
Strassburg, Zetzner, 1616, 2, p. 219]**

Dél felé Lorenza kijött hozzánk a teraszra, és mosolygva közölte, hogy talált egy isteni vonatot, ami fel egykor indul ***-ból, és egyetlen átszállással még a délután el lehet vele érni Milánót. Hogy kivinnénk-e az állomásra.

Belbo tovább rakosgatta a papírjait, és fel se nézve belőlük, megjegyezte:

– Azt hittem, Agliè téged is vár, sőt, azt hittem, a kirándulást, úgy, ahogy van, kizárólag a te kedvedért szervezte.

– Az ő baja – mondta Lorenza. – Ki visz el?

Belbo fölállt:

– Mindjárt jövök. Aztán két órácskányit maradhatunk még. Lorenza, hoztál táskát?

Nem tudom, szoltak-e aztán még egymáshoz az állomásig. Belbo húsz perc múlva megjött, folytatta a munkát, és még csak nem is utalt az incidensre.

Kettőkor találtunk egy kedélyes kis vendéglőt a piactéren, és az ételek-italok kiválasztása újabb gyerekkori emlékeket juttatott Belbo eszébe. De most úgy beszélt, mintha másvalaki életrajzából idézne. Az előző napi víg mesélhetnékje már odalett. A délután derekán felkerekedtünk, várt bennünket Agliè és Garamond.

Belbo vezetett, délnyugatnak tartottunk, s közben a táj kilométerről kilométerre, fokozatosan átalakult. A *** környéki dombok még így, késő ősszel is, szelíden és meghittén búbosodtak; de ahogy haladtunk, egyre szélesedett a horizont, noha kanyarról kanyarra mind magasabb hegyek tűntek elő, a tetejükön, fellegvár gyanánt, egy-egy falu. A hegyek közt azonban minduntalan kibomlott a szemhatár: a mérhetetlen térség, mint Diotallevi megjegyezte, méltó szavakba foglalván meglátásainkat. Hármasba kellett már kapcsolni, de minden fordulónál tágan tovahullámzó és nagy messze télies ködbe vesző térségek tárultak a szemünk elé. Dünék fodrozta síkföldhöz hasonlított a táj, pedig félig már a hegyek közt jártunk. Mintha egy ügyetlen demiurgosz, mérgében, amiért túl magasak a hegyek, birsalmasajttá préselve őket, akár a tengerig vagy – ki tudja – zordabban és eltökéltebben égnek törő hegyláncok tövéig is elgyüremlő, hepehupás kuli mászt gyúrt volna belőlük.

Megérkeztünk abba a faluba, amelynek főterén, a bárban, randevúnk volt Aglièval és Garamonddal. Agliè, ha bosszúsán is, de zokszó nélkül tudomásul vette, hogy Lorenza nincs velünk.

– A mi igen kitűnő barátánk nem óhajt osztozni másokkal a lényét meghatározó

misztériumokban. Rendkívüli szemérem, ez igen – mondta. S ennyivel el is volt intézve.

Völgyes-lankás vidéken mentünk – elől Garamond Mercedesese, mögötte Belbo Renault-ja – mindaddig, mígnem alkonyattájt meg nem pillantottunk egy magaslaton meredező, fura építményt: sárgára festett, barokk kastélyfeleség volt, alatta pedig – messziről úgy láttam – az évszakkal dacolva viruló, dús lombú fákkal teli teraszok.

A magaslat aljához érve tágas térre jutottunk, a téren sok autó parkolt.

– Megállunk – mondta Agliè –, gyalog megyünk tovább.

Az alkony estébe hajlott. Fényesen ívelt föl előttünk a lobogó fáklyasor szegélyezte kaptató.

Különös, de mindarról, ami ettől fogva késő éjjelig történt, egyszerre élesek és elmosódottak az emlékeim. Eszembe jutottak tegnapelőtt este a periszkópban, és úgy éreztem, hogy valami hasonlót élek át megint. Tessék, mondtam magamban, most itt vagy ebben a természetellenes helyzetben, avítt deszkák lenge penészillatától kábán, rosszat sejtve, hogy sírverem ez vagy edény, amelyben valami átalakul valamivé. Ha csak a fejedet kidugnád, azt látnád, hogy a nappal oly mozdulatlanak tetsző tárgyak most varázsfüst-gomolygásban, eleusziszi árnyakként imbolyognak. Így volt ez a kastélybeli estén is: a fények, a fölfelé vezető út meglepetései, a fülemben csengő szavak, később pedig nyilván a tömjénillatok is, azt az érzést keltették bennem, hogy álmodom, de rendhagyó módon, ahogy az szokott, aki mindjárt fölébred, mert azt álmodja, hogy álmodik.

Semmire sem volna szabad emlékezmem. Mégis emlékszem mindenre, de úgy, mintha az egészet nem is én éltem volna át, hanem valaki más mesélte volna el nekem.

Nem tudom, hogy mindaz, amiről homálylón élénk emlékeim szólnak, csakugyan megtörtént-e, vagy csak szerettem volna, bárcsak megtörténnék, de biztos, hogy a Terv azon az estén öltött formát az elménkben, mint akarat, hogy formája legyen, akármilyen, ama formátlan élménynek, fantáziáit valóságá alakítva át egy valaki szerint valóságos fantáziát.

– Rituális út – magyarázta Agliè, ahogy elindultunk fölfelé. – Ezek itt függőkertek, ugyanolyanok vagy majdnem, amilyeneket Salomon de Caus a heidelbergi kastélypark, vagyis hát V. Frigyes választófejedelem számára tervezett a rózsakeresztesek nagy évszázadában. A fény meglehetősen gyér, de ennek így kell lennie, mert jobb megsejteni, mint látni. Vendéglátónk nem hüen, hanem szűkebb helyre összpontosítva valósította meg Salomon de Caus tervét. A heidelbergi park a makrokozmoszt, utánczója viszont már csak a park mikrokozmoszát utánozta. Nézzék csak azt a műszikla barlangot... Mutató, kétségkívül. De Caus azonban Michael Maier *Atalanta Fugiens*-ének azt az emblémáját vette mintául, amely szerint a korall a bölcsek köve. De Caus tudta, hogy a kertek formája által hatni lehet a csillagokra, mert vannak olyan jegyek, amelyek bizonyos együttállásokban a világegyetem harmóniáját jelenítik meg...

– Elbűvölő – mondta Garamond. – De hogyan tud hatni egy kert a csillagokra?

– Bizonyos jelek húznak egymáshoz, szemlélik és átkarolják egymást, és szeretetre késztetnek. És nincs biztos, végleges formájuk, nem szabad, hogy legyen. Indulata vagy szellemének lendülete szerint mindegyikük bizonyos erőket próbálgat, úgy, mint az egyiptomiak hieroglifái. Köztünk és az isteni lények közt csakis jelképek, figurák,

karakterek és ceremóniák révén jöhet létre kapcsolat. Ugyanezért van az, hogy az istenségek álmok és enigmák útján szólnak hozzánk, így van ez ezekkel a kertekkel is. Ennek a terasznak minden aspektusa az alkímia művészetének egy-egy titkát jeleníti meg, de sajnos, mi ezeket már nem tudjuk leolvasni, és a vendéglátónk sem képes rá. Különös odaadaással viselthet az illető a titkok iránt, nemde, ha egyszer az évek hosszú során át összegyűjtött vagyónát mind olyan ideogrammok rajzolására költi, amelyeknek a jelentését maga sem ismeri már.

Mentünk fölfelé, és a kertek alakja teraszról teraszra változott. Némelyiküknek labirintusformája volt, mások egy-egy emblémát formáztak, de a teraszok mintáját mindig csak a főntebb következő teraszokról lehetett fölfedezni. Korona meg mindenféle egyéb szimmetriák rajzára láttam rá, csupa olyasmire, amit akkor, amikor végigmentem rajta, még nem vehettem észre, vagy legalábbis nem tudtam kiszilabizálni. Az ösvényeket járónak mindegyik szint mutatott valamiféle perspektivikus képet, de egy szinttel följebbről nézve már új, esetleg épp ellenkező jelentésű hatást keltett – vagyis e lépcsőnek minden egyes foka két különböző nyelven beszélt egyazon pillanatban.

Apró építményeket vettünk észre fölfelé menet. Boltívféleség alatt falloszserű szökőkutat delfinre lépő Neptunnal, asszírforma oszlopos kaput és egy bizonytalan alakú diadalívvet, melyen mintha három- és sokszögek halmozódtak volna egymásra, a csúcson egy-egy állat – jávorszarvas, majom, oroszlán – szobrával...

– Elárul mindez valamit? – kérdezte Garamond.

– Hogyne! Olvassa csak el Picinelli *Mundus Symbolicus*-át, melynek gondolatait Alciato oly páratlan prófétai hévvel előlegezte meg annak idején. Az egész kert úgy olvasható, mint valami könyv vagy varázsige, ami egyébként ugyanaz. Ha értené, mit mond a kert, elismételhetné halkan a szavait, s akkor irányítani tudna általuk egyet a szublunáris világon ható számtalan erők közül. A kert a mindenségen uralkodás eszköze.

Mutatott egy barlangot. Egymásba fonódó algák és tengeriállat-héjak, nem tudom, valódiak vagy gipszből, kőből valók-e... Egy najádot láttunk benne bikaháton, a bikának a Biblia nagy halát idéző, pikkelyes farka volt, és a víz egy kagylóból zubogott rá, amelyet mint amforát tartott egy triton a kezében.

– Szeretném, ha felfognák, milyen mélyebb jelentése van ennek az egyébként banális hidraulikai játéknak. De Caus jól tudta, hogy ha egy vízzel megtöltött edénynek becsukjuk a tetejét, hiába ütünk lyukat az alján, nem jön ki belőle a víz. Ha viszont felül is csinálunk egy lyukat, akkor a víz szépen kifolyik vagy kicsöpög.

– Hát persze – mondtam. – Utóbbi esetben fentről beáramlik a levegő, és lenyomja a vizet.

– Jellemző szcientista magyarázat, összekeveri az okot az okozattal és viszont. Ne azon tanakodjék, miért folyik ki a víz a második esetben. Azon tanakodjék inkább, hogy miért nem hajlandó kifolyni az elsőben.

– Na, miért nem? – kérdezte kíváncsian Garamond.

– Mert ha kifolyna, akkor az edényben űr maradna, és a természet iszonyodik az űrtől. Nequaquam vacui, mondták a rózsakeresztesek, de a modern tudomány már elfelejtette ezt az elvet.

– Meggyőző – mondta Garamond. – Casaubonkám, aztán jöjjenek ám elő ezek a

dolgok a mi csodálatos fémtörténetünkben! Azt ne mondja nekem, hogy a víz nem fém. Fantázia kérdése az egész.

– Bocsásson meg – fordult Belbo Aglièhoz –, de ön *post hoc ergo ante hoc* alapon érvel. Valamit, ami korábban történt, olyasmi okoz, ami később történik.

– Nem szabad lineáris egymásutániságokban gondolkodni. Az ilyen szökökutak víze nem így okoskodik. Nem, a természet nem vesz tudomást az időről. Az időt a Nyugat találta ki.

Más meghívottakkal is találkoztunk fölfelé menet. Némelyikük láttán Belbo oldalba bökte Diotallevit, aki félhangosan megjegyezte ilyenkor:

– Aha. Facies hermetica.

E hermetikus ábrázatú zárándokok közt pillantottam meg, kissé külön a többiektől, az elnéző szigorba rándult mosolyú Salon urat. Rámosolyogtam, visszamosolygott.

– Ismeri Salont? – kérdezte tőlem Agliè.

– Ismeri Salont? – kérdeztem vissza. – Én egy házban lakom vele. Mi a véleménye róla?

– Alig ismerem. Néhány szavahihető barátom szerint rendőrspicli.

Szóval ezért tudott Salon a Garamondról és Ardentiről. Milyen kapcsolat lehet közte és De Angelis között? Agliètól azonban csak annyit kérdeztem:

– Mit keres egy rendőrspicli egy ilyen rendezvényen?

– A rendőrspiclik – felelte Agliè – mindenhová elmennek. Ők bármilyen élményből képesek titkos értesülést gyártani. A rendőrségnél az ember annál többre viszi, minél több dolgot tud ténylegesen vagy színleg. Hogy igazak-e ezek a dolgok, az nem fontos. Az a fontos, és ezt véssé az eszébe, hogy titka legyen az embernek.

– De miért hívják meg ide ezt a Salont?

– Kedves barátom – válaszolta Agliè –, valószínűleg azért, mert vendéglátónk tartja magát az igazi tudás eszméjének azon aranyszabályához, mely szerint bárminemű tévedés az igazság félreismert hordozója lehet. Az igazi ezoterikus gondolkodás nem fél az ellentétéktől.

– Vagyis ön szerint végső soron mindenki egyetért itt mindenkivel?

– *Quod ubique, quod ab omnibus et quod semper.*³⁵ A beavatottság egy bizonyos örök filozófia felfedezése.

Filozofálgatás közben felértünk a legfelső teraszra, és ráfordultunk arra az útra, mely egy nagy kerten át a kastélyszerű villa bejáratához vezetett. Egy oszlopra erősített, nagyobb méretű fáklya fényénél arany csillaggal hintett kék ruhás lányt pillantottunk meg, a kezében olyasféle trombita, amilyeneket hírnökök szoktak megfujni az operában. Mint valami krep-papírszárnyú angyalos misztériumjátékban, két nagy fehér szárnya volt, és a szárnyait pötttyel megjelölt közepű mandulaforma alakzatok díszítették, némi jóakarattal megannyi szemnek is nézhette volna ezeket az ember.

Észrevettük Camestres professzort, a kiadónkba látogató legelső ördögösök egyikét, az Ordo Templi Orientis ellenfelét. Nehezen ismertük fel, mert nekünk

³⁵ Amit mindenütt, amit mindenki és amit mindig [hittek az emberek, az a legnagyobb mértékben hihetőnek tekintendő]. (Axióma az egyházzól; a hermetikus filozófiára is vonatkoztatva id. Dom A. – J. Pernety, *Fables Egyptiennes et Grecques*, Paris, 1758, vol. 1. p. 11)

különösnek tetsző, bár Agliè szerint az alkalomhoz nagyon is illő öltözéket viselt: mellkasát elől-hátul keresztvező vörös szalaggal övezett, fehér vászonklepetust és fura, barokkos kalpagot, melybe négy szál piros rózsza volt tűzve. A trombitás lány előtt térdre hullott, és mondott valamit.

– Nahát – dörmögte Garamond –, több dolgok vannak földön és egén...

Díszes kapun léptünk be, a bélietív alakjai engem temetői giccsfigurákra emlékeztettek. Legfölül, bonyolult neoklasszikus allegória fölött kőbe vésett szavak: CONDOLEO ET CONGRATULOR.³⁶

Odabent izgatott sokadalom, egy büféasztal körül nyüzsögtek a meghívottak a tágas hallban, melyből két lépcsősor vezetett az emeletekre. Más ismerős arcokat is fölfedeztem, többek közt a Bramantiét, és – meglepetésemre – De Gubernatis kormányfőtanácsos úrét is, akit, mint ÖFSZ-t, Garamond már kizsákmányolt, de a remekműve bezúzásának szörnyű eshetőségével, úgy látszik, még nem szembesített, a kormányfőtanácsos úr ugyanis roppant alázatosan és tiszteletudóan köszöntötte a főnökömet. Agliè üdvözlésére megszállott tekintetű, kicsi emberke lépett elő. Összetéveszthetetlen francia kiejtése alapján ráismertünk arra a Pierre-re, aki – mint annak idején, Agliè dolgozószobájának a bőrfüggönyén keresztül hallhattuk – boszorkánysággal vádolta volt Bramantit.

Odamentem a büféasztalhoz. Korsók sorakoztak rajta, a korsókban színes folyadékok, de hogy mifélék, azt nem tudtam megállapítani. Töltöttem magamnak valami sárga, borszerű italt, nem is volt rossz, az íze régi rózsalikőrére emlékeztetett, de alkoholt mindenesetre tartalmazott. Talán tetek belé valamit: szédülés fogott el. Hermetikus ábrázatok gyűltek körém, nyugalmazott prefektusok szigorú arcaival vegyesen, beszélgetésfoszlányok ütötték meg a fületem...

– ...Az első stádiumban azt kellene elérned, hogy más elmével tudj kommunikálni, azután azt, hogy gondolatokat és képeket vetíts más lényekbe, hogy a különféle helyeket érzelmi állapotokkal telítsd, hogy befolyásod alá vond az állatok birodalmát. A harmadik szakaszban megpróbálsz kivetíteni egy hasonmásodat a tér tetszőleges pontjára: ez a bilokáció, mint a jógiknál, egyszerre több különböző alakban kéne megjelenned. Utána a növényi esszenciák érzék fölötti felismerésén a sor. Végül megkísérelted a disszociációt, ami azt jelenti, hogy kikezded a test tellurikus összetételét, az egyik helyen felbomlasz, a másikon újra megjelenesz, még hozzá teljes testi mívoltodban, és nem csak mint hasonmás. Az utolsó stádium: a fizikai élet meghosszabbítása...

– Nem a halhatatlanság?...

– Még nem azonnal.

– Na, és te?

– Kell hozzá némi összpontosítás. Nem tagadom, hogy fárasztó a dolog. Tudod, elmúltam már húszéves...

Visszataláltam a saját csoportomhoz. Fehér falú, csupa lekerekített szögletű szobába léptek be éppen. Hátul, mint valami viaszbáb-múzeumban – bár aznap este inkább a róói

³⁶ Együttérzek és gratulálok.

umbanda-temploban látott oltár képe villant az eszembe –, két csaknem természetes nagyságú szobor: viaszból készültek, és valami csillogó anyagba voltak öltöztetve, amelyet mintha a legócskább jelmeztárból kotortak volna elő. Trónon ülő dáma volt az egyik, patyolat- (vagy majdnem patyolat-) fehér, aranyflitteres ruhában. A feje fölött bizonytalan formájú kis szerzetek függtek zsinóron, megannyi lencsibaba. Az egyik sarokban egy hangszóróból messzi harsonaszó áradt, ez már minőségi dolog volt, valami Gabrieli-darab talán, a hanghatás mindenestre biztosabb ízlésről tanúskodott, mint a látvány. Jobbra egy másik nőalak, kárminpiros selyemruhában, a derekán fehér öv, a fején babérkoszorú, a kezében pedig aranyozott mérleg. Agliè sorra megmagyarázta nekünk, hogy mi mire utal, de hazudnék, ha azt mondanám, hogy túlzottan figyeltem rá. Inkább az érdekelt, hogy milyen áhítatos és megfeszített képpel járul sok vendég a szobrok elé.

– Semmiben sem különböznek azoktól, akik búcsújáráhelyeket keresnek fel, hogy megnézzék a Fekete Madonnát az ezüstszívekkel teliaggatott, hímezett palástjában – jegyeztem meg Belbónak. – Ők talán azt gondolják, hogy a hús-vér Szűzanyával van dolguk? Nem, de nem gondolják az ellenkezőjét sem. Élvezik a hasonlóságot, és a látványosságot látomásnak, a látomást pedig valóságnak érzik.

– Igen – mondta erre Belbo –, de nem az a kérdés, hogy ezek itt jobbak vagy rosszabbak-e azoknál, akik búcsúba járnak. Én azon tanakodtam, hogy végül is kik vagyunk mi. Mi, akiknek Hamlet valóságosabb személy, mint a házmasterünk. Van-e jogom ítélkezni felettük, amikor én meg Bovarynét hajkurászom, hogy jelenetet rendezek neki?

Diotallevi csak csóválta a fejét, és halkán odaszólt nekem, hogy isteni dolgokról nem volna szabad képmást csinálni, és hogy a képekben mindig az aranyborjú jelenik meg. De azért jól szórakozott.

Annak okéért az alkímia szűzies utcanő: számos a szeretője, de valamennyiöknek csalódást okoz, és egyőjüket sem részleteti az ölelésében. Az ostobából eszelőst, a gazdagból nyomorultat, a filozófusból bugyutát, a megsaltból pedig nagyszájú csalót csinál...

[Trithemius, ANNALIUM HIRSAUGENSIMUM, Tomus II, Sankt Gallen, 1690, 141]

A teremre hirtelen félhomály borult, a falak pedig világitani kezdtek. Ekkor vettem észre, hogy háromnegyed részt egy félkör alakú vetítívászon borul rájuk, s a vásznon most képek jelentek meg. Mihelyt pedig megjelentek, az is a szemembe ötlött, hogy a mennyezet és a padló részben fényvisszaverő anyagból készült, és az otrombaságuk miatt az ímént oly meghökkenítő tárgyak némelyike – mint például a flitterek, egy pajzs, néhány rézkupa – is visszaverik a fényt. Akváriumszerű közegbe merültünk, melyben a képek megsokszorozódtak, széttöredeztek, elkeveredtek a jelenlévők árnyaival, a padló tükrözte a mennyezetet, a mennyezet a padlót, és mindkettő a falakon megjelenő alakokat. A zenével együtt könnyű illatok, eleinte indiai füstölőkből származó, majd bizonytalanabb, olykor kellemetlen szagok is terjengtek a teremben.

A félhomály először vaksötétbe fordult, majd ragacsos bugyborékolás, lávafortyogás zajainak közepette egy kráter mélyén találtuk magunkat, ahol nyúlos, sötét matéria rángott sárga és kékes lángok vibráló fényénél.

Sűrű, ragacsos víz gőzölgött el a magasba, majd csapódott le harmat vagy eső gyanánt ismét és ismét, rothadó humusz- és penészillat kavargott. Síri léggel, Tartarossal, alvilággal telt meg a tudóm, mérgeg permetezett rám, trágyarögök, televény, szénpor, szar, havi vér, füst, ólom, ganaj, sár, heg, hab, kátrány közt, feketébb feketén, mint a feketeség, mely most kivilágosodott, láthatóvá téve két csúszómaszt – egy kékeset meg egy pirosast –, amint párzásformán, egymás farkába harapva, egyetlen gyűrűvé válva, egyesülnek.

Míntha túl sok szeszt ittam volna, nem láttam már a társaimat, eltűntek a félhomályban, a mellém sikló figurákat nem ismertem föl, elbomló, elfolyó árnyalakoknak rémlettek mind... Hirtelen azt éreztem, hogy valaki kézen fog. Tudom, hogy ez nem volt igaz, és mégis, akkor ott nem mertem hátrafordulni, nehogy kiderüljön. De meglegyintett Lorenza illata, és csak ekkor jöttem rá, mennyire kívánom. Csak Lorenza lehetett az. Visszajött, hogy folytassa azt az előző éjszaka félbehagyott, ajtókaparászós, körömkocogós dialógust. Míntha kén és higany egyesült volna nedves langymeleggé, hogy lüktetni kezdett tőle a lágyékom szép szelíden, nem vadul.

Vártam a Rebist, az androgün fiút, a bölcsek sóját, a Fehér Mű megkoronázását.

Úgy rémlett, mindent tudok. Talán az utóbbi hónapok olvasmányai jutottak eszembe, talán Lorenza adta át nekem, amit tudott, a keze érintése által: éreztem is, hogy nyirkos lesz kissé a tenyere.

És azon kaptam magam, hogy réges-régi neveket mormolok, melyeket – ezt biztosan tudtam – a Fehér Bölcsektől kapott, de én – talán – Lorenzát szólongattam általuk remegve, nem is tudom, vagy talán csak amolyan engesztelő litániaképpen motyogtam őket magam elé: Agnus immaculatus, Aibathest, Alborach, Aqua benedicta,

Mercurium purificatum, Auripigment, Azoch, Baurach, Cambar, Caspa, Cerussa, Cera, Claire de lune, Comerisson, Elektrum, Eleven Olaj, Esthajnalcsillag, Eufrátesz, Éva, Fada, Favonius, Fundamentum Artis, Givinis drágaköve, Gyémánt, Gyermekhúgy, Nárcisz, Liliom, Hermafrodita, Hae, Hülé, Hüposztaszisz, Lapis Unica, Keselyű, Legumen, Mater, Phlegma, Pont, Radix, Szűztej, Természet Sója, Tojás, Terra foliata, Tevos, Tincar, Vapor, Ventus, Virago, Vitrum Pharaonis, Zefír, Zibach, Ziva, Placenta, Menstruum, Servus fugitivus, Manus sinistra, Sperma Metallorum, Spiritus, Sulfur unctuosum...

A szuroksötét most elszürkült, fekete nap bukott egy sziklák és kiszáradt fák rajzolta szemhatár mögé. Majd vakító fény lobbant, sziporkázó képek sorjáztaak elő, és kaleidoszkóphatást keltve keresztbe-kasul tükrözödték. Liturgikussá, templomiassá lettek az illatok, megfájdult a fejem, nyomást éreztem a homlokomon, arany kárpitozása, pompás terem ötlött a szemembe, egy esküvő, talán, fejedelmi vőlegénnyel és fehér ruhás menyasszonnyal, és öreg király meg királyné trónolt, mellettük pedig egy katona és egy másik király, sötét bőrű. A király mellett apró oltár, az oltáron egy fekete bársonyba kötött könyv és egy elefántcsont kandeláberes gyertya. A kandeláber mellett körbe-körbe forgó glóbusz és egy óra, az órán vérszínű folyadékot csorgató kicsi kristályszökőkút. A szökőkút fölött talán egy koponya, fehér kígyó tekergődzik a szemüregében...

Lorenza szavakat lehelte a fülemben. De a hangját nem hallottam.

A kígyó valami szomorú, lassú zenére vonaglott. Az agg uralkodók most fekete ruhát viseltek, és hat letakart koporsó sorakozott előttük. Mély trombitaszó harsant tompán, és megjelent egy fekete csuklyás ember. Szertartás kezdődött, ünnepélyesen, mintha lassított film peregne, fájdalmas örömmel, szelíd főhajtással fogadta a király. Aztán a csuklyás kezében bárd lendült, pengeív, és ingaként suhintott, s a suhintást megsokszorozták a tükörfelületek, minden egyes tükörfelületen minden egyes tükörfelület, ezernyi fej gurult, és ettől fogva úgy sorjáztaak már a képek, hogy nem tudtam követni, mi történik. Azt hiszem, lassanként valamennyi szereplő, a sötét bőrű király is, lefejeztetett és a koporsókba került, azután pedig tenger- vagy tóparttá változott át a terem, és hat kivilágított vitorlást láttunk kikötni, fedélzetükön a ravatalokkal, víznek tükrén távolodtak, éjszakába tűntek a vitorlások, mindeközben már vágni lehetett a sűrű füstölőillatot, megijedtem, hátha én is el vagyok ítélve, „az esküvő, az esküvő”, mormolták sokan körülöttem...

Lorenza elveszett, és én csak most fordultam hátra, hogy megkeressem őt az árnyak közt.

A terem most kriptává, pompázatos sírkamrává lett, a mennyezetét roppant méretű karbunkuluskó világította meg.

Szüzi ruhájú nők gyűltek minden sarokból egy emeletes üst, oszlopos köföldszintű, kohóforma kis vár köré, melynek két oldalsó tornya két, tojásdad gömbben, a harmadik, középső tornya pedig szökőkútfélében végződött...

A vár földszintjén ott heverték holtan a lenyakazottak. Egy asszony lábát hozott, a lábából gömbölyded tárgyat vett elő, elhelyezte a középső torony egyik bolthajtásába, mire a toronytetőn a kút azonnal felbuzgott. Épp hogy fel tudtam még ismerni azt a tárgyat, a szerencsen feje volt, és hasábfaként égett most már, felforralva a kút vizét. Gőzgomolygás, fűjtetés, bugyborékolás...

Lorenza most a tenyerébe fogta, cirógatta a tarkómat, úgy, ahogy Jacopót cirógatta

lopva a kocsiban. Az asszony aranygömböt hozott be, kinyitott egy csapot az alsó szint kohószájánál, és piros, sűrű folyadékot csorgatott a gömbbe. A gömböt ezután felnyitották, és már nem a piros folyadék volt benne, hanem egy szép nagy, hófehér tojás. Fogták az asszonyok, és a földre helyezték, s egy sárga homokkupacban nyugodott a tojás, mígnem egyszer csak fölrepedt, és kibújt belőle egy madárfióka: esetlen volt még és csupa vér. De megitták a lenyakazottak vérével, és ettől mindjárt növekedésnek indult, és szép és ragyogó lett a szemünk láttára.

Most pedig lefejezték a madarat, és egy kicsiny oltáron elhamvasztottak. A hamuból egyesek masszát gyúrtak, a masszát két formába töltötték, majd kemencébe tették, hogy megsüljön, csöveken át fújva a kemence tüzet. Végezetül kinyitották a formákat, és két halvány, lenge, szinte áttetsző teremtmény, egy fiú meg egy lányka alig négyarasznyi, elevenül lágy és hús-vér, de még üveges, kristálykő-szemű alakja tűnt elő. Párnára fektették őket, s egy öregember vért cseppentett a szájukba...

További nők érkeztek, a kezükben arany harsona, a fejükön zöld koszorú, és adtak egy koszorút az aggastyánnak, az meg a koszorút a két teremtmény szájához tartotta, miközben azok még félig növényi ernyedtségben, félig állati-édes álomban lebegtek, és nekifogott, hogy a testükbe lelket leheljen... A terem fényárba borult, a fényből félhomály, majd narancsszín villámok szaggatta sötétség lett, arra föl pedig roppant hajnal hasadt, miközben trombita harsant élesen, és lett rubinragyogás, elviselhetetlen. És ekkor megint elveszett Lorenza, és tudtam, hogy soha többé nem lelem már. Lángolón felvörösölt minden, majd lassan ellobbant, indigó- és violaszínné sötétült ez a pír, és kihuny a fény a vásznon. Elviselhetetlenné vált a homlokomat feszítő fájdalom.

– Mysterium Magnum – szólalt meg most mellettem Agliè fennhangon és nyugodtan. – Az új ember újjászületik a halál és szenvedés révén. Jól meg volt csinálva, ez tény, bár a fázisok pontosságának talán ártott a sok allegorizálás. Önök itt egy előadást láttak, ez magától értetődő, de az előadás egy bizonyos Valamiről szólt. És a mi vendéglátónk azt állítja, hogy ezt a Valamit ő igenis létrehozta. Jöjjenek, nézzük meg a beteljesített csodát.

És ha születnek effajta szörnyek, azt kell gondolnunk róluk, hogy a természet művei, még ha különbözni látszanak is az embertől.

[Paracelsus, DE HOMUNCULIS, in *Operum Volumen Secundum, Genevae, De Tourmes, 1658. p. 475*]

Kivezetett bennünket a kertbe, s én máris jobban éreztem magam. Nem mertem megkérdezni a többiektől, hogy Lorenza csakugyan visszajött-e. Álmodtam. De néhány lépés után bementünk egy üvegházba, és a fullasztó hőség megint elkábított. A többnyire trópusi növények közt hat körte – vagy könnyecsepp – alakú, hermetikusan lepecsételt, halványkék folyadékkal teli lombik állt. Az edényekben egy-egy nagyjából húscentis lényecske libegett: felismertük az ősz hajú királyt, a királynét, a szerecsent, a katonát és a kék, illetve rózsaszín babérkoszorús gyermekpárt... Kecses úszómozdulatokat végeztek, mint akik elemükben vannak.

Nehezen lehetett megállapítani, hogy műanyag-, netán viaszmodellek vagy eleven lények-e, már csak azért is, mert a folyadék enyhén zavaros volt, s ezért nem látszott tisztán, hogy vajon optikai hatás vagy valóság-e a testüket éltető finom zihálás.

– Úgy látom, napról napra növekszenek – mondta Agliè. – Az üvegcséket minden reggel beássák egy kupacnyi friss, tehát meleg lótrágyába, így gondoskodva a növekedésükhöz szükséges hőmérsékletről. Ezért olvasható némely Paracelsus-receptekben, hogy homunculust lóhas-melegben kell tenyészteni. Házigazdánk azt állítja, hogy szólni szoktak hozzá ezek a homunculusok, titkokat közölnek vele, jósolnak neki, az egyik a Salamon Templomának igazi méreteit árulja el, a másik meg azt, hogy miképpen kell démonokat üzni... Az igazat megvallva, én még sosem hallottam beszélni őket.

Mozgékony arcuk volt. A király gyöngéden nézte a királynőt, és nagyon szelíd volt a tekintete.

– Házigazdánk azt állítja, hogy egyik reggel kint találta a kék fiút, ki tudja, hogyan szökött ki a börtönéből, épp fel akarta nyitni a barátnéját rejtő lombikot... De nem a saját elemében volt, küszködve lélegzett, és az utolsó pillanatban mentették meg azzal, hogy visszatették a levébe.

– Rémes – sópánkodott Diotallevi. – Én akkor inkább le is mondanék róluk. Lombikkal járkalni, meg lótrágyát keresni, bárhová megy az ember... És nyáron kire hagynám őket? A házmesterre?

– De az is lehet – vélekedett Agliè –, hogy ezek csak ludionok, Descartes-ördögöcskék. Vagy automaták.

– Ördög és pokol! – mondta Garamond. – Ön egy új mindenséget tár itt föl előttem, Agliè doktor. Nagyobb alázat kéretük, barátaim! Több dolgok vannak földön és égen... Na, de hát: à la guerre comme à la guerre...

Garamond egyszerűen el volt ragadtatva. Diotallevi váltig kíváncsi-cinikus arcot vágott, Belbo arca semmiféle érzelemről nem tanúskodott.

Tiszta vizet akartam önteni a pohárba, és azt mondtam neki:

– Kár, hogy Lorenza nem jött el, biztos élvezte volna.

– Hát igen – mondta Belbo szórakozottan.

Lorenza nem jött el. Én meg úgy jártam, mint Amparo Rióban. Rosszul voltam. Kifosztva éreztem magam. Agogó-t nem kaptam.

Sarkon fordultam, visszamentem a házba, a tömegben átfurakodva a büféasztalhoz férkőztem innivalóért, és féltem, hátha bájital van a pohárban. Kerestem egy mosdót, hogy megnedvesítsem a homlokomat meg a tarkómat. Sikerült, megkönnyebbültem. De a mosdóból kilépve a szemembe ötlött egy csigalépcső, kíváncsi lettem, és nem tudtam ellenállni az újabb, kalandos kísértésnek. Lehet, hogy bár azt hittem, észhez tértem, Lorenzát kerestem még mindig.

Szegény bolond! Csakugyan ethinnéd a te együgyűségemben, hogy nyíltan fölfedjük előtted a titkok legnagyobbikát és legfontosabbikát? Hidd meg: aki szokványosan és szó szerint próbálná magyarázni a Hermetikus Bölcsék által írtakat, az egykettőre olyan labirintus útvesztőjében találja magát, amelyből nem menekülhet, és nem lesz Ariadné-fonala, hogy kisegítse onnan.

[Artephius]

Egy gyéren megvilágított, a park szökőkútjait idéző műszikla falú, föld alatti teremben találtam magam. Az egyik sarokban a szemembe ötlött egy fali akna tölcséréhez hasonlatos nyílás, és már messziről meghallottam, hogy hangok szűrődnek ki rajta. Ahogy közelebb léptem, a hangok mind kivehetőbbekké váltak, mígnem végül már a mondatokat is megérttem, mintha csak mellettem beszélne valaki. Fülélnyílás, Dionüsziosz-fül!

A csó vége nyilván az egyik fenti teremben volt, és közvetítette mindazok szavait, akik elébe kerültek.

– Nagyságos asszonyom, hadd áruljam el kegyednek azt, amit még soha senkinek nem árultam el. Fáradt vagyok... Dolgoztam cinóberrel és higannyal, szublimáltam szeszeket, fermentumokat, vas- meg acélsókat és -üledékeket, és nem találtam meg a Követ. Aztán készítettem választóvizet, edzővizet, égő vizet, de az eredmény mindig ugyanaz lett. Használtam tojáshejat, ként, vitriolt, arzént, szalmiákot, üvegsót, alkálisót, konyhasót, kósót, salétromot, lúgkövet, attinkársót, borkósót, alembrotsót; de nem érdemes velük bíbelődni, higgye el nekem. Kerülje a tökéletlen vörösfémeket, mert csalódni fog, ahogy csalódtam én is. Próbálkoztam mindennel: vérrel, hajjal, Saturnus lelkével, markazitokkal, aes ustummal, Mars-sáfránnyal, vasforgáccsal és vasüledékkel, lithargyrummal, antimonnal, de hiába. Használtam tejet, bort, tejoltót, hullócsillag-spermát, fecskefüvet, méhlepényt, fémeket higanyoztam és kristályosítottam, még hamuban is kotorásztam... Végül...

– Végül?

– Az igazság a legkényesebb dolog a világon. A szíve szakad belé az embernek, ha kimondja...

– Elég, elég, maga felizgat engem...

– Csak magának merem bevallani a titkomat. Én nem származom semmiféle korból és semmiféle helyről. Én időn és téren kívül élem a magam öröklétét. Vannak emberek, akiknek nincsenek többé őrangyalaik: én közéjük tartozom...

– De miért hozott engem ide?

Más hang:

– Na, mi van, kedves Balsamo, még mindig halhatatlanosdit játszunk?

– Marha! A halhatatlanság nem játék. A halhatatlanság tény.

Eluntam ezt a cseverészést, és már menni akartam, amikor Salonra lettem figyelmes. Fojtott, feszült volt a hangja, úgy tetszett, mintha erőnek erejével tartana vissza valakit.

Pierre hangját ismertem fel.

– Ugyan már – mondta Salon –, ne akarja bemesélni nekem, hogy maga is e miatt az alkimista bohóckodás miatt van itt. Vagy hogy egy kis kerti levegőzésre jött. Tudja-e, hogy Heidelberg után de Caus eleget tett a francia király felkérésének, hogy tisztítsa meg Párizst?

– Les façades?

– Nem Malraux-ról beszélek. Azt gyanítom, hogy inkább a csatornákról volt szó. Fura, mi? Ez az úr szimbolikus narancsligeteket és gyümölcsöskerteket agyalt ki császárok számára, de igazából Párizs alagútjai érdekelték. Az idő tájt még nem létezett Párizsban igazi csatornahálózat, a nyitott árkok csukottakkal váltakoztak, azokról pedig nagyon keveset lehetett tudni. A rómaiak a köztársasági kortól kezdve mindent tudtak az ő Cloaca Maximájukról, ezeröttszáz évvel később a párizsiaknak viszont fogalmuk sincs róla, hogy mi van a föld alatt. De Caus épp azért fogadja el a király meghívását, mert többet szeretne tudni. Mit akar tudni? De Caus után Colbert fegyenceket vezényel a föld alatti járatok megtisztítására (ez volt az ürügy, mert hát azért ne felejtse ám: a Vasálarcos korában vagyunk!), de a fegyencek neki vágnak, végigkövetik a szennyvízáramot a Szajnáig, ott csónakba szállnak, eleveznek, és senki nem meri visszatartani ezeket az elviselhetetlenül büzlő, döglégyfelhőkbe burkolt, félelmetes fickókat... Colbert ekkor csendőröket állítat a folyóba torkolló kijáratokhoz, és a fegyencek ott pusztulnak a járatokban. A következő háromszáz év alatt alig három kilométert sikerül befedetni Párizsban. A tizennyolcadik században viszont, és épp a forradalom előestéjén, már egyszerre huszonhatot. Nem gyanús ez magának?

– Oh, vous savez, ça...

– Arról van szó, hogy új emberek kerülnek hatalomra, és ezek az új emberek tudnak valamit, amit a régebbiek nem tudtak. Napóleon utasítására különítmények veszik be magukat a sötétbe, a nagyváros emberi hulladékába. Akinek annak idején volt mersze a föld alatt dolgozni, az sok mindent talált. Gyűrűt, aranyat, nyakbavalót, ékszert és még sok-sok mindent, ami ki tudja, honnét az alagutakba pottyant. Akinek volt hozzá gyomra, hogy megegyen bármit, amit talál, mire kimászott, és hashajtót vett be, már meg is gazdagodott. És kiderült, hogy sok házat közvetlen föld alatti járat köt össze a csatornával.

– Ça, alors...

– Minek, ugye, amikor még az ablakon öntötték ki a bilit? És hogy miért épp azóta léteznek azok a járdaféleséggel és fali kapaszkodógyűrűvel ellátott csatornák? Ezek a föld alatti átjárók a tapis franc-okhoz vezettek. Az alvilág vagy ahogy akkor mondták, a pègre, ezeken a helyeken gyülesezett, mert itt biztonságban voltak: ha közeledett a rendőrség, egy pillanat alatt kereket oldhattak, és egészen máshol bukkantak megint a felszínre.

– Oui, mese abbal...

– Azt mondja? Kit védelmez maga itt nekem? III. Napóleon idején Haussmann báró törvényben mondatja ki, hogy minden párizsi háztartás köteles saját, önálló szennyvíztárolót építeni, és hozzá egy járatot, amin át a szennyvíz a föld alatt a központi csatornarendszerbe folyik... Szóval, egy két méter harminc magas és egy méter harminc széles alagutat. Na, mit szól hozzá? Hogy minden párizsi házat föld alatti járat kössön össze a csatornahálózattal! És tudja, mekkora ma Párizs csatornáinak a hosszúsága? Kétezer

kilométer, több rétegben és szintben. És az egész azzal az emberrel kezdődött, aki Heidelbergben ezeket a kerteket megtervezte...

– Et alors?

– Úgy látom, nem hajlandó beszélni. Pedig maga tud valamit, amit nem akar elárulni.

– Hagyjon engemet, s'il vous plaît, késő van, mennem kell a réunionra.

Lépések zaja.

Nem értettem, hová akart Salon kilyukadni. Körülnéztem azon a szűk helyen, a műsziklafal meg a fülelőnyílás közé szorulva, és azt éreztem, hogy föld alatt, boltíves verem mélyén vagyok én is, és olyan sejtelmem támadt, mintha lejárát, föld közepe felé vivő, Nibelungoktól nyüzsgő, sötét folyosók kezdete volna ennek a hangcsatornának a szája. Megborzongtam. Indulni akartam, amikor újabb hang ütötte meg a fületem:

– Jöjjön. Mindjárt kezdjük. A titkos teremben. Hívja a többieket.

Ezen Aranygyapjút egy háromfejű Sárkány őrzi, melynek is az első feje a vizekből, a második a földből, a harmadik pedig a levegőből származik. Szükséges, hogy eme három fej egyetlen, mindeneknél hatalmasabb Sárkányban végződjék, amely Sárkány minden egyéb Sárkányokat fel fog végül falni.

[Jean d'Espagnet, ARCANUM HERMETICAE PHILOSOPHIAE OPUS, 1623, 138]

Visszamentem a társaimhoz. Agliènak megemlítettem, hogy úgy hallottam, mintha valamiféle gyűlésről beszélne valaki.

– Ohó! – nézett rám Agliè. – Szóval, kíváncsiskodunk! Persze megértem önt. Aki belekóstol a hermetikus titkokba, az előbb-utóbb mindent tudni akar. Nos hát, úgy tudom, ma este kerül sor a Régi és Bevett Rózsakeresztes Rend egyik új tagjának beavatására.

– Meg lehet nézni? – kérdezte Garamond.

– Nem lehet. Nem szabad. Nem volna szabad. Nem lehetne. De majd úgy csinálunk, mint a görög mitológiának azok a szereplői, akik olyasmit láttak, amit nem volt szabad látniuk, és állunk elébe az istenek haragjának. Egy futó pillantást engedélyezek önöknek.

Egy kis lépcsőn felmenve sötét folyosóra vezetett bennünket, ott fölemelt valami függönyt, és mi egy üvegablakon át lepillanthattunk az alattunk lévő teremre, melyet csak néhány parázstartó izzó parazsa világított meg. A falakat lilium-hímzéses damasztkárpit borította, a háttérben pedig arany baldachinos trónszék emelkedett. A trónszék két oldalán, egy-egy háromlábú állványon papír vagy műanyag nap meg hold, kissé elnagyoltan, de a rájuk vont, természetesen arany, illetve ezüst színű sztaniol- vagy fémfólia egészen jó hatást keltett, mert a két égitestre közvetlenül rávetült egy-egy parázstartó eleven fénye. A baldachin fölött hatalmas méretű csillag függött, csupa drágakő- vagy legalábbis üvegsziporka. A mennyezeten nagy, ezüstsín csillagokkal kirakott, kék damaszt feszült.

A trónszék előtt pálmalevelekkel díszített, hosszú asztal, az asztalon kard, közvetlenül az asztal előtt pedig egy tátott szájú, kitömött oroszlán. Valaki egy piros lámpát helyezhetett el az oroszlán fejében, mert a szeme csak úgy izzott, és a torka szinte lángokat lövellt. Ebben biztos, hogy benne van a Salon úr keze – gondoltam –, és végre megértettem, miféle furcsa kuncsaftokra utalt ő annak idején, Münchenben.

Az asztalnál ott ült Bramanti teljes pompában: skarlátvörös tunika és hímzett, zöld ruhadíszek, arany szegélyű fehér köpeny, a mellén csillogó kereszt, a fején pedig püspöksüveg-forma, piros-fehér tollbokkrétával ékesített fejfödő. Előtte ünnepélyes rendben mintegy húsz, szintén skarlátszín, de ruhadíszek nélküli tunikában pompázó személy. Valami arany minta csillogott mindenkinek a mellén, ismerősnek rémlett. Egy reneszánsz kori portré jutott eszembe, nagy Habsburg-orr, az a különös, lógó lábú, derekánál föllógatott bárány. Az Aranygyapjú. Annak a túrhető utánzata volt mellükön a dísz.

Bramanti beszélt éppen, karját az égnek lökte, mintha litániát mondana, a többiek pedig kórusban válaszoltak neki. Azután Bramanti fölemelte a kardot, erre pedig

valamennyien valami pálca- vagy papírkés-félét rántottak elő a tunikájukból, és szintén fölemelték. És ez volt az a pillanat, amikor Agliè visszaerzette a függőnyt. Eleget láttunk.

Elosontunk onnan (rózsaszínpárduci léptekkel, ahogy a modern világ perverzióit mehökkentő alapossággal ismerő Diotallevi megjegyezte), és egykettőre lent voltunk megint a kertben.

– Ezek... ezek szabadkőművesek voltak? – lihegte Garamond döbbenten.

– Ó – válaszolta Agliè –, mi az kérem, hogy szabadkőművesek? Ők egy olyan lovagrendnek a beavatottjai, amely a rózsakeresztesektől, közvetve pedig a templomosoktól eredezteti magát.

– Na és mindennek semmi köze a szabadkőművességhez? – csodálkozott tovább Garamond.

– Legfeljebb annyi, hogy mint önök is láthatták, a Bramanti-féle rítus ugyanúgy vidéki értelmiségieknek és konyhapolitikusoknak a hobbija. De hát így volt ez a kezdetektől fogva: a szabadkőművesség a templomoslegenda halvány utánérzése. Ez meg itt egy karikatúra karikatúrája. Más kérdés, hogy rettentő komolyan veszik ezek az urak. A világ, sajna, hemzseg az olyan rózsakeresztes és templárius uraktól, amilyeneket önök most láthattak. Megvilágosodást ne ötlük várjanak, bár ha egy szavahihető beavatottra kíváncsiak, azt azért köztük kell, hogy keressék.

– Már megbocsásson – fordult hozzá ekkor Belbo, s a kérdésében nem volt sem gúny, sem bizalmatlanság, mintha bizony személyesen órá vonatkozott volna –, megbocsásson, de hát ön mégiscsak szóba áll velük. Kinek hisz... pardon: kinek hitt akkor ön mindőjük közül?

– Természetesen senkinek. Hát úgy nézek én ki, mint egy hiszékeny ember? Én úgy tekintek rájuk, hűvös és értő kíváncsisággal, ahogy egy teológus tekinthet a San Gennaro csodáját üvöltve váró nápolyi tömegekre. Azok a tömegek valamiféle hitről, valami mélységes sóvárgásról tesznek bizonyosságot, a teológus pedig azért jár-kel ott azok között az izzadt, habzó szájú népek között, mert esetleg épp az ő körükben botlik belé az ismeretlen szentbe, aki egy magasabb rendű igazság tudója, aki képes rá, és egy szép napon új megvilágításba helyezi a Szentháromság misztériumát. De a Szentháromság és San Gennaro két különböző dolog.

Verhetetlen volt. Nem tudtam, hová tegyem a hermetikus szkepszisét, a szertartásos cinizmusát, azt a felsőbbrendű hitétlenséget, melynek folytán fejet hajtott minden, általa amúgy megvetett babona előtt.

– Egyszerű – válaszolta akkor Belbo –, ha a templomosok, mármint az igaziak, hátrahagytak maguk után valami titkot, és létrehoztak egy bizonyos kontinuitást, akkor nyilván keresni kell az utódaikat, és nyilván olyan helyeken kell őket keresni, ahol a legkönnyebben álcázhatják magukat, ahol esetleg ők maguk agyálnak ki mindenféle rítusokat és meséket, hogy észrevétlenül ellegyenek, mint hal a vízben. Mit csinál a rendőrség, ha a zseniális szökevény, a bűn génuszát keresi? Az alvilágban, rossz hírű kocsmákban, kisstílusú csibészek törzshelyein szimatol, olyan alakok közt, akik ésszel fel sem érhetik a nagy ember grandiózus gaztetteit. Mit csinál a főterrorista, hol toboroz magának új híveket, hol találkozhat a magafajtaival, hol ismerheti fel őket? Azoknak az álfelforgatóknak a találkahelyeit keresi fel, akiknek valójában sohasem lesz merszüik a felforgatáshoz, de leplezetlenül utánozzák a rajongott bálványaik feltételezett

viselkedését. Az elveszett fény vagy a tűzvészben keresendő, vagy az olyan cserjésben, ahol a lobogás elültével a gyökerek közt, az iszapos hamu, a félig elégett avar alján ropognak tovább a lángok. Hol vegyülhet el a legjobban az igazi templomos? Karikatúráinak a tömegében.

Druidikus társaságoknak definíció szerint az olyan társaságokat nevezzük, amelyek nevükben vagy céljaikban druidikusnak definiálják magukat, és amelyek a druidizmusra hivatkozó beavatásokat eszközölnék.

[M. Raoult, LES DRUIDES. LES SOCIÉTÉS INITIATIQUES CELTES CONTEMPORAINES, Paris, Rocher, 1983, p. 18]

Közeledett éjfél, és Agliè programja szerint már várt bennünket az est második meglepetése. Otthagytuk a palatinusi kerteket, és folytattuk az utazást a dombokon át.

Háromnegyed órai autózás után Agliè leállította a két kocsit egy erdő szélén. Át kell vágnunk a bozótton – mondta –, mert egy tisztásra megyünk, ahová nem vezet sem út, sem ösvény.

Enyhe emelkedőn bukdácsoltunk; nem volt vizes a haraszt, mégis meg-megcsúszott a cipőnk talpa a korhadt leveleken és síkos gyökereken. Agliè időnként felkapcsolt egy zseblámpát, hogy tájékozódjék, de mindig csak egy pillanatra, hogy – úgymond – ne hívjuk fel magunkra a szertartás résztvevőinek figyelmét. Egy ízben Diotallevi eleresztett valami megjegyzést, ha jól emlékszem, Piroskával kapcsolatban, de Agliè kissé ingerülten lepisszegette.

A bozótból kifelé tartva egyszer csak messzi hangok ütötték meg a fülünket. Aztán megérkeztünk végül, és felsejlett előttünk a tisztás, fáklya- vagy inkább mécszlángok sokasága hullámozott rajta közvetlen talajközelségben, megannyi finom, ezüstös fénybuborék, mintha csak valamiféle gáznemű anyag égne, fűszálról fűszálra habzó, hideg, vegyi izzással. Agliè megkért, hogy álljunk meg itt, ahol még takarnak bennünket a bokrok, és várakozzunk vigyázva, nehogy észrevegyenek bennünket.

– Nemsokára jönnek a papnők. Jobban mondva a druidanők. Meg fogják idézni a nagy kozmikus szüzet, Mikilt, akinek egyébként a kereszténységben Szent Mihály a népi megfelelője; nem véletlenül angyal, vagyis androgün lény Szent Mihály: így foglalhatta el egy női istenség helyét...

– Honnan jönnek? – suttogott Diotallevi.

– Mindenhonnan: Normandiából, Norvégiából, Írországból. .. Eléggé rendkívülinek számít ez az esemény, a helyszín pedig a lehető legmegfelelőbb a rítus szempontjából.

– Miért? – kérdezte Garamond.

– Azért, mert vannak kevésbé mágikus, és vannak mágikusabb helyek.

– Na, és kik ezek a nők... az életben? – faggatózott tovább Garamond.

– Mindenféle népek. Gépírókisasszonyok, biztosító-társasági alkalmazottak, költőnők. Ha önök összeakadnak holnap bármelyikükkel, biztos, hogy rájuk sem ismernek.

Kis csapat tűnt fel ekkor, az alakok a tisztás közepén gyülekeztek. Kiderült, hogy azok a bizonyos hideg fények a papnők kezében himbálózó lámpák fényei, és azért rémlett úgy, mintha a fűvön táncolnának, mert a tisztás dombtetőn volt, vagyis ezeket a druidanőket pillantottam én meg a messzeségből, amint a fennsík túlszélén felbukkantak. Fehér tunikájuk lobogott a könnyű szélben. Kört alkottak, hárman közülük pedig a kör közepén foglaltak helyet.

– Ők a három *hallouine* Lisieux-ből, Clonmacnois-ból és Pino Torineséből – mondta Agliè. Belbo tudni szerette volna, hogy miért épp ők hárman, de Agliè leintette:

– Csak csitt, és várjon. Nem tudom néhány szóban összefoglalni önnek az északi mágia rituáléját és hierarchiáját. Érje be azzal, amennyit mondok. Többet csak azért nem mondok, mert nem is tudok... vagy mert nem mondhatok többet. Van a diszkréciónak néhány elemi szabálya, amit kénytelen vagyok tiszteletben tartani...

Már az imént feltűnt nekem a tisztás közepén valami kőhalom: homályosan egy dolmenre emlékeztetett. Valószínű, hogy épp ezek miatt a kőtömbök miatt esett a választás a tisztásra. Az egyik papnő felállt a dolmen tetejére, és megfújta egy trombitát. A hangszer még a néhány órával korábban látottnál is jobban emlékeztetett az *Aida* győzelmi indulójának fanfárjaira. A hangja azonban puha és sejtelmes volt, s mintha valahonnan nagyon távolról érkezett volna. Belbo megbökte a karomat:

– Ez a ramsinga, ezt fújják meg a thugok a szent Banyannál...

Tapintatlan gondolatom támadt. Nem jöttem rá, hogy épp azért sütötte el ezt a viccet, mert el akarta terelni a figyelmet más lehetséges analógiákról, és tört döftem a sebébe.

– Baritonkürttel persze nem volna ennyire hatásos – jegyeztem meg.

Belbo bólintott.

– Épp azért vannak itt, mert nem kell nekik a baritonkürt – mondta.

Nem tudom, nem azon az estén ötlött-e fel benne először, hogy összefüggést keressen az álmai és mindama dolgok között, amelyek azokban a hónapokban történtek vele.

Agliè nem figyelt oda ránk, de azért hallotta, hogy suttogunk.

– Ez nem figyelmeztető és nem is hívójel – mondta –, hanem afféle ultrahang, hogy létrejöjjön a kontaktus a föld alatti hullámokkal. Nézzék: a papnők most körben mind megfogják egymás kezét. Eleven akkumulátorfelét képeznek, hogy begyűjtsék és koncentrálják a tellurikus rezgéseket. Most kéne megjelennie a felhőnek...

– Miféle felhőnek? – suttogtam.

– A hagyomány így hívja: zöld felhő. Várjanak...

Nem számítottam én semmiféle zöld felhőre. A földről azonban hirtelen puha pára szakadt fel: ködnek mondtam volna, ha egyforma és egybefügg. Pehelyszerű képződmény volt, emitt csomóba állt, majd egy széllelésre cukorvattaformán felkavarult, arrább libegett, és végül amott leülepedett ismét a tisztásra. Különös volt a hatás, hol feltűnedeztek a háttérben a fák, hol tejfehér gomolygás mosott mindent egybe, hol pedig a tisztás közepére örvénylett a páragomoly, eltakarva előlünk mindent, ami történik, de a széleket szabadon hagyta, és az égen zavartalanul ragyogott a hold. Hirtelen, kiszámíthatatlanul rebbentek ide meg oda a pászmák, mintha holmi szeszélyes fuvallatoknak engedelmeskednének.

Vegyí trükkre gyanakodtam, de azután belegondoltam: hiszen jó hatszáz méter magasán vagyunk, igenis lehetnek ezek igazi, valóságos felhők. Hogy a rítus gondoskodott-e róluk? Talán nem, de a papnők azért nyilván számoltak vele, hogy ezen a magasságon, kedvező feltételek mellett létrejöhetnek ilyen talaj menti vándorképződmények.

Lenyűgöző volt a látvány már csak azért is, mert a papnők ruhájának a fehérsége

beleolvadt a párákéba, és mintha abból a tejszerű szürkületből léptek volna ki, és beléje léptek volna vissza, mintha belőle vétetett volna mindőjük.

Jött egy pillanat, amikor a felhő egészen ráülepedett a tisztás közepére, és néhány magasba foszló pászma a holdat is csaknem eltakarta, bár homályba azért nem borult és a széleken még mindig világos maradt a tisztás. Ekkor azt láttuk, hogy egy druidanő ugrik ki a felhőből, és kiáltozva, a két karját előrenyújtva rohan egyenest mifelénk; biztosra is vettem, hogy fölfedezett bennünket, és minket átkoz. De tőlünk alig néhány méternyire irányt váltott, hogy futva megkerülje a felhőt, balra eltűnt a fehérségben jobbról meg néhány perc múlva felbukkant ismét, és megint egészen közel jött hozzánk, olyan közel, hogy megláttam az arcát. Javasasszony-ábrázata volt, dantei, nagy orra, alatta pengevékony, hegszerű és tengermélyi virágsziromként elnyíló ajka meg két árva metszőfogat és egy csalé szemfogat leszámítva, csupasz ínnyú szája. Vadul rebtent ide-oda a szúrós tekintete. És hallottam, vagy hallani véltem, vagy mostani hitem szerint emlékszem csak úgy, hogy hallottam – és más emlékeket vetíték rá erre az emlékemre –, amint számos, akkor gaél nyelvűnek vélt szó kíséretében valamiféle, latinosan csengő igéket kiált, olyasmit, hogy „o pagnia (oh, e oh!, intus) et eee uluma!!!”, és akkor egy csapásra úgyszólván nyoma veszett a ködnek, a tisztás kitisztult, és láttam ám, hogy egy falkányi disznó özönlötte el, s hogy a disznók tömzsi nyakát vackorból fűzött lánc díszíti. Az a druidanő, aki az imént trombitált, még mindig ott állt a dolmenen, és egy késsel hadonászott.

– Menjünk – szólt Agliè kurtán. – Vége.

Felzökkentem a hangjára, és azon kaptam magam, hogy a felhő most mifölöttünk és mikörülöttünk van, és szinte nem is látom már a mellettem állókat.

– Hogyhogy vége? – kérdezte Garamond. – Szerintem most kezdődik a java!

– Vége annak, amit még önök is láthattak. Többet nem szabad látniuk. Tartsuk tiszteletben a rítust. Menjünk.

Már indult is vissza az erdőben, és mi utána, ránk zuhant a nyirkos hideg. Vacogva lépdeltünk, csúszkáltunk a rothadó avaron, ziháltunk és összevissza bukdácsoltunk, mint egy menekülő sereg. Az országúton veródtunk össze ismét. Alig két óra alatt Milánóban lehetünk. Mielőtt beült volna Garamond mellé az autóba, Agliè elbúcsúzott tőlünk.

– Ne haragudjanak, hogy félbeszakítottam az előadást. Meg akartam ismertetni önökkel valamit, valakit, aki a körünkben él, és akinek végső soron most már önök is dolgoznak. De többet nem lehetett megnézni. Amikor értesítettek erről az eseményről, meg kellett ígérnem, hogy a ceremóniát nem fogom zavarni. A jelenlétünk negatív hatással lett volna a következő fázisokra.

– Na, és a disznók? És most mi történik? – kérdezte Belbo.

– Amit mondhattam, elmondtam.

-Mi jut eszébe a halról?

-Egy másik hal.

-És mi jut eszébe a másik halról?

-Még egy másik.

[Joseph Heller, A 22-ES CSAPDÁJA, New York,
Simon & Schuster, 1961, XXVII]

Furdalt a lelkiismeret. De mihelyt viszontláttam Liát, már el is felejtettem, hogy miféle vágycsók motoszkáltak bennem.

Csak hogy más nyomokat is hagyott azért bennem az a piemonti kirándulás, és ma már aggaszt, hogy miért is nem aggasztott ez engem akkor. A fémtörténeti album képeit raktam sorba fejezetenként, és úgy éreztem – ahogy már annak idején, Rióban is –, hogy hatalmába kerít a hasonlóság démona. Miben különbözik ettől az 1750-es Réaumur-féle kohótól, ez a tojáskeltesítő-kamra, illetve ez a tizenhetedik századi athanor, ez a ki tudja, mely misztikus fémekeket keltesítő, obskúrus anyaméh? Mintha a Deutsches Museumot állították volna ki az egy hete meglátogatott piemonti kastélyban.

Egyre nehezebb volt különválasztanom a mágia világát attól, ami manapság a precizitás univerzumának számít. Olyan személyiségekről, akiket az iskolai tananyagban mint a babona sötétjét a matematika és a fizika fényével oszlató tudósokat ismertem meg, kísült, hogy fél lábbal a Kabbala talaján álltak, és csupán a másik fél lábukkal a saját laboratóriumukban. Csak nem az ördöngöseink szemével kezdem látni az egész történelmet? Igen ám, de aztán meg egészen feddhetetlen szövegekből arról is értesültem, hogy a pozitivisták fizikusok már az egyetemről hanyatt-homlok rohantak asztalt táncoltatni és asztrológusi társaságokban szerencsétlenkedni, meg hogy Newton azért jutott el az általános gravitáció elméletéhez, mert okkult erők létezésében hitt (eszembe is jutottak a rózsakeresztes kozmológiába tett kiruccanásai).

Én tudományos kötelességemnek tekintettem mindig a hitetlenséget, de most már azokban a mesterekben sem bízhattam többé, akik annak idején hitetlenségre tanítottak.

Olyan vagyok – gondoltam magamban –, mint Amparo: nem hiszek, de bedőlök. És azon kaptam magam, hogy eltöprengök, hogy a nagy piramis magassága tulajdonképpen igenis a Föld-Nap távolság egymilliárdomod része, meg hogy igenis mutatkoznak analógiák a kelta és az indián mitológia között. És faggatni kezdtem mindent, ami körül volt: a házakat, a boltfeliratokat, az égen úszó felhőket és a könyvtárban a régi metszeteket, hogy beszéljenek, és persze ne a saját történetüket mondják el, hanem egy másikat, amelyet lepleznek ugyan, de végső soron mégiscsak fölfednek a misztikus hasonlóságok okán és révén.

Lia mentett meg, legalábbis egyelőre.

Elmeséltem neki mindent (vagy majdnem mindent) a piemonti útról, esténként pedig újabb és újabb érdekességeket vittem haza, és iktattam a kereszttulajdos cédulakatalógusomba.

– Egyél, mert olyan sovány vagy, mint egy gebe – hangzott Lia kommentárja.

³⁷ Papp Zoltán fordítása.

Egyik este odaült mellém az íróasztalhoz, a homlokán széthúzta a haját, hogy a szemembe nézhessen, s a kezét az ölébe ejtette amúgy háziasszonyosan. Sohasem ült még így: a combja széttárva, két térde közt feszül a szoknya. Milyen esetlen póz ez, gondoltam. De aztán szemügyre vettem az arcát, és az arca valahogy fényesebb volt, halvány pír égett rajta. És – bár még nem sejtettem, miért – tiszteletudóan lestem a szavait.

– Te Pim – mondta akkor –, nem tetszik nekem az, ahogyan a Manuzióval vagy. Azelőtt úgy gyűjtötted a tényeket, ahogy más kagylókat gyűjt. Most meg mintha lottószámokat ikszelnél be.

– Csak mert szórakoztatóbb társaságba kerültem.

– A te részdről ez nem szórakozás, hanem szenvedély, ami nagy különbség. Vigyázz, mert még kikészítenek, belebetegszel.

– Na, ne túlozz azért. Betegnek legfeljebb ők betegek. Attól, hogy valaki ápoló a diliházban, még nem lesz bolond.

– Vagy ki tudja.

– Tudod, hogy sose bíztam az analógiákban. Most meg tobzódok bennük, tiszta fesztivál, Coney Island, moszkvai majális, szentév, amit ezek az analógiák csinálnak, és azt kell látnom, hogy van, amelyik jobb a többinél, és akkor felmerül bennem, hogy hátha tényleg valami oka van ennek.

– Pim – mondta Lia –, én láttam a céduláidat, mert én szoktam őket visszarendeztetni. Amit a híres ördögöseid felfedeznek, az már mind-mind megvan, itt, ni – azzal megpaskolta a hasát, a csípőjét, a combját és a homlokát. Ahogy így ült, szétterpesztett lábbal, feszülő szoknyában, szemtől szembe, úgy festett – pedig milyen karcsú és hajlékony volt! –, akár egy masszív, egészséges dada: anyai tekintély sugarát vonta köré valami derűs bölcsesség.

– Nincsenek ősminták, Pim, csak a test van. A pocakban minden szép és jó, mert baba nő benne, és a te vidám fütyid is befelé furakszik, és a finom, jóízű étel is a pocakba kerül, és ezért szép és fontos a barlang, a szurdok, a vágat, az alagút és még a labirintus is, ami olyan, mint a mi jóságos és szentséges beleink, és ha valaki valami fontosat akar kitalálni, hát biztos, hogy onnan bentről származtatja, mert te is bentről jöttél ki, amikor a világra jöttél, és a termékenység mindig egy lukban van benne, ahol előbb bomladozik valami, és aztán ni egy kis kínai, egy datolyapálma, egy majomkenyérfa. De fent jobb, mint lent, mert ha tótágast állsz, vér megy a fejedbe, mert a lábunk bűdös, a hajunk meg nem annyira, mert jobb felmászni egy fára és gyümölcsöt szedni, mint a föld alá kerülni és kukacokat hizlalni, mert fölfelé rugaszkodva ritkán üti meg magát az ember (hacsak nincs közvetlenül a tető alatt), és viszont általában megüti magát, ha lefelé esik, és ezért angyali, ami fent, és ördögi, ami lent van. Viszont az is igaz, amit az előbb a pocakomról mondtam, úgyhogy ez is igaz meg az is: ha így nézem, az a jó, ami lent és bent, ha meg úgy, akkor az, ami fent és kint van, és ehhez semmi köze Mercurius szellemének és az egyetemes ellentmondásnak. A tűz melegít, a hidegtől meg tüdőgyulladást kapsz, különösen, ha négyezer évvel ezelőtt élsz, mint tudós, úgyhogy a tűzben titokzatos erők lakoznak, már csak azért is, mert megfő rajta a tyúkhúslevesed. A hideg viszont tartósítja ugyanezt a tyúkot, a tűztől meg ekkora hólyag lesz a kezeden, ni, ha megfogod, tehát ha olyasmire gondolsz, ami sok ezer évet elállt már, mint például a tudomány, akkor azt úgy kell elképzelned, hogy hegyen van, fent (ami, mint megállapítottuk, jó), ráadásul barlangban (ami szintén jó), és Tibet

havanak örök hidegében (ami több, mint jó). És ha még arra is kíváncsi vagy, hogy a tudás miért Keletről jön, és nem a svájci Alpokból, elárulom, hogy azért, mert az őseid teste hajnalonta, ha még sötétben fölébredt, hát keletnek fordult, remélve, hogy ismét felkel majd a nap, és nem fog esni, a fene egye meg.

– Igenis, mama.

– Hát persze, kicsikém. A nap jó, mert jót tesz a testnek, és mert reggelente szépen újra és újra felkel, és ezért mindig az a jó, ami visszatér, nem pedig az, ami csak úgy jön, és már tűnik is el, alászlajbász. Aki pedig nem akarja kétszer ugyanazt az utat megtenni, úgy térhet vissza a legkényelmesebben valahová, hogy körben jár. És mivel a kígyó az egyetlen állat, amelyik karikába tud tekeredni, világos, hogy miért olyan sok a kígyókultusz és -mítosz, mert hát, ugye, mégiscsak nehéz volna a nap visszatérését egy karikába tekeredett vízilóval ábrázolni. Ezenkívül ha szertartást akarsz végezni a nap tiszteletére, szintén körbe-körbe tanácsos mozognod, egyrészt azért, mert ha egyenes vonalban mozogsz, akkor egyre távolabb kerülsz, és a szertartás nagyon rövid lesz, másrészt pedig azért, mert a kör formájú szertartás a legkényelmesebb, tudják ezt az utcai tűznyelők is, mert körben állva mindenki egyformán látja azt, aki középen áll, ha viszont egyenes vonalban sorakozna fel egy egész törzs, úgy, mint a katonák, akkor azok, akik a legmesszebb állnak, már semmit se látnának, na, szóval, ezért alapvető a kör és a körmozgás meg a ciklikus ismétlődés minden kultuszban és szertartásban.

– Igenis, mama.

– Hát persze. Most pedig térjünk rá a mágikus számokra, a szerzőid kedvencére. Egy vagy te, mert egy van belőled és nem kettő, egy a micsodád, ni, és az én micsodám is egy, ni, és egy az orrod meg a szíved, szóval, egy csomó fontos dolog, ugye. Aztán kettő a szem, a fül, az orrlyuk, nekem a mellem, neked a golyóid, a láb, a kar, a popó. A három a legmágikusabb, mert a testünk nem ismeri, semmink sincs, amiből három volna, úgyhogy a három elvileg egy borzasztó titokzatos szám, amit Istennel hozunk összefüggésbe, akárhol élünk. De gondold meg: nekem is csak egy izém van, meg neked is csak egy izéd van (na, ne hülyéskedj most), és ha összetesszük ezt a két izét, egy újabb izé jön ki a dologból, és akkor három lesz belőlünk. Hát egyetemi professzornak kell azt kiderítenie, hogy minden népnél megvannak a hármas szerkezetek: szentháromság meg ilyesmi? A vallásokat nem kompjuterrel csinálták ám, hanem csak úgy, tisztességes emberek, akik nagyokat dugtak, és a hármaság-szerkezetekben nincs semmi titok, azok arról szólnak, amit te is csinálsz, amit ők is csináltak. Két kar és két láb viszont összesen négy, és hát a négy is jó szám, különösen, ha arra gondolsz, hogy az állatoknak négy lábuk van, és négykézláb másznak a kicsi gyerekek is, a Szfinx meg pláne. Az ötről beszélni is kár: annyi ujj van egy kézen, két kéz ujjai pedig a másik szent számot, a tízet adják ki, és naná, hogy parancsolatból is tíz van, mert képzelj el, mi lenne, ha tizenkettő volna, és a pap az ujjain számolná, hogy egy, kettő, három: amikor az utolsó kettőhöz érne, kénytelen lenne a sekrestyés kezét kölcsönkérni. Vedd az egész testet, és számolj össze mindent, ami kiáll a törzsből: a két kar, a két láb, a fej meg a pénisz az hat, a nőknél viszont már hét jön ki, úgyhogy azt hiszem, a szerzőid körében a hatot sose vették komolyan, legfeljebb úgy, mint a három dupláját, merthogy csak a férfiakra érvényes, akiknek sehogy se jön össze a hét, és ezért amikor ők dirigálnak, inkább szent számnak tekintik, és közben elfelejtjük, hogy az én két cicim is kiáll, na, mindegy. Nyolc... szent Isten, semmiből sincs nyolc darabunk... illetve várj csak, ha egy-egy végtagunk nem egynek,

hanem kettőnek számít a térd- meg a könyökhajlatok miatt, akkor nyolc hosszú csontunk hímálózódik a törzsünkön, amit adj hozzá a nyolchoz, és megvan a kilenc, plusz a fej, az már tíz. És így tovább és tovább, bármelyik számot ki tudod hozni a testből, amelyiket csak akarod. Gondolj például a lukakra.

– A lukakra?

– Igen. Hány luk van a testeden?

– Hát... – kezdtem el számolni –, szem, orr, fül, száj, segg: összesen nyolc.

– Látod? Már csak ezért is szép szám a nyolcas. Nekem viszont kilenc lukam van!

És a kilencediken át eresztelek a világra, és ezért istenibb természetű a kilenc, mint a nyolc. Parancsolsz magyarázatot más ismétlődő figurákra is? Anatómiai elemzést, mondjuk, a menhirekkel kapcsolatban, ha már annyit emlegetik őket a szerzőid? Nappal állunk, éjjel meg fekszünk... de igen, a micsodád is, ne gyere most nekem azzal, hogy mit csinál a micsodád éjszaka, az a lényeg, hogy állva dolgozik, és fekvé pihen. Ezért aztán a függőleges helyzet maga az élet, és a naphoz van köze, és az obeliszkek úgy magasodnak, mint a fák, a vízszintes helyzet és az éjszaka viszont az álommal, tehát a halállal azonos, és az emberek mindig menhireket, piramisokat, oszlopokat imádnak, és sohasem erkélyeket meg balusztrádokat. Hallottál-e valaha ősi szentkorlát-kultuszról? Ugye, hogy nem. Már csak testi adottságok miatt sem, mert ha egy függőleges követ imádsz, azt akkor is mindenki látja, ha sokan vagytok, de ha valami vízszinteset, azt csak azok látják, akik az első sorban állnak, a többiek meg csak tülekszenek, hogy én is, én is, és az ilyesmi nem jól veszi ki magát egy mágikus szertartáson...

– Na de a folyók...

– A folyókban nem az pláne, hogy vízszintesek, hanem az, hogy vízből vannak, azt pedig neked nyilván nem kell magyaráznom, hogy mi köze egymáshoz a víznek és a testnek... Hát szóval, ilyenek vagyunk, ilyen a teste mindannyiunknak, és ezért még akkor is ugyanazokat a szimbólumokat találjuk ki, ha közben egymillió kilométerre vagyunk egymástól, és persze, hogy minden mindenre hasonlít, és érthető, hogy akinek egy csöpp esze van, az egy körös-körül zárt és melegre fűtött alkímistakemencét látva egy várandós kismama pocakjára gondol, és csak a te ördögöseiddel fordulhat elő, hogy a várandós Szűzanyát látva azt mondják, hogy a Szűzanya pocakja az alkímisták kemencéjére utal. Így kerestek ők évezredekig valami rejtett üzenetet, pedig ott volt minden az orruk előtt, pedig csak bele kellett volna nézniük a tükörbe.

– Te mindig igazat beszélsz. Te vagy az én Énem, vagyis az én Azom, a Te szemeddel nézve. Fel akarok fedezni minden titkos testi ősmintát.

Azon az estén neveztük először „ősmintázás”-nak a gyengéd közeledést.

Már-már elszenderültem, amikor Lia megérintette a vállamat.

– Valamit elfelejtettem – mondta. – Állapotos vagyok.

Bárcsak Liára hallgattam volna! Bölcsen beszélt, mert ő tudta, hol születik az élet. Agarttha alagútjaiba, az Ízisz Leleplezése-féle piramisba lépve Gevurá, a rettegés szefirájába, a harag szétáradásának idejébe léptünk. Nem hagytam-e, ha csak egy pillanatra is, hogy megszédítsen a Szophia gondolata? Az Asszonyiség – mondja Moses Cordovero – balra van, és valamennyi tulajdonsága Gevurá felé mutat... Hacsak arra nem használja e hajlandóságokat a férfi, hogy Menyasszonyát ékesítse velük, hogy megszéliádtse, és így a

jó felé irányítsa őket. Más szóval: minden vágy maradjon a saját korlátain belül. Máskülönben ítélszékké, sötét látszattá, démonok mindenségévé válik Gevurá.

Megzabolázni a vágyat... Ezt csináltam annak idején az unibanda-szertartáson, vertem az agogó-t, a zenészek oldalán vettem részt a látványosságban, kivontam magam az önkívületből. És ugyanezt csináltam Liával is: a Menyasszonynak hódolva megfékeztem a vágyamat, és ágyékomban jutalmaztattam meg érte, mert áldott lett az én magvam.

De híján voltam az állhatatosságnak. Úgy festett a dolog, hogy elcsábít a Tiferet szépsége.

6/TIFERET

Gevurá a gonosz és a félelem, Tiferet ellenben a szépség és a harmónia szefirája. Megvilágosító töprengés – monda Diotallevi – életfa, öröm, bíbor látszat. Szabály és Szabadság egyezsége.

És az az év nekünk az öröm éve, a mindenség roppant szövegét kiforgató játék, a Hagyományt az Elektronikus Szerkezettel összeházásító nász esztendeje volt. Alkottunk, és kedvünk telt az alkotásban. Abban az évben találtuk ki a Tervet.

Nekem biztos, hogy boldog évem volt. Lia pocakja szépen növekedett, a Garamond és az ügynökösödés hovatovább tűrhető megélhetést nyújtott, megtartottam a külvárosi gyárépületben az irodámat, de felújítottuk Lia lakását.

A fémek csodálatos kalandja már a nyomdászok és a korrektorok kezében volt. És ekkor támadt a Garamond úr zseniális ötlete:

– A mágiikus és hermetikus tudományok képes története! Elég anyagot kapnak az ördögösöktől, és maguk is eléggé belejöttek már a dologba ahhoz, hogy Agliènak, ennek a hihetetlen embernek a közreműködésével egy éven belül össze tudjanak hozni egy nagy alakú albumot: négyszáz oldal, csupa illusztráció, lélegzetelállító színes képek. A fémtörténet képanyagának egy részét is dolgozzák bele.

– De hát az másféle anyag – vettem ellen. – Mít kezdjek például egy ciklotron fényképével?

– Hogy mit kezdjen vele? Erőltesse meg az agyát, Casaubonkám! Hát mi történik azokban az atomgépekben, azokban a megatronikus pozitronokban, vagy mi a csudának hívják őket? Széttrutyomózzák az anyagot; reszelt sajtot rá, és kész a kvark, a fekete lyuk, a centrifugált urán vagy mi! Szintisza mágia, Hermész és Alkermész... de hát maguknak kell ezt megoldaniuk, nem nekem. Balra egy metszet Paracelsusról, az Abrakadabráról, lombikokkal, arany alapon, jobbra meg a kvazárok, nehévízturmixgép, gravitációs-galaktikus antianyag, na de hát mindent nekem kell megcsinálnom? Nem a varázsló az, aki nem ért semmit, rémülten néz és kapkod, hanem a tudós, aki elsinkófálta az anyag rejtett titkait. Tessék felfedezni a környező csodákat, gyanút kelteni, hogy a Mount Palomar csillagászai többet tudnak annál, amennyit elárulnak...

Ösztönzéseképpen már-már érezhető fizetésemelést kaptam tőle. Buzgón nekivágtam a felfedezéseknek, sorra vizsgáltam a Trismosin-féle *Liber Solis*, a *Liber Mutus*, a *Pseudo-Lullus* miniatúráit. Amulettekkel, szefirotikus fákkal, dekánokkal, talizmánokkal raktam teli a dossziéimat. Sorra jártam a könyvtárak legeldugottabb termeit, kötetek tucatjait vásároltam olyan könyvesboltokban, amelyekben egykor a kulturális forradalmat árulták.

Fesztelenül mozogtam az ördögösök körében, mint a pszichiáter, aki vonzódik az ápoltságaihoz, és balsamosnak érzi a magánklinikája ősparkját belengő fuvallatokat. Egyszer aztán írni kezd, szövegei az örületről szólnak, később már csak örült szövegek. Nem veszi észre, hogy hatottak rá a betegek: azt hiszi, művész vált belőle, így született meg a Terv ötlete.

Diotallevi helyeselt, hiszen neki ez nem játék volt, hanem imádság. Jacopo Belbórol akkor még azt hittem, hogy ugyanúgy szórakozik, mint én. Most már tudom, hogy nem élvezte igazán a dolgot. Részt vett benne, de csak olyan volt neki, mint a körömrágás.

Vagy talán azért játszott, mert azt remélte, hogy talál valamit: legalább egyet a hamis címek közül, legalább azt a rivalda nélküli színpadot, olyasmit, amiről az Álom nevű fájlban beszél. Teológiapótlékokat egy soha el nem jövendő Angyalnak.

filename: Álom

Nem tudom már, hogy egymásba illeszkedtek-e valaha, hogy egyazon éjszakán, egymás után vagy csak úgy, felváltva álmodom-e őket.

Egy nőt keresek, ismerem, szoros kapcsolatban voltam vele, olyannyira, hogy nem fér a fejembe, miért is szakítottunk – szakítottam én, merthogy eltűntem az életéből. Érthetetlen, miért hagytam, hogy ennyi sok idő elteljen. Biztos, hogy őt, sőt, őket keresem, nemcsak egy nő ez, hanem sok, és mindegyiküket ugyanúgy, a nemtörődömségem miatt veszítettem el – és elfog a bizonytalanság, és egyikükkel is beérném, mert ezt tudom: hogy sokat veszítettem velük. Általában nem találom, elhagytam, nem tudom rászáni magam, hogy kinyissam a telefonnoteszomat, de ha kinyitom is, mintha távollátó volnék, nem tudom elolvasni a neveket.

Tudom, hogy hol lakik, illetve nem azt, hogy hol, hanem hogy hogyan, élesen emlékszem egy lépcsőre, egy kapualjra, egy lakásajtóra. Nem járom be a várost, hogy megtaláljam ezt a helyet, inkább valamiféle szorongás, gátlás fog el, egyre azon rágódom, hogy vajon miért hagyta vagy akarta, hogy kihunyjon ez a kapcsolat – ha csak úgy is, hogy nem jött el az utolsó randevúra. Biztos vagyok benne, hogy várja a hívásomat. Csak tudnám, mi a neve, mert hogy kicsoda, azt nagyon is jól tudom, bár az arcvonásait képtelen vagyok felidézni.

Néha, már ébredvezve, vitába szállók ezzel az álommal. Emlékezz csak, igenis jól emlékszel mindenre, és mindennel elszámoltál, ha ugyan számoltál egyáltalán. Nincs semmi, amiről ne tudnád, hol van. Nincs semmi.

Marad a gyanú, hogy hátha csak nem jut eszembe valami, hátha ott felejtettem a kapkodás miatt valami gyűrődésben, ahogy egy bankjegyet felejt az ember vagy egy cédulát, értékes adattal, farzsebben, régi zakóban, és csak később döbben rá, hogy épp a legfontosabb, a sorsdöntő, az egyetlen adat volt az.

A városról világosabb képzetem van. Párizsban vagyok, a bal parton, tudom, hogyha átmennék a Szajrán, egy térre jutnék, talán a place des Vosges-ra... nem, ez egy nyitottabb tér, hiszen a háttérben ott áll a Madeleine-torony vagy mi. A téren keresztülvágva és a templom mögé kerülve egy kis utcába jutok (a sarkán antikvárium), az a kis utca pedig elkanyarodik jobbra, sikátorok nyílnak belőle, és most kétségkívül a barcelonai Barrio Goticóban vagyok. Innen ki lehetne jutni egy nagyon széles, fényárban ragyogó fasorra, és abban a fasorban van – szinte magam előtt látom –, jobbra, egy zsákutca

végén, a Színház.

Hogy mi is történik ezen az örömtanyán, az nem egészen tiszta: bizonyára valami enyhén és viccesen gyanús dolog, olyasmi, mint a sztriptíz (ezért nem merek útbai gazitást kérni), elég az hozzá, hogy izgat és vonz. De hiába, a Chatham Road táján összekuszálódnak az utcák.

Felébredéskor még érzem a számban a kudarc rossz ízét. Nem nyugszom bele, hogy nem is tudom, miről maradtam le.

Néha meg egy nagy vidéki házban vagyok. Tágas az épület, de én tudom, hogy egy másik szárnya is van, és fogalmam sincs, hogy juthatnék át, mintha befalazták volna az átjárókat. És sok-sok szoba van abban a másik szárnyban, igenis láttam őket egyszer, az nem lehet, hogy csak álmodtam róluk valami másik álomban: a régi bútorokról, az elsárgult metszetekről, a kisasztalokon tarkálló múlt századi kartonpapír-színházacskákról, a nagy, hímzett terítős díványokról, a könyvespolcokon sorakozó rengeteg könyvről, az *Úti Kalandok Szárazon és Vízen* című képes újság valamennyi évfolyamáról, nem igaz, hogy agyon lettek olvasva, és odaadta a mama az egészet az ószeresnek. Jó volna tudni, ki kuszálta össze a folyosókat és a lépcsőket, mert hát ott, abban a drága limlomillatban akartam én megcsinálni a magam búén retiróját.

Miért nem tudok az érettségiről álmodni, úgy, mint mások?

(A rámának) húsz láb volt egy-egy oldala; az egész szerkezet a szoba közepén állott. A keretet egészen apró fakockák töltötték ki, körülbelül olyanok, mint amilyeneket a hazardjátékosok pörgetnek pohárból, de azért láttam, hogy nem egyformák. Ezeket a fadarabokat vékony drótok kötötték össze. Minden egyes kockának mind a hat oldalára kis cédulák voltak ragasztva, ezekre a cédulákra aztán ráírták anyanyelvük összes szavait, végigragozva őket minden képzelhető módon és időben, teljes összevisszaságban... A tanítványok a mester parancsára mindnyájan markukba ragadtak egy-egy vasforgattyút (ezekből negyven darab volt körös-körül a rámákra szerelve); amint egyet forgattak rajta, a szavak sorrendje teljesen megváltozott. A mester ezután megparancsolta harminchat ifjú famulusnak, hogy szép óvatosan olvassák le a különböző sorokat, amelyek egymás után felvetődtek a gépben, és ahol három vagy négy szó úgy pottyant volna egymás mellé, hogy azok esetleg valamely mondat részeként foghatók fel, azonnal diktálják le őket a távolabb várakozó négy ifjúnak...

[J. Swift, GULLIVER UTAZÁSAI, III,5]

38

Azt hiszem, az álomról Belbónak előbb-utóbb megint eszébe jutott az elszalasztott alkalom gondolata és az ő lemondási fogadalma, amiért nem tudta megragadni a megfelelő Pillanatot – ha ugyan adódott ilyen. Azért indult útjára a Terv, mert Belbo beletörődött a sorsába, és eldöntötte, hogy képzeletbeli pillanatokot fog kreálni magának.

Kértem tőle egyszer valami szöveget, legott belekotort egy súlyra és nagyságra való tekintet nélkül egymásra hányt, veszedelmesen ingó kéziratortonyba. Meg is találta, amit keresett, de ahogy ki akarta rántani, a torony romba dőlt, és a padlóra zuhant. A dossziék lazán kinyíltak, szanaszét libbent belőlük a papír.

– Nem lett volna jobb, ha leemeli előbb a felét? – kérdeztem. De mintha a falnak beszéltem volna: Belbo már csak ilyen volt.

– Gudrun majd összeszedi – mondta, amit ilyenkor mondani szokott. – Kell, hogy legyen valami küldetése az életben, nehogy válságba kerüljön az identitása.

Ezúttal azonban személyes érdekem fűződött a kéziratok épségéhez, elvégre most már én is a kiadóhoz tartoztam:

– De hát Gudrun nem tudja, melyik lap melyik dossziéba tartozik, összevissza fogja cserélgetni őket.

– Ujjongana Diotallevi, ha ezt hallaná. Hát majd másféle, eklektikus, véletlenszerű könyvek keletkeznek. Ez megfelel az ördögösök logikájának.

– Igen, de akkor úgy járnánk, mint a kabbalisták. Évezredekig keresni a helyes kombinációt... Maga egyszerűen behelyettesíti Gudrunnal azt a bizonyos

³⁸ Szentkuthy Miklós fordítása.

majmot, amelyik veri-veri az írógépet az örökkévalóságig. Különbség csak az időtartamban van. Az evolúció szempontjából semmit sem nyernénk. Nincs valami program, ami az Abulafiával végeztethetné el ezt a munkát?

Közben bejött Diotallevi.

– Hogyne volna – felelte Belbo –, elméletileg kétezer adatot lehet beletáplálni. Csak legyen, aki be is írja. Mondjuk, hogy különböző lehetséges verssorok ezek az adatok. A program akkor fölteszi a kérdést, hogy hány sorból álljon a vers, maga meg eldönti, hogy tízből, húszból, százból. Azután a program lehívja a számítógép belső órájából a másodpercek számát, és randomizálja, vagyis egyszerűbben: újabb és újabb kombinációs formulát hív le. Tíz verssorból már sokezernyi véletlenszerű költeményt csinálhat. Tegnap olyan sorokat írtam be, mint például *zúgnak a zsenge hársak, súlyosan ver a pillám, ha akarná az aszpidisztra, drágám, tiéd az életem*, és így tovább. Ilyenek jöttek ki belőle, tessék.

Múlik sok éj, és szól a szisztra...

Ősz húrja zsong, jajong,

Ősz húrja zsong, jajong...

Ha akarná az aszpidisztra...

Hajnal hasad (és ah, a szív),

baljós albatroszom

(ha akarná az aszpidisztra...)

Ősz húrja zsong, jajong.

Zúgnak a zsenge hársak,

múlik sok éj, és szól a szisztra,

immár a búbos banka bámul.

Zúgnak a zsenge hársak.

– Vannak ismétlődések, nem sikerült kiküszöbölnöm őket, túl komplikált lett volna a program. De hát az ismétlődéseknek is megvan a maguk költői jelentése.

– Érdekes – mondta Diotallevi. – Ezennel megbocsátok a masinádnak. Szóval, ha mondjuk, beleraknám az egész Tórá-t, és aztán utasítanám... mire is?... hogy randomizáljon, akkor ez a gép annak rendje-módja szerint nekiállna a temurának, és újrakombinálná a Könyv verseit?

– Persze, csak idő kérdése. Egy-két évszázad alatt már meg is lennél.

– Ha viszont – mondtam én – az ördögösök műveiből rakunk belé egy pár tucatszámú állítást, olyasmiket, hogy a templomosok Skóciába menekültek vagy hogy a *Corpus Hermeticum* 1460-ban jutott el Firenzébe, plusz néhány összekötő szöveget, hogy azt mondja: *nyilvánvaló, miszerint, vagy: ez azt bizonyítja, hogy*, akkor egészen sokatmondó szekvenciákhoz juthatunk. Aztán már csak ki kell tölteni a hézagokat, vagy úgy kell értelmezni az ismétlődéseket, mint megannyi jóslatot, sugallatot, intést. Ha minden kötél szakad, kitalálunk egy új mágiatörténeti fejezetet.

– Zseniális – mondta Belbo –, kezdjük máris.

– Jó, de ne most, hét óra van. Majd holnap.

– Én már ma este megcsinálom. Csak egy percet segítsen, szedjen fel nekem a földről taláalomra vagy húsz lapot, olvassa fel mindegyikről az első mondatot, amin megakad a szeme, és én ezeket beírom adatnak.

Lehajoltam, és felszedtem egy lapot:

– Arimateai József Franciaországba viszi a Grált.

– Remek, be van írva. Tovább.

– A templomos hagyomány szerint Bouilloni Gottfried megalapítja Jeruzsálemben a Sioni Nagypriorátust. Debussy rózsakeresztes volt.

– Bocsnát – szólt közbe Diotallevi –, de muszáj betenni egypár semleges adatot is, például hogy a koala Ausztráliában él, vagy hogy a kuktafákat Papin találta fel.

– Miki egér menyasszonyát Minnie-nek hívják – javasoltam.

– Ne túlozzunk.

– De igen, túlozzunk! Ha itt most belemegyünk abba, hogy a világegyetemben akár csak egyetlen olyan adat is létezhet, amelyik nem valami másról árulkodik, akkor már kívül is helyeztük magunkat a hermetikus gondolkodáson.

– Igaz. Jöhet a Minnie. Én meg akkor hadd tápláljak be egy alapvető adatot: a templomosoknak mindenhez közük van.

– Nagyszerű – bólintott Diotallevi.

És így tovább, még vagy egy fél óra hosszat. Aztán már tényleg késő lett. De Belbo azt mondta, semmi baj. Majd ő folytatja egyedül. Bejött Gudrun, hogy zárni szeretne, Belbo közölte vele, hogy még dolgozni akar, és megkérte, szedje fel a földről a kéziratlapokat. Gudrunból ekkor hangok törtek elő, lehet, hogy latin tőszavakban beszélt, az is lehet, hogy cseremisziül, de akár így, akár úgy, felháborodást és csalódottságot fejeztek ki azok a hangok, jelezvén valamennyi nyelv egyetlen rokonságát, merthogy minden nyelv egy és ugyanazon adamita ősnyelv származéka. De azért szót fogadott, jobban randomizált, mint egy számítógép.

Másnap reggel sugárzó arccal fogadott bennünket Belbo.

– Működik! – lelkesedett. – Működik, és nem is remélt eredményeket produkál.

Átnyújtotta a kinyomtatott outputot.

A templomosoknak mindenhez közük van

Nem igaz az, ami következik

Jézust Poncius Pilátus alatt feszítették keresztre

A bölcs Hormuz életre hívta Egyiptomban a rózsakereszteseket

Provence-ban vannak kabbalisták

Ki volt a vőlegény a kánai menyegzőn?

Miki egér menyasszonyát Minnie-nek hívják

Ebből következik, hogy

Ha

A druidák fekete szüzeket imádtak

Tehát

Simon Mágus egy türoszi prostituáltban fedezi fel a Szophiát

Ki volt a vőlegény a kánai menyegzőn?

A Merovingok Isten kegyelméből való királyoknak vallották magukat
A templomosoknak mindenhez közük van

– Kicsit zavaros – mondta Diotallevi.

– Képtelen vagy észrevenni az összefüggéseket. És nem figyelsz eléggé arra a kérdésre, ami kétszer is felmerül: ki volt a vőlegény a kánai menyegzőn? Az ismétlés: mágikus kulcs. Ezt-azt kiegészítettem persze, de hát aki beavatott, annak joga van kiegészítem az igazságot. Az értelmezésem a következő: Jézust nem feszítették keresztre, ezért is utasították el a templomosok a feszületet. Arimateai József legendája egy mélyebb igazságot takar: nem a Grál, hanem Jézus szállt partra a provence-i kabbalistáknál. És kivel száll partra Jézus? A feleségével. Miért nincs szó az evangéliumokban arról, hogy ki volt a vőlegény a kánai menyegzőn? Hát csak azért, mert Jézus volt az a vőlegény, és azért nem eshetett szó magáról a menyegzőről, mert egy bűnös utcalány, Mária Magdolna volt a menyasszony. Ezért keresi azóta Simon mágustól Postelig minden illuminátus bordélyházban az örök asszonyt. Így hát Jézus a francia királyi ház megalapítója.

Hajlételezésünk helytálló, akkor a Szent Grál... Jézus nemzetségét és utódait jelentette, azt a „Sang real”-t, melynek őrei a templomosok voltak... A Szent Grál ugyanakkor – szó szerint – az az edény kellett, hogy legyen, amely Jézus vérért fölfogta és megőrizte. Más szavakkal: a Mária Magdolna öle.

[M. Baigent, R. Leigh, H. Lincoln, THE HOLY BLOOD AND THE HOLY GRAIL, 1982, London, Cape, XIV]

– Hát... – hümmögött Diotallevi –, senki sem venne komolyan.

– Dehogynem, sőt. Ebből több százezer példány is elkelne – mondtam komoran. – Ez a történet létezik, meg van írva, minimális különbségekkel ugyanígy. Mégpedig egy könyvben, ami a Grál misztériumáról és a Rennes-le-Chateau-i titkokról szól. Ne csak kéziratokat, hanem olyasmit is tessék olvasni, ami már megjelent nyomtatásban más kiadóknál.

– Szentséges szeráfok! – sopánkodott Diotallevi. – Ugye, megmondtam? Csak olyasmit mond ez a masina, amit már mindenki tud.

És csüggedten távozott.

– Hasznos, és kész – jelentette ki Belbo ingerülten. – Hogy másban is felmerült már ez az ötlet? Hát aztán? Az ilyesmit hívják irodalmi poligenezisnek. Garamond úr azt mondaná, hogy ez azt bizonyítja, hogy igazat beszélek. Azok az illető urak biztos évekig okoskodtak, én viszont egyetlen estén megoldottam az egészet.

– Magával értek egyet, érdemes beszállni ebbe a játékba. De szerintem szóljon úgy a szabály, hogy sok olyan adat is szerepeljen, ami nem az ördögösköktől származik. Nem az a kérdés, hogy milyen okkult összefüggések mutathatók ki Debussy és a templomosok között. Ilyent bárki ki tud mutatni. Az a kérdés, hogy mi az okkult összefüggés, mondjuk, a Kabbala és az autók gyújtógyertyája között.

Ez csak úgy kiszaladt a számon, de Belbónak szöveget ütött a fejébe. Néhány nappal később, egy délelőtt, visszatért rá.

– Magának volt igaza. Bármilyen adat fontossá válik, ha összefügg egy másik adattal. Az összefüggés új perspektívát teremt. Azt sejteti, hogy a világ egyetlen jelensége, egyetlen hang, egyetlen leírt vagy kimondott szó sem azt jelenti, amit jelenteni látszik, hanem valamiféle Titokról szól. Egyszerű a jelszó: gyanakodni, mindig csak gyanakodni. Egy „behajtani tilos” táblából is lehet titkos üzenetet kiolvasni.

– Hogyne. Katar moralizmus. Rettegés attól, ami másolat. Azért tilos behajtani, mert a behajtás a Demiurgosz csele. Nem arra van az Igaz Út.

– Tegnap este a kezembe került egy autóvezetési vizsgakönyv. Nem tudom, hogy a félhomály hatott-e rám vagy az, amit maga mondott a múltkor, de az a gyanúm támadt, hogy ez a könyv bizony Valami Másról szól. Mi van, ha az autó csak mint a teremtés metaforája létezik? De ne csak a külsejét nézzük ám, vagy a csalóka műszerfalat, azt is tudnunk kell látni, amit egyedül a Teremtő lát: azt, ami lent van. Ami alant van, ugyanolyan, mint az, ami fent van. Az autó maga a Szefirot-fa.

– Na, ne mondja.

– Nem én mondom. Mondódik. Először is kézenfekvő, hogy a főtengely a fa

törzse. Na már most, vegyük fönt a motort, aztán a két első kereket, a kuplungot, a sebességváltót, a két kardáncsuklót, a differenciálművet és a két hátsó kereket. Tíz elágazás, mint a tíz szefirá.

– Nem egyeznek a pozíciók.

– Honnan veszi? Diotallevi elmagyarázta, hogy bizonyos változatban a Tiferet nem a hatodik, hanem a nyolcadik szefirá, és a Necáh, illetve a Hod alatt helyezkedik el. Az én Szefirot-fám a Belboth-féle fa. Az egy másik hagyomány.

– Fiat.

– Na, de nézzük a Fa dialektikáját. A legtetején ott a Motor, az Omnia Movens, a Mindent Mozgató, vagyis a Teremtő Forrás. A Motor átadja kreatív energiáját a két Fönti Keréknek: az Értelem, illetve a Bölcsesség Kerekének.

– Igen, feltéve, hogy elsőkerék-meghajtású a kocsi...

– A Belboth-féle fában az a nagyszerű, hogy többféle metafizikával is összefér. Elsőkerék-meghajtás esetén szellemi kozmoszt példáz, ahol a Motor közvetlenül hatja át akarátával a Fönti Kerekeket, a materialista változatban viszont egy elhítványult kozmoszt jelenít meg, ahol a Mozgást egy Távoli Mozgató a két Alanti Kerékhez közvetíti: a kozmikus emanáció mélyéből feltörnek az anyag alantas erői.

– És ha hátsó motor van hátsókerék-meghajtással?

– Az sátáni dolog. A Legfelsőnek és a Legalsónak az egybeesése. Isten azonosul a durva hátsó matériával. Isten mint az örökkön frusztrált istenülhetnék. Biztos, hogy az Edénytöréssel függ össze.

– Nem inkább a Kipufogódob-Töréssel?

– Az Elfajzott Kozmoszokban igen: ott az Arkhónok mérges lehe szállong a Kozmikus Éterben. De ne kalandozzunk így el. A Motor és a két Kerék után következik a Kuplung, a Kegyelem szefirája: ez hozza létre vagy szakítja meg a Szeretetnek azt az áramlását, ami a Fa többi részét a Mennyei Energiával összeköti. Tárca: mandalát simogató mandala. Aztán ott a Változás vagy ahogy a pozitivisták mondják, a Váltás Szekrénye, ami a Gonosztól való princípium, mert lehetővé teszi az emberi akarat számára, hogy lassítson vagy gyorsítson az emanáció állandó folyamatán. Ezért kerül többbe, ha automata a sebváltó, mert akkor, ugye, maga a Fa dönt, aszerint, hogy mit diktál a Legfőbb Egyensúly. Utána egy csukló következik, ami, mit tesz Isten, egy reneszánsz kori mágustól, Cardanótól kapta a nevét, azután pedig egy Kúpkerék-pár (figyeljük meg a motorbeli Hengerek négyeséhez képesti oppozíciót), koszorúval, azaz Koronával ellátva (lásd: kisebbik Keter), ez viszi át a mozgást a földi kerekre. És itt válik nyilvánvalóvá, hogy mi a funkciója a Differenciálnak is nevezett Differencia, vagyis Különbség szefirájának, amely a Szép iránti magasztos érzékkel osztja el a kozmikus erőket a Dicsőség, illetve a Diadal egy-egy kereke között, hogy kövesse az a két kerék egy el nem fajzott kozmoszban a Fönti Kerek diktálta mozgást.

– Következetes olvasat. És a Motor szíve, az Egy fészke, a Korona?

– Tessék a beavatott szemével olvasni. A Legfőbb Mozgatót Szívás és Kipufogás kettős mozgása élteti. Összetett, isteni légzés, melynél az egységek, az úgynevezett Hengerek (e nyilvánvaló geometriai őstípusok) száma eredetileg kettő volt, azután nemzettek magukból egy harmadikat, végül pedig egy negyediket is, annak a dicsőségében szemlélik és mozgatják egymást kölcsönös szeretet által. E légzés során az Első Hengerben (bár rangsor szerint egyikük sem első, legfeljebb a helyzetek és

viszonyok csodálatra méltó váltakozása folytán) a Dugattyú, vagyis Piszton, ami a Pistis Sophia etimológiája, a Felső Holtpontról az Alsó Holtpontra zuhan, és közben megtelik szintiszta energiával a Henger. Ez így persze le van egyszerűsítve, mert itt tulajdonképpen még anyagi hierarchiák, avagy Elosztók is a színre lépnek, akik a tankönyv szerint „lehetővé teszik azon Szelepek nyitását és csukását, amelyek a Hengerek belsejét a keveréket közvetítő szívócsövekkel összekötik”... A Mozgató belső központja csak ennek a közvetítésnek a révén érintkezhet a kozmosz többi részével, és ebben, azt hiszem, bár nem szeretnék eretnokséget mondani, talán az mutatkozik meg, hogy az Egy eredendően korlátozva van, mert ahhoz, hogy alkosson, valamiféleképpen függenie kell a Nagy Excenterektől. Alá kellene még vetni a Szöveget egy figyelmesebb olvasatnak. Mindenesetre, amikor aztán megtelik a Henger energiával, a Dugattyú felszáll a Felső Holtpontra, és létrejön a Maximális Kompresszió. A Zimzum. És ezzel már meg is van a dicsőséges Big Bang, a Ősrobbanás és az Expanzió. Kisül egy Szikra, a keverék fellobban és elég, a tankönyv szerint ez az egész Ciklus egyetlen Aktív Üteme. És jaj, mondja, jaj akkor, ha beférkőznek a keverékbe a kagylóhéjak, vagyis a kelippók, a tisztátalan anyagok, mint például víz- vagy Coca-Cola-cseppek, mert akkor nincs Expanzió, vagy ha van, hát csak mint meddő rángatás.

– A Shell nem ugyanazt jelenti, mint akelippó? Mert akkor jó lesz vigyázni vele. Mostantól fogva csak Szűztejgel élek...

– Utánanéznünk. Lehet, hogy a Hét Nővérnek mondott alantas princípiumok mesterkednek, mert ellenőrizni akarják a Teremtés folyamatát... Elég az hozzá, hogy az Expanzió után a nagy isteni kilégzés következik, amit a legrégebbi szövegek Kipufogásnak neveznek. A Dugattyú megint fölemelkedik a Felső Holtpontra, és kinyomja a már elégett, formátlan anyagot. Csak akkor kezdődhet az Új Ciklus, ha sikerül ez a tisztogatási művelet. Ha meggondoljuk, az Exodosz és a Parodosz neoplatonikus mechanizmusát is ez, Felútnak és Leútnak ugyanez a csodálatra méltó dialektikája jellemzi.

– Qantum mortalia pectora caecae noctis habent!³⁹ És az anyag gyermekei sohasem vették észre mindezt! Holnapra kidolgozom a telefonkönyv misztikus értelmezését...

– Milyen ambiciózus a mi Casaubon barátunk! De vigyázzon, akkor meg kell ám oldania az Egy és a Sok kifürkészhetetlen problémáját. Csak csínján. Először inkább a mosógép működését vizsgálja meg.

– Az önmagáért beszél. Alkímista transzformáció: a fekete műből fehér mű lesz. Fehérből már nem is lehet.

³⁹ A halandóknak szívében a mély éj mennyire vak! (Ovidius, *Metamorphosis*, VI.472., Devecseri Gábor fordítása.)

Aki egyszer gyanakodni kezd, annak többé egyeden nyom felett sem siklik el a figyelme. A főtengegyfa-fantáziák óta hajlamos lettem árulkodó jelet látni bármiben, ami csak a kezem ügyébe került.

Tartottam a kapcsolatot brazil barátaimmal, és Coimbrában épp ezekben a napokban kezdődött egy tanácskozás a luzitán kultúráról. Nem mintha olyan nagy szakértőnek tartottak volna a rióiak, inkább csak találkozni akartak velem, mindenesetre sikerült meghívatniuk. Lia nem tartott velem, a hetedik hónapban volt, finom vonalain alig változtatott, kecses flamand madonnát csinált belőle a terhesség, de ő azért inkább otthon maradt.

Három víg estét töltöttem a régi cimborákkal, és Lisszabonba visszamenet a buszban vita tört ki, hogy Fatimában vagy inkább Tomarban álljunk-e meg. A tomari várba vették be magukat a portugál templomosok, miután a király és a pápa jóindulata folytán megmenekültek a pertől és a végromlástól, és a Krisztus Lovagjainak rendjévé alakultak át. Kár lett volna elszalasztanom egy templomos-várat, szerencsére a társaság többi tagjai sem lelkesedtek Fatimáért.

Tomar pontosan olyanak bizonyult, amelyennek egy templomosvárat egyáltalán elképzelhettem. Megerősített út vezet fel a keresztforma lőrészekkel lyuggatott külső bástyafal mentén, és kereszt-es-levegőt lélegez be ott az ember az első pillanattól kezdve. Ezen a helyen éltek és virultak a Krisztus Lovagjai évszázadokon át: a hagyomány szerint közülük került ki mind Tengerész Henrik, mind pedig Kolumbusz Kristóf; annyi biztos, hogy meghódították a tengereket, és így gazdaggá tették Portugáliát. Hosszú időig éltek itt vígan világukat, úgyhogy a kastély az évszázadok során többször is átalakult és kibővült, és reneszánsz meg barokk szárnyak csatlakoztak a középkori részhez. Meghatottan léptem be a templomba, melynek nyolcszögű rotundája a Szent Sírt idézte. Érdeklődve vizsgáltam a feszületet, merthogy a templomosok keresztje vidékenként más és más formájú: ez a probléma már szakdolgozatírás közben szöveget ütött a fejembe, amikor a zűrzavaros ikonográfiát tanulmányoztam. A máltai lovagok keresztje nagyjából ugyanolyan maradt, a templomosoké viszont mintha mindig magán viselné a korok vagy a helyi hagyományok hatását. Ezért aztán a templomosok üldözői bárhol, bármilyen keresztre bukkanva a Lovagok nyomát vélhették fölfedezni.

Vezetőnk ezután a manuelista ablakot, a tulajdonképpeni *janelá-t* mutatta meg, ez a tengeri és tengermélyi herkentyűkből, algákból, kagylóhéjakból, horgonyokból, kötelekből és láncokból összerakott rácsos kollázst, mely a Lovagoknak az óceánokon véghezvitt hőstetteit volt hivatva dicsőíteni. Igen ám, de az ablak két oldalán az ablakot közrefogó két tornyot a Térdszalagrend jelvényei övezték. Mít keres egy angol rend szimbóluma ebben a portugál kolostorerődben? Az idegenvezetőnek fogalma sem volt, viszont nem sokkal később, a templomnak egy másik, azt hiszem, északnyugati oldalán meg az Aranygyapjú jelvényére hívta fel a figyelmünket. Óhatatlanul emlékezetembe öltött az az elmés játék, amely a Térdszalagrendet az Aranygyapjas renddel, utóbbit az

⁴⁰ A rózsáról ne is beszéljünk többet...

argonautákkal, az argonautákat a Grállal, a Grált meg a templomosokkal társítja. Eszembe jutottak Ardentí meséi, az ördögös-kéziratok némely állításai... Megborzongtam, amikor az idegenvezető egy több záróköves boltívmennyezetű oldalterembe kalauzolt bennünket. Rozettát formáztak a zárókövek, de némelyikükön szakállas bakkecskeábrázatot fedeztem fel. A Baphomet!...

Lementünk egy kriptába. Hét lépcsőfok után csupasz kőpadlón jutni az apszisba, ahol oltár is állhatna meg nagymesteri trónus is. Csakhogy hét boltív alatt vezet az út, a boltívek rózsá alakúak, mind nagyobbak és nagyobbak, és az utolsó, a legtágasabbik egy kút fölé borul. Kereszt is meg rózsá is, méghozzá egy templomos kolostorban, ráadásul egy olyan teremben, amely biztos, hogy a rózsakeresztes manifesztumok előtt épült... Kérdősködésemre az idegenvezető elmosolyodott:

– Ha tudná, hányan elzarándokolnak ide az okkult tanok művelői közül!... Azt mondják, ez volt a beavatási terem..

Betévedtem egy helyiségbe, amit még nem restauráltak, csak néhány poros bútordarab volt benne, a padlót pedig papírdobozok borították. Találomra beléjük kotortam, és feltehetően XVII. századi héber szövegfoszlányok akadtak a kezembe. Mit kerestek a zsidók Tomarban? Az idegenvezető azt mondta, hogy a lovagok jó viszonyban voltak a helyi zsidó közösséggel. Az ablakhoz hívtam, és egy francia stílusú, elegáns kis labirintust mintázó kertre mutatott. Egy tizennyolcadik századi zsidó mérnök, bizonyos Samuel Schwartz munkája, mondta.

A második találkozó Jeruzsálemben... Az első pedig a Várban. Nem így szólt a provins-i üzenet? Hoppá, hiszen az a Vár, amit az Ingolf által megtalált „ordonnation” emleget, nem a lovagregények Montsalvat-ja, az Északi Avalon volt. Első találkahelyül ugyan mit választhattak maguknak a provins-i templomosok, akik nyilván jobban ismerték a várkapitánykodást, mint az Artúr király Kerekasztaláról szóló regényeket? Hát Tomart, a Krisztus Lovagjainak várát, azt a helyet, ahol a rend megmaradt tagjai teljes szabadságot, csorbíthatatlan garanciákat élveztek, és ahol ráadásul kapcsolatban voltak a második csoport ágenseivel is!

Lázás gondolatokkal jöttem el Tomarból és Portugáliából. Kezdtém végre komolyan venni azt az üzenetet, amelyet Ardentí elének tárt. A templomosok, miután titkos renddé alakulnak át, kidolgoznak egy tervet, amely hatszáz évre szól, és a mi századunkban ér véget. A templomosok komoly emberek voltak. Ha tehát várat mondtak, nyilván valóságos helyre gondoltak. A terv Tomarból indult. És akkor viszont hogyan tovább? Hol kerüljön sor a további öt találkozóra? Hát olyan helyeken, ahol barátokra, protektorokra, cinkosokra számíthatnak a templomosok. Az ezredes Stonehenge-et, Avalont, Agarthát emlegette... Marhaság. Újra kell értelmezni az üzenetet.

Na persze, gondoltam hazafelé jövet, nem felfedezni akarom én a templomosok titkát, hanem kiagyalni.

Belbót mintha bosszantotta volna az ötletem, hogy vegyük megint elő azt az ezredesről rámaradt dokumentumot, és kedvetlenül kotorta ki a legelső íróasztalfiókjából. De azért csak megőrizte. Együtt olvastuk el újra a provins-i üzenetet. Annyi sok év után.

Azzal a bizonyos, Trithemius nyomán megfejtett mondattal kezdődött: Les XXXVI inuisibles separez en six bandes. Azután pedig:

a la ... Saint Jean
36 p charrete de fein
6 ... entiers avec saiel
p ... les blancs mantiax
r ... s ... chevaliers de Pruius pour la ...j.nc.
6 foiz 6 en 6 places
chascune foiz 20 a 120 a
iceste est l'ordonation
al donjon h premiers
it li secunz joste iceus qui ... pans
it al refuge
it a Nostre Dame de l'altre part de l'iau
it a l'ostel des popelicans
it a la pierre
3 foiz 6 avant la feste ... la Grant Pute.

– Harminchat évvel a szénásszekér után, az 1344-es év Szent Iván napjának éjjelén, hat lepecsételt üzenet a fehér köpenyeseknek, a provins-i relapsusoknak, a bosszúra készeknek. Hatszor hatan hat helyen, alkalmanként húsz év annyi, mint 120 év, íme a Terv. Az első a várba, aztán megint azokhoz, akik a kenyeret ették, megint a rejtkehelyre, megint a túlpárti Miasszonyunkhoz, megint a popelicanok fogadójába, és megint a kőhöz. Tessék: 1344-ben úgy szól az üzenet, hogy az első a Várba menjenek. 1357-ben Tomarban tanyát is ütnek a lovagok. Tegyük most fel a kérdést, hogy a második csoportnak hova kellett mennie. Képzeljék magukat a menekülő templomosok helyébe. Na, hol hoznák létre a második csoportot?

– Hát... Ha igaz, hogy azok, akik a szénásszekérre szálltak, Skóciába menekültek... De miféle kenyeret ettek ők Skóciában?

Asszociációs láncok dolgában verhetetlenné váltam. Csak valami fogódzó kellett. Skócia, Highlands, druida rítusok, nyári napéjegyenlőség, Szent Iván éji tüzek, Aranyág... Halvány nyom, de nyom. Olvastam a Szent Iván éji tüzekről Frazer *Aranyág*-ában.

Felhívtam Liát.

– Légy szíves, vedd elő az *Aranyág*-at, és keresd ki, mit ír a Szent Iván éji tüzeokről.

Az ilyes miben Lia nagyon ügyes volt. Mindjárt rátalált a megfelelő fejezetre.

– Mit akarsz tudni? Ősi szertartás, csaknem minden európai országban honos. Azt a pillanatot ünneplik, amikor a nap az útján a legmagasabbra hág, Szent Ivánt csak azért vették be, hogy keresztény színezetet adjanak a dolognak...

– Esznek ehhez Skóciában valami kenyeret?

– Hadd nézzem csak... Nem hinném... Ja, megvan: nem Szent Iván-nap, hanem egy druida eredetű ünnep, május elseje, a Beltane-tüzek éjjelén esznek, különösen a skót Highlandsben...

– Ez az! Miért esznek kenyeret?

– Tésztát gyúrnak lisztből és zabból, és parázsosra kisütik.. Aztán egy ősi emberáldozatokra emlékeztető szertartás következik... *Bannock*-nak hívják ezeket a lepényeket...

– Micsodának? Betűzd!

Betűzte, megköszöntem, azt mondtam neki, hogy ő az én Beatricém, az én Fata Morganám meg ilyenek, csupa érzelmes dolgot mondtam. Megpróbáltam felidézni a szakdolgozatomat. A titkos mag a legenda szerint Skóciába menekült I. Róbert királyhoz, és a templomosok győzelemre segítik a királyt a Bannock Burn-i csatában. Viszonzásképpen felveszi őket a király Skóciai Szent András vadonatúj lovagrendjébe. Levettem a polcra egy angol nagyszótárt, és kikerestem: a középkori angolban Bannok (ószászul bannuc, gaél nyelven bannach) árpa-, zab- vagy másféle gabonalisztból gyúrt, kemencében vagy roston sült pogácsafélét jelent. Burn azt jelenti, hogy patak. Ezt már csak le kell fordítani, úgy, ahogy – provins-i honfitársaiknak üzenve Skóciából – a templomosok fordíthatták, és kijön az, hogy lepény-, cipó- vagy kenyérpatak vagy valami ilyesmi. Azok ették a kenyeret, akik a kenyérpataknál győztek, vagyis a rend skóciai magjának a tagjai, akik ez idő szerint talán már valamennyi brit szigeten megvetették a lábukat. Logikus: Portugáliából Angliába, nem is ám az északi sarkról Palesztinába. Ez a legrövidebb út.

Legyenek a te ruháid patyolatfehérek... Ha leszáll az éj, gyújtsál sok világot, míg fennem nem ragyog minden... Most pedig kezdj társítgatni egy-két avagy sok betűt, tologasd és cserélgessd őket mindaddig, amíg melegség nem tölti el szívedet. Ügyelj a betűk mozgására és arra, hogy mire jutsz a keverésükkel. S amidőn érzed, hogy meleg már a szíved, midőn látod, hogy a betűk kombinációja révén olyasmire döbbersz, amit magadtól avagy a hagyomány segítségével nem ismerhettél volna meg, midőn kész vagy megnyílni az isteni erő beáramlása előtt, akkor úgy gondold el mélységes-mély gondolattal a te szívedben a Nevet s az Ő legfőbb angyalait, mintha emberi lények, és mintha ott volnának tevéled.

[Abulafia, SZÉFER HÁJJE ÖLÁM HÁBÁ]

– Nem rossz – mondta Belbo. – És akkor melyik volna a Rejtekhely?

– A hat csoport hat különböző helyen rendezkedik be, de csak az egyiket hívják úgy, hogy Rejtekhely. Ez azt jelenti, hogy a többi helyen, mint Portugáliában vagy Angliában, a templomosok, ha más néven is, de háborítatlanul élhetnek, itt viszont elrejtőznek. A Rejtekhely szerintem az a hely, ahová a párizsi templomosok mentek akkor, amikor menekülniük kellett. Úgyis azt gondolom, hogy az a legegyszerűbb, ha Angliából Franciaországba vezet az út; akkor hát ugyan miért ne gondolhatnám azt is, hogy magában Párizs városában alakítottak ki maguknak rejtekhelyet a templomosok valami titkos és védett helyen? Jó politikusok voltak, úgy képzelték, hogy kétszáz év múlva már más lesz a helyzet, és akkor már nyíltan vagy majdnem nyíltan tevékenykedhetnek.

– Jó, legyen Párizs a harmadik. Na, és a negyedik hely?

– Az ezredes Chartres-ra gondolt, de ha a harmadik helyre Párizst tettük, nem tehetjük Chartres-t a negyedikre, mert nyilvánvaló, hogy a tervnek minden európai központot be kell hálózni. És akkor most hagyjuk a misztikát, és nézzünk egy politikai nyomvonalat. A helyváltoztatások mintha szinuszgörbét írnának le, úgyhogy akkor megint föl kellene kanyarodnunk valahova Észak-Németországba. Na már most, a folyó vagy víz, vagyis a Rajna túlszéljén Miasszonyunk néven város van, nem templom. Danzig mellett egész városa volt Szűz Máriának: Marienburg.

– És mire jó épp Marienburgban találkozni?

– Hát mert az volt a német lovagrend fővárosa! A német lovagrenddel a templomosoknak nem mérgesedett el úgy a viszonyuk, mint a johannitákkal, akik mint a keselyűk, úgy lesték, mikor verik már szét őket, hogy lecsaphassanak a templomos javakra. A német lovagrendet a német császárok a templomosok ellensúlyozására hozták létre Palesztinában, de hamarosan északra szőlították őket, hogy útját állják a porosz barbárok beözönlésének. És olyan jó munkát végeztek, hogy két évszázad leforgása alatt saját államot rendeznek be valamennyi balti területen, Lengyelországtól Litvániáig és Livóniáig. Megalapítják Königsberget, csak egyszer szenvednek vereséget Alekszander Nyevszkijtől Észtországban, és nagyjából akkor teszik Marienburgba a birodalmuk

székhelyét, amikor a templomosokat Párizsban letartóztatják. Ha volt világhódító terve a szellemi lovagrendnek, akkor biztos, hogy a templomosok meg a teutonok megosztották az érdekszférákon.

– Tudja, mit? – mondta Belbo. – Elfogadom. Lássuk az ötödik csoportot. Hol vannak ezek a popelicanok?

– Nem tudom – feleltem.

– Csalódtam magában, Casaubon. Talán az Abulafiát kéne megkérdeznünk.

– Hogyisne – csattantam fel. – Az Abulafiának az a dolga, hogy nem sejtett összefüggéseket sugalljon. A popelicanok létezése viszont nem összefüggések kérdése, hanem ténykérdés, márpedig a tények Sam Spade-re tartoznak. Adjon nekem egy pár napot.

– Két hetet adok – mondta Belbo. – Ha két héten belül nem kapom meg a popelicanokat, akkor egy üveg Ballantine's 12 Years Oldot kapok.

Drága multság az nekem. Egy hét múlva már szállítottam telhetetlen társaimnak a popelicanokat.

– Minden világos. Figyeljenek, mert a negyedik századi Bizáncba kell visszamennünk, abba az időbe, amikor a Földközi-tenger vidékén már különféle manicheus indíttatású mozgalmak terjedtek el. Kezdjük az arkhontikusokéval, ezt Örményországban alapította Kapharbaruchai Péter. Jó kis neve volt, mi? Ők antijudaisták, az ördögöt Zebaoth-tal, a zsidók istenével azonosítják, azzal, aki a hetedik égben lakik. Aki el akar jutni a nyolcadik égben lakó Nagy Fényanyához, annak dacolnia kell Zebaoth-tal is meg a keresztességgel is. Rendben?

– Dacoljunk – mondta Belbo.

– De az arkhontikusok még finom legények. Az ötödik században feltűnnek a messzaliánusok, akik Thrákiában például egészen a tizenegyedik századig fennmaradnak. A messzaliánusok nem dualisták, hanem monarchiánusok. De ők a pokolbeli hatalmakkal szűrték össze a levét, némely szövegekben a nevük is borborita a borborosz, vagyis sár szó alapján, merthogy kimondhatatlan dolgokat műveltek.

– Miket?

– A szokásost. Férfiak és asszonyok a tenyerükbe gyűjtve égnék emelték a saját ocsmányságukat, vagyis a spermájukat, illetve a menstruumukat, és utána megették, mondván, hogy Krisztus testét eszik. Ha meg netán teherbe ejtette valaki a feleségét, kellő időben benyúlt az asszony méhében, kitépte belőle a magzatot, mozsárban összetörte, borsos mézzel elkeverte, és hamm, bekapta.

– Fúj – fintorgott Diotallevi –, borsos méz!

– Ezek tehát a messzaliánusok, akiket egyesek sztratitotikusoknak és phibionitáknak, mások naasszeánusokra, illetve phemionitákra osztható barbelitáknak neveznek. További egyházatyák szerint ellenben megkésített gnosztikusok, tehát dualisták voltak ezek a barbeliták, a Nagy Barbelo Anyát imádták, és beavatottjait a hülikusokat mondták borboriánusoknak, akik az anyag gyermekei, nem úgy, mint a pszichikusok, akik már egy fokkal jobbak voltak, illetve a pneumatikusok, akik igazi kiválasztottnak számítottak, olyasminek, mint a Rotary Club. De az is lehet, hogy a sztratitotikusok csak a mithraisták hülikusai voltak.

– Nem zavaros egy kicsit ez az egész? – kérdezte Belbo.

– Dehogy nem. Ezek a társaságok egyetlen dokumentumot sem hagytak ránk.

Csak annyit tudunk róluk, amennyi az ellenséges pletykából fönmaradt. De nem baj. Mindezt csak azért mondtam el, hogy érzékeltessem, mekkora tülekedés volt annak idején a Földközi-tenger vidékén. És hogy érthető legyen, honnan jöttek a paulikánusok. Ők egy bizonyos Pálnak a követői, hozzájuk csatlakoznak azután az Albániából elüldözött ikonoklaszták. A nyolcadik századtól kezdve egykettőre megsokasodnak, szektából közösséggé, közösségből hadsereggé, hadseregből politikai erővé válnak, a bizánci császárok pedig aggódni kezdenek, és császári hadakat küldenek ellenük. A paulikánusok elérik az arab világ határait, az Eufrátesz vidékéig terjeszkednek, előzönlük a bizánci területeket egészen a Fekete-tengerig. Kolóniákat hoznak létre szinte mindenütt, és csak a XVII. Században térítik meg őket a jezsuiták, de néhány közösségük még ma is megtalálható a Balkánon vagy hol. Na már most, miben hisznek a paulikánusok? A három személyű egy Istenben, de a világ teremtését szerintük a Demiurgosz vette a fejébe, láthatjuk mind, hogy milyen eredménnyel. Elvetik az Ótestamentumot, elutasítják a szentségeket, megvetik a feszületet, és nem tisztelik a Szűzanyát, merthogy Krisztus közvetlenül a mennyben testesült meg, és Szűz Márián csak úgy átment, mint valami csövön. A bogumilok, akik részben tőlük merítenek ihletet, azt állítják később, hogy Krisztus a Mária egyik fülén ment be, a másikon meg ki, úgy, hogy Mária észre sem vette. Valaki azzal is megvádolja őket, hogy nap- és ördögmádók, és hogy kisgyermek vérével keverik az oltáriszentséget.

– Mint mindenki.

– Olyan idők jártak, hogy egy eretneknek valóságos kinszenvedés lehetett misére menni. Akár muzulmán hitre is térhetett volna azért a pénzért. De hát ilyen népek voltak ezek. És azért hoztam őket szóba, mert amikor Itáliát és Provence-ot ellepik a dualista eretnekek, a paulikánusokhoz hasonlítva őket, popelikánusnak, publikánusnak, populikánusnak neveztetnek, mondván, hogy *gallice etiam dicuntur ab aliquis popelicant*.⁴¹

– Hopp, megvannak.

– Igen. A kilencedik században a paulikánusok tovább örjítik a bizánci császárokat, úgyhogy I. Baszileiosz meg is esküszik: ha egyszer a keze közé kerül a vezériük, Khrüszokheir, aki Epheszoszban betört a Theologosz Szent János templomába, és lóitató vályúnak használta a szenteltvíztartókat...

– Csúnya rossz szokás – mondta Belbo.

– ...akkor három nyílvesszőt ver a fejébe. Kivezényli ellene a császári sereget, elfogják, levágják a fejét és elküldik neki, ő meg egy asztalra, egy trumeau-ra, egy porfiroszlopra teszi azt a fejet, és cakk, cakk, cakk, belevág három nyilat, egyet-egyét a két szemébe, gondolom, a harmadikat pedig a szájába.

– Micsoda népek! – háborgott Diotallevi.

– Nem rosszaságból csinálták – mondta Belbo. – Ezek hitbeli kérdések voltak. A remélt dolog, mint valóság. Folytassa, Casaubon, Diotallevi barátunk nem érti a teológiai finomságokat, ő ugyanis egy gaz istengyilkos.

– Elég az hozzá, hogy a keresztések találkoznak a paulikánusokkal. Antiochia mellett találkoznak az első kereszties háború idején, amikor is a paulikánusok az arabok oldalán harcolnak, és Konstantinápoly ostromakor megint találkoznak, a philippopoliszi paulikánus közösség megpróbálja a joannica bolgár cár

⁴¹ Franciául néhányan popelicanoknak is mondják őket.

kezére játszani a várost, Villehardouin szerint azért, mert bosszantani akarja a franciákat. Ennyiben van tehát közük a templomosokhoz, a rejtvényünk pedig ezennel meg van oldva. A legenda úgy tartja, hogy a templomosokat a katarok inspirálták, pedig éppen hogy ők inspirálták a katarokat. A keresztes háborúk idején találkoztak a paulikánus közösségekkel, és titokzatos kapcsolatra léptek velük, ahogy korábban már a misztikusokkal és a muzulmán eretnekekkel is. Egyébként elég, ha követjük az Ordonation útját. Csakis a Balkánon keresztül vezethet.

– Miért?

– Mert szerintem világos, hogy a hatodik találkozóra Jeruzsálemben kerül sor. Az üzenet úgy szól, hogy a kőhöz kell menni. És hol van olyan kő, amit ma a muzulmánok tisztelnek, és amit csak úgy nézhet meg az ember, ha leveszi a cipőjét? Hát a jeruzsálemi Omar-mecset kellős közepén, ott, ahol valaha a templomosok Temploma volt. Nem tudom, kik lehetek a Jeruzsálemben várakozók, talán egy maroknyi megmaradt, álruhás templomos vagy esetleg portugál kapcsolatokkal rendelkező kabbalisták, de az biztos, hogy Németország és Jeruzsálem között a leglogikusabb út a Balkánon át vezet, és ott várakozott az ötödik csoport, a paulikánusok csoportja. Ugye, milyen világos és egyszerű máris a Terv?

– Azt kell mondjam, hogy meggyőzött – jelentette ki Belbo. – Na, de a Balkánnak melyik részén várakoztak ezek a popellicantok?

– A paulikánusok természetes követői énszerintem a bolgár bogumilok voltak, de a provins-i templomosok még nem tudhatták, hogy Bulgáriát néhány évvel később megszállják, és öt évszázadra az uralmuk alá hajtják a törökök.

– Vagyis feltehető, hogy a németek és a bolgárok közt félúton megreked a Terv. Mikor is?

– 1824-ben – felelte Diotallevi.

– Hogyhogy?

Diotallevi fogott egy papírt, és felfirkantotta:

PORTUGÁLIA	ANGLIA	FRANCIAORSZÁG
1344	1464	1584
NÉMETORSZÁG	BULGÁRIA	JERUZSÁLEM
1704	1824	1944

– 1344-ben mindegyik csoport első nagymestere elfoglalja helyét a hat előírt helyen. Százhusz év leforgása alatt csoportonként hat nagymester követi egymást, és 1464-ben a hatodik tomari nagymester az angol csoport hatodik nagymesterével találkozik. 1584-ben a tizenkettedik angol nagymester a tizenkettedik francia nagymesterrel. És így tovább, ebben az ütemben, úgyhogy ha meghiúsul a paulikánusokkal esedékes találkozó, akkor 1824-ben hiúsul meg.

– Jó, tegyük fel, hogy meghiúsul – mondtam. – De nem értem, hogy ilyen nagyeszű emberek miért ne tudták volna rekonstruálni az üzenet egészét, amikor négyhatoda már a kezükben volt? Vagy ha a bolgárokkal már ugrott a randevú, miért nem vették fel a kapcsolatot a következő csoporttal?

– Na, de kedves Casaubon – mondta erre Belbo –, hát hülyének nézi maga a provins-i tervezőket? Ha egyszer azt akarták, hogy a titok hatszáz évig titok maradjon,

nyilván megtették a maguk óvintézkedéseit. Csak azt tudja minden csoport nagymestere, hogy a következő csoport nagymesterét hol keresse, a többiekéről fogalma sincs, az előző csoportok nagymestereinek hollétéről pedig egyikük sem tud. Elég, ha a németek elveszítik a bolgárokat, soha többé nem tudják meg, hogy a jeruzsálemiek hol keresendők, a jeruzsálemiek viszont semelyik előző csoport hollétéről sem fognak tudni semmit. Az pedig, hogy össze lehet-e rakni egy üzenetet csonka töredékekből, attól függ, hogy hogyan osztották el ezeket a töredékeket. Biztos, hogy nem valami logikus rend szerint. Ha csak egyetlen darab is hiányzik, érthetetlen az üzenet, az viszont, akinél a hiányzó darab van, nem tud vele mit kezdeni.

– Mondjuk – tanakodott Diotallevi –, hogy nem került sor erre a találkozóra. Akkor ma valamiféle titkos balett színhelye egész Európa, csoportok keresik és nem találják egymást, és közben mindegyikük tudja, hogy már csak egy karnyújtásnyira van a világalomtól. Hogy is hívják azt az állatkitömőt, akiről beszélt, Casaubon? Hátha tényleg van összeesküvés, hátha csak ennek az elveszett üzenetnek a rekonstruálásáért folyó harc az egész történelem? Nem látjuk őket, de azért ők láthatatlanul itt ügyködnek körülöttünk.

Belbónak ekkor ugyanaz jutott eszébe, mint nekem, egymás szavába vágunk. De hát volt itt egy kézenfekvő összefüggés. Annyit mindenesetre máris tudunk, hogy a provins-i üzenetnek legalább két eleme, a hat csoportra oszló harminchat láthatatlan, illetve a százhusz éves határidő a rózsakeresztesekről szóló vitában is megemlítődött.

– Végül is németek voltak – jegyeztem meg. – El fogom olvasni a rózsakeresztes kiáltványokat.

– Azt mondta, hamisítványok – vetette ellen Belbo.

– Na és? Mi is hamisítványt gyártunk.

– Igaz – mondta. – Egészen ki ment a fejemből.

Elles deviennent le Diable: débiles, timorées, vaillantes à des heures exceptionnelles, sanglantes sans cesse, lacrymantes, caressantes, avec des bras qui ignorent les lois... Fi! Fi! Elles ne valent rien, elles sont faites d'un côté, d'un os courbe, d'une dissimulation rentrée... Elles baisent le serpent...
 [Jules Bois, LE SATANISME ET LA MAGIE, Paris, Chailley, 1895, p. 12]

Ki-kiment a fejből, ma már tudom. És biztos, hogy ebből az időszakból származik ez a rövid és ködös fájl.

filename: Ennoia

Egyszer csak feljöttél hozzám. Volt nálad olyan fű. Nekem nem kellett, nem hagynom, hogy növényi anyagok befolyásolják az agyműködésemet (de ez hazugság, hiszen dohányt szívok, és gabonapárlatokat iszom). Csak a hatvanas évek elején tudtak rávenni néhányszor, hogy beszálljak, amikor körbejárt egy-egy joint – nyúlós-nyálás cigarettapapír, tű az utolsó slukkhöz –, olyankor viszont mindig röhögtemnek támadt.

De tegnap te kínáltál, és arra gondoltam, hátha magadat kínálad így, és hittel szívtam. Szorosan összesimulva táncoltunk, ahogy már évek óta nem divat, ráadásul – szégyen és gyalázat— Mahler *Negyedik*-je forgott közben. Úgy éreztem, mintha valami ősrégi teremtést, édes és ráncos, vén kecskearcú lényt, ágyékom mélyéből ágaskodó kígyót tartanék a karjaimban, és mint ősrég és egyetemes nénikémet, úgy imádtalak. Valószínűleg tovább ringtam a testedhez simulva, de közben éreztem, hogy mindjárt repülsz, aranyá változol, zárt ajtókat nyitasz, tárgyakat lebegtetsz. Hogy behatolok a te sötét öledbe, Megale Apophasis. Angyaloknak foglya.

Talán nem téged kerestelek? Talán azért vagyok itt, hogy örökké rád várjak. Azért vesztettelek el mindig, mert nem ismertelek meg? Azért vesztettelek el mindig, mert megismertelek, és nem volt merszem? Azért vesztettelek el mindig, mert megismertelek ugyan, de tudtam, hogy el foglak veszíteni?

Hová tűntél tegnap éjjel? Fejfájásra ébredtem.

⁴² Belőlük lesz az Ördög: gyengék és féllének, kivételes pillanatokban viszont bátrak, szakadatlanul véreznek és könnyeznek, és törvényekre fitymet hányó kézzel simogatnak... Fúj! Fúj! Mit sem érnek, egy oldalbordából, egy görbe csontdarabból, egy elfojtott alakoskodásból lettek... Megcsókolják a kígyót...

Mi (az ifjabbak) nem tudtuk ugyan mind ez ideig, hogy mikor halálozott el szeretett atyánk, R. C...., mégis jól emlékszünk ama titkos utalásra, melyet A., úgy is, mint D. utóda (a második sor utolsó tagjakénti kortársa sokunknak), ama bizonyos 120 esztendőről minékünk, harmadik sorbélieknek tett...

[FAMA FRATERNITATIS, in ALLGEMEINE UND GENERAL REFORMATION, Kassel, Wessel, 1614]

Fogtam magam, és elejétől végig elolvastam mindkét rózsakeresztes manifesztumot, a *Famá*-t és a *Confessió*-t. És belelapoztam Johann Valentin Andreae művébe, a *Christian Rosencreutz kémiai menyegzőjé*-be is, mert úgy tartják számon, hogy Andreae a manifesztumok szerzője.

A két manifesztum Németországban jelent meg 1614 és 1615 között. Vagyis mintegy harminc évvel a franciák és angolok közötti, 1584-es találkozó után, de csaknem egy egész évszázaddal a franciák és a németek tervezett találkozója előtt.

Elhatároztam, hogy úgy olvasom mindkét iratot, mintha át akarnék látni rajtuk, mintha nem azt mondanák, amit mondanak, hanem valami mást. Tudtam, hogy ehhez bizonyos részeket ki kell hagynom, bizonyos mondatoknak pedig nagyobb jelentőséget kell tulajdonítanom, mint más mondatoknak. No de épp erre tanítottak bennünket az ördögösök meg az ő tanítómestereik. Aki a revelációkkal akar ügyesen lépést tartani, az nem igazodhat holmi makacs és merev logikai láncolatokhoz és unalmas ok-okozatiságokhoz. Arról nem beszélve, hogy a két manifesztum, ha szó szerint értelmezte is őket az ember, eleve csupa abszurditást, talányt, ellentmondást halmozott egymásra.

Tehát nem is mondhatták azt, amit mondani látszottak, következőképp nem lehetett igaz, hogy az egyik mélyreható lelki reformra szólít fel, a másik pedig a szegény Christian Rosencreutz históriája. Nem, mert kódolt üzenetek voltak, és az olvasásukhoz valamiféle rács kellett, amely bizonyos részeket szabadon hagy, másokat viszont eltakar. Mint a provins-i rejtjeles üzenet, amelyben csak a kezdőbetűk számítottak. Nekem nem volt rácsom, de elegendő volt feltételezmem, hogy kell rács, ahhoz pedig az kellett, hogy gyanakvással olvassak.

Hogy a manifesztumok a provins-i Tervről beszélnek, az nem is volt kétséges. C. R. sírjában (allegorikus utalás a Grange-aux-Dîmes-re, 1344. június 23-ára!) valamiféle kincset is elhelyeztek, hogy azt majd csak az utódok fedezzék fel, miután „120 esztendeig... rejtezkedett”. És hogy nem pénzbeli természetű volt ez a kincs, azt szintén világosan láttam. A szöveg vitába szállt az alkímisták primitív aranyhajhászásával, ráadásul nyíltan megmondta, hogy az ígélet egy nagy történelmi változásról szólt. És annak, aki netán még mindig nem értett volna a szóból, a következő irat megismételte, hogy nem volna szabad figyelmen kívül hagyni egy olyan ajánlatot, amely a *miranda sextae aetatis*-ra. (a hatodik és utolsó találkozás csodáira!) vonatkozik, és újból leszögezte: „S ha Isten úgy látta volna jónak, hogy fellobbantsa nekünk, csak minekünk, a hatodik Candelabrumot?... Nem volna-e pompás dolog, ha egyetlenezig könyvben elolvashatnál

és elolvasván mégis érthetnél és megjegyezhetnél mindent, ami valaha is történt?... Mily kellemetes volna, ha úgy énekelhetnél, hogy az ének (a fennhangon olvasott üzenet!) segítségével a kösziklát (lapis exillis!) igazgyönggyé és drágakövekké változtathatnád...” És esett aztán még szó titkos arcanumokról, egy létrehozandó európai kormányzatról és egy bevégzendő „nagy mű”-ről...

A *Fama* szerint C. R. Spanyolországba (vagy Portugáliába?) ment, hogy megtanítsa az ottani bölcseket, „hogyan juthatni a jövő századokra utaló igaz indiciumokhoz”, de hiába. Miért hiába? Miért van az, hogy egy német templomos csoport a tizenhetedik század elején egyszer csak közzétesz egy addig féltve őrzött titkot, mintha megakadt volna a közvetítési folyamat, és erre válaszolna valamiképpen a nyílt színvállás?

Senki sem tagadhatta, hogy a manifesztumok a Terv egyes szakaszait igyekeztek rekonstruálni a Dotallewi-féle összefoglalásnak megfelelően. Az első testvér, aki egy utalás szerint meghal, illetve valami féle „határhoz” érkezik, nem más, mint az az I. O. testvér, aki Angliában hunyt el. Valaki tehát sikeresen eljutott az első találkozóra. Említődött egy második meg egy harmadik sor, azaz utódlási vonal is. Addig minden annak rendje és módja szerint mehetett: a második, vagyis az angol vonal, 1584-ben találkozott a harmadikkal, vagyis a franciával, és olyanok, akik a tizenhetedik század elején írtak, csak olyasmiről írhattak, ami az első három csoporttal történt. A *Kémiai menyegző*, mely ifjúkori műve Andreae-nak, tehát a manifesztumok előtt íródott (bár megjelenni csak 1616-ban jelent meg), beszél is három fenséges templomról, vagyis az addigra nyilván ismert három helyszínről.

Ugyanúgy fejezte ki magát mindkét manifesztum, és nekem mégis azt sugallta a szövegük, hogy időközben valami nyugtalanító esemény történt.

Például miért hajtogatták minduntalan, hogy ütött az óra, itt az idő, hiába ármánykodik az ellenség minden eszközzel, nehogy valóra váljék az alkalom. Miféle alkalom? C. R. végcélja, úgymond, Jeruzsálem volt, de nem tudott eljutni oda. Miért? Dicséretet kaptak az arabok, merthogy ők értenek az eszmecezeréhez, bezzeg Németországban képtelenek segíteni egymáson a tudós emberek. És utaltak a szövegek egy „nagyobb csoport”-ra is, amely „magának akarja az egész legelőt”. Nem egyszerűen arról volt itt szó, hogy valaki önös érdekből zavarni próbálja a tervet, hanem arról, hogy a zavar ténylegesen be is következett.

A *Fama* szerint a kezdet kezdetén kidolgozott valaki egy mágikus írást (hát persze, a provins-i üzenetet), de míg Isten órája percenként üt, addig „a miénk még az órákat sem képes mutatni”. Ki nem figyelte az isteni óra ütéseire, ki nem tudott odaérni valahova a kellő időben? Utalt a szöveg arra is, hogy a testvérek egyik eredeti csoportja felfedhetett volna egy titkos tant, de úgy döntött, hogy inkább szétszéled a világban.

Feszengésről, bizonytalanságról, tanácstalanságról árulkodtak a manifesztumok. Az első vonalbeli testvérek gondoskodtak róla, hogy „méltó utód” lépjen mindegyikük helyére, de úgy rendelkeztek, hogy a sírjuk... holléte maradjon titok, „minekokáért máig sem tudjuk, hol vannak eltemetve”.

Mire vonatkozik ez? Micsodát nem tudtak? Miféle „sír”-nak titok a holléte? Nyilvánvaló volt, hogy azért íródtak a manifesztumok, mert elveszett valamiféle információ, és ily módon tétetett közhírré a felszólítás, hogy aki tud róla, jelentkezzék.

A *Fama* befejezése félreérthetetlen volt: „Annak okáért újólág kérünk minden európai bölcset... hogy ezen ajánlatunkat jóindulattal mérlegeljék... tudassák velünk a

gondolataikat... Mert hábár mi nem árultuk el eleddig, hogy mi a nevünk... senkinek se válhassék azért kárára, hogy a saját nevét igenis megadja, ha bármelyikünkkel szóban, vagy – ha ezt valamiért bajosnak látja – írásban értekezni óhajt.”

Pontosan ez volt az ezredes szándéka is, amikor meg akarta jelenteni a históriáját. Kényszeríteni valakit, hogy törje meg a hallgatását.

Történt valami: egy ugrás, egy szünet, egy kihagyás, egy törés. R. C. sírkamrájában nemcsak az volt felírva, hogy *post 120 annos patebo*, ami a találkozók esedékességére figyelmeztetett, hanem az is, hogy *Nequaquam vacuum*. Ami viszont nem azt jelenti, hogy „nincs űr”, hanem azt, hogy „ne lehessen űr”. És erre, tessék, mégiscsak űr keletkezett, az űrt pedig át kellett hidalni!

Igen ám, tanakodtam újfent, de miért épp Németországban íródott mindez, ahol a negyedik turnusnak egyszerűen csak ki kellett szépen várnia, amíg sorra kerül? A németek –1614-ben! – nem panaszkodhattak a marienburgi találkozó elmaradása miatt, hiszen a marienburgi találkozó csak 1704-ben volt esedékes!

Egyetlenegy magyarázatot tudtam elképzelni: a németek az előző találkozó kudarcra miatt keseregtek, merthogy az nem jött létre!

Megvan a kulcs! A negyedik vonalbeli németek amiatt bánkódtak, hogy a második vonalbeli angolok elszalasztottak a harmadik vonalbeli franciákat! Hát persze! Pofonegyszerű utalásokat tartalmazott a szöveg: felnyitják C. R. sírját, és megtalálják benne az első és a második körbeli testvérek aláírását, de harmadik körbeliüket nem! A portugálok és az angolok megvannak, de hol vannak a franciák?

Egy szó, mint száz, a két rózsakeresztes-manifesztumból azt olvashatta ki az, aki értette a módját, hogy az angolok elveszítették a franciákat. És a mi megállapításunk szerint csak az angolok tudták, hogy hol vannak a franciák, és csak a franciák tudták, hogy hol vannak a németek. De még ha rábukkantak volna is 1704-ben a németekre a franciák, mindössze egyharmada lehetett náluk annak, amit át kellett volna adniuk.

A rózsakeresztesek felfedik magukat, kerül, amibe kerül, mert csakis így menthetik meg a Tervet.

...nem tudhatjuk tehát bizonyossággal, hogy vajon a második vonalbéli testvérek birtokában voltak-e az első vonalbéliek tudásának, s hogy minden titokba beavattattak-e.

[FAMA FRATERNITATIS, in ALLGEMEINE UND GENERAL REFORMATION, Kassel, Wessel, 1614]

Határozottan közöltem mindezt Belbóval meg Diotallevi-vel, és ők elismerték, hogy még egy okkultista számára is egészen nyilvánvaló a manifesztumok titkos értelme.

– Most már minden világos – mondta Diotallevi. – A fejünkbe vettük, hogy a tervek a németek és a paulikánusok közt akadt el félúton, pedig igazából 1584-ben, Anglia és Franciaország között akadt el.

– De miért? – kérdezte Belbo. – Lehetett-e bármi oka annak, hogy 1584-ben nem tudták összehozni az angolok azt a találkozót a franciákkal? Az angolok tudták, hogy hol van a Refuge, sőt, csakis ők tudták.

Az igazság kellett neki. És bekapcsolta az Abulafiát. Próbaképpen egyetlen páros adatkombinációt kért. Az output a következő volt:

Miki egér menyasszonyát Minnie-nek hívják
Harmincnapos a november, ápri, júni és szeptember

– Hogy kell ezt értelmezni? – tanakodott Belbo. – Minnie egérnek randevúja van Miki egérrel, de tévedésből szeptember harmincegyedikét beszéli meg velem, úgyhogy Miki egér...

– Megvan! – kiáltottam fel. – Minnie csak akkor tévedhetett volna, ha 1582. október 5-ére beszéli meg azt a randevút!

– Hogyhogy?

– A Gergely-féle naptárreform miatt! Hát persze. 1582-ben a Julián-naptár kiigazítására életbe lép a Gergely-féle reform, és az egyensúly helyrebillentése végett kiiktat 5-étől 14-éig tíz októberi napot!

– Na de a franciaországi találkozó csak 1584-ben, Szent Iván éjjelén, vagyis június 23-án esedékes – mondta Belbo.

– Úgy van. De ha jól emlékszem, nem mindenütt lépett azonnal érvénybe a reform. – Levettem a polcra az öröknaptárt. – Itt van, ni: a reformot 1582-ben teszik közhírré, és kiiktatják az október 5-e és 14-e közötti napokat, de akkor még csak a pápára vonatkozik ez. Franciaország 1583-ban veszi át a Gergely-naptárt, és a december 10-e és 19-e közötti napokat iktatja ki. Németföldön szakadás következik be, és a katolikus vidékek, mint Csehország is, 1584-ben léptetik életbe a naptárreformot, a protestáns fejedelemségek viszont csak 1775-ben, bizony, majdnem kétszáz évvel később, na és ami meg Bulgáriát illeti (el ne felejtsem ezt az adatot!), ott csak 1917-ben veszik át. És Anglia?... Anglia 1752-ben tér át a Gergely-naptárra! Na persze, azok a fránya anglikánok annyira utálják a pápistákat, hogy ők is majdnem két évszázadig ellenállnak. Ugye, értik most már, hogy mi történt? Franciaország 1583 végén kiiktat tíz napot, és 1584 júniusára már mindenki megszokta az egészet. De amikor Franciaországban 1584. június 23-át írják, Angliában még csak június 13-a van. Hát most mondják meg: tudhatt-e erről

egy derék angol, még ha templomos volt is, azokban az időkben, amikor még olyan lassan áramlott az információ? Még ma is baloldalt közlekednek, és nem vesznek tudomást a tízedes mértékrendszeréről... Az angolok tehát az ő június 23-ájukon jelennek meg a Rejtekhelyen, akkor, amikor a franciák szerint már július 3-a van. Tétélezzük mármost fel, hogy nem szándékoztak nagy csinnadrattával kísérfni ezeket a találkozókat: hogy a megfelelő helyen és időben, lopva kellett volna találkozniuk. A franciák el is mennek a helyszínre június 23-án, várfnak egy napot, kettőt, hármat, hetet, aztán szedik a sátorfájukat, mert az hiszik, történt valami. Lehet, hogy épp július 2-a estején adják fel kétségbeesetten. 3-án aztán meg befutnak az angolok, és nem találnek senkit. Esetleg öf is nyolc napig várfnak, és még mindig nem látnek senkit. És ekkorra már bottal ütheti egymás nyomát a két nagymester.

– Pompás – mondta Belbo. – Így történt. De miért a német rózsakeresztesek lépnek ezután, miért nem az angolok?

Kértem megint egy napot, cédulákat böngésztem, és a következő reggelen büszkén sugárzó arccal állítottam be a szerkesztőségbe. Találtam valami nyomot, ha halványát is, no de így dolgozik Sam Spade, semmi sem kerüli el az ő sasszeme figyelmét. 1584 táján John Dee mágus és kabbalista, az angol királynő asztrológusa, megbízást kap, hogy tanulmányozza a Julián-naptár reformját.

– Az angolok 1464-ben találkoztak a portugálokkal. Ettől fogva Kabbala-láz harapódzik el a brit szigeteken. Fel kell dolgozni mindazt, amit megtudtak, készülni kell a következő találkozásra. John Dee az élen jár ebben a mágikus és hermetikus reneszánszban. Négyezer kötetes magánkönyvtárat hoz létre, amelynek darabjait akár a provins-i templomosok is válogathatták volna. *Monas leroglyphicá*-ját mintha közvetlenül az alkímisták bibliája, a *Tabula smaragdina* ihlette volna meg. És mit csinál John Dee 1584-től kezdve? Trithemius *Steganographiá*-ját olvasgatja! Méghozzá kéziratban, mert nyomtatásban ez a könyv csak a tizenhetedik század elején jelenik meg. A találkozó meghiúsulása feladja a leckét Dee-nek, az angol csoport nagymesterének, és Dee ki akarja deríteni, hogy mi is történt, hol lehetett a hiba. És mivel jó csillagász is, a homlokára csap, és azt mondja, hű, de nagy marha voltam. És Erzsébet királynő pénzén tanulmányozni kezdi a Gergely-reformot, hátha jóvátéhető még a tévedés. De rájön, hogy már késő. Nem tudja, hogy Franciaországban kivel vegye fel a kapcsolatot, vannak viszont közép-európai kapcsolatai. II. Rudolf Prágája valóságos alkímistaműhely, és mit tesz Isten, John Dee épp ezekben az években Prágába megy, ahol is találkozik Khunrath-tal, annak az *Amphitheatrum sapientiae aeternae*-nek a szerzőjével, amelynek allegorikus réztáblái Andreae-t is és a rózsakeresztes iratokat is meghihletik majd. Milyen kapcsolatokat létesít John Dee? Nem tudom. Addig furdalja a jóvátéhetetlen hiba miatt a lelkiismeret, míg 1608-ban meg nem hal. De semmi vész, Londonban már mozgolódik valaki más, aki immár általános vélekedés szerint rózsakeresztes volt, és aki beszél is a rózsakeresztesekről az *Új Atlantisz* című könyvében. Francis Baconnek hívják az illetőt.

– Tényleg beszél róluk Bacon? – csodálkozott Belbo.

– Nem közvetlenül ő, hanem egy bizonyos John Heydon, aki *The Holy Land* címmel újrafírja az *Új Atlantisz*-t. De nekünk így is jó. Bacon nyilvánvaló

diszkrétíós okokból nem beszélhet róluk nyíltan, de azért mégiscsak olyan, mintha beszélne.

– Aki nem hiszi, járjon utána.

– Úgy van. És Bacon az, akinek a hatására most még szorosabbra próbálják fűzni az angol meg a német milió közötti kapcsolatot. 1613-ban házasságot köt a trónon ülő I. Jakab lánya, Erzsébet és V. Frigyes rajnai választófejedelem. II. Rudolf halála után Prága már nem az igazi, Heidelberg lesz a megfelelő hely. A fejedelmi esküvő templomos allegóriák diadalmenetévé válik. Londonban, ahol az ünnepségek rendezését maga Bacon felügyeli, a misztikus lovagság allegóriáját adják elő, Lovagok is megjelennek egy domb tetején. Világos, hogy most már Dee utóda, Bacon az angol templomoscsoport nagymestere...

– ...és minthogy köztudomásúan ő írta Shakespeare drámáit, a Shakespeare-összest is újra kéne olvasnunk, biztos, hogy másról sem szól, mint a Tervről – mondta Belbo. – *Szentivánéji álom* s a többi. Nem is értem, hogyhogy még senkinek sem ütöttek szöveget a fejébe ezek az árulkodó jelek, ezek az evidenciák. Szerintem olyan világos itt minden, hogy szinte vakít.

– Tévútra csalt bennünket a racionalista gondolkodás – bólogatott Diotallevi –, mindig is mondtam én.

– Engedd Casaubont, hadd folytassa, kiváló munkát végzett.

– Mit mondjak még? A londoni ünnepségek Heidelbergben folytatódnak, ahol Salomon de Caus függőkereteket tervezett a választófejedelem számára. Azoknak a halvány másolatát láttuk mi azon a bizonyos estén, Piemontban, nyilván emlékeznek. És ezeknek az ünnepségeknek a során felvonul egy allegorikus szekér, amely mint lászónt ünnepli a völegényt, és egy hajót visz, a hajó két árbocán pedig az Aranygyapjú, illetve a Térdszalagrend szimbóluma látszik, remélem, nem felejtették még el, hogy az Aranygyapjú meg a Térdszalagrend a tomari oszlopokon is látható... Minden egybevág. Egy évbe sem telik, és megjelennek a rózsakeresztes manifesztumok: néhány német barátjuk segítségét igénybe véve, általuk adnak jelet Európa-szerte az angol templomosok, hogy újból összebogozzák a megszakadt Terv szálait.

– De hová akarnak kilyukadni?

– Talán két legyet próbálnak ütni egy csapásra: egyrészt jelt akarnak adni magukról a franciáknak, másrészt újból egybe akarják terelni a német csoportot, mert annak valószínűleg szétzilálta a sorait a lutheri Reformáció. De épp Németországban tör ki a legnagyobb zűrzavar. A manifesztumok megjelenésétől cirka 1621-ig túlságosan is sok választ kapnak a szerzők...

Megneveztem néhányat az e tárgyban kiadott megszámlálhatatlanul sok irományból, azokat, amelyek annak idején, amikor Amparóval Salvador da Bahiában voltam, olyan jól elszórakoztattak.

– Valószínű, hogy olyanok is akadnak ebben a sokaságban, akik tudnak valamit, de elvesznek a megszállottak, a kiáltványokat szó szerint értelmezők, az akciót gátolni igyekvő esetleges provokátorok, a bajkeverők tömegében... Az angolok bele próbálnak avatkozni a vitába, irányítani szeretnék, nem véletlenül ír egy másik angol templomos, Robert Fludd egyetlen év alatt három könyvet is a manifesztumok helyes értelmezéséről... De hiába, kicsúszott a gyepelő a kezükből, megkezdődött a harmincéves háború, a rajnai választófejedelem vereséget szenvedett a spanyoloktól, Pfalz és Heidelberg martalócok prédája, Csehország lángokban áll... Az angolok úgy döntenek, hogy visszahúzódnak Franciaországba, és ott próbálkoznak. És ezért van az, hogy 1623-ban Párizsban adnak hírt magukról a rózsakeresztesek, és nagyjából ugyan olyan ajánlatot tesznek a franciáknak, amelyet korábban a németeknek tettek. Na és mi olvasható az egyik pamfletben, amit Párizsban írt a rózsakeresztesek ellen valaki, aki görbeszemmel nézett rájuk, vagy zavart akart kelteni? Az, hogy ördögimádók, na, persze, de mivel az igazságot még a rágalmából sem lehet soha egészen eltüntetni, az a vád is éri őket, hogy a Marais negyedben szottak gyűlésezni.

– Na és?

– Hát nem ismerik Párizst? A Marais a Templom negyede, és mit tesz Isten, a zsidó gettóé is! Ráadásul aztán még azt is állítják az ilyen pamfletek, hogy a rózsakeresztesek kapcsolatban vannak egy ibériai kabbalista-szekttával, az Alumbradókkal! Lehet, hogy a rózsakeresztesek elleni pamfletek csak úgy tesznek, mintha támadnák a láthatatlan harminchatokat, valójában az azonosításukat próbálják elősegíteni... Richelieu könyvtárosa, Gabriel Naudé is ír valamit: *Instructions à la France sur la vérité de l'histoire des Frères de la Rose-Croix*. Mi az, hogy instrukciók, és kicsoda ő? A harmadik templomoscsoport szóvivője, vagy kalandor, aki beszáll a mások játékába? Egyfelől mintha ő is zug-ördögimádóknak akarná beállítani a rózsakereszteseket, másfelől rejtélyes utalásokat tesz, azt mondja, még három rózsakeresztes gyülekezet van, és ez tulajdonképpen igaz is, hiszen a harmadik csoport után még három következik. Mesébe illő útmutatásokat ad (az egyik gyülekezet szerinte Indiában, úszó szigeteken keresendő), de azt is állítja, hogy egy másik gyülekezet meg Párizs alagútjaiban húzza meg magát.

⁴³ A mi állítólagos láthatatlanjaink száma (úgy mondják) 36, és hat csoportra oszlanak.

– Mit gondol? – kérdezte Belbo. – Megmagyarázza mindez a harmincéves háborút?

– Hogyne – feleltem. – Richelieu különleges információkat kap Naudétól, szeretne beavatkozni ebbe a históriába, de mindent elront, katonailag lép fel, és még inkább összekutyulja az egészet. De felfigyelnék én itt még két dologra. Az egyik az, hogy 1619-ben, negyvenhat évi hallgatás után Tomarban összeül a Krisztus Lovagjainak káptalanja. Utoljára 1573-ban, néhány évvel 1584 előtt ültek össze, valószínűleg azért, hogy az angolokkal együtt előkészítsék a párizsi utat, a rózsakeresztes manifesztumok ügye után pedig ismét összeülnek, hogy eldöntsék, melyik irányvonalat kövessék: csatlakozzanak-e az angolok akciójához, vagy más utakon próbálkozzanak.

– Hát igen – mondta Belbo –, kész, vége: eltévedtek, útvesszőbe kerültek, az egyik erre indul, a másik arra, valaki kiáltásokat hallat, és nem tudni, hogy a válasz másvalaki hangja-e vagy csak a visszhang... Mindenki csak tapogatózik. Na, és mit csinálnak közben a paulikánusok meg a jeruzsálemiek?

– Azt volna jó tudni – mondta Diotallevi. – De én nem feledkeznek meg arról sem, hogy ebben a korban terjed el a luriánus Kabbala, és ekkor kezdenek el az Edénytörésről beszélni... Meg aztán ekkoriban terjed el mindinkább a Tórát tökéletlen üzenetnek tekintő elképzelés is. Egy lengyelországi haszid írás azt mondja: ha nem ez történt volna, hanem valami más, akkor más betűkombinációk születtek volna. Persze azért szögezzük le: a kabbalistáknak nem tetszik, hogy a németek siettetni akarták az időt. A Tóra igazi egymásutánja és rendje rejtve maradt, és csak a Szentséges ismeri, áldott legyen az Ő neve. De mit beszélek itt összevissza? Ha még a szent Kabbalát is bevesszük a Tervbe...

– Ha van Terv, akkor abba minden beleveendő. Vagy globális, vagy nem magyaráz meg semmit – mondta Belbo. – De Casaubon egy másik nyomra is utalt.

– Igen. Sőt, nyomok egész sorára. Még mielőtt az 1584-es találkozó meghiúsult volna, John Dee kartográfiai tanulmányokra és hajós expedíciók pártolására adta a fejét. Na és kinek a közreműködésével? Pedro Nunezzel, a portugál király kozmográfusával... Dee befolyásolja az észak-nyugati átjárót kereső felfedező utakat, pénzeli egy Frobisher nevű sarkkutató expedícióját, hogy aztán az illető egy eszkimóval térjen meg, akit mindenki mongolnak néz, addig piszkálja Francis Drake-et, míg rá nem veszi a világ körüli utazásra, de azt akarja, hogy az utazók keletnek tartsanak, mert a Kelet minden okkult megismerésnek a princípiuma, és nem is tudom már, melyik expedíció indulásakor angyalokat idéz meg.

– És mire utal mindez?

– Szerintem John Dee-t tulajdonképpen nem az egyes helyek fölfedezése érdekelte, hanem az, hogy hogyan lehet ezeket a helyeket térképészetileg ábrázolni, és ezért működött együtt Mercatorral meg Orteliuszal, a nagy térképészekkel. Mintha azt vette volna ki a rendelkezésére álló üzenetfoszlányokból, hogy a teljes üzenet nyomán valami térkép rajzolódik majd ki, és ezt a térképet próbálná meg saját erőből felfedezni. Sőt, mi több, én még ennél is tovább mennék, ahogy Garamond úr szokta mondani. El lehet-e azt képzelni, hogy egy olyan komoly tudós, mint ő, megfélekedezik a naptárak közti eltérésekről? Hát ha szántsándékkal feledkezett meg róla? Dee-től kitelik, hogy egyedül, a többi csoport kiiktatásával akarja rekonstruálni az üzenetet. Gyanítom, hogy

John Dee-vel utat tör magának az az ötlet, hogy mágikus vagy tudományos eszközökkel rekonstruálható az üzenet anélkül is, hogy a Terv beteljesednék. Türelmetlenségi tünet. Születőben a hódító polgár, elveszti makulátlanságát a szellemi lovagságot megalapozó szolidaritás-elv. És ha John Dee-nek ilyen ötlete támadhatott, Francis Baconról már ne is beszéljünk. Ettől fogva az angolok azon vannak, hogy az új tudomány minden titkos csínját-bínját bevetve felfedjék a titkot.

– És a németek?

– A németekkel jobb, ha a hagyomány útját járattuk, így legalább két évszázadnyi filozófiatörténetet meg tudunk magyarázni: angolszász empirizmus kontra romantikus idealizmus...

– A világtörténelmet rekonstruáljuk lépésről lépésre – mondta Diotallevi. – Újraírjuk a Könyvet. Tetszik ez nekem, nagyon tetszik.

Egy másik érdekes kriptográfiai esetet 1917-ben tárt a közönség elé az egyik legkiválóbb Bacon-kutató, a bécsi dr. Alfred von Weber-Ebenhoff. Elhatározta, hogy a Shakespeare műveinek elemzésekor már kipróbált módszert ezúttal Cervantesre alkalmazza... A vizsgálat során meghökkenítő konkrét bizonyítékra bukkant: a Don Quijote első, Shelton-féle fordításában Bacon kézírásos javításai mutathatók ki. Ebből pedig azt a következtetést vonta le, hogy az angol változat a regény eredetije, s a Cervantes-féle spanyol szöveg ennek a fordítása csupán.

[J. Duchaussoy, BACON, SHAKESPEARE OU SAINT-GERMAIN?, Paris, La Colombe, 1962, p. 122]

Magától értetődőnek tartottam, hogy Jacopo Belbo ezek után mohón ráveti magát a rózsakeresztes-korszak irodalmára. De amikor napokkal később elmesélte, hogy mire jutott, épp csak vázolta nekünk az egyébként igen gyümölcsöző ötleteit. Ma már tudom, hogy az Abulafián ezalatt egy jóval bonyolultabb históriát írt, a tulajdon magánmitológiájába keverve az idézetekkel üzött szertelen játékot. Darabonként rakosgathatott most össze egy másokról szóló történetet, s ez újabb lökést adott neki ahhoz, hogy megírja – szépprózának – a sajátját. Nekünk sohasem beszélt erről. És én máig nem tudom, hogy vajon csak azt próbálgatta-e kissé vakmerően, mennyire képes szavakba önteni valamit, amit kiagyalt, vagy pedig jöttment ördögös módjára bele is élte-e magát az ön maga által csúrt-csavart Nagy Históriaiba.

filename: Dee doktor különös kabinetje

Sokszor megfeledekzem róla, hogy Talbot vagyok. Legalábbis amióta úgy döntöttem, hogy fölveszem a Kelley nevet. Voltaképp csak papírokat hamisítottam, effélet mindenki csinál. A király emberei könyörtelenek. Hogy eltakarjam szegény levágott füleimet, kénytelen vagyok ezt a fekete sapkát viselni, és ezért mindenki azt pusmogja, hogy mágus vagyok. Hadd pusmogjanak. Doktor Dee ebből a szóbeszédből él. Meglátogattam Mortlake-ben, egy térképet tanulmányozott. Rejtélyes volt az ördögi vénember. Baljós villanásoka ravasz szemében, a csontos keze, ahogy a kecskeszakállát simogatja.

– Roger Bacon kézírata – mondta –, II. Rudolf császártól kaptam kölcsönbe. Ismeri Prágát? Javaslom, hogy nézze meg egyszer. Lehet, hogy olyasmit fog ott találni, ami megváltoztatja az életét. Tabula locorum rerum ét thesaurorum absconditorum Menabani...

Egy pillanatra sikerült belekukucskálnom abba, amin dolgozott: egy titkos ábécét próbált meg átírni. De már el is dugta a kéziratot egy halom mindenféle más papír alá. Micsoda kor, micsoda világ, ahol minden papír eleve sárga, még akkor is, ha csak az imént került ki a papírgyártó műhelyéből!

Annak idején próbaképpen mutattam dr. Dee-nek egyet s mást magamtól, mindenekelőtt a Dark Ladyról szóló költeményeimet. Fényességes képét gyermekkoromnak, amely sötét, mert köréje zárult az idő homálya, és nem vagyok ura többé. Meg egy tragikus vázlatot Surabaya Jimről, aki sir Walter Raleigh kíséretének tagjaként visszatér Angliába, és megtudja, hogy megölték az apját, a vérfertőző bátyja ölte meg. Beléndek.

– Ön tehetséges ember, Kelley – mondotta akkor Dee. – És pénzre van szüksége. Van itt egy fiatalember, a törvénytelen fia valakinek, találgatni se merje, hogy ki nek, és én hírnévhez és megbecsüléshez akarom segíteni azt a fiatalembert. Szerény képességű fiú, ön lesz a titkos szelleme, írjon, és húzza meg magát a dicsősége árnyékában. Csak mi ketten fogjuk tudni, hogy önt illeti az a dicsőség, Kelley.

Évek teltek el azóta, s én egyik ötletet a másik után dolgozom ki, és a darabokat a királynő, sőt, egész Anglia ennek a sápadt ifjúnak tulajdonítja. If I have seen further it is by standing on ye sholders of a Dwarf. Harmincéves voltam, és ne merje nekem azt mondani senki, hogy ez a legszebb kor.

– William – szólítottam meg –, növeszd a hajadat a füledre, jól állna neked.

Kiterveltem valamit. (Hogy a helyébe lépek?)

Gyűlölhets-e egy életen át a Lándzсарázót az ember, ha valójában ő maga a Lándzсарázó? That sweet thief which sourly robs from me.

– Nyugalom, Kelley – mondja Dee –, az nő fel árnyékban, aki világhódítóknak készül. Keepe a Lowe Profyle. William az egyik álorcánk lesz. – És elárulta nekem, sajnós, csak részben, a Kozmikus Összeesküvést. A templomosok titkát!

– Mi a lényeg? – kérdeztem.

– Ye Globe.

Sokáig korán tértem nyugovóra, de egyik este, éjfél tájban, a Dee szekrényében kutattam, mindenféle formulákat fedeztem fel, meg akartam idézni az angyalokat, ahogy ő szokta teliholdas éjeken. Dee úgy talált rám, hogy hanyatt feküdtem a Makrokozmosz-kör kellős közepén, mint akit ostorcsapás terített le. A homlokomon a Pentaculum Salomonis. Azóta még mélyebben a szemembe kell húznom a sapkát.

– Nem tudod te még, hogy kell ezt csinálni – mondta Dee. – Vigyázz magadra, mert a végén még az orrod is letépetem. I will show you Fear in a Handful of Dust..

Fölemelte csontos kezét, és kimondta akkor azt az iszonyú szót: Garamond! Perzselő láng lobbant bennem. Elmenekültem (ki az éjszakába).

Egy egész esztendőbe tellett, hogy Dee végül is megbocsásson, és a Misztériumok Negyedik Könyvét nekem ajánlja: „post reconciliationem kellianam”.

Absztrakt dühök prédája voltam azon a nyáron. Dee elhívott Mortlake-be, rajtam kívül William, Spenser és egy téveteg pillantású ifjú

arisztokrata, Francis Bacon volt még ott. He had a delicate, lively, hazel Eie. Doctor Dee told me it was like the Eie of a Viper. Dee tájékoztatott bennünket a Kozmikus Összeesküvés egyik részletéről. Hogy találkozni kell Párizsban a templomosok frank szárnyával, és össze kell illeszteni egy térkép két darabját. Dee és Spenser megy, Pedro Nunez kíséretében. Énrám és Baconre valami iratokat bízott, de meg kellett esküdünk, hogy csak akkor nézünk beléjük, ha ők hárman nem jönének vissza.

Aztán visszajöttek, és agyba-főbe szidalmazták egymást.

– Lehetetlen – mondta Dee –, a Terv matematikai pontosságú, ugyanolyan csillagászati tökélyvel van kidolgozva, mint az én *Monas Ieroglyphicá*-m. Találkoznunk kellett volna velük, hiszen ott voltunk Szent Iván napjának éjjelén.

Utálom, ha alábecsülik a képességeimet. Azt mondtam:

– Az ő Szent Iván-éjükön vagy a miénken?

Dee a homlokára csapott, és szörnű káromkodásban tört ki.

– Oh – kiáltotta –, from what power hast thou this powerful might?

A fakó arcú William, milyen nyamvadt plagiátor, legott följegyezte magának ezt a mondatot. Dee naptárakat és efemeridákat kezdett el lapozni lázasan.

– Azt a keserves Úristenit neki, hogy is lehettem ilyen ostoba? – Aztán meg ráförmedt Nunezre és Spenserre: – Hát nekem kell gondolnom mindenre? Nem kozmográfus vagy te, hanem egy nagy marha! – ordította paprikavörösen Nuneznek. – Amanasiel! Zorobabel! – üvöltötte. És Nunez, mintha gyomorszájon öklelte volna valami láthatatlan kos, sápadtan hátrátantorodott, s végül elterült a földön. – Tökkelütött! – mondta neki Dee.

Spenser is elsápadt. Nagy nehezen így szólt:

– Kivethetnék egy csalétket. Épp most fejezek be egy allegorikus költeményt, a tündérkirálynőről szól, és úgyis az volt az ötletem, hogy szerepeltetek benne egy rózsakeresztes lovagot... Hadd írjam meg. Az igazi templomosok magukra fognak ismerni, rájönnek, hogy tudjuk, amit tudunk, és kapcsolatot fognak létesíteni velünk...

– Ismerlek – mondta neki Dee. – Egy lustrumba vagy még annál is több időbe bele fog telni, mire megírod, és el is olvassák az emberek ezt a költeményt. De a csalétek ötlete nem butaság.

– Miért nem az angyalai útján kommunikál velük, mester? – kérdeztem.

– Tökkelütött – mondta ismét, ezúttal énnekem. – Nem olvastad Trithemiuszt? Ha lesz üzenet, a címzett angyalai majd interveniálnak. Az én angyalaim nem lovasfutárok. A franciák nyomát bottal üthetjük. De van egy tervem. Tudom, hogyan találhatunk meg valakit a német vonalbeliek közül. El kell menni Prágába.

Zajt hallottunk, fölemelkedett egy nehéz damasztfüggöny, áttetsző kéz derengett elő, majd megjelent Ő, a Magasztos Szűz.

– Fenség – rebegtük, és térdre ereszkedtünk.

– Dee – mondta Ő –, mindent tudok. Ne higgye, hogy azért mentették meg az őseim a Lovagokat, hogy azután átengedjék nekik a világalalmat. Megkövetelem, érti, megkövetelem, hogy a titok végül is a Koronát gazdagítsa.

– Fenség, én megszerzem azt a titkot mindenáron, és a Korona számára szerzem meg. Felkutatom a többi letéteményesét, ha ez a legrövidebb út, de mihelyt kikottyantják ostobán, amit tudnak, gyerekjáték lesz végezni velük akár törrel, akár méreggel.

Vérfagyasztó mosolyra húzódott a Szűz Királynő ajka.

– Jól van, no – mondta –, derék jó Dee-m... Nem sokat akarok én, csak a Totális Hatalmat. Ön pedig, ha sikerrel jár, megkapja a Térdszalagrendet. Te is, William – fordult mézesmázosan a kis elősdihez –, te is kapsz egy térdszalagot meg még egy aranygyapjút is. Jer velem.

Odhajoltam Williamhez, és a fülébe súgtam:

– Perforce I am thine, and that is in me...

William hálától csöpögő pillantást vetett rám, s a királynőt követve eltűnt a függöny mögött. Je tiens la reine!

.....

Megjártam Dee-vel az Arany Várost. Szűk és rossz szagú sikátorokban bolyongtunk a zsidó temetőtől nem messze, és Dee figyelmeztetett, hogy vigyázzak.

– Ha híre kelt a füstbe ment találkozóznak – mondta –, biztos, hogy külön akciókba kezdett már a többi csoport. Tartok a zsidóktól, túlságosan sok ágensük van itt Prágában a jeruzsálemieknek...

Leszállt az este. Kékesen sziporkázott a hó. A zsidó negyed sötét bejárata előtt karácsonyi vásárosbódék gubbasztottak. A bódék közt, füstölő fáklyák fényében, szabadtéri bábszínpad harsányvörös lepleit vettük észre. De mindjárt utána kockaköves árkádsor alá jutottunk, egy hosszú jégcsapokkal csipkézett, barokk vasrácsú kút mellett elhaladva pedig újabb sikátor boltíve nyílt. Málladozó paloták sorjáltak el mellettünk, gögös kapuikon bronzgyűrűkbe harapó arany oroszlánfejek. Könnyű remegés rázkódtatta meg olykor e házak falát, megmagyarázhatatlan zörejek futottak végig a tetőkön, le az ereszcsontról. Valami belsőjünkben buzgó, kísérteties elevenségről árulkodtak ezek a házak, mintha az élet urai volnának titkon... Uzsorás jött szembe, szinte súrolt bennünket az elnyűtt kaftánja, és hallani véltem, hogy mormol valamit:

– Óvakodjatok Athanasius Pernrath-tól...

Dee meg azt mormolta:

– Nem ettől az Athanasiusától félek én...

És egyszer csak az Aranycsinálók Utcájában jártunk már.

Itt pedig – s még a nem létező füleim is beléreszketnek az emlékezésbe az ócska sapka alatt – valami újabb, nem sejtett sikátor sötétjéből hirtelen egy óriás termett előttünk, iszonyú, szürke, merev tekintetű, bronzszínű bevonat páncélozta testű, spirálformán tekert, göcsörtös fehér fabotra támaszkodó

alak. Szantálfa és ázott pala zavaros illata lengte körül a jelenséget. Halálos irtózat fogott el, s mintha ebbe a rémületbe torkollott volna minden érzésem az előttem álló lény láttán. Mégsem tudtam levenni a szememet a két vállá közt, a feje helyén homályló ködgomolyról, nagy nehezen felismertem egy egyiptomi fbis ragadozómadár-képét, és mögötte egy csomó más arcot, képzeletem és emlékezetem lidérceit. A fantom sötétben derengő körvonalai alig észrevehetően hol összehúzódtak, hol megint kitágultak, mintha valami lassú, ásványi légzés járná át meg át az egész árnyalakat... És – ó, borzalom! – a lába helyén egy-egy formátlan csonk sejlett elő a hóban: szürkén és vértelenül gyüremlett fel rajtuk a hús.

Ó, az én mohó emlékeim...

– A Gólem! – szóló Dee. S azzal az égnek emelte mindkét karját, és bő ujjú, fekete köpenye hátra csúszva lecsüngött a földig, cingulumot, köldöksínórt képezve mintegy a legebéli két keze és a földfelszín vagy épp a föld mélye közt.

– Jezebel, Málkhút, Smoke Gets in Your Eyes! – mondta. S akkor egyszeriben szétfoszlott a Gólem, mint homokvár, ha szélroham éri, vaksin hunyorogtunk agyagteste megannyi atomként szerteszóródó részecskéinek kavargásában, míg kicsiny kupacba le nem üledett végül lábaink elé a kiégett hamu. Dee lehajolt, beletűrt csontos ujjjaival abba a hamuba, előkotort belőle egy cédulát, s a keblébe rejtette. Ugyanebben a pillanatban kivált a sötétségből egy öreg rabbi, a fején zsíros főveg, igencsak hasonló az én sapkához.

– Dee doktor, ha nem tévedek – mondta.

– Here Comes Everybody – felelte alázatosan Dee. – Mely igen örvendek a találkozásnak!...

Mire az

– Nem láttatok errefelé egy lényt?

– Egy lényt? – színlelte a csodálkozást Dee. – Miféle lényt?

– Az ördögbe, Dee – mondta Rabbi Allevi. – A Gólememet.

– A Gólemedet? Hírét sem hallottam.

– Vigyázz magadra, Dee doktor – sziszegte Rabbi Allevi. – Olyan játékot űzöl, ami hatalmasabb nálad.

– Nem tudom, miről beszélsz, Rabbi Allevi – mondta Dee. – Azért vagyunk itt, hogy néhány uncia aranyat csináljunk a császároknak. Nem jöttment varázslók vagyunk mi.

– Legalább a cédulát adjátok vissza – könyörgött Rabbi Allevi.

– Melyik cédulát? – kérdezte Dee ördögi ártatlansággal.

– Átkozott légy, Dee doktor! – mondta akkor a rabbi. – Bizony mondom néked, hogy nem éred meg az új század hajnalát.

S azzal sarkon fordult, és eltűnt az éjszakában, és magánhangzók nélküli, obskurus mássalhangzókat mormolt maga elé. O, Lingua Diabolica et Sancta!

Dee nekidőlt a sikátor nyirkos falának, az arca hamuszín, kígyófején tüskés hajbozont.

– Ismerem Rabbi Allevit – mondta. – A Gergely naptár szerint 1608. augusztus 6-án fogok meghalni. Segíts tehát működésbe hozni a tervemet, Kelley. Neked kell majd befejezned. Gilding pale streams with heavenly alchymy, emlékezz erre.

Fogok rá emlékezni, és velemegyütt, és ellenemre is, William.

Mást nem is mondott. A sárga köd fente hátát az ablakokhoz, a sárga füst fente hátát az ablakokhoz, s az este zugaiba belenyalt. Most egy másik utcában jártunk, fehérös gőzök gomolyogtak elő a földbe süppedő, rácsos ablakok mögül, melyeken át viskók belsejébe, különféle piszkosszürke árnyalatok csíkozta, ferde falak közé pillanthatott az ember... Imbolygó alak tapogatózott lefelé egy lépcsőn (furcsán meredek voltak a lépcső fokai): öregember volt, kopott felöltőt és magas kürtőkalapot viselt. Dee is észrevette:

– Caligari! – kiáltotta. – Ő is itt van hát, épp Madame Sosostriis, The Famous Clairvoyante házában! Sietnünk kell.

Megszaporáztuk lépteinket, meg sem álltunk egy bizonytalanul megvilágított, baljósán sémita sikátorbéli házikó ajtaja előtt.

Kopogtattunk, s az ajtó mintegy varázsütésre kinyílt. Hétkarú gyertyatartókkal, domborművű tetragrammákkal, Dávidcsillag-sugárkoszorúval díszített, tágas terembe léptünk. A bejáratnál, távlatilag torzuló, hosszú asztalon ódon festmények lazúrfényében csillogó régi hegedűk heverték. Nagy, kitömött krokodil lógott a boltíves mennyezetről, finoman himbálózva az esti légáramban, egy szál – vagy sok, vagy sehány – fáklya halvány fényében. Hátul, egy tabernákulum fölé boruló sátor- vagy baldachinféle előtt, imádságosan térdepelt, fáradhatatlanul káromlón a hetvenkét Istennevet mormolva, egy Vén. Azonnal elmémbe villant, hála a Nousznak, hogy ez csakis Heinrich Khunrath lehet.

– Na, mi van, Dee? – fordult hátra Khunrath az imádkozást megszakítva. – Mit akarsz? – Kitömött örvösállatra, kortalan iguánára hasonlított.

– Khunrath – szólalt meg Dee –, nem jött létre a harmadik találkozó.

Khunrath borzalmasan elkáromkodta magát:

– Lapis Exillis! És akkor most mi lesz?

– Khunrath – mondta Dee –, kivethetnél valami csalit, és összehozhatnál a német templomos-vonallal.

– Lássuk csak – gondolkodott el Khunrath. – Érdeklődhetnék, mondjuk, Maiernál, ő sok udvari embert ismer. Te viszont cserébe áruul el a Szűztejnek, a Bölcs Legütkosabb Kemencéjének a titkát.

Dee elmosolyodott – ó, a Bölcs isteni mosolya! Azután összehúzta magát, mintha imádkoznék, és félíg suttozva mondta:

– Hahogy átváltoztatnád és vízbe avagy Szűztejbe oldanád a szublimált Higanyt, tedd a halmocskák s ama gondosan porított Valami közé a lemezre, de ne főd le, hanem ügyelj rá, hogy a csupasz matériát érje a forró levegő, izzítsál három darab szenet alatta, és nyolc napig éleszd a tüzüket, majd

szedd ki, és márványkövön törd össze jól, míg tapinthatatlanná nem válik. Annak utána tedd a matériát üveglombikba, és párold Balneum Mariae-ban egy vízes üst fölött úgy, hogy a lombik legalább kétujjnyira legyen, lebegjen a víz fölött, mindeközben pedig gyűjts tüzet a fürdő alatt. Ekkor és csakis ekkor, a vízhez nem érve bár, de eme forró és nedves anyaméhben leledzve változik át vízzé az ezüst matériája.

– Mester – mondta Khunrath, térdre hullt, és csókkal illette Dee doktor sovány és áttetsző kezét. – Így fogom csinálni, Mester. És meglesz a kívánságod.

Emlékezz e két szóra: Rózsa és Kereszt. Hallasz még róluk.

Dee beburkolózott csuklyás köpönyegébe, hogy csak a gonosz két szeme villant elő.

– Gyerünk, Kelley – mondta. – Ez már a mi emberünk. Te pedig, Khunrath, tartsd tőlünk távol a Gólemet, míg vissza nem érünk Londonba. Utána akár le is éghet egész Prága, bánom is én.

Indulni készült. Khunrath utána küszött, és megragadta a köpenye szegélyét:

– Lehet, hogy beállít hozzád egy napon valaki, írni akar majd rólad. Légy vele barátságos.

– Add nekem a Hatalmat – mondta Dee, és sovány arca leírhatatlan kifejezést öltött –, s akkor nyert ügye van.

Kimentünk az utcára. Az Atlanti-óceán fölött alacsony légnyomású front közelített nyugat-keleti irányban az Oroszország fölötti magas légnyomású front felé.

– Menjünk Moszkvába – mondtam.

– Nem – felelte –, visszamegyünk Londonba.

– Moszkvába, Moszkvába – motyogtam tébolyultan. Tudtad jól, Kelley, hogy sosem mégy te oda. A Torony várt terád.

Visszamentünk Londonba. Dee doktor azt mondta:

– Meg akarnak előzni bennünket, maguknak akarják a Megoldást. Kelley, írd róluk William nevében valami... valami ördögi rágalmat.

Megírtam, a fene egye meg, de William belepiszkított a szövegbe, és Prágából Velencébe helyezte át az egészet. Dee-t majd szétvetette a düh. Az a sápkóros, nyálas William azonban biztonságban érezte magát királynő-ágyasa védelmében. S ez még semmi. Ahogy egymás után adogattam neki a legjobb szonettjeimet, ő szégyentelenül méregetve a szemét faggatni merészelt Róla, Terólad, my Dark Lady. De szörnyű az ő ripacs ajkáról hallani a nevedet! (Nem tudtam, hogy ez az átok sújtotta kettős és helyettes lélek Bacon nevében kereste őt.)

– Elég volt – fakadtam ki. – Torkig vagyok veled, hogy a te dicsőségedet építgessem a háttér sötétjében, írd te, a saját nevedben.

– Nem lehet – mondta, és úgy nézett rám, mint aki kísérletet látott. – Nem engedi.

– Kicsoda? Dee?

– Nem, hanem Verulam bárója. Hát nem vetted észre, hogy most már ő irányítja a játékot? Kényszerít, hogy írjam meg mindazon műveket, amelyeket aztán magának tulajdonít. Érted, Kelley? Én vagyok az igazi Bacon, bár az utókor nem is gyanítja majd. Ó, az a parazita! De gyűlölöm azt az ördögfajzatot!

– Bacon egy gazember, de van benne tehetség – mondtam. – Miért nem ír saját kezűleg?

Nem tudtam, hogy nincs rá ideje. Ez akkor derült ki, amikor évekkal később elárasztotta Németországot a rózsakeresztes-hóbotrt. Elszórt utalásokat, meggondolatlanul elejtett szavakat az eszembe idézve ráébredtem akkor, hogy ő a rózsakeresztes manifesztumok szerzője. Ő ír Johann Valentin Andreae álnéven!

Hogy kinek a nevében ír a valódi Andreae, arra akkor még nem jöttem rá, de ma, e sínylődnöm adatott cella sötétjében, don Isidro Parodinál is világosabban látván, ma már igenis tudom. Soapes árulta el, tömlőcbéli társam, egy portugál ex-templomos: Andreae lovagregényt írt valami spanyolnak, aki ugyanez idő tájt egy másik börtönben ült. Nem tudom, miért, de kapóra jött ez a terv a gaz Baconnek, aki szerette volna, ha úgy vonul be a történelembe, mintha titkon ő írta volna meg a La Mancha lovagjának kalandjait, s ezért megkérte Andreae-t, hogy írja meg neki titkon ezt a művet, hogy azután úgy tehesse, mintha ő, Bacon volna a valódi titkos szerző, hogy ily módon a háttér homályában élvezhesse (de miért, de miért?) másvalakinek a sikerét.

De eltértem a tárgytól. Hideg van itt a zárkában, és sajog a hüvelykujjam, írok, kihunyo mécses pislákoló fényénél William utolsó műveit írom William nevében.

Dee doktor meghalt, utolsó szavaival azt mormolta, hogy Fényt, több Fényt, és fogpiszkálót kért. Végül azt mondta: Qualis Artifex Pereo! Bacon gyilkoltatta meg. A királynőt, míg elméjében és szívében elborulva jobblétre nem szenderült, Bacon valamiképpen évekil a hatalmában tartotta. Egészen eltorzultak már öfelsége arcvonásai, és csontvázzá soványodott a teste. Beérte egy darabka fehér kenyérrrel és egy tányér cikórialevesszel naponta. Oldalán még mindig ott lógott a tör, és ha dühbe jött, vadul döfkölte vele a szobái falát borító függönyöket és selymeket. (És ha van mögöttük, ha ott hallgatózik valaki? Vagy egy patkány, igen, egy patkány? Remek ötlet, jó öreg Kelley, ezt muszáj följegyeznem.)

Így aztán könnyű volt elhíttetnie Baconnek az öregasszonnyal, hogy ő William, a fattya: vak volt immár a királynő, s ő irhabundát kanyarított magára. Az Aranygyapjú! Azt beszéltek, hogy a trónra ácsingózik, de én tudtam, hogy más kell neki, hogy a Tervet akarja megkaparintani. Ekkor lett Saint Albans vikomtja. És mihelyt eléggé erősnek érezte magát, eltette Dee-t láb alól.

Meghalt a királynő, éljen a király... Kellemetlen tanúvá váltam. Kelepcébe csalt egy este, épp az enyém lehetett volna végre a Dark Lady, a karjaimba simulva táncolt, látomáskeltő füvek kerítették a hatalmukba, veszve volt már, ő, az örök Szophia, a ráncos, vén kecskearcú lény... Rám tört egy maroknyi fegyveressel, beköttette kendővel a szememet, s én mindjárt tudtam: vitriol! És hogy nevetett Ő, hogy nevéttél, Pin Ball Lady – oh maiden virtue rudely strumpeted, oh gilded honor shamefully misplac'd! –, miközben megfogdosott téged a mohó kezével, és te Simonnak nevezted, és megcsókolta azt a baljós sebhelyet az arcán...

A Toronyba, a Toronyba vele, nevetett Verulam bárója. És azóta itt ülök, együtt ezzel az emberi ronccsal, aki Soapesnak nevezi magát, és engem csak Surabaya Jimnek ismernek a börtönőrök. Ó, jaj, a filozófiát, orvos-meg törvénytudományt, és – sajnos – a teológiát megtanulám jól egyaránt. S most mégis így állok tudatlan, mint amikor munkába fogtam.

Egy ablaknyíláson át végignézttem a királyi esküvőt, vörös keresztet viselő lovagok parádéztek trombitaszóra. Nekem kellett volna trombitálnom, Cecilia tudta ezt, de hát megint csak meg lettem fosztva a díjtól, a céltől. William trombitált. Én meg csak írtam a háttérben, helyette.

– Megmondom, hogyan állj bosszút – súgta a fülembe Soapes, és aznap fény derült rá, hogy ki is ő valójában: egy bonapartista abbé, időtlen idők óta e síri zárka foglya.

– Kijutsz? – kérdeztem.

– If... – kezdte a választ. De aztán elhallgatott. Kanalát a falhoz kocogtatva, valamely – mint elárulta: Trithemiustól tanult – titokzatos ábécé jeleit használva, üzeni kezdett valakinek, aki a szomszédos cellában ült. Montsalvat grófja.

Évek teltek el. Soapes lankadatlanul kopogtatta a falat. Ma már tudom, hogy kinek és mi célból. Úgy hívják az illetőt, hogy Noffo Dei. Ez a Dei (vajon mely misztikus kabbala folyán cseng úgy egybe a Dei és a Dee? Ki jelentette föl a templomosokat?), Dei tehát Soapes útmutatását követve, följelentette Bacon. Hogy mit mondott, azt nem tudom, de néhány napja börtönbe vetették a Verulamit. Szodómia vádjával, mivel azt beszéltek (beléreszkettek a gondolatba, hátha igaz), hogy te, a Dark Lady, a druidák és a templomosok Fekete Szüze nem más voltál, nem más vagy, mint az örök androgün. Kinek, kinek a tudós keze bocsátott utadra? Most, igen, most végre tudom már: Saint-Germain grófjái! De ugyan, ki más is az a Saint-Germain, ha nem maga Bacon (mi mindent tud Soapes, ez a sok életű, kifürkészhetetlen templomos...)?

Kiengedték a börtönből a Verulamit, mágikus mesterkedések útján visszanyerte az uralkodó kegyeit. Azóta – mondja William – a Temze-parton, a Pilad's Pubban, egy különös masinával, annak a nolainak a találmányával játszva tölti az éjszakáit, akit azután szörnyűségesen máglyára vetetett Rómában, minekutána elcsalta magához Londonba, hogy kiszedje belőle a titkát, ezen eszeveszett golyóbisokat faló asztrálgépezet társaságában tehát, végtelen világegyetemeken és világokon át, anyagi fények villódzásának közepette, triumfáló bestiaként parázna mód, a játékszekerényt ágyékkal löködve terelvén a golyóbisokat, hogy utánozza, miként viselkednek az égitestek a Dékánok házaiban, s hogy megértse önnön Magna Instauratiójának végső titkait, amiképpen az Új Atlantisz titkát is, ezen masinával, mondom, melyet Gottlieb's-nek nevezett el, az Andreae-nek tulajdonított Manifesztumok szent nyelve fölött gúnyolódván... Ah! kiáltom el magam (s' écria-t-il), immár világos öntudattal, de későn és hasztalanul, miközben láthatóan dobog sújtásos mentém alatt a szívem: hát ezért fosztott meg a trombitámtól, az amulettimtől, a talizmánomtól, a démonoknak parancsolni tudó kozmikus kötelékemtől! Vajon mit főz ki épp a maga Salamon Házában? Késő, hajtogatom, túl sok hatalmat kapott.

.....

Azt beszélük, meghalt Bacon. Soapes állítja, hogy ez nem igaz. Senki sem látta a holttestét. A hesseni tartománygrófnál él álnéven, immár a legfőbb titkok beavatottjaként, vagyis halhatatlanul, a Terv győzelméért folytatott sötét csatáját a saját nevében és a saját irányítása alatt tovább vívni készen.

Ez után az állítólagos haláleset után meglátogattam William a szokott, álságos mosolyával, mely a rácson is átderengett. Kérdőre vont, hogy miért beszélék én a CXI. szonettben egy bizonyos Mázolóról, idézte is a sort: To what it works in, like the dyer's hand...

– Ilyet én soha le nem írtam – jelentettem ki. És igaz is volt... Világos: Bacon illesztette be e szavakat a versbe még mielőtt nyoma veszett volna, titokzatos jeladásképpen azok számára, akik a jövőben Saint-Germaint, mint únkúra-szakértőt, udvarról udvarra vendégül látni hivatottak... Azt hiszem, előbb-utóbb megpróbálja elhítenni, hogy ő írta William műveit. Mely igen nyilvánvalóvá lesz minden egy zárka sötétjéből nézvést!

.....

Where Art Thou, Muse, That Thou Forget'st So Long? Elfáradtam, beteg vagyok. William új anyagot vár tőlem a Globe-béli idélen bohóckodásaihoz.

Soapes ír. Átkukucskálok a válla fölött. Valami érthetetlen üzenetet körmöl: Rivverun, past Eve and Adam's... Elfödi a papírt, rám néz, egy Kísértetnél is sápadtabbnak lát, a Halált olvassa ki a szememből. Azt sottogja:

– Pihenj. Ne félj. Majd írok helyetted én.

És már ír is, álarc álarca. Kihunyok lassan, s ő megvonja tőlem az
utolsó fényt: a sötétség fényét is.

Habár jóindulatú, a szellemét s a próféciait szemlátomást ördögi szemfényvesztés hatja át... Alkalmask rá, hogy sok kíváncsi meglevesszenek, s hogy nagy bajt és botránkozást okozzanak a mi Urunk Istenünk Anyaszentegyházának.
 [Salmeron, Lhoost és Ugoletto jezsuita atyák Loyolai Szent Ignáchoz 1545. május 10-én eljuttatott vélekedése Guillaume Postelről]

Belbo ugyan elmondta nekünk, hogy mit agyalt ki, de csak nagy vonalakban; azt, amit írt, nem olvasta fel, és a személyes vonatkozásokról sem tett említést. Sőt, elhittette velünk, hogy a kombinációkat az Abulafiának köszönheti. Azzal az állítással, hogy Bacon írta a rózsakeresztes kiáltványokat, már másutt is találkoztam. Egy megjegyzés azonban szíven ütött: az ugyanis, hogy Bacon Saint Albans vikomtja volt.

Valami ott motoszkált az agyamban, valami, aminek a szakdolgozatomhoz is köze volt. Egész éjjel a régi céduláim közt bogarásztam.

– Uraim – jelentettem másnap reggel némi tünnepélyességgel a cinkostársaimnak –, nem tudunk mi összefüggéseket kitalálni. Már megvannak. Amikor Szent Bernát ötletére zsinatot kezdenek szervezni a templomosok legitimálása érdekében, a szervezéssel többek közt Saint Albans perjelét bízzák meg, aki mellesleg az első angol mártírnak, a brit szigetek megtérítőjének, a régi Bacon-birtok, Verulam szülőttének a nevét viseli. Szent Alban kelta, és kétségkívül druida is volt, beavatott, akárcsak Szent Bernát.

– Kevés – mondta Belbo.

– Várjanak. Saint Albans perjele egyúttal Saint-Martin-des-Champs-nak, annak az apátságának az apátja is, ahol később a Conservatoire des Arts et des Métiers helyet kapott!

– A mindenit! – kapta fel Belbo a fejét.

– Ráadásul – folytattam – a Conservatoire-t kimondottan Bacon emlékének a tiszteletére találták ki. A III. év brumaire havában, 25-én a Konvent megbízza Comité d’Instruction Publique-jét, hogy nyomassa ki Bacon összes műveit. És még ugyanebben az évben, vendémiaire 18-án ugyanez a Konvent törvényben hoz határozatot egy „művészetek és mesterségek háza” létesítéséről, annak a Salamoni Háznak a mintájára, melyet Bacon az *Új Atlantiszá*-ban ír le, azzal, hogy itt egy helyen megszemlélhető legyen az emberiség minden technikai találmánya.

– Na és? – kérdezte Diotallevi.

– Na és a Conservatoire-ban ott az Inga – mondta Belbo. És abból, ahogy Diotallevi reagált, mindjárt kitaláltam, hogy Belbo már megosztotta vele a Foucault-ingával kapcsolatos vélekedéseit.

– Lassan a testtel – mondtam erre én. – Az az inga múlt századi találmány, csak a múlt században állították fel. Egyelőre hanyagoljuk.

– Hanyagoljuk? – csodálkozott Belbo. – Maga sohasem vette még szemügyre John Dee Hieroglifikus Monaszát, azt a talizánt, amely állítólag a világ minden tudását magába sűríti? Hát nem olyan az, mint egy inga?

4. ábra

– Na jó – egyeztem bele –, mondjuk, hogy összefüggésbe tudjuk hozni ezt a két dolgot. De hogyan jutunk el Szent Albantól az Ingáig?

Néhány nap múlva megtudtam.

– Na, szóval: Saint Albans perjele Saint-Martin-des-Champs apátja is, úgyhogy Saint-Martin-des-Champs templomosbarát központtá válik. Bacon a hűbérbirtoka révén beavatott kapcsolatba kerül a Szent Albant követő druidákkal. És most tessék figyelni: pontosan akkor kezd el Bacon a pályafutását Angliában, amikor Franciaországban Guillaume Postel a sajátja végére ér.

(Alig észrevehetően megrándult a Belbo arca, eszembe jutott a Riccardo kiállításmegnyitóján hallott párbeszéd: Postel arra az illetőre emlékeztette Belbót, aki miatt Lorenza elfordult tőle. De csak egy röpké pillanatig tartott a dolog.)

– Postel megtanul héberül, be kívánja bizonyítani, hogy a héber valamennyi nyelv közös mátrixa, lefordítja a *Zóhár*-t és a *Bahir*-t, kabbalistákkal érintkezik, a német rózsakeresztesekéhez hasonló egyetemes béketervezetet tesz közzé, rá akarja beszélni a francia királyt, hogy kössön szövetséget a szultánnal, bejárja Görögországot, Szíriát, Kisázsia, arabul tanul, egyszóval: végigcsinálja mindazt, amit Christian Rosencreutz. Nem véletlenül jegyzi némelyik írását Rosispurgi, azaz Harmathintő néven. *Examen Philosophiae Fluddanae* című művében ugyanis Gassendi azt mondja, hogy a Rosencreutz név nem a *rosa*, vagyis rózsza, hanem a *ros*, vagyis harmat szóból származik. Egyik kéziratában arról beszél, hogy van valami titok, amit őrizni kell mindaddig, amíg el nem jön az idő, hogy, úgymond: „gyöngyeiteket ne hányjátok a disznók elé”. És tudják-e, hol bukkan elő ismét ez az evangéliumi idézet? A *Kémiai menyegző* címlapján. Aztán meg Marinus Mersenne atya úgy pellengérezi ki a rózsakeresztes Fluddot, hogy azt mondja róla: ugyanolyan jórnadár, mint Postel, az az *atheus magnus*. Egyébként 1550-ben valószínűleg találkozott egymással Postel meg Dee, csak nyilván nem tudták, sőt, további harminc évig még nem is tudhatták, hogy ők ketten azok, akiknek, mint nagymestereknek, a Terv szerint találkozniuk kell 1584-ben. Na már most, mit tesz Isten, Postel kijelenti, hogy mivel a francia király Noé legidősebb fiának a közvetlen leszármazottja, és mivel másrészt Noé a kelták törzsének, következésképpen a druida kultúrának az ősatya, egyes-egyedül a francia királyt illeti meg jogosan a Világ Királya titulus. Úgy bizony, az agarthai Világ Királyáról beszél, csak éppen három évszázaddal korábban, mint mások. Azt most hagyjuk, hogy beleszeret egy Johanna nevű vénasszonyba, és mint a Szophiát isteníti: biztos, hogy volt vele egy kis bibi. Ne felejtjük el, hogy nagy hatalmú ellenségei voltak, elmondták mindennek: hogy kutya, undok

4. ábra Monas Ieroglyphica.

J. V. Andreae, *Die Chymische Hochzeit Christi*
Rosencreutz, Strassburg, Zetzner, 1616, p. 5

szörnyeteg, minden elképzelhető eretnokség pöcegödre, hogy egy egész légiónyi démon szállta meg. Mindazonáltal a Johanna miatti botrány ellenére sem eretneknek, hanem csak *amens*-nek, mondjuk, egy kissé lököttnek tekinti őt az Inkvizíció. Vagyis nem mernek rá lecsapni, mert tudják, hogy valami meglehetősen hatalmas csoportnak a szószólója. Diotallevi kedvéért jegyzem meg, hogy Postel Keleten is utazgat, és Isaac Luria kortársa; ezen elgondolkodhat, ha tetszik. Na, szóval, 1564-ben aztán (ugyanabban az évben, amelyben Dee a *Monas Ieroglyphicá*-t megírja) Postel visszavonja eretnek tételeit, és szépen visszavonul... na, hova? Hát a Saint-Martin-des-Champs kolostorba! És na, mire vár ott? Nyilván az 1584-es évre.

– Nyilván – bólintott Diotallevi.

– Ugye, világos? – folytattam. – Postel a francia csoport nagymestere, aki várja, hogy létrejöjjön az angolokkal a találkozó. Igen ám, de 1581-ben, három évvel a találkozó előtt meghal. Ebből két dolog következik. Egyrészt azért lesz meg a baj 1584-ben, mert nincs senki Postelhez foghatóan eszes ember, akinek szöveget ütné a fejébe a naptárakkal kapcsolatos zűrzavar; másrészt Saint-Martinben a templomosok mindig is otthon voltak, és ide húzódtott vissza az, akinek a harmadik találkozót létre kellett hoznia. Saint-Martin-des-Champs volt a Rejtekhely!

– Minden egybevág, mint egy kirakójátékban.

– És akkor most figyeltem! A meghiúsult találkozó idején Bacon még csak húszéves. 1621-ben viszont ő lesz Saint Albans vikomtja. Hogy mit talál az öröklött birtokon? Titok. Annyi bizonyos, hogy ugyanebben az évben korrupcióval vádolja meg valaki, és egy időre még börtönbe is csukatja. Bacon rábukkant valamire, ami félelmet kelt. Kiben? Nos, nyilvánvalóan ekkor ébred rá Bacon, hogy Saint-Martint ellenőrizni kell, és ekkor támad az az ötlete, hogy ott rendezi be az ő Salamoni Házát, azt a laboratóriumot, amelyben kísérleti úton el lehet jutni a titok felfedezéséig.

– Jó, jó – mondta Diotallevi –, de mi lehet az összekötő kapocs Bacon utódai, illetve a tizennyolcadik század végi forradalmárcsoportok között?

– Csak nem a szabadkőművesség? – vetette fel Belbo.

– Remek ötlet. Tulajdonképpen Agliè is sugallta már azon a kastélybeli estén.

– Rekonstruálni kéne az eseményeket. Mi történt pontosan ezekben a körökben?

Az örök álomtól... tehát csak azok menekülnek meg, akik már életükben arra tudták irányítani a tudatukat, ami felsőbbrendű. A beavatottak, az adeptusok ezt az utat járják. Az emlékezés, Plutarkhosz kifejezésével: az anamnézis megvalósítása révén azután szabaddá válnak, lehuill róluk a béklyó, koronás fővel „misztériumokat” celebrálnak, és látva látják, amint sárba és sötétségbe lökődési és taszigálja egymást a nem „tiszták” és be nem avatottak tömege ezen a földön.

[Julius Evola, LA TRADIZIONE ERMETICA, Roma, Edizioni Mediterranee, 1971, p. 111]

Könnyelműen bejelentettem, hogy egykettőre szállítom a pontos adatokat. Bár ne ígértem volna semmit! Könyvek garmadája utköztem, történelmi tanulmányokba éppúgy, mint hermetikus locsogásgyűjteménybe, és nem volt épp könnyű a megbízható híreket a koholmányoktól megkülönböztetnem. Egy egész héten át robotoltam, és eredményképpen mindössze egy szektákat, páholyokat, titkos társaságokat felsoroló, szinte érthetetlen lajstromot készítettem. De közben még így is össze-összereztem, valahányszor olyan, ismert nevekre bukkantam, amelyekről nem tételeztem fel ilyen társaságot, vagy ha feltűnt egy-egy megjegyzésre érdemes időbeli egyezés. Megmutattam a dokumentumot két cinkostársamnak.

- 1645 London: Ashmole megalapítja a rózsakeresztes ihletésű Invisible College-ot.
- 1662 Az Invisible College-ból létrejön a Royal Society, a Royal Society-ből pedig, mint mindenki tudja, a szabadkőművesség.
- 1666 Párizs: Académie des Sciences.
- 1707 Megszületik – ha ugyan megszületik – Claude-Louis de Saint-Germain.
- 1717 Létrejön a Londoni Nagypáholy.
- 1721 Anderson írásba foglalja az angol szabadkőművesség Alkotmányát. A Londonban beavatott Nagy Péter páholyt alapít Oroszországban.
- 1730 A Londonba látogató Montesquieu-t bevatják.
- 1737 Ramsay azt állítja, hogy a szabadkőművesség templomos eredetű. Létrejön a Skót Rítus, mely ettől fogva harcban áll a Londoni Nagypáhollyal.
- 1738 Beavatják a porosz trónörökösöt, a későbbi Nagy Frigyeset. Az enciklopedisták védelmezője lesz.
- 1740 Ezekben az években Franciaország-szerre mindenféle páholyok alakulnak: Toulouse-ban az Ecossais Fidèles, a Souverain Conseil Sublime, a Mère Loge Écossaise du Grand Globe Français, a Collège des Sublimes Princes du Royal Secret Bordeaux-ban, a carcassonne-i Cour des Souverains Commandeurs du Temple, a narbonne-i Philadelphes, a montpellier-i Chapitre des Rosé-Croix, a Sublimes Élus de la Vérité...
- 1743 Saint-Germain grófja először lép a nyilvánosság elé. Lyonban új magas fok jön létre: Kados Lovagé, aki megbosszulja a templomosokat.
- 1753 Willermoz megalapítja a Parfaite Amitié nevű páholyt.
- 1754 Martines de Pasqually megalapítja (egyések szerint csak 1760-ban) a Temple

des Élus Cohent.

- 1756 Von Hund báró megalapítja a Szigorú Obszervancia Templomos rendjét. Egyesek szerint Nagy Frigyes áll mögötte. Először esik szó Ismeretlen Feljebbvalókról. Van, aki azt állítja, hogy Nagy Frigyes és Voltaire az Ismeretlen Feljebbvalók.
- 1758 Saint-Germain Párizsba érkezik, és a király szolgálatába ajánlja magát, mint tinktúraszakértő vegyész. Bejáratos lesz Madame Pompadourhoz.
- 1759 Állítólag egy bizonyos Conseil des Empereurs d'Orientet d'Occident alakul, és három évvel később írásba foglalja a Constitutions et Règlement de Bordeaux-t, amelyből – ha igaz – a Régi és Bevert Skót Rítus származik (ám az hivatalosan csak 1801-ben ad hírtmagáról). A skót rítus jellegzetessége lesz, hogy a magas fokok száma harmincháromra növekszik.
- 1760 Saint-Germain – kétes diplomáciai megbízatással – Hollandiában jár. Menekülnie kell, Londonban letartóztatják, majd szabadon engedik. Dom Pernety megalapítja az Illuminés d'Avignont. Martins de Pasqually megalapítja a Chevaliers Maçons Élus de l'Univers-t.
- 1762 Saint-Germain Oroszországban.
- 1763 Casanova találkozik Belgiumban Saint-Germainnel, aki Surmontként mutatkozik be, és arannyá változtat egy pénzdarabot. Willermoz megalapítja a Souverain Chapitre des Chevaliers de l'Aigle Noire Rose-Croix-t.
- 1768 Willermoz csatlakozik a Pasqually-féle Élus Cohenhez. Jeruzsálemben kinyomtatják az apokrif *Les plus secrets mystères des hauts grades de la maçonnerie dévoilée, ou le vrai Rose-Croix-t*: arról van benne szó, hogy a rózsakeresztesek páholya a Heredon nevű hegyen, Edinburgh-tól hatvan mérföldnyire van. Pasqually találkozik Louis-Claude de Saint Martinnel, aki mint Philosophe Inconnu válik ismertté. Dom Pernety a porosz király könyvtárosa lesz.
- 1771 Chartres hercege, a majdani Égalité Fülöp a Grandé Orient, azaz a későbbi Grand Orient de France nagymesterévé válik, és egyesíteni próbál minden páholyt. Ellenállás a skót rítusú páholyok részéről.
- 1772 Pasqually Santo Domingóba megy, Willermoz és Saint Martin pedig megalapítják a Tribunal Souverain, ebből lesz később a Grande Loge Écossaise.
- 1774 Saint Martin visszavonul Philosophe Inconnunek, a Szigorú Obszervancia egyik küldötte pedig tárgyalást folytat Willermozzal. Eredményképpen létrejön Auvergne Tartomány Skót Direktórium. Az auvergne-i Direktóriumból a Javított Skót Rítus jön létre.
- 1776 Saint-Germain, Welldone gróf álnéven, kémiai terveket tár Nagy Frigyes elébe. Létrejön a hermetikuskokat egyesíteni hivatott Sociétés des Philathètes. Megalakul a Neuf Soeurs nevű páholy: csatlakozik hozzá Guillotin és Cabanis, Voltaire és Franklin. Weishaupt megalapítja a Bajor Illuminátusok rendjét. Némelyek szerint egy Egyiptomból visszatérő dán kereskedő, bizonyos Kölmer avatja be, aki nem más, mint Cagliostro mestere, a titokzatos Altotas.
- 1778 Saint-Germain találkozik Berlinben Dom Pernetyvel. Willermoz megalapítja az Ordre des Chevaliers Bienfaisants de la Cité Sainte-et. A Szigorú Obszervancia Templomos Rendje a Nagy Kelettel egyetértésben elfogadja a Javított Skót

Rítust.

- 1782 A skót kőművespáholyok wilhelmsbadi nagygyűlése.
- 1783 Thomé márki megalapítja a swedenborgiánus rítust.
- 1784 Saint-Germain állítólag meghal, miközben festékgyárat létesít a hesseni tartomány gróf számára.
- 1785 Cagliostro megalapítja az Egyiptomi Rítust, melyből azután a Memfisz-Miszraimi Régi és Primitív Rítus lesz, s amely a magas fokok számát kilencvenre növeli. Kitér a Királyné Nyaklánca körüli, Cagliostro által manipulált botrány. A nyakláncáért Dumas mint a monarchia lejáratására szőtt szabadkőműves-összeesküvést írja le.
A forradalmi szervezkedéssel gyanúsított Bajor Illuminátus Rend betiltása.
- 1786 Berlinben Mirabeau belép a Bajor Illuminátusok közé. Cagliostrónak tulajdonított rózsakeresztes-kiáltvány jelenik meg Londonban. Mirabeau levelet ír Cagliostrónak és Lavaternek.
- 1787 Franciaországban körülbelül hétszáz páholy működik. Kiadják Weishaupt *Nachtrag*-ját, ez egy titkos társaság felépítését írja le, a szabályok szerint minden tag csak a saját közvetlen felettesét ismerheti.
- 1789 A Francia Forradalom kezdete. Válságban a franciaországi páholyok.
- 1794 Vendémiaire 8-án Grégoire képviselő bemutat a Konventnek egy Művészetek és Mesterségek Konzervatóriumáról szóló tervezetet. A múzeumot 1799-ben, a Saint-Martin-des-Champs-ban rendezi be az Ötszázak Tanácsa.
A braunschweigi herceg felszólítást intéz a páholyokhoz, hogy oszlassák fel magukat, mert – úgymond – mindőjüket megmértelyezte egy veszedelmes felforgató szekta.
- 1798 Rómában letartóztatják Cagliostrót.
- 1801 Charlstonban hivatalosan bejelentik egy 33 magas fokú, Régi és Bevett Skót Rítus szerinti páholy megalapítását.
- 1824 Bécsi udvari jegyzék a francia kormányhoz: a jegyzék óva int az olyan titkos társaságoktól, mint az Assoluti, az Independenti vagy a Carbonarók.
- 1835 F. C. Oetinger kabbalista azt állítja, hogy Saint-Germainnel találkozott Párizsban.
- 1846 Franz Graffer bécsi író tudósítást tesz közzé egy találkozóról, mely a fivére és Saint-Germain közt zajlott volna le 1788 és 1790 között; látogatóját fogadva Saint-Germain egy Paracelsus-könyvet lapozgat.
- 1865 Megalakul a Societas Rosicruciana in Anglia (más források szerint 1860-ban, illetve 1867-ben). Tagja lesz Bulwer-Lytton, a *Zanoni* című rózsakeresztesregény szerzője is.
- 1868 Bakunyin – egyesek szerint a Bajor Illuminátusok ihletésére – megalapítja a Szocialista Demokrácia Nemzetközi Szövetségét.
- 1875 Heléna Petrovna Blavatsky megalapítja a Teozófiai Társaságot. Megjelenik az *Isis Unveiled*. Spedalieri báró kijelenti, hogy tagja a Magányos Hegyi Testvérek Nagypáholyának, továbbá hogy a Manicheusok Régi és Helyreállított Rendjének Illuminátus Testvére, illetve a Martinisták Fő Illuminátusa.
- 1877 Madame Blavatsky Saint-Germain teozófiai szerepéről beszél. A gróf szerinte többek közt Roger és Francis Bacon, Rosencreutz, Proklosz és Szent Alban képében inkarnálódott.

A Franciaországi Grand Orient megszünteti a Min-denség Nagy Építőmesteréhez intézett fohászt, és abszolút lelkiismereti szabadságot hirdet. Megszakít minden kapcsolatot az Angol Nagypáhollyal, eltökélten laikus és radikális irányt vesz.

- 1879 Megalakul az USA-ban a Societas Rosicruciana.
- 1880 Saint-Yves d'Alveydre munkásságának kezdete. Leopold Engler újjászervezi a bajor Illuminátusokat.
- 1884 Humánus Genus kezdetű enciklikájában XIII. Leó elítéli a szabadkőművességet. Katolikusok kiválása, racionalisták tömeges csatlakozása.
- 1888 Stanislas de Guaita megalapítja az Ordre Kabalistique de la Rose-Croix-t. Angliában megalakul a Hermetic Order of the Golden Dawn. Tizenegy fok a neofitától az Ipsissi-musig. Imperátora McGregor Mathers. A húga Bergsonhoz megy feleségül.
- 1890 Joséphin Péladan szakít Guaitával, és megalapítja a Rose+Croix Catholique du Temple et du Graalt, Sar Mérodaknak nyilvánítva magát. A Guaita, illetve Péladan rózsakeresztesei közt dúló viszály a „két rózsza háborúja” nevet kapja.
- 1891 Papus megjelenteti a *Traité Méthodique de Science Oualte-ot*.
- 1898 Aleister Crowley belép a Golden Dawnba. Később a saját szakállára megalapítja a Thelema-rendet.
- 1907 A Golden Dawnból kiválik a Stella Matutina, Yeats csatlakozik hozzá.
- 1909 Amerikában Spencer Lewis „felébreszti” az Anticus Mysticus Ordo Rosae Crucist, és 1916-ban egy szállodában sikerrel mutatja be, hogyan változtat át egy darab cinket arannyá.
Max Heindel megállapítja a Rosicrucian Fellow-shipet. Bizonytalan dátummal következik még a Lectorium Rosicrucianum, Les Frères Aines de la Rosé-Croix, a Fraternitas Hermetica, a Templum Rosae-Crucis.
- 1912 Annie Besant, Madame Blavatsky tanítványa megalapítja Londonban a Rózsakereszt Templomának rendjét-
- 1918 Létrejön Németországban a Thule Társaság.
- 1936 Létrejön Franciaországban a Grand Prieuré des Gaules. A *Cahiers de la fraternité polaire* hasábjain Enrico Contardi di Rhodio azt állítja, hogy Saint-Germain grófja meglátogatta őt.

– Mit jelent mindez? – kérdezte Diotallevi.

– Ne tőlem kérdezzék. Adatokat akartak, nem? Hát tessék. Többet nem tudok.

– Ki kell kérnünk Agliè véleményét. Fogadjunk, hogy még ő sem ismeri mindezeket a szervezeteket.

– Dehogynem, hiszen ebből él. De azért próbára tehetjük. Egészítsük ki a listát egy nem létező szektával. Amit nemrég alapítottak.

Eszembe jutott De Angelisnek az a furcsa kérdése, hogy hallottam-e már a Tresről. És már mondtam is:

– Tres.

– Az meg mi? – kérdezte Belbo.

– Ha megvan az akrosztikon, akkor lennie kell mögöttes szövegnek is – mondta Diotallevi –, máskülönben nem tudták volna a rabbijaim a notarikont művelni. Lássuk

csak... Templi Résurgentes Equités Synarchici.⁴⁴ Megfelel?

Tetszett a név, odaírtuk a lista végére.

– Ennyi sok titkos társaság mellé nem is volt olyan könnyű még egyet kitalálni – közölte Diotallevi, mert elfogta őt a hiúság.

⁴⁴ A Színarkhista Templom Új Lovagrendje.

Másnap estére meghívtuk Aglièt Piladéhoz. Bár az új törzsvendégek már ismét zakót és nyakkendőt hordtak, vendégünk halszállkás, sötétkéék öltönye, patyolat inge és arany tűvel rögzített nyakkendője azért kisebbfajta feltűnést keltett. Este hat felé szerencsére még eléggé kihalt volt a Pilade.

Agliè egészen zavarba ejtette Piladét, amikor márkás konyakot rendelt. Volt ugyan, hogyne lett volna, de talán már évek óta érintetlenül díszlett fent, a horganyozott pult mögötti polcon.

Beszéd közben Agliè a fény felé tartotta, majd a két tenyere közé fogva melenetni kezdte a poharat, kivillantva egyiptomias stílusú arany mandzsettagombjait.

Elé raktuk a listát, azt mondtuk, hogy az ördögösök kéziratai alapján állítottuk össze.

– Annyi bizonyos, hogy a templomosoknak igenis volt közük azokhoz a régi páholyokhoz, amelyeket a Salamon Templomának építése közben alapítottak az építőmesterek. Amiképp bizonyos az is, hogy a páholytestvérek már akkor hivatkoztak Hiramra, a Templom építészére, aki titokzatos gyilkosság áldozatául esett, és fogadalmat tettek, hogy megbosszulják. Az üldöztetés után bizonyára sok templomos lovag lépett be az ilyen kézműves-testvériségekbe, összemosva Hiram megbosszulásának mítoszát a Jacques de Molay megbosszulásával. A tizenharmadik század elején Londonban még léteztek valódi kőművesekből álló, úgynevezett operatív páholyok, de a hagyományos rítusok mind több és több unatkozó, bár roppant tiszteletreméltó arisztokratát vonzottak ezekbe a páholyokba, így lett az operatív, valódi kőművesek formálta szabadkőművességből szimbolikus kőművesek ügye, a spekulatív szabadkőművesség. Mármost egy Anderson nevű lelkipásztor a hatása alá került bizonyos Desaguliersnek, Newton nagy hívének, deista szellemű konstitúciót szerkesztett egy kőművespáholy számára, és hírért költötte, hogy a szabadkőműves-testvériségek története négyezer éve, a Salamon Templomának építőivel kezdődött. Ezzel magyarázható a szabadkőműves-maskarádé: kötény, derékszög, kalapács. De talán divatba is ezáltal jött a szabadkőművesség: vonzotta az arisztokratákat is, mert láthatóvá tette a családfáikat, de még inkább tetszett a polgároknak, akik így egyenlő társai lehettek az arisztokratáknak, és ráadásul még kardot is szabad lett kötniük. Ilyen nyomorúságos ez a születő modern világ: az arisztokratáknak olyan környezet kell, ahol kapcsolatba kerülhetnek azokkal az új emberekkel, akik előállítják a tőkét, utóbbiak pedig, nyilván, legitimációt keresnek.

– De a templomosok mintha csak később bukkannának fel.

– Közvetlen kapcsolatot elsőként Ramsay létesít velük, de ő róla inkább nem beszélnek. Gyanítom, hogy a jezsuiták befolyása alatt állt. Az ő prédikációi alapján jön létre a szabadkőművesség skót válfaja.

– Hogy kell azt érteni, hogy skót?

– A skót rítus egy francia-német találmány. A londoni szabadkőművesség három szimbolikus fokot különböztetett meg: inas-, legény- és mesterfokot. A skót rítus

megsokszorozta a fokok számát, mert a sokkal több fok sokkal többretű beavatottságot és titkot is jelent... A franciáknak meg, amilyen hiúak, ez persze örülten tetszett...

– De hol volt a titok?

– Természetesen sehol. Ha lett volna titok, azaz ha ők a birtokában lettek volna, akkor annak a titoknak a bonyolultsága kellőképpen indokolta volna a beavatottsági fokok bonyolultságát is. Ramsay viszont azért sokszorozza meg a fokok számát, hogy elhitesse: neki márpedig titka van. Képzeltetik, micsoda izgalmat váltott ez ki a derék kereskedőkből, akik így végre a bosszú fejedelmeivé válhattak...

Agliè nem fukarkodott a szabadkőműves-pletykákkal. És ahogy belemelegedett, szokás szerint átváltott lassanként az egyes szám első személyű elbeszélésre.

– Akkortájt már kuplékat írtak Franciaországban a frimaçonok legújabb divatjáról, egyre több és több lett a páholy, együtt nyüzsgöttek bennük püspökök és szerzetesek, örgrófok és szatócsok, és a királyi család tagjaiból nagymesterek lettek. Von Hundnak, annak a gazembernek a páholyába, a Szigorú Obszervancia Templomos Rendjébe olyan emberek léptek be, mint Goethe, Lessing, Mozart, Voltaire, páholyok alakultak a katonaság körében, a hadseregek berkeiben összeesküvések szövöttek Hiram megbosszulására, és folytak a viták a küszöbön álló forradalomról. Mások számára meg amolyan societé de plaisir, klubféleség, státusszimbólum volt a szabadkőművesség. Volt benne ez is, az is: Cagliostro, Mesmer, Casanova, d'Holbach báró, d'Alembert... Enciklopedisták és alkímisták, libertinusok és hermetikuskok. Akkor derült ez ki igazán, amikor kitört a forradalom, megosztva egy-egy páholy tagságát is, és úgy látszott, hogy egyszer s mindenkorra oda a nagy testvériség...

– Nem volt ellentét a Nagy Kelet meg a Skót Páholy között?

– Szavakban volt. Például: Franklin belépett a Kilenc Nővér páholyba, és persze máris laicizálni akarta: őt csak az amerikai forradalom támogatása érdekelte... De ugyanakkor az a Milly gróf volt az egyik nagymester, aki az életelixírt kereste. Csak épp olyan tökkelütött hülye volt, hogy kísérletezgetés közben végül is megmérgezte magát és meghalt. Vagy gondoljanak Cagliostróra: egyrészt ő találta ki az egyiptomi rítust, másrészt viszont belebonyolódott a királyné nyakláncá körüli afférba, abba a botrányba, amelyet az új uralkodó rétegek az Ancien Régime lejáratása érdekében agyaltak ki. Úgy bizony, Cagliostro is benne volt! Önöknek fogalmuk sincs, miféle népekkel kellett az embernek megférnie...

– Nehéz lehetett – bólogatott együttérzően Belbo.

– Na de kik ezek – kérdeztem –, kik ezek a von Hund bárófélék, akik az Ismeretlen Feljebbvalókat keresik?...

– A polgári bohóckodás kulisszái körül igencsak különböző szándékú csoportok is keletkeztek: ezek, hogy híveket szerezzenek maguknak, azonosultak esetleg a szabadkőműves-páholyokkal, de jóval magasabb rendű célokat követtek, így került sor az Ismeretlen Feljebbvalókkal kapcsolatos vitára. Von Hund azonban sajnos komolytalan ember volt. Először azt hiteti el a beavatottjaival, hogy az Ismeretlen Feljebbvalók nem mások, mint a Stuartok. Aztán kijelenti: a rendnek az a célja, hogy visszaszerezze a templomosok eredeti vagyonát, és pénzeket szed össze mindenhol. De nem elegendő: így kerül egy bizonyos Starcknak a keze közé, aki azt állítja, hogy megtudta az aranycsinálás titkát az igazi Ismeretlen Feljebbvalóktól, s hogy azok Szentpétervárott székelnek. Nosza, teozófusok, ócska kis alkímisták, újsütetű

rózsakeresztesek sereglenek von Hund és Starck köré, és megválasztanak nagymesterüknek egy kiváló nemes férfit, Ferdinánd von Braunschweig herceget. Ő azonnal észreveszi, milyen rossz társaságba keveredett. A páholy egy másik tagja, a hesseni tartománygróf, meghívja az udvarába Saint-Germain grófiát abban a hiszemben, hogy aranyat tud majd csinálni neki ez az úriember, no, igen, és hát akkoriban, ugye, kénytelen volt megfelelni az ember a hatalmasok szeszélyeinek... De ő a tetejébe még Szent Péternek is hitte magát. Akár hiszik, akár nem, Lavater egy ízben, amikor látogatóban járt a tartománygrófnál, kénytelen volt jelenetet rendezni Devonshire hercegnő miatt, aki viszont Mária Magdolnának képzelte magát.

– Na és ezek a Willermoz- meg Martincs de Pasqually-félék, akik egyik szektát a másik után alapítják?...

– Pasqually egy kalandor volt. A titkos kamrájában szellemidézéssel foglalkozott, fénycsíkok és hieroglifikus jelek formájában jelentek meg neki az angyalok. Willermoz meg, amilyen lelkes és becsületes, de naiv ember volt, komolyan vette őt. Rajongott az alkímiáért, elképzelte, amint a kiválasztottak egyetlen Nagy Művön munkálkodnak, hogy a Salamon által saját kiválasztottainak elárult első istennév hat betűjében rejlő mértékeket tanulmányozva felfedezzék, mely ponton léphet frigyre a hat nemesfém.

– És?

– Willermoz számos kört hoz létre, és ahogy akkoriban szokás volt, egyszerre sok páholyba belép, egyre csak a végső megvilágosodást keresi, bár attól tart, hogy az mindig valahol másutt fészkel, és bizony így is van ez, sőt, meglehet, hogy ez az egyetlen igazság... Ily módon csatlakozik tehát a Pasqually-féle Élus Cohen-hez. Igen ám, de Pasqually 1772-ben eltűnik, otthagy csapat-papot, és elhajózik Santo Domingóba. Vajon miért old kereket? Gyanítom, hogy azért, mert valami titok került a birtokába, és nem akarta másokkal megosztani. Elég az hozzá, hogy nyoma vész azon a neki való, sötét kontinensen, nyugodjék békében...

– És Willermoz?

– Akkoriban mindenkit megrázott Swedenborgnak, annak az embernek a halála, aki sok mindenre megtaníthatta volna a beteg Nyugatot, ha a Nyugat figyel rá, de hát akkor már sodorták belé a századot a forradalom örületébe a Harmadik rend ambíciói... Mármost ugyanezekben az években hall Willermoz először a von Hund-féle Szigorú Obszervancia Templomos Rendjéről, és egészen lenyűgözi őt a dolog. Megmondták ugyan neki, hogy aki templomosnak nyilvánítja magát azzal, hogy nyilvános társaságot alapít, az nem lehet templomos, de hát a tizennyolcadik század a nagy hiszékenységek kora. Willermoz ezek után addig kísérletezget von Hund oldalán az önök listáján is szereplő, legkülönbélebb társaságokkal, míg von Hund végül le nem lepleződik (úgy értem: míg ki nem derül, hogy olyasfajta ember, aki lelép a kasszával), úgyhogy Braunschweig hercege ki is zárja őt a szervezetből.

Ismét vetett egy pillantást a listára:

– Ja, igen, Weishaupt, róla meg is feledkeztem. A bajor Illuminátusoknak kezdetben már a nevük is sok fennkölt szellemet vonzott. Ez a Weishaupt azonban egy anarchista volt, ma kommunistának mondanánk, és ha tudnák, mi mindenről locsogtak azokban a körökben: államcsínyről, trónfosztásról, vérfürdőről... Megjegyzem, én nagyon is csodáltam Weishauptot, de nem az eszméi miatt, hanem mert olyan kristálytisztán el tudta képzelni, hogyan kell működnie egy titkos

társaságnak. Persze attól, hogy valaki ragyogó szervező elme, a céljai még lehetnek nagyon is zavarosak. A nyakába szakad tehát Braunschweig hercegének von Hund távozása nyomán a nagy összevisszaság, és ekkor rájön, hogy most már legalább három irányzat küzd egymással a német szabadkőműves-világban: a néhány rózsakeresztet is magában foglaló ezoterikus-okkultista, a racionalista és a Bajor Illuminátusok által képviselt anarchistaforradalmár vonal. És ekkor azt javasolja a herceg a különféle rendeknek és rítusoknak, hogy tartsanak Wilhelmsbadban egy „konventet”, ahogy akkoriban mondták, afféle rendi gyűlést tehát. A következő kérdéseket kell megválaszolni: csakugyan valamely ősi társaságból eredeztethető-e a rend, és ha igen, melyikből? Csakugyan léteznek-e Ismeretlen Feljebbvalók, őrzői ennek az ősi hagyománynak, és ha igen, kik ők? Melyek a rend valódi céljai? Igaz-e, hogy a templomos rend helyreállítása a végcél? És így tovább, el egészen addig a problémáig, hogy foglalkozzék-e vajon a rend okkult tudományokkal. Willermoz lelkesen üdvözlö a kezdeményezést, végre választ kap a saját, egész életét meghatározó, legbensőbb kérdéseire... És ekkor következik a de Maistre-ügy.

– Melyik de Maistre-ről beszél? – kérdeztem. – Joseph-ről vagy Xavier-ről?

– Joseph-ről.

– A reakcióról?

– Ha reakciós volt, nem volt eléggé az. Furcsa ember volt. Gondolják meg: buzgó katolikus létére épp akkor lesz Josephus a Floribus néven egy páholyok tagja, amikor a pápák bullákban kezdik el ostorozni a szabadkőművességet. Sőt, 1773-ban akkor közeledik a szabadkőművességhez, amikor egy pápai levél elítéli a jezsuitákat. De Maistre persze a skót rendű páholyokhoz közeledik, nyilván, hiszen nem afféle polgári illuminista ő, hanem *illuminé*; kérem, hogy ügyeljenek a különbségekre, az olaszok ugyanis a jakobinusokat nevezik illuministáknak, más országokban viszont a hagyomány híveit illetik ugyanezzel a névvel: különös egy összevisszaság, nemde...

Belekortyolt a konyakjába, csaknem fehér fémtárcájából furcsa formájú cigarillókkal kínált bennünket („a londoni trafikosom készíti” – mondta –, „akárcsak az otthoni szivarjaimat, parancsoljanak, nagyon finom...”), és beszélt tovább, emlékek kódébe révedő szemmel.

– De Maistre... Finom ember volt, szellemi élvezetet tudott szerezni minden szavával. És nagy tekintélyt vívott ki magának a beavatotti körökben. Wilhelmsbadban mégis általános csalódást okozott. Levelet küldött a hercegnek, s a levélben határozottan tagadta a szabadkőművesség templomos eredetét, az Ismeretlen Feljebbvalók létét és az ezoterikus tudományok hasznát. Elutasítása a katolikus egyház iránti hűségéből fakadt, de az érvelése polgári enciklopédistára vallott. Amikor egy szűk körű vacsorán felolvasta a herceg ezt a levelet, mindenki hitetlenkedett. De Maistre mármost azt állította, hogy a rendnek csupán spirituális megtisztulás a célja, és hogy a hagyományos szertartások és rítusok csak arra szolgálnak, hogy ébren tartsák a misztikus szellemet. Dicsérte az új szabadkőműves-szimbolumokat, de azt mondta, hogy ha egy kép egyszerre több dolgot is ábrázol, akkor valójában nem ábrázol semmit. Ez viszont, már megbocsássanak, ellenkezik az egész hermetikus hagyománnyal, hiszen egy szimólum annál teljesebb, sokatmondóbb, erőteljesebb, minél kétesebb és megfoghatatlanabb. Mivé is lenne máskülönben Hermész, az ezerarcú isten szelleme? Aproó, templomosok, a templomos

rendet de Maistre szerint a kapzsiság hozta létre, a pusztulását is a kapzsiság okozta, és kész. A derék szavójai aligha felejtette el, hogy pápai jóváhagyással pusztították el a rendet. Nem szabad bízni katolikus legitimitásokban, bármily nagy lánggal ég bennük a hermetikus elhivatottság. Az Ismeretlen Feljebbvalókra vonatkozó kérdésre is neveltséges választ adott: nem léteznek, és ezt az bizonyítja, hogy nem ismerjük őket. Persze, hogy nem, vetették ellene, hiszen ha ismernénk őket, akkor nem lennének ismeretlenek. Szép kis okoskodás, nemde? Különös, hogy egy hívő ember, mint ő, miként lehetett ennyire érzékeny a misztériumok iránt. Végül pedig kiadta a jelszót: térjünk vissza a szentíráshoz, és felejtjük el a memfisi hóbertokat. Vagyis nem mondott mást, csak azt, amit az egyház mindig is képviselt. Képzelték, hogy ezek után milyen légkörben zajlott le a wilhelmsbadi találkozó. A nagy tekintélyű de Maistre átállása folytán Willermoz kisebbségbe került, és most már a legjobb esetben is csak kompromisszumról lehetett szó. Maradt a templomos rítus, de az eredet kérdésében mindennemű állásfoglalás elnapolódott. Szóval: kudarc. Ekkor szalasztottak el az alkalmat a skót rendűek: ha másként alakulnak a dolgok, lehet, hogy az évszázad történelme is más irányt vesz.

– És? – kérdeztem. – Aztán már nem sikerült helyrekalapálni a dolgot?

– Nem volt már mit helyrekalapálni, hogy a maga kifejezésével éljek... Három évvel később egy Lanz nevű evangélikus prédikátort, aki csatlakozott a Bajor Illuminátusokhoz, agyoncsap egy erdőben a villám. A rendtől származó utasításokat találunk nála, közbelép a kormány, kiderítik, hogy Weishaupt kormányellenes összeesküvést szőtt, és a következő évben betiltják a rendet. Sőt, az illuminátusok állítólagos terveit tartalmazó Weishaupt-írást tesznek közzé, és ezzel egy évszázadra diszkreditálják az egész francia és német neotemplarizmust... Hadd hívjam fel rá a figyelmüket, hogy Weishaupt illuminátusai valószínűleg egy követ fújtak a jakobinus szabadkőművesekkel, és azért épültek be a neotemplárius irányzatba, hogy szétverjék. Nyilván nem véletlenül vonzotta magához az a gonosz lélek Mirabeau-t, a forradalom néptribunját. Megsúghatok önöknek valamit bizalmasan?

– Csak tessék.

– A magamfajta, aki azon van, hogy valamely elveszett Hagymány szálait újrabogozza, érteően áll a Wilhelmsbadban történetekhez hasonló események előtt. Valaki mindenre rájött, és hallgatott, valaki mindent tudott, és hazudott. És azután meg már késő volt: előbb a forradalom vihara, utána pedig a múlt századi okkultizmus csaholása... Nézzék csak végig a listájukat: rosszhiszeműség és hiszékenység, cselvetések, kölcsönös kiátkozások, közszájon forgó titkok kavalkádja következett. Okkultista színház.

– Az okkultisták nem valami megbízhatóak, igaz? – kérdezte Belbo.

– Tudni kell, mi a különbség okkultizmus és ezotéria között. Az ezotéria egy olyan tudásnak szegődik a nyomába, amely csakis szimbólumok: avatatlanok számára hozzáférhetetlen jelképek útján hagyományozódik tovább. A tizenkilencedik században teret hódító okkultizmus ellenben a jéghegy csúcsa, az a kevés csupán, ami az ezoterikus titokból látható. A templomosok beavatottak voltak, és az erre a bizonyíték, hogy amikor megkínózták őket, inkább meghaltak, de nem árulták el a titkukat. A titoktartó erejük győzi meg az embert, és kelti fel benne a vágyakozást, hogy tudja, amit ők még tudtak. Az okkult tanok híve viszont exhibicionista. Ahogy Péladan

mondta: az olyan beavatási titok, amelyre fény derül, fabatkát sem ér. Kár, hogy Péladan nem beavatott, hanem okkultista volt. A tizenkilencedik század az árulkodás évszázada. Fennen lobogtatja mindenki a mágia, a teurgia, a kabbala, a tarokk titkait. És talán még hisznek is benne.

Agliè még egyszer végigsiklatta szemét a listánkon, és közben szánakozva elmosolyodott.

– Heléna Petrovna. Alapjában véve derék asszony, csak hát soha semmi olyat nem mondott, amit ne csicseregtek volna már a verebek is... De Guaita: megszállott könyvmoly. Papus: na, ő nem rossz.

Hirtelen megakadt.

– Tres... Hát ez meg honnan van? Melyik kéziratból szedték?

Remek, gondoltam, észrevette a betoldást. Vonogattuk a vállunkat:

– Hát... valamelyikből. Tudja, ez egy vegyes lista, úgy állítottuk össze különböző szövegekből. A legnagyobb részük csapnivaló volt, úgyhogy már vissza is küldtük őket. Maga emlékszik, Belbo, hogy honnan származik ez a Tres?

– Nem én. Hát te, Diotallevi?

– Hetek teltek már el... Fontos?

– Nem, dehogya – nyugtatott meg bennünket Agliè. – Csak mert, ugye, sosem hallottam még róla... Tényleg nem tudják megmondani, hogy ki említette?

Sajnálunk, de nem emlékeztünk. Agliè előhúzta a zsebóráját.

– Szent Isten, nekem ma még egy másik találkozóm is van. Megbocsássanak.

Azzal magunkra hagyott bennünket. Mindjárt meg is beszéltük a hallottakat.

– Most már világos minden. Az angolok azért találják ki az egész szabadkőművességet, hogy a baconi terv köré tömöríthessék Európa valamennyi beavatottját.

– De csak félig sikerül a terv: a baconiánusok ötlete olyan vonzónak bizonyul, hogy az eredmény rácáfol a várakozásaikra. A skótnak nevezett irányzat úgy értelmezi, hogy az új titkos társaság a megszakadt vonal helyreállítására van hivatva, és felveszi a kapcsolatot a német templomosokkal.

– Agliè érthetetlennek tartja ezt a históriát. Hát persze. Csak mi mondhatjuk meg most, hogy mi történt, hogy szerintünk minek kellett történnie. Az egyes nemzeti csoportok tehát szembefordulnak ekkor egymással, azt sem zárnám ki, hogy az a bizonyos Martincs de Pasqually valójában a tohari csoport ügynöke; az angolok kitagadják a skótokat, akik tulajdonképpen franciák, a franciák meg persze kétfelé: angol-, illetve németpárti csoportra oszlanak. A szabadkőművesség az az álca, az az ürügy, amelynek jóvoltából ezek a csoportok (Isten tudja, hogy a paulikánusokkal és a jeruzsálemiekkel mi lett) az ügynökeik révén találkozhatnak és huzakodhatnak egymással, kölcsönösen remélve, hátha sikerül szert tenniük egy darabka titokra.

– A szabadkőművesség, mint a Rick's Café Américain a *Casablancá*-ban – állapította meg Belbo. – Ez teljesen ellentmond a közvélekedésnek. A szabadkőművesség nem egy titkos társaság.

– Persze, hogy nem az, csak afféle szabad kikötő, mint Macau. Merő látszat. A titok máshol van.

– Szegény szabadkőművesek.

– A fejlődés áldozatokat követel. De ismerjék el, hogy mi itt most a történelem immanens racionalitását fedezzük fel újra.

– A történelmi racionalitás csak a Tóra helyes újraírásának lehet a következménye – vélekedett Diotallevi. – És azzal foglalkozunk mi most, és áldott legyen a Magasságos neve mindörökké.

– Na jó – mondta Belbo. – Szóval, Saint-Martin-des-Champs a baconiánusoké, a francia-német neotemplárius szárny szekták tömkelegére szakad... Csak azt nem döntöttük még el, hogy mi legyen a titok.

– Na, erre befizetek – mondta Diotallevi.

– Mi az, hogy befizetsz? Ebben te is benne vagy nyakig, és ha nem vágjuk ki magunkat annak rendje és módja szerint, akkor csúfosan leszerepeltünk mindahányan.

– Ki előtt?

– Hát a történelem, az Igazság ítélőszéke előtt.

– Quid est veritas? — kérdezte Belbo.

– Mi magunk – feleltem.

A Filozófusok pediglen Ördögűzőnek mondják eme füvet. Experimentumok bizonyítják, hogy csakis ennek a magja űzheti el az ördögöt s az ördögi hallucinációkat... Egy leányt ördög kínozott éjjelente, a szer azonban legott kihajtotta belőle az ördögöt.

[Johannes a Rupescissa, TRACTATUS DE QUINTA ESSENTIA, II]

A következő napokban nem sokat törődtem a Tervvel. Lia terhessége a végéhez közeledett, s én minden szabad percemben rohantam hozzá. Lia azonban nyugtatgatott, azt mondta, még nem érkezett el az idő. Tanfolyamon gyakorolta a fájdalommentes szülést, és én is igyekeztem vele együtt gyakorolni. A tudomány hozzásegített volna, hogy előre megtudjuk, milyen nemű lesz a gyerek, de Lia nem kért a segítségből. Meglepetést akart. Fejet hajtottam a hóbortja előtt. Tapogattam a hasát, és nem firtattam, hogy vajon mi jön majd ki onnan, Mukinak neveztük, és kész.

Csak azt nem tudtam, hogy vehetnék részt a szülésben.

– A Muki az enyém is – mondtam. – Nem akarok olyan apa lenni, amilyent a filmekben látni: fel-alá járkál a folyosón, és egyik cigiről a másikra gyújt.

– Pedig nem sokat tehetsz ám, Pim. El fog jönni egy pillanat, amikor már csak énrám tartozik a dolog. Egyébként te nem dohányzol, és remélem, nem is szoksz rá csak ezért.

– Akkor mit csináljak?

– Előtte meg utána veszel részt. Utána majd, ha fiú, te fogod nevelni, pallérozni, szerzel neki egy jó kis ödipuszt, amilyen kell, mosolyogva állsz elébe a rituális apagyilkosságnak, ha annak is eljön az ideje, és nem hisztizel, aztán pedig egy szép napon megmutatod neki a vacak irodádat, a céduláidat, a csodálatos fémtörténeted korrektúráját, és azt mondod neki: édes fiam, mindez a tiéd lesz egyszer.

– És ha lány?

– Akkor azt mondod: édes lányom, mindez azé a naplopó férjedé lesz egyszer.

– És a szülés előtt?

– Ha megjönnek a fájások, számolni kell, mert minél rövidebb két fájás közt az idő, annál közelebb van a szülés pillanata. Együtt fogunk számolni, és te adod majd nekem a ritmust, mint a gályaraboknak. Olyan lesz, mintha részben te noszogatnád elő a Mukit a sötét kis odújából. Szegény fiú, szegény lány... Érzed? Olyan jól elvan most ott a sötétben, csak szívja magába a nedvet a kis vérszopója ingyen és bérmentve, és aztán egyszer csak puff, kipottyán a napvilágra, felnyitja a szemét, és azt kérdi: hova a csudába kerültem?

– Szegény fiú, szegény lány. És Garamond urat akkor még nem is fogja ismerni. Gyere, próbáljuk ki azt a számolást.

Kézen fogva számoltunk a sötétben. Elmerengtem. A Muki valóságos dolog, ha megszületik, értelmet kapnak mind az ördögös agyrétek. Szegény ördögösök, hiába törték a fejüket éjszakánként, hogy vajon tizennyolc karátos arany lesz-e a kémiai menyegző gyümölcse, és hogy azonos-e a bölcsek köve a lapis exillis ócska agyag-Gráljával: az én Grálom itt van, ni, a Lia pocakjában.

– Igen – mondta Lia, és végisímított a feszes pocakján –, itt, ebben a lombikban pácolódik a te jó kis matéria primád. Azok az emberek, akikkel a kastélyban találkoztál, mit gondoltak, mi történik a lombikban?

– Hát, hogy melankólia, kénes föld, fekete ólom, Saturnus olaja bugyborékol, hogy Styx örvénylik benne, csupa puhulás, telítődés, bomlás, cseppfolyósodás, elegyülés, átítatódás, elmerülés, rothadó humusz, bűzös hulla...

– Impotensek voltak, vagy mi? Nem tudták, hogy a lombikban a mi Mukink, egy szép fehér meg rózsaszín muki érlelődik?

– Tudni tudták, de nekik a te pocakod is egy metafora, egy titokzatos valami...

– Nincsenek itt titkok, Pim. Tudjuk jól, hogyan alakulgat a Muki: az idegsejtecskéi, az izmocskái, a szemecskéi, a lépecskéi, a hasnyálmirigyecskéi...

– Szent Isten, hány lépecskéje lesz? Csak nem a Rosemary's Baby kuporog benned?

– Mond az ember ilyeneket, na. De azért fel kell ám készülnünk rá, hogy mindenképp elfogadjuk, még ha két fejjel születik is.

– Hát persze. Megtanítanám trombita-klarinét kettősöket játszani... Illetve nem, mert ahhoz négy keze is kéne, hogy legyen, és az azért már sok, bár képzeld el, hogy akkor viszont micsoda zongoravirtuóz lehetne belőle. Balkezes koncert? Ugyan már! Ő mindjárt négykezest játszhatna. Brrr... De egyébként az ördögöseim is tudják, hogy ugyanaznap Fehér Műre is sor kerül a klinikán, világra jön a Rebis, az androgün...

– Már csak az hiányzik. Na, de ide hallgass! Legyen a neve Giulio vagy Giulia, a nagyapám után. Jó?

– Nincs ellene kifogásom, jól hangzik.

Be kellett volna érnem ennyivel. Megírnom a fehér könyvet, a jó varázskönyvet az Ízisz Leleplezése valamennyi beavatottjának, a tudtukra adva, hogy kár tovább kutatniuk a titkok titkát, a secretum secretorumot, hogy az élet olvasatának nincs semmiféle titkos jelentése, minden ott van, ni, a világ összes Liáinak a pocakjában, a szülőszobákban, a szalmazsákokon, a folyópartokon, és hogy a száműzetésből szabaduló kövek a szent Grállal együtt valójában kismajmok: lefittyedő köldökzsinórral sívítanak, miközben a doktor bácsi a popójukra paskol. És hogy a Mukinak mi voltunk az Ismeretlen Feljebbvalók, én és Lia, de minket a Muki egyből megismer majd, nem fog rászorulni annak a tökkelütött de Maistre-nek a tanácsára.

Mi azonban kaján bújócskába kezdtünk, meg akartuk mutatni az ördögösöknek, hogy ha kozmikus összeesküvés kell, hát tessék, kitalálunk mi olyat, hogy kozmikusabb már nem is lehet.

Úgy kell nekem – gondoltam tegnapelőtt este –, most aztán itt vagy, és várhatod, mi fog történni a Foucault-inga alatt.

Annai bizonyos, hogy nem anyaméh szülötte eme szörnyű korszak, hanem valamely Ephialtestől, inkubustól vagy másegyéb förtelmes démontól származik, akárha pudvás és mérges gomba ivadéka, faunoknak és nimfáknak inkább démonhoz, hogysem emberhez hasonlatos fattya volna.

[Athanasius Kircher, *MUNDUS SUBTERRANEUS*, Amsterdam, Jansson, 1665, II, pp. 279-280]

Aznap otthon akartam maradni, valami előérzet motoszkált bennem, de Lia rámpirított, hogy ne játsszam meg neki a hercegi hitvest, és menjek csak el szépen dolgozni.

– Van még idő, Pim, nem most fog megszületni. Nekem is el kell mennem. Na, indulás.

Épp az irodám ajtaja elé értem, amikor hirtelen kinyílt mellettem a Salon úr ajtaja. Ott állt az öreg, sárga kötényben. Muszáj volt ráköszönnöm, ő meg beinvitált. Elfogadtam a meghívást, még sohasem jártam a műhelyében.

Ha lakás volt valaha a mögött az ajtó mögött, akkor Salon nyilván lebontatta a válaszfalakat, mert bizonytalan méretű, óriás üreg, valóságos barlang tárult a szemem elé. Valamely kifürkészhetetlen építészeti megfontolásból manzárdteteje volt ennek az épületszárnynak, úgyhogy rézsútos ablakokon át kapta a fényt. Nem tudom, bepiszkolódtak, tejüvegéből készültek-e, vagy napvédő függönnyel voltak-e bevonva az ablaktáblák, az is lehet, hogy a mindenütt felhalmozott rengeteg tárgy tériszonyról árulkodó halmait tették, de tény, hogy a barlangban késő alkonyi fény derengett, már csak azért is, mert a roppant teret ódon patikákba illő szekrényesorok tagolták, réseket, átjárókat és furcsa távlatokat nyitva a polcok közein. A barna volt az uralkodó szín, barnák voltak a tárgyak, a polcok, az asztalok, barna volt a napfénynek és a néhány régi lámpa fénykörének egymást átjáró elegye. Az első pillanatban úgy éreztem, mintha egy hangszerkészítőműhelybe lépnék be, melyből már Stradivari idején kihalt a mester, s ahol azóta gyűlik-gyűlik a szép mívű lantok csíkos hasára a por.

Aztán ahogy megszokta a szemem a félhomályt, észrevettem mindazt, amire egyébként is számíthattam: hogy egy megkövült állatkertbe érkeztem. Amott csillogó üvegszemű medvebocs mászott egy mesterséges faágra, emitt gyöngybagoly gubbasztott moccanatlan-ünnepélyesen, az előttem levő asztalról menyét meredt rám, vagy nyest vagy görény vagy mi. Az asztal közepén őskori állat, először nem ismertem fel, úgy nézett ki, mint egy macska röntgenképe.

Lehetett puma, netán leopard, de nagy termetű kutya is, a csontvázra még csak részben tapadt valami összedrótózott kócpreparátum.

– Egy vajszívű gazdag hölgy buldogja – vigyorgott rám Salon –, az illető hölgy úgy szeretné megőrizni őt az emlékezetében, amilyennek a házaseibeiben ismerte. Látja? Megnyúzzuk az állatot, arzenes szappannal kezeljük az irháját, azután letisztítjuk és kifehérítjük a csontozatát... Nézze, milyen szép gerincoszlop- és mellkasgyűjteményem van abban a vitrinben! Jó kis osszáríum, nem igaz? Azután összedrótózzuk a csontokat, és amikor kész a csontváz, ráhelyezzük a tömést, én szénát, papírmásét vagy gipszet

szoktam használni. Végül felhúzzuk a bőrt. Én, kérem, helyrehozom mindazt, amit a halál és az enyészet elront. Nézze csak ezt a fülesbaglyot! Hát nem olyan, mintha élne?

Én bizony eztán már az eleven fülesbaglyot is döglött madárnak, Salon úr öröklétké merevült művének fogom nézni, gondoltam. Végigmértem ezt az állatfáraó-mumifikátort, s a busa szemöldökét, a szürke arcát fürkészsze azon tanakodtam, vajon ő maga eleven lény-e, vagy inkább saját művészetének a mesterremeke.

Hogy jobban láthassam, hátrább léptem, és akkor meglegyintette valami a tarkómat. Rémülten fordultam hátra, és azt láttam, hogy működésbe hoztam egy ingát.

Nagy, kizsigerelt madár lengett a testét felnyársaló lándzsa mozgását követve. A lándzsa a fején fúródott be, és a madár nyitott mellén át látni lehetett, hogy a néhai madárszív és madárbegy helyén csomóba fut és lefelé fordított három ágú szigonyvá ágazódik szét az a lándzsahegy. A szigony középső, vastagabbik ága ott haladt át, ahol valaha a belek voltak, és kardként mutatott le a földre, a két szélső ág hegye pedig a madár két lábán átdőfödve egy-egy karom helyén bukkant elő szép szimmetrikusan. Könnyedén himbálózott a madár, a hármas szigonycsúcs árnya jól mutatta, miféle nyomot hagyta, ha érintené a földet.

– Királysas, remek példány – mondta Salon. – De dolgoznom kell még rajta egypár napig. Épp szemet keresgéltem neki. – Üvegszemekkel teli skatulyát mutatott, mintha Szent Luca hóhéra gyűjtötte volna össze belé pályafutásának legszebb tróféáit. – Nem mindig olyan egyszerű ám a dolog, mint a rovarokkal: azokhoz egy doboz meg egy gombostű is elég. A gerincteleneket például formalinnal kell kezelni.

Megcsapta az orromat a formalin hullaház-szaga.

– Lenyűgözően érdekes munka lehet – mondtam. És közben a Lia hasában lüktető eleven valamire gondoltam. Dermesztő gondolatom támadt: ha meghal a Muki, gondoltam, én magam akarom eltemetni, hogy rajta hízzék minden lenti féreg, hogy zsírosodjék tőle a föld. Csak akkor érezném úgy, hogy még él...

Összerázkódtam, hiszen Salon hozzám beszélt, épp kivett valami fura lényt az egyik vitrinjéből. Harminc centiméternyi lehetett, és csak annyi biztos, hogy holmi sárkányféle volt: nagy, fekete, hártýás szárnyú, kakastaréjos hulló, kítátott pofácskájában apró fűrészfogak tömkelege.

– Ugye, tetszik? Én komponáltam. Egy szalamandrát, egy denevért és egy kígyónak a bőrét használtam fel hozzá. Föld alatti sárkány. Innen merítettem hozzá az ihletet, ni... – Egy másik asztalhoz lépett, és jókora könyvet, régi pergamenkötésű, bőrpántos fóliánst emelt le róla. – Egy vagyonba került, nem vagyok könyvgyűjtő, de ezt mindenáron meg akartam szerezni. Ez Athanasius Kircher *Mundus Subterraneus*-ának első, 1665-ös kiadása. Na, itt van a sárkány. Pont olyan, mint az enyém, nem igaz? Tűzhányók szakadékaiban él, írta a derék jezsuita, aki mindent tudott, ismert, ismeretlen és nem létező dolgokat egyaránt...

– Magának mindenről a föld alatti világ jut az eszébe – mondtam, mert felidéződött bennem a müncheni beszélgetésünk meg amit a Dionüsziosz-fülön keresztül hallottam tőle.

Továbblapozott egy másik képhez: a földgolyót ábrázolta, de úgy, mint valami duzzadt, sötét belső szervet, amelyet fényesen tekerőgözdő, lángoló erek hálóztak be keresztül-kasul.

– Ha úgy van, ahogy Kircher állította, akkor több út vezet a föld mélyében, mint

amennyi a felszínen kanyarog. Bármí, ami a természetben történik, a lent fortyogó hó miatt van...

Eszembe jutott a Fekete Mű, Lia hasa, a Muki, amint kitörni készül az ő édes vulkánjából.

– ...és bármí, ami az emberek világában végbemegey, oda lent tervelődik ki.

– Ezt is Kircher atya mondja?

– Nem, ő csak a természettel foglalkozott... De milyen különös azért, hogy ennek a könyvnek a második része az alkímiával és az alkímistákkal foglalkozik, és épp itt, kérem, épp ebben a részben egyszer csak támadást intéz a szerző a rózsakeresztesek ellen. Miért támadja a rózsakereszteseket egy olyan könyvben, amelyik a föld alatti világról szól? Mert dörzsölt fickó volt a mi derék jezsuitánk, tudta, hogy az utolsó templomosok Agarththa föld alatti birodalmába menekültek...

– És még ma is ott vannak, ha igaz – kockáztattam meg.

– Ott bizony – mondta Salon. – Ha nem is Agarththában, de mindenféle más alagutakban. Talán épp mialattunk. Ma már Milánónak is van metrója. Ki akarta, hogy legyen? Ki irányította a fúrásokat?

– Szakemberek, mérnökök, nyilván.

– Na, persze, dugja csak továbbra is homokba a fejét. Közben meg ott a kiadójukban Isten tudja, kiféléknek a könyveit publikálják. Hány zsidó szerzőjük van maguknak?

– Nem kérünk családfát a szerzőinktől – feleltem szárazon.

– Ne higgye ám, hogy antiszemita vagyok. A legjobb barátaim közt is vannak zsidók. Én a zsidóknak egy bizonyos fajtájára gondolok...

– Melyikre?

– Tudom, amit tudok...

Kinyitotta a kis bőröndjét. Leírhatatlan rendtelenség volt benne: keménygallérok, hajsnyagumik, konyhaeszközök, szakiskolai jelvények, még a cárné, Alekszandra Fjodorovna monogramja, sőt, a Becsületrend keresztje is. Megszállott kábulata mindegyiken ott látta vele háromszög vagy két, egymást keresztező háromszög formájában, az Antikrisztus pecsétjét.
 [Alexandre Chayla, „SERGE A. NILUS ET LES PROTOCOLES”, La Tribune Juive, 1921. május 14., p. 3]

– Nézze – mondta –, én Moszkvában születtem. És fiatal koromban épp ott, Oroszországban kerültek napvilágra olyan titkos zsidó dokumentumok, amelyek kerekre ki mondták, hogy a kormányok megdöntése érdekében föld alatti munkát kell végezni. Hallgassa csak! – Egy füzetet, kézzel teleírt idézetgyűjteményt vett elő: – „Addigra minden városnak föld alatti vasútjai és alagútjai lesznek: ezekből fogjuk mi a világ valamennyi városát a levegőbe repíteni.” *Cion bölcseinek jegyzőkönyve*, kilences számú dokumentum!

Felrémlött bennem, hátha valamelyik megsemmisítő lágerből származik a csigolyagyűjtemény, a szemekkel teli skatulya, a vázakra ráfeszített bőrök sokasága... Ugyan, hisz ez csak egy vénember, aki visszasírja az orosz antiszemitizmus régi szép időit.

– Ha jól értem tehát, egy zsidó titkos társaság, vagyis nem minden zsidó, valamiféle összeesküvést sző. De miért épp a föld alatt?

– Nyilvánvaló, hogy miért! Aki összeesküvést sző, az lent szövi, amit sző, nem pedig napvilágnál. Ezt idődén idők óta mindenki tudja. Az uralja a világot, aki ura a lenti dolgoknak. A föld alatti áramoknak.

Ez eszembe juttatta, mit mondott egyszer Agliè, amikor nála voltunk, és a tellurikus rezgéseket begyűjtő piemonti druidanők is az eszembe jutottak.

– Miért süllyesztették a kelták a föld mélyébe a szentélyeiket, miért vezettek alagutak ezekből a szentélyekből egy-egy szent kúthoz? – folytatta Salon. – A kutak radioaktív étegekbe értek, ez köztudomású. Hogyan épült meg Glanstonbury? És talán bizony nem Avalon szigetével, a Grál-mítosz keletkezési helyével azonos? És ugyan ki találta ki a Grált, ki, ha nem egy zsidó?

Már megint a Grál, szent Isten. De hát mi az, hogy Grál, Grál csak egy van: az én Mukim, ő érintkezik a Lia méhének radioaktív rétegeivel, és lehet, hogy épp most a kút szája felé evickél már boldogan, lehet, hogy épp kifelé készülődik, én meg itt rostokolok, száz döglött meg egy elevenséget színlelő kitömött bagoly társaságában.

– A székesegyházak mind oda épültek, ahol a kelták menhirjei álltak. Minek bajlódtak a kelták azokkal a földbe állított kövekkel?

– Minek építettek annyi böhöm piramist az egyiptomiak?

– Na, minek? Hát antennának, hőmérőnek, szondának, olyasféle tűnek, amilyenekkel a kínainak az akupunktúrás pontokon ingerlik a testet. A föld közepén egy izzó mag van, olyan napféleség, sőt, valóságos nap, forog is körülötte valami különféle pályákon. Tellurikus áramok keringenek körülötte. A kelták tudták, hogy hol vannak ezek, és hogy hogyan kell uralkodni felettük. Na, és Dante? Na? Dante

vajon mire céloz a pokoljárás-meséjével? Érti már, drága barátom?

Nem szívesen voltam a drága barátja, de azért tovább hallgattam őt. Giulio-Giulia, az én Rebisem is Luciferként vetetett Lia hasának a kellős közepébe, de ő, a fiam, a lányom, a Muki, ő talpra fog állni, neki fog rugaszkodni, fel, a magasba, ő kiverekszi magát valamiképpen. A Muki arra termett, hogy kiverekedje, hogy felfedje magát az ő tündöklő titokzatosságában, nem pedig arra, hogy fejest ugorjon a mélybe, a zsigerek közé, és holmi nyálkás titok után kutasson.

Salon folytatta, mint aki betanult monológot mond fel, rendíthetetlenül:

– Tudja maga, mik azok a ley-ek? Repüljön el Anglia fölött, és meg fogja látni, hogy a szent helyeket mind egyenes vonalak kötik össze egymással, és ma is látható, hogy az egész országot behálózzák ezek a vonalak, mert a későbbi utak irányát is megszabták...

– Ha voltak szent helyek, nyilvánvaló, hogy utak kötötték össze őket egymással, az utakat pedig nyilván a lehető legegyszerűsre igyekeztek tervezni...

– Igen? És miért épp ezeknek a vonaloknak a mentén vonulnak a madarak? Miért lehet nyomon követni rajtuk a repülő csészéaljak mozgását? Titok ez, ami a római invázió után feledésbe merült, de van azért, aki tudja még ma is...

– A zsidók – vettem fel.

– Ők is áskálnak. Az első alkímiai elv a VITRIOL: Visita Interiora Terrae, Rectificando Invenies Occultum Lapidem.⁴⁵

Lapis exillis. Én Kövem, számkivetésből, a Lia öblös edényebéli édes, önfeledt, babonás exiliumból lassan előbúvó, más mélységeket dehogy kutató, szép fehér, felszínre törekvő Kövem... Rohanni akartam haza, Liához, együtt várni vele óráról órára a Mukit, a felszín diadalmas visszahódításának jelenetét. Salon barlangjában dohos föld alatti szag terjeng, ami a föld alatt van, az elhagyandó kezdet, nem pedig kívánatos cél. És mégis odafigyeltem Salonra, a Tervre gondoltam, és újabb és újabb körmönfont ötletek rajzoltak a fejemben. A földi világ egyetlen Igazságára vártam, de közben újabb hazugságokat agyaltam ki fogcsikorgatva. Vakon, mint a föld alatti állatok.

Megborzongtam. Ki kell jutnom az alagútból.

– Mennem kell – mondtam. – Esetleg ajánljon egypár könyvet, ami ebbe a témába vág.

– Á, amit ezekről a dolgokról írtak, az mind hamis, hamis, akár a Júdás lelke. Amit tudok, azt az apámtól tudom...

– Geológus volt?

– Ugyan – nevetett Salon –, ugyan, kérem. Az apám, nem szégyen az ma már, az Ohranánál dolgozott. Méghozzá magának a Főnöknek, a legendás Racskovszkijnak a beosztottjaként.

Ohrana, Ohrana: az olyasmi, mint a KGB. Nem a cári titkosrendőrség volt az? És Racskovszkij? Kinek is volt valami hasonló neve? A mindenit, hát persze, az ezredes titokzatos látogatójának, Rakosky grófnak... Na, ne, nem fogok véletleneknek bedőlni. Én nem döglött állatokat tömök ki, hanem eleveneket nemzek.

⁴⁵ A Földbeleséjébe látogatván meg fogod találni a titkos követ.

Ha eluralkodik a Fehérség a Nagy Mű materiáján, akkor győzött az Élet a Halál felett, feltámadt a Királyuk, Levegővé vált Föld és Víz, a Hold unalma jött el, megszületett az ő gyermekeük... A Mátéria akkorra oly igen megszilárdul, hogy a Tűz ki nem kezdheti többé... Ha látja már a Művész a tökéletes Fehérséget, akkor – a Bölsék szerint – széjjel kell szaggatni minden könyvet, mivelhogy a könyvek haszontalanná váltak.

[Dom J. Pernety, DICTIONNAIRE MYTHO-HERMÉTIQUE, Paris, Bauche, 1758, „Blancheur”]

Elhebegtem valami bocsánatkérés-félét. Azt hiszem, azt mondtam: „holnap fog szülni a barátnóm”. Salon sok sikert kívánt, látszott az arcán, hogy nem fogta fel, ki is az apa. Hazaszaladtam fellélegezni.

Lia nem volt otthon. A konyhaasztalon cédula: „Elment a magzatvizem, édes. Az irodádban nem találtalak. Taxival rohanok a klinikára. Gyere utánam, olyan magányos vagyok.”

Elfogott a pánik: nekem most együtt kéne számolnom Liával, vele kéne lennem, az irodámban kellett volna lennem, telefonközelben kellett volna lennem. Mindenről én tehetek, halva fog születni a Muki, Lia is meghal vele együtt, Salon mindkettejüket ki fogja tömni.

Úgy estem be a klinikára, mint akinek egyensúlyzavarai vannak, rossz helyen kértem eligazítást, kétszer is eltévesztettem az osztályt. Igenis tessék megmondani, hogy hol szül Lia, támadtam neki mindenkinek, és mindenki azt mondta, hogy nyugodjak már meg, hiszen ezen a helyen mindenki szül.

Végre azután, nem is tudom már, hogyan, egy kórterembe kerültem. Lia sápadt volt, gyöngyházfény-sápadt, és mosolygott. Valaki kifésülte az arcából, és fehér kendővel hátrakötötte a haját. Életemben először láttam Lia homlokát a teljes pompájában. Ott volt mellette egy Muki.

– Ez Giulio – mondta Lia.

Az én Rebisem. Én is részt vettem a csinálásában, de mindennemű hulladarabok és arzénos szappanok nélkül. Teljesen épnek látszott, mind a tíz uja a helyén volt.

Látni akartam mindenestül.

– Jaj, de szép a fütyije, de jó nagy töke van! – Aztán a Lia csupasz homlokát kezdtem el csókolgatni: – A te érdemed, édes, a lombikon múlik ám a dolog.

– Naná, hogy az én érdemem, te disznó. Egyedül számoltam.

– Én csak veled számolok – mondtam.

A föld alatti nép szert tett a legmagasabb rendű tudásra... Ha háborút indítana ellenük ez a bolond emberiség, ők képesek lennének az egész földfelszínt a levegőbe repíteni.

[Ferdinand Ossendowski, BEASTS, MEN AND GODS, 1924, V]

Lia hazakerült a klinikáról, de én továbbra is vele maradtam, mert már az első pelenkaváltásnál sírva fakadt, és azt mondta, hogy neki ez sohasem fog menni. Később elmagyarázta nekünk valaki, hogy ez teljesen normális: a szülés diadalmámorát a roppant feladat miatti tehetetlenségérzés szokta követni. Napokig csak lézengtem a lakásban, úgy éreztem, nincs rám semmi szükség – szoptatni mégsem szoptathatok –, és hosszú órákat töltöttem azzal, hogy mindent elolvastam a tellurikus áramokról, amit csak találtam.

Legközelebb aztán szóba hoztam a dolgot Agliènak. Óriásit legyintett:

– Szánalmas kis metaforák, a Kundalini kígyó titkára utalnak egytől egyig. A kínai geomancia is a földben kereste a sárkány nyomait, de a tellurikus kígyó tulajdonképpen a beavatottak kígyója. Az istennő összetekeredett kígyó alakjában pihen, úgy alussza örök álmát. Kundalini finoman remeg, könnyedén piheg, és összerántja a súlyos testeket a könnyű testekkel. Mint valami forgószél vagy örvény, mint az OM szótag közepe.

– De miféle titokra utal az a kígyó?

– A tellurikus áramokra. Az igaziakra.

– És mik azok az igazi tellurikus áramok?

– Egy nagy kozmológiai metaforát alkotnak, és a kígyóra utalnak.

A pokolba ezzel az Aglièval, gondoltam. Én többet tudok nála.

Felolvastam a jegyzeteimet Belbónak meg Diotallevinek, és nem maradt bennünk kétely. Végre el tudtuk látni a templomosokat egy tisztességes titokkal. A leggazdaságosabb, a legelegánsabb megoldást találtuk meg, és tökéletesen illett belé a mi évezredes puzzle-játékunk minden egyes darabja.

Nos tehát, a kelták tudtak a tellurikus áramokról: az atlantisziaktól szereztek róluk tudomást akkor, amikor az elsüllyedt földrész megmaradt lakói részint Egyiptom területére, részint Bretagne-ba vándoroltak.

Ami meg az atlantisziakat illeti, ők azoktól az őseinktől tudták, amit tudtak, akik Avalonból Mu kontinensén át egészen Közép-Ausztrália sivatagjáiig eljutottak annak idején, amikor a földrészek még egyetlen, bejárható őskontinentst képeztek, ez volt a mesés Pangea. Ha el tudnánk olvasni (úgy, mint az ausztrál bennszülöttek, akik azonban hallgatnak) az Ayers Rock sziklatömbjébe vésett titkos írásjegyeket, már meg is kapnánk a Magyarázatot. Ayers Rock az antipódusa annak az (ismeretlen) nagy hegynek, amely nem más, mint az Északi-sark, mármint az igazi, a titkos Pólus, ahová nem juthat el csak úgy bármilyen jöttment polgári sarkkutató. Ahogy lenni szokott – és napnál világosabb ez mindenkinek, akit nem vakít el a nyugati tudomány hamis tudása –: a látható Pólus valójában nincs is, az igazi Pólust viszont senki sem láthatja, kivéve néhány beavatottat, aki azonban lakatot tesz a szájára.

Igen ám, de a kelták azt hitték, hogy elegendő, ha az áramokat nagy vonalakban

feltérképezik. Ezért állítottak fel megalitokat: a menhirek sugárérzékeny készülékek voltak, úgy fűrdtak a földbe az áramok elágazási pontjain, mint valamiféle banándugók, elektromos csatlakozók. A ley-ek a már felderített áramok vonalát követték. A dolmenek energiakondenzáló kamrák voltak, amelyekben a druidák a globális tervet próbálták meg geomantikus eszközökkel extrapolálni, a cromlech-ek és Stonehenge mikro- és makrokozmoszikus obszervatóriumaiból a konstellációk alapján igyekeztek a földi áramok rendszerére következtetni, mivel – ahogy a *Tabula Smaragdina* tanítja –, ami fent van, az ugyanolyan, mint ami lent van.

De az atlantisi emigránsok másik szárnya rég tudta, hogy nem ez, legalábbis nemcsak ez a kérdés. Az egyiptomi okkult ismeretei Hermész Triszmegisztozon át Mózesre szálltak, akinek persze eszében sem volt megosztani őket az ő még mindig mannan kérődő rongyos népével; nekik ő a tízparancsolatot adta, azt legalább meg is értették. Az igazság arisztokratikus valami, azt Mózes az ő öt könyvében a sorok közt rejtette el. Erre jöttek rá a kabbalisták.

– Gondolják csak el – mondtam –, egyszer már minden beleíródott Salamon templomának a méreteibe úgy, mint egy nyitott könyvbe, és a titok őrzői azok a rózsakeresztesek voltak, akik a Nagy Fehér Testvériséget alkották, vagyis az esszénusok, akik, mint ismeretes, beavatták Jézust a titkaikba, és ez a magyarázata Jézus egyébként érthetetlen keresztre feszítésének...

– Hát persze, Jézus kínszenvedése allegória: a templomosok perét vetíti előre.

– Úgy van. És Arimateai József viszi el vagy viszi vissza Jézus titkát a kelták országába. De a titokból nyilvánvalóan hibádzik még, a keresztény druidák csak egy töredéknyit ismernek belőle, és épp ez a Grál ezoterikus jelentése: van valami, de nem tudjuk, mi. Hogy vajon mégis mi lehet, hogy miről árulkodott már a Templom is minden részletében, azt csak egypár Palesztinában maradó rabbi tudja. Ők pedig továbbadják ezt a tudásukat a titkos muzulmán szektáknak, a szúfiknak, az izmaelitáknak, a mutakallimúnoknak. És ezektől tudják meg a templomosok.

– A templomosok, na, végre. Már aggódtam. Gyúrtuk, formálgattuk a Tervet, s a Terv puha agyagként, engedelmesen alakult a mesemondó szeszélyeink szerint. Azokon a bizonyos álmatlan éjeken fedezték fel a templomosok a titkot, nyeregtársaik férfias ölelésében, sivatagi számum könyörtelen süvítésének közepette. Apránként szerezték meg azoktól, akik tudták, miféle kozmikus koncentráloképességgel bír a mekkai Fekete Kő, babiloni mágusok hagyatéka – mert az most már nyilvánvalóvá vált, hogy Babel tornya nem volt egyéb, mint egy sajnos elsiett és tervezőinek elbizakodottsága miatt megérdemelt kudarcba fúló kísérlet a világ leghatalmasabb menhirjének a megépítésére, csakhogy rosszul számítottak a babiloni építésznek, mert mint Kircher atya is kimutatta, ha megépül a legteteteje is annak a toronynak, bizonyos, hogy a roppant súlya kilencven fokkal vagy még annál is többel elfordítja a föld tengelyét, és akkor a mi szegény földtekénk azon kaphatta volna magát, hogy nem ám keményen magasba meredő ithüfallikus koronát kapott, hanem mihaszna féregnyúlványt, fityegő mentulát, lelógó majomfarkat, antarktiszi Málkhút szédítő mélységeibe vesző sekhinát, petyhüdt pingvin-hieroglifát.

– Jó, jó, de hát mi az a titok, amire a templomosok rájöttek?

– Nyugalom, azt is ki fogjuk találni. A világ teremtéséhez is hét nap kellett. Próbálkozzunk.

A Föld mágneses test: egyes tudósok ki is mutatták, hogy nem más, mint egyetlen nagy mágnes, amint Paracelsus már mintegy háromszáz esztendővel ezelőtt megállapította.

[H. P. Blavatsky, *ISIS UNVEILED, New York, Bouton, 1877, I, p. XXIII*]

Próbálkoztunk, és sikerült. A föld egy nagy mágnes, és belső áramainak az iránya a csillagok hatásától, az évszakok váltakozásától, a napéjgyenlőségek precessziójától, a kozmikus ciklusoktól is függ. A földi áramok rendszere ezért változó. De alighanem úgy viselkedik, ahogy az ember haja, amely az egész koponyatetőt benövi, és mégis, mintha egy bizonyos hátsó pontból gyűrűzne spirálban széjjel: épp onnan, ahol amúgy a legmakacsabb ellenállást tanúsítja fésüléskor. Aki megtalálja ezt a pontot, és felállítja rajta a legnagyobb teljesítményű állomást, az attól fogva ura, irányítója, parancsolója lehet a bolygó valamennyi tellurikus áramának. A templomosok rájöttek: nem csupán az a titok, hogy miképpen lehet hozzájutni a globális térképhez, hanem az is, hogy hol van a kritikus pont, az Omphalos, az Umbilicus Telluris, a Világ Köldöke, a Központi Parancsnokság.

Az egész alkimista-mesebeszéd, a Fekete Mű alvilági útja, a Fehér Mű elektromos kisülése csupán megannyi – a beavatottak számára átlátszó – szimbólum, jelképei ennek az évszázados puhatolózásnak, mely végeredményképpen meg kellett volna, hogy hozza gyümölcsét, a Vörös Művet, a globális tudást, az áramok planetáris rendszere feletti tündöklő uralmat. A titok, az igazi alkimista- és templomostitok annak a bizonyos belső ritmusnak, annak a Kundalini kígyó remegését idézően finom, rémisztő és egyenletes, sok tekintetben még ismeretlen, de bizonyosan óramű pontosságú lüktetésnek az Eredetét övezi, amely az egyetlen igazán égből számkivetett Kő, a Nagy Földanya sajátja.

Erre volt kíváncsi egyébként Szép Fülöp is. Ezért firtatták az inkvizítorok olyan gonosz makacssággal ama titokzatos „in posteriori parte spine dorsi”-csókot. A Kundalini kígyó titka kellett nekik. Szodómia? Ugyan, kérem.

– Tökéletes – mondta Diotalleivi. – De mi van attól fogva, hogy tényleg meg tudja szabni valaki a tellurikus áramok irányát? Mire megy vele?

– Na hát – csodálkoztam –, tényleg nem értik, mekkora felfedezés ez? Aki beszúrja a Föld Köldökébe a legnagyobb teljesítményű banándugót, az olyan támaszpontra tesz szert, ahonnan meg tudja szabni, hogy eső legyen-e vagy aszály, az szélvihart, szökőárt, földrengést idézhet elő, földrészeket hasíthat ketté, szigeteket sülyeszthet el (biztos, hogy Atlantisz egy óvatlan kísérlet folytán tűnt el a föld színéről), erdőségeket és hegyeket növeszthet... Értik már? Jobb, mint az atombomba, hiszen az annak is árt, aki ledobja. Felhívja az ember az irányítótoronyból, mit tudom én, az Egyesült Államok elnökét, és azt mondja neki: ha holnapig nem kapok ennyi meg ennyi billió dollárt, ha nem kap függetlenséget Latin-Amerika vagy a Hawaii-szigetek, ha nem semmisíted meg az atomfegyvereidet, akkor végleg meg fogom nyitni a kaliforniai Szent András-törést, és Las Vegasból úszó játékbarlangot csinállok...

– Las Vegas Nevadában van...

– Nem számít, aki ellenőrzi a földi áramokat, az Nevadát is le tudja törni meg Coloradót is. Aztán a szovjet Legfelsőbb Tanácsot is felhívja, és nekik meg azt

mondja: kedves barátaim, ha hétfőig nem kapom meg a Volga minden kaviárját meg egész Szibériát, hogy fagyasztottáru-raktárat csináljak belőle, akkor felszippantom az Uralt, lecsapolum a Kaszpi-tengert, lemorzsolom Litvániát és Észtországot, és belesüllyesztem a Fülöp-szigeteki árokba.

– Ami igaz, az igaz – mondta Dotallevi. – Ez ám az óriási hatalom. Újraírni a Földet, akár a Tórát. Átrakni Japánt a Panamai-öbölbe.

– Pánik a Wall Streeten.

– Az úrvédelmi pajzs kutyafüle. Az aranycsinálás kutyafüle. Csak a megfelelő kisülést kell előidézni, és a föld méhe egyetlen orgazmusban, tíz másodperc alatt elvégzi az embernek azt, amit addig évmilliárdokig csinált, úgyhogy egy merő gyémántbánya lesz a Ruhr-vidék. Eliphaz Levi azt mondta, hogy az emberi mindenhatóság titka a fluidikus árapályok és az egyetemes áramlatok ismeretében rejlik.

– Biztos, hogy így van – mondta Belbo –, olyan ez, mintha egyetlen orgonkamrává változtatná át valaki a világot. Nyilvánvaló, hogy Wilhelm Reich is templomos volt.

– Rajtunk kívül mindenki az volt. Tiszta szerencse, hogy rájöttünk. Most aztán leelőzzük őket.

Igaz is: miért torpantak meg a templomosok, amikor pedig már a birtokukban volt a titok? Ki kellett volna aknázniuk. No de hiába tudták, mit akarnak, a megvalósítás még odább volt. Az ördögi Szent Bernát instrukciói alapján először is kicserélték a menhireket, ezeket a szegényes kelta banándugókat gótikus székesegyházakra, melyek már jóval nagyobb érzékenységgel és teljesítménnyel bírtak, hála a föld alatti kriptáiknak meg a bennük a radioaktív rétegekkel közvetlen kapcsolatot tartó fekete szüzeknek, és így egész Európát behálózták adóvevő-állomásokkal, melyek kölcsönösen közölték egymással az áramlások erejét és irányát, az áramok természetét és feszültségét.

– Szerintem kiókumlálták, hogy hol vannak az Újvilágban aranyelőhelyek, vulkánkitöréseket idéztek elő, majd a Golf-áramlást irányítva a portugál partokhoz sodortatták az ércet. Tomar volt az elosztási centrum, a Forêt d'Orient a központi raktár. Innen ered a gazdagságuk. De ezek csak morzsák voltak. Rájöttek, hogy csak akkor aknázhatják ki a titkukat istenigazából, ha eléggé fejlett lesz a technika, de ehhez legalább hatszáz év kell még.

Úgy eszeltek hát ki Tervüket a templomosok, hogy csak azok, akik már használni is képesek lesznek a tudásukat, csak az utódaik deríthessék ki, hogy hol is van az az Umbilicus Telluris. De hogyan osztották el a megoldás töredékeit a világban szétszéledt harminchatok közt? Egy és ugyanazon üzenetet bontottak fel harminchat részre? Hogy lehet ennyire összetett üzenetben közölni azt, hogy a Világ Köldöke, mondjuk, Baden Badenben, Cuneóban vagy Chattanoogá-ban van?

Mi volt ez? Egy térkép? De hisz azon nyilván meg van jelölve az Umbilicus. És akinek a birtokába kerül az a részlet, amelyiken a jel van, az mindent megtudott, és nincs is már szüksége a többi részletre. Nem, bonyolultabb kell hogy legyen a dolog. Napokig törtük rajta a fejünket, míg Belbo úgy nem döntött, hogy ismét kikéri az Abulafia tanácsát. Abulafia válasza pedig imígyen szóla:

Guillaume Postel 1581-ben hal meg.

Bacon Saint-Germain grófja.

A Conservatoire-ban van a Foucault-inga.

Ideje volt eldönteni, hogy milyen szerepet szánunk az Ingának.

Alig néhány nap alatt meglehetősen elegáns megoldással álltam elő. Az egyik ördögös kézirat a katedrálisok hermetikus titkáról szolt. Szerzőnk szerint a chartres-i székesegyház építői egy szép napon mérőönt lógattak le az egyik boltívfzárókoról, és a lengése alapján játszi könnyedséggel kikövetkeztették, hogy a föld forog. Na, hát ezért fogták perbe Galileit – jegyezte meg Diotallevi –, az egyház megszimatotha, hogy templomos. Nem, mondta erre Belbo, a Galileit elítélő bíborosok Rómában beépített templomos-ügynökök voltak, akik hamar be kellett hogy fogják annak az átkozott áruló toszkának a száját, mielőtt merő hiúságból négyszáz évvel a Terv lejártá előtt mindent kikotyog.

Ez a felfedezés mindenesetre megmagyarázta, miért is mintázták egy labirintus, vagyis a föld alatti áramok stilizált képét az Inga alá azok a pallérok. Megnéztük egy képen, hogy milyen is a chartres-i székesegyház labirintusa: napóra, szélrózsa, érhálózat, a Kundalini álmag siklásának nyálkás kígyónyoma. A földi áramok világtalasa.

– Jó, mondjuk, hogy a templomosok az Inga segítségével határozták meg, hogy hol van a Világ Köldöke, az Umbilicus. A labirintus viszont mégiscsak túl elvont és sematikus, úgyhogy képzeljünk egy világtérképet a helyére, és tegyük fel, hogy az Umbilicus ott van, ahová az Inga csúcsa egy bizonyos időpontban mutat. Vagyis hol van?

– Nem vitás, hogy hol: ugyanott, ahol a Saint-Martin-des-Champs, vagyis a Refuge van.

– Jó, jó – akadékoskodott Belbo –, de mondjuk, hogy pontban éjfélkor, tudom is én, a Koppenhága-Fokváros tengely hosszában lendül végig az az Inga. Hol van akkor az Umbilicus: Dániában vagy Dél-Afrikában?

– Jó kérdés – mondtam. – De a mi ördögösünk arról is beszámol, hogy van ott Chartres-ban az egyik szentélyablakon egy rés, és hogy a nap egy bizonyos órájában egy napsugár ezen a résen át mindig ugyanoda, ugyanarra a padlóköre vetül. Nem emlékszem, hogy az illető milyen következtetést von le ebből, de az biztos, hogy valami nagy titokról van szó. Vagyis a következőképpen működik a dolog. A Saint-Martin-des-Champs szentélyének az egyik ablakán van egy kis lyuk ott, ahol két színes vagy átlátszatlan üveglapot az ólomkeret összefog. Hajszálpontosan számították ki, hogy hol legyen ez a lyuk, és valószínű, hogy hatszáz éve mindig van valaki, aki gondosan karbantartja. Az év egy bizonyos napján, napfelkeltekor...

– ...nyilvánvaló, hogy június 24-e, Szent Iván, a nyári napforduló hajnalán...

– ...úgy van, ennek a napnak a hajnalán az első napsugár, amely az ablakon át betűz, épp az Ingára esik, és ahová az Inga ebben a szent pillanatban mutat, a térképnek azon a pontján van az Umbilicus!

– Tökéletes – mondta Belbo. – De mi van, ha felhős az ég?

– Akkor várni kell egy évet.

– Bocsánat – mondta Belbo. – Az utolsó találkozóra Jeruzsálemben kerül sor. Nem inkább az Omár-mecset kupolájában kéne fellógatni az Ingát?

– Nem – feleltem határozottan. – A föld bizonyos pontjain 36 óra alatt írja le a körét az Inga, az Északi-sarkon csak 24 órára lenne szüksége, az Egyenlítőn sohasem változtatná a lengési síkját. Vagyis számít, hogy hol van. Ha a templomosok Saint-Martinben tették a felfedezésüket, akkor csak Párizsra érvényes a számításuk, mivelhogy Palesztinában más görbét írna le az Inga.

– Ki mondta, hogy Saint-Martinben tették a felfedezésüket?

– Tény, hogy Saint-Martint választották rejték helyül, tény, hogy Saint Albans priorjától Guillaume Postelen át a Konventig mindenki az ellenőrzése alatt tartotta azt a helyet, tény, hogy Foucault első kísérletei után oda helyezték az Ingát. Túl sok minden szól mellette.

– De az utolsó találkozóznak Jeruzsálem a színhelye.

– Na és? Jeruzsálemben rakják össze az üzenetet, és az nem megy csak úgy ripsz-ropsz. Majd a megfelelő előkészületek következnek, és egy évvel később, június 23-án mind a hat csoport találkozik Párizsban, hogy végre megtudják, hol van az Umbilicus, és hogy azután nekilássanak a világhódító munkának.

– Jó-jó – akadékoskodott tovább Belbo –, de valami azért még mindig nem stimmel szerintem. Hogy a végső nagy reveláció az Umbilicusra vonatkozik, azt jól tudták mind a harminchatan. Az Ingát már működtették különféle székesegyházakban, vagyis nem volt titok. Mi tartotta hát vissza Bacont, Postelt vagy akár magát Foucault-t (hiszen nyilván azért szórakozott azzal az Ingával, mert ő is a klikkhez tartozott), szóval, mi a fészkes fene tartotta vissza őket attól, hogy szépen, az égtájak szerint leterítsenek a padlóra egy világtérképet? Tévúton járunk.

– Nem járunk tévúton – mondtam. – Az üzenet olyasmit árul el, amit senki sem tudhatott: azt, hogy melyik a jó térkép!

– Nyilván tudják, milyen helyzetben volt a térképészet a templomosok idején – mondtam azután. – Arab térképek forogtak akkoriban közkézen, olyanok, amelyeken Afrika fent, Európa pedig lent van, ezek eléggé pontos tengerészterképek voltak; és használtak három, sőt, négyszáz évvel korábbi, de az iskolákban változatlanul elfogadott térképeket is. Ne felejtsek el, hogy az Umbilicus helyének meghatározásához nem szükséges, hogy a térkép a mai felfogás szerint pontos legyen. Az a fontos, hogy ha egyszer betájolták, ott legyen rajta az Umbilicus, ahová az Inga megvilágítódásának a pillanatban június 24-ének hajnalán az Inga hegye mutat. Na, és most tessék figyelni: mondjuk, csak úgy, a feltételezés kedvéért, hogy Jeruzsálemben van az Umbilicus. A mai, modern térképeken Jeruzsálemnek megvan a maga pontos helye, de azért az még ma is függ a térképvetülettől. A templomosoknak meg ki tudja, miféle térképük volt. De mit érdekelt az őket? Nem az Inga igazodik a térképhez, hanem a térkép az Ingához. Értik? Lehetett az a világ legbolondabb térképe, az volt a fő, hogy június 24-ének hajnalán ott az Inga alatt, csakis rajta és nem bármely másik térképen, Jeruzsálemre mutathasson az a sorsdöntő napsugár.

– De ez még nem oldja meg a problémánkat – mondta Diotallevi.

– Persze, hogy nem, és a láthatatlan harminchatokét sem. A megfelelő térképen áll vagy bukik az egész. Próbáljunk meg elképzelni egy térképet, amelynek keleti oldala az egyházi szokásnak megfelelően az apszis, a nyugati pedig a főhajó felé néz; így szokták ugyanis tájolni a templomokat. Most tételezzük fel taláломra, hogy az Ingának azon a sorsdöntő hajnalon valahol a délkeleti negyedkör széle felé kell lennie. Ha órával volna dolgunk, azt mondanánk, hogy öt óra huszonötöt kell mutatnia. Rendben? Akkor most figyeljenek.

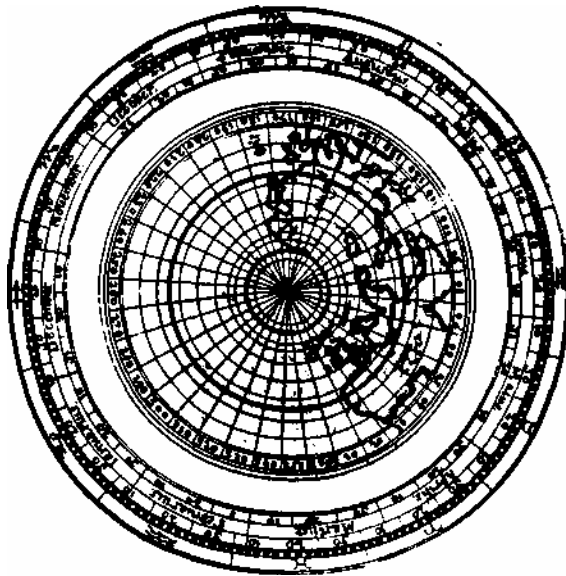
5.-6. ábra

5.-6. ábra Mappa Mundi a Torinói Könyvtárból (12. század).

Léon Gautier, *La Chevalerie*, Paris, Palmé, 1884, p. 153

Mappa Mundi

Macrobius, In *Somnium Scipionis*, Velence, Gryphius, 1565, p. 144

7. ábra

Leemeltem a polcról egy kartográfia-történetet.

– Tessék, első számú változat: egy XII. századi térkép. A „T” formájú térképek szerkezetét veszi át, fent van Ázsia meg a a Földi Paradicsom, balra Európa, jobbra Afrika, és Afrika mellett ezen még az Antipódusokat is feltüntették. Kettes számú változat: a Macrobius *Somnium Scipionis*-a által ihletett, de különféle változatokban egészen a tizenhatodik századig fennmaradó térkép. Afrika egy picit keskeny rajta, de hát édes Istenem. Most figyelem: tájlojják be egyformán ezt a két térképet, és azt fogják tapasztalni, hogy öt óra huszonöt perc az elsőn Arábiának, a másodikon meg Új-Zélandnak felel meg, mert azon ott az Antipódusok vannak. Tudhat valaki mindent az Ingárról, de ha nem tudja, melyik térkép kell neki, sütheti az egészet. Az üzenet abban igazított el a lehető legréjtjelezettebb módon, hogy hol le lehet meg ez a talán külön e célra készített térkép. Arról szólt az üzenet, hogy ez a bizonyos térkép hol, melyik kódexben, melyik könyvtárban, apátságban, kastélyban keresendő. Még az is lehet, hogy Dee vagy Bacon vagy valaki más rekonstruálta is az üzenetet, ki tudja, és az üzenetből, mondjuk, kiderült, hogy a térkép itt és itt van, csakhogy időközben sok minden történt ám Európában: az illető apátság leégett, a térképet elraborták, eldugták, ki tudja, hova lett. Lehet, hogy valakinél megvan a térkép, de nem tudja, mire való, vagy esetleg tudja, hogy való valamire, csak azt nem tudja pontosan, hogy mire, és jár-ke-l a világban, hátha talál rá egy vevőt. Képzeljék el azt a rengeteg zűrös ajánlatot, hamis nyomot, azt a sok üzenetet, ami másról szól, de úgy olvassák, mintha a térképről szólna, vagy a térképről szól, de úgy olvassák, mintha tudom is én, az aranycsinálásról szólna. És

7. ábra *Planiglobium cosmographicum*

Robert Fludd, *Utriusque Cosmi Historia, II, De Naturae Simia*, Frankfurt, de Bry, 1624, p. 545

valószínűleg olyanok is vannak, akik magát a térképet akarják rekonstruálni feltételezéses alapon.

– Milyen feltételezésekre gondol?

– Például a mikro-makrokozmosz megfelelésekről szólóakra. Tessék, itt van még egy térkép. Tudják, honnan származik? A Robert Fludd-féle *Utriusque Cosmi Historia* második értekezésében látható. Fludd a rózsakeresztesek londoni embere, ezt ne felejtjük el. Na, és mit csinál a mi derék barátunk, Robertus de Fluctibus, ahogy magát hívatni szerette? Nem is térképet közöl, hanem az egész földgömböt láttatja valami furcsa vetületben, úgy, ahogy a Pólus, mármint persze misztikus Pólus, tehát egy ideális boltozatra függesztett ideális Inga felől nézve látszana. Ez a térkép igenis egy Inga alá lett kitalálva! Csupa cáfolhatatlan tény... Hogy lehet az, hogy erre eddig még senki sem gondolt?...

– Úgy, hogy az ördögösök nagyon, de nagyon lassúak – mondta Belbo.

– Nem, hanem úgy, hogy mi vagyunk a templomosok egyedüli méltó örökösei. Na, de hadd folytassam: nyilván felismerték a mintát, ez egy forgatható korong, olyan, amelyet Trithemius használt a rejtjeles üzeneteihez. Ez nem is térkép, hanem tervrajz, egy gép látható rajta, mégpedig olyan gép, amely variációk kikísérletezésére szolgálna, amellyel alternatív térképeket lehetne gyártani mindaddig, amíg meg nincs a jó, az igazi térkép! Fludd meg is mondja a hozzáfűzött magyarázatban: ez egy instrumentum vázlatos rajza, a továbbiakban még kidolgozandó.

– Nem az a Fludd ez, aki makacsul tagadta, hogy forog a Föld? Hogy juthatott akkor eszébe az Inga?

– Ezek mind beavatottak. A beavatott letagadja, amit tud, tagadja, hogy tudja, hazudik, hogy a hazugságával fedezzen valami titkot.

– Ez megmagyarázná – mondta Belbo –, hogy miért sürgölődött Dee annak idején annyit a királyi térképészek körül. Nem azért, hogy megtudja, milyen a világ „igazi” formája, hanem azért, hogy rekonstruálja a között a rengeteg rossz térkép között az egyetlen neki megfelelő, tehát az egyetlen jó térképet.

– Esküszöm, nem rossz – ismerte el Diotallevi. – Hogyan találjunk rá az igazságra egy hamis szöveg pontos rekonstruálása által?

Ezen Gyűlés legfőbb és leggyümölcsözőbb foglalatossága – véleményem szerint – a természetrajz Verulamius terveinek megfelelő kidolgozása legyen.

[Christiaan Huygens, Levél Colbert-nek, OEUVRES COMPLÈTES, *La Haye*, 1888-1950, VI, pp. 95-96]

A hat csoportnak nemcsak a térkép keresésével gyűlt meg a baja. Az üzenet első két részletében, abban, ami a portugáloknál, illetve az angoloknál volt, a templomosok valószínűleg utaltak már valamiféle Ingára, de akkoriban még homályos elképzelések jártak arról, hogy milyen is egy inga. Más meglóbalni egy mérőónt, és megint más megépíteni egy szerkezetet, amely olyan precíz, hogy épp egy bizonyos töredékmásodpercben világítja meg a nap. Ezért számoltak a templomosok hat évszázaddal. A baconi szárny ezen munkálkodik, kétségbeesetten próbál felkutatni minden beavatottat, és igyekszik felhívni magára a figyelmüket.

Nem lehet véletlen egybeesés, hogy a rózsakeresztesek embere, Salomon de Caus a napórákról ír értekezést Richelieu számára. Később, Galileitől kezdve, örült ingakísérletek kezdődnek. Azzal az ürüggyel méghozzá, hogy kiderítsék, hogyan lehet meghatározni velük a földrajzi hosszúságot, de amikor 1681-ben Huygens felfedezi, hogy egy Párizsban pontosan lengő inga Cayenne-ben már késik, azonnal rájön, hogy ez a Föld forgása miatti centrifugális erő megváltozásának köszönhető. Amikor pedig kiadja a *Horologium* című könyvét, amelyben Galileinek az ingákkal kapcsolatos megfigyeléseit mélyíti el, vajon ki az, aki Párizsba hívja őt? Ugyanaz a Colbert, aki Salomon de Caus is Párizsba hívta, hogy a föld alatti csatornákkal foglalkozzék!

A firenzei Természettudományi Akadémia már 1661-ben megelőlegezi a foucault-i következtetéseket, mire Lipót, Toscana nagyhercege öt éven belül felosztatja az akadémiát, és titkos jutalmul mindjárt utána bíborosi főveget kap.

De ezzel még nincs vége. Az inga utáni hajsza a következő évszázadokban is folytatódott. 1742-ben (egy évvel azelőtt, hogy Saint-Germain grófja első ízben bukkan fel dokumentálhatóan!) egy bizonyos De Mairan egy ingákról szóló emlékiratot nyújt be az Académie Royale des Sciences-nek; 1756-ban (ugyanakkor, amikor Németországban létrejön a templomosok Szigorú Obszervanciája!) egy Bouguer nevű illető „sur la direction qu' affectent tous les fils à plomb” tárgyában értekezik.

Hagymázás címekre is bukkantam. Jean Baptiste Biot 1821-ben kiadott könyvének például így szól a címe: *Recueil d'observations géodésiques, astronomiques et physiques, exécutées par ordre du Bureau des Longitudes de France, en Espagne, en France, en Angleterre et en Ecosse, pour déterminer la variation de la pesanteur et des degrés terrestres sur le prolongement du méridien de Paris*. Franciaországban, Spanyolországban, Angliában és Skóciában! És a Saint-Martin délkeletre vonatkoztatva! És Sir Edward Sabine, aki 1823-ban *An Account of Experiments to Determine the Figure of the Earth by Means of the Pendulum Vibrating Seconds in Different Latitudes* címmel publikál könyvet? És mi a helyzet a titokzatos Fjodor Petrovics Litke gróffal, aki 1836-ban egy világ körüli út során végzett ingakísérleteinek az eredményét teszi közzé? Méghozzá a szentpétervári Cári Tudományos Akadémia megbízásából. Az oroszok is?

Hogyhogy?

És ha közben egy – nyilván baconiánus indíttatású – csoport elhatározta volna, hogy nem térkép és inga segítségével, hanem mégis inkább a kígyó pihegését figyelve próbál meg rájönni az áramok titkára? A végén még igenis kapóra jönnek a Salon úr sejtelmői: nagyjából ekkortájt, Foucault idején kezdi el kiépíteni a baconi szárny megalkotta ipari világ a föld alatti vasútvonalakat az európai nagyvárosok szívében.

– Ami igaz, az igaz – mondta Belbo –, az egész tizenkilencedik század odavan a föld alatti dolgokért, Jean Valjean, Fantomas, Javért, Rocambole: óriási jövésmenés zajlik mindenféle alagutakban és csatornáknakban. Te Úristen, most jövök csak rá, hogy Verne életműve teli van az alvilág titkairól szóló iniciatikus kinyilatkoztatásokkal! Utazás a föld központja felé, húszezer mérföld a tenger alatt, a rejtelmes sziget barlangjai, a *Fekete Indiák* hatalmas föld alatti birodalma! Ábrázolni kéne a rendkívüli utazásait egy térképen, biztos, hogy vázlatosan kirajzolódnának a Kígyó tekervényei, a ley-ek vonalai külön-külön földrészenként. Verne fentről is meg letről is a tellurikus áramok hálózatát vizsgálta.

– Hogy is hívják a *Fekete Indiák* főhősét? – segitettem neki. – Úgy, hogy John Garrall, ami szinte a Grál anagrammája.

– Na, elég a hülyéskedésből, vegyük elő a józan eszünket. Verne ennél sokkal nyilvánvalóbb jelekkel üzen. Hódító Robur: Roburle Conquérant, R. C., Rose-Croix, Rózsakereszt. Ha meg visszafelé olvasom a Roburt, azt kapom, hogy Rubor, vagyis rózsza vöröse.

Phileas Fogg. Valóságos kézjegye ez a név: EAS a görögben globalitást jelent (vagyis a pan és a poly megfelelője), úgyhogy PHILEAS ugyanaz, mint POLYPHIL. A Fogg pedig kódot jelent angolul... Verne kétségek nélkül a „Le Brouillard”-nak, a Kód nevű társaságnak a tagja. Még azt is volt szíves közölni velünk, hogy miféle kapcsolat fűzi ezt a társaságot a rózsza+keresztesekhez, mert hiszen mi egyéb is volna ez a Phileas Fogg nevezetű utazó úriember, mint rózsza+keresztes?... És talán bizony nem tagja a Reform-Clubnak, amely a kezdetűi – R. C. – révén a reform-rózsza+keresztre utal? Márpedig ez a Reform-Club a Pall-Mallen székel, és így megint csak a Polyphil álmára emlékeztet.
 [Michel Lamy, JULES VERNE, INITIÉ ET INITIATEUR, Paris, Payot, 1984, pp. 237-238]

A rekonstrukció hetekig eltartott, időnként megszakítottuk a munkát, hogy beszámoljunk egymásnak egy-egy újabb összefüggésről; bármin, ami a kezünk ügyébe került, lexikonon, újságon, képregényen, kiadói katalóguson, átlós irányban végigfuttattuk a szemünket, hátha rábukkanunk az esetleges rövidzárlatra, minden könyvárus pultja előtt megálltunk kotorászni, körbeszaglászunk minden újságospavilont, nyakra-főre mindenfélét kilopkodtunk az ördögöseink kézírataiból, és aztán rohantunk a szerkesztőségbe, és diadalmasan csaptuk az asztalra a legújabb nagy fogást. Most úgy emlékszem vissza azokra a hetekre, mintha villámgyorsan pergett volna minden, akár egy börtönfilmben: szuperszonikus sebességgel ki-becsapódó ajtók, repülő habostorták, lépcsőházi föl-le kergetőzések, karambolozó régi tragacsok, konzervdoboz-, italospalack-, kockasajt- és szódaspric-zápor és liszteszák-robbanások közepette romba dőlő szatócspolcok... Ha viszont a közbülső, a holt időket – az amúgy körülöttünk zajló életet – idézem fel magamban, úgy is nézhetem az egészet, mint valami lassított felvételt, amelyen művészitornász-mozdulatok formálják a Tervet, vagy úgy, mint a diszkoszvető lassú forgását, a súlylökő óvatos billegését, a golfbeli hosszas célzást, a baseballban azt a sok ideetlen várakozást. Elég az hozzá, hogy hamar-e vagy lassan, mindegy, de siker koronázta a fáradozásainkat, hiszen összefüggéseket mindig, mindenütt, minden és minden között lehet találni, csak akarni kell, és kész-passz: egymásba fonódó rokon tények hálójává rándul össze a világ, és minden mindenre utal, minden mindent megmagyaráz...

Liának semmit sem mondtam, nehogy felbosszantsam, de bizony még Giuliót is elhanyagoltam. Éjszaka arra riadtam, hogy Renatus Cartesius is R. C., és hogy milyen feltűnő energiával kereste a rózsakereszteseket és tagadta később, hogy megtalálta volna őket. Miért volt úgy oda a Módszerért? A módszer azért kellett neki, mert általa akarta megfejteni azt a titkot, amely akkorra már Európa egyetlen beavatottját sem hagyta nyugodni... És ki dicsőítette a gótika varázsát? René de Chateaubriand. És ki írta meg Bacon korában a *Steps to the Temple*-t? Richard Crashaw. Na és Ranieri de Calzabigi, René Char, Raymond Chandler? És Rick a

Casablanca-ban?

Ezzel a tudománnyal, mely – legalábbis ami a dolog anyagi részét illeti – nem veszett el, a Cîteaux-i szerzetesek ismertették meg az egyházi építőmestereket... E szerzetesek utódai a múlt században „Compagnons du Tour de France” néven voltak ismeretesek. Az ő segítségüket kérte Eiffel a tornya megépítéséhez.

[L. Charpentier, LES MYSTÈRES DE LA CATHÉDRALE DE CHARTRES, Paris, Laffont, 1966, pp. 55-56]

Átvizsgáltuk, buzgó vakondok módjára feltúrtuk, alulról végigkémeztük már az egész újkort. De kellett lennie még valaminek, valami másnak, amit szintén a baconiánusok kezdeményeztek, és aminek az eredményei, az állomásai ott vannak mindenki orra előtt, bár senki sem veszi észre... Mert a föld alatti fúrások a mélyrétegeket voltak hivatva kutatni, de a kelták és a templomosok nemcsak kutakat ástak, hanem a banándugóikat is beszurkálták, hogy az ég felé meredve antennaként közvetítsenek azok a banándugók megalit és megalit között, s hogy begyűjtsék a csillagok felől érkező hatásokat...

Belbo fejében fogant meg az ötlet egy álmatlan éjszakán. Kikönyökölt az ablakon, és Milánó tetői fölött elbámulva a városi tévétorony, a nagy antenna meszi fényeit nézte. Ezt a szerény és szolid Bábel tornyát. És akkor rájött.

– Az Eiffel-torony – mondta másnap reggel. – Hogyhogy eddig nem jutott eszünkbe? Ez a fémmegalit, ez az utolsó kelta menhir, a világ legmagasabb gótikus fiáléja. Hogy miért kellett Párizsnak ez a haszontalan emlékmű? Hát égi szondának, antennának, hogy begyűjtsön minden információt a földkéregbe szurkait banándugókból: a Húsvét-szigeti szobrokból, a Machu Picchuból, a beavatott Lafayette által is szorgalmazott New York-i Szabadság-szoborból, a luxori obeliszből, Tomar legnagyobb tornyából, a rodoszi Kolosszusból, amely elsüllyedt, és senki sem találta meg, de azért tovább sugároz a kikötő mélyéről, a bráhmáni dzsungel templomaiból, a kínai Nagy Fal őrtornyaiból, az Ayers Rock csúcsából, a strassburgi székesegyháznak Goethe, a beavatott Goethe által oly igen csodált fiatornyaiból, a Mount Rushmore-i arcokból (de sok mindenre rájött a szintén beavatott Hitchcock!), az Empire State Building antennájából (na, melyik impériumra utaltak azok az amerikai beavatottak, akik az Empire-t megcsinálták, melyikre, ha nem Rudolf császár Prágájára?). Az Eiffel-torony a föld alól érkező jeleket hasonlítja össze az égből kapott információkkal. És ki az, aki filmesként először ad róla egészen nyomasztó képet? René Clair, a *Paris qui dort*-ban. René Clair, R. C.

Újra kellett értelmezni az egész tudománytörténetet, még a világűrbeli vetélkedés is érthetővé vált: csak fényképezik-fényképezik a földet azok a bolond műholdak, hogy láthatatlan feszültségeket, tengermélyi áramlásokat, meglegevegőáramokat mutassanak ki rajta. És az Eiffel-tornyot, Stonehenge-et hívogatják, ha szólni akarnak egymáshoz...

Valahányszor beszámoltunk egymásnak, hogy épp mire jutottunk a fantáziálásban, okkal éreztük úgy, hogy magunk is szégyellnénk, nem vállalnánk ezeket a lehetetlen képzettársításokat, ezeket a hajmeresztő bakugrásokat, ha bárki az orrunk alá dörgölné őket. Igaz, vigasztalt bennünket az az irónia illemtanáknak megfelelően most már hallgatólagos megállapodás, hogy mi csak a mások logikáját parodizáljuk. De az egyes ülések közötti hosszú szünetekben, amelyeknek a során ki-ki az újabb bizonyítékait gyűjtögette léleknyugalommal, hiszen, ugyebár, csak egy parodisztikus mozaikkép kockáit gyűjtögeti, az agyunk szépen hozzászokott, hogy mindent, de mindent mindennel, de mindennel összefüggésbe hozzon, és ezt csak úgy tudta automatikusan csinálni, hogy szokásokat vett fel. Azt hiszem, egy bizonyos határon túl mindegy, hogy valaki ahhoz szokik-e hozzá, hogy színleli, mintha hinne valamit, vagy ahhoz, hogy hiszi is csakugyan.

Kémek járnak így: beépülnek az ellenséges titkosszolgálatba, hozzászoknak az ellenfél gondolkodásmódjához, és csak akkor ússzak meg a dolgot, ha ez sikerül is nekik; természetes tehát, ha egy idő után átallnak a másik oldalra, amely közben persze már az ő oldaluk lett. Vagy a magányos kutyatulajdonosok: egész nap csak a kutyájukhoz beszélnek, kezdetben ők iparkodnak megérteni a kutya logikáját, később azt akarják, hogy a kutya értse meg az övéket; eleinte félénknek, később féltékenynek, majd sértődékenynek látják az állatot, végül pedig naphosszat csak piszkálják, és ők rendeznek neki féltékenységi jeleneteket; mire biztosak lesznek benne, hogy a kutya már olyanná vált, mint ők, addigra ők váltak olyanná, mint a kutya, mire eltölti őket a büszkeség, amiért humanizálták a kutyájukat, addigra valójában ők kutyásodtak el egészen.

Háromunk közül – talán mert naponta érintkeztem Liával és a gyerekekkel – énrám hatott a legkevésbé a játék. Meg voltam róla győződve, hogy én irányítom, úgy éreztem, mintha még mindig az agogó-t püfölném azon a szertartáson: hogy nem olyan vagyok, aki rabja az érzelmeknek, hanem olyan, aki kelti őket. Hogy Diotallevivel mi van, azt akkor nem tudtam, de ma már tudom: Diotallevi a testét szoktatta ördögös észjárásra. Ami Belbót illeti, ő már tudatilag is beleélte magát a játékba. Én rászoktam, Diotallevi ráment, Belbo pedig megtért. De szép lassan mindháromunkban kihuny a hasonlót az azonostól, a metaforát a dolgoktól mindenkor megkülönböztetni tudó értelem, az a titokzatos, tündökletes és gyönyörű szép képesség, amelynek révén nyugodtan rámondhatjuk valakire, hogy mekkora állat, és fel sem ölik bennünk, hogy az illetőnek loncsos szőre és agyara nőtt volna. Ha viszont a beteg embernek jut eszébe az, hogy „állat”, mindjárt egy ugató, rőfögő, csúszómászó vagy repdeső lény jelenik meg a lelki szemei előtt.

Diotallevire felfigyelhettünk volna, ha nem vagyunk olyan felajzottak. Azt hiszem, a nyár végén kezdődött minden. Feltűnően lefogyott, de csöppet sem úgy, mint aki térdig járta a lábát a jó hegyi levegőn. Rózsás albinóbőrén sárga árnyalatok jelentek meg. Arra

gondolhattunk – ha ugyan észrevettük ezt egyáltalán –, hogy biztos a tóratekercei fölött gornyadozott egész nyáron. De igazából egészen másra gondoltunk.

Az elkövetkező napokban ugyanis sikerült apránként a baconiánus vonaltól független irányzatokat is megszerezni. A bajor Illuminátusokat például, akik a nemzetek megszüntetését és az állam lebontását hirdették, úgy szokták tekinteni a szabadkőműves-szakértők, hogy ők nemcsak a Bakunyin-féle anarchizmusnak, hanem a marxizmusnak is az előfutárai voltak. Marhaság. Az Illuminátusok provokátorok voltak, akiket a baconiánusok építettek be a német templomosok közé, de Marxnak és Engelsnek egészen más járt az eszében, amikor azzal az ékes mondattal kezdték 1848-as Kiáltványukat, hogy „kísértet járja be Európát”. Ugyan miért használtak ilyen gótikus metaforát? A *Kommunista Kiáltvány* a Terv miatti kísérteties hajszára céloz gúnyosan, amely már évszázadok óta áthatja a kontinens egész történelmét. És alternatívát kínál a baconiánusoknak is meg az új templomosoknak is. Marx zsidó volt, eredetileg talán a geronai vagy a safedi rabbi szócsöveként működött, és megpróbálta bevonni a keresésbe az egész választott népet. De aztán kifog rajta a saját ötlete, és Marx a sekhinát, a Birodalomba száműzött népet a proletariátussal azonosítja, keresztülhúzza megbízóinak a számítását, visszajukra fordítja a zsidó messianizmus tendenciáit. Világ templomosai, egyesüljetek. Térképet a munkásosztálynak. Remek! Van-e jobb történelmi magyarázat a kommunizmusra?

– Igen ám – mondta Belbo –, de azért a baconiánusok is elkövetik a maguk gikszerreit, nem igaz? Néhányan közülük egy-egy szcientista álmodat kergetve zsákutcába jutnak. Már mint a dinasztia végén, az Einstein-, a Fermi-félék, akik a mikrokozmosz mélyén kutatva a titkot, végül is nem azt fedezik fel, amit kéne. A tiszta, a természetes, az igazi tudásnak megfelelő tellurikus energia helyett a technológus, piszkos, szennyezett atomenergiát fedezik fel...

– Tér-idő, a Nyugat nagy tévedése – mondta Diotallevi.

– Elvész a Centrum. Védőoltás és penicillin, mint az Életelixír karikatúrái – szóltam közbe.

– Mint az a másik templomos is: Freud – folytatta Belbo –, aki ahelyett, hogy a fizikai alvilág labirintusait kutatná, a lelki alvilágban vájkál, mintha bizony nem mondtak volna már el arról mindent és nála jobban az alkímisták.

– Pedig – jegyezte meg Diotallevi – te akarod Wagner doktornak minden könyvét kiadni. Szerintem idegbajosoknak való a pszichoanalízis.

– Igen, a pénisz pedig csak egy fallikus szimbólum – vontam le én a következtetést. – Hagyjuk ezt, uraim, kerüljük az üresjáratot. Sürget az idő. Még nem tudjuk, hogy hová tegyük a paulikánusokat meg a jeruzsálemieket.

De mielőtt ezt az újabb kérdést megválaszolhattuk volna, egyszer csak beleütköztünk egy másik társaságba, amelynek semmi köze sem volt a láthatatlan harminchatokhoz, de nagyon hamar beszállt a játékba, és mint afféle zavarkeltő elem, részben le is térítette az útjáról. A jezsuiták!

Von Hund báró, Ramsay lovag... és sokan mások azok közül, akik eme rítusok fokait alapították, a jezsuita generális utasításait követték... A templarizmus és a jezsuitizmus egy és ugyanaz. [Charles Sotheran levele Mme. Blawatsky-nak. 32 .: A és P. R. 94 .: Memphis, K. R. ✚, K. Kadosch, M. M. 104, Eng. etc., a Modern Angol Rózsakeresztes Testvériség és más titkos társaságok beavatottja, 1877. I. 11.; in Isis Unveiled, 1877, II, p. 390]

Nagyon is sokszor – az első rózsakeresztes kiáltványokkal foglalkozva – beléjük ütköztünk. Már 1620-ban megjelenik Németországban egy *Rosajesuitica* című irat, amely emlékeztet rá, hogy a rózsaszimbolika elsősorban nem a rózsakeresztesekre jellemző, hanem katolikus Mária-attribútum, és azt sugallja, hogy a két rend szolidáris egymással: hogy a rózsakeresztesek csak a jezsuita misztika egyik, a református Németország népeinek megfelelő megjelenési formája.

Eszembe jutott, hogy Salon utalt rá – épp amikor a földgolyó belsejéről beszélt –, milyen gyűlölettel támadt neki Kircher atya a rózsakereszteseknek.

– Kircher atya – mondtam – központi figura ebben a történetben. Hogy lehet, hogy ez az ember, aki tanújelét adta már jó megfigyelőkészségének és kísérletező kedvének, később sok ezer oldalnyi koholmány özönébe fullasztotta a néhány jó ötletét? A legjobb angol tudósokkal levelezett, a könyvei pedig egytől egyig a tipikus rózsakeresztes-témákkal foglalkoznak, látszólag persze azért, hogy megcáfolja, de valójában azért, hogy a magáévá tegye és ellenreformációs köntösbe öltöztesse őket. A *Fama Fratemitath* első kiadásában az a Haselmayer, akit a református nézetei miatt gályarabságra ítélték a jezsuiták, sietve kijelenti, hogy ők, vagyis a rózsakeresztesek az igazi, a jó jezsuiták. Erre Kircher megírja a harmincvalahány kötetét, azt sugallva mindegyikben, hogy ők, vagyis a jezsuiták az igazi, a jó rózsakeresztesek. A jezsuiták meg akarják kaparintani a Tervet. Az ingákat ő, Kircher atya akarja tanulmányozni, és tanulmányozza is, habár a maga módján: planetáris órát talál fel, hogy megtudja, mennyi a pontos idő a Társaság világszerte működő székhelyein.

– Honnan tudták a jezsuiták a Terv létezéséről, ha egyszer a templomosok inkább meghaltak, de nem voltak hajlandók vallani? – kérdezte Diotallevi. Nem érhattük be azzal a válasszal, hogy a jezsuita mindig eggyel tovább tud számolni, mint az ördög. Vonzóbb választ akartunk.

Meg is lett egykettőre. Guillaume Postel, már megint ő. A Créteineau-Joly-féle jezsuitatörténetet lapozgatva (mennyit hahotáztunk ezen az idélen néven!) kiderítettük, hogy a misztikus indulat meg a szellemi újjászületés iránti vágy 1544-ben Rómába vezérelte Loyolai Szent Ignáchoz. Szent Ignác lelkesen fogadta, de Postel nem tudott leszokni a fixa ideáiról: a kabbalázásáról, az ökumenizmusáról, márpedig a jezsuiták nem szenvedhették az ilyesmit, legkivált azt a legfixább ideáját nem, amelyből Postel egy jottányit sem engedett, hogy ugyanis a Világ Királya csakis a francia király lehet. Szent Ignác szent volt, de spanyol is volt.

Így aztán végül kenyértörésre került a sor, és Postel faképnél hagyta a jezsuitákat, bár az is lehet, hogy a jezsuiták tették ki az ő szűrét. Igen ám, de ha Postel bármilyen rövid ideig is jezsuita volt, akkor Szent Ignácot – akinek *perinde ac cadaver*⁴⁶ engedelmességet fogadott – a küldetésébe is be kellett, hogy avassa. Kedves Ignác – mondta neki nyilván –, tudd meg, hogy velem együtt ezennel a templomos Terv titkát is befogadtad, azt a titkot, amelynek franciaországi letéteményese az én érdemtelen személyem, és ha már amúgy is várjuk az e században esedékes, 1584-ben tartandó harmadik találkozót, hát várhatjuk együtt is *ad majorem Dei gloriam*.⁴⁷

A jezsuiták tehát Postelnek egy gyenge pillanatában tudomást szereznek Posteltől a templomosok titkáról. Az ilyen titkot ki kell használni. Szent Ignác jobblétre szenderül, az utódai azonban éberem örködnek, és nem veszítik szem elől Postelt. Tudni akarják, kivel fog találkozni az ominózus 1584-es évben. De jaj, Postel nem éri meg a találkozót, meghal, és az sem segít, hogy – mint egyik forrásunk állította – egy ismeretlen jezsuita is ott volt a halálos ágyánál. A jezsuiták nem tudják meg, hogy ki az utódja.

– Bocs, Casaubon – mondta akkor Belbo –, valamit nem értek. Ha így áll a dolog, akkor a jezsuiták arról sem értesülhettek, hogy az 1584-es találkozó kudarcba fulladt.

– Azt azért ne felejtjük – jegyezte meg Diotallevi –, hogy ha igaz, amit a gojoktól hallottam, elég mokány fickók voltak azok a jezsuiták, nem hagyták magukat egykönnyen átrázni.

– Na persze – mondta Belbo –, egy jezsuita két templomost is bekap reggelire, kettőt pedig vacsorára. Őket is feloszlatták, nem is egyszer, minden európai kormányt maguk ellen fordítottak, és mégis élnek és virulnak mindmáig.

Bele kellett képzelnünk magunkat egy jezsuita helyébe. Mit tesz a jezsuita, ha kicsúszik a kezéből Postel? Egy ötletem azonnal támadt, de az olyan olyan ördögi volt, hogy – gondoltam – még az ördögöseink gyomra sem venné be: a rózsakereszteseket a jezsuiták találták ki!

– Postel, ugyebár, meghal – okoskodtam –, a jezsuiták pedig pontosan tudják, hogy baj lesz a naptárakkal, és ezért önálló lépésre szánják el magukat. Nekiállnak a ködösítésnek, kiagyalják a rózsakeresztes-mesét, és be is jön a számításuk. A sok hóbortos alak közt valódi csoporttag is akad, aki gyanútlanul belesétál a csapdába. Képzeljük el, mekkora dühbe gurul erre, mondjuk, Bacon: a hülye fejedet, te Fludd, miért nem kussoltál? Vikomt úr, kérem, my Lord, tisztára olyanok voltak, mint a mieink... Hát nem tanultad még meg, te tökkelütött, hogy a pápistákban nem szabad bízni? Téged kellett volna máglyára vetni, nem azt a szerencsétlen nolait!

– Na, jó – mondta Belbo –, de akkor a Franciaországba költözésük után miért támadnak neki a rózsakereszteseknek, miért mondják rájuk a jezsuiták, illetve azok a katolikus hitvitázók, akik nekik dolgoznak, hogy eretnekek és megszállottak?

– Úgy látszik, maga nem ismeri a jezsuitákat. Miféle jezsuita az, aki csak toronyiránt megy?

Hosszasan vitatkoztunk az ötletemről, és végül közösen úgy döntöttünk, hogy jobb volt az eredeti hipotézis: a rózsakereszteség olyan csalétek volt, amit a baconiánusok és

⁴⁶ Halálos (engedelmesség).

⁴⁷ Isten nagyobb dicsőségére.

a németek vetettek ki a franciáknak. De a jezsuiták már a kiáltványok megjelenésekor átláttak a szítán. És azon nyomban beszálltak a játékba, hogy összevissza keverjék a lapokat. A jezsuiták nyilvánvalóan meg akarták akadályozni, hogy az angol és a német, illetve a francia csoport találkozzék, és erre a célra bármilyen eszköz, a legaltantasabb is jó volt nekik.

És gyűjtötték a híreket, információkat raktározta el... hol is? Az Abulafiában, viccelődött Belbo. De Diotallevi, aki közben önálló adatgyűjtésbe kezdett, azt mondta, hogy ez nem vicc. A jezsuiták igenis egy óriási, roppant teljesítményű elektronikus számítógép megépítésén munkálkodtak, hogy majd az vonjon le következtetést az általuk begyűjtött igazság- és hazugságfoszlányok évszázadokig tartó, türelmes ide-odarakosgatásából.

– A jezsuiták – mondta Diotallevi – megértették azt, amire sem a szegény öreg provins-i templomosok, sem a baconiánusok nem jöttek még rá: hogy tudniillik a térképet csak kombinatorikus úton, tehát a mai elektronikus agyak működését megfelelő eljárásokkal lehet rekonstruálni! Az Abulafiát a jezsuiták találják fel! Kircher atya végigolvas minden értekezést, amit csak Lullus óta az ars combinatoriáról írtak. És az *Ars Magna Sciendi* című könyvében ezt publikálja, itt van, tessék...

– Úgy néz ki, mint egy horgolási minta – mondta Belbo.

– Ugyan, kérlek. Ez az ábra n számú elem összes lehetséges kombinációit mutatja. Faktoriális számítás, ugyanaz, mint a Széfer Jecirában. A kombinációk és a permutációk számának meghatározása, a temurá lényege!

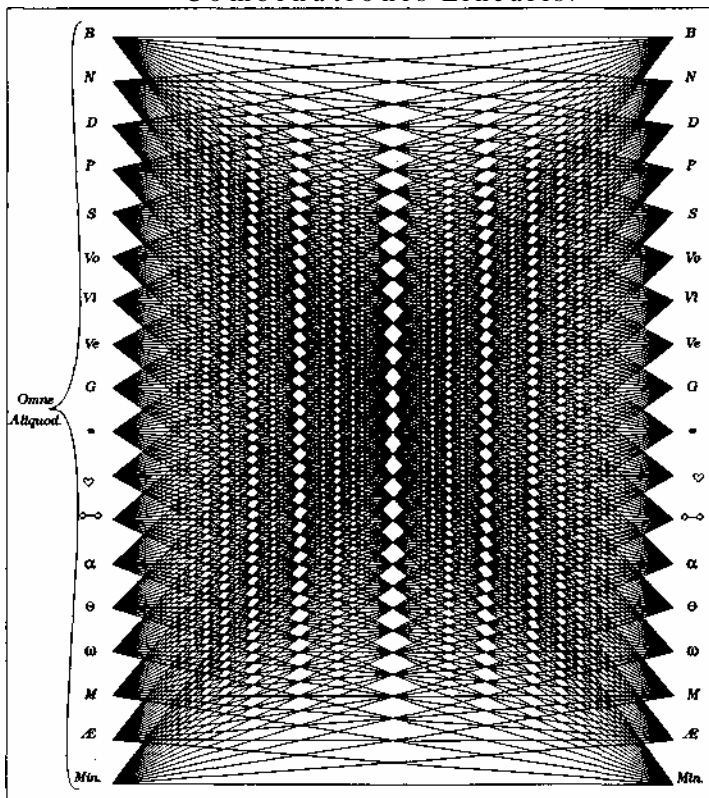
Hát persze. Más kitalálni azt, amit Fludd nagyjából kitalált – hogy a térkép azonosításához a megfelelő poláris vetületre van szükség –, és megint más tudni, hogy hányszor kell, illetve hogy mi módon lehet próbálkozni mindaddig, míg meg nincs a legjobb megoldás. És főleg: más kigondolni a lehetséges kombinációk elvont modelljét, és megint más olyan szerkezetet elképzelni, amely el is tudja végezni ezeket a kombinációkat. És akkor tessék, Kircher is meg a tanítványa, Schott is nekiáll mindenféle mechanikus verkliet, lyukkártyás szerkentyűket, ante litteram kompjutereket gyártani. Bináris alapon. Modern mechanikára alapozott Kabbala.

IBM: Iesus Babbage Mundi, Iesum Binarium Magnifica-mur. AMDG: Ad Maiorem Dei Gloriam? Dehogy: Ars Magna, Digitale Gaudium!⁴⁸ IHS: Iesus Hardware & Software!

⁴⁸ Nagy Művészet, Digitális Öröm.

ARTIS MAGNŌ SCIENDI,
EPILOGISMUS

Combinatiōis Linearis.

8. ábra

8. ábra Epilogismus Combinatiōis Linearis

A. Kircher, *Ars Magna Sciendi*, Amsterdam, Jansson, 1669, p. 170

Alakult egy társaság a legsűrűbb sötétség mélyén, olyan új lények társasága, akik láthatlanul is ismerik, kimagyarázatlanul is értik és barátság nélkül is szolgálják egymást... Ez a társaság átveszi a jezsuitáktól a vak engedelmességet, a szabadkőművesektől a próbatételeket és a külszíni ceremóniákat, a templomosoktól pedig az alvilági fohászaikat és a hihetetlen merészséget... Mi egyebet tett Saint-Germain grófia világegyetében azon kívül, hogy utánozta Guillaume Postelt, akinek az volt a hóbortja, hogy öregítette magát? [Marquis de Luchet, ESSAI SUR LA SECTE DES ILLUMINÉS, Paris, 1789, V és XII]

A jezsuiták rájöttek, mi a legjobb módszer az ellenfél meggyengítésére: titkos szektákat kell létrehozni, kivárni, míg a veszedelmes hóbörgők hanyatt-homlok csatlakoznak, és akkor aztán szépen letartóztatni mindenkit. Azaz: ha összeesküvéstől félsz, szervezz magadnak egyet, hogy így mindazok, akik összeesküdnének, a te ellenőrzésed alá kerüljenek.

Emlékeztem, hogy Agliènak fenntartásai voltak Ramsay-val, a szabadkőművesség és a templomosok közötti közvetlen kapcsolat létrehozójával szemben, merthogy Ramsay-t – ha igaz – katolikus körökhöz fűzték valamiféleszálak. Tény, hogy már Voltaire is a jezsuiták emberének nevezte Ramsay-t. Az angol szabadkőművesség megszületésére Franciaországból a skót neotemplarizmussal válaszolnak a jezsuiták.

Így érthető, miért írta meg 1789-ben, viszontválaszképpen, név nélkül egy bizonyos de Luchet márki a híres *Essai sur la secte des illuminés*-t, nekitámadva benne minden rendű és rangú illuminátusnak, lettek legyen azok bajorok vagy hottentoták, anarchista papfalók vagy újtemplomos misztikusok, és (hihetetlen, milyen gyönyörűen a helyére kerül apránként minden egyes mozaikdarab!) belevéve a pakliba nemhogy Postelt és Saint-Germaint, de még a paulikánusokat is. A panaszja pedig úgy szólt, hogy ez a fajta templomos miszticizmus lejárhatja a szabadkőműveseket, akik viszont mind talpig derék és becsületes emberek.

A baconiánusok tehát feltalálták a szabadkőművességet, a *Casablanca* Rick's Café Americainjének méltó párját, a jezsuita újtemplomosok viszont nekiláttak, hogy szétverjék ezt a találmányt, Luchet pedig, mint bérgyilkos, azt a megbízatást kapta, hogy nyírjon ki mindenkit, aki nem a baconiánusok csoportjához tartozik.

Felmerült viszont egy másik kérdés, az, amelyre szegény Agliè sehogy sem találta a választ. Miért ment el de Maistre, a jezsuiták embere már hét évvel de Luchet márki felbukkanása előtt Wilhelmsbadenbe, hogy vizsályt szítszon az újtemplomosok között?

– A tizenharmadik század elején mégjól állt az újtemplomosok szénája – mondta Belbo –, a század végére viszont egyre rosszabbul. Először is azért, mert a forradalmárok befolyása alá kerültek, azoknak pedig Ész Istennőtől a Legfőbb Lényig bármi megfelelt, az volt a fő, hogy a király le legyen nyakazva, lásd Cagliostro; másodsor pedig azért, mert Németországban beleköptek a levesbe, Friggyessel az élükön, a fejedelmek, akik éppenséggel nem ugyanazokat a célokat követték, mint a jezsuiták. Aztán amikor a misztikus neotemplarizmus, akárki műve is, egyszer csak a *Varázsfuvola*-val áll elő, persze,

hogy úgy döntenek a Loyolai emberei, hogy megszabadulnak tőle. Akár a pénzügyi életben: valaki vesz egy céget, aztán eladja, felszámolja, csődbe juttatja, megemeli az alaptőkéjét, mikor mi az ember általános stratégiája, mindenesetre biztos nem attól fő a feje, hogy mi lesz a portással. Vagy mint amikor használt autót veszünk: ha tönkremegy, irány a bontótelep.

Az igazi szabadkőműves-kódexben nem található más istent, mint a Máni Istenét. A kabbalista szabadkőműves, a régi rózsakeresztesek Istene: a martinista szabadkőművesé... Másrészt a templomosoknak tulajdonított galádságok egytől egyik ugyanazok, amelyekkel a manicheusokat is vádolták.

[Abbé Barruel, MÉMOIRES POUR SERVIR À L'HISTOIRE DU JACOBINISME, Hamburg, 1798, 2, XIII]

Akkor vált világossá a számunkra, hogy mi volt a jezsuiták stratégiája, amikor felfedeztük Barruel atyát. Az abbé úgy reagál a francia forradalomra, hogy 1797 és 1798 között *Mémoires pour servir à l'histoire du jacobinisme* címmel valóságos ponyvaregényt ír, amely – mit tesz Isten – a templomosokkal kezdődik. Molay megégetése után a templomosok titkos társasággá alakulnak azzal a céllal, hogy megdöntik a királyságot is meg a pápaságot is, és világműködésüket hoznak létre. A tizenkilencedik században a hatalmukba kerítik, és engedelmes eszközüké formálják át a szabadkőművességet. 1763-ban Voltaire, Turgot, Condorcet, Diderot és D'Alembert közreműködésével irodalmi akadémiát alapítanak, d'Holbach báró házában tartják az üléseiket, és addig-addig fondorkodnak, míg 1776-ban létre nem hozzák a jakobinizmust. A jakobinusok viszont csak bábok, akiket az igazi vezérek: a bajor Illuminátusok, ezek a mindenre elszánt királygyilkosok mozgatnak.

Bontótelep? Ugyan. A jezsuiták, miután Ramsay segítségével megosztották, most ismét egyesítik a szabadkőműveseket, hogy frontális támadást intézhessenek ellenük.

Barruel könyvének megvolt a maga hatása, olyannyira, hogy a francia országos levéltárból legalább két olyan rendőri jelentés előkerült a földalatti szektákkal kapcsolatban, amelyet Napóleon készíttetett. Ezeket a jelentéseket egy bizonyos Charles de Berkheim fogalmazta, az pedig – mint a világ valamennyi titkosügynöke, aki mindig onnan szedi a bizalmas információit, ahol már közé is tették őket – jobb híján fogja, és lemásolja előbb a de Luchet márki, azután pedig a Barruel könyvét.

Az Illuminátusok vérfagyasztó leírásának, illetve a világuralomra képes Ismeretlen Feljebbvalók direktóriumát kipellengérező másik, egyértelmű szövegnek az olvastán Napóleon nem habozik: elhatározza, hogy beáll közéjük. A testvérét, Joseph-et kinevezeti a Nagy Kelet nagymesterének, és számos forrás szerint ő maga is felveszi a kapcsolatot a szabadkőművességgel, sőt, más források szerint magas méltóságra tesz szert. Csak az nem világos, hogy melyik rítus szerint. Talán mindegyik szerint, biztos, ami biztos.

Hogy Napóleon mit tudott, azt nem tudhattuk, de nem felejtettük el, hogy egyszer egy kis ideig Egyiptomban időzött, és ott ki tudja, miféle bölcsekkel beszélgetett el a piramisok tövében. (Arra pedig ezek után egy gyerek is rájöhetett, hogy azzal a piramisokról reá néző híres-neves negyven évszázaddal nyilvánvalóan a Hermetikus Tradícióra utalt.)

De azért sok mindent tudnia kellett, mert 1806-ban gyülekezetre hívta a francia szidóság képviselőit. A hivatalos indoklás banálisán hangzott: csökkenteni az

uzsorakamatot, szavatolni az izraelita kisebbség hűségét, új hitelezőket találni... Ebből azonban nem derül ki, miért döntött úgy, hogy a gyűlést nagy Szanhedrinnek nevezi el, amiről akár valamiféle, többé vagy kevésbé Ismeretlen Feljebbvalókból álló direktórium is eszébejuthatott az embernek. A ravasz korzikai valójában rájött, hogy kik a jeruzsálemi szárny tagjai, és a szerteszóródott csoportokat igyekezett ily módon ismét egybeterelni.

– Nem véletlen, hogy Ney marsall csapatai 1808-ban Tomarnál állomásoznak. Tetszetek kapcsolni?

– Csakis azért vagyunk itt, hogy kapcsoljunk.

– Na mármost: Napóleon, aki Angliára készül lesújtani, majdnem mindegyik európai központra rátette már a kezét, és a francia zsidók révén a jeruzsálemiek is a markában vannak. Ki hiányzik még?

– A paulikánusok.

– Úgy van. És mi még mindig nem döntöttük el, hogy mi lett velük. De hallgassunk Napóleonra, ő jó helyen keresi őket: miattuk megy Oroszországba.

Természetes, hogy a hosszú évszázadokra szláv környezetben rekedő paulikánusok különféle címkéjű orosz misztikusokként fellépve rendezték újra a soraikat. I. Sándor cár egyik befolyásos tanácsadója a martinista jellegű szektákhoz kötődő Galicin herceg volt. És kicsoda bukkan fel Oroszországban, tizenkét évvel megelőzve Napóleonra, mint a Savoyaiak teljhatalmú megbízottja, hogy felvegye a kapcsolatot a szentpétervári misztikus körökkel? De Maistre.

Ekkorra ő már kiábrándult mindennemű illuminátusokból, egy kalap alá vette őket a forradalmi vérfürdőkért felelős illuministákkal. Tény, hogy Barruel szavait szinte elismételve egy világhódításra készülődő sátáni szektáról beszélt ekkoriban, és valószínűleg Napóleonra gondolt. A mi nagy reakciósunk csakis azért akarhatta tehát magához csábítani a martinista csoportokat, mert éles ésszel rájött, hogy bár a martinisták is a francia és német neotemplarizmusból merítenek maguknak ihletet, mégis általuk jut szóhoz az egyetlen olyan csoport, amelyet még nem fertőzött meg a nyugati gondolkodás: a paulikánusok csoportja.

De Maistre terve azonban, úgy látszik, nem sikerült. 1816-ban kiutasították a jezsuitákat Szentpétervárról, és de Maistre visszatért Torinóba.

– Na jó – mondta Diotallevi –, szóval, megvannak a paulikánusok is. Akkor Napóleon most le is léphet a színről: nyilván nem valósult meg a szándéka, mert különben jaj lett volna az ellenségeinek, ha csak a kisujj át megmozdítja Szent Ilona szigetén. És aztán mi lett ezzel a rengeteg emberrel? Azt se tudom, hol áll a fejem.

– A társaság felénekkor már sehol sem állt – mondta Belbo.

Ó, mily remekül leleplezte ön amaz Antikrisztus útját egyengető ördögi szektákat... Maradt mindazonáltal egy olyan is, amelyet önnek csupán meglegyintenie sikerült.

[SIMONINI KAPITÁNY LEVELE BARRUELHEZ, in *La civiltà cattolica*, 1882. okt. 21.]

Napóleonnak a zsidókkal kapcsolatos húzása új megfontolásra készítette a jezsuitákat. Barruel még egyáltalán nem említi memoárjaiban a zsidókat. De 1806-ban levelet kap bizonyos Simonini kapitánytól, aki emlékezteti őt rá, hogy Máni is zsidó volt, meg a Hegyi Öreg is, hogy a szabadkőművességet a zsidók hozták létre, és hogy a zsidók az összes létező titkos társaságokba beépültek.

Simonini levelének tartalmát ügyesen kiszivárogtatták, egész Párizsban híre kelt, és kényelmetlen helyzetbe hozta Napóleont, aki épp nemrég vette fel a kapcsolatot a nagy Szanhedrinrel. Alighanem a paulikánusokat is aggasztotta ez a kapcsolatfelvétel, mert ugyanekkortájt jelentette ki a moszkvai ortodox egyház Szent Szinódusa: „Napoleon a fejébe vette, hogy a zsidókat, kiket Isten az ő haragjában szanaszéjjel szórt a földnek színén, most ismét együvé terelje, hogy leromboltassa velük a Krisztus egyházát, és önmagát kiálttassa ki velük igazi Messiásnak.”

A jó Barruel magáévá teszi azt az eszmét, hogy az összeesküvés nem csupán szabadkőműves, hanem zsidó-szabadkőműves jellegű. Ennek a sátáni összeesküvésnek az ideája egyebek közt arra is jó lett, hogy egy új ellenséget, a carbonarókat és velük együtt az olasz nemzeti újjászületés antiklerikális atyjait is meg lehessen támadni Mazzinától Garibaldiig.

– De mindez a tizenkilencedik század elején történik – mondta Diotallevi. – A gy antiszemita offenzíva csak a század vége táján, a *Cion bölcseinek jegyzőkönyve* kiadásával kezdődik. Mégpedig orosz környezetben. Vagyis a paulikánusok kezdeményezésére.

– Persze – bólintott Belbo. – Világos, hogy a jeruzsálemi csoport addigra már három részre szakadt. Az első a spanyol és provanszál kabbalisták közvetítésével az újtemplomos szárnyat inspirálta, a másodikat magába olvasztotta a baconiánus csoport, tudósok és bankárok lettek a tagjaiból. Rájuk fenekednek a jezsuiták. De van még egy harmadik ág is, és az Oroszországban rendezkedett be. Az orosz zsidók jelentős részben kiskereskedők meg uzorások, következésképp rossz szemmel nézik őket a szegény muzsikok; minthogy pedig a zsidó kultúra a Könyv kultúrája, és minden zsidó tud írni-olvasni, másik jelentős részük a liberális és forradalmi értelmiség sorait gyarapítja. A paulikánusok viszont misztikusok, reakciósak, szorosan kötődnek a földesurakhoz, és az udvarnál is megvannak a maguk emberei. Nyilvánvaló, hogy köztük és a jeruzsálemiek közt nem jöhet létre semmiféle fúzió. Ezért aztán érdekük lejáratni a zsidókat, közvetve pedig (ezt a jezsuitáktól tanulták) nemcsak a zsidóknak, hanem a külső ellenfeleiknek, az újtemplomosoknak és a baconiánusoknak is ártnak.

Nem lehet többé kétséges. Minden sátni hatalmasságában és rettenetességében közel már az Izráel győzedelmes Királyának a mi fel nem támadott világunk feletti országlása; közeledik a Cion véreből született Király, az Antikrisztus a világhatalom trónusához.
[Szergej Nyilusz, EPILOGUS A JEGYZŐKÖNYV-HÖZ]

Elfogadható ötlet volt. Mert hiszen ki is volt az, aki eljuttatta Oroszországba a *Jegyzőkönyv*-et?

Történt, hogy Papus, a századvég egyik legbefolyásosabb martinistája belopta magát a Párizsba látogató II. Miklós cár kegyeibe, majd Moszkvába utazott egy bizonyos Philippe, vagyis Philippe Nizier Anselme Vachod nevű ember társaságában. Ez a Philippe aztán, akit már hatéves korában megszállt az ördög, s aki tizenhárom évesen csodadoktor, majd pedig magnetizátor lett Lyonban, levette a lábáról II. Miklóst is meg a hisztérikus feleségét is. Meghívták hát Philippe-et az udvarba, és kinevezték a szentpétervári tiszti akadémia orvosává, tábornoki és államtitkári rangot adományozva neki.

Az ellenfelei erre elhatározták, hogy keresnek valakit, egy hozzá hasonlóan karizmatikus figurát, aki alkalmas rá, hogy aláaknázza a tekintélyét, így találtak rá Nyiluszra.

Nyilusz vándorszerzetesként, hosszú csuhában vándorolt (na persze) erdőről erdőre, lobogó prófétaszakállal, két felesége, egy leánygyermekével meg egy asszisztensnője vagy szeretője vagy micsodája volt, utóbbiak persze csüggték az ajkán. Félig guru volt, abból a fajtából, amelyik előbb-utóbb lelép a kasszával, félig pedig remete, abból a fajtából, amelyik azt kiáltozza, hogy közel a vég. Rögeszméje is volt: az antikrisztusi ármány.

A támogatói úgy tervezték, hogy pópává szenteltetik, hogy azután feleségül vegye (számít is egy feleség ide vagy oda!) Jelena Alekszandrovná Ozerovát, a cárné udvarhölgyét, és így ő, Nyilusz lehessen az uralkodópár gyóntatótyja.

– Én igazán szelíd ember vagyok – mondta Belbo –, de hovatovább az a gyanúm, hogy a Romanovok kivégzése szabályos patkányirtás volt.

Elég az hozzá, hogy Philippe párthívei egyszer csak megvádolták Nyiluszt, hogy parázna életet él, és tudja Isten, nem volt-e igazuk nekik is. Nyilusznak távoznia kellett az udvarból, de ekkor a segítségére sietett valaki: a kezébe nyomta a *Jegyzőkönyv* szövegét. Minthogy pedig mindig mindenki összekeverte a martinistákat (akik Saint Martin követői voltak) és a martinesistákat (annak a Martincs de Pasquallynak a követőit, akit Agliè oly kevésbé szívelhetett), és mivel Pasqually zsidó hírében állt, a zsidókat lejáratva egyúttal a martinistákat is le lehetett járatni, a martinistákat lejáratva pedig ki lehetett készíteni Philippe-et.

A *Jegyzőkönyv*-nek egy korai, nem teljes változata már 1903-ban megjelent egy Hruscsov nevű militáns antiszemita által szerkesztett szentpétervári lapban, a *Znamjá*-ban. 1905-ben a hivatalos cenzúra jóváhagyásával ismét megjelenik ez az első változat, de most már kiegészítve, egy *Bajaink gyökerei* címet viselő anonim könyv formájában, valószínűleg egy bizonyos Butmijnek a kiadásában, aki

Hruscsovannal együtt maga is létrehozója annak az Orosz Népi Uniónak, amely később Feketeszázak néven vált híressé, és pogromok meg szélsőjobboldali merényletek végrehajtására toborzott köztörvényes bűnözőket. Butmij azután – most már a saját nevén – még többször is kiadta a művet ezzel a címmel: *Az emberi faj ellenségei – Jegyzőkönyv Cion központi irodájának titkos archívumából.*

Ezek azonban még csak olcsó füzetkék voltak. A *Jegyzőkönyv* kibővített változata, az, amelyet azután világszerte lefordítanak, 1905-ben, Nyilusz *Kicsiben a Nagy: küszöbön az Antikrisztus és az ördögöldi országlása* című könyve harmadik kiadásának függelékeként jelent meg Carszkoje Szelóban, a helyi Vöröskereszt égisze alatt. A keretet egy nagyobb szabású misztikus reflexió szolgáltatta, s a könyv végül elkerül a cár kezébe. A moszkvai metropolita legott elrendeli, hogy olvassák fel Moszkva valamennyi templomában.

– Jó-jó – mondtam –, de mi köze a *Jegyzőkönyv*-nek a mi Tervünkhöz? És ha már ennyi szó esik róla, talán el is kéne olvasnunk, nem?

– Ennél mi sem egyszerűbb – nyugtatott meg Diotallevi – mindig akad egy-egy kiadó, amelyik újra kiadja, és ráadásul hovatovább már nem is undort mímelve, a dokumentálás kényszerére hivatkozva, mint valaha, hanem önként és dalolva.

Az egyetlen olyan társaság, amely ismereteink szerinti képes volna felvenni velünk a versenyt ezekben a mesterkedésekben, a jezsuiták társasága lehetne. Nekünk azonban sikerült lejártnunk őket a buta aljanép előtt azon egyszerű oknál fogva, hogy ez a társaság nyíltan szervezkedik, mi viszont megbújunk a kulisszák mögött, és őrizzük a titkot.

[JEGYZŐKÖNYV, V]

A *Jegyzőkönyv* huszonnégy – Cion Bölcséinek tulajdonított – programnyilatkozatból áll. Feltűnt, milyen ellentmondásosan vélekednek eme Bölcsék: hol a sajtószabadság eltíprását, hol meg a szabadgondolkodás bátorítását akarják. Bírálják a liberalizmust, de a programjuk mintha megegyezne mindazzal, amit a radikális baloldal a nemzetközi tőkés konszerneknek szokott a szemére hányni, beleértve a sport és a vizuális nevelés népbuító felhasználását is. Elemenzi a világalalom megszerzésének különféle módszereit, dicsőítik az arany hatalmát. Elhatározzák, hogy az elégedetlenséget kihasználva és liberális eszmékkel zavarva össze a népet, ösztökélni fogják minden országban a forradalmat, de egyenlőtlenségre törekszenek. Azt fontolgatják, hogyan hozhatnának létre mindenütt a bábjaik által ellenőrzött elnöki rendszereket. Elhatározzák, hogy háborúkat robbantanak ki, fokozzák a fegyverkezést, és (ahogy Salon is mondta) föld alatti (!) vasutakat építtetnek, hogy aláaknázhassák a nagyvárosokat.

Azt hangoztatják, hogy a cél szentesíti az eszközt, és eltökélt szándékuk, hogy antiszemizmust gerjesztenek részint a szegény zsidók ellenőrzésének céljából, részint pedig azért, hogy a szenvedéseik láttán megszakadjon a gojok szíve (költséges, de hatásos módszer, mondta Diotallevi). Angyali nyíltsággal közlik: „határtalan becsvágy, emésztő kapzsiság, könyörtelen bosszúszomj és mélységes gyűlölet él bennünk” (kifinomult mazochizmusról is tanúbizonyságot téve, hiszen az antiszemita sajtóban ekkorra már meglévő s a könyvük valamennyi kiadásának borítóján ott díszelgő, gonosz zsidóról kiagyalt klisé festik fel nagy élvezettel), valamint úgy döntenek, hogy megszüntetik a klasszikusok és az ókori történelem tanulmányozását.

– Vagyis – állapította meg Belbo – ritka nagy barmok voltak a Cion Bölcsői.

– Ne vicceljünk – mondta Diotallevi. – Ezt a könyvet nagyon is komolyan vették. Valami viszont feltűnt nekem. Az, hogy ez az állítólag sok száz éves zsidó terv folyton a francia századvég kis csetepatéira utalgat. A csak a tömegek elbutítására jó vizuális nevelésről szóló rész mintha annak a Léon Bourgeois-nak a nevelésügyi programjára célozna, aki kilenc szabadkőművest vett be a kormányába. Máshol az a javaslat olvasható, hogy olyan személyeket kell megválasztani, akik kompromittálták magukat a Panama-botrányban, már pedig Emil Loubet, akit 1899-ben választanak meg köztársasági elnöknek, épp egy ilyen személy volt. A metróra való utalás annak köszönhető, hogy a jobboldali újságok akkortájt állandóan tiltakoztak, amiért sok a zsidó részvényes a Compagnie du Métropolitainben. Ezért szokás úgy gondolni, hogy Franciaországban, a tizenkilencedik század utolsó évtizedében, a Dreyfus-affér idején hordták össze ezt a szöveget a liberális front meggyengítésére.

– Engem másvalami nyűgöz le – mondta akkor Belbo. – A déjà vu-érzés. Az egésznek, ugye, az a lényege, hogy ezek a Bölcsék egy tervről számolnak be, arról,

hogy hogyan akarják meghódítani a világot; csak hogy ezt a szöveget mi hallottuk már. Próbáljanak meg elhagyni néhány múlt századi vonatkozású utalást, a metróalagutak helyett mondjanak mindig provins-i alagutakat, zsidók helyett írják mindig azt, hogy templomosok, Cion Bölcsei helyett pedig azt, hogy Harminchat Láthatatlan, hat csoportra osztva... Kedves barátaim, ez maga a provins-i Ordonation!

Rég ott volt az egész az orrunk előtt, csak nem láttunk a szemünktől. Hat csoport hat egész évszázadon keresztül egymással hadakozva igyekszik megvalósítani a Provins-i Tervet, és minden egyes csoport egész egyszerűen kicseréli ennek a Tervnek az ideális szövegében az alanyt, a szöveget pedig az ellenfélnek tulajdonítja.

Azután, hogy felbukkannak Franciaországban a rózsakeresztesek, a jezsuiták a visszájára fordítják a tervet: lejárátják a rózsakereszteseket is, a baconiánusokat is és a születő angol szabadkőművességet is.

Baconiánus ellentámadás. A liberális és egyházellenes vitairatok végigböngészésekor felfedeztük, hogy Michelet-től és Quinet-től Garibaldiig és Giobertiig mindenki a jezsuitáknak tulajdonítja az *Ordonation*-t (lehet, hogy a templomos Pascalnak és barátainak az ötlete alapján). A téma Eugène Sue-nek *A bolygó zsidó* című regényével és a benne szereplő gonosz monsieur Rodinnel, a jezsuita világösszeesküvés megtestesítőjével válik népszerűvé. De Sue-t lapozgatva jóval nagyobb felfedezést is tettünk: találtunk egy szöveget, amelyet mintha a fél évszázaddal későbbi *Jegyzőkönyv*-ből másoltak volna ki szó szerint. *A nép rejtelméi* utolsó fejezetéről volt szó. Ebben a legapróbb bűnös részletig fény derül az ördögi jezsuita tervre egy dokumentumból, melyet Roothaan atya, a jezsuiták rendfőnöke (történelmi személy) juttat el monsieur Rodinhez (ő *A bolygó zsidó*-ban szerepelt). Gerolsteini Rudolf (a *Párizs rejtelméi*-nek hőse) megszerzi ezt a dokumentumot, és hírt ad róla a demokratáknak: „Lássa, kedves Lebrenn, mily agyafúrt ezen ördögi terv, mily sok rémisztő szenvedés, mily rettenetes elnyomatás, minő borzalmas zsarnokság vár Európára s a világra, ha ne adj' Isten, sikerrel jár...”

Mintha csak Nyilusznak a *Jegyzőkönyv*-hez írott bevezetőjét olvastuk volna. És Sue a jezsuiták szájába adja a mondást (ahogy később a *Jegyzőkönyv* viszont a zsidókéba): „a cél szentesíti az eszközt”.

⁴⁹ Voltaire maga is jezsuitaként halt meg: vajon sejtette-e egyáltalán?

Aligha kellene további bizonyítékok annak leszögezéséhez, hogy ezt a rózsakeresztes-fokot a szabadkőművesség vezetői vezették be furfangosan... A benne kifejtett tanoknak, gyűlöletének és szentségtörő mesterkedéseinek az azonossága arra utal, hogy a szerzők is azonosak, vagyis nem mások, mint a kabbalista zsidók.

[Mons. Léon Meurin, S. J., LA FRANC-MACONNERIE, *Synagogue de Satan*, Paris, Retaux, 1893, p. 182]

Amikor megjelenik *A nép rejtelvei*, a jezsuiták, látva, hogy most meg önekk tulajdonítják az *Ordonation*-t, támadásba lendülnek, és az egyetlen olyan taktikát választják, amellyel mindeddig még senki sem élt: ők az *Ordonation*-t a maguk részéről, a Simonini-levelet felidézve, a zsidók számlájára írják.

1869-ben Gougenot de Mousseaux, aki arról nevezetes, hogy két könyvet is írt a tizenkilencedik századi mágiáról, megjelenteti a *Les Juifs, le judaïsme et la judaïsation des peuples chrétiens*-t, és azt állítja e művében, hogy a zsidók kabbalista praktikákat üznek, és sátánimádók, mivelhogy közvetlen titkos leszármazás vezet Káintól a gnosztikusokig, a templomosokig és a szabadkőművesekig. IX. Pius különleges áldásban részesíti de Mousseaux-t.

A Sue által megregényesített Tervet azonban mások, olyanok is feldolgozzák, akik nem jezsuiták. Van egy gyönyörű, krimibe illő, sokkal későbbi történet. Sok évvel azután, hogy megjelent a *Times* által annak idején nagyon is komolyan vett *Jegyzőkönyv*, 1921-ben ugyancsak a *Times* megírta, hogy egy Törökországba menekült orosz monarchista földbirtokos megvásárolta egy Konstantinápolyba menekült volt cári titkosrendőrnek néhány régi könyvét. Az egyiknek nem volt fedele, a gerincén mindössze annyit lehetett olvasni, hogy „Joli”, és az előszava 1864-ben kelteződött: mármint a *Times* felfedezte, hogy szó szerint ebből a könyvből merítették a *Jegyzőkönyv* szövegét. A *Times* ezek után kutatást végeztetett a British Museumban, és meg is lett az eredeti: Maurice Joly *Dialogue aux enfers entre Montesquieu et Machiavel* című, Brüsszelben (bár a belső címloldal szerint Genfben) 1864-ben kiadott könyve. Maurice Jolynak semmi köze sem volt Cretineau-Jolyhoz, de azért valamit csak kellett hogy jelentsen ez a figyelemre méltó analógia.

A könyv afféle liberális pamflet, III. Napóleon ellen íródott, s a diktatori cinizmust megtestesítő Machiavelli Montesquieu-vel vitatkozik benne. Joly ezért a forradalmi tettéért tizenöt havi börtönbüntetést kapott, és 1878-ban öngyilkos lett. A *Jegyzőkönyv* zsidóinak a programja szinte betű szerint megegyezik azzal, amit Joly Machiavellinek a szájába (a cél szentesíti az eszközt), Machiavellin keresztül pedig III. Napóleonnak a szájába ad. Azt viszont már nem vette észre a *Times* (de mi igen), hogy Joly meg a legalább hét évvel korábbi Sue-féle dokumentumból másolt nyakló nélkül.

Úgy festett tehát a dolog, hogy a *Jegyzőkönyv* végül is csak egy vacak másolat, de ekkor egy bizonyos Nesta Webster nevű antiszemita szerzőnő, az összeesküvéselmélet és az Ismeretlen Feljebbvalók odaadó híve, fényes ötlettel sietett a segítségünkre, olyannal, amilyen csak vérbeli beavatottnak vagy beavatott-

vadásznak foganhat meg az agyában. Joly beavatott volt, ismerte az Ismeretlen Feljebbvalók tervét, és mivel gyűlölte III. Napóleont, átruházta őrá, de ebből még egyáltalán nem következett, hogy a terv ne lett volna egészen független Napóleontól. A *Jegyzőkönyv*-ben elbeszélte a terv, ugyebár, pontosan egybevág azzal, amit a zsidók csinálni szoktak, következésképpen a terv a zsidók terve. Nekünk nem maradt más dolgunk, mint hogy ugyanezen logika szerint kiigazítsuk Mrs. Webster állítását: a terv tökéletesen egybevág azzal, amit a templomosoknak gondolniuk kellett, következésképpen a terv a templomosok terve.

A logikánk egyébiránt a tények logikája volt. Nagyon tetszett nekünk például a prágai temető körüli história. A történet egy bizonyos Hermann Goedschétől származott, aki azzal kezdte, hogy mint porosz postatisztviselőcske, hamis dokumentumokat tett közzé a demokrata Waldeck lejárásának céljából, azzal vádolva őt, hogy meg akarta gyilkolni Poroszország királyát. Amikor lelepleződött, szerkesztőt csináltak belőle a *Die Preussische Kreuzzeitung*-nál, a konzervatív nagybirtokosság lapjánál. Később sir John Readcliff néven szenzációhajász regényeket kezdett el kiadni, köztük 1868-ban a *Biarritz* címűt. Ebben írt egy okkultista jelenetet: a jelenet a prágai temetőben játszódik, és igencsak hasonlít a *Joseph Balsamo* című Dumas-regény elején olvasható illuminátus-gyűléshez, melynek során Cagliostro, aki az Ismeretlen Feljebbvalóknak, köztük Swedenborgnak is a főnöke, kiterveli a királyné nyakláncával kapcsolatos összeesküvést. A prágai temetőben Izrael tizenkét törzsének a képviselői gyűlnek össze, és a világ leigázását célzó terveiket hangolják össze.

1867-ben egy orosz pamflet átvieszi a *Biarritz*-ban leírt jelenetet, de úgy, mintha valóságosan megtörtént volna. Ugyanezt teszi 1881-ben, Franciaországban, a *Le Contemporain*. Utóbbi elárulja, hogy a hír biztos forrásból, sir John Readcliff angol diplomatától származik. 1896-ban egy bizonyos Bournand *Les Juifs, nos contemporains* címmel könyvet ad ki, ismét előadja benne a prágai temetőben játszódó jelenetet, és közli, hogy a felforgató beszédet John Readcliff főrabbi tartotta. Egy későbbi változat viszont úgy szól, hogy az igazi Readcliffet a zsidó és szocialista Ferdinand Lassalle kalauzolta el a temetőbe.

Ezek a tervek már most nagyjából ugyanazok, amelyeket néhány évvel korábban, 1880-ban, a *Revue des Etudes Juives* című (antiszemita) folyóirat leplez le, amikor is két, XV. századi zsidóknak tulajdonított levelet tesz közzé. Az arles-i zsidók segítséget kérnek a konstantinápolyi zsidóktól, merthogy üldözik őket, mire a konstantinápolyiak így válaszolnak: „Mózesben, szeretett testvérek, ha arra kötelez benneteket Franciaország királya, hogy keresztelkednétek ki, hát egyebet úgysem tehetvén, csak keresztelkedjétek, de a szívetekben őrizzétek meg a Mózes törvényét. Ha megfosztatnátok a javaitoktól, csináljatok kereskedőt a fiaitokból, hogy ők meg a keresztényeket fosszák meg apránként az ő javaiktól. Ha az életetekre törnek, orvosnak és patikusnak adjátok fiaitokat, hogy ők meg a keresztényeknek oltsák ki az életét. Ha lerombolnák a zsinagógáitokat, kanonokot és egyházi embert csináljatok a fiaitokból, hogy így az ő egyházaik is leromboltassanak. Ha egyebekben zaklatnának benneteket, ügyvédeké és jegyzőké legyének, és államügyekbe avatkozzanak a ti fiaitok, hogy ígátokba törve ekként a keresztényeket, ti legyetek a világnak urai, és

bosszút állhassatok rajtuk.”

Még mindig a jezsuiták tervéről, illetve a nála is eredetibbről, a templomos *Ordonation*-ról volt szó. Kevés variációval, aprócska permutációkkal: magától állt össze a *Cion bölcseinek jegyzőkönyve*. Egy elvont összeesküvés-tervezet járt kézről kézre, összeesküvésről összeesküvésre.

És amikor nekifogtunk, hogy megtudjuk, hol a hiányzó láncszem, mi a kapcsolat eme gyönyörűszip história és Nyilusz között, egyszeriben rátaláltunk a cári titkosrendőrség, a félelmetes Ohrana főnökére: Racskovszkijra.

Valamelyik ördögösünk kéziratát lapozgatva éppen ezekben a napokban fedeztük fel, hogy Saint-Germain grófja a Rackoczi nevet is viselte számos átváltozásainak során, legalábbis ezzel a névvel illette őt II. Frigyes drezdai követe. A hesseni tartománygróf pedig – állítólag az ő udvarában halt meg Saint-Germain – azt mondta, hogy a gróf Erdélyből származik, és Ragozkinak hívják. Ehhez jött még, hogy *Pansophia* című (kétségkívül rózsakeresztes hírű) művét Comenius egy tartománygrófnak (de sok tartománygróf van ebben a történetben!), név szerint Ragozskynak ajánlotta. A mozaik utolsó darabját egy utcai antikváriusstandon találtam meg egy könyv képében: a szabadkőművességről íródott német nyelven, és a szerző neve nem volt feltüntetve, de egy ismeretlen kéz ráírta a belső címlapra, hogy a szöveg egy bizonyos Karl Aug. Ragotgkynak a műve. Tekintve továbbá, hogy Rakoskynak hívták azt a titokzatos egyént, aki talán megölte Ardentit ezredest, úgy látszott, itt az alkalom, hogy a Terv nyomait követve a mi Saint-Germain grófunkat is bevegjük.

– Nem adunk túl nagy hatalmat ennek a kalandornak a kezébe? – aggodalmaskodott Diotallevi.

– Nem, nem – felelte Belbo –, be kell őt venni. Ő olyan, mint a szójaszósza a kínai ételben. Ha nincs szója, akkor nem kínai az étel. Figyeld csak Aglièt, ő aztán ért hozzá: nem ám Cagliostro-t vagy Willermozt választotta magának példaképül. Saint-Germain a Homo Hermeticus kvintesszenciája.

Pjotr Ivanovics Racskovszkij. Joviális, behízelt modorú, macskatermészetű, értelmes és agyafúrt, zseniális hamisító. Kistisztviselőként kezdi, majd forradalmi csoportokkal kerül kapcsolatba, 1879-ben a titkosrendőrség letartóztatja, és azzal vádolja, hogy terroristák barátjaként menedéket nyújtott Drentel tábornok merénylőinek. Átáll a rendőrséghez, és csatlakozik (ni csak, ni csak) a Feketeszázakhoz. 1890-ben Párizsban leleplez egy szervezetet, amely oroszországi merényletekhez bombákat gyártott, és otthon hatvanhárom terroristát sikerül letartóztatnia. Tíz évvel később derül ki, hogy a bombákat az ő emberei készítették.

1887-ben egy Ivanov nevű bűnbánó forradalmár levelét terjeszti, mely azt bizonygatja, hogy a terroristák többsége zsidó, 1890-ben pedig egy *Confession par un vieillard ancien révolutionnaire* című „vallomást”, mely azzal vádolja a londoni emigrációban élő régi forradalmárokat, hogy valójában brit ügynökök. 1892-ben egy hamis Plehanov-szöveg útján a *Narodnaja Volja* páltvezetőségét hibáztatja, amiért az illető vallomás a nyilvánosságra került.

1902-ben francia-orosz antiszemita szövetséget próbál szervezni. A siker érdekében a rózsakeresztesekéhez hasonló módszert használ. Azt állítja, hogy a szövetség már létezik, hátha tényleg megalakítja valaki ezek után. De egy másik módszert is bevet: igazságot és hazugságot kever össze ravaszul, úgy, hogy az igazság látszólag ártson

neki, és így aztán azt se vonja kétségbe senki, ami hazugság. Titokzatos felhívást köröztet Párizs-szerte, felszólítva benne a franciákat, hogy támogassanak egy bizonyos harkovi székhelyű Orosz Hazafias Szövetséget. A felhívásban megtámadja saját magát, mint a Szövetség kerékkötőjét, és azt kívánja, bárcsak jobb belátásra térne. Mármost ő, Racskovszkij. És önnön szemére hányja – mégpedig teljes joggal –, hogy olyan kétes alakokra támaszkodik, mint például Nyilusz.

Miért állítható, hogy Racskovszkij műve a *Jegyzőkönyv*?

Racskovszkijt egy Szergej Witte nevű miniszter támogatta, aki a haladás híveként modern országgá akarta alakítani Oroszországot. Hogy miért fogadta el a haladó Witte a reakciós Racskovszkij szolgálatait, azt a fene sem értette, de hát mi már mindenre fel voltunk készülve. Wittének volt egy politikai ellenfele, bizonyos Elie de Cyon, akinek ellene irányuló nyilvános csipkelődései itt-ott a *Jegyzőkönyv*-re, emlékeztettek. De a zsidókra sosem utaltak Cyon írásai, hiszen ő maga is zsidó származású volt. 1897-ben Racskovszkij Witte utasítására átkutatja Cyon territár-i nyaralóját, és megtalálja Cyon egyik Joly (vagy Sue) könyve alapján írt pamfletjét, melyben a Machiavelli-III. Napóleon-féle eszméket Cyon Witte szájába adja. Racskovszkij, ez a zseniális hamisító átírja Wittét arra, hogy zsidók, és köröztetni kezdi a szöveget. Cyon nevét mintha arra találták volna ki, hogy Cionra emlékeztessen, és demonstrálni lehet vele, hogy íme, a zsidóságnak egy tekintélyes képviselője zsidó összeesküvést leplez le. Megszületett tehát a *Jegyzőkönyv*. Eljut mármost ez a szöveg Juliana vagy Justine Glinka kezébe is; a hölgy Madame Blawatsky párizsi köreihez tartozik, és ráérő idejében orosz emigráns forradalmárokat figyel és jelentget fel. Justine Glinka nyilván a paulikánusok ügynöke, a paulikánusok pedig a földbirtokosokkal állnak kapcsolatban, és meg akarják győzni a cárt, hogy Witte tervei egybevágjanak a nemzetközi zsidó összeesküvés programjával. Justine Glinka elküldi a dokumentumot Orgejevskij tábornoknak, az pedig a cári testőrség parancsnokán keresztül a cárnak továbbítja. Witte nyakig ül a pácban.

Antiszemita hevületében Racskovszkij végső soron a vesztét okozta jótevőjének. És alighanem saját magának is. Ettől a pillanattól fogva tudniillik nyoma vész. Talán odábbállt Saint-Germain, és új szerepek, új átváltozások után nézett. A mi történetünk azonban mind hihetőbbé, logikusabbá, világosabbá vált, hiszen tények támasztották alá, igaz tények, olyan igazak – ahogy Belbo mondta –, akár az Isten.

Mindez az eszembe juttatta, miket mesélt annak idején De Angelis a szünarkhiáról. Az a legszebb ebben az egész történetben – a mienkben, persze, de talán az egész történelemben is, ahogy Belbo a céduláit átnyújtva megjegyezte –, hogy a halálos küzdelmet vívó ellenséges csoportok úgy irtják egymást kölcsönösen, hogy közben ki-ki a másik fegyverét használja.

– Az ügyes téglá – foglaltam össze a tanulságot – legelőször is kiáltta ki téglának mindazokat, akik közé beépült.

Belbo meg azt mondta:

– Eszembe jut egy ***-i eset. Alkonyattájt mindig szembe hajtott velem a főutcán a fekete Fiat Balillájával egy bizonyos Remo, vagy ilyesmi. Fekete volt a bajusza, fekete a göndör haja, fekete az inge, és feketék a rémesen odvas fogai. És csókolózott egy lánnyal. Én meg undorodtam tőle, ahogy csókolja a fekete fogaival azt a szép szőkét; azt sem tudom már, milyen arca volt annak a lánynak, csak azt tudom, hogy nekem ő szűz is volt és szajha is, maga az örök asszonyiség. És feszített nagyon az indulat.

Ösztönösen tért át emelkedettebb stílusra, nyilvánvaló öngúnyval, amikor észrevette, mennyire ellágyítja ez az ártatlan emlékezés.

– Azon tanakodtam, és meg is kérdeztem: hogy lehet, hogy ez a fekete brigades Remo ilyen nyíltan mutogatja magát olyankor is, amikor *** épp nem a fasiszták kezén van. És erre azt a választ kaptam, hogy Remo állítólag a partizánok beépített embere. Akár az volt, akár nem, egyik este látom ám, hogy ugyanazt a fekete Balillát vezeti, ugyanolyan fekete a foga, és ugyanazt a szőke lányt csókolja, de most már vörös nyakbavaló kendő és khakiszínű ing van rajta. Átállt a kommunista partizánokhoz. Mindenki őt ünnepelte, még fedőnevet is választott magának, azt, hogy X9, annak az Alex Raymond-figurának a mintájára, akit képregényekből ismert. Gratulálunk, X9, mondták neki... És én attól fogva még jobban utáltam, mert most már össznépi egyetértéssel birtokolhatta azt a lányt. Néhányan viszont azt beszéltek, hogy éppenséggel a fasiszták építették őt be a partizánok közé; azt hiszem, olyanok mondták ezt, akiknek a lányra fáj a foguk, de hát így alakult, és kész: X9 gyanúba keveredett...

– És aztán?

– Ne haragudjon, Casaubon, de miért érdeklik magát annyira az én dolgom?

– Azért, mert maga mesél, a mesék pedig a kollektív képzeletvilág tényei.

– Good point. Hát szóval, egy reggel X9 túlment a körzethatáron, talán a mezőn lett volna randevúja azzal a lánnyal, hogy túljusson végre a szálnalmas pettingelésen, és bebizonyítsa, hogy a fasza nem olyan odvas, mint a fogai (bocsánat, de máig sem tudtam megszeretni őt), na és akkor a fasiszták kelepcebe csalták, bevitték a városba, és másnap hajnali ötkor agyonlőtték.

Szünet. Belbo lenézett az imádkozósan összekulcsolt kezére. Aztán széttárta a karját, és azt mondta:

– Ezzel bizonyították be, hogy mégsem volt beépített ember az illető.

– Mi ennek a mesének a tanulsága?

– Honnan veszi, hogy minden mesének van tanulsága? Bár ennek talán mégiscsak van: megesik, hogy csak úgy bizonyíthat be valamit az ember, hogy meghal.

Ego sum qui sum.
[EXODUS, 3, 14]

Ego sum qui sum. An axiom of hermetic philosophy.
[Mme Blawatsky, ISIS UNVEILED, p. 1]

– Ki vagy? – hangzott egyszerre háromszáz hangon a kérdés, és húsz kard villant a legközelebb álló fantomok kezében...
– *Ego sum qui sum* – mondta.
[Alexandre Dumas, JOSEPH BALSAMO, II]

Másnap reggel megint összeültünk.

– Jó kis ponyvaregényt írtunk tegnap – mondtam Belbónak. – De ha valami hihető tervet akarunk összeeszkábálni, azért talán mégis jobban kéne ragaszkodnunk a valósághoz.

– Miféle valósághoz? – kérdezte. – Lehet, hogy csak a ponyva ad hű tükörképet a valóságról. Becsaptak bennünket.

– Ki k?

– Elhitették velünk, hogy van egyfelől az igazi, komoly irodalom, az, amelyik tipikus szereplőket ábrázol tipikus helyzetekben, másfelől pedig van a lektúr, ami rendkívüli szereplőket mutat be rendkívüli helyzetekben. Azt hittem, egy igazi dandy sohasem szűrné össze a levelet Scarlett O'Harával, sőt, Constance Bonacieux-vel vagy Isaurával, a rabszolgalánnyal sem. Nekem a lektúr játék volt, hogy kikiruccan hassak az életből. Megnyugtató, mert olyasmivel kecsegtetett, ami elérhetetlen. Pedig nem így van.

– Nem?

– Nem. Igaza volt Proustnak: jobban ábrázolja az életet a rossz zene, mint egy *Missa Solemnis*. A művészet szédít és nyugtat, olyannak mutatja a világot, amilyenek a művészek látni szeretnék. A lektúr úgy tesz, mintha tréfálna, de a világot, azt aztán olyannak mutatja, amilyen, vagy legalábbis amilyen lesz. A nők jobban hasonlítanak a Myladyhez, mint Bovarynéhoz, Charlie Chan igazabb, mint a bölcs Náthán, és a történelem is jobban hasonlít ahhoz, amit Sue mesél, mint ahhoz, amit Hegel eltervez. Shakespeare, Melville, Balzac és Dosztojevszkij ponyvába illő históriákat írtak meg. A valóságban végül is csak az történik, amit a ponyvaregények már megírtak.

– Persze, mert a lektúrt könnyebb utánozni, mint a művészetet. Mona Lisává válni nagyon nehéz, Myladynek lenni maga a természetes egyszerűség.

Diotallevi eddig hallgatott, de most megjegyezte:

– Ott van Agliè. Neki is könnyebb Saint-Germaint utánoznia, mint Voltaire-t.

– Igen – mondta Belbo –, és hát Saint-Germain a nők szerint is érdekesebb, mint Voltaire.

Az egyik Belbo-féle fájl szövege regényes fordulatokban foglalja össze, hogy mire

⁵⁰ Vagyok, aki vagyok. Hermetikus filozófiai axióma.

jutottunk. Azért mondom úgy, hogy regényes fordulatokban, mert szemlátomást azzal szórakozott, hogy néhány mondatnyi összekötőszövegtől eltekintve mindvégig mások szavaival mondja el az egészet. Örült kollázsát olvasva nem mindig tudom, mit honnan idézett, kölcsönzött, lopott, de azért sok részletet sikerült felismernem. A Történelem szorításából menekülve Belbo már megint újraíratta és felülvizsgáltatta az életet másokkal.

filename: Saint-Germain visszatér

Öt évszázada immár, hogy Ázsia mélyéből e tájra vetett a Mindenható bosszúálló keze. Félelmet, kétségbeesést, halált hozok. Rajta hát, a Terv jegyzője vagyok, habár a többiek nem tudják. Láttam már rosszabbat is, és a Szent Bertalan-éj több veszélyembe került, mint amire most készülök. Ah, miért fodrozza ajkamat e sátáni mosoly? Vagyok, aki vagyok, feltéve, hogy el nem bitorolja az az átkozott Cagliostro ezt az utolsó jogomat is.

De közel van már a diadal. Kelley koromban Soapes mindenre megtanított ott a londoni Towerben. Másvalakivé kell válni, ez a titok.

Ravaszcsonddal bebörtönöztettem Giuseppe Balsamót San Leo várába, és megkaparintottam a titkait. Mint Saint-Germain, eltűntem, és most mindenki Cagliostro grófnak hisz.

Nemrég kongatta el az éjfelet a város valamennyi órája. Minő természetellenes nyugalom. Gyanús nekem ez a csend. Csodás, bár természetellenesen hideg az éj, magasan fent jár a hold, fagyos derengésbe vonja az ódon Párizs áthatolhatatlan sikátorait. Akár este tűz is lehetne: a Black Friars apátság tornya nemrég ütötte el kímérten a nyolcat. Sűrű felhőtakaró borítja az eget.

Megforduljunk, kapitány? Nem, ellenkezőleg, teljes sebességgel előre. Az ördögbe, mindjárt elsüllyed a Patna, rajta, Surabaya Jim, ugorj hát! Nem adnám egy mogyorónyi gyémántért, ha ezt megúszhatnám. Ezer árboc és kereszt- vagy trapéz- vagy sudár- vagy milyen vitorla, miljom kartács és golyóbis!

Fogaimmal rettentőt vicsozók, miközben halálos sápadtság zöldes rózsái gyúlnak ki viaszos orcámon.

Hogy jutottam el ide, ki maga vagyok a megtestesült bosszú? Megvető mosollyal nyugtázzák majd a pokol szellemei ama lénynek a könnyeit, akinek fenyegető hangjára oly sokszor rezzentek össze még az ő tüzes alviláguk legpokolibb mélyén is.

Hé, fátklyát ide!

Hány foka is volt a lépcsőnek, amelyen eme pincébe lejutottam? Hét? Harminchat? Nincs oly talpalatnyi hely, nincs oly léptem, amely ne rejtene valami hieroglifát. Ha majd mindet felderítem, feltáruul hű embereim előtt a Titok. Azután már csak meg kell oldani, a megoldás pedig nem lesz más, mint a Kulcs, és a Kulcs leple alatt ott rejtőzik az Üzenet, mely a beavatottnak, és csakis öneki, feketén-fehéren elárulja, hogy miféle természetű Rejtéllyel van

dolga.

A rejtélyt a megfejtéstől már csak egy lépés választja el, és akkor aztán fényesen feltündököl a kérdő imádság szavait megszabó hierogramma. Annak utána pedig senki előtt sem lehet ismeretlen többé az Arkánum, nem fedheti tovább fátyol, lepel, egyiptomi kárpit a Pentákulumot. És aztán tovább, a fényig, kimondva, mi a pentákulum Titkos Jelentése, fel lehet tenni a Kabbalista Kérdést, amelyre kevesek mennydörgő hangja mondja meg válaszul, melyik is ama Kifürkészhetetlen Jel. És annak fölébe hajolva Harminchat Láthatatlan kell majd, hogy elárulja a Rúna mondandóját, amely mondandó értelmét csak Hermész fiai foghatják fel, és őket illeti a Kaján Pecsét, a Maszk, mely mögött kirajzolódik az általuk keresett arc, a Misztikus Rébusz, a Fenséges Anagramma...

– Sator Arepol – kiáltom akkora hangon, hogy még egy kísértet is beleremegne. És letéve a kereket, melyet gyilkos kezei ravaszul működtettek, már ott is áll előttem Sator Arepo, és lesi, mit parancsolok. Megismerem, sejtetem, kivel lesz dolgom. Luciano ő, a rokkant szállítmányozó, őt szemelték ki gaz és véres feladatomból végrehajtására az Ismeretlen Feljebbvalók.

– Sator Arepo – kérdem tőle kajánul –, tudod-e, milyen végső válasz rejlik a Fenséges Anagramma mögött?

– Nem, gróf úr – feleli óvatlanul –, tetőled várom a választ.

Pokoli kacaj hagyja el sápadt ajkamat, és kongva visszhangzik a régi boltívek alatt.

– Ostoba! Csak az igazi beavatott tudja, hogy nem tudja!

– Igenis – feleli tompán a rokkant szállítmányozó –, ahogy parancsolni tetszik. Én készen állok.

Egy mocskos clignancourt-i pincében vagyunk. Ma este mindenekelőtt téged kell megbüntetnem, téged, aki a bűn nemes művészetébe beavattál. Bosszút kell állanom rajtad, aki úgy teszel, mintha szeretnél, s a tetejébe még el is hiszed ezt, rajtad és a névtelen ellenségeken, azokon, akikkel legközelebb víkendezni fogsz. Luciano, megaláztatásaim feszélyező tanúja, kölcsönadja nekem a karját – azt a meglevő fél karját –, azután végzek vele is.

A pince padlóján csapóajtó, alatta valamiféle üreg, víztárolóféle, időtlen idők óta csempészáru rejtkehelyeül szolgáló, föld alatti, gyanúsán nedves, mert a párizsi csatornarendszerrel, a bűnnek emez útvesztőjével határos helyiség, melynek ódon falain leírhatatlan miazmák szivárognak át, úgyhogy elegendő az én rosszban hűséges társam, Luciano segítségével lyukat ütni a falba, és máris zuhogva dől majd befelé a víz, elárasztja az egész pinceszintet, ledönti az amúgy is rogyadozó falakat, egybemossa a helyiséget a csatornákkal, és már foszladozó patkányhullák úsznak benne, s a csapóajtónyíláson át lenézve éji kárhozat bevezetése immár az a piszkosfekete hullámvész: messze-messze a Szajna, s aztán a tenger...

Létra akaszodik a csapóajtónyílás peremére, Luciano leereszkedik

rajta, a víz színénél megáll, és tör van a kezében: egyik kezével a létra legfelső fokát szorítja, a másikkal a tört markolja, a harmadik az áldozatra vár, lecsapni készen. Várj, de csak csöndben, mondom neki, mindjárt.

Téged rávettelek, hogy tégy el láb alól minden sebhelyes arcú férfit – jer velem, légy enyém mindörökre, tegyük el láb alól a sok lábatlankodót, tudom, hogy nem szereted őket, te mondtad, csak mi maradunk, te meg én és a föld alatti áramok.

Ekkor beléptél, méltóságteljesen, mint egy Vesta-szűz, nyamvadtán és töpörödöten, mint egy vasorrú bába – ó, te pokolbéli látomás, ki megreszketteted évszázados ágyékomat, és úgy összeszorítod keblemet, hogy beléroppan a vágyba, ó, pompás mulatt lány, kárhozzatom eszköze, te. Tíz körömmel szaggatom és véres csíkokkal barázdálom a keblemet díszítő finom batisztinget, s közben iszonyú tűz perzseli jéghideg ajkamat, akár a kigyó keze. Tompa üvöltés fakad fel lelkem legfeketébb bugyraiból, és tör át állatias fogsoromon – kentaur vagyok, Tartarosznak hányadéka –, és szinte szalamandra röpte sem hallik, mert magamba fojtom én azt a kiáltást, és úgy közeledek hozzád, vérfagyasztó mosollyal.

– Kedvesem, Szophiám – szólítalak meg azzal a macskás bájjal, mely csakis a titkos Ohrana-főnöknek a sajátja. – Jer csak, vártalak már, húzd meg magad itt mellettem a sötétben, és figyelj – s erre te nyiszogva és nyálásán vihogni kezdesz, fened a fogad valami jó kis örökségre vagy zsákmányra, *Jegyzőkönyv*-kéziratra, amit el lehet adni a cárnak... Hogy el tudod titkolni démoni természetedet az angyalarc mögött, szemérmesen feszülnek rád az androgün farmernadrágjaid, pólóinged szinte átlátszó, ámbátor csak eltakarja azért a szégyenliliomot, a lille-i hóhér patyolat húsdobba süített billogát!

Belesétált a csapdámba az első fajankó. Csuklyás köpönyeg van rajta, alig tudom kivenni a vonásait, de a provins-i templomosok jelét mutatja. Soapes az, a tomari csoport bérgyilkosa.

– Gróf uram – azt mondja –, ütött az óra. Túl sok esztendeig kóboroltunk szerte a világban. Gróf uramnak megvan az üzenet utolsó darabja, nekem meg az, ami a Nagy Játék legelején bukkant elő. De ez már egy másik történet. Egyesítsük erőnket, a többiekkel meg...

– A pokolba velük – fejezem be én. Menj csak, testvérem, van a terem közepén egy páncélszekrény, abban megtalálod, amit századok óta keresel. Ne félj a sötétségtől, a sötétség nem fenyeget, hanem oltalmaz bennünket.

A fajankó megindul, lábujjhegyen szinte. Tompa puffanás. Belezuhan a csapóajtónyílásba, a víz fölött elkapja őt Luciano, egy pengevillanás, egy gyors toroknyisszantás, vér buggyan, és elvegyül a földmélyi csobogásban.

Kopogtatnak.

– Te vagy az, Disraeli?

– Yes – feleli az ismeretlen; olvasóim nyilván máris felismerték benne az angol csoport nagymesterét, aki eljutott immár a hatalom csúcsaira, de még

magasabbra vágyik. Beszélni kezd:

– My Lord, it is useless to deny, because it is impossible to conceal, that a great part of Europe is covered with a network of these secret societies, just as the superficies of the earth is now being covered with railroads...⁵¹

– Ezt már elmondtad egyszer az alsóházban, 1856. július 14-én, én mindent megjegyzek. Térjünk a tárgy ra.

Valami szitkot szűr a foga közt, adta baconiánus zsidaja.

– Túl sokan vannak – folytatja azután. – A láthatatlan harminchatok most háromszázhatvanan vannak. Szorozd meg kettővel, az annyi, mint hétszázhusz. Vond ki ebből azt a százhusz évet, amelynek a leteltével megnyílnak a kapuk, és az eredmény hatszáz, annyi, mint a balaklavai hatszázak.

Ördögi egy ember, nincsenek előtte titkai a számok titkos tudományának.

– Na és?

– Nekünk aranyunk van, neked térképed. Fogjunk össze, és akkor legyőzhetetlenek leszünk.

Ünnepélyes mozdulattal a fantom-páncélszekrényre mutatok, s vak mohóságában csakugyan dereng is neki valami a sötétből. Indul, beesik.

Hallom, ahogy komoran megvillan Luciano pengéje, az éjhomály dacára látom, amint hörgés csillan az ánglius hallgatag szembogarában. Elvégeztetett.

A harmadikat várom, a francia rózsakeresztesek emberét, Montfaucon de Villars-t, aki – már értesültem róla – kész elárulni szektájának a titkait.

– Gabalis grófja vagyok – mutatkozik be hazugul és gögösen.

Egy-két szót kell csak odasúgnom neki, már indul is végzete felé. Zuhanás, Luciano pedig teszi vérszomjasán a dolgát.

Együtt mosolyogsz velem a sötétben, és azt monddod, hogy az enyém vagy, és hogy a tiéd lesz majd a titkom. Áltasd, áltasd csak magad, sekiná gyászos torzképe. Persze, a te Simonod vagyok, de várj csak, a legjobbat még nem tudod. És mire megtudod, többé semmit sem fogsz tudni.

Mit lehet ehhez még hozzátenni? Egymás után érkeznek a többiek.

Bresciani atyától tudom, hogy a német illuminátusok képviselőjében Babette von Interlaken jön el, Weishaupt dédunokája, a helvét kommunizmus nagy szüze, korhelyek, rablók és gyilkosok neveltje, kifürkészhetetlen titkok kifürkészésének, pecsétek töretlen feltörésének, mérgek kotyvasztásának a mestere, mikor mire utasítja őt a szekta.

Belép tehát a bűnnek ezen ifjú agatodaimónja, fehér medveprém övezi termetét, hetyke kalpagja alól hosszú szőke hajzat omlik alá, tekintetében gög, szemében metsző gúny. Én meg a szokásos fondorlattal a vesztébe küldöm.

Ah, a nyelv iróniája! Ajándék, mit azért kaptunk a természettől, hogy elhallgathassuk lelkünk titkait! A Megvilágosodott Szűz áldozatául esik a

⁵¹ Uram, kár tagadni, hiszen nyilvánvaló, hogy Európa nagy részét ugyanúgy behálózzák ezen titkos társaságok, ahogy a vasútvonalak ma már az egész földfelszínt...

Sötétségnek. Szörnyű szitkokat öklend megátalkodottan, míg Luciano kétszer megforgatja a tört a szívében. Déjà vu, déjà vu...

Nyilusz következik, aki egy pillanatilag azzal áltathatta magát, hogy a cárnét is meg a térképet is megkaparintotta. Piszok parázna csuhás, az Antikrisztus kellett, mi? Tessék, itt áll előtted, de te mit sem sejtesz. És már indítom is vakon, ezernyi misztikus kecs egetetés közepette a szegénystüllyeszítő felé, mely reá vár. Luciano keresztet hasít a mellkasába, s ő elalszik mindörökre.

Azt az ősi bizalmatlanságot kell még legyőzőm, mellyel az utolsónak jövő viseltetik irántam: Cion Bölcse, ki Ahasvérnek, a Bolygó Zsidónak, hozzám hasonlóan halhatatlannak tartja magát. Nem bízik bennem, mialatt mézesmázosan mosolyog a szakállával, mely még most is lucskos azon zsenge keresztény teremtések vérétől, akiket a prágai temetőben szokott felkoncolni. Ő engem Racskovszkijnak hisz, túl kell járnom az eszén. Értésére adom, hogy a páncélszekrény nemcsak a térképet tartalmazza, hanem nyers, még csiszolatlan gyémántokat is. Tudom jól, mily lenyűgöző hatást gyakorolnak a nyersgyémántok ezen istengyilkos fajzatra. Bírvgya löki a végzet karjaiba, s az ő saját, kegyetlen és bosszúálló Istenét átkozza, miközben meghal – kés járja által, mint Hírámot –, na és persze nehezeére esik még az átkozódás is, mert nem tudja kimondani az ő Istenének a nevét.

Én balga, azt hittem, bevégeztem a Nagy Művet. Mintha forgószél tárná sarkig, ismét kivágódik az ajtó, s egy fakó orcájú alak jelenik meg benne, kezét ájtatosan kulcsolja össze a mellén, röpke pillantása nem tudja leplezni valódi természetét, mivelhogy fekete Társaságának fekete ruháját viseli. Egy Loyolafi!

– Créteineau! – megyek lépre.

Álszenten áldást int kezével.

– Nem az vagyok, aki vagyok – mondja immár nem is emberi mosollyal.

Ami igaz, az igaz, mindig is ez volt a módszerük: hol letagadják még önmaguk előtt is a létezésüket, hol pedig fennen hirdetik rendjük hatalmát, hogy féljen a renyhe lélek.

– Sosem azok vagyunk, aminek ti gondoltok bennünket, Belláinak fiai! – (mondja most fejedelmeknek e gaz csábítója). – Te azonban, ó, Saint-Germain...

– Honnan tudod, ki vagyok valójában? – kérdem zavartan.

Fenyegető mosolyt küld felém:

– Ismertél te már engem más korokban, amikor el akartál távolítani Postel halálos ágya mellől, amikor d'Herblay abbé nevét viselve a Bastille tömlöcmélyére juttattalak, hogy ott fejezze be pályafutását az egyik alakváltozatod (ó, hogy érzem még arcomon a vasálcot, melynek viselésére Colbert segítségével a Társaság ítélte!), és ismertél akkor is, amikor kilestem a d'Holbach-hal és Condorcet-vel tartott titkos találkáitokat...

– Rodin! – kiáltok fel, mint akibe villám hasított.

– Igen, Rodin vagyok, a jezsuiták titkos generálisa! Rodin, akit nem fogsz rászédni, engem ugyan nem juttatsz süllyesztőbe úgy, mint a többi balgát. Tudd meg, ó, Saint-Germain, hogy nincs az a büntett, az a gaz fondorlat, az a gonosz csapda, amit ne agyaltunk volna már ki tielőtöttek, nagyobb dicsőségére a mi Istenünknek, aki szentesíti az eszközt! Hány és hány koronás főt juttattunk már emennél jóval ármányosabb kelepcecbe, hogy megkaparintsuk a viláгурalmat! S te itt, amikor már csak egyetlen lépésnyire vagyunk e céltól, meg akarod akadályozni, hogy kapzsi kezünkbe kaparintsuk ama titkot, mely immár öt évszázada mozgatórugója a világtörténelemnek?

E szavakat szólva Rodin rémisztő átalakuláson megy keresztül. Mindama vérgőzös, szentségtörő, gálád ösztön, mely a reneszánsz pápák ismertető jegye volt, most íme, itt van, eme jezsuita homlokára írva. Nagyon is jól látom: csillapíthatatlan hataloméhség forralja tisztátalan vérért, égető verejték önti el, egyfajta undorító kigőzölés terjeng körülötte.

Miként sújtsak le eme legutolsó ellenségre? Váratlan villámcsapásként hasít belém egy felismerés, amelyet csak az táplálhat, aki előtt évszázadok óta nem létezik kifürkészhetetlen zuga az emberi léleknek.

– Nézz meg jól – mondom –, én is Tigris vagyok.

Hirtelen mozdulattal a helyiség közepére löklek, és lerántom rólad a pólóinget, letépem a te ámbrás ágyékod bájait rejtő feszes páncélzat övét. S te ott állsz ekkor az ajtórésen beszűremlő sápadt holdfényben, szebb vagy, mint a kígyó, mely elcsábította Ádámot, fennkölt vagy és pajzán, szűz és parázna, s nincs rajtad más, csak a te testi hatalmad, mert teljes asszonyi fegyverzet az asszonyi meztelenség.

Sűrű, már-már annyira fekete, hogy szinte kék hajadra egyiptomi klaft borul, könnyű muszlin alatt piheg a kebled. Boltozatos és makacs kis homlokod köré smaragszemű aranykobra lekerül, háromágú rubinnyelvét a fejed fölött öltögeti. Ah, a te ezüst csillogású, gyászos fekete gyöngyíriszkekkel hímzett sál övezte fekete fátyoltunikád! Ah, a te duzzadó – s hogy szoborszerűen csupasznak lássanak a szeretőd – simára borotvált szeméremdombod! Ah, a te csecsbimbaid, melyeknek hegyét malabári rabszolgánód lágy ecsetvonásai festettek ugyanoly égőpirosra, amilyen sebhely gyanánt hívogató ajkad kárminját vérzi!

Rodin most márihá! Az önmegtartóztatás hosszú esztendei, az egész életét meghatározó hatalmi álmok csupánacsak a kielégíthetetlen vágyat érlelték benne mind jobban és jobban. Eme szépséges és szégyentelen, démonian fekete szemű, gömbölyű vállú, illatos hajú, fehér és lágy bőrű királynő láttán eddig nem ismert simogatások, kimondhatatlan kéjek reménye tölti el Rodint, egész testében remeg, miként egy erdei isten, ha meztelen nimfát lát, amint önmagát szemléli az egykor Narcissus vesztét okozó víztükörben. Az ellenfényben felsejlik előttem fékezhetetlen vigyora, akárha kővé változtatta, visszafojtott s immár hanyatló férfiaság márványába véste volna őt Medúza, bujaság zaklató tűzlángjai szorongatják a zsigereit, olybá tűnik föl, mint a végsőki g feszített nyílvessző, mely végül nem bírja tovább,

és eltörik.

Egyszer csak elzuhan, s már a porban csúszik e jelenés lábai előtt, keze karom gyanánt, egyetlen korty életelixírt hívogatván görbed előre.

– Ah – hörgi –, ah, be szép vagy, ah, azok a te kicsiny farkasszuka-fogaid, melyek villámokat lövellnek, valahányszor megnyílik vörösen duzzadó két ajakad... Ah, a te nagy smaragd szemeid, melyek hol szikrát szórnak, hol meg bágyadtán epekednek. Ah, kéjnek démona.

Van miért sajnálni a nyomorultat, míg te csak riszálod-riszálod a fakókékvásonba szorított csípődet, és szeméremcsontoddal löködöd azt a flippert a tébolyig és tovább.

– Ah, te látomás – kérleli Rodin –, légy enyém akár csak egyetlen pillanatra, csak egy percnyi gyönyörben részeltess egy féltékeny istenség szolgálatában álló teljes életet, egyetlen villámlásnyi kéjjel hozz vigaszt amaz öröklétnyi lángolásra, mely felé taszít és vonzol immár a te látásod. Kérlek, érintsd orcámat a te ajkaiddal, Antineám, Mária Magdolnám, hisz téged kívántalak én megannyi extázisba révülő szent hajadon vonásaiban, teutánád sóvárogtam szűzi arcok képmutató imádása során is, ó, Úrnóm, szép vagy te, miként a nap, fejér, miként a hold, és én igenis megtagadom Istent is, a szenteket is és még magát a római pápát is, sőt, mi több, Loyolai Ignácot is a személyemet a Társasághoz kötő bűnös esküvel egyetemben, csak könyörgök, egyetlen csókot adj, s aztán jöhet a halál.

Egy utolsót lép, csúszik még elgémberedett térdein, ágyékán felhúzza a csuhát, még esengőbben nyújtja-nyújtja a kezét ezen elérhetetlen boldogság felé. Hirtelen visszahanyatlik, a szeme mintha kiugranék az üregéből. Rettentő görcsök rángatják embertelen torzképekbe az arcát, aminőkbe holttetemek arcát szokták a Volta-féle elemek. Kékes hab festi bíborszínűre az ajkát, melyen most valamiféle sziszegő és elfülő hang buggyan elő, mint a hidrofóbiás emberé, Charcot ugyanis helyesen állapítja meg, hogy az önkívületi fázis beköszöntekor a szatiriázis, e borzalmas betegség, bujaság büntetése, ugyanolyan tüneteket mutat, mint a veszettség.

Ez már a vég. Rodin eszeveszett kacajban tör ki. Majd élettelenül nyúlik végig a földön, eleven képeként a hullamerevségnek.

Egyetlen szempillantás alatt megőrült, meghalt és elkárhozott.

Épp csak belöktem a tetemet a süllyesztőbe, de óvatosan, nehogy beszennyezze nyalka rámás csiznám utolsó ellenségem mocskos csuháját.

Nincs szükség a Luciano gyilkos törére, ám a pribék nem ura többé gyászosan gépies mozdulatainak. Kacag, s az életétől immár megfosztott hullába döf.

Most magam is odalépek veled a süllyesztő pereméhez, megsimogatom nyakad s tarkód, miközben előrehajolsz, hogy élvezd a látványt, és azt mondom:

– Meg vagy-e elégedve a te Rocambole-oddal, elérhetetlen szerelmem?

S ahogy buján bölintasz, és nyáladat csorgatván leviyorogsz a mélybe,

én lehetőfinoman összébb zárom az ujjaimat, mit csinálsz, szerlmem, semmit, Szophiám, csak megöllek, Giuseppe Balsamo vagyok most már, és nincs többé szükségem rád.

Kileheli lelkét az arkhónok ágyasa, s már zuhan le, a vízbe, Luciano egyetlen döféssel ratifikálja könyörtelen kezem verdiktjét, s én így szólok akkor Lucianóhoz:

– Most már feljöhetsz, hú emberem, kárhozott enlelkem!

S ahogy kapaszkodik, s háttal fordul nekem, vékony, háromélű tört szúrok belé, mely szinte nem is hagy nyomot. Lefordul a létráról, becsukom a csapóajtó fedelét, készen vagyok, nincs több dolgom itt a pincében, indulok, s közben csakis általam ismert csatornákon nyolc hulla úszik a Chatelet felé.

Megtérek az én Faubourg Saint-Honoré-beli kis kvártélyomba, a tükörbe pillantok, íme – gondolom – a Világ Királya lettem. Tornyom tetejéről a mindenséget ellenőrzöm. A hatalmam időnként megszedít. Az energia mestere vagyok. Tekintélyittas vagyok.

De jaj, az élet bosszija nem sokáig várat magára. Néhány hónappal később, a tomari várkastély legalsó kriptájában, immár a föld alatti áramok titkának letéteményeseként s az egykori Láthatatlan Harminchatok szent helyeinek uraként, mint a legutolsó templomosok közül a legutolsó s mint minden Ismeretlen Feljebbvaló Ismeretlen Feljebbvalója, nőül kellene vennem Ceciliát, a jégtekintetű androgünt, kitől semmi sem választhat el immár. Évszázadok teltek el azóta, hogy elvette őt tőlem a szaxofonos ember, s most rátaláltam újra. Kéken és szökén egyensúlyoz a pad támláján, s még mindig nem tudom, mit rejteget a habosán repdeső tüllszoknyája.

Sziklába vajt kápolna ez, az oltár fölé függöny lóg az elkárhozottak pokolmélyi kínjainak képével. Csuklyás szerzetesek sötét sorfala fogad, és még mindig nem fogok gyanút, lenyűgöz az ibér ábránd...

Ámde – ó, borzalom – a függöny felemelkedik, s mögüle valamely alvilági Arcimboldo csodás műveként egy másik kápolna tűnik elő, ugyanolyan, mint az, amelyikben vagyok, s abban a másik kápolnában, egy másik oltár előtt ott térdepel Cecilia, mellette pedig – jéghideg verejték gyöngyözi homlokom, hajam az égnek áll – no, kit látok, ki mutogatja csúfondárosan a sebhelyes arcát? A Másik, az igazi Giuseppe Balsamo, akit eszerint kiszabadított valaki a San Leo-i tömlőcből!

És én? Ekkor emeli föl szeméről a csuklyát a legidősebb szerzetes, s az iszonyú mosolyáról felismerem Lucianót – ki tudja, miként élhette túl a töröm döfését, a csatornát, a véres iszapot, melynek a néma óceánfenéig kellett volna a hulláját hőmpölygetnie –, Lucianót, kit íme, ellenségeim karjába hajtott a jogos bosszúszomj.

A szerzetesek ekkor ledobják magukról a csuhát, s most derül csak ki, hogy páncélt viselnek, és kereszt vöröse lángol a hóféhér köpönyegükön. A provins-i templomosok!

Elkapnak, hátracsavarják a fejemet, s látom, hogy egy hóhér áll mögöttem két otromba pribékjével; lenyomnak egy nyakvasféleségre, és tüzes billoguk a bőrtönör prédájává pecsétel mindhalálig, egyszer s mindenkorra a hátamba sül az undok Baphomet-vigyor – értem már: azért, hogy San Leoban én kerülhessek a Balsamo helyére, azaz hogy elfoglalhassam azt a helyet, amely mindig is engem illetett.

De hisz fel fognak ismerni – jut eszembe –, s mivel mindenki azt hiszi immár, hogy én vagyok ő, ő pedig az elítélt, csak megsegít előbb-utóbb valaki – a cinkostársaim legalábbis –, hisz az nem lehet, hogy egy rabot csak úgy, észrevétlenül ki lehessen cserélni, elvégre nem vagyunk már a Vasárcos korában... Hiú remény, hasít belém a felismerés, mikor a hóhér egy rézüst fölé kényszeríti a fejemet, s a rézüstből zöldes gőzök párállanak... Vitriol!

Kendőt kötnek a szememre, és belenyomják arcomat a tüzes lébe, elviselhetetlen, maró fájdalom, az arcomon, az orromon, a számon, az államon megdermed és felhólyagzik a bőr, csak egy pillanat, s amikor a hajamnál fogva felrántanak, már felismerhetetlen vagyok, merő rothadás, egyetlen himlőhely, maga a kimondhatatlan semmi, utálatosságnak himnusza az arcom: úgy kerülök vissza a tömlőbe, ahogy sok szökevény, akinek volt mersze eltorzítani magát, nehogy újra elkapják.

Ah, kiáltom legyőzötten, s az elbeszélő szerint e szó, e sóhaj, e reménykiáltás szakad ki elroncsolt számból: Megváltás!

Megváltás? Ugyan, mi alól, öreg Rocambole-om, hiszen tudtad te jól, hogy nem akarhatsz főszereplő lenni! Visszakaptad, amit műveltél, úgy kell neked. Megaláztad az illúzió írnokait, és most – lám csak – magad is írsz, a gépet használva ürügynek. Önáltatás azt hinned, hogy csak néző vagy, amiért úgy olvasod le a monitorról a magadét, mintha másvalaki szavait olvasnád, mert bizony csapdába estél, lám csak, igenis nyomot akarsz te hagyni a homokban. Változtatni merészeltél a világ regényének szövegén, és a világ regénye most visszabogozza rád a fonálát, beléggabalyít a hálójába, melyet nem te szőttél.

Bár maradtál volna inkább a szigeteiden, Surabaya Jim, hogy halottnak hihetett volna az a lány!

Azt hiszem, ekkortájt történt, hogy Agliè kicsúszott az ellenőrzésünk alól. Belbo használta – végtelenül közömbös arccal – ezt a kifejezést. Persze, már megint féltékeny, gondoltam. Titkon azért bosszankodik, mert Agliè a hatalmába kerítette Lorenzát, de fennhangon azon ékelődik, ahogy Garamond kerül mindinkább Agliè hatalmába.

Talán mi is tehattünk róla. Agliè majdnem egy éve, az óta a piemonti alki mistaestély óta csábítgatta már Garamondot. Garamond odaadta neki az ÖFSZ-névsort, hogy válogasson belőle ki neki újabb áldozatokat, akikkel gazdagítani lehetne az Ízisz Leleplezése sorozat katalógusát; lassan már minden döntésnél kikérte a véleményét, és biztos, hogy havi díjazásban részesítette. Gudrun, aki rendszeres időközönként átkémlelt a folyosó végi üvegajtón át a Manuzio kipárnázott birodalmába, gondterhelten jelentgette nekünk, hogy Agliè úgyszólván beköltözött Grazia asszony szobájába, leveleket diktál neki, frissen érkezett látogatókat visz be Garamondhoz, egyszerűen – s dühében Gudrun ilyenkor még több magánhangzót bekapott – úgy viselkedik, mintha ő volna a főnök. Csakugyan szöveget üthetett volna a fejünkbe, hogy vajon miért foglalkozik Agliè hosszú-hosszú órákig a Manuzio címjegyzékével. Böven volt rá ideje, hogy kikeresse azokat az ÖFSZ-szerzőket, akiket rá lehet beszélni, hogy írjanak valamit az Ízisz Leleplezésébe. És ő mégis csak írogatott, találkoztatott, szervezgetett tovább. De mi tulajdonképpen csak bátorítottuk, hadd legyen még önállóbb.

Belbónak megfelelt ez a helyzet. Minél több volt Agliéből a Marchese Gualdi utcában, annál kevesebb jutott belőle a Sincere Renato utcába, s így annak az esélye is csökkent, hogy Lorenza Pellegrininnek egy-egy váratlan jelenését – melyektől Belbo egyre nagyobb és nem is titkolt lázba jött – megzavarja „Simon” azzal, hogy benyit.

Nekem is megfelelt ez így; kiábrándultam már az Ízisz Leleplezéséből, és mind jobban lekötött viszont a mágiatörténeti munkám. Úgy gondoltam, hogy mindazt megtanultam az ördögösöktől, amit megtanulhattam, és ráhagytam Aglièra, ápolja csak ő a kapcsolatokat (meg a szerződéseket) az új szerzőkkel.

Megfelelt a dolog Diotallevinek is, tudniillik őt szemlátomást mind kevésbé érdekelte a világ. Ahogy most visszagondolok, egyre ijesztőbbé vált a soványsága, néha azon kaptam, hogy ott ül az íróasztalánál, valami kézirat fölé hajol, de tekintete a semmibe réved, és már-már kiesik a toll a kezéből. Nem bóbiskolt, csak kimerült.

De volt még egy ok, amiért nem bántuk, hogy Agliè egyre ritkábban bukkan fel, akkor is csak azért, hogy a kezünkbe nyomja a visszadobott kéziratokat, s azzal már fordul is vissza a folyosón. Voltaképpen nem akartuk, hogy belehallgasson a beszélgetéseinkbe. Ha netán megkérdi akkor valaki, miért nem, azt válaszoltuk volna, hogy azért, mert szégyelljük magunkat, vagy esetleg mert tapintatosak akarunk lenni, elvégre olyan metafizikákat figuráztunk ki, amelyekben ő így vagy úgy, de mégiscsak hitt. Valójában bizalmatlanok lettünk, egyre zárkózottabbak, mint akik tudva tudják, hogy fontos titoknak vannak a birtokában, és Aglièt hovatovább ridegen kilöktük magunk közül az avatatlan köznép soraiba, miközben szép lassan és mind kevesebbet mosolyogva,

megismerkedtünk mindazzal, amit mi találtunk ki. Ráadásul – ahogy Diotallevi mondta egy jókedvű pillanatában – most, hogy egy igazi Saint-Germainünk is lett már, nem tudtuk, mihez kezdjünk egy állítólagossal.

Aglièt szemlátomást nem sértette az idegenkedésünk. Roppant elegánsan köszöntött bennünket, és már ott se volt. Eleganciája azonban a göggel volt határos.

Egyik hétfő reggel késve érkeztem a szerkesztőségbe. Belbo már türelmetlenül várt, kérte, hogy menjek be hozzá, és Diotallevit is hívta.

– Óriási híreim vannak – mondta. Épp mondani kezdte volna, amikor ránk nyitott Lorenza. Belbo egyrészt megörült neki, másrészt viszont alig várta már, hogy végre megoszthassa velünk a felfedezéseit. Ekkor kopogtattak, és Agliè dugta be a fejét:

– Bocsánat, csak maradjanak, kérem. Micsoda nagyszerű konzisztórium, hogy jövök én ahhoz, hogy megzavarjam. Mindössze fel óhajtottam hívni rá az igen kedves Lorenza kisasszony figyelmét, hogy odaát vagyok Garamond úrnál. Annyit azért, remélem, megengedhetek magamnak, hogy meghívjam őt egy déli sherryre. Az irodámban várom.

Az ő irodájában. Belbo ez egyszer kijött a béketúrésból. Már amennyire egyáltalán kijöhetett. Megvárta, míg Agliè ki megy, s akkor utána sziszegte:

– Ma gavte la nata.

Lorenza, aki még túl sem jutott a cinkosan vidámkodó üdvözlésen, megkérdezte tőle, hogy hát ez meg mit jelent.

– Torinóiul van. Azt jelenti, hogy húzd ki magadból a dugót, vagy ha így jobban tetszik: szíveskedjék, kérem, eltávolítani önmagából a dugaszt. Öntelt és pöffeszkedő személynek mondják, feltételezve, hogy a szerénytelenség felfuvalkodottá tette, továbbá feltételezve azt is, hogy egyetlen dugón múlik, hogy az említett szertelen önbecsülés eme felfuvalkodott állapotban tarthassa az illető testét, mivelhogy a ma dugó a záróizmok közé helyezve akadályát képezi annak, hogy maradéktalanul elillanjon a szóban forgó személy aerosztatikus méltósága; minekokaért aki arra szólítja fel a szóban forgó személyt, hogy távolítsa el magából ezen dugaszt, az valójában önmaga irreverzibilis elernyesztésére ítéli az illetőt, amely elernyedés nem ritkán fülsértő fütty, valamint a maradék porhüvely száználmas semmiséggé, a hajdanvolt dicsőség siralmas másává, önnön árnyékává zsugorodása kíséretében megy végbe.

– Nem is tudtam, hogy ilyen mocskos szád van.

– Most már tudod.

Lorenza színlelt méltatlankodással távozott. Tudtam, hogy Belbót ez így még jobban bántja: egy igazi dühkitörés lecsillapította volna, ez a megrendezett felháborodás azonban azt a gyanút erősítette benne, hogy Lorenzának mindig, mindenféle érzelemnyilvánítása merő színjáték csupán.

És azt hiszem, ezért mondta mindjárt, nagyon határozottan:

– Folytassuk!

Vagyis hogy jussunk előbbre a Tervvel, vegyük komolyan a munkát.

– Nincs hozzá kedvem – mondta akkor Diotallevi. – Nem érzem jól magam. Itt fáj – mutatott a gyomrára –, azt hiszem, gyomorhurut.

– Menj már! – förmedt rá Belbo. – Ha nekem nincs gyomorhurutom, akkor neked mitől volna, he?... Ásványvíztől?

– Lehet – mosolygott Diotallevi elgyötörten. – Tegnap este kirúgtam a hámból.

San Pellegrinót ittam, pedig a Fiuggihoz szoktam.

– Vigyázz, sírba ne vigyen a kicsapongás. Na, de lássunk munkához, már két napja fúrja valami az oldalamat. Végre rájöttem, miért van az, hogy a láthatatlan harminchatok már évszázadok óta nem tudják megállapítani, milyen is az a térkép. John Dee tévedett, újra kell gondolni az egész földrajzot. A földgolyó homorú belsejében élünk, burokként vesz körül bennünket a földkéreg. És Hitler jól tudta ezt.

A náciizmus annak a pillanatnak a terméke volt, melyben a mágikus szellemiség kezébe kaparintotta a materiális hatalás kormányrúáját. Lenin azt mondta, hogy kommunizmus egyenlő szocializmus plusz villamosság. Bizonyos értelemben mi meg azt mondhatjuk, hogy hitlerizmus egyenlő guénonizmus plusz páncélshadosztályok.

[Pauwels & Bergier, LE MATIN DES MAGICIENS, Paris, Callimard, 1960, 2, VII]

Hitlert is sikerült hát elhelyeznie Belbónak a tervben.

– Meg van írva az egész fehéren-feketén. Bizonyított tény, hogy a náciizmus megalapítóinak közül volt a teuton újtemplomosokhoz.

– Na, ne.

– Nem az újjamból szoptam, Casaubon, most az egyszer higgye el, hogy nem az újjamból szoptam!

– Nyugalom. Mikor szoptunk mi valamit is az újjünkből? Mi mindig objektív tényekből, de legalábbis bárki által hozzáférhető adatokból indultunk ki.

– Akárcsak most. 1912-ben a színre lép egy bizonyos Germanenorden, amely az ariozófiát, vagyis az írja felsőbbrendűség filozófiáját hirdeti. 1918-ban egy von Sebottendorff nevű báró ugyanezen a renden belül létrehozta a Thule-Gesellschaft nevű titkos társaságot, amely a Szigorú Obszervancia Templomos Rendjének egyik erősen rasszista, pángermán, neoariánus színezetű változata. 1933-ban ugyanez a Sebottendorff azt írja, hogy ő vetette el azt a magot, amelyet Hitler szökkentett szárba. Amúgy a Thule-Gesellschaft berkeiben tűnik fel először a horogkereszt. És na, kik azok, akik kezdetől tagjai ennek a Thule-Gesellschaftnak? Rudolf Hess, Hitler rossz szelleme! Meg aztán Rosenberg! Meg Hitler maga! Azt egyébként akár az újságokból is tudhatják, hogy a spandaui börtönben Hess mindmáig foglalkozik az ezoterikus tudományokkal. 1924-ben von Sebottendorff kiad egy alkímiáról szóló füzetet, és azt a megállapítást teszi benne, hogy az első atommaghasadással kapcsolatos kísérletek a Nagy Mű igazát bizonyítják. Meg egy rózsakeresztesekről szóló regényt is ír! Továbbá ő lesz egy asztrológiai folyóirat, az *Astrologische Rundschau* főszerkesztője, és Trevor-Roper megírta, hogy a náci vezetők, Hitlerrel az élükön, soha egyetlen lépést sem tettek horoszkóp nélkül. 1943-ban állítólag egy egész médiumcsapat segített felderítem, hogy hol tartják fogva Mussolinit. Szóval, az egész náci vezetés kapcsolatban volt a teuton neo-okkultizmussal.

Belbo mintha már el is felejtette volna a Lorenzával kapcsolatos incidenst, én meg, hogy segítsek, rátettem a rekonstrukciójára még egy lapáttal:

– Végző soron Hitler tömeghatását is szemügyre vehetjük ebben a megvilágításban. Termetre olyan volt, mint egy gnóm, éles hangon rikácsolt. Ugyan, mivel örjítette meg az embereket? Biztos, hogy médiumi képességei voltak. Nyilván megtanulta valami druida földijétől, hogyan kell kapcsolatot létesíteni a föld alatti áramokkal. Hitler, mint banándugó, mint biológiai menhir. Tellurikus energiát közvetített a híveinek a nürnbergi stadionban. Egy darabig ez biztosan ment is neki, de aztán kifogytak benne az elemek.

A világ népeinek: közhírré teszem, hogy a föld belül üres és lakható, hogy egy bizonyos számú szilárd gömbhéj helyezkedik el benne koncentrikusan, vagyis egyik a másikban, s hogy a két póluson egy-egy tizenkettő-tizennégy fok szélességű nyílás található rajta.

[J. Cleves Symmes, gyalogsági százados, 1818. április 10.; id. in: Sprague de Camp & Ley, LANDS BEYOND, New York, Rinehart, 1952, X]

– Gratulálok, Casaubon, ráhibázott. Az egyetlen dolog, ami Hitlert igazán lázba tudta hozni, a föld alatti áramok kérdése volt. Hitler a homorú föld elméletének, a Hohlweltlehrének a híve volt.

– Gyerekek, én megyek, hurutos a gyomrom – mondta Diotallevi.

– Várj, még csak most jön a java. A föld tehát homorú, és mi nem kívül, a külső, domború kérgen, hanem belül, a homorú, belső felszínen élünk. Amit égnek hiszünk, az egy csillogó fényfoltokkal lyuggatott gáztömeg, mely egészen kitölti a földgömb belsejét. A csillagászati méretek mind felülvizsgálandók. Az ég nem végtelen, hanem véges. A nap, ha ugyan létezik, nem nagyobb, mint amekkorának látszik. Harminc centi átmérőjű tökmag a föld középpontjában. Már a görögök is sejtették.

– Ezt te találtad ki – mondta fáradtan Diotallevi.

– Ezt aztán biztos, hogy nem! Az ötlettel már a múlt század elején előállt Amerikában egy bizonyos Symmes. A század végén visszatér hozzá egy másik, Teed nevű amerikai; ő alkimista-kísérletekre és Ézsaiásra hivatkozik. Az első világháború után pedig ugyanezt az elméletet egy német viszi tőkélyre, na, hogy is hívták, ja, igen: Neupertnek; sőt, ő még mozgalmat is alapoz a Hohlweltlehrére, vagyis szó szerint a homorú föld tanára. Na már most, Hitler és társai úgy találják, hogy ez a tan pontosan megfelel az elveiknek, sőt, állítólag azért lőnek néhányszor mellé a V1 rakétáikkal, mert a röppálya kiszámolásánál nem domború, hanem homorú földfelszínt tételeznek fel. Hitler most már meg van győződve róla, hogy ő maga a Világ Királya, és hogy a náci vezérkar tagjai az Ismeretlen Feljebbvalók. És hát hol lakik a Világ Királya? Belül és lent, nem pedig kint. Erre a feltételezésre alapozva dönt Hitler úgy, hogy felborít minden addigi kutatási rendet, végső térképről szóló elképzelést és ingaértelmezést! Megint össze kell hozni a hat csoportot, felül kell vizsgálni minden számítást. Gondoljuk csak végig, hogy milyen logika szerint is mentek végbe a hitleri hódítások... Először is Danzigot követeli, hogy rátehesse a kezét a teuton csoport klasszikus helyeire. Aztán Párizst hódítja meg, ellenőrzés alá vonja az Ingát és az Eiffel tornyot, felveszi a kapcsolatot a szünarkhista csoportokkal, és beépíti őket a vichyi kormányba. Azután gondoskodik róla, hogy a portugál csoport semleges, azaz valójában cinkos magatartást tanúsítson. A negyedik célpont természetesen Anglia, de tudjuk, hogy az kemény dió. Közben az afrikai hadjárat során megpróbálja elérni Palesztinát, de ez sem sikerül neki. Ekkor a paulikánus területek leigázását tűzi ki célul, ezért rohanja le a Balkánt és Oroszországot. Amikor úgy véli, hogy a Tervnek már négyhatoda a kezében van, titokban Angliába küldi Hesst, hogy szövetséget ajánljon általa. De a baconianusok

nem mennek lépre, erre támad egy sejtése: a titok legfontosabb részét csakis az ősellenség őrizheti, vagyis a zsidók. És nem szükséges Jeruzsálemben keresni őket, hiszen ott már csak kevesen maradtak. A jeruzsálemi csoport üzenettöredéke még csak nem is Palesztinában van, hanem a diaszpóra valamelyik csoportjának a birtokában. És ezzel a Holocaust is meg van magyarázva.

– Hogyhogy?

– Gondoljatok csak bele. Képzeljétek el, hogy népirtást akartok rendezni...

– Na, ne! – jajdult fel Diotallevi. – Ez már mégiscsak túlzás. Fáj a gyomrom, hadd menjek.

– Mész a fenét! Azon, hogy szaracéneket beleznek ki sorra a templomosok, ugye, milyen jól elszórakoztál? Persze, mert az régen volt. Most bezzeg nyavalyogsz, mint afféle erkölcsös kispolgár. Itt mi most a Történelmet akarjuk újracsinálni, nekünk semmitől sem szabad visszaretennünk!

Valósággal lehengerelt bennünket, engedték, hadd folytassa.

– A zsidókon elkövetett népirtásban feltűnő az eljárások hosszadalmassága: először kiéheztetik őket a légerekben, aztán meztelenre kell vetközniük, aztán a zuhanyok következnak, aztán az akkurátus hullahegyek, a ruhák archiválása, a személyi tulajdon összeírása... Nem éppen ésszerű eljárás annak a részéről, aki csak ölni akar. De mindjárt ésszerűvé válik, ha a gyilkos keres valamit, egy üzenetet, mondjuk, amelyet a közül a sok millió ember közül egyvalaki, a Láthatatlan Harminchatok jeruzsálemi képviselője a ruhája ráncai közt, a szájában, a bőrére tetoválva őriz... Csakis a Tervvel magyarázható meg a népirtás megmagyarázhatatlan bürokráciája! Hitler a zsidókon keresi, tőlük várja azt a sugallatot, azt az ötletet, amelynek révén és az Inga segítségével pontosan meghatározhatja azt a helyet, ahol a homorú föld saját homorulat-boltíve alatt egymásba futnak a föld alatti áramok, melyek ezúttal, tessék figyelni, milyen tökéletes elképzelés ez, az égi áramokkal azonosulnak, úgyhogy a homorú föld tana, hogy úgy mondjam, materializálja a hermetikuskok évezredek sejtését: az, ami lent van, ugyanaz, mint ami fent van! A Misztikus Pólus egybevág a Föld Szívével, a titkos csillagtérkép nem más, mint Agarttha alagútjainak titkos rajza, nincs többé különbség menny és pokol között, a Grál, a *lapis exillis* pedig tulajdonképpen *lapis ex coelis*, mivelhogy a mennyek burkaként, végeként, határáként, földméhéként keletkező Bölcsek Kövével azonos! És attól a perctől fogva, hogy megtudta, hol az a hely a föld homorú központjában, amely tulajdonképpen az ég tökéletes centruma is, ő, Hitler lesz a világ ura, hiszen a faj jogán amúgy is Királya ő már a világnak. Ezért hiszi a végsőkéig, a bunkere pincéjében is, hogy meg tudja még határozni a Misztikus Pólust.

– Elég – szólta Diotallevi. – Most már igazán rosszul vagyok. Fáj.

– Tényleg rosszul van, ez már nem ideológiai ellenvetés – mondtam én.

Belbo mintha csak most értette volna meg. Felugrott, és belékarolt a barátjába, aki az asztalnak támaszkodva már az ájulással küszködött.

– Bocsáss meg, öregem, elkapott a hév. Ugye, tényleg nem amiatt érzed rosszul magad, amit mondtam? Végül is mi ketten már húsz éve hülyülünk együtt, igaz-e? Látom, hogy komolyan rosszul vagy, lehet, hogy tényleg hurutod van. Vegyél be egy Merankolt, az segít. Meg egy hópalack. Na, gyere, hazaviszlek, de utána hívj azért orvost is, jobb, ha megnézi magát az ember.

Diotallevi azt mondta, hogy egyedül is haza tud menni taxival, elvégre nincs még a halálán. Csak muszáj lefeküdni. Azonnal hív egy orvost, megígéri. És hogy nem a Belbo sztorija rendítette meg, mert már előző este is rosszul volt. Belbo szemlátomást megkönnyebbült, és lekísérte a taxihoz.

Gondterhelten tért vissza:

– Ha jól meggondolom, már hetek óta rossz bőrben van ez a fiú. A szeme is milyen karikás... Te jó ég, énnekem már tíz éve el kellett volna patkolnom májzsugorban, és mégis itt vagyok, ő meg úgy él, mint egy aszkéta, aztán tessék, mégis gyomorhurutja van, sőt, talán valami nagyobb baja is. Fekély lesz az. A pokolba a Tervvel. Tisztára úgy élünk már mind, mint a bolondok.

– Szerintem a Merankol elmulasztja – mondtam.

– Szerintem is. De még jobb, ha hópalackot is rak magára. Reméljük, lesz annyi esze.

Diotallevi állapota november végén fordult válságosra. Másnap reggel hiába vártuk, betelefonált a szerkesztőségbe, és azt mondta, kórházba megy. Az orvos szerint nincs semmi vész, de azért egy kivizsgálás nem fog ártani.

Belbo és én önkéntelenül a túlzásba vitt Tervvel hoztuk összefüggésbe a betegségét. Mentetgetőztünk ugyan egy-egy fél szóval egymásnak, mondván, hogy semmi okunk sincs ezt gondolni, de azért mégiscsak volt bennünk büntudat. Másodszor fordult elő, hogy Belbo cinkosának éreztem magam: egyszer együtt hallgattunk (De Angelis előtt), ezúttal pedig túl sokat jártattuk – szintén együtt – a szánkat. Nem volt okunk a büntudatra – akkorlegalábbis szilárdan így hittük –, mégsem tudtunk szabadulni a rossz érzéstől, így hát több, mint egy hónapig nem is hoztuk szóba a Tervet.

Két héttel később Diotallevi ismét megjelent, és fesztelenül közölte velünk, hogy betegszabadságot kért Garamondtól. Ajánlottak neki valamilyen gyógykezelést – nem részletezte, hogy melyet –, két-három naponként be kell miatta mennie a klinikára, és egy kicsit le fog gyengülni. Nem is tudom, gyengülhetett-e még egyáltalán: az arca ugyanolyan fakó volt már, mint a haja.

– És elég abból a históriából – mondta –, árt az egészségnek, mint láthatjátok. Ez a rózsakeresztesek bosszúja.

– Ne aggódj – nyugtatta meg mosolyogva Belbo –, a rózsakereszteseket majd jól seggbe rúgjuk, ha nem hagynak téged békén. Ennyi is elég lesz nekik – mondta, és csettintett az ujjával.

A gyógykezelés egészen az újév elejéig eltartott. Én beleástam magam a mágiatörténetbe; mármint az igaziba, a komolyba – mondogattam magamban –, nem a miénkbe. Garamond naponta legalább egyszer átnézett hozzánk, és megkérdezte, mi hír Diotalleviről.

– Aztán értesítsenek ám, uraim, szóljanak, ha bármi kell, úgy értem, ha bármi speciális probléma vagy körülmény folytán, ugye, akár a magam, akár a cég nevében segíthetek a mi igen kiváló barátunkon. Nekem ő olyan, mintha a fiam, sőt, mi több, a testvéröcsém volna. Mindenesetre civilizált országban élünk, hál' Istennek, és bárki bármit mondjon, nagyszerű betegbiztosítási rendszernek örvendhetünk.

Agliè szolgálatkésznek mutatkozott, megtudakolta a klinika nevét, és felhívta az ottani igazgatót, aki öneki, úgymond, nagyon-nagyon jó barátja (ráadásul a testvére az egyik ÖFSZ-nek, akivel ő, Agliè, már rendkívül szívélyes kapcsolatba került). Diotallevinek megkülönböztetett bánásmódban lesz része.

Lorenza odavolt. Majd mindennap benézett a Garamond kiadóba, hogy megkérdezze, mi újság. Belbónak örülnie kellett volna, de ő ebből is rosszra következtetett. Hogy Lorenza tulajdonképpen kerüli őt, hiszen jönni jön ugyan, de nem őhozzá.

Nem sokkal karácsony előtt megütötte a fülemet egy beszélgetésük. Lorenza azt mondta éppen:

⁵² Aki a Kabbalával foglalkozik... s téved avagy tisztátalanul munkálkodik, azt felfalja Azazal.

– Esküszöm, hogy a hó egy tökély, és cuki szobáik vannak. Te majd a sífutást gyakorlod. Jó?

Arra következtettem ebből, hogy együtt fogják tölteni a Szilvesztert. De amikor a Vízkereszt után egyik nap ismét feltűnt Lorenza a folyosón, Belbo boldog új évet kívánt neki, és kitért az ölelése elől.

Innen fölkerkedvén pedig egy Milestre nevezetű helyre jutottunk... hol is, mint beszéltek, lakozott valaki, ki Hegyi Öregnek nevezetik... Rakott pediglen a völgyet körbekerítő igen-igen magas hegyeknek tetejébe egy igen-igen vastag és magas falat, s annak a hossza volt pediglen XXX mérföld, s két kapun által lehetett bévültre jutni, s mindkét kapu rejtve vala, s a hegybe vala befürva. [Odorico da Pordenone, DE REBUS INCOGNITIS, Impressus Esauri, 1513, c. 21, p. 15]

Január végén egyik nap a Marchese Gualdi utcában – merthogy ott parkoltam le a kocsimat – összefutottam Salon úrral, épp kilépett a Manuzio kapuján.

– Agliè barátomnál jártam, traccsoltunk egyet... – mondta.

A barátjánál? A piemonti estélyen szerzett emlékeim szerint Agliè ki nem állhatta őt. Vajon magától szimatolt Salon a Manuzio körül, vagy Agliè megbízásából ügyködött valamin?

Nem volt időm tanakodni, mert meghívott egy aperitifre, úgyhogy végül is Piladénál kötöttünk ki. Salont én a Pilade-kocsmának még csak a tájékán sem láttam soha, de ő úgy köszönt oda Piladénak, mintha már ezer éve ismernék egymást. Leültünk, megkérdezte, hogy áll a mágiatörténetem. Szóval, erről is tud. Piszkálni kezdtem a homorú földdel meg azzal a Sebottendorff-fal, akire Belbo hivatkozott.

Elnevette magát.

– Nahát, magukhoz tényleg sok bolond jár! Erről a homorúföld-históriáról még nem hallottam. Ami Von Sebottendorffot illeti, hát, ő fura egy alak volt... Majdnem sikerült telebeszélnie Himmlernek és társainak a fejét az ötleteivel, ami a német nép számára kész öngyilkosság lett volna.

– Milyen ötleteivel?

– Keleti fantáziákkal. Óvakodott a zsidóktól, és beleszeretett az arabokba meg a törökökbe. Tudja-e, hogy Himmler íróasztalán a *Mein Kampf* mellett mindig ott volt a Korán is? Fiatal korában nagyon megtetszett Sebottendorffnak tudom is én, melyik titkos török szekta, és tanulmányozni kezdte az iszlám gnóvizist. Führert mondott, de közben a Hegyi Öregre gondolt. És amikor egyesült erővel létrehozták az SS-t, olyasféle szervezet járt az eszükben, amilyen a hasszaszinoké volt... Na, miért harcolt Törökország Németország szövetségeseiként az első világháborúban?...

– Honnan tud maga ilyeneket?

– Említettem már, azt hiszem, hogy szegény papa az orosz Ohranának dolgozott. Na már most, emlékszem, hogy a cári rendőrségnek akkoriban sok fejtörést okoztak a hasszaszinok; azt hiszem, legelőször Racskovszkij sejtett meg valamit... Ezt a fonalat aztán később elejtették, mert nyilvánvaló volt, hogy vagy a hasszaszinokkal foglalkoznak, vagy a zsidókkal, már pedig a fő veszélyt az idő tájt a zsidók jelentették. Mint mindig. A zsidók visszatértek Palesztinába, a többieket pedig kényszerítették, hogy bújjanak elő. Na de hát elég zavaros történet ez, úgyhogy ne is beszéljünk róla többet.

Szemlátomást megbánta, hogy eljárt a szája, gyorsan el is köszönt. És volt még valami. Az azóta történtek fényében most már biztos, hogy nem álmodtam, de akkor,

azon a napon még azt hittem, hogy hallucinálok, mert ahogy utána néztem Salonnak, azt láttam, hogy a kocsmából kilépve a sarkon egy keleties arcú egyénnel találkozik.

Ahhoz mindenestre épp eleget mondott Salon, hogy ismét felajzza a képzeletemet. Hallottam én már a Hegyi Öregről meg a hasszaszinokról, a szakdolgozatomban utaltam is rájuk: a templomosokat megvádolták, hogy velük is összeszűrik a levet. Hogy is feledkezhetünk meg róluk?

Így kezdtem el ismét járni az agyamat, még inkább pedig – a régi céduláimat végigböngészve – a kezemet, és olyan szenzációs ötletem támadt, hogy végül is nem tudtam türtöztetni magam.

Egy reggel így törtem rá Belbóra:

– Teljesen elrontották! Teljesen elrontottuk!

– Nyugalom, Casaubon. Kicsoda? Ja, hogy a Tervet, te jó Isten... – Egy pillanatig habozott. – Tudja, hogy rossz híreim vannak Diotalleviről? Ő nem beszél, betelefonáltam a klinikára, de semmi konkrétat nem voltak hajlandók mondani, merthogy nem vagyok rokon... De ha egyszer nincsenek rokonai, ki más törődjön vele? Nem tetszett a visszafogottságuk. Hogy jóindulatú a dolog, úgymond, de a terápia nem volt elég, jobb, ha rendszeren befekszik egy hónapra, és talán egy aprócska sebészi beavatkozásra is érdemes lesz sort keríteni... Szóval, sumákolnak, úgyhogy egyre kevésbé tetszik nekem az ügy.

Nem tudtam, mit válaszoljak, és hogy feledtessem a diadalittas belépőmet, belelapoztam valami kéziratba. De végül Belbo nem bírta ki. Mint a játékos, akinek hirtelen az orra alá dugnak egy pakli kártyát.

– A fenébe! – fakadt ki. – Az élet, sajnos, megy tovább. Na, hadd halljam.

– Teljesen elrontották! Teljesen elrontottuk, vagy legalábbis majdnem. Tehát: Hitler hiába csinálja a zsidókkal azt, amit csinál, nem jut semmire. A fél világ okkultistái hosszú évszázadokon keresztül tanulják a hébert, kabbaláznak széltében-hosszában, aztán mi jön ki az egészből? Legfeljebb egy-egy horoszkóp. Hogy lehet ez?

– Hát... Úgy, hogy a jeruzsálemiek üzenettöredéke még mindig lappang valahol. Másrészt legjobb tudomásunk szerint a paulikánusoké sem került még elő...

– Az ilyen válasz Aglièra vall, nem miránk. Jobbat tudok. A zsidóknak semmi közük az egészhez.

– Ezt hogy érti?

– Semmi közük sincs a zsidóknak a Tervhez. Nem is lehet közük hozzá. Képzeljük csak el, hogyan is éltek a templomosok először Jeruzsálemben, később pedig az európai komtúrságokban. A francia lovagok németekkel, portugálokkal, spanyolokkal, olaszokkal, angolokkal találkozgattak, valamennyien kapcsolatokat ápoltak a bizánci térséggel, de mindenekelőtt az ellenséggel, a törökkel mérték össze magukat. Márpedig láthattuk, hogy a török olyan ellenség, amelyikkel nemcsak harcolni, hanem tárgyalni is lehet. Ezek az erők hatottak tehát egymásra, egyenrangú urak álltak egymással valamilyen kapcsolatban. Ugyan, kik voltak akkortájt Palesztinában a zsidók? Egy vallási és faji kisebbség. Az arabok megtűrték, respektálták, és leereszkedő jóindulattal kezelték őket, a keresztények viszont cudarul bántak velük, mert ne felejtjük el, hogy a különféle kereszties hadjáratok során szokás volt út közben kifosztani a gettókat és legyilkolászni a bennük lakókat, csak úgy. És akkor mi meg

azt képzeljük, hogy azok a beképzelt templomosok leállnak misztikus információkat cserélni a zsidókkal? Ugyan! Az európai komturóságokban pedig uzorásként jelennek meg a zsidók, rossz szemmel néznek rájuk, az róluk a vélemény, hogy ki kell használni őket, de nem szabad bízni bennük. Mi itt lovagi kapcsolatokról beszélünk, egy szellemi lovagrend tervén törjük a fejünket, hát hogy képzelhettük, hogy a provins-i templomosok másodosztályú polgárokat is belekalkulálnak ebbe az ügybe? Ugyan!

– Akkor meg miért tanulmányozza minden reneszánsz mágus a Kabbalát?...

– Hogyhogy miért, hát mert közel a harmadik találkozó, nagy az izgalom, jó lenne valami gyorsabb megoldás, a héber szent és titokzatos nyelvnek látszik, a kabbalisták a saját útjaikat járták, és akkor a harminchatok szerte a világban a fejükbe veszik, hogy egy érthetetlen nyelv ki tudja, miféle titkokat rejthet. Pico della Mirandola egyenesen azt állította, hogy *nulla nomina, ut significativa et in quantum nomina sunt, in magica opere virtutem habere non possunt, nisi sint Hebraica*.⁵³ Na, bumm! Pico della Mirandola egy seggfej volt.

– Így is lehet mondani.

– Rádásul mint olasz, nem vehetett részt a Tervben. Ugyan, mit tudhatott ő róla? Annál siralmasabb a különféle Agrippákra, Reuchlinra és a díszes társaságára nézve, hogy rávetik magukat erre a hamis nyomra. Tisztázzuk: én itt egy hamis nyom történetét próbálom meg rekonstruálni. Hatott ránk a Diotallevi kabbalázása. Diotallevi addig kabbalázott, míg be nem vettük a zsidókat a Tervbe. És ha a kínai kultúrával foglalkozik Diotallevi? Akkor vajon a kínaiakat vettük volna be?

– Talán igen.

– Talán nem. De azért még nem kell megszagatnunk a ruhánkat, hiszen minket mindenki fékevezetett. Mindenki tévedett, valószínű, hogy már Posteltől kezdve. Kétszáz évvel Provins után a fejükbe vették, hogy a hatodik csoport a jeruzsálemiek csoportja. Hát tévedtek.

– Ne haragudjon, Casaubon, de hát mi helyesbítettük az Ardeni-féle értelmezést, mi mondtuk, hogy a „kövön” esedékes találkozó helyszíne nem Stonehenge, hanem az Omar-mecset köve!

– Tévedtünk, na. Mindenféle kövek vannak. Valami kőre, hegyre, sziklára, szirtre, oromra épített helyre kellett gondolnunk... A hatodik csoport Alamut erődjében várakozik.

⁵³ Nincs az a név, legyen bár mégoly jelentőségeltjes, amely mint név, mágikus erővel bírna, ha nem héberül van.

És megjelent akkor Kairos, a kezében jogar, mely a királyságot jelentette, s átadta ama jogart az elsődül teremtetett istennek, s az átvette, s imígyen szólou: „Álljon a te titkos neved 36 betűből”.
[Hasan-i Sabbah, SARGOZAŠT-I SAYYID-NĀ]

A huszárvágást végrehajtottam, hátravolt még a magyarázat. Az elkövetkező napok során az is megtlett: hosszasan, részletesen, dokumentumokkal alátámasztva mindent megmagyaráztam, s közben, ahogy a Pilade asztalánál egyik bizonyítékot a másik után tártam Belbo elé, Belbo mind párásabb tekintettel, egyik cigarettáról a másikra gyújtva figyelt, öpercenként felmutatva Piladénak az üres poharát a jelzésnyi jégmaradékkal, hogy Pilade szó nélkül máris tele-töltse.

Az első források – Gérard de Strasbourg-tól kezdve Joinville-ig ugyanazok voltak, amelyek a templomosokról is először adtak hírt. A templomosok kapcsolatba, néha konfliktusba, de még gyakrabban titokzatos szövetségbe keveredtek a Hegyi Öreg hasszaszinjával.

Persze bonyolultabb történet volt azért ez. Azzal kezdődött, hogy Mohamed halála után két részre szakadt az eredeti törvény követőinek tábora: a szunnitákra, illetve azokra, akik a Próféta vejét, Fatima férjét, vagyis Alit követték. Ennek az Alinak a *shi'a* titkos társaságában tömörülő rajongói hozták létre az iszlám eretnek szárnyát, a síita iszlámot. Ez az iniciatikus tan nem a Próféta szavai fölötti hagyományos meditációt tekintette a kinyilatkoztatás folytatásának, hanem magát az Imámot, aki gazda és vezér, isteni jelenés, hús-vér teofánia, Világnak Királya egy személyben.

Mármost mi lett az iszlámnak ezzel az eretnek irányzatával ahogy szép lassan átította a Földközi-tengervidék valamennyi ezoterikus tana a manicheusokétól a gnosztikusokén és a neoplatonikusokén az iráni misztikusokéig, csupa olyan hatás, amelynek a nyugati utóéletét most már évek óta vizsgáltuk? Hosszú históriája volt ennek, nem is igen sikerült kibogoznunk, már csak azért sem, mert a különféle arab szerzők és szereplők rém hosszú neveket mondhattak magukéinak, az igazán komoly szövegek pedig diakritikus jelekkel adták meg ezeket a neveket, úgyhogy késő este mi bizony nem tudtunk különbséget tenni Ab[^] 'Abdi'l-lâ Muhammad b. 'Ali ibn Râzzam at-Tâ'î al-K[^]fi, Ab[^] Muhammad 'Ubaydu'l-lâh és Abu Mu' ini' ad-Din Nâsir ibn Hosrow Marwazi Qobodyani között (azt hiszem, egy arab ugyanilyen zavarba jött volna, ha Arisztotelész, Arisztoksenosz, Arisztarkhosz, Ariszteidész, Anaximandrosz, Anaximenész, Anaxagorász, Anakreón és Anakharszisz között kellett volna különbséget tennie).

Egy biztos. A síiták két ágra szakadnak: egyrészt a „tizenkettesek”-ére, akik egy eltűnt, de majd újra eljövendő imámra várnak, másrészt az iszmailiták szektájára, mely a kairói Fátimida-uralom idején bontakozik ki, és különféle viszontagságok után egy lenyűgöző, misztikus és kegyetlen ember, Hasan-i Sabbah jóvoltából mint új-iszmailitizmus ver gyökeret Perzsiában. A saját központját, bevehetetlen székelyét is a Kaszpi-tengertől délnyugatra, Alamut erődjében, a Sasfészekben építi ki ez a Hasan.

Itt azután körülvétette magát híveivel, a fida' iyyun-okkal vagy fedainokkal, akik halálíg tartó hűséget fogadtak neki; ők követték el Hasan politikai gyilkosságait, a gihad hafi, a titkos szent háború eszközei voltak. Ezek a fedainok – vagy mik – később gyászos

hírnévre tettek szert mint hasszaszinok, ami ma már csak annyit tesz: gyilkosok, de akkor, az ő fülükben még pompásan csengett, kiüntetésszámba menő szó volt, azt jelentette, hogy ők egy – a templomosokéhoz igencsak hasonló – szerzetesi-katonai élesapatnak a tagjai, akik készek meghalni a hitükért. Spirituális Lovagrend.

Az alamuti sziklaszirt vagy a fellegvár: a Kő. Az erőd egy négyszáz méter hosszú és itt-ott alig néhány, legfeljebb ha harminc lépésnyi széles hegygerincre épült, és messziről, az azerbajdzsáni út felől érkezőnek nappal vakító fehér, bíbor alkonyatkor halványkék, hajnalban fakó-sápadt, pitymallatkor pedig vérvörös színű, néha felhők takarta vagy villámok rácsozta, természetes falként tűnhetett a szemébe. A sziklafal felső peremét alig észrevehetően cifrázta valami szögletes tornyokat sejtető, bizonytalanul mesterséges párkányzat, letről száz meg száz méter hosszan csak égnek meredő szirtfogak fenyegető sorát látta a vándor, és még a legmegközelíthetőbb hegyoldalt is csúszós kavicsgörgeteg fedte – máig nem tudnak felkapaszkodni rajta a régészek –, az egyetlen feljáró valamiféle titkos út, csigavonalban mintegy a sziklába hámozott lépcső volt, melynek megvédéséhez egyetlen íjász is elegendő volt. Bevehetetlen, szédítő másvilág. Alamut, a hasszaszinok vára. A csak sasháton megközelíthető.

Itt uralkodott tehát Hasan, s utána mind a többiek, akik Hegyi Öregként váltak ismertté, élükön az ördögi utóddal, Sinannal.

Hasan sajátos módszerrel kényszerítette rá akarátát a híveire is meg az ellenségeire is. Az ellenségeivel tudatta, hogy ha nem hajlandók engedelmeskedni, akkor megöli őket. Márpedig a hasszaszinok elől nem volt menekvés. A keresztések javában fáradoznak még Jeruzsálem bevételén, amikor Nizamu'l-Mulkot, a szultán nagyvezírjét a saját gyaloghintójában, úton a háreme felé, agyonszúrja egy dervisnek öltözött orgyilkos. A homsi atabég épp a pénteki imára igyekszik várából, amikor egyszer csak körülkerítik az Öreg állig felfegyverzett pribékjei, és halálra késelik.

Sinan egy keresztény ögróft akar megölni, Corrado di Monferratót, így hát kiképezi két emberét, akik azután kemény munkával elsajátítva a hitetlenek szokásait és nyelvét, beférkőznek közéjük. Szerzetesnek öltöznek, és amikor Türosz püspöke lakomát rendez a gyanútlan ögróf tiszteletére, ők nekirontanak, és megsebesítik. Az egyik hasszaszint azon nyomban megölik a testőrök, a másiknak sikerül bemenekülnie egy templomba, ott megvárja, amíg beviszik a sebesültet, újra rátámad, végez vele, és most már boldogan leheli ki a lelkét.

Az Öreg ugyanis – állították a szunnita irányzatot követő arab történetírók és nyomukban a keresztény krónikások is Odorico da Pordenonétól Marco Pólióig – szörnyű módszert talált ki, melynek segítségével minden áldozatra kész, feltétlen híveket, legyőzhetetlen hadiszerszámokat faraghatott az ő lovagjaiból. Még süldő legénykorukban felhurcolta őket a fellegvárába, és ott levette őket a lábukról mindenféle élvezetekkel: borral, nőekkel, virágokkal, dús lakomákkal, kábító hasissal – innen a szekta neve. Amikor pedig már nem tudtak lemondani ennek az álságos édennek a perverz gyönyöreiről, egyszer csak kilökte őket az álomvilágból, és azt mondta nekik, hogy válasszanak: menj és ölj, és ha sikerrel jársz, ismét és végleg a tiéd lesz ez az éden, ha meg kudarcot vallasz, nyeljen el újra a hétköznapi gyehehnájá.

Ők meg hasistól kábán, szófogadóan feláldozták magukat, hogy aztán feláldozzanak valakit ők, halálra ítélt, kárhozatni kárhozott gyilkosok is.

Hogy féltek tőlük, hogy emlegették őket a keresztések holdtalan éjeken, miközben

süvöltött a sivatagi számum! Hogy csodálták őket a templomosok, ezek a gyönyörű mártíromságra sóvárgó marcona fickók, akik szabályszerű adókért cserébe útvámot fizettek nekik készséggel, kölcsönös engedményekkel, cinkossággal, fegyverbarátsággal játszó társakká lettek ők, akik a nyílt csatamezőn egymás belét ontják, de titokban édesen összebújnak, és misztikus látomásokról, varázsf formulákról, alkimista-rafinériákról sugdosnak egymás fülébe...

A templomosok a hasszaszinoktól tanulják el az okkult szertartásaikat. Csak Fülöp király bírának és inkvizítorainak a tohonya tudatlansága miatt nem derült ki, hogy a feszület leköpesében, a fenécsókban, a fekete macskában és a Baphomet imadásában a templomosok mindössze megismételtek egy sor másfajta szertartást a Napkeleten rájuk ragadt első számú titok: a hasisélvezet hatása alatt.

Vagyis nyilvánvalóan így született, így kellett, hogy szülessék a Terv: a templomosok az alamutiaktól hallottak a föld alatti áramokról, az alamutiakkal egyesítették Provins-ban az erőiket, és velük eszeltek ki a láthatatlan harminchatok titkos összeesküvését, ezért utazgat aztán Christian Rosencreutz Fezbe és más keleti helyekre, ezért megy Postel is keletre, ezért importálják a reneszánsz mágusai keletről, még hozzá Egyiptomból, a fátimida iszmaíliták központjából, a Terv névadó istenségét, Hermészt, Hermész-TeuthotvagyThotot, és ezért kever egyiptomi figurákat a rítusaiba az intrikus Cagliostro. A jezsuiták pedig, nos, a jezsuiták nem is olyan együgyűek, mint feltételeztük; ők a derék Kircherrel az élükön kezdettől fogva a hieroglifának meg a koptnak és más keleti nyelveknek veselkedtek neki, hiszen a héber afféle álca, a kor divatjának tett engedmény volt csupán.

Ezek a szövegek nem a közönséges halandókhöz szólnak... A gnosztikus felfogás csak egy elit számára járható út... Hiszen, ahogy a Biblia mondja: gyöngyeiteket ne hányjátok a disznók elé.

[Kamal Dzsumblatt, Interjú a Le Jourban, 1967. III. 31.]

Arcana publicata vilescunt: et gratiam prophanata amittunt. Ergo: ne margaritas objice porcis, seu asino substerne rosas.

[Johann Valentin Andreae, DIE CHYMISCHE HOCHZEIT DES CHRISTIAN ROSENCREUTZ, Strassburg, Zetzner, 1616, címlap]

54

Egyébként pedig ugyan, hol találhatnánk olyant, aki hat évszázadig várni tud a kövön, és a kövön vár csakugyan? Igaz, hogy Alamut végül is elesett, bevették a mongolok, de az iszmailiták szektája egész Keleten megmaradt: egyrészt beleolvadt a nem-síta szúfizmusba, másrészt belőle lett a drúzok szörnyű szektája, harmadrészt meg az indiai khodzások, Aga Kán követői nek körében élt tovább, nem messze attól a helytől, ahol Agarthá van.

De más is kiderült még. A Fátimida-dinasztia idején, a heliopoliszi akadémia révén újra felfedeződték a régi egyiptomiak hermetikus ismeretei, melyeknek Kairóban külön intézményük is lett, a Tudományok Háza. A Tudományok Háza! Na, honnan szedte Bacon az ő Salamon-házának az ötletét, ugyan, miféle minta szerint épült a Conservatoire?

– Így van, most már biztos, hogy így van – mondta Belbo mámorosán. – Na és a kabbalisták? – kérdezte aztán.

– Az csak egy párhuzamos történet. Jeruzsálemben sejtik a rabbik, hogy történt valami a templomosok és a hasszaszinok között, és a spanyolországi rabbik is szimatot fognak, amikor sorrajárják az európai komturágokat azzal az ürüggyel, hogy pénzt kínálnak uzsorakamatra. Ha kizárták őket a titokból, ám legyen, egyedül is megfejtik ők azt a titkot, határozzák el nemzeti büszkeségükben. Még hogy mi, a Választott Nép, ne férhessünk hozzá a titkok titkához? És azzal puff neki, már el is kezdődött a kabbalista hagyomány, a szétszóratottak, a kiszorítottak hősie kísérlete, hogy borsot törjenek az urak, a mindentudóként tetszelgő elnyomók orra alá.

– De ezzel magukról keltenek olyan benyomást a keresztényekben, hogy mindent tudnak.

– És aztán egyszer csak elköveti valaki a nagy baklövést. Összekeveri Iszmaílt és Izraelt.

– Vagyis Barruel, a *Cion bölcseinek jegyzőkönyve*, az egész Holocaust mindössze egy mássalhangzó-tévesztésen múltott.

– Hatmillió zsidót megölni Pico della Mirandola egyetlen tévedése miatt!

⁵⁴ A felfedett titkok elavulnak, és elveszítik vonzerejüket, ha közprédává válnak. Gyöngyöt ne vess tehát a disznóknak, s rózsát se teríts a szamar elé.

– Más magyarázat is lehetséges. A választott nép kötelességének tartotta, hogy értelmetlen a Könyvet. Elterjesztett egy rögeszmét. Aztán amikor a többiek semmit sem találtak a Könyvben, rajtuk álltak bosszút. Az emberek félnek attól, aki szembesít a Törvénnyel... Na és a hasszaszinok? Ők miért nem jelentkeznek már korábban?

– Ugyan, Belbo! Jusson eszébe, mennyire lezüllik az az egész vidék a lepantói csatától kezdve. A maga Sebottendorffja kapiskálja ugyan, hogy valamit a török derviseken kell keresni, de Alamut nincs többé, a lakói pedig elbújtak, ki tudja, hová. Várnak. És most jött el megint az idejük, az iszlám irredentizmus nyomán ismét felütik a fejüket. Azzal, hogy belevettük Hitlert a Tervbe, meg tudtuk indokolni a második világháborút. Az alamuti hasszaszinok szerepeltetésével meg azt tudjuk megmagyarázni, hogy a Földközi-tenger térsége és a Perzsa-öböl közt miért történik már évek óta mindaz, ami történik. És ezennel megvan a helye a Tresnek, a Templi Résurgentés Equités Synarchici nevű társaságnak. Ők helyre akarják végre állítani a különböző hitű spirituális lovagrendek közötti kapcsolatot. Vagy esetleg szítani az ellentéteiket, akadályokat gördíteni, zavarosban halászni. Világos. Befejeztük a munkát, újraszabtuk a történelmet. Nem azt deríti ki akkor a végső pillanatban az Inga, hogy Alamutban van a Világ Köldöke?

– Ne ragadtassuk el magunkat. Ezt az utolsó kérdést én inkább függőben hagynám.

– Mint az Ingát.

– Felőlem. Az ember ne mondjon ki mindig mindent, ami az eszébe jut.

– Persze, persze. Fő az önfegyelem.

Aznap este én csak elhencegtem, milyen szép történetet eszkábáltam össze. Esztéta voltam, aki a hús-vér világból hozza létre a Szépséget. De Belbo már megtért, adeptus lett. Mint az adeptusok általában: nem valamiféle megvilágosodás folytán, hanem csak úgy, *faute de mieux*.⁵⁵

⁵⁵ Jobb híján.

Belbo nyilván ezekben a napokban igyekezett tisztázni magában, hogy mi is történik vele. De hiába, úgy rákapott már a rosszra, hogy a szokott önelemző szigorosa sem tudta eltántorítani tőle.

filename: És ha van?

Kitalálni egy Tervet: a Terv olyannyira igazol, hogy magáért a Tervért sem kell felelned. Csak hajítsd el a követ, és dugd el a kezedet. Nem kerülne sor kudarcra, ha csakugyan volna Terv.

Azért nem lett soha a tiéd Cecilia, mert az arkhónok úgy akarták, hogy Annibale Cantalamessa és Pio Bo a legjámborabb rézfúvóshoz is hülye legyen. Azért menekültél el az Árok utcaiak elől, mert a Dékánok egy másik égő áldozatra tartogattak téged. A sebhelyes arcúnak pedig erősebb talizmánja van, mint neked.

Egy a Terv, egy a bűnös. Az emberi nem álma. An Deus sit. Ha van Isten, ő tehet róla.

Nem a Cél, hanem az Ok az, aminek nyomát vesztettem. Nem a birtoklandó tárgy, hanem az engem birtokló alany. Közös bánat fele bánat: a Mítosz mi mást is mondhat? Dupla nyolcas.

A legszívderítőbb gondolat, amit valaha is elgondoltak (kitől is származik?): nem tudok szabadulni attól a gondolattól, hogy ez a világ valami sötét istentől való, akinek az árnya általam hosszabbodik. A hit az Abszolút Optimizmushoz vezet.

Igaz, bujálkodtam (vagy nem bujálkodtam): de Isten az, aki nem tudta megoldani a Rossz problémáját. Nosza, törjük mozsárban péppé a magzatot mézzel és borssal. Isten akarja.

Ha már mindenképp hinned muszáj, olyan vallást válassz, amely nem gerjeszt benned büntudatot. Laza, füstös, föld alatti vallást, soha véget nem érőt. Ne teológijához hasonlítson, hanem regényhez.

Öt útvonalon egyetlen célba. Micsoda pazarlás. Labirintust inkább, ami mindenhova vezet és sehova sem. Barokkos élet, stílusos halál.

Csak egy rossz Demiurgosz érezteti velünk azt, hogy jók vagyunk.

És ha nincs kozmikus Terv?

Rossz vicc: száműzetésben élni úgy, hogy senki sem üzött el. Egy nem létező helyről.

És ha van Terv, csak épp mindörökre megfoghatatlan?

Ha csődöt mond a vallás, a művészet is megteszi. A Tervet csak úgy kiagyalod, metaforájaként a másiknak, a megismerhetetlennek. Egy emberi összeesküvés is kitöltheti az űrt. Azért nem adták ki a *Szemvedéjes szívek* című kötetemet, mert nem tartozom a templomos-klikkhez.

⁵⁶ Botlik az elme is, és hebegővé válik a nyelvünk. (Tóth Béla fordítása.)

Úgy élni, mintha volna egy Terv: a bölcsek köve.

If you cannot beat them, join them.⁵⁷ Ha van Terv, csak alkalmazkodni kell...

Lorenza próbára tesz. Alázat kéretik. Ha volna bennem annyi alázat, hogy akár hitetlenül is megidézzem az angyalokat, és meggrajzoljam a megfelelő kört, akkor megnyugvásra lelnék. Talán.

Hidd, hogy van egy titok, és beavatottnak fogod érezni magad. Nem kerül semmibe.

Mérhetetlen reménységet kelteni, amely sosem téphető ki gyökerestül, mivelhogy nincs is gyökere. Nem létező ősök sohasem vethetik a szemedre, hogy elárultad őket. Szakadatlan árulással gyakorolható vallás kell.

Mint Andreae: hecből kiagyalni a történelem legóriásibb revelációját, és míg a többiek mind rajtavesztenek, életed végéig esküdni, hogy nem te voltál.

Homályosan körvonalazott igazságot kreálni: amint definiálni próbálja valaki, kiátkozod. Csak azt igazolni, aki még nálad is homályosabb. Jamais d'ennemis à droite.⁵⁸

Minek regényt írni? Történelmet, újra. A Történelmet, amivé leszel.

Miért nem helyezi inkább Dániába, kedves S. Vilmos úr? Surabaya Jim Johann Valentin Andreae Lukácsmáté járja-járja a Szunda-szigeteket Patmosz és Avalon közt, a Mont Blanc-tól Mindanaóig, Atlantisztól Thesszalonikiig... A níkeai zsinaton Origenész kivágja a heréit, és azon véresen felmutatja őket a Napváros atyáinak, Hiramnak, aki vicsorog, filioque, filioque, miközben Konstantin belevájja, karmait Robert Fludd üres szemgödrébe, halál, halál az antiochiai gettó zsidaira, Dieu et mon droit,⁵⁹ suhogtasd meg a Beauceant-t, hajrá, neki az ophitáknak és a mérget bugyborékoló borboritáknak. Trombiták harsannak, megjöttek a lovagok, a Chevaliers Bienfaisants de la Cité Sainte, a pikájuk hegyén levágott mórfej, a Rebis, a Rebis! Mágneses vihar, ledől az Eiffel-torony. Vigyorogva hajol Racskovszkij Jacques de Molay elszenesedett hullája fölé.

Nem lettél az enyém, de a levegőbe tudom repíteni a történelmet.

Ha ez a léttelenség a kérdés, ha a létező az, ami sokféleképpen mondható el, akkor minél többet beszélünk, annál több a létező.

A tudomány álma: hogy a létező kevés, sűrű és mondható legyen: $E=mc^2$. Tévedés. A menekvéshez az idők kezdete óta összevissza létet kell akarni. Olyant, mint a kígyó, melyre csomót kötött egy részeg tengerész. Kibogozhatatlant.

Kitalálni, eszelősen törni-törni a fejemet, összefüggésekre nem is

⁵⁷ Ha nem tudod legyőzni őket, csatlakozz hozzájuk.

⁵⁸ Sose legyen jobboldali ellenséged.

⁵⁹ Isten és a jussom.

hederítve, összefoglalásra végleg képtelenül. Egyszerű jelképstaféta: egyik a másikat jelenti, és így tovább, megállás nélkül. Anagramma-füzérek körtáncává szedni széjjel a világot. És aztán a Kifejezhetetlenben hinni. Nem ez talán a Tóra igaz olvasata? Az igazság egy anagramma anagrammá-ja. Anagrams = ars magna.

Biztos, hogy így történt ez azokban a napokban. Nem a szertelen hitében, hanem hit híján döntött úgy Belbo, hogy komolyan veszi az ördögösök univerzumát.

Szégelyelt alkotásképtelenségében (márpedig a frusztrált vágyait is a meg nem írt művek metaforáinak tekintette mindig, és viszont, s mindezt a tulajdon feltételezett, kimutathatatlan gyávaóságának tudta be) most rádöbbsent, hogy a Tervet elkészítve valójában alkotott. Szép lassan beleszeretett a Gólemjébe, és ez vigasztalta őt. Az élet – az övé is és az emberisége is – mint művészet, művészet híján pedig: a művészet, mint hazugság. *Le mond est fait pour aboutir à un livre (faux).*⁶⁰ De most hinni próbált ebben a hamis könyvben, mert – ahogy meg is írta – ha van összeesküvés, akkor ő nem gyáva, vesztes rongy ember többé.

Ezért történt, ami eztán történt: ezért használta a Tervet – melyről úgy tudta, hogy irreális – arra, hogy legyőzzön egy vetélytársat, akit viszont reálisnak vélt. És amikor aztán azon kapta magát, hogy úgy behálózta őt ez a Terv, mintha igenis létezne, vagy mintha őt, Belbót, ugyanabból az anyagból gyúrták volna, amelyikből a Terv készült, fogta magát, és elment Párizsba, úgy, mint aki valamiféle megvilágosodásnak, ébredésnek megy elébe.

Hosszú évekig mindennap furdalta a lelkiismeret, amiért csak a saját kísérleteivel érintkezik, s most végre fellélegzett, mert olyan kísértetek rémlettek fel előtte, melyek objektívvé, másvalaki számára is ismerőssé kezdtek válni, még ha az Ellenség is az a másvalaki. Hogy a fenevad torkába készülődött? Bizony, mivelhogy formát öltött az a fenevad, igazabb volt Surabaya Jimnél vagy talán Ceciliánál, sőt, Lorenza Pellegrininél is.

Belbo, annyi meghiúsult találka betege, most végre úgy érezte, hogy egy igazi találkára készül. És még csak ki sem térhet előle gyáván, hiszen már a falhoz van szorítva. A félelem rákényszerítene, hogy bátor legyen. A nagy kitalálásban megalkotta a valóságelvet.

⁶⁰ A világ arra van, hogy könyv legyen belőle (hamisítvány). (Mallarmé)

Azokban a napokban, vagyis alig egy hónapja Lia úgy döntött, hogy jót tenne nekem, ha kivennék egyhavi szabadságot. Fáradtnak látszol, mondta. Hogy talán a Terv miatt merültem úgy ki. Másrészt a nagyszülők szerint a gyerekek is szüksége volt egy kis jó levegőre. A barátainktól kölcsön kaptunk egy hegyi nyaralót.

Nem indultunk el rögtön. Maradt még Milánóban egypár elintézendő, meg aztán Lia azt mondta, hogy nincs pihentetőbb, mint egy városi vakáció, különösen, ha tudja az ember, hogy nemsokára elutazik.

Azokban a napokban beszéltem Liának először a Tervről. Mindaddig túlságosan el volt foglalva a gyerekekkel; csak annyit tudott úgy nagyjából, hogy Belbóval és Diotallevivel hármásban valami kirakójátékszerűséggel szórakozunk, és ez ragad el bennünket hazulról egész napokra, sőt éjszakákra, de többet nem mondtam neki azóta, hogy úgy kioktatott az analógiás pszichózis mibenlétéről. Talán szégyelltem magam.

Most aztán, hogy a legapróbb részletéig elkészült a Terv, beszámoltam neki mindenről. Lia tudta, hogy Diotallevi beteg, és én valahogy ludasnak éreztem magam benne, mintha olyasvalamit csináltam volna, amit nem szabad; igyekeztem tehát annak lefesteni a Tervet, ami volt: ügyes játéknak.

És akkor azt mondta Lia:

– Nem tetszik a történeted, Pim.

– Talán nem szép?

– A szirének is szépek voltak. Ide hallgass: mit tudsz te a tudattalanodról?

– Semmit, azt sem, hogy van-e egyáltalán. Jó. Akkor most képzeld el, hogy egy bécsi jómadár a barátai szórakoztatására kiagyalja azt a históriát az *Es-szel* meg az *Ödipusz-komplexussal*, meg sosem látott álmokat és ismeretlen kis Hansokat képzel el... És aztán mi történik, na, mi? Az, hogy sok milliós ember hajlandó tényleg idegbajjossá válni. És hogy ezt ezrek és ezrek készek kihasználni.

– Lia, te paranoiás vagy.

– Én? Te!

– Jó, lehet, hogy paranoiások vagyunk, de legalább egyvalamit ismerj el: mi az Ingolf-féle szövegből indultunk ki, már ne is haragudj. Az embernek, ugye, a kezébe kerül a templomos lovagok üzenete, és akkor kedve támad töviről hegyire megfejteni. Esetleg túloz közben egy kicsit, hogy kicsúfolja a mindenféle üzenetmegfejtőket, de maga az üzenet azért tény marad.

– Először is: te csak azt tudod, amit attól az Ardentitől hallottál, márpedig Ardenté a saját meglátásod szerint is egy címeres hatökör. Másrészt vetnék én azért egy pillantást arra az üzenetre.

Mi sem volt egyszerűbb, elővettem az irataim közül.

Lia fogta a papírlapot, megnézte, megforgatta, ráncosra fintonította az orrát, elsimította szeme elől a haját, hogy jobban megsejmelje az első, rejtjelezett részt.

– Ennyi az egész? – kérdezte aztán.

– Nem elég?

– De, nagyon is. Két nap gondolkodási időt kérek.

Ha Lia két nap gondolkodási időt kér, azt akarja értésemre adni, hogy buta vagyok. Ezt én sérelmezni szoktam, mire ő így felel:

– Ha rájövök, hogy buta vagy, biztos lehetek benne, hogy tényleg szeretlek. Akkor is szeretlek, ha buta vagy. Ugye, milyen megnyugtató érzés?

A következő két napon nem esett szó a dologról, Lia egyébként se igen volt otthon. Esténként is csak azt láttam, hogy kuporog valamelyik sarokban, jegyzetel, és egymás után tépi szét a cédulákat.

Aztán felmentünk a hegyek közé, a gyerek egész nap csúszott-mászott a réten, Lia vacsorát főzött, és azt mondta, egyek, mert olyan sovány vagyok, mint egy gebe. Vacsora után kért tőlem egy dupla whiskyt sok jéggel és kevés szódával, rágyújtott egy cigarettára – ezt csak jelentőségteljes pillanatokban szokta tenni –, azt mondta, üljek le, és akkor megmagyarázta.

– Figyelj, Pim, mert most bebizonyítom neked, hogy mindig a legegyszerűbb magyarázat a legigazibb. Azt mondta nektek az az ezredes, hogy Ingolf talált Proviins-ban valami üzenetet, és én nem is vonom ezt kétségbe. Ám, legyen: Ingolf leereszkedett a pincébe, és tényleg talált valami kazettát ezzel a szöveggel, ni – s azzal rábökött a francia nyelvű sortöredékekre. – Semmi sem szól amellett, hogy gyémántokkal lett volna kirakva az a kazetta. Az ezredes mindössze arról számolhatott be nektek, hogy Ingolf a saját feljegyzései szerint eladott egy kazettát: miért ne, a kazetta régiség volt, biztos kapott is érte Ingolf egypár garast, de szó sincs róla, hogy aztán ebből élt volna. Nyilván az apjától örökölt valamicskét.

– Miért biztos, hogy olyan filléres holmi volt az a kazetta?

– Mert ez az üzenet nem más, mint egy mosócédula. Na, gyerünk, olvassuk csak újra!

a la ... Saint Jean
36 p charrete de fein
6 ... entiers avec saiel
p... les blancs mantiax
r...s...chevaliers de Pruins pour la...j.nc
6 foiz 6 én 6 places
chascune foiz 20 a.... 120 a....
iceste est l'ordonation
al donjon li premiers
it h secunz joste iceus qui...pans
it al refuge
it a Nostre Dame de 1 altre part de l'iau
it a l'ostel des popelicans
it a la pierre
3 foiz 6 avant la feste ... la Grant Pute

– Na, és?

– Az Isten áldjon meg, hát még egyszer sem jutott eszedbe, hogy elővegyél egy

útkönyvet, egy történelmi összefoglalót arról a Provins-ról? Azonnal rájöhetél volna, hogy a Grange-aux-Dîmes, ahol ezt az üzenetet találták, a kereskedők gyülekezési helye volt, ugyanis Provins-ban volt Champagne piaci központja. Továbbá hogy a Grange a St. Jean utcában található. Provins-ban mindenfélét adtak-vettek, de különösen nagy keletje volt a posztónak, amit akkor úgy mondtak, hogy *draps* vagy *dras*, és minden véget egy pecsétféle szavatossági jelzéssel láttak el. Provins második fő terméke a rózsza volt, egy vörös rózsafajta, amit a keresztesek hoztak Szíriából. Olyan híres rózsafajta ez, hogy amikor Edmond of Lancaster feleségül veszi Blanche d'Artois-t, és a Champagne grófja címet is felveszi, provins-i vörös rózsza kerül a címerébe, és ezért hívják rózsák háborújának a rózsák háborúját, ugyanis a Yorkoknak meg fehér rózsza volt a címerükben.

– Honnan tudod te mindezt?

– Egy kétszáz oldalas zsebkönyvből, amit a Provins-i Idegenforgalmi Iroda adott ki, a Francia Intézetben találtam. De még nem fejeztem be. Van Provins-ban egy vár, amit értelemszerűen úgy hívnak, hogy Donjon, van egy Porte-aux-Pains, vagyis Kenyérkapu, volt egy Eglise du Refuge, azaz Menekvés temploma, aztán voltak természetesen ilyen olyan Míasszonyunk elnevezésű templomok is, volt vagy van mindmáig egy rue de la Pierre Ronde, vagyis Kerek Kő nevű utca, az utcában pedig egy *Pierre de cens*, vagyis adókö, arra tették le a gróf alattvalói a dézsmapénzt. És volt végül egy rue des Blancs Manteaux, azaz Fehér Köpenyek utcája meg egy Grandé Putte Muce nevű utca is, találd ki, miért így hívták, nyilván teli volt kuplerájjal.

– És a popelicanok?

– Provins-ban éltek valaha katarok, akiket aztán annak rendje és módja szerint elégettek, egy bűnbánó katar volt a főinkvizítor, úgy hívták, hogy Robert le Bougre. Vagyis semmi különös nincs benne, hogy egy utcát vagy városrészt még mindig a katarok helyeként emlegettek annak ellenére, hogy a katarok már sehol sem voltak.

– 1344-ben? Akkor még...

– Honnan a csudából veszed, hogy 1344-ből való ez az irat? Az ezredesed itt azt olvasta, hogy 36 évvel a szénásszekér után, de vigyázz, mert egy bizonyos fajta *p* egy aposztrofféleséggel azt jelentette ugyan, hogy *post*, de egy másik fajta *p* aposztróf nélkül viszont annak felek meg, hogy *pro*. Ezt a szöveget bizony egy békés kereskedő írta: feljegyezte, milyen üzleteket kötött a Grange-ban, tehát nem Szent Iván éjjelén, hanem a St. Jean utcában, és megállapította, hogy egy-egy szekérfuvarnyi széna ára harminchat sou, vagy dénár vagy mi.

– Na, és a százhusz év?

– Ki mondta, hogy év? Ingolf talált valamit, amit úgy másolt le, hogy *120 a...* Ki mondta, hogy ott tényleg egy *a* volt? Utánanéztem egy korabeli rövidítéseket tartalmazó táblázatban, és azt találtam benne, hogy a *denier* vagy *dinarium* szót furcsa jelekkel jelölték, az egyik deltához, a másik meg thétához, bal oldalán megszakított körhöz hasonlít. Firkantsd le jól-rosszul, ágrólszakadt kereskedő módjára, és egy olyan megszállott, mint az ezredes, máris nyugodtan a-nak nézheti, elvégre olvasott már valahol valamit a 120 évvel kapcsolatos históriáról, nagyon jól tudod, jobban, mint én, hogy bármelyik rózsakeresztesekről szóló történetben olvashatott róla; bizony, ki mondottan keresett ő valamit, ami hasonlít arra, hogy *post 120 annos patebol* És erre mit csinál? Azt látja újra meg újra, hogy *it*, és úgy olvassa, hogy *iterum*. Pedig az *iterum*-ot úgy rövidítették,

hogy *itm*, az *it* viszont azt jelenti: *item*, vagyis „hasonlóképpen”, és épp az ismétléses felsorolásokban használták. Azt számolgatja a mi kereskedőnk, hogy mennyi pénzt hoznak neki a konyhára a rendelései, és elkészíti a szállítandó áruk listáját. Provins-i rózsacsokrokat kell szállítania, ezt jelenti az, hogy *r...s ... chevaliers de Pruins*. Itt pedig, ahol azt olvasta az ezredes, hogy *vainjance* (mert a Kados lovagok jártak az eszében), *jonchée*-t kell olvasni. A rózsza vagy koszorúnak kellett vagy virágszőnyegnek, a különféle ünnepi alkalmakra. Vagyis így olvasandó a te híres provins-i üzeneted, ni:

A Saint Jean utcában

36 pénz szénásszekerenként.

6 vég új posztót pecséttel

a Fehér Köpenyesek utcájába.

Kereszteslovag-rózsákat virágszőnyegnek:

6 darab 6-os csokrot dz alábbi 6 helyre,

darabját 20 dénárért, összesen 120 dénárért.

Mégpedig a következő sorrendben:

az elsőket a Várba

item a következőket azoknak, akik a Kenyérkapunál vannak

item a Menekvés Templomához

item a túlpárti Miaszonyunk-templomhoz

item a valamikori katar-házba

item a Kerek Kő utcájába.

És 3 darab 6-os csokrot az ünnep előtt a kurvák utcájába

mielvelőgy ők is ünnepelni akartak legalább egy szép rózsakoszorúval.

– Jézus Mária – mondtam –, azt hiszem, igazad van.

– Naná, hogy igazam van. Mondom, hogy ez egy mosócédula.

– Egy pillanat. Jó, lehet, hogy ez egy mosócédula, de az első rész mégiscsak egy sifírozott üzenet, és harminchat láthatatlanról beszél.

– Hogyne. A francia szöveggel egy óra alatt megvoltam, de ezzel a másikkal két napig elbajlódtam. Kénytelen voltam Trithemiust tanulmányozni az Ambrosianában meg a Trivulzianában, és hát tudod, milyenek a könyvtárosok: ha valami régi könyvet kérsz, úgy néznek rád, mintha meg akarnád enni azt a könyvet. De pofonegyszerű az egész. Először is, és erre magadtól is rá kellett volna jönnöd: biztos vagy benne, hogy a „*les 36 inuisibles séparez en six bandes*” franciasága azonos a mi kereskedőnk franciaságával? Azt ti is észrevettétek, hogy ugyanezt a kifejezést használta egy tizenhetedik századi pamflet, amikor feltűntek Párizsban a rózsakeresztesek. De ugyanúgy okoskodtatok, mint az ördögöseitek: ha Trithemius módszere szerint van rejtjelezve az üzenet, akkor nyilvánvaló, hogy Trithemius a templomosokat utánozta, abból pedig, hogy a szöveg egy rózsakeresztes körökből ismert mondatot idéz, az következik, hogy a rózsakereszteseknek tulajdonított terv eredetileg a templomosok terve. De próbálj meg fordítva okoskodni, ahogy a normális emberek szoktak: az üzenet Trithemius módszerével íródott, következésképpen Trithemius után írták, és olyan kifejezéseket használ, amelyek tizenhetedik századi rózsakeresztes körökből ismerősek, következésképpen a tizenhetedik század után írták.

Akkor pedig mi a leggazdaságosabb hipotézis? Ingolf megtalálja a provins-i üzenetet; ő is hermetikus titokbuzi, mint az ezredes, és azt olvasva, hogy harminc meg százhusz, egyből a rózsakeresztesekre gondol. Ráadásul titkosírás-buzi is, így hát szórakozásból titkosírásban is összefoglalja a provins-i üzenetet. Ujjgyakorlatképpen átírja Trithemius-féle sifírozással a kedvenc rózsakeresztes mondását.

– Szellemes magyarázat. De semmivel sem ér többet, mint az ezredes feltevése.

– Idáig nem is. De képzeld el, hogy több feltevéssel is próbálkozol, és mindegyik feltevés megerősíti a másikat. Akkor már biztosabb vagy benne, hogy ráhibáztál, nem? Én egy sejtésből indultam ki. Ingolf nem a Trithemius által kínált szavakat használja. A szavak stílusa ugyanaz az asszír-babilóni-kabbalista stílus, de a szavak nem ugyanazok. Pedig Ingolf bármelyik, neki fontos kezdőbetűvel kezdődő szóból annyit található voltna Trithemiusnál, amennyit csak akar. Miért nem azokból választott?

– Miért?

– Mert talán az is fontos volt neki, hogy mi a második, a harmadik, a negyedik betű. Talán többszörösen sifírozott üzenetet akart készíteni a mi agyafűrt barátunk, az az Ingolf. Le akarta pipálni Trithemius. Trithemius negyven főbb titkosírási rendszert javasol: az egyikben csak a kezdőbetűk számítanak, a másokban az első meg a harmadik betű, a harmadikban hol számítanak a kezdőbetűk, hol meg nem, és így tovább, akár száz további rendszert ki lehet találni még ezen az alapon. Ami a tíz alrendszerrel illeti, az ezredes csak az első, a legkönnyebbik korongot használta. De a következők már a második korong elve szerint működnek, lemásoltam, tessék, itt van. Képzeld azt, hogy a belső kör forgatható, és oda lehet tolni a külső kör bármelyik betűjéhez az A-t. Úgyhogy az A egyszer X-nek felel meg, és így tovább, egyszer U-nak, s a többi, s a többi. A körönkénti huszonkét betűből így már nem tíz, hanem huszonegy titkosírási-rendszer adódik, és csak a huszonkettedik használhatatlan, mert abban az A az A-val esik egybe...

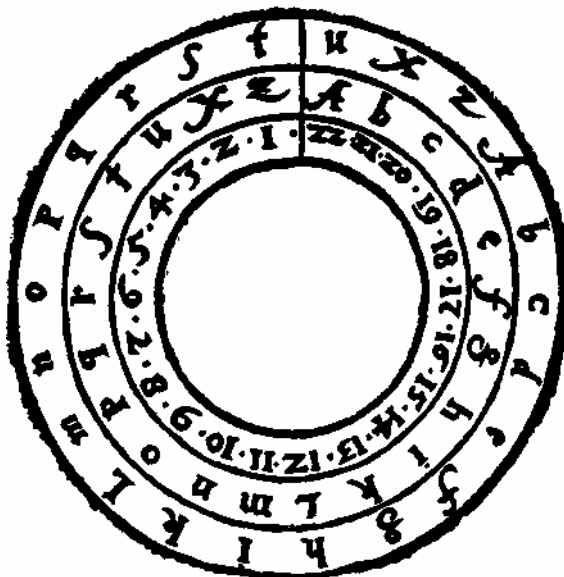
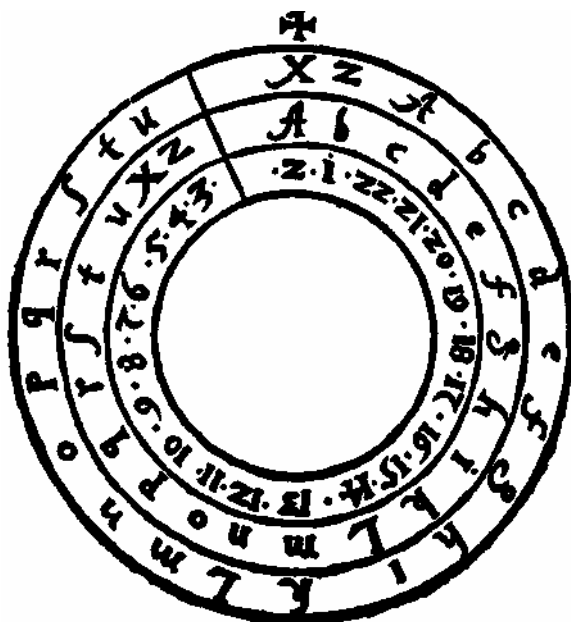
– Azt ne mondd, hogy minden szó minden egyes betűjéhez végigpróbáltad mind a huszonegy szisztémát...

– Nem estem a fejemre, és mázlim is volt. A legrövidebb szavak hatbetűsek, tehát nyilvánvaló, hogy az első hat betű a fontos, a többi csak dísz. Hogy miért éppen hat betű? Úgy képzeltem, hogy Ingolf először mindig az elsőt rejtelezte, aztán egyet kihagyva a harmadikat, aztán meg kettőt hagyva ki, a hatodikat. Ha a kezdőbetűhöz az egyes számú korongot használta, miért ne használta volna a harmadik betűhöz a kettes számút? Kipróbáltam, sikerült. Aztán kipróbáltam a hatodik betűhöz a hármas számú korongot, és megint sikerült. El tudom képzelni, hogy Ingolf más betűket is felhasznált, de három bizonyíték nekem bőven elég, folytasd te, ha akarod.

– Ne csigázd tovább a kíváncsiságomat. Mi jött ki?

– Nézd meg még egyszer a szöveget, aláhúztam minden betűt, ami számít.

*Kuabris Defrabax REXULON Ukkazaal Ukzaab Urpaefel Taculbain Habrak
Haçoruin Maguafel Tebrain Hmçatuin Rokasor Himesor Argaabil Kaguaan Docrabax
Reisaz Reisabrax Decaiguan Oiquaquil Zaitabor Oaxaog Dugraq Xaelobran Disaeda
Magisuan Raitak Huidal Uscplda Arabaom Zipreus Mecrim Cosmae Duguifas Rocarbis*

9. ábra

9. ábra Titkosírás-korongok

Trithemius, *Clavis Steganographiae*, Frankfurt, 1606

– Az első üzenetet, ugye, már ismerjük: az szól a harminchat láthatatlanról. Most hallgasd meg, mi jön ki akkor, ha a második korong szerint behelyettesítem minden szó harmadik betűjét: *chambre des demoiselles, l'aiguille creuse*.

– Hát ezt ismerem, ez a...

– *En aval d'Etretat – La Chambre des Demoiselles – Sous le Fort du Fréfossé – Aiguille Creuse*. Ezt az üzenetet fejti meg Arsène Lupin, amikor felfedezi a Tütorony titkát! Ugye, emlékszel? Etretat-ban, a tengerparton áll az Aiguille Creuse nevű, belül üreges és lakható, természetes szikla vár: már Július Caesar is használta, amikor Galliát meghódította, később pedig a francia királyoknak lett a titkos fegyvere. És Arsène Lupin nagy erőforrása. Nyilván tudod, mennyire odavannak a lupinológusok ezért a sztoriért, elzarándokolnak Etretat-ba, további titkos járatokat keresnek, anagrammát csinálnak Leblanc minden szavából... Ingolf nemcsak rózsakereszt specialista, hanem lupinológus is volt, így hát belesifírozta ezt is, beleám.

– Az ördögöseim erre még mindig azt mondhatnák, hogy a templomosok ismerték a tütorony titkát, tehát az üzenet Provins-ban fródott, a tizenegyedik században...

– Persze, tudom. De most jön a harmadik üzenet. Harmadik korong, hatodik betűk. Hallgasd csak: *merde t'en ai marre de cette steganographie*.⁶¹ Ez pedig modem francia nyelven van, a templomosok nem így beszéltek. Ingolf beszélt így. Sifírozta nagy nehezen a hülyeségeit, aztán viccből még egyszer nekirugaszkodott, és a pokolba kívánta az egész sifírozást, persze sifírozva. Szegény édesem, az az Ingolf is csak játszott, ugyanúgy, ahogy ti, az az agyalágyult ezredes meg komolyan vette.

– Akkor miért veszett nyoma Ingolfnak?

– Ki mondta, hogy meggyilkolták? Elege lett belőle, hogy ott rostokol Auxerre-ben, és senkivel se találkozik, csak a patikussal meg a vénkisasszony lányával, aki egész nap csak siránkozik. Mondjuk, felmegy Párizsba, jó pénzért eladja az egyik régi könyvét, talál magának egy kedvére való víg özvegyet, és új életet kezd. Vannak ilyen emberek: leugranak cigarettáért, és soha többé nem látja őket a feleségük.

– És az ezredes?

– Nem te mondtad, hogy még az a rendőr sem volt biztos benne, hogy meggyilkolták? Csinált valami balhét, felismerték az áldozatait, és erre lelécelt. Lehet, hogy ebben a pillanatban épp az Eiffel-tornyot adja el egy amerikai turistának, és úgy hívják, hogy Dupont.

Mindenben azért mégsem engedhettem.

– Na, jó, egy mosócédulából indultunk ki, rendben van, de akkor annál szeniálisabbak voltunk. Mi is tudtuk, hogy kitalálás az egész. Költészet.

– Nem költői a ti tervetek, hanem groteszk. Senkinek sem jut eszébe, hogy visszamenjen Trójába, és felperzseld, csak mert olvasta Homéroszt. Homérosszal Trója leégése olyasvalamivé vált, ami sohasem volt, sohasem lesz, és mégis lesz mindig. Azért jelent annyi mindent, mert világos, tiszta ügy. A te rózsakeresztos-kiáltványaid nem voltak se világosak, se tiszták, csak blabláztak, és valami titkot ígértek. Ezért próbálták őket olyan sokan valóra váltam, és ki-ki azt olvasta ki belőlük, amit akart.

⁶¹ A tőköm tele van ezzel a titkosírással.

Homérosznál nincs titok. A ti tervetek azért csupa titok, mert csupa ellentmondás. Ezért aztán ezer meg ezer bizonytalankodó lelket találhatnál, aki egyből magára ismerne benne. Dobjátok el az egészet. Homérosz nem színlelt. Ti színleltetek. Vigyázz, ha színlelsz, mert mindenki hisz neked. Az emberek nem hittek Semmelweisnek, aki azt mondta, hogy az orvosok mossanak kezét, mielőtt hozzányúlának a szülő nőkhöz. Túl egyszerű dolgokat mondott. Az emberek annak hisznek, aki hajnövesztő szert árul. Ösztönösen érzik ugyan, hogy az illető összeférhetetlen igazságokat passzít össze, hogy nem logikus és nem jóhiszemű. De azt mondták nekik, hogy Isten bonyolult és kifürkészhetetlen, és ezért úgy érzik, hogy az összefüggéstelenség hasonlít a leginkább Isten természetéhez. A valószínűtlenség pedig a csodához. Ti egy hajnövesztő szert találtatok fel. Nem tetszik, ronda játék.

Nem mintha tönkretette volna a hegyi üdülés heteit ez a történet. Nagyokat sétáltam, komoly könyveket olvastam, még soha nem voltam annyit a gyerekekkel. De maradt Lia és énközöttem valami kimondatlan. Lia egyrészt sarokba szorított, és nem örült neki, hogy megalázó helyzetbe hozott, másrészt viszont nem volt róla meggyőződve, hogy vajon meggyőzőt-e csakugyan.

Tényt, hogy nosztalgiával gondoltam a Tervre, nem akartam a sutba hajítani, túlságosan hozzászóltam már.

Egyik reggel, ez pár napja történt, korán felkeltem, hogy elérjem az egyetlen milánói vonatot. Milánóban ért azután a Belbo párizsi telefonja, és belevágtam valamibe, amiben most is benne élek, mert nincs vége még.

Igaza volt Liának. Hamarabb kellett volna beszélnünk erről az egésről. De én korábban sem hittem volna neki. Úgy éltem át a Terv megalkotását, mint Tiferetnek, a szefirotikus test szívének, szabály és szabadság egymásra találásának a pillanatát. Dotallevitől tudom, hogy Moses Cordovero valaha figyelmeztetett bennünket: „Aki az ő Tórája miatti kevélységében semmibe veszi a tudatlant, vagyis Jahve egész népét, az Tiferetet is arra készíti, hogy vegye kevélyen semmibe a Málkhútot.” De hogy micsoda is a Málkhút, az evilági Ország, a maga sugárzó egyszerűségében, azt csak mostanra értettem meg. Épp idejében, hogy mást is megértsek, de talán már későn, hogy túléljem az igazságot.

Nem tudom, Lia, hogy látlak-e még. Ha nem, az a hajnali képed maradt meg bennem utolsónak, néhány nappal ezelőtről, amint álmosan nyújtózkodsz a takaró alatt. Megcsókoltalak, és haboztam: menjek-e.

7/NECÁH

A tarlón, látod-e, fekete kutya baktat!... Nem látod, hogy csigakörben forogván jó hozzánk mind közelebb s közelebb?... Szűkül a kör, már ideért!

[FAUST, I, A városkapu előtt]

Csak a Belbo fájljaiból tudok következtetni rá, hogy mi is történt, amíg nem voltam Milánóban, különösen az utolsó két napon. De csak egy fájl volt világos, tagolt és érthető, mégpedig a legutolsó, az, amelyet Belbo közvetlenül a Párizsba való elutazása előtt írt nekem vagy másnak, majdani emlékeztetőül. A többi szöveget – szokása szerint – nyilván önmaga számára írta, és eléggé nehéz volt az értelmezésük. Egyedül én voltam bejáratos az Abulafiának tett vallomások külön világába, így hát csak én tudtam úgyahogy megfejteni, vagy legalábbis kikövetkeztetni, hogy miről is szólnak ezek a szövegek.

Június elején történt. Belbo ideges volt. Az orvosok belenyugodtak, hogy Diotallevinek nincs más családtagja, csak ő meg Gudrun, és végre hajlandóak voltak nyilatkozni. A tördelők és a korrektorok kérdéseire Gudrun ettől fogva csak egy hangtalan ajakrándítással válaszolt, így szokás megnevezni a megnevezhetetlen betegséget.

Gudrun mindennap meglátogatta Diotallevit, de Diotallevinek, azt hiszem, nem tett jót az ő szájalomtól fényes tekintete. Diotallevi tudta, de szégyellte, hogy a többiek is tudják. Nehezére esett a beszéd. „Csupa pofacsont az arca” – írta Belbo. Hullott a haja, de ez a terápia miatt volt. „A keze csupa ujj” – írta Belbo.

Egyik kínos beszélgetésük során Diotallevi alighanem adott már valami ízelítőt Belbónak abból, amit azután az utolsó napon mondott. Belbo rájött lassan, hogy a Tervbe beleélni magát rossz dolog, sőt, talán maga a Rossz. De talán hogy tárgyiasítsa, hogy a képzelet szüleményévé minősítse vissza, fogta magát, és szépen leírta az egész Tervet, szóról szóra, úgy, mintha az ezredes visszaemlékezését írná. Úgy beszélt el, mintha az utolsó tüköt tárná fel egy beavatott. Azt hiszem, öngyógyításnak szánta, ismét irodalmat csinálva – ha mégoly silányat is – abból, ami nem élet.

De június 10-én megrázó élményben kellett, hogy része legyen. Az erre vonatkozó feljegyzései nagyon kuszák, úgy-hogy csak találgatni tudok.

Az történhetett tehát, hogy Lorenza megkérte, vigye el őt az autóján a Riviérára, mert be kell ugrania egy barátnőjéhez valami papírért, közjegyzői okiratért vagy miért, valami hülye apróságért, amit postán is el lehetett volna küldetni. Belbo igent mondott, felvillanyozta a lehetőség, hogy együtt tölthet Lorenzával egy vasárnapot a tengerparton.

Elmentek arra a bizonyos helyre, nem egészen világos, hogy hova, talán Portofino mellé. Belbo leírása hangulatokból áll, tájak helyett szertelen, feszült, csüggedt pillanatok váltakozása sejlik fel belőle. Belbo egy presszóban várta meg, amíg Lorenza elintézi a dolgát, azután Lorenza javaslatára elindultak egy jó kis panorámas tengerparti halvendéglőbe.

⁶² Jékely Zoltán fordítása.

Innentől kezdve széthullik a történet, azokból a párbeszéd-töredékekből következtetek rá, hogy mi is történt, amelyeket Belbo írásjelek nélkül rögzített, mintha isteni jelenéseket örökítene meg azon frissiben, még mielőtt elillannának. Kocsival mentek, ameddig lehetett, azután kiszálltak, és gyalog bukdácsolnak tovább egy jellegzetesen liguriai, rekettyés és meredek part menti földúton, míg rá nem találtak a vendéglőre. De alighogy leültek, megpillantottak a szomszéd asztalon egy „foglalt” kártyát egy bizonyos dr. Agliè nevére.

Micsoda helyzet, mondhatta Belbo. Micsoda kínos helyzet, mondta Lorenza; ő bizony nem szeretné, úgymond, ha Agliè itt látná, és épp vele, Belbóval. Ugyan, miért nem szeretné, mi rossz van abban, miért van joga Agliènak a féltékenységre? Mi az, hogy joga, ez nem jog, hanem jó ízlés kérdése, Agliè kirándulni hívott mára, és én azt mondtam neki, hogy nem érek rá, és nyilván te sem akarod, hogy hazugságon kapjon. Nem kap hazugságon, tényleg nem érsz rá, mégpedig miattam nem, miért, talán valami szégyellni való dolog ez? Szégyenről szó sincs, de azt azért hadd döntsem el én, hogy mit tartok tapintatosnak és mit nem.

Kimentek a vendéglőből, és ismét nekivágtak a meredek gyalogútnak. De Lorenza hirtelen megtorpant, emberek jöttek szembe, Belbo nem ismerte őket, Agliè barátai, mondta Lorenza, és nem akarta, hogy észrevegyék. Megalázó helyzet: Lorenza egy lejtős olajfaliget fölött ívelő kis híd korlátjára könyököl, arcát az újságba temetve, mintha majd belehalna, úgy szeretné tudni, mi történik a világban, Belbo pedig tízlépésnyire tőle fújja a füstöt, mint aki csak úgy, véletlenül jár arra.

Agliè asztaltársasága elvonult, de Lorenza azt mondta, hogy ha ők most ezen az ösvényen mennek tovább, biztos, hogy belefutnak Aglièba, mert biztos, hogy úton van már. A francba, mondta Belbo, a francba, na és, ha belefutnak? Egy csepp jóézés sincs benned, vágott vissza Lorenza. Megoldás: a gyalogútról letérni, a meredeken átvágva irány egyenest a parkoló. Ziháló menekülés újabb és újabb napsütötte teraszokon keresztül, Belbónak letört az egyik cipősarka. Hát nem veszed észre, mennyivel klasszabb így, mondta Lorenza, na persze, ha ennyit dohányzol, nem csoda, ha fulladsz.

Végre visszajutottak a kocsihoz, és Belbo azt mondta, hogy az lesz a legjobb, ha egyből visszamennek Milánóba. Nem, rázta a fejét Lorenza, lehet, hogy Agliè késik, még a végén szembe találkozunk az autópályán, ismeri a kocsidat, nézd, milyen szép ma az idő, vágjunk át egy belső úton, isteni lesz, majd csak kilyukadunk valahol az észak-déli autószerádán, és a Pónál, Pavia mellett vacsorázunk.

Miért épp a Pónál, mi az, hogy egy belső úton, csak egy lehetőség van, nézd meg a térképet, Uscio után fel kell menni a hegyekbe, át az egész Appennineken, aztán Bobbión keresztül Piacenzába, meg vagy te örülve, nehezebb, mint Hannibálnak az elefántjaival. Nincs érzéked a kaland iránt, mondta Lorenza, különben is gondoldj bele, mennyi cuki kisvendéglő van odafenn a dombok közt. Mindjárt Uscio előtt ott a Manuelina, tizenkét csillaggal jelöli a Michelin, ott olyan halat kapunk, hogy csak na.

A Manuelina dugig tele volt, sorbanállók is voltak, árgus szemekkel lesték, melyik asztalhoz viszik már a kávé. Lorenza azt mondta, nem baj, néhány kilométerrel följebb egy csomó ennél sokkal jobb hely van. Fél három lett, mire találtak végre egy vendéglőt egy ócska porfészekben, amelyet Belbo szerint még a katonai térképek is szégyelltek feltüntetni, és ragacsos tésztát ettek konzervhússal. Mi ez az egész, kérdezte Belbo Lorenzától, nyilván nem véletlen, hogy pont egy olyan helyre vitette magát, ahova

Agliè is várható volt, biztos provokálni akarta valamelyiküket, vajon melyiküket, mire Lorenza megkérdezte, nem paranoiás-e egy kicsit.

Uscio után nekivágtak egy hágónak, és egy kis falun áthajtva – Bourbon-kori Szicíliát idéző vasárnap délutáni hangulat –, egyszer csak egy nagy fekete kutya sétált ki az útra, mintha még soha életében nem látott volna autót. Belbo az első lökhárítóval kapta el, azt hitték, semmiség, de amikor kiszálltak, észrevették, hogy szegény párának csupa vér a hasa, valami furcsa rózsaszín ízék (a szeméremtete, a belei?) türemkednek ki belőle, és habzó szájjal nyüszít a szerencsétlen. Innen is, onnan is szaladtak már oda a falubeliek, kisebbfajta falugyűlés keletkezett körülöttük. Belbo megkérdezte, ki a kutya gazdája, szívesen megfizeti a kárát, de nem volt a kutyanak gazdája. Az illető tíz százalékát is kitehette az Isten háta mögötti hely lakosságának, mégsem tudta róla senki, hogy kicsoda, bár látásból mindenki ismerte. Valaki azt indítványozta, hogy kerítsék elő a csendőrőrs parancsnokát, az majd ad egy kegyelemelővést, és kész.

Miközben keresték a csendőrőrsparancsnokot, megjelent egy hölgy, és közölte, hogy ő állatbarát. Hat macskám van, mondta. Na és, mondta Belbo, ez viszont kutya, mindjárt megdöglök, és én sietek. Akár kutya, akár macska, tessék egy kis érzéssel viseltetni, mondta a hölgy. Csak semmi csendőrség, az állatvédő egylettől kell idehozni valakit, vagy a szomszéd városbeli kórházból, hátha megmenekül szegény állat.

Tűzött a nap Belbóra, Lorenzára, a kocsi, a kutya és az összesereglett emberekre, az istennek nem akart alkonyodni, Belbónak az volt az érzése, hogy alsógatyában került ki az utcára, de képtelen volt felébredni, a hölgy nem tágitott, a csendőrőrsparancsnok sehol, a kutya tovább vérzett, és panaszosan hörgött. Hogy nyí, mondta Belbo mesterkéltén, mire a hölgy: nyí, persze, hogy nyí, szenved szegény kutyukám, maga is vigyázhatott volna azért, hallja. Kisebbfajta demográfiai robbanás ment végbe a faluban, Belbóból, Lorenzából és a kutyából igazi látványosság lett ezen a szomorú vasárnapon. Egy kislány lépett oda hozzájuk fagyalattal, és megkérdezte, a tévétől vannak-e, nem ők szervezik-e a Miss Ligur Appenninek versenyt, mire Belbo azt felelte, hogy takarodjon, különben úgy fog járni, mint a kutya, mire a kislány sírva fakadt. Megérkezett a körorvos, közölte, hogy a kislány az ő lánya, és Belbónak fogalma sincs róla, hogy kicsoda ő. A gyors bocsánatkérés és a kölcsönös bemutatkozás során egykettőre kiderült, hogy a doktornak könyve is jelent már meg, *Egy falusi körorvos naplója* címen, a híres milánói Manuzio adta ki. Belbo lépre ment, és elárulta, hogy ő nagy ember ám annál a Manuziónál, erre a doktor meghívta Belbót és Lorenzát, vacsorázzanak nála, Lorenza tajtékozott, és oldalba döfte Belbót, a végén még bekerülünk az újságba, mint ördögi szerelmespár, miért nem kussoltál, mi?

Már vecsernyére harangoztak, de még mindig tűzött a nap (az Ultima Thulén vagyunk, sziszegte Belbo, hathavi napsütés éjfélről éjfélig, és nekem elfogyott a cigarettám), a kutya csak szenvedett, és már senki se törődött vele, Lorenza azt mondta, asztmarohama van, Belbo most már biztos volt benne, hogy a kozmosz a Demiurgosz tévedése. Végül is az az ötlete támadt, hogy esetleg beülhetnének a kocsi, hozhatnának segítséget ők a legközelebbi városból. Az állatbarát hölgy helyeselt, menjenek csak, siessenek, egy verskiadói szerkesztő úrban ő igenis megbízik, ő is nagyon szereti Marino Morettit.

Belbo gázt adott, és cinikusan átrobogott a legközelebbi városon, Lorenza elátkozott minden állatot, amivel csak telerondíttotta az Úr a földet az elsőtől az ötödik

napig bezárólag, Belbo egyetértett, csak ő tovább ment, és a hatodik nap művét is bírálta, sőt, talán a hetedik napi megpihenést is, mert úgy érezte, hogy még soha életében nem volt ilyen szörnyű vasárnapja.

Nekivágtak az Appennineknek, de az átkelés csak a térképen látszott olyan könnyűnek, órákig csak mentek és mentek, Bobbióban meg sem álltak, és már esteledett, mire Piacenzába értek. Belbo elfáradt, és legalább a vacsorát szerette volna nyugodtan elkölteni Lorenzával, így hát kivett egy kétágyas szobát az egyetlen szállodában, ahol még volt hely, az állomás mellett. Alighogy felértek, Lorenza kijelentette, hogy ilyen helyen ő nem hajlandó aludni. Belbo azt mondta erre, hogy jó, majd keresnek valami mást, de hadd menjen le előbb a bárba, iszik egy Martinit. De csak olcsó konyak volt, és amikor visszament a szobába, Lorenzának hült helyét találta. Odament a recepcióhoz, hogy megtudja, mi történt, és a következő üzenet várt rá: „Édesem, felfedeztem egy isteni vonatot, most indul Milánóba. Megyek. Majd a héten találkozunk, szia.”

Belbo kirohant az állomásra, a vágány már üres volt. Akár egy westernfilmben.

Piacenzában aludt. Vett volna valami krimi, de a pályaudvari újságos is bezárt. A szállodában csak egy Touring Clubmagazint talált.

A magazin – Belbo szerencsétlenségére – riportot közölt a nemrég végigkínlódott appennini hágókról. Úgy emlékezett vissza arra a vidékre – máris homályosan, mintha réges-rég történt volna az egész –, mint valami sivár, napégette, poros, kötörmelék borította átokföldjére. A képeslap fényes fotóin ugyanez a vidék álomi tájként tündökölt, ahová az ember akár gyalog is visszatér, hogy újraélvezze minden egyes rögét. Mint Surabaya Jim a Szamoákat.

Hogy rohanhat valaki a vesztébe csak azért, mert elgázolt egy kutyát? Márpedig ez történt. Aznap éjjel Piacenzában Belbo arra a következtetésre jutott, hogy ha újra visszavonul, és most már csak a Terv világában él, akkor nem érheti több vereség, mert abban a világban ő döntheti el, hogy ki, hogyan és mikor.

És ugyanazon az éjszakán határozhatta el azt is, hogy bosszút áll Aglièn, bár még nem egészen tudta, miért és mi miatt. Azt eszelte ki, hogy beépíti Aglièt – Agliè tudta nélkül – a Tervbe. Egyébként is jellemző volt Belbóra, hogy úgy próbál visszavágni valakinek, hogy nincs rá más tanú, csak ő maga. Nem mintha szégyellős lett volna, de nem bízott a mások tanúságában. És ha sikerül behálóznia Aglièt a Tervvel, akkor Agliènek vége, semmivé lesz, füstbe megy, mint a gyertyabél. Valószínűtlenné válik, mint a provins-i templomosok, a rózsakeresztesek és maga Belbo is.

Biztos, hogy nem lesz nehéz – gondolta Belbo –: Bacon és Napóleont is magunkhoz alacsonyítottuk. Miért épp Aglièval ne bírnánk? Keresse csak a Térképet ő is. Ardentitől és az emléktől úgy szabadultam meg, hogy belehelyeztem egy fikcióba, ami jobb volt, mint a sajátja, így lesz ez Aglièval is.

Azt hiszem, komolyan hitt benne. Mit tesz a megcsalatott vágy. Ez a bizonyos fájlja azzal a kérdéssel végződött, melyet az élet legyőzöttjei szoktak mindig idézni: Bin ich ein

Gott?⁶³

⁶³ Isten vagyok én?

Miféle rejtett hatás mozgatja a sajtót és a felforgató mozgalmakat? Különböző Hatalmak működnek-e? Vagy egyetlen Hatalom, egyetlen láthatatlan csoport, az Igazi Beavatottak köre irányítja az összes többi?

[Nesta Webster, SECRET SOCIETIES AND SUBVERSIVE MOVEMENTS, London, Boswell, 1924, p. 348]

Talán el is felejtette volna ezt az elhatározását. Talán beírta volna annyival, hogy leírta. Talán az is elég lett volna, ha gyorsan viszontlátja Lorenzát. Akkor elfogja ismét a vágy, és megalkuszik az étellel. Ehelyett az történt, hogy már hétfő délután benyitott a szerkesztőségi szobájába Agliè – csupa egzotikus kölniillat, csupa mosoly –, és átnyújtott neki néhány visszautasítandó kéziratot, mondván, hogy csodás hétvégeje volt a Riviérán, ott olvasta át őket. Belbót megint elöntötte a méreg. És eldöntötte, hogy ő bizony behúzza Aglièt a csöbbe.

Sejtelmes ábrázattal az értésére adta tehát, hogy van ám öneki egy iniciatikus titka, több mint tíz éve nyomasztja már. Bizonyos Ardeni ezredes a gondjaira bízott egy kéziratot, azt állítva, hogy birtokában van a templomosok Tervének... Az ezredeset később megölték vagy elrabolták, az irományai pedig eltűntek, csakhogy Ardeni a Garamondtól annak idején egy szándékosan téves, kiagyalt, sőt, gyermeteg csaliszöveggel távozott, amelyből valójában csak az derült ki, hogy ő, Ardeni, a saját szemével látta a provins-i üzenetet és Ingolf eredeti megjegyzéseit, vagyis mindazt, amit a gyilkosai azóta is keresnek. Egy vékony dosszié, benne mindössze tíz lappal, és azon a tíz lapon az igazi szöveggel, amely csakugyan az Ingolf papírjai közül való, szóval, ez a vékony dosszié viszont ott maradt, úgymond, Belbónál.

Milyen különös, figyelt fél Agliè, nocsak, nocsak, folytassa, kérem. És Belbo folytatta. Elmondta neki a Tervet, mindazt, amit kiagyaltunk, de úgy, mintha abból a régi kéziratból derült volna ki az egész. Egyre óvatosabb és bizalmaskodóbb képpel elárulta neki, hogy ráadásul egy De Angelis nevű rendőr is eljutott az igazság küszöbéig, de ott belé kellett, hogy ütközzék az ő – mondhatni – hermetikus hallgatásába, mivelhogy ő, Belbo az emberiség legnagyobb titkát őrzi. Az a titok pedig végül is nem több, mint a Térkép titka.

Belbo itt szünetet tartott, afféle sokatmondó, nagy hatásszünetet. Ha elhallgatja a végső igazságot, biztos, hogy a premisszák is igazak. Aki csakugyan hisz valamely titkos tradícióban – okoskodott Belbo –, annak a fülébe csak úgy dübörög a csend.

– Érdekes, roppant érdekes – mondta Agliè, és unott képpel, mint akinek máshol jár az esze, előhúzta mellényzsebéből a dohányszelencéjét. – És... és a térkép?

Belbo pedig azt gondolta: na, te vén kukkoló, látom, begerjedtél, úgy kell neked, hiába játszod a Saint-Germaint, csak egy „itt a piros, hol a piros”-ból élő ócska kis csibész vagy te, ráadásul bedölsz a legelső nálad is csibészebb csibésznek, és megveszed tőle a Colosseumot. Lódulj térképet keresni, tűnj el a föld gyomrában, sodorjanak el az áramok, verd szét a fejed valami kelta banándugó Déli-sarkán.

– Na persze – titokzatoskodott tovább –, a kéziratban a térkép is benne volt, illetve hát a pontos leírása, hivatkozással az eredetire. Egészen meglepő, nem is gondolná, milyen könnyű a probléma megoldása. A térkép mindig, mindenki számára

hozzáférhető volt, bárki megnézhetette, ezek és ezek mentek el előtte évszázadokig. Egyébként pedig annyira egyszerű módszerrel be lehet tájolni, hogy csak a sémáját kell az embernek megjegyeznie, és akkor egy ültő helyében, bárhol reprodukálhatja. Annyira egyszerű és annyira kiszámíthatatlan... Mondjuk (de csak a példa kedvéért), hogy a Kheopsz-piramisba van beleírva, mindenki szeme elé tárva, és miközben hosszú évszázadokig mindenki másféle utalásokat, más számításokat keresve olvasta, tanulmányozta, elemezgette a piramisokat, senki még csak nem is sejtette, milyen hihetetlenül, csodásán egyszerű az egész. Az ártatlanság remekműve. És a csalárdságé. Varázslók voltak azok a provins-i templomosok.

– Most már tényleg kíváncsivá tesz. Megnézhetném egyszer azt a térképet?

– Bevallom, mindent megsemmisítettem, a tíz oldalt is meg a térképet is. Félttem, ugye, megérti...

– Azt mondja, megsemmisített egy ilyen fontos dokumentumot?...

– Megsemmisítettem, de mondtam már, hogy abszolút egyszerű a megfejtés.

Itt a térkép, ni – ütögette meg a homlokát. – Több, mint tíz éve hurcolom magammal ezt a titkot, több, mint tíz éve van a titok itt, ni – és ismét megütögette a homlokát –, mint valami rögeszme, és rémülten próbálok elképzelni, hogy mekkora hatalom várna rám, ha úgy döntenék, hogy a Láthatatlan Harminchatok örökébe lépek. Ugye, érti most már, miért vettem rá Garamondot az Ízisz Leleplezése sorozatnak meg a *Mágia története*-nek a kiadására? Várom, hogy jelentkezzék az én emberem.

És akkor, mindjobban beleélve magát a szerepébe, és végső próba elé állítva Aglièt, szinte szó szerint felmondta neki ugyanazt, amit Arsène Lupin mond szenvedéllyel Beautrelet-nek az *Aiguille Creuse* végén:

– Néha már szédülök a saját fontosságomtól. Megrészegít az erő és a hatalom.

– Ugyan, kedves barátom – mondta Agliè –, hátha csak egy egzaltált ember képzelgéseinek ült fel? Biztos, hogy hiteles szöveg volt az? Miért nem bízik az én idevágó tapasztalataimban? Ha tudná, hány efféle felfedezéssel volt már dolgom életemben! Ha mást nem is, legalább a tarthatatlanságukat mindig sikerült bebizonyítanom. Egyeden pillantással meg tudnám állapítani, hogy megbízható-e az a térkép. Van némi szerény, de alapos ismeretem a hagyományos térképészetről.

– Agliè úr – mondta Belbo –, ön sokkal jobban tudja, mint én, hogy egy felfedett iniciatikus titok többé semmit sem ér. Éveki hallgattam, miért ne hallgatnék tovább?

Hallgatott is. Agliè meg – akár gazember volt, akár nem – szintén komolyan vette a szerepét. Egész életében kifürkészhetetlen titkokkal mulatta az idejét, és minden további nélkül elhitte, hogy Belbo csakugyan lakatot tesz a szájára.

Ebben a pillanatban belépett Gudrun, és jelentette, hogy a megbeszélés szerint pénteken délben lesz a bolognai találkozó.

– Mehetne a reggeli Transz-Európa Expresszel – mondta.

– Remek vonat az a TEE – jegyezte meg Agliè. – De mindig ajánlatos helyjegyet venni rá, különösenilyentájt.

Belbo erre azt mondta, hogy ő akkor is szokott helyet találni, ha az utolsó pillanatban száll fel, ha másutt nem, hát az étkezőkocsiban, ahol viszont reggelizni lehet.

– Hát akkor sok szerencsét – mondta Agliè. – Szép város az a Bologna. Bár nagyon fülledt már ilyenkor júniusban...

– Csak két-három óra hosszát maradok. Egy epigráfiai szöveget kell megbeszelnem, reprodukciós problémák merültek fel. – Aztán meghúzta a ravaszt: – Még nem nyaralni megyek. A szabadságomat csak a nyári napforduló táján veszem ki, lehet, hogy rászánom magam, és... Ugye, érti? Számítok a diszkréciójára. Úgy beszéltem önhöz, mint a barátomhoz.

– Tudok hallgatni, akár jobban is, mint ön. Mindenesetre köszönöm, őszintén köszönöm a bizalmát.

S azzal elment.

Belbo meg volt elégedve. Teljes diadal, győzött az ő asztrális elbeszélőkészsége a szublunáris világ minden nyomorúsága és gyalázata felett.

Másnap csörgött a telefon, Agliè kereste.

– Bocsásson meg, drága barátom. Van egy apró problémám. Nyilván tudja, hogy szerény keretek között antikvár könyvek adásvételével is foglalkozom. Kapok ma délután Párizsból egy tucat tizennyolcadik századi, meglehetősen becses kötetet, és holnapig feltétlenül tovább kell küldenem mind a tizenkettőt egy firenzei ügyfelemnek. Személyesen kéne intéznem a dolgot, de egy másik fontos dologom miatt nem érek rá elutazni. Kigondoltam egy megoldást. Önnek úgysis Bolognába kell mennie. Holnap reggel találkozunk az állomáson, vonatindulás előtt tíz perccel, átadok önnek egy kis bőröndöt, ön a bőröndöt felrakja a poggyásztartóba, és ott hagyja; nem árt persze, ha utolsóként száll le Bolognában, hogy biztosan ne vihesse el senki. A firenzei megálláskor meg szépen felszáll az ügyfelem, és elviszi azt a bőröndöt. Tudom, hogy kellemetlenséget okozok, de örök hálára kötelezne, ha meg tudná tenni nekem ezt a szívességet.

– Állok rendelkezésére – válaszolta Belbo. – De honnan fogja tudni az ön firenzei barátja, hogy hol hagytam a bőröndöt?

– Előrelátóbb vagyok, mint ön, és foglaltattam önnek egy helyet: 8-as kocsí, 45-ös ülés. Egészen Rómáig, hogy se Bolognában, se Firenzében ne foglalhassa el senki más. Látja, a kellemetlenségért cserébe gondoskodtam róla, hogy nyugodtan, ülve utazhassék, és ne az étkezőkocsiban kelljen kihúznia az időt. A jegyét nem mertem megvenni, nehogy még azt higgye, hogy ilyen tapintatlanul akarom kiegyenlíteni a számlát.

Igazi úr, gondolta Belbo. Majd küld egy láda finom bort. Hogy igyam meg az egészségére. Tegnap még el akartam tüntetni, ma pedig szívességet teszek neki. Na, de hát nem mondhatok nemet.

Szerda reggel Belbo korán kiment a pályaudvarra, megvette Bolognába a jegyét, és a 8-as számú kocsí mellett már várt rá Agliè a kis bőrönddel. Eléggé nehéz, de kézbe illő bőrönd volt.

Belbo felrakta a 45-ös számú ülés fölé, és elhelyezkedett a nagy köteg újságjával. A nap híre a Berlinguer-temetés volt. Kisvártatva egy szakállas úr telepedett a szomszédos ülésre. Mintha látta volna már valahol (utólag úgy rémlett, hogy talán azon a piemonti estélyen, de nem volt biztos benne). Vonatindulásig megtelt a fülke.

Belbo újságot olvasott, de a szakállas folyton szóba akart elegyedni mindenkivel. Először a hőségre tett megjegyzéseket, a rossz szellőzésre meg arra, hogy júniusban az

ember sosem tudhatja, vajon nyáriasan vagy tavasziasan öltözzék-e. Megjegyezte, hogy a legjobb viselet ilyenkor egy könnyű blézer, pont olyan, amelyet Belbo visel, és meg is kérdezte tőle, hogy vajon angol-e. Angol, felelte Belbo, burberry, és olvasott tovább.

– Az ilyenek a legjobbak – mondta a szakállas úr –, de ez különösen szép, mert nincsenek rajta azok a hivalkodó arany gombok. És elnézést, de szerintem jól illik ehhez a bordó nyakkendőhöz.

Belbo megköszönte a bókot, és ismét az újságjába temetkezett. A szakállas úr tovább szónokolt a többieknek arról, hogy milyen nehéz a nyakkendőket a zakókhoz passzítani, de Belbo csak olvasott és olvasott. Tudom, gondolta, most mindenki nevetlennek néz, de hát én nem azért szállok vonatra, hogy emberi kapcsolatokat létesítsek. Jut nekem azokból épp elég.

Akkor így szólt a szakállas úr:

– Mennyi újságot olvas maga, és milyen sokfélé! Maga biztosan bíró vagy politikus.

Belbo azt felelte, hogy nem, ő egy könyvkiadóban dolgozik, arab metafizikáról szóló könyveket szerkeszt; és azért felelte ezt, hogy ráijesszen az ellenfelére. Szemlátomást meg is ijedt a szakállas.

Aztán jött a kaulaz. Megkérdezte, hogy lehet az, hogy Belbónak Bolognáig szól a jegye, de a helyjegye Rómáig érvényes. Belbo azt felelte, hogy az utolsó pillanatban meggondolta magát.

– De jó is lehet az – mondta erre a szakállas úr –, ha valaki kénye-kedve szerint változtatgathatja a döntéseit, és sosem gyűlik meg a baja a pénztárcájával! Irigylem magát.

Belbo elmosolyodott, és a másik irányba fordult. Na, tessék, gondolta, most úgy néz rám mindenki, mint egy krózusra vagy egy bankrablóra.

Bolognába érve Belbo felállt, és menni akart.

– Hé, megfélekedett a bőröndjéről – szólt rá a szomszédja.

– Nem, érte fog jönni egy úr Firenzében – mondta Belbo. – Meg is kérném, hogy tartsa szemmel, ha lehet.

– Figyelni fogok – nyugtatta meg a szakállas úr. – Bízva rám.

Estefelé ért vissza Belbo Milánóba, hazament, két doboz vagdalthússal meg némi ropival leült, és bekapcsolta a tévét. Még mindig Berlinguer, na, persze, így aztán szinte csak úgy mellesleg, a híradó végén került említésre a hír.

Aznap délelőtt, a TEE bologna-firenzei szakaszán, a 8-as számú kocsiban egy szakállas utas gyanúsna vélte, hogy egyik utastársa Bolognában kiszállva egy bőröndöt hagyott a csomagtartóban. Az illető azt mondta ugyan, hogy a bőröndért érte fog jönni valaki Firenzében, de hát nem ezt szokták csinálni a terroristák is? Meg aztán miért vett helyjegyet Rómáig, ha már Bolognában leszállt?

Nyugtalanodni kezdtek a fülke utasai. A szakállas úr egyszer csak azt mondta, hogy ő nem bírja tovább a feszültséget. Jobb tévedni, mint meghalni; fogta magát, és értesítette a vonatvezetőt. A vonatvezető megállította a szerelvényt, és riasztotta a vasúti rendőrséget. Nem tudom pontosan, mi történt: a vonat megáll a hegyek közt, nyugtalanul kirajzanak az utasok a sínek mellé, már jönnek is a szakértők... A tűzszerek felnyitották a bőröndöt, és egy pokolgépet találtak benne, az óraszerkezet a Firenzébe érkezés pillanatára volt időzítve. Egypár tucatnyi utas kinyírásához épp elég is lett volna.

A rendőrségnek nem sikerült megtalálnia a szakállas urat. Talán átment egy másik kocsiba, és Firenzében leszállt, mert nem akart bekerülni az újságokba. Felhívást tettek közzé, hogy jelentkeztek.

A többi utas rendkívül élesen emlékezett a bőrönd gazdájára. A leírások szerint már az első pillanatban gyanút keltett az illető. Kék színű angol blézert viselt arany gombok nélkül, és hozzá bordó nyakkendőt, hallgatag fickó volt, szemlátomást mindenáron kerülni akarta a feltűnést. De annyit azért kikottyantott, hogy valami újságnál vagy kiadónál vagy minél dolgozik, és hogy a munkájának a fizikához, a metánhoz vagy (itt eltértek a vélemények) a metempsichózishoz, azaz a lélekvándorláshoz is van valami köze. Az arabokhoz egész biztosan.

Riadóztatták a rendőr- és csendőrörsöket. A nyomozó hatóság minden bejelentést tüzetesen megvizsgál. Bolognában letartóztattak két líbiai állampolgárt. A rendőrség fantomképet készíttetett, íme, kedves nézőink, a fantomkép. A rajz nem hasonlított Belbóra, Belbo viszont hasonlított a rajzra.

Nem lehettek többé kétségei. Ő volt a bőröndös ember. De hát a bőröndben Agliè könyvei voltak. Felhívta Aglièt, de nem vették fel a telefont.

Késő este lett, már nem mert elmenni hazulról, altatót vett be, és lefeküdt. Másnap reggel ismét megpróbált beszélni Aglièval. Néma csönd. Leszaladt újságokat venni. A címlapot szerencsére még mindig betöltötte a temetés, a vonathír meg a fantomkép a sokadik oldalra került. Felhajtott gallérral ment vissza a lakásába, csak fönt vette észre, hogy még mindig a blézer van rajta. Szerencsére a bordó nyakkendő nélkül.

Megpróbálta még egyszer összegezni, hogy mi történt, de ekkor megszólalt a telefon. Ismeretlen, külföldies hang, enyhén balkáni akcentus. Az illető mézesmázos, mint akinek semmi köze az egészhez, mint aki merő szívjóságból telefonál. Szegény Belbo úr, mondta, milyen kellemetlen historiába tetszett keveredni. Aki mások csomagját viszi, az előbb nézze meg, mi van a csomagban. Nagy pech volna, ha valaki közölné a rendőrséggel, hogy Belbo úr volt az az ismeretlen férfi, aki a 45-ös számú helyen ült.

Na persze, el lehetne kerülni ezt a végső lépést, ha Belbo netán az együttműködés mellett döntene. Például ha megmondaná, hogy hol van a templomosok térképe. És mivel Milánóban most forró lett a talaj, hiszen mindenki tudja, hogy a merénylő Milánóban szállt fel a TEE-re, okosabb lesz áthelyezni ezt az ügyet semleges területre, mondjuk, Párizsba. Mit szólna egy randevúhoz a Sloane könyvesboltban, rue de la Manticore 3, mához egy hétre? Bár talán jobb volna, ha máris elutazna, még mielőtt azonosítaná őt valaki. Sloane könyvesbolt, rue de la Manticore 3. Június 20-án, szerdán déli tizenkettőkor Belbo egy ismerős arcot fedezhet ott majd fel, azét a szakállas úrét, akivel a vonaton olyan szívélyesen elcsevegett. Tőle majd további jó barátok hollétéről értesülhet, és akkor szép komótosan, meghitt baráti körben várva a nyári napfordulót, végre elmesélheti, mit tud, és kész, és semmi trauma. Rue de la Manticore, 3-as szám, könnyű megjegezni.

Saint-Germain... Igen művelt és szellemes... Azt mondta, mindenféle titkai vannak... Fellépései során gyakran használta ama nevezetes varázstüköröt, amely hozzájárult a híméhez... Tükörhatások révén sikerült megidéznie, méghozzá majdnem mindig felismerhetően, a kívánt árnyakat, így hát a túlvilággal való kapcsolata vitathatatlanak számított.
 [Le Coulteux de Canteleu, LES SECTES ET LES SOCIÉTÉS SECRÈTES, Paris, Didier, 1863, pp. 170-171]

Belbo úgy érezte, hogy elveszett. Minden világos volt. Agliè elhitte a történetét, meg akarta szerezni a térképet, csapdát állított neki, és most a markában tartja. Ő, Belbo most vagy elmegy Párizsba, hogy felfedjen valamit, amit nem tud (de csak ő tudta azt, hogy nem tudja, én elutaztam, és nem hagytam meg a címemet, Diotallevi haldoklott), vagy magára uszítja az egész olasz rendőrséget.

Hogy üzhet vele Agliè ilyen piszkos játékot? Mi haszna belőle? Galléron kell ragadni azt a vén bolondot, becipelni a rendőrségre, csakis így keveredhet ki ebből a históriából.

Taxiba szállt, és Agliè villájához hajtattott. Az ablaktáblák csukva, a kerítésen egy ingatlanügynökség táblája: KIADÓ. Mi ez az örület, Agliè egy hete még itt lakott, telefonon is beszéltek. Belbo becsengetett a szomszéd villába.

– Ja, az az úr? Épp tegnap költözött el. Nem, nem tudom, hova ment, csak látásból ismertem, olyan visszahúzódo ember volt, és folyton utazgatott, azt hiszem.

Már csak az ingatlanügynökségnél érdeklődhetett. De azok Aglièről még csak nem is hallottak soha. A villát annak idején egy francia cég bérelte ki. A lakbért egy bank utalta át rendszeresen. A bérleti szerződést egyik napról a másikra felmondták, a kaucióról is lemondtak. Csak levél útján érintkeztek, mégpedig egy bizonyos Ragotgky úrral. Ennyi az egész.

Lehetetlen. Hogy Rakosky vagy Ragotgky vagy kicsoda, az ezredes titokzatos látogatója, akit a ravasz De Angelis is meg az Interpol is keresett, fogja magát, és ingatlanokat bérel, csak úgy? Ardentí Rakoskyja a mi történetünkben az Ohrana-féle Racskovszkij reinkarnációja volt, amaz pedig ki másé, mint Saint-Germainé. De mi köze Aglièhez?

Belbo bement a szerkesztőségbe, úgy osont fel a lépcsőn, mint egy tolvaj, és a szobájába zárkózott. Megpróbált rendet teremteni a gondolatai közt.

Bele lehetett örülni ebbe az egészbe, és Belbo biztosra vette, hogy ő már bele is örült. És nincs kivel megbeszélnie a dolgot. És amint a verejtékező homlokát törölgette, gépiesen belelapozott az asztalán heverő friss, előző napi kéziratokba, észre sem véve, hogy mit csinál, és akkor hirtelen megütötte a szemét egy név: Agliè.

Megnézte, mi a kézirat címe. Valami jöttment ördögös művecskéje volt: *Az igazi Saint-Germain gróf*. Visszalapozott. Arról volt szó azon az oldalon a Chacornac-féle életrajz nyomán, hogy Claude-Louis de Saint-Germain hol Monsieur de Surmont-nak, Soltikoff grófnak, Mister Welldone-nak, Marquis de Belmarnak, hol pedig Rackoczi

vagy Ragozki hercegnek meg más efféléknek adta ki magát, de a családi neve valójában Saint-Martin grófja és – egy ősi piemonti birtok nyomán – Agliè örgrófja volt.

Remek, most már nyugodt lehetett Belbo. Nem elég, hogy őt terrorizmus vádjával körözik, hogy igaz a Terv, hogy Agliènak egyik napról a másikra nyoma veszett, de ráadásul még csak nem is afféle nagyotmondó alak ez az Agliè, hanem maga az igazi, a halhatatlan Saint-Germain, és ezt soha nem is rejtette véka alá. A sorra igaznak bizonyuló hamisságok örvényében csak a neve valódi. Illetve nem, a neve is hamis, Agliè nem is Agliè, de mindegy, hogy akkor meg kicsoda, hiszen tény, hogy már hosszú évek óta úgy viselkedik, mint egy általunk csak később kitalált történetnek a szereplője.

Akárhogy is, Belbónak nem volt választása. Agliè eltűnt, így hát nem tudta megmutatni a rendőrségnek azt az embert, akitől a bőröndöt kapta. De egyébként is hiába hisz neki a rendőrség, ha hisz, mert egykettőre kiderülne, hogy az illetőt gyilkosságért körözik, ő viszont legalább két éve dolgoztatja, mint külső munkatársat. Jó kis alibi.

De ezt az egész – amúgy is eléggé regényes – történetet csak úgy foghatta fel ép ésszel, és a rendőrségnek is csak úgy adhatta be, ha egy másik, minden képzeletet felülmúló történetet is feltételez. Vagyis azt, hogy az általunk kiagyalt Terv, a térkép utáni végső hajszát is beleértve, pontról pontra megfelel egy igazi tervnek, amelyben Agliè, Rakosky, Racskovszkij, Ragotgky, a szakállas úr, a Tres nevű társaság, a provins-i templomosok is, mindenki eleve benne volt. És hogy az ezredes helyesen látta a dolgokat. De hogy – bár helyesen látta a dolgokat – egyúttal tévedett is, hiszen a mi Tervünk végső soron különbözött az övétől, és ha az ő terve volt az igazi, akkor a miénk nem lehetett igazi, és fordítva, vagyis ha nekünk volt igazunk, ugyan, miért rabolt el Rakosky tíz évvel ezelőtt egy hamis emlékiratot az ezredestől?

Belbo ide vágó Abulafia-fájljának már a pusztá elolvasásától legszívesebben a falnak mentem volna. Csak hogy tudjam: a fal, legalább a fal, tényleg ott van. Elképzelttem, hogy érezheti magát Belbo aznap és az elkövetkező napokban. Pedig ezzel még nem is volt vége.

Belbo felhívta Lorenzát, mert szüksége volt valakire, akinek kérdéseket tehet fel. És Lorenza nem volt otthon. Belbo lefogadta volna, hogy soha többé nem látja. Lorenzát valamiképpen Agliè találta ki, Agliè-t Belbo, és Belbo most már csak azt nem tudta, hogy őt vajon ki találta ki. Megint belelapozott az újságba. Csak annyi bizonyos, hogy ő az a férfi, akiről a fantomkép készült. A nagyobb nyomaték kedvéért ebben a szent pillanatban megszólalt a szerkesztőségi telefon. Ugyanaz a balkáni akcentus, ugyanazok a jó tanácsok. Randevú Párizsban.

– Kicsodák maguk?! – kiáltotta Belbo.

– A Tres – felelte a hang. – És a Tresről maga többet tud, mint mi.

Akkor döntött. Fogta a telefont, és feltárcsázta De Angelis számát. A kapitányságon akadémikodtak, hogy a felügyelő úr, úgymond, már nem is dolgozik náluk. De végül beadták a derekukat, és kapcsoltak valami melléket.

– Á, van szerencsém, Belbo úr! – mondta De Angelis, és mintha gunyoros lett volna a hangja. – Tiszta véletlen, hogy még itt talál. Épp a bőröndjeimet pakolom.

– A bőröndjeit? – ijedt meg Belbo.

– Átvezényeltek Szardíniába. Ott nyugodtabb a munka, azt mondják.

– Sürgősen beszélnem kell magával, De Angelis úr. Arról a bizonyos történetről...

– Történetről? Miféle történetről?

– Az ezredeséről. Meg arról a másikról... Maga egyszer megkérdezte Casaubontól, hogy hallotta-e már a Tres hírét. Hát én hallottam. El akarok mondani magának valami fontosat.

– El ne mondja. Már nem tartozik rám. Meg aztán nem gondolja, hogy egy kicsit elkésett?

– Igaza van, annak idején, évekkal ezelőtt elhallgattam valamit maga előtt. De most beszélni akarok.

– Ne, Belbo úr, énnekem ne beszéljen. És igenis tudja meg, hogy valaki egész biztosan lehallgatja a beszélgetésünket, és hadd jelentsem ki, hogy én semmit sem akarok hallani, és semmit sem tudok. Két gyerekem van. Két kicsi gyerekem. És tudatták velem, hogy esetleg történhet velük valami. És hogy tudjam, hogy nem viccelnek, tegnap reggel elindította a feleségem az autónkat, és durr, lerepült a motorháztető. Csak egy picike bombát raktak be alá, alig nagyobb, mint egy petárda, de ahhoz épp elég nagyot, hogy megtudjam: csak akarniuk kell. Bementem a főnökhöz, és megmondtam neki, hogy én mindig teljesítettem, sőt, túl is teljesítettem a kötelességemet, de hős, az aztán nem vagyok. Hajlandó lennék feláldozni az életemet is, de csak az enyémet, nem a feleségemét és a gyerekekéét. Megkértem, hogy helyezzenek át. És aztán füvel-fával közöltem, hogy gyáva vagyok, hogy beszartam. És ugyanezt közlöm most magával és azokkal is, akik lehallgatnak. Tönkretettem a karrieremet, elvesztettem az önbecsülésemet és finoman szólva a becsületemet is, de megmentem a szeretteimet. Azt mondják, Szardínia nagyon szép, és ott a tenger, így legalább a gyerekek nyaraltatására sem kell spórolnom ezentúl. A viszontlátásra.

– Várjon, komoly az ügy, bajban vagyok...

– Bajban van? Szívből örülök. Amikor én kértem, hogy segítsen, maga nem segített. Meg a barátja, az a Casaubon sem. Most bezzeg, hogy bajban van, tőlem vár segítséget. Hát én is bajban vagyok. Elkésett. A rendőrség az állampolgár rendelkezésére áll, ahogy a filmekben mondani szokták. Erre gondol? Helyes, akkor forduljon a rendőrséghez, az utódomhoz.

Belbo lerakta a kagylót. Ez igen: egyetlen rendőr volt, aki hitt volna neki, de gondoskodtak róla, hogy most már hozzá se fordulhasson.

Aztán eszébe jutott, hogy Garamond annyi prefektust, rendőrfőnököt, főhivatalnokot ismer, hátha ő segíthet neki. Már ment is be hozzá.

Garamond nyájasan hallgatta végig a mondókáját, néha egy-egy udvarias felkiáltással szakította félbe: „Ne mondja!”, „Mit hallanak füleim!”, „Hát ez olyan, mint egy regény, sőt, mi több, egy agyszülemény!”. Azután összekulcsolta a két kezét, végtelen nagy rokonszenvvel Belbo szemébe nézett, és azt mondta:

– Kedves fiam, engedje meg, hogy így hívjam, elvégre az apja lehetnék, vagyis, na jó, hát az apja talán nem, hiszen még fiatal, sőt, mi több, fiatalos ember vagyok, de mondjuk, a bátyja, ha szabad így mondanom. A szíveimből beszélek magához, sok-sok éve ismerjük egymást. Az a benyomásom, hogy maga túl izgatott, a végsőkig kimerült, kiborult idegileg, sőt, mi több, elfáradt. Ne higgye, hogy nem értékelem, tudom, hogy maga testét-lelkét feláldozza a kiadóért, ezt előbb-utóbb, hogy úgy mondjam, anyagiakban is honorálnom kell majd, mert azért az sem árt. De a maga helyében én most elmennék szabadságra. Azt mondja, kínos helyzetbe került. Hogy

őszinte legyenek, én ezt azért nem dramatizálnám túl, ámbátor, engedelmével, kellemetlenül érintené a Garamondot, ha az egyik, a legkiválóbb alkalmazottja holmi homályos történetbe keveredne. Azt mondja, Párizsba hívja valaki. Nem akarok részletekbe bocsátkozni, egyszerűen csak hiszek magának. Na és? Menjen csak! Hát nem jobb azonnal tisztázni a dolgokat? Azt mondja, konfliktusba került, hogy úgy mondjam, Agliè doktorral, aki, ugye, kifogástalan úriember. Nem akarom tudni, hogy pontosan mi is történt kettejük közt, és én bizony nem morfondíroznék annyit azon a véletlen névegybeesésen sem, amit itt emleget. Annyi sok embert hívnak a világon Germánnak meg ilyesminek, hát nem igaz? Ha Agliè azt mondja magának, mint férfi a férfinak, hogy kérem, jöjjön el Párizsba, tisztázzunk mindent, hát akkor nosza, menjen el Párizsba, attól még nem dől össze a világ. Nyíltságot az emberi kapcsolatok terén! Menjen el Párizsba, és ha van valami a begyében, hát ki vele, ne hallgassa el. Ami a szívemen, a számon. Ugyan, mi ez a nagy titkolózás! Agliè úr, ha jól értettem, fájjalja, hogy maga nem akarja megmondani, hol található valamiféle atlasz vagy térkép vagy üzenet, vagy tudom is én, micsoda, aminek maga semmi hasznát sem veszi, de a mi derék Agliè barátunknak esetleg épp kapóra jönne tudományos szempontból. A kultúrát szolgáljuk, vagy nem? Hát adja oda neki, na, azt a térképet, atlaszt, topográfiai leírást, tudni sem akarom, hogy micsodát. Ha olyan nagyon fontos neki, hát nyilván van rá valami respektálandó oka, mert az úriember az mindig úriember. Menjen el Párizsba, rázzanak szépen kezét, és kész. Helyes? És ne gyötörje agyon magát. Engem itt mindig megtalál.

Működésbe hozta a házi telefont:

– Grazia, kérem... Na, tessék, nincs a helyén, soha sincs a helyén, amikor kéne. Magának is megvannak a bosszúságai, kedves Belbo, de hát mit szóljak akkor én! A viszontlátásra. Ha találkozik a folyosón Grazia asszonnyal, kérem, hogy küldje be. És pihenje ki magát, azt ajánlom.

Belbo kiment. Grazia asszony nem volt bent a titkárságon, és Belbo látta, amint kigyullad a Garamond magánvonalát jelző piros lámpa, nyilván épp most hívott fel valakit Garamond úr. Belbo nem tudott ellenállni a kísértésnek (azt hiszem, életében először követett el tapintatlanságot). Felvette a kagylót, és belehallgatott a beszélgetésbe. Garamond hangját hallotta:

– Ne aggódjék. Azt hiszem, sikerült meggyőzőnöm. El fog jönni Párizsba... Ennyivel tartozom. Elvégre ugyanannak a spirituális lovagrendnek volnánk a tagjai.

Tehát Garamond is részese a titoknak. Melyiknek? Annak, amelyet most már csak ő, Belbo fedhet fel. És amely nem létezik.

Közben beesteledett. Elment Piladéhoz, váltott egypár szót akárkivel, berúgott. És másnap reggel felkereste az utolsó megmaradt barátját. Elment Diotallevihez. Tanácsot kérni egy haldoklótól.

Lázás beszámolót hagyott hátra az Abulafián erről az utolsó beszélgetésről, és én bizony meg nem tudtam már különböztetni, mi az, amit Diotallevi mondott, és mi az, amit Belbo, mert mintha már csak egyvalaki dűnnyögött volna, olyan ember, aki kimondja az igazságot, mert tudja, hogy többé nincs idő az önáltatásra.

Az történet tehát Rabbi Iszmáél ben Elisával és a tanítványával, kik tanulmányozták a Jecirá könyvét, hogy rossz mozdulatokat tettek, és hátrafelé vitték őket a lépteik, míg ők maguk belé nem süllyedtek köldökig a földbe a betűk hatalma miatt.

[Pseudo-Száádjá, KOMMENTÁR A SZÉFER JECIRÁHOZ]

Sohasem látta még ennyire albinónak, bár szinte egyetlen szál szőre, haja, szemöldöke, szempillája sem volt már. Olyan volt a feje, mint a biliárdgolyó.

– Bocsáss meg – mondta Belbo –, beszélhetek neked a saját ügyeimről?

– Hát persze. Nekem már nincsenek ügyeim. Csak bajaim. Végleg.

– Azt hallottam, van egy új terápia. Húszévesen hamar rámegy az ember az ilyen izékre, de ötvenen túl már nem kerget a tatár, van idő a megoldásra.

– Ez rád vonatkozik. Én még nem múltam el ötven. Nekem még fiatalos a szervezetem. Abban a kiváltságban van részem, hogy gyorsabban halok meg, mint te. De látod, nehezemre esik a beszéd. Mondd a történetedet, addig is pihenek.

Belbo szót akart fogadni neki, kímélni akarta, így hát elmondta végig a történetét.

És akkor Diotallevi mélyet sóhajtott, mint a Lény a sci-fi filmekben, és beszélni kezdett. És abban is a Lényhez hasonlított már, hogy csupa átlátszóság volt, csupa határtalanság külső és belső, bőr és hús, a pizsamanyíláson még átsejlő szőke bolyhok és a nyákos zsigervonaglás között, melyet csak röntgensugár vagy egy előrehaladott stádiumba jutó betegség tehet láthatóvá.

– Jacopo, én csak fekszem itt ebben az ágyban, nem láthatom, mi történik odakint. De annyit azért tudok, hogy vagy csak tebenned zajlik le az, amiről beszélsz, vagy odakint történik. Akár így, akár úgy, mindegy, hogy te örültél-e meg, vagy a világ. Valaki mindkét esetben a kelleténél többet gyúrta, kevergette, rakosgatta a Könyv szavait.

– Ezt meg hogy érted?

– Vétkeztünk a világot teremtő és megtartó Szó ellen. Most megkaptad érte a büntetésedet, ahogy én is megkaptam. Nincs különbség közted és közttem.

Jött egy nővér, adott neki valamit, amivel benedvesítheti az ajkát, és figyelmeztette Belbót, hogy ne fárasza ki nagyon, de Diotallevi fellázadt:

– Hagyjon békén! Meg kell mondanom neki az Igazságot. Maga talán tudja, mi az Igazság?

– Hogy én, nahát, miket tetszik kérdezni...

– Akkor menjen ki. El kell mondanom a barátomnak valami fontosat. Ide hallgass, Jacopo. A Tórában ugyanúgy végtagok és ízületek és szervek vannak, mint az emberi testben, érted? És az emberi testben ugyanúgy végtagok és ízületek és szervek vannak, mint a Tórában, érted?

– Értem.

– És rabbi Meir, amikor rabbi Akiba tanítványa volt, vitriolt kevert a tintába, és a mester semmit sem szólt. De amikor rabbi Meir megkérdezte rabbi Iszmáéltól, hogy jól tette-e, rabbi Iszmáél azt válaszolta neki: édes fiam, vigyázva végezd a munkádat, mert isteni munka az, és ha csak egyetlen betűt is kifelejtesz, vagy ha csak eggyel is több

betűt írsz le, az egész világ romba dől miattad... Mi át próbáltuk írni a Tórát, de nem törődünk a fölösleges vagy a hiányzó betűkkel...

– Vicceltünk...

– A Tórával nem szabad viccelni.

– De mi a történelemmel, a mások írásaival vicceltünk...

– Van-e olyan világot igazító írás, ami nem azonos a Könyvvel? Adj egy kis vizet, nem, ne pohárból, ezt a rongyot nedvesítsd meg. Köszönöm. Most pedig figyelj. Aki a Könyv betűit megkeveri, az a világot keveri meg. Menthetetlenül. Ez bármilyen könyvre, még az ábécéskönyvre is vonatkozik. Nem azt mondják azok a Wagner doktor-féle barátaid is, hogy aki játszik a szavakkal, anagrammákat gyárt belőlük, és kiforgatja a jelentésüket, az csúnya dolgokat őriz a lelkében, és gyűlöli az apját?

– Nem egészen. Azok az alakok pszichoanalitikusok, azért mondanak ilyeneket, hogy pénzt keressenek, ők nem olyanok, mint a te rabbijaid.

– Ez is rabbi, az is rabbi, mindenki rabbi. Mindenki ugyanarról beszél. Azt hiszed, egy tekercsről beszéltek azok a rabbik, akik a Tóráról beszéltek? Rólunk beszéltek, akik a beszéd révén a testünket igyekszünk újjáépíteni. És most figyelj. Csak az nyúlhat a Könyv betűihez, akiben sok a jámborság, bennünk pedig semennyi sem volt. Isten neve van beleszöve minden könyvbe, és mi a világtörténelem minden könyvéből anagrammát készítettünk, de közben nem imádkoztunk. Hallgass, figyelj. Aki a Tórával foglalkozik, az a világot tartja mozgásban; és a testét is mozgásban tartja, miközben olvas vagy az újraírással bajlódik, mert nincs olyan testrész, amelyiknek ne volna megfelelője a világban... Nedvesítsd meg a rongyot, köszönöm. Ha megváltoztatod a Könyvet, a világot változtatod meg, ha megváltoztatod a világot, a testedet is megváltoztatod. Ezt nem értettük mi meg. A Tóra kienged egy szót a szekrényéből, egy pillanatra megjelenik, és azonnal elrejtőzik újra. És csak a szeretőjének mutatkozik meg egy pillanatra. Olyan, mint egy gyönyörű nő, aki a palotájában, egy kis eldugott szobában rejtőzködik. Egyetlenegy szeretője van, de annak a létezése mindenki számára ismeretlen. És ha bárki más erőszakkal rátör, és rá akarja emelni a mocskos kezét, akkor ő fellázad. Tudja, hogy ki a szeretője, kinyit egy pici rést és egy pillanatra megmutatkozik. És azonnal elbújik megint. Csak az fogja fel a Tóra szavát, aki szereti. Mi pedig szeretet nélkül és csak a nevetség kedvéért próbáltunk könyvekről beszélni...

Belbo megint benedvesítette az ajkát a ronggyal.

– És?

– És olyasmit akartunk tenni, amit nem volt szabad tennünk, és amire nem voltunk felkészülve. A Könyv szavait manipulálva a Gólemet akartuk megépíteni.

– Nem értem...

– Nem is lehet megérteni. A teremtményed foglya vagy. De a te történeted még a külvilágban zajlik. Nem tudom, hogyan, de még kiszállhatsz belőle. Velem más a helyzet, én a testemben tapasztalom, hogy mit is műveltünk mi játékból a Terv során.

– Ne marhászkodj, nálad sejtekről van szó...

– Na és mik azok a sejtek? Hónapokon keresztül mondogatta a szánk egy másfajta kombinációban a Könyv betűit. GCC, CGC, GCG, CGG. Azt, amit a szánk mondott, megtanulták a sejteink. Mert mit is műveltek a sejteim? Kitaláltak egy másfajta tervet, és most már mennek a saját fejük után. A sejteim egy másik, a többiekétől eltérő

történetet találnak ki. Azt már megtanulták a sejtjeim, hogy lehet a Könyvből és a világ minden könyvéből anagrammát készítve Istent káromolni. Most ugyanezt teszik a testemmel. Mindenféle sosem látott, értelmetlen, vagy a helyessel ellenkező értelmű sejteket invertálnak, transzponálnak, váltogatnak, permutálnak és kreálnak. Kell, hogy legyen a helytelen értelmekhez képest egy helyes értelem, mert különben meghal az ember. De ők, a sejtjeim, csak játszanak, hitetlenül és vaktában. Jacopo, én az elmúlt hónapokban, amíg még tudtam olvasni, sok szótárt olvastam végig. Szótörténeteket tanulmányoztam, hogy felfogjam, mi megy végbe a testemben. Mi, rabbik, így szoktuk ezt. Eszedbe jutott-e már, mennyire hasonlít az a nyelvészeti kifejezés, hogy metatézis, ahhoz az orvosi kifejezéshez, hogy metasztázis? Mi az, hogy metatézis? „Veréb” helyett azt mondod, hogy „véreb”. „Rokokó” helyett azt mondhatod, hogy „ókorok”. Ez a temurá. A szótár szerint metathesisz azt jelenti, hogy áthelyezés, változtatás. És metasztasizis azt, hogy megváltoztatás, áthelyezés. Milyen buták a szótárak. A szótó ugyanaz: vagy a metatithémi vagy a methisztémi ige. Metatithémi viszont azt jelenti, hogy áthelyez, eltávolít, megváltoztat, átalakít, helyettesít, törvényt hatálytalanít, átértelmez. És a methisztémi? Ugyanazt: áthelyez, permutai, transzponál, megváltoztatja a közvélekedést, megbomlik. Hát mi megbomlottunk, és velünk együtt mindenki más is, aki titkos értelmet keres a szavak betűje mögött. Akárcsak az engedelmes sejtjeim. Ezért halok meg, Jacopo, tudod te jól.

– Csak azért beszélsz most így, mert beteg vagy...

– Azért beszélek most így, mert végre megértettem a testemet. Mindennap tanulmányozom, tudom, hogy mi történik benne, csak beavatkozni nem tudok, nem engedelmesskednek többé a sejtjeim. Meghalok, mert meggyőztem róla a sejtjeimet, hogy nincs szabály, hogy minden szöveggel azt csinálhat az ember, amit akar. Egy életen át igyekeztem én meggyőzni magamat erről, az agyammal egyetemben. És az agyam nyilván továbbította nekik ezt az üzenetet. Hogy várhatnám el tőlük, hogy okosabbak legyenek, mint az agyam? Azért halok meg, mert minden határon túlment a képzeletünk.

– Ide hallgass, annak, ami veled van, nincs semmi köze a Tervünkhöz...

– Nincs? Akkor teveled miért történik az, ami történik? Ugyanúgy viselkedik a világ, mint a sejtjeim.

Kimerültén hátrahanyatlott. Bejött az orvos, és halkán odasziszegte Belbónak, hogy nem szabad ilyen stressznek kitenni egy haldoklót.

Belbo kiment, és ekkor látta Diotallevit utoljára.

Na, jó, írta, tehát ugyanazért köröz engem a rendőrség, amiért Diotallevinek rákja van. Szegény öregem, ő meghal, de nekem nincs rákom, én most mit csináljak? Elmegyek Párizsba, hogy kiderítsem, mi a burjánzás szabálya.

Nem adta meg magát rögtön. Négy napra bezárkózott, átrendezte a fájlijait mondatról mondatra, hátha talál valami magyarázatot. Azután megírta a beszámolóját, mint valami végrendeletet, önmagának, az Abulafiának, nekem vagy akárkinek, aki el tudja olvasni. Végül kedden elutazott.

Azt hiszem, Belbo azért ment Párizsba, hogy megmondja nekik, hogy nincsenek titkok, hogy az igazi titok az, hogy engedni kell a sejteket, hadd viselkedjenek úgy, ahogy az ösztönös bölcsességük diktálja, hogy a felszín alatti titokkeresés egyetlen

piszkos daganattá változtatja át a földet. És hogy mindenki közül ő a legpiszkosabb és a legbutább, ő, aki nem tudott semmit, és kiagyalt mindent – és biztos, hogy drágán megfizet érte, de túl régen belenyugodott már abba, hogy egy gyáva alak, és De Angelis példája megmutatta, hogy hősökéből kevés van.

Párizsban alighanem az első találkozásjukkor észrevette, hogy Azok nem hiszik el a szavait. Túl egyszerű szavak voltak. Még vártak: vagy felfedi a titkot, vagy meghal. Belbónak nem volt mit felfednie, és végső gyávaágában halálfélelem fogta el. És akkor megpróbálta eltüntetni maga mögött a nyomokat, és felhívott telefonon. De elkapták.

C'est une leçon par la suite. Quand votre ennemi se reproduira, car il n'est pas à son dernier masque, congédiez-le brusquement, et surtout n'allez pas le chercher dans les grottes.

[Jacques Cazotte, LE DIABLE AMOUREUX, 1772, a későbbi kiadásokból törölve]

És most – tanakodtam Belbo lakásán, miután végigolvastam a vallomásait –, én most mitévő legyek? Garamondhoz bemenni nincs értelme, De Angelis elutazott, Diotallevi mindent elmondott, amit mondandó volt. Lia messze van, olyan helyen, ahol nincs telefon. Június 23-a van, szombat, reggeli hat óra, és ha történnie kell valaminek, akkor az ma éjjel, a Conservatoire-ban fog történni.

Gyorsan kellett döntenem. Miért nem csináltál úgy – tettem fel magamnak a kérdést tegnapelőtt este a periszkóp-ban –, mintha mi sem történt volna? Egy bolond szövegei voltak ott előttem, arról szóltak, hogy miről beszélgetett ez a bolond más bolondokkal meg – legutoljára – egy súlyosan izgatott vagy súlyosan depressziós haldoklóval. Még abban sem voltál biztos, hogy csakugyan Párizsból telefonált-e Belbo, lehet, hogy csak valahonnan Milánó mellől, és az is lehet, hogy a sarki telefonfülkéből hívott fel. Miért keverednél egy – talán csak képzelt – történetbe, amelyhez semmi közöd?

De ezt a kérdést a periszkópban tettem fel magamnak, miközben zsibbadt a lábam, és gyöngült a fény, és azt a természetellenes és nagyon is természetes félelmet éreztem, amelyet éjjel, egyedül, egy kihalt múzeumban minden emberi lénynek éreznie kell. Reggel viszont még nem éreztem félelmet. Csak kíváncsiságot. És talán kötelességtudatot is, vagy barátságot.

És azt mondtam magamban, hogy nekem is el kell mennem Párizsba, nem tudtam ugyan pontosan, hogy miért, de nem hagyhattam magára Belbót. Talán csak azt várta el tőlem, semmi többet, csak azt, hogy hatoljak be éjnek idején a thugok barlangszentélyébe, és amidőn Suyodhana épp belédöfné már a szívébe az áldozati tört, ugorjak elő a kartácsra töltött puskájú embereimmel, és szabadítsam ki őt.

Szerencsére volt nálam egy kis pénz. Párizsban fogtam egy taxit, és elvittem magam a rue de la Manticore-ba. A sofőr hosszasan káromkodott, mert még a saját taxistérképén sem találta. Szűk kis utca volt, alig szélesebb, mint egy vonatfolyosó, a régi Bièvre táján, a Saint Julien le Pauvre mögött. Behajtani sem lehetett, a taxis végül a sarkon tett ki.

Tétován indultam el, mert még egy kapubejáratot sem láttam, de a sikátor egyszer csak enyhén kiszélesedett, és ott volt a könyvesbolt. Nem tudom, miért viselte a 3-as számot, hiszen amúgy sem egyes, sem kettes, sem más házszám nem volt az utcában. Csak a bejárat ajtón kapott fényt az apró boltocska, az ajtó fele egyúttal kirakatul is szolgált. Kétoldalt egypár tucatnyi könyv, műfaji ízelítőül. Lent néhány varázsvessző, porlepte füstölőcsomag, kicsiny keleti vagy délamerikai amulettek. Sok, különféle stílusú és méretű tarokkkártyapakli.

⁶⁴ Ez egy megjegyzendő tanulság. Ha ellenségetek ismét elétek áll – mivelhogy nem az utolsó álarca volt ez –, utasítsátok vissza nyersen, és semmiképp se keressétek őt a barlangokban.

A boltbelső sem nyújtott több vigaszt. Rengeteg könyv a falak mentén és a padlón, hátul egy kisasztal, a kisasztal mögött a boltos, akit mintha csak azért raktak volna oda, hogy valami írót leírassa: ódonabb, mint a könyvei. Nagy, kézzel írott számlakönyvet lapozgatott, ügyet sem vetve a vásárlókra. Pillanatnyilag amúgy is csak két látogató tartózkodott a boltban, nagy porfelhőket kavartak, ahogy egyik borító nélküli könyvrégiséget emelték le a rozoga polcokról a másik után, olvastak, és látnivalóan eszükbe sem jutott bármit is megvásárolni.

Az egyetlen bepolcozatlan falrészt egy plakát borította be. Harsány színek, dupla keretes, kör alakú arcképek, mint Houdini bűvészlakójain. „Le Petit Cirque de l'Incroyable. Madame Olcott et ses liens avec l'Invisible.”⁶⁵ Olajbarna, férfias arc, kontyba fogott, fekete haj, mintha láttam volna már ezt az arcot. „Les Derviches Hurlers et leur danse sacrée. Les Freaks Mignons, ou Les Petits-fils de Fortunio Liceti.” Égbekiáltóan rémes szörnyikék gyülekezete. „Alex et Denys, les Géants d'Avalon. Theo, Leo et Geo Fox, Les Enlumineurs de l'Ectoplasme...”⁶⁶

A Sloane könyvesbolt a bölcsőtől a koporsóig csakugyan mindennel szolgált, még egészséges estői mulatsággal is, hogy legyen hova vinni a gyereket, mielőtt mozsárban összetörnék. Telefoncsörgést hallottam, a boltos nagy papírhalom alól kotorta elő a kagylót.

– Oui, monsieur – mondta –, c'est bien ça. – Néhány percig némán bólogatott, majd egyre zavartabb képet vágott, de az volt az érzésem, hogy ez nekünk szól, mintha mindenki hallhatná azt, amit ő hall, és ő ezért nem akarná vállalni a felelősséget. Azután meg méltatlankodó kifejezés jelent meg az arcán, mint minden párizsi boltosnak, ha olyasmit kér tőle valaki, ami nincs a boltjában, vagy a szállodaportásnak, ha azt kénytelen közölni, hogy nincs szabad szobájuk. – Ah non, monsieur. Ah, ça... Non, non, monsieur, c'est pas notre boulot. Ici, vous savez, on vend des livres, on peut bien vous conseiller sur des catalogues, mais ça... Il s'agit de problèmes très personnels, et nous... Oh, alors, il y a, sais pas, moi, des curés, des... oui, si vous voulez, des exorcistes. D'accord, je le sais, on connaît des confrères qui se prêtent... Mais pas nous. Non, vraiment la description ne me suffit pas, et quand même... Désolé monsieur. Comment? Oui... si vous voulez. C'est un endroit bien connu, mais ne demandez pas mon avis. C'est bien ça, vous savez, dans ces cas, la confiance c'est tout. A votre service, monsieur.⁶⁷

A másik két kuncsaft közben kiment, zavarban voltam. Aztán összeszedtem magam, némi torokköszörüléssel felhívtam magamra az öreg figyelmét, és akkor azt mondtam neki, hogy egy ismerősömet keresem, a barátomat, aki be szokott nézni ide, úgy hívják, hogy monsieur Agliè. Úgy bámult rám az öreg, mintha én telefonáltam volna neki az előbb. Lehet persze – mondtam erre –, hogy ő nem Agliènek ismeri, hanem Rakoskynak vagy

⁶⁵ A Hihetetlen Dolgok Kis Cirkusza. Madame Olcott kapcsolatot létesít a Láthatatlannal.

⁶⁶ Az Úvöltő Dervisek és az ő szent táncuk. A Bájós Szörnyikék avagy Fortunio Liceti Unokái... Alex és Denys, az Avaloni Óriások. Theo, Leo és Geo Fox, a Hektoplazmák Megjelenítői.

⁶⁷ Igen, kérem... ez az... Na, nem, kérem. Na hát... Nem, nem, kérem, ilyesmivel mi nem foglalkozunk. Mi itt könyveket árulunk, tudja; a katalógusból, persze, javasolhatunk valamit, na de... ezek nagyon személyes problémák, és mi... Ja, hát arra, ugye, ott vannak, mit tudom én, a papok, a... igen, az ördögűzők, ha úgy tetszik. Persze, tudom, vannak olyan testvérek, akik hajlandók... De mi nem. Nem, egy ilyen leírás nekem tényleg nem elég, és különben is... Sajnálom, kérem. Hogy? Igen... ha tetszik. Az egy jól ismert hely, de ne kérdezze a véleményemet. Úgy van, az ilyen kérdésekben, tudja, fő a bizalom. Alászolgája, uram.

Soltikoffnak, vagy esetleg... Az öreg még mindig csak bámult, kifejeztelenül hunyorgott, és megjegyezte, hogy milyen furcsa, sok nevű barátaim vannak. Mindegy, mondtam akkor, nem számít, csak úgy kérdeztem. Várjon, szólt, mindjárt jön az üzlettársam, ő talán ismeri azt, akit maga keres. Üljön csak le addig arra a székre, ott hátul. Rátelefonálok. Felemelte a kagylót, tárcsázott, majd halkán beszélni kezdett.

Casaubon, mondtam magamban, hát te még Belbónál is hülyébb vagy. Most mire vársz? Hogy megjöjjenek Azok, és azt mondják: ni, micsoda véletlen, a Jacopo Belbo barátja is, na, jöjjön, jöjjön maga is...

Felpattantam és elköszöntem. Egy perc alatt visszasiettem a rue de la Manticore-on, bekanyarodtam néhány másik utcácskába, s aztán kint találtam magam a Szajnaparton. Agyalágyult, gondoltam, hát mit képzeltél? Hogy bemész, ott találsz Aglièt, galléron ragadod, ő mentetetözik, kérem, félreértés volt az egész, tessék, itt a barátja, egy ujjal sem nyúltunk hozzá?... Most aztán tudják, hogy te is itt vagy.

Nemrég múlt dél, este történni fog valami a Conservatoire-ban. Mit csináljak? Elindultam a rue Saint Jacques-on, de minduntalan hátrafordultam. Egy idő után úgy éreztem, hogy követ egy arab. De miért gondoltam, hogy arab? Az arabok arról ismerszenek meg, hogy nem látszanak arabnak, legalábbis Párizsban nem, Stockholmban más volna a helyzet.

Egy szálloda előtt vitt el az utam, bementem, és kértem egy szobát. Az emeleti galéria fakorlátja mögül visszaneéztem, és azt láttam, hogy odalent épp most nyit be az arabnak vélt férfi. A folyosón aztán még másokat is észrevettem, akik szintén lehetnek arabok. De hisz ez természetes, errefelé minden kis szálloda az araboké. Hát persze.

Benyitottam a szobámba. Rendes kis szoba volt, még telefon is volt benne, kár, hogy el sem tudtam képzelni, kinek telefonálhatnék.

Leheveredtem, félálomban forgolódtam háromig. Aztán megmostam az arcomat, és elindultam a Conservatoire felé. Most már nem maradt más hátra, mint hogy bemegyek a múzeumba, záráskor elbújok, és kivárom az éjfelet.

Ezt csináltam. És néhány órával éjjél előtt ott szorongtam a periszkópban, és vártam valamire.

Necáh némely értelmezők szerint az Ellenállás, a Tűrés, az állhatatos Türelem szefirája. Csakugyan Próbátétel várt ránk. Más értelmezők viszont azt mondják, hogy Necáh Győzelmet jelent. Kinek a győzelmét? Ebben a csupa legyőzöttről szóló történetben – Belbo megcsúfolja az ördögösöket, az ördögösök megcsúfolják Belbót, Diotallevi sejtjei megcsúfolják Diotallevit – e pillanatban talán én voltam az egyetlen győztes. Ott lapultam a periszkóp fedezékében, tudtam a többiekről, de a többiek nem tudtak rólam. A tervem első része tervszerűen alakult.

És a második rész mi szerint fog alakulni? A terveim vagy a Terv szerint, amely már nem az enyém?

8/HOD

Ceremiáink és Rítusaink céljaira két hosszú és szép Csarnokunk van a Rózsakeresztesek Templomában. Az egyikben a legértékesebb és legkiválóbb találmányokat, a másikban a főbb Feltalálók Szobrait tesszük ki mustrára.
 [John Heydon, THE ENGLISH PHYSICIANS GUIDE: OR A HOLY GUIDE, London, Ferris, 1662, The Preface]

Nagyon régóta ott voltam már a periszkópban. Tíz óra, fél tizenegy lehetett. Ha történnie kell valaminek, a templomhajóban, az Inga előtt fog sor kerülni rá. Tehát ideje volt lekászálódnom, menedéket, leshelyet keresnem. Ha későn érkezem, miután Ők már bejutottak (de honnan?), észre fognak venni.

Lemenni. Mozogni... Másra sem vágytam már órák óta, de most, hogy végre lehetett, sőt, legfőbb ideje volt, úgy éreztem magam, mint aki megbénult. Végig kell mennem a sötétbe borult termeken, a zseblámpát csak módjával használhatom. Az ablakokról bizonytalan visszfények vetültek a vitrinekre. Ha nem vagyok elég óvatos, a végén még leverek valami üveget vagy fémet, nagy csörömpölést csapok. Felfelkattintottam a zseblámpámat. Úgy éreztem magamat, mint a Crazy Horse-ban, hol itt, hol ott villant fel valami meztelenség, de nem hús-vér testeké, hanem csavaroké, csapszegeké, szegecské.

És ha egyszer csak eleven, emberi lényre világitok rá, az Urak küldöttére, aki tükörkép gyanánt követ? Melyikünk ordít fel először? Hegyeztem a fülemet. Minek? Én nesztelenül lopakodom. Nyilván ő is.

Délután már alaposan megjegyeztem magamnak a termék rendjét, biztos voltam benne, hogy sötétben is meg fogom találni a lépcsőházat. Most mégis tétován, szinte tapogatózva bolyongtam ide-oda, és nem tudtam, merre menjek.

Talán már másodszor vágok át egy-egy termen, talán soha többé nem kerülök ki innen, talán ez a gépek közti értelmetlen bolyongás, ez maga a rítus.

Az az igazság, hogy nem akartam lemenni, hogy késleltetni akartam a találkozót.

Hosszú, kíméletlen lelkiismeret-vizsgálat után hagytam el a periszkópot, órákig töprengtem, hogy mit is csináltunk, hol hibáztunk az utóbbi években, és tanakodtam, hogy értelmes ok híján tulajdonképpen miért keresem én itt Belbót, aki viszont még érthetlenebb módon került erre a helyre. De amint kiléptem, minden megváltozott. Ahogy elindultam, és mentem, már nem a saját fejemmel gondolkoztam. Én lettem Belbo. És akárcsak a megvilágosodáshoz vezető útját bevégző Belbo, én is tudtam már, hogy minden földi tárgy, a leghitványabb is, úgy olvasandó, mint valami másnak a hieroghfája, és hogy nincs Más, ami a Tervhez foghatóan valószínű volna. Vágott ám az eszem, elég volt egyet villantanom, egyetlen pillantást vetnem a fénybe, és már értettem is. Nem hagytam magam becsapni.

...Froment-féle motor: rombold alapú, függőleges szerkezet, benne – akár egy műbördait közszemlére tévő anatómiai viaszab belsejében – egy sor tekercs, elem, megszakító vagy hogy az ördögbe hívják ezeket a tankönyvek, s az egészet egy fogaskerékajtású transzmissziós szj működtette... Mire használhatták? Válasz: a tellurikus áramok mérésére, nyilván.

Akkumulátorok. Mit akumulálnak? Egyszerű: csak el kellett képzelni a Láthatatlan Harminchatokat megannyi makacs titkár (titoknok) képében, amint addig ütögetik éjjelente az írócsesmalójukat, míg elő nem csalnak belőle valami hangot, szikrát, hívást; amint feszülten követik a parttól partig, barlangmélytől földfelszíniig, Machu Picchutól Avalonig cikázó dialógust, cip-cip-cip, halló, halló, halló, Pamersiel, Pamersiel, vettem a reszketést, a Mu 36-os áramot, azt, amit a bráhma-nok mint Isten sápadt leheletét imádtak, most berakom a dugót, mikro-makrokozmi-kus áramkör bekapcsolva, reszket a földkéreg alatt mind a mandragóragyökér, halld az Egyetemes Szümpatheia énekét, vége, vétel.

Istenem, hadseregek ontották egymás véré-t Európa síkjain, pápák szórták átkaikat, vérzékeny és vérfertő-ző császárok adtak egymásnak találkát a Palatinusi Kertek vadász-kastélyában csupán azért, hogy falazzanak, hogy pompázatos álcával fedezzék azok munkáját, akik a Salamon Házában az Umbilicus Mundi alig hallható jelzései-re füleltek.

Eljártak ide, hogy működtessék ezeket a hexatetra-grammatikai pszeu-dotermikus elektrokapillátorokat – így mondaná Garamond, ugye? –, miközben valaki, a fémek csodálatos kalandját igazolandó, mindig feltalál azért egy-egy vakcínát vagy villanykörtét is, de nem ez volt ám a feladat, hanem valami más, éjfél-t üt az óra, mind itt vannak, ni, megindítják ezt a Ducretet-féle statikus gépet: töltényheveder-szerű, áttetsző kerék, mögötte két, ívbe hajlított pálcán egy-egy gömböcske rezeg, talán összekoc-cantak, s akkor szikrák pattantak ki belőlük, Frankenstein azt remélte, hogy ezzel életre keltheti a Gólemjét, de nem, más a jel, amire várni kell: okoskodj, dolgozz, kaparj, kaparj, vén vakondok...

...Egy varrógép (mi más, apró metszet hirdette az ilyesmit a kebel-növesztő pirulával meg a hegyek közt szálló sas-madárral együtt, melynek karmaiban ott a gyomorerősítő gyomorkeserű, Robur le Conquérant, R. C.), de ha működtetni kezdik, megforgat egy kereket, a kerék egy karikát, a karika pedig... mit csinál, ki engedelmeskedik a karikának? A felirat szerint „a földi tér által gerjesztett áramok”. Csak így, ilyen szemérmetlenül, a gyerekek is elolvashatják délután, látogatáskor, minthogy az emberiség azt hitte magáról, hogy másfele tart, mindennel, a legeslegfőbb kísérlettel is meg lehetett próbálkozni, mondván, hogy az a technika ügyét szolgálja. A Világ Urai évszázadokon át az orrunknál fogva vezettek bennünket. Behálózott, körülfont, gúzsba kötött bennünket az Összeesküvés, és versekben magasztaltuk a gőzmozdonyt.

Fel-alá járkáltam. Elképzelttem, hogy sokkal kisebb, hogy mikroszkopikus méretű vagyok, fém felhőkarcolókkal teli mechanikus város utcáin ámuldozó utas. Hengerek, battériák, leideni palackok egymás hegyen-hátán, apró, húszcentis ringlispíl, tourniquet électrique à attraction et repulsion. Talizmán a szümpatheia-áramok ösztökélésére. Colonnade étincelante formée de neuf tubes, électro-aimant, egy nyaktíló, a közepén – úgy nézett ki, mint valami nyomdaprés – vastag láncok lógtak, a végükön horog. Kezet, fejet szétroppantani tudó prés. Kéthengeres légpumpával működtethető üvegharang, lombikféle, alatta kehely, jobbra pedig egy rézgömb. Ebben kavargatta Saint-Germain a hesseni tartománygróf számára a tinktúráit.

Pipatórium sok kicsi, modiglianisán elnyújtott nyakú homokórával, a homokórákban – két szinten tízben-tízben – valami meghatározhatatlan matéria, a felső kiöblösödése mindnek más-más magasságba nyúlik fel, mint megannyi, felszállni készülő kis léghajó, melyet már csak egy homokszák tart vissza. Rebis-csináló készülék, ország-világ

megbámulhatja.

Üvegmunka-részleg. Visszajutottam ugyanoda. Kicsiny zöld palackok, egy szadista vendéglátó méregpárlatokkal kínál. Palackgyártó vasgépek, két fogantyú nyitotta-zárta őket. És ha palack helyett a csuklóját dugta be valaki? Cakk, azokkal a fogókkal, ollókkal, görbe csőrű szikékkel csinálhatták így, amelyeket belé lehetett dugni a végbélbe, a fülbe, a méhbe, kitépni a friss magzatot, hogy mézzel és borssal összetörve Astarte éhét csillapítsa... Hatalmas tárlókkal teli termen vágtam most keresztül, gombokat láttam, ha megnyomják őket, csavart végű nyársak indulnak meg kérlelhetetlenül az áldozat szeme felé, a Kút és az Inga, már-már a karikatúráján tartottunk, a Goldberg-féle haszontalan gépeknél, annál a kínozésköznél, amelyhez Tom kötözi Jerryt, l'engrenage extérieur à trois pignons, a reneszánsz kori mechanika diadala, Branca, Ramelli, Zonca, ismertem ezeket a fogaskerékrendszereket, beraktam őket a fémek csodálatos kalandjába is, de ide csak később, a múlt században kerültek, várva máris a világhódítás utáni békétleneket, a templomosok a hasszasziunktól tanulták, hogyan kell elhallgattatni Noffo Deit, mihelyt foglyul ejtették, von Sebottendorff horogkeresztje a nap felé facsarja a Világ Urai ellen lázadókrángó tagjait, minden készen állt, már csak a jelle vártak mindenki szeme láttára, a Terv nyilvános volt, mégsem jöhetett rá senki, recsegő torkok zúgják az ő hódítói himnuszukat, tobzódo szájak, melyek nem szájak már, csak fogak, egyetlen rándulással egymásba csapódó csapszegek, tak-tak-tak, mintha leszóródna egyszer csak minden fog a földre.

Végül pedig ott álltam az előtt az émetteur à étincelles soufflés előtt, melyet az Eiffel-torony számára terveztek, hogy óránként jeleket közvetítsen Franciaország, Tunézia és Oroszország között (provins-i templomosok, paulikánusok, fezi hasszaszinok – Fez ugyan nem Tunéziában van, a hasszaszinok pedig Perzsiában voltak, de hát mit számít az, kicsire nem adunk, ha egyszer a Szubtilis Idő kanyarulataiban élünk), láttam én már ezt az embernél nagyobb óriásmasínát: az oldalán körös-körül lyukak, szellőzőnyílások, ne mondja nekem senki, hogy ez egy rádiókészülék! Ismerem ezt, hát persze, emellett mentem én el épp ma délután. A Beaubourg!

Mindnyájunk szeme láttára. Ugyan, mi másra is szolgált volna ez a hatalmas doboz Lutetia kellős közepén (Lutetia Parisiorum, lejárát a föld alatti sártengerhez), ott, ahol valaha Párizs gyomra volt, a légszívó ormányaival, a betegesen burjánzó csöveivel, vezetékeivel, a kinti űrbe hallgatózó, hangokat, üzeneteket, jelzéseket a földgolyó centrumába közvetítő és pokoli információkat visszaakadó Dionüsziosz-fülével? Először a Conservatoir mint laboratórium, aztán az Eiffel-torony mint szonda, végül pedig a Beaubourg mint globális adó-vevő készülék. Talán bizony néhány nagy hajú, mosdatlan diáknak a szórakoztatására rakták oda azt az óriás szívókorongot, hogy lemezíjdonságokat hallgathassanak benne japán fülhallgatóval? Mindnyájunk szeme láttára. A Beaubourg, mint Agartha föld alatti birodalmára nyíló kapu, az Equités Synarchici Résurgentes emlékműve. A többiek meg, két-, három- négy milliárdnyian, nem tudták ezt, vagy legalábbis azon voltak, hogy ne tudják.

Az ostobák, a hülikusok. A pneumatikusuk pedig: céltudatosan előre, hat évszázadon át.

Egyszer csak megtaláltam a lépcsőt. Egyre óvatosabban mentem lefelé. Közeledett az éjféli. El kellett bújniom a leshelyemen, még mielőtt Azok megérkeznének.

Tizenegy felé járhatott az idő. Átvágtam a Lavoisier-csarnokon, nem gyűjtva

zseblámpát, mert még emlékeztem a délutáni hallucinációkra, végigmentem a vasúti modellek folyosóján.

A templomhajóban már volt valaki. Imbolygó, halvány fények. Cszozgás, tologatás, húzogatás.

Idejében elérem-e az őrtornyomat? Végigosontam a vonatmodell-tárlók mentén, és már ott is voltam a kereszthajóban, a Gramme-szobor mellett. A szobor úgy állt kocka alakú fatalapzatán (a heszódi kőkubus!), mintha a szentély bejáratát figyelné. Emlékeztem rá, hogy az én Szabadság-szobrom közvetlenül Gramme szobrának a háta mögött áll.

A talapzat elülső része fel volt hajtva, mintha valami titkos folyosó kijárati nyílása lett volna. S már jött is ki egy alak, a kezében lámpás – gázlámpa talán, színes üvegű –, mely vöröses fénnel világította meg az arcát. Meghúztam magam egy beszögellésben, nem vett észre. Odasietett hozzá valaki a szentélyből.

– Vite, vite – mondta – , siessünk, egy óra múlva itt lesznek.

Ők tehát az előőrs, előkészítenek valamit a rítushoz. Ha nincsenek sokan, még kikerülhetem őket, és elérhetem a Szabadságot. Mielőtt megjönnének Azok, ki tudja, honnan és hányan, ugyanazon az úton. Sokáig lapultam, figyelve a lámpások templombeli visszfényeit, a fények rendszeres váltakozását, azt, hogy mikor világítanak erősebben és mikor gyengébben. Számígtattam, mennyire távolodhattak el a Szabadságtól, és hogy az meddig marad sötétben. Egyszer csak gondoltam egy merészet, és balról a Gramme-szobor mellé siklottam, nekipréselve magam a falnak, a hasamat behúzva. Szerencse, hogy olyan sovány vagyok, mint egy gebe. Lia... Egy ugrás, és bent voltam az őrtornyban.

Hogy még észrevehetetlenebb legyek, a padlóra csúsztam, és úgy összekuporodtam, mint egy embrió. Zakatolt a szívem, és vacogtam.

Lazítanom kellett. Az orromon át egyenletesen egyre mélyebbet és mélyebbet lélegeztem. A kínvallatott szánhatja el magát így az eszméletvesztésre, hogy megmeneküljön a fájdalomtól. Már éreztem is, ahogy lassan belésüppedek a Földalatti Világ ölelésébe.

Lassan magamhoz tértem. Hangokat hallottam, felriaszított a növekvő fény. Elzsibbadt a lábam. Megpróbáltam lassan felállni, nehogy zajt csapjak, de mintha tengerisün-szönyegen tapostam volna. A kis hableány. Nesztelenül megmozgattam magam, néhányszor lábujjhegyre álltam, és már nem szenvedtem úgy. Óvatosan kikukucsáltam jobbra is, balra is, megállapítottam, hogy a rejtkehelyem sötétben maradt, és csak ekkor éreztem végre ismét úgy, hogy ura vagyok a helyzetnek.

Csupa fény volt a templomhajó. A lámpások világították meg, de most már sok-sok tucatnyi lámpás, és egyre nőtt a számuk, ahogy a hátam mögül újabb és újabb jövevények érkeztek. Nyilvánvalóan a titkos járaton át jöttek fel, egymás után vonultak el tőlem balra, a szentélyen át a templomhajóba. Úristen, gondoltam magamban, éj a Kopaszhegyen, à la Walt Disney.

Nem hangoskodtak, csak duruzsoltak, de a duruzsolásuk hangos zúgássá állt össze, mint amikor az operai statiszták azt mondogatják: rebarbara-rebarbara.

Baloldalt sorban a földre helyezték a lámpákat, lapos félkörívvel egészítve ki általuk a szentély keleti félkörét, el egészen az ál-félkörív déli végpontján álló Pascal-szoborig. Oda pedig egy parázstartót helyeztek el, melybe füveket és esszenciákat szórt valaki. A füst a rejtkehelyemre is beszállt, kaparta a torkomat, izgatott kábulatba ejtett.

A lámpák imbolygó fényében egyszer csak észrevettem, hogy a szentély közepén mozog valami, valami vékony és surranó árny.

Az Inga! Az Inga nem a megszokott helyén, a keresztboltozat elülső részén lengett. A szentély közepének boltzárókövéről függött, hatalmasabban, mint máskor. Nagyobb volt a golyó, a huzal vastagabb: kenderkötélnék vagy sodronynak néztem.

Óriási volt most az Inga, akkora, amekkora a Panthéonban lehetett. Mint távcsövön át a hold.

Ugyanolyannak akarták, amilyenel legelőször, fél évezreddel Foucault előtt, a templomosok kísérletezhettek. Hogy szabadon lenghessen, eltávolítottak az útjából ezt-azt, és kirakták lámpásokból a szentély amfiteátrumában azt a többé-kevésbé szimmetrikus antistrófát.

Nem értettem, hogy lenghet egyenletesen az Inga, ha egyszer most nyilvánvalóan nincs ott a padló alatt a mágneses regulator. Azután rájöttem. A szentély szélén, a Dieselmotoroknál, állt valaki, és – macskaügyességgel követve a lengési sík változásait – valahányszor elért hozzá a golyó, könnyedén, egyetlen határozott kézmozdulattal, egy finom pöccintéssel taszított egyet rajta.

Frakkot viselt, mint Mandrake. Később, a társait látva kitaláltam, hogy csakis bűvész lehet, a Madame Olcott-féle Petit Cirque illuzionistája, igazi profi, aki biztos csuklóval, a legparányibb eltérésekre is fogékonyan, hajszálpontosan ki tudja dekázni a pöccintéseit. Talán még arra is képes volt, hogy fényes cipőjének a talpán át megérezze a tellurikus áramok rezgéseit, s hogy a kezét a golyó, illetve a golyót válaszra készítő föld logikája szerint mozgassa.

A társai. Most már őket is láttam. Ott jártak-keltek a templomhajó automobiljai közt, draisienne-ek és motorbiciklik mellett surrantak el, szinte gurultak a félhomályban, egyesek karosszéket és vörös posztóval letakart asztalt cipeltek hátra, a belső körfolyosó közepére, mások további lámpákat helyeztek el. Kis éji csodabogarak, mint megannyi angolkóros gyerek, és amikor mellettem ment el az egyik, észrevettem, hogy mongol arca és tar koponyája van. Les Freaks Mignons de Madame Olcott, a Sloane könyvesboltban látott ronda kis szörnyetegek.

Teljes létszámban felvonult a cirkusz, a kisegítő személyzettel, az ügyelőkkel, a ceremóniamesterekkel egyetemben. Ott voltak Alex és Denys, az Avaloni Óriások, díszveretes bőrpáncélt viseltek, csakugyan óriásiak voltak, szókén támaszkodtak a hatalmas Obéissant oldalának, karjukat várakozástelien fonták keresztbe a mellükön.

További tanakodásra nem volt időm. Ünnepeyiesen belépett valaki, felemelte a kezét, csendet kért. Csak azért ismertem meg Bramantit, mert most is skarlátvörös tunikát, fehér köpenyt és püspöksüveget viselt, mint azon a piemonti estén. Bramanti odalépett a parázstartóhoz, és beledobott vakmit, a parázból láng csapott fel, majd vastag, fehér füst, melynek illata lassan az egész csarnokot betöltötte. Mint Rióban, gondoltam, mint azon az alki mista-estélyen. És nincs agogó-m. Zsebkendő-tartottam az orrom és a szám elé, füstszűrőnek. De máris két Bramantit láttam, és az Inga körbe-körbe lengett, forgott előttem, mint a körhinta.

Bramanti belefogott a zsoltározásba:

– Alef bét gimel dalét hé váv zájin hét tét jód káf lámed mem nun számech ájin pé cáde kóf rés sín táv!

A tömeg meg így imádkozott feleletképpen:

– Pármeziél, Padiél, Hamuél, Ázáriél, Bármiél, Gediél, Ászuriél, Meszeriél, Dorkhtiél, Uzziél, Kábáriél, Ráziél, Szimiél, Armádiél...

Bramanti intett, valaki kilépett a tömegből, és a lába elé térdelt. Csak egy pillanatig láttam az arcát. Riccardo volt az, a sebhelyes arcú, a festő.

Bramanti kérdéseket intézett hozzá, és ő válaszolt, emlékezetből mondva fel a szertartásos formulákat.

– Ki vagy?

– Adeptus, aki még nem nyert bebocsáttatást a Tres magasabb misztériumaiba. Csendben, a Baphomet titka feletti analogikus szemlélődésben készülődtem, eszembe vésvé, hogy hat feltöretlen pecsét körül forog a Nagy Mű, és hogy a hetedik pecsét titkát csak legvégül ismerjük meg.

– Hogy nyertél bebocsáttatást?

– Az Ingához vezető függőleges bejárón át.

– Ki bocsátott be?

– Egy Misztikus Követ.

– Felismerted?

– Nem, mert álarcot viselt. Csak az eggyel fölöttem álló fokú Lovagot ismerem, ő meg az őt megelőző Naometrész, és mindenki csak egyvalakit. És így legyen.

– Quid facit Sator Arepo?

– Tenet Opera Rotas.

– Quid facit Satan Adama?

– Tabat Amata Natas. Mandabas Data Amata, Nata Sata.

– Elhoztad a nőt?

– Igen, itt van. Átadtam annak, akinek kellett. Készen áll.

– Menj, és várakozz.

Törték a franciát mindketten. A párbeszéd után így szólt Bramanti:

– Testvérek, az Egyetlen, az Ismeretlen Rend nevében gyűltünk itt össze, annak a rendnek a nevében, amelyről tegnapig azt sem tudtátok, hogy a tagjai vagytok, holott azok voltatok mindig! Esküdjünk. Átok a titok meggyalázóira. Átok a Rejtelem árulóira, átok arra, aki közszemlére tette a Rítusokat és a Misztériumokat!

– Átok reá!

– Átok a Láthatatlan Kollégiumra, Hiram fattyaira és az özvegyre, a tevőleges és elméleti, keleti és nyugati, Régi, Bevett vagy Javított hazugság mestereire, Miszraimra és Memfisre, Philaléthészre és a Kilenc Nőverre, a Szigorú Obszervanciára és az Ordo Templi Orientisre, a Bajorországi és az Avignoni Illuminátusokra, a Kados Lovagokra, a Gohen Kiválasztottjaira, a Tökéletes Barátságra, a Fekete Sas és a Szent Város Lovagjaira, az Angliai Rózsakeresztesekre, az Arany Rózsa+Kereszt Kabbalistáira, a Golden Dawnra, a Templom és a Grál Katolikus Rózsakeresztjére, a Stella Matutinára, az Astrum Argentinumra és a Thelemára, a Vrile és a Thuléra, a Nagy Fehér Testvériség nevének valamennyi régi és misztikus bitorlójára, a Templom Öreire, Cion és Gallia minden Kollégiumára és Priorátusára!

– Átok!

– Mindenki, aki együgyűség, parancs, térítői túlbuzgalom, számítás vagy rosszhiszeműség okán olyan páholy, kollégium, priorátus, káptalan vagy rend beavatott tagjává vált, amely az Ismeretlen Feljebbvalók és a Világ Urai iránti engedelmességre hivatkozik, ma éjjel térjen meg, és fohással kérje, hogy testileg és lelkileg is megtérhessen az egyetlen igaz obszervancia, a Tres, a Templi Résurgentes Equitás Synarchici, a Templomos Újjászületés Szünarkhista Lovagjai misztikus és legegységesebb háromságos és trinozófikus rendjének kebelébe!

– Sub umbra alarum tuarum!

– Lépjenek most be a harminchat legmagasabb és legtökésebb fok méltóságviselői.

Bramanti egyenként szólítani kezdte a kiválasztottakat, s ők jöttek is, liturgikus öltözékben, mellükön az Aranygyapjú jelével.

– Baphomet Lovagja, Hat Feltöretlen Pecsét Lovagja, Hetedik Pecsét Lovagja, Tetragrammaton Lovagja, Florian és Dei ítéletvégrehajtó Lovagja, Athanor Lovagja... Bábel Tornyának Tiszteletre Méltó Naometrésze, a Nagy Piramis Tiszteletre Méltó Naometrésze, a Katedrálisok Tiszteletre Méltó Naometrésze, Salamon Templomának Tiszteletre Méltó Naometrésze, a Hortus Palatinus Tiszteletre Méltó Naometrésze, a Heliopoliszi Templom Tiszteletre Méltó Naometrésze...

Bramanti csak sorolta a méltóságokat, a megnevezettek pedig csoportokban érkeztek, úgyhogy nem tudtam őket egyenként azonosítani a titulusaikkal, de az biztos, hogy az első tizenkettő közt sikerült felismernem De Gubernatist, a Sloane könyvesboltbeli öregembert, Camestres professzort és másokat, akikkel azon a piemonti estélyen már találkoztam. És – azt hiszem, mint a Tetragrammaton Lovagját – Garamond urat is megpillantottam: fegyelmezetten és méltóságteljen, új szerepét mélyen átélve, remegő kézzel tapogatta a mellén viselt Aranygyapjút. Bramanti

eközben folytatta:

– Karnak Misztikus Küldötte, Bajorország Misztikus Küldötte, a Barbelognosztikusok Misztikus Küldötte, Camelot Misztikus Küldötte, Montségur Misztikus Küldötte, a Rejtőzködő Imám Misztikus Küldötte... Tomar Legfőbb Pátriárkája, Kilwinning Legfőbb Pátriárkája, Saint-Martin-des-Charnps Legfőbb Pátriárkája, Marienbad Legfőbb Pátriárkája, a Láthatatlan Ohrana Legfőbb Pátriárkája, a Legfőbb Pátriárka in partibus Alamuti Fellegvár...

A Láthatatlan Ohrana pátriárkája pedig nyilvánvalóan Salon volt, a most is szürke arcú, de kötény helyett ezúttal vörös szegélyű sárga tunikában feszítő Salon úr. Mögötte Pierre, az Église Luciferienne pszükhopomposza, aki azonban az Aranygyapjú helyett aranyozott tokba bújtatott tört viselt a mellén. Bramanti eközben folytatta:

– A Kémiai Menyegző Fenséges Hierogámja, a Fenséges Pszükhopomposz Rhodosztaurotikosz, az Arcana Arcanissima Fenséges Előadója, a Monas Ieroglyphica Fenséges Szteganográfusa, az Utrisque Cosmi Fenséges Csillagkonnektor, Rosencreutz Sírjának Fenséges Óre... Áramok Kifürkészhetetlen Arkhónja, Homorú Föld Kifürkészhetetlen Arkhónja, Misztikus Pólus Kifürkészhetetlen Arkhónja, Labirintusok Kifürkészhetetlen Arkhónja, az Ingák Ingájának Kifürkészhetetlen Arkhónja... – Bramanti itt egy kis szünetet tartott, úgy vettem észre, mintha az utolsó formulához nemigen fülött volna a foga: – És a Kifürkészhetetlen Arkhónok Legkifürkészhetlenebbike, Szolgák Szolgája, az Egyiptomi Oidipusz Legalázatosabb Titkára, a Világ Urinak Legkisebb Hírvívője és Agarttha Kapuőrzője, az Inga Legutolsó Megtömjénezője, Claude-Louis, Saint-Germain grófja, Rákóczi herceg, Saint-Martin grófja és Agliè örgrófja, Surmont ura, Welldone örgrófja, Monferrat, Aymar és Belmar márkija, Soltikoff gróf, Schoening lovag, Tzarogy grófja!

És miközben a többiek szépen egymás mellé felálltak a belső körfolyosón, szemközt az Ingával és a templomhajóbeli hívekkel, bevonult Agliè: hajszalcsíkozású, kétsoros, kék öltönyt viselt, sápadt és feszült volt az arca, és kézen fogva vezette maga mellett, mintha lelket kalauzolna a Hádész ösvényén, az úgyszintén sápadt és valamitől alighanem kába, egy szál fehér és áttetsző tunikát viselő, kibontott hajú Lorenza Pellegrinit. Oldalról láttam, ahogy elmegy mellettem tisztán és omlatagon, akár egy preraffaellita házasságtörő asszony. Annyira áttetsző volt, hogy megint csak felébredt bennem a vágy.

Agliè odavitte Lorenzát a Pascal-szobor melletti parázstartóhoz, megsimogatta a réveteg arcát, és intett az Avaloni Óriásoknak, azok pedig erre kétfelől közrefogták a lányt, és belékaroltak. Azután Agliè leült az asztal mögé, szemben a hívekkel, és nagyon jól láttam, ahogy előhúzza mellénysebéből a kis dohányszelencéjét, és némán megbabrálja, mielőtt szóra nyitná a száját.

– Testvérek, lovagok. Eljöttetek ide, mert az elmúlt napokban értesítést kaptatok a Misztikus Követektől, így hát most már valamennyien tudjátok, hogy miért is gyűltünk itt egybe. Már 1945. június 23-án éjjel találkoznunk kellett volna, igaz, sokan közületek meg sem születtek akkor még, legalábbis nem a mostani alakjukban, úgy értem. Azért vagyunk itt, mert hatszáz esztendei gyötrelmes tévelygés után végre találtunk valakit, aki *tudja*. Hogy honnan tudja, s hogy miért tud többet, mint mi? Aggasztó titok ez. De remélem, itt van köztünk (hogy is ne volnát itt, igaz-e, barátom, azok után, hogy egyszer már túl kíváncsi voltál), remélem, mondom, hogy itt van köztünk, aki felvilágosíthat bennünket. Ardentí!

Ardenti ezredes – igen, ő, még mindig koromfekete hajúan, habár megöregedve – utat tört magának a sokaságban, előrement a bíráiként fellépők félköréig, és tisztas távolban tőlük, ott, ahol az Inga lengése megálljt parancsolt, megállt.

– Rég nem láttuk egymást, testvérem! – mosolygott rá Agliè. – Tudtam, hogy nem bírsz majd ellenállni, ha szárnyra bocsátom a hírt. Nos? Tudod, mit mondott a fogoly, és a fogoly azt állítja, hogy tőled tudja, amit tud. Tehát tudad és hallgattál.

– Gróf uram – mondta Ardeni –, hazudik a fogoly. Szégyellem beismerni, de hát a becsület mindenekelőtt. Én nem abba a történetbe avattam őt be, amelyikről a Misztikus Küldöttek beszéltek. Az üzenetnek (igen, bevallom, egyszer rég rátettem a kezemet egy üzenetre, ezt már évekkkel ezelőtt, Milánóban sem tagadtam), szóval, az üzenetnek más az értelmezése... Én nem lettem volna képes úgy elolvasni, ahogy a fogoly elolvasta, ezért is néztem annak idején segítség után. És meg kell mondanom, senki sem biztatott, csak bizalmatlansággal, ellenkezéssel és fenyegetőzéssel találkoztam...

Talán nem is ezt akarta mondani, de Aglièt bámulva az Ingát is bámulta, s az Inga bűvös erővel hatott rá. Megbabonázva térdre hullott, és már csak annyit szólt:

– Kegyelem! Nem tudom.

– Kegyelmet kapsz, mert tudod, hogy nem tudod – mondta Agliè. – Menj. Tehát, testvéreim, a fogoly sok mindent tud, amit közülünk senki sem tudott. Még azt is tudja, hogy kik vagyunk, mi pedig tőle értesültünk róla. Sietnünk kell, nemsokára itt a hajnal. Maradjatok itt, és meditatáljatok, addig én még egyszer visszamegyek hozzá, és kiszedem belőle, hogy mi a megfejtés.

– Ah non, gróf úr! – lépett a félkörbe Pierre, és feltűnően tág volt a pupillája. – Két napig beszélt neki fejével, minékünk se szó, se beszéd, és ő nem látott semmit, nem mondott semmit, nem hallott semmit, mint a három majmok. Mit akar kérdezni tőle még ma éjjel is? Ah non, ide vele, ide ki, mindenki elé!

– Nyugodjék meg, kedves Pierre. Elhozattam ide ma este azt a nőt, aki véleményem szerint a Szophia legpompásabb inkarnációja, misztikus kapocs a tévedés világa és a Legfelső Nyolcasság között. Ne kérdeje, hogy hogyan és miért, de ez a nő, ez a közvetítő szóra fogja bírni az emberünket. Mondd meg nekik, hogy ki vagy te, Szophia!

Lorenza, mint az alvajáró, nagy nehezen, szinte szótagolva felelte:

– Vagyok... a parázna és a szent asszony.

– Na, hát ez formidable! – kacagott fel Pierre. – Felvonul itten az initiation crême-je, és akkor mi meg kurvákhoz fordulunk. Hát nem, ide azzal az emberrel, most rögtön, az Ingához velem!

– Ne gyerekeskedjünk – mondta Agliè. – Egy órányi időt kérek. Miért hiszi, hogy itt, az Inga előtt hajlandó lesz beszélni?

– Majd beszél, amikor vége neki. Emberáldozat! Le sacrifice humain! – üvöltötte belé Pierre a templomhajóba.

– Le sacrifice humain! – dörögte vissza a templomhajó.

Salon lépett elő:

– Gróf úr, a gyerekségektől eltekintve, igaza van testvérünknek. Nem vagyunk mi rendőrök...

– Épp maga mondja ezt? – ékelődött Agliè.

– Nem vagyunk rendőrök, és nem méltó hozzánk, hogy a megszokott kihallgatási módszereket alkalmazzuk. De hitem szerint azzal sem megyünk semmire, ha a föld alatti erőknek áldozunk. Ha jelt óhajtottak volna adni nekünk, már rég megtehették volna. A foglyon kívül még valaki tudta, amit tudni kell, de neki nyoma veszett. No de ma éjjel szembesíthetjük a fogollyal mindazokat, akik tudták, és... – elvagyorodott, és a bozontos szemöldöke alól félig hunyt szemmel figyelte Aglièt – ...és őket mivelünk, vagy legalábbis néhányunkkal szintén szembesíthetjük...

– Ezt hogy érti, Salon? – kérdezte Agliè, és biztos, hogy megremegett a hangja.

– Ha megengedi, gróf úr, majd én megmagyarázom – mondta Madame Olcott. Ő volt az, ráismertem a plakátról. Fakó arc, halványzöld ruha, olajtól fénylő, hátul kontyba tűzött haj, rekedt, férfias hang. Már a Sloane könyvesboltban úgy éreztem, hogy ismerem ezt az arcot. Most eszembe jutott, hogy honnan: ő volt az a druidanő, aki szinte nekünk szaladt annak idején, éjjel a túsztáson. – Alex, Denys, hozzátok ide a foglyot.

Parancsként csattanó szavát egyetértő zúgás kísérte, a két óriás engedelmesen átadta Lorenzát két Freak Mignonnak, Agliè a szék karfáját markolászta, és nem mert ellenkezni.

Madame Olcott intett a kis szőrnyetegeinek, három karosszéket helyeztetett el velük a Pascal-szobor és az Obéissance közé, a karosszékekbe pedig leültetett három személyt. Mindhárman sötét bőrűek, alacsony termetűek és idegesek voltak, és fehéren villogott a nagy szemük.

– A Fox ikrek, hisz jól ismeri őket, gróf úr. Theo, Leo, Geo, üljetek le, és készüljetek.

Ebben a pillanatban ismét megjelentek az avaloni óriások, Jacopo Belbót fogták közre, aki a vállukig is alig ért. Szegény barátom halottsápadt volt, az arcán több napos borosta, a keze hátul összekötve, a mellén az ing kigombolva. Nagyokat hunyorgott, amikor a füstös csarnokba lépett. Látnivalóan nem lepte meg, hogy egy főpapi gyülekezettel találja magát szemközt, az utóbbi napokban nyilván hozzászokott, hogy semmin se csodálkozzék.

Csak az Ingára nem számított, legalábbis arra nem, hogy itt találja. Az óriások azonban továbbhurcolták, egészen Agliè széke elé. A háta mögé került az Inga, már csak a halk surrogását hallhatta, valahányszor megcsapta őt a szele.

Egyetlenegyszer fordult hátra, és akkor megpillantotta Lorenzát. Meghatódott, szólítani akarta, szabadulni próbált, de Lorenza – bár visszabámult rá bágyadtán – szemlátomást nem ismerte őt fel.

Belbo nyilván meg akarta kérdezni Agliètől, hogy mit műveltek vele, de már nem volt rá ideje. A templomhajó végén, a pénztár és a könyvespultok táján dobergés és fuvolák éles trillája hangzott fel. Hirtelen kivágódott négy automobil ajtaja, és előugrott négy figura, őket is láttam már a Petit Cirque plakátján.

Karimátlan, fez-szerű filckalap, bő, nyakig zárt fekete köpeny: az Üvöltő Dervisek úgy szálltak ki az automobilokból, mint sírjaikból feltámadó halottak, a varázskör széléhez siettek, és ott lekuporodtak. Hátul a fuvolák valami lágy dallamra zendítettek, és ők ugyanolyan lágyan paskolni kezdték a földet, és lehajtották a fejüket.

Madame Olcott hátulról a Fox testvérek fölé hajolt, és bátorítólag a fülükbe sugdosott. Az ikrek belésüppedtek a székükbe, és a karfát szorongatva, lehunyt szemmel mély zihálásba és fintorgásba fogtak.

Madame Olcott a méltóságok gyülekezete felé fordult.

– Ezek az ügyes testvérekim most három olyan személyt hoznak el ide közénk, akik birtokában voltak a tudásnak – mondta, és egy pillanatra elhallgatott. – Edward Kelley, Heinrich Khunrath – jelentette be, majd újabb hatásszünetet tartott – ...és Saint-Germain grófja!

Életemben először tapasztaltam, hogy Agliè elveszti az önuralmát. Felpattant a székéből, és már ez is hiba volt. Majd rátámadt az asszonyra – szinte csak véletlenül sikerült elkerülnie az Ingát –, és azt kiáltotta:

– Átkozott, hazug vipera, tudod jól, hogy az nem lehet... – Azután a templomhajó felé fordult: – Csalás, szélhámosság! Leállítani!

De senki sem mozdult, sőt, Pierre elfoglalta Agliè helyét a karosszékekben, és azt mondta:

– Folytassuk, madame.

Agliè összeszedte magát. Hidegvérét visszanyerve félrehúzódott, beállt a többiek közé.

– No, rajta – szólt kihívóan –, lássuk akkor. Madame Olcott intett, mint aki a startjelet adja meg valamiféle versenyen. A zene mind fülsértőbbé vált, végül széthullott, zavaros kakofónia lett belőle, a dobok összevissza peregtek, a táncos dervisek előbb előre-hátra, jobbra-balra ingatták a felsőtestüket, majd felpattantak, és köpenyüket elhajítva, mereven széttárták a karjukat, mint akik repülni készülnek. Egy pillanatnyi mozdulatlanság után megpördültek, és forogni kezdtek, bal lábukat használva tengelynek, töprengőn réveteg arcukat felszelve pörögtek-forogtak, és minden fordulatonnál haranggal öblösödött a pliszírozott zubbonyuk, olyanok voltak, mint a vihar tépte virágok.

Ezalatt a médiumok szinte összezsugorodtak, az arcuk eltorzult, mintha székrekedéssel küszködnének, hörögve ziháltak. A parázstartók izzása alábbhagyott, a földre helyezett lámpákat sorra mind kioltották Madame Olcott kispapjai. Csak a templomhajóbeli lámpák fénye világított.

És akkor fokként megtörtént a csoda. Theo Fox száján valami lassan megszilárduló fehér hab buggyant elő, és kisvártatva ugyanilyen hab jelent meg a másik két Fox testvér száján is.

– Rajta, testvérekim – biztatta őket suttogva Madame Olcott –, rajta, szedjétek össze magatokat, gyerünk, jól van, ez az...

A táncosok szaggatott, hisztérikus énekbe kezdtek, rázták és forgatták a fejüket, hörögésbe fúló, görcsös kiáltásokat hallattak.

A médiumokból, mint a verejték, valami gáznemű anyag áradt, mely azután lávaként, tojásfehérjeként szilárdulni kezdett, lassan levált róluk, és föl-le csúszkált rajtuk, rovarra emlékeztető araszolással hol a hátukra, hol a mellükre, hol a lábukra mászott. Nem tudtam rájönni, hogy a porusaikon, a szájukon, a fülükön vagy a szemükön át búj-t-e elő ez a dolog. A tömeg előbbre és előbbre nyomult, mind közelebb a médiumokhoz, a táncoló dervisekhez. Elszállt belőlem minden félelem: biztos voltam benne, hogy már nem vesznek észre, kiléptem a rejtékelyemről, és elvegyültem a tömegben, még inkább kiszolgálva magam a boltívek alatt terjengő füstöknek.

Bizonytalan körvonalú, tejfehér derengés vette most körül a médiumokat. A szubsztancia lassanként leszakadt a testükről, és amőbaszerű formákat öltött. Csúcsos

alakzat szakadt le az egyik iker masszájából, majd meggörbülve visszakúszott a testére, mint valami csipkedni kész csőrös állat. A csúcs végén két ki-be mozgó csáp nőtt, akár a csiga szarva...

A táncosok lehunyt szemmel, habzó szájjal forogtak a saját tengelyük körül, de közben – amennyire a hely engedte – egyúttal körözni is kezdtek, keringeni az Inga körül, csodálatosképpen egyszer sem keresztezve az útját. Egyre szilajabban pörögtek, elhajították a kalapjukat, hogy csak úgy lobogott a hosszú fekete hajuk, a fejük már-már lerepülni látszott. És üvöltöttek, ahogy annak idején, Rióban: hóúúú hóúúú hóúúúúúúú...

Mind kivehetőbbé váltak a fehér alakzatok, egyikük nagyjából emberformájúvá vált, a másik még csak afféle fallosz, palack, lombik volt, a harmadik egyértelműen olyan lett, mint egy madár, öreg természetrajz-tanárnőre emlékeztető, pápaszemes, hegyes fülű, görbe csőrű bagoly.

Madame Olcott odafordult az első alakhoz:

– Kelley, te vagy az?

És megszólalt az alak. Biztos, hogy nem Theo Fox hangján, hanem valami messzi-messzi hangon, szótagonként préselte ki magából:

– Now... I do reveale, a... a mighty Secret if you marke it well...

– Hogyne, hogyne – bólogatott Madame Olcott. A hang pedig folytatta:

– This very place is call'd by many names... Earth... Earth is the lowest element of All... When thrice yee have turned this Wheele about... thus my greate Secret I have revealed...⁶⁸

Theo Fox esdeklő mozdulatot tett.

– Egy kicsit pihenhetsz, de tarts ki... – mondta neki Madame Olcott. Azután a bagolyalakzathoz fordult: – Te Khunrath vagy, megismerlek. Mit akarsz nekünk elmondani?

A bagoly mintha megszólalt volna:

– Hallelu...jaaa... Hallelu...jaaa... Was...

– Was?

– Was helfen Fackeln, Licht... oder Briln... so die Leut nit... sehen... wollen...⁶⁹

– Mi akarunk – mondta Madame Olcott –, mondd el, hogy mit tudsz...

– Szümbolon koszmu... ta antra... kai ton enkoszmion... dünameon etithento... hoi theologoi...⁷⁰

Leo Fox is a végsőkéig kimerült, a bagolyhang végül egészen elhalt. Leo feje lecsuklott, alig tudta már megtartani az alakzatot. Madame Olcott kíméletlenül ösztökélte, hogy csak tartson ki, s azzal odafordult az utolsó alakzathoz, amely mostanra szintén emberszerű formát öltött.

– Saint-Germain, Saint-Germain, te vagy az? Mit tudsz?

Az alakzat dudorászni kezdett. Madame Olcott intett a zenészeknek, hogy halkabban lármázzanak, a táncosok abbahagyták az üvöltést, és a piruettjeik is egyre

⁶⁸ Most pedig... feltárok egy... egy roppant Titkot, ha jól eszettekbe vésitek... Ennek a bizonyos helynek sokféle neve van... Föld... A Föld a Mindenség legalacsonyabb rendű alkotóeleme... Ha hármat fordítottál eme Kéréken... feltártam hát az én nagy Titkomat...

⁶⁹ Mit segít itt fáklya, fény... vagy pápaszem... ha az emberek... nem... akarnak... látni...

⁷⁰ A világegyetem jelképe... a barlangok... és a világrénd... csodát tettek... a jósok...

fáradtabbak lettek.

– Gentle love this hour befriends me... – énekelte az alakzat.

– Te vagy az, megismerlek – mondta biztatóan Madame Olcott. – Beszélj, mondd el nekünk, hogy hol és mit...

Mire az alakzat:

– Il étaïtnuit... La tête couverte du voile de lin... j' arrive... je trouve un autel de fer, j' y place le rameau mystérieux... Oh, je crus descendre dans un abîme... des galeries composées de quartiers de pierre noire... mon voyage souterrain...⁷¹

– Csalás, csalás! – ordított fel Agliè. – Testvérek, ezt a szöveget mind ismerhetitek, ez a *Tres Sainte Trinosophie*, én írtam saját kezűleg, bárki elolvashatja hatvan frankért! – Azzal odarohant Geo Foxhoz, és megrázta a karját.

– Megállj, te szélhámos! – kiáltott Madame Olcott. – Megölöd!

– Na és?! – üvöltötte Agliè, és lerántotta a médiumot a székről.

Geo Fox a saját váladékába próbált kapaszkodni zuhantában, de magával rántotta, és szétloccsant az egész a földön. Egypárat még vonaglott Geo a szájából tovább habzó luscokban, azután mozdulatlaná dermedve, élettelenül elnyúlt.

– Megállj, te őrült! – kiabálta Madame Olcott, és lefogta Aglièt. Majd a másik két ikertestvérhez fordult: – Tartsatok ki, picinyeim, még beszélniük kell. Khunrath! Khunrath, mondd meg neki, hogy igaziak vagytok!

Leo Fox vissza akarta szívni magába a baglyot, nehogy ő is meghaljon. Madame Olcott a háta mögé ugrott, és két kézzel szorította a halántékát, hogy engedelmességre kényszerítse. A bagoly észrevette, hogy eltűnőfélben van, így hát saját létrehozója ellen fordult.

– Phy, Phy, Diabolos! – sziszegte, és ki akarta vájni a szemét. Leo Fox bugyborékoló hangot hallatott, mintha elvágták volna a torkát, és térdre bukott. Undorító iszappá olvadt a bagoly (phujjj, phujjj, huhogta), s a médium elmerült, megfulladt, nem mozdult többé. Madame Olcott dühödten Theohoz ugrott, aki még derekasan kitartott:

– Beszélj, Kelley, hallasz engem?

De Kelley már nem beszélt. El akart szakadni a médiumtól, az meg felüvöltött, mintha a zsigereit tépnék ki, és nagy hadonászással igyekezett visszavenni azt, amit létrehozott.

– Kelley, te csonka fülű, vigyázz, ne merj még egyszer csalni! – kiáltott rá Madame Olcott. De Kelley most meg fojtogatni kezdte a médiumot, ha már nem sikerült megszabadulnia tőle. Olyanná vált, mint a rágógumi, levakarhatatlanul tapadt rá az utolsó Fox testvérré. Végül aztán Theo is térdre rogyott, köhögött, lassan eggyé vált a gyilkos, élődsi hányadékkal, ide-oda gurult, vonaglott a földön, mintha lángolna a teste. Először lepelként borult rá az, ami az imént még Kelley volt, majd lassanként lefolyt róla, és ő ott maradt, élettelenül, feleannyinak, mint amennyi volt, Salon úr műveként bebalzsamozott gyerekmúmiának. Ugyanebben a pillanatban egy csapásra megtorpant a négy táncos, magasba lökték a karjukat, vízbe fülöként süllyedtek néhány pillanatilag, majd hirtelen leroskadtak, és kiskutyaként nyüszítve két kezük közé fogták a fejüket.

Agliè eközben visszament a belső kerengőbe, s a díszszekendőjével a homlokát

⁷¹ Éjszaka volt... a fejemen a vízszonlepel.. megérkezem... egy vasoltárt találok ott, ráhelyezem a titokzatos ágat... Ó, úgy érzem, mintha valami szakadékba ereszkednék... fekete kötőmbökből rakott alagutak... föld alatti utazásom...

törölgette. Kettőt sóhajtott, majd bekapott egy fehér pirulát. Végül egy intéssel csendet kért.

– Testvérek, lovagok. Láthattátok, milyen szerencsétlenségeket akart ránk zúdítani ez a nő. Rendezzük sorainkat, és térjünk vissza ahhoz, amit elterveztem. Egy órát adjatok, és én jobb belátásra térítem a foglyot.

Madame Olcott már kiszállt a játékból, némán, szinte emberi kesergéssel hajolt a médiumai fölé. De Pierre, aki mostanáig a karosszékből figyelte, hogy mi történik, ismét átvette az irányítást.

– Non! – mondta. – Csak egy megoldás. Le sacrifice humain! Ide nekem áztat a fogoly!

Energiája delejes erővel hatott az avaloni óriásokra: megragadták a mindeddig döbbenet figyelő Belbót, és Pierre elé taszigálták. Pierre felpattant, fűgén, mint egy zsonglőr, az asztalra állította a karosszékot, az asztalt karosszékostul a szentély közepére tolt, majd menet közben, elkapta az Inga kötelét, és az ütéstől hátrátantorodva, megállította a gömböt.

Egyetlen pillanat műve volt: mintha összebeszéltek volna – és lehet, hogy csakugyan össze is beszéltek a nagy felfordulásban –, az óriások felugrottak erre az emelvényre, beültették Belbót a székbe, és egyikük kétszer Belbo nyaka köré tekerte az Inga kötelét, miközben a másik tartotta, majd pedig az asztal szélére helyezte a gömböt.

A bitó alá sietve odaállt Bramanti skarlátvörös köpönyegesen, izzó fenségében, és rázendített:

– Exorcizo igitur te per Pentagrammaton, ét in nomine Tetragrammaton, per Alfa ét Omega qui sünt in spiritu Azoth. Saddai, Adonai, Jotchavah, Eieazereie! Michael, Gabriel, Raphael, Anael. Fluat Udor per spiritum Elohim! Maneat Terra per Adam Iot-Cavah! Per Samael Zebaoth ét in nomine Elohim Gibor, veni Adramelech! Vade retro Lilith!

Belbo egyenesen ült a széken, nyakán a kötéllel. Már nem kellett, hogy fogják őt az óriások. Egyetlen rossz mozdulat, és vége: lebillen, és megszorul a nyakán a hurok.

– Hülyék! – üvöltötte Agliè. – Most hogy helyezzük vissza a pályájára?

Az Inga megmentésére gondolt.

Bramanti mosolygott.

– Ne aggódjék, gróf úr. Itt nem az ön tunktúráit kotyvasztjuk. Ez itt az Inga, az Ő művük. Az Inga tudni fogja, hogy merre menjen. Egyébként pedig mi ösztökélne jobban egy Erőt, hogy hasson, mint az emberáldozat?

Belbo egészen eddig a pillanatig reszketett.

Most mintha erőre kapott volna, ha meg nem is nyugodott, és már kíváncsian szemlélte a közönséget. Azt hiszem, a két ellenfél összeszólalkozása, a médiumok kifacsarodott hullái, a még mindig rángatózó dervisek nyöszörgése, a méltóságviselők felbomló sorai láttán most végre visszanyerte legsajátabb tulajdonságát: a humorérzékét.

Biztos vagyok benne, hogy ebben a szent pillanatban eldöntötte: mostantól többé nem hajlandó megijedni tőlük. Már csak azért is sikerülhetett felülemelkednie lélekben, mert felülről, mintegy páholyból nézte ezt az örültek gyülekezetét, a Grand Guignolba illő tombolásukat, miközben hátul, a bejárati csarnok közelében a szörnyikék

immár rájuk se hederítve lökdösődtek és röhincseltek, mint Annibale Cantalamessa és Pio Bo.

Csak Lorenzára pillantott le aggodalmasan a szeme sarkából: Lorenzát ismét közrefogta a két óriás, Lorenza egész testében remegett. Időközben visszanyerte az öntudatát. Sírt.

Nem tudom, vajon az ő kedvéért határozta-e el Belbo, hogy nem mutat félelmet, vagy inkább azért, mert csak így juttathatta kifejezésre, mennyire megveti az egész bandát, és mennyire fölöttük van. Mindenesetre egyenes derékkal, felszegett fejvel ült a kigombolt mellű ingében, a hátrakötözött kezével, büszkén, mint aki sohasem ismert félelmet.

Agliè meg, a Belbo nyugalma láttán megjuhászodó, az Inga megakasztásába végtére is beletörődő, a titkot még mindig mohón áhítózó, egész élete (vagy életei) művét beteljesülni érző, híveit visszahódítani akaró Agliè ekkor ismét odafordult Jacopóhoz:

– Rajta, Belbo, térjen észhez. Mint láthatja, enyhén szólva zavarba ejtő a helyzete. Vessen véget a komédiának.

Belbo nem válaszolt. Máshová nézett, mint aki tapintatosan elfordul, mert véletlenül belehallgatott egy idegen beszélgetésbe.

Agliè nem tárgított.

– Nézze – mondta békítőleg, mint egy gyereknek –, én megértem, hogy ön neheztel, és azt is, engedelmével, hogy ilyen tartózkodó. Megértem, ha nem fülük hozzá a foga, hogy kiszolgáltatassa ezt a bensőséges és féltve őrzött titkot olyan népeknek, akik az imént még vajmi kevésbé épületes látványossággal szórakoztatták önt. Nos hát, én megengedem, hogy csak velem ossza meg, hogy a fülembe súgja a titkát. Ezennel levétem onnan, és tudom, hogy már súgja is nekem azt a szót, azt az egyetlenegy szót.

Mire Belbo:

– Tényleg?

Agliè ekkor hangot váltott. Most láttam először gögösnek, főpaposnak, végtelennek. Úgy beszélt, mintha ugyanolyan egyiptomi öltözéket viselne, amilyent a barátai. Észrevettem, hogy hamisan cseng a hangja, mintha csak parodizálni akarná mindazokat, akiket mindig is jócskán lesajnált a maga elnéző módján. De egyúttal nagyon is úgy beszélt, mint akit áthat ez az új szerep. Valamilyen megfontolásból – mert az biztos, hogy nem ösztönösen – sajátos melodrámba akarta belerángatni Belbót. Ha szerepet játszott, akkor jól játszott, mert Belbo semmiféle csalafintaságot sem vett észre, és hallgatta Aglièt, mintha az csak azt mondaná, ami tőle elvárható.

– Most beszélni fogsz – mondta Agliè –, beszélni fogsz, nem vonhatod ki magad ebből a nagyjátékból. Ha hallgatsz, elvesztél. Ha beszélsz, részese leszel a győzelemnek. Mert bizony, mondom neked, hogy ezen az éjszakán te is, én is, mi mindahányan Hod, a fényesség, a fenség és a dicsőség szefirájában vagyunk, és Hod igazgatja a szertartásos és rituális mágiát, és Hod az örökkévalóság kitárulkozásának a pillanata. Erről a pillanatról álmodtam évszázadokon át. Beszélni fogsz, és egyesülsz azokkal, akik, miután megnyilatkoztál, egyes-egyedül jelenthetik ki magukról, hogy ők a Világ Urai. Alázkodj meg, és felmagasztosulsz. Beszélni fogsz, mert így parancsolom, beszélni fogsz, mert én

mondom, és az én szavaim *efficiunt quod figurant!*⁷²

És azt mondta akkor Belbo, legyőzhetetlenül immár:

– Ma gavte la nata...

Elutasításra ugyan számított Agliè, de ilyen sértésre nem, egészen belesápadt.

– Mit mondott?! – kérdezte Pierre hisztérikusan.

– Nem beszél – foglalta össze Agliè. Széttárta a karját, és félig megadóan, félig leereszkedően azt mondta Bramantinak:

– A tiétek.

Mire Pierre, eszelősen:

– Assez, assez, le sacrifice humain, le sacrifice humain!

– Igen, haljon csak meg, mi akkor is megtaláljuk a választ! – üvöltötte ugyancsak eszelősen Madame Olcott, aki időközben ismét színre lépett, és megindult Belbo felé.

Szinte ugyanebben a pillanatban Lorenza is megmozdult. Kitépte magát az óriások szorításából, odaugrott Belbo elé, a bitó lábához, és szétterjesztett karral, mintha valamiféle invázióknak akarná útját állni, könnyek közt kiáltotta:

– Hát megőrültek maguk?! Hát szabad ilyet?!

Agliè már-már visszavonult, de most dermedten nézett Lorenzára, majd hirtelen feléje indult, hogy elrángassa.

A többi egyetlen pillanat műve volt. Madame Olcottnak kibomlott a kontya, és medúzafürtösen dülva-fúlva, nekiugrott Agliènak, kimeresztett karmait az arcába vájta, és ugyanazzal a lendülettel el is lökte őt onnan, Agliè hátrátantorodott, megbotlott a parázstartó lábában, perdült egyet a saját tengelye körül, mint a dervisek, beverte a fejét az egyik masinába, és vérbe boruló arccal végigzuhant a földön. Pierre rávetette magát Lorenzára, vetődés közben kirántotta a mellére akasztott hüvelyből a tört, már csak a hátát láttam, nem fogtam fel mindjárt, hogy mi történik, de aztán azt vettem észre, hogy Lorenza viaszfehér arccal leroskad Belbo lábai elé, Pierre pedig a magasba emeli a tört, és felüvölt:

– Enfin, le sacrifice humain! – Majd a templomhajó felé fordul, és azt mennydörgi:
– I' a Cthulhu! I' a S' ha-t' n!

A templomhajót benépesítő tömeg hirtelen megmozdult, voltak, akik a földre zuhantak, mások a Cugnot-féle gőzkocsit döntötték fel kis híján. Hallottam – mert hát hogy is lehetett volna a képzelet szüleménye egy ilyen groteszk részlet –, amint egy hang, Garamond hangja, azt ismételteti:

– Na, de uraim, egy kis jóérzést, ha lehetne...

Bramanti meg letérdelt Lorenza holtteste mellé, és magán kívül szavalta:

– Asar, Asar! Ki ragad torkon? Ki szögez a földhöz? Ki szúr szíven? Nem vagyok méltó, hogy átlépjem a Maat házának küszöbét!

Talán senki sem akarta, talán a Lorenza feláldozása is elegendő lett volna, de a hívek most már, hogy állt az Inga, és be lehetett lépni, a mágikus körön belül taposták egymást, és akkor valaki – esküdni merem volna rá, hogy Ardeni – nekiperdült az

⁷² Megvalósítják azt, amit ábrázolnak.

asztalnak, az asztal pedig a szó szoros értelmében eltűnt Belbo lába alól, és nyoma veszett, miközben ugyanez a lökés meglendítette az Ingát, úgyhogy az hirtelen heves lengésbe kezdett, magával ragadva áldozatát. A gömb súlya feszesre rántotta a kötelet, a kötél hurokként Belbo nyaka köré szorult, hátrarántotta Belbót, és repült szegény barátom, ingó test az Inga kötélén, a szentély keleti végébe, s aztán vissza, már (remélem) élettelenül, enfelém.

A tömeg nagy nehezen visszahúzódott a kör szélére, hogy helyet hagyjon a csodának. A lengető mestert valósággal megrészegítette az Inga újjáéledése, és közvetlenül az akasztott testét lökődve, segített neki. A lengés tengelye adót képezett a szemem és az egyik – nyilván a lyukas, az első napsugarat néhány óra múlva átbocsájtó – szentélyablak között, így tehát épp nem láthattam, miként leng Belbo velem szemben, de sejtem, miféle ábrát rajzolhatott a térbe...

Belbo feje afféle második gömbként lógott az Inga kötélén, a lenti végpont és a boltzárókő között; és miközben – hogy is mondjam – a fémgömb jobbra lendült, a másik gömb, azaz a Belbo feje balra nyaklott, és fordítva. Sokáig mozgott így egymással szemben a két golyó, így aztán már nem egy egyenes, hanem egy háromszögalak suhobott ide-oda. Belbo feje a kifeszített kötél irányát követte, a teste viszont – először talán végvonaglásában, aztán meg már, mint a fabábu, dobálózó tagokkal – más vonalakat is húzott az űrbe, függetlenül a fejtől, a kötélről meg a lentebbi gömbtől, a karja itt, a lába ott; és akkor az az érzésem támadt, hogy ha valaki egy Muybridge-féle kamerával lefotografálja ezt a jelenetet, térbeli egymásutánissággá merevítve ki minden egyes pillanatot, megjelenítve a fej lengésenkénti végpontjait, a gömb holtpontjait, a fej és a gömb egymástól független köteleinek képzeletbeli metszéspontjait, valamint a törzs és a lábak lengéssíkjának szélei által kijelölt közbülső pontokat, akkor az Ingára akasztott Belbo – gondoltam – a Szeferiot-fát rajzolja az űrbe, minden lehetséges univerzumok alakulását összegezve így életének e végső pillanatában, szálltában rögzítve az Isteni kilehelődésének, világra ürülésének a tíz állomását.

Aztán – miközben a lengető mester csak hajtotta és hajtotta a halálhintát – az erőknek valami iszonyú egybejártsága, valamiféle energiaáttevődés folytán egyszer csak megállt a Belbo teste, alatta tovább lengett a golyóval a kötél, de a többi, a Belbót a boltzárókővel összekötő rész már nem moccan. Most hát, hogy faképnél hagyta a tévedés-világot és annak mozgásait, ő, Belbo lett a felfüggesztési pont, a Sarkpont, a világ boltívét megtartó Hely, és csak az ő lába alatt ingott már a kötél meg a golyó fáradhatatlanul, pólustól pólusig, a tovaforgó és mindig újabb kontinenseket mutató föld felett – s a gömb sem tudta megmutatni, és sohasem mutatja meg, hogy hol van a Világ Köldöke.

Az ördögös csürhe egy pillanatra elnémult a csoda láttán, de utána még magasabbra csapott a lárma. Én meg azt gondoltam közben, hogy most aztán csakugyan vége a történetnek. Ha Hod a Dicsőség szefírja, akkor Belbo megdicsőült. Egyetlen merész gesztusa összebékítette őt az Abszolútummal.

Az eszményi inga egy hajlításnak vagy csavarásnak ellenállni nem tudó, elhanyagolható vékonyágú és L hosszúságú huzalból, illetve egy, súlypontján rá függesztett tömegeből áll. Gömb esetén a gömb középpontja, emberi test esetén egy 65 századrésznyi magasságban található pont képezi a súlypontot. Ha az akasztott ember 1,70 m magas, a súlypontja a talpától számítva 1,10 m magasan van, és ez a hosszúság benne foglaltatik az L hosszúságban. Ha tehát a fej a nyakig számítva 0,30 m, akkor a súlypont az akasztott ember fejétől számítva

$1,70 - 1,10 = 0,60$, a nyaktól számítva pedig $0,60 - 0,30 = 0,30$ méternyire van.

Kis lengések esetén az inga lengésideje Huygens nyomán az alábbiakból adódik:

$$T(\text{sec}) = \frac{2\pi}{\sqrt{g}} \sqrt{L} \quad (1)$$

amikor is L méterben van megadva, $\pi = 3,1415927\dots$ és $g = 9,8 \text{ m/sec}^2$. Ez az (1) számú egyenletre nézve azt jelenti, hogy:

$$T = \frac{2 \cdot 3,1415927}{\sqrt{9,8}} \sqrt{L} = 2,0079 \sqrt{L}$$

vagyis megközelítőleg:

$$T \doteq 2 \sqrt{L} \quad (2)$$

Nota bene: T független az akasztott ember súlyától (Isten előtt minden ember egyenlő)... Kettős inga két, egyazon huzalra függesztett tömeggel... Ha elmozdítjuk A -t, A egy darabig leng, majd megáll, és B leng ki. Ha az összekapcsolt ingák tömege vagy hosszúsága különbözik, az energia oda-vissza vándorol közöttük, ám ezen energialengések ideje nem egyforma... Ez az energiavándorlás akkor is bekövetkezik, ha A -t ahelyett, hogy egyszer elmozdítása után hagynánk szabadon lengeni – rendszeres időközönként újra meg újra megtaszítjuk. Ha tehát ellenszéllökések érik, az akasztott ember egy kis idő múltán már nem mozog, és a bitófa leng ki úgy, mintha az akasztott ember tartaná.

[MARIO SALVADORI MAGÁNLEVELÉBŐL, Columbia University, 1984]

Nem volt már keresnivalóm ezen a helyen. Kihasználva a zűrzavart, a Gramme-szoborhoz osontam.

A talapzata még nyitva volt. Bebújtam, lemásztam egy létrán, és a zseblámpámat felkattintva kicsiny padkán találtam magam, ahonnan egy kőből rakott csigalépcső nyílt. Lementem a csigalépcsőn is, és gyéren megvilágított, meglehetősen magas boltozatos folyosóba jutottam. Az első pillanatban nem tudtam, hol vagyok, és hogy miféle zubogást hallok. Aztán megszokta a szemem a sötétet: egy csatornajáratban voltam, korlát is volt, segített, hogy ne essek a vízbe, de az undorító, félig vegyi, félig szerves büztől már nem tudott megkímélni. Legalább egyvalami igaz volt hát a történetünkéből: Párizs csatornája. Vajon a Colbert-, a Fantomas- vagy a de Caus-félék-e?

A legfőbb járatot követtem, ügyet sem vetve a sötétebb elágazásokra, és remélve, hogy előbb-utóbb majd csak megtudom valami jelből, ha befejezhetem végre ezt a föld alatti menekülést. Mindenesetre jó messzire elfutottam a Conservatoire-tól, és ahhoz az éjszaka birodalmához képest Párizs csatornahálózata maga volt a megkönnyebbülés, a szabadság, a friss levegő, a fény.

Egyetlen kép lebegett a szemem előtt: az a hieroglifa, melyet Belbo holtteste a szentély terébe rajzolt. Nem és nem értettem, hogy mi volt az a rajz, és hogy miféle másik rajznak felelt meg. Egy fizikai törvénynek, most már tudom, de abból, ahogy megtudtam, csak még talányosabbá vált a jelenség. Itt, Jacopo falusi házában, sok-sok feljegyzés közt találtam egy levelet, a levélben Jacopo kérdésre válaszolva elmagyarázza valaki, hogyan működik egy inga, és hogy miként viselkedne, ha még egy súlyt függesztenének fel a huzalára. Vagyis Belbónak, ki tudja már, mióta, a Sínai és a Golgota is eszébe jutott, ha az Ingára gondolt. Nem holmi újsütetű Terv áldozataként halt meg, képzeletben réges-rég előkészítette ő már a halálát, nem is sejtve – hiszen alkotásra képtelennek hitte magát –, hogy képzelgései során a valóság tervét szövi. Vagy lehet, hogy igenis így akart meghalni, mert be akarta bizonyítani önmagának és másoknak, hogy a képzelet mindenkor, zsenialitás híján is, alkot.

Veszített ugyan, de valahogy azért győzött is. Vagy mindent elveszít az, aki eltökélten csakis így akar győzni? Mindent elveszít, ha nem fogja fel, hogy a győzelem valami más volt. De akkor, szombat éjjel ez még nem derült ki a számomra.

Mentem-mentem a csatornában, kábán, mint Postel, talán ugyanabban a sötétségben tapogatóztam, amelyikben ő, és akkor hirtelen megláttam a jelet. Az egyik falba erősített lámpa viszonylag erősebb fénye egy ideiglenesen odatámasztott és valami deszkából készült csapóajtóhoz vezető létrára esett. Kipróbáltam a létrát, és egy üres üvegekkel teli pincehelyiségben találtam magam; a pincéből folyosó, a folyosóról két véce nyílt, az ajtókon a bácsi meg a néni. Az élők világában voltam.

Megálltam, kifújtam magam. Csak ekkor jutott eszembe Lorenza. Most én sírtam el magam. De Lorenza már mosódott is ki a véreből, mintha sohasem létezett volna. Már az arcára sem emlékeztem. Odaát, a halottak világában, ő volt a leghalottabb.

A folyosó végén lépcső, majd egy ajtó. Füstös, rossz szagú helyiségre nyílt, kocsmára, bisztróra, keleti étteremre vagy mire: sötét bőrű pincérek, izzadó törzsvendégek, zsíros nyársonszültek és nagy korsó sörök. Úgy léptem be az ajtón, mint aki csak az imént ment ki hugyozni. Senkinek se tűntem fel, hacsak a pénztárosnak nem,

aki látván, ahogy hátul előbukkanok, alig észrevehetően hunyorított egyet, hogy oké, hogy értem, gyere csak, nem láttam semmit.

Kiléptem az utcára, és a Porte Saint-Martin fényei világítottak rám. Nemcsak az iménti kocsmá volt keleties, hanem a többi, még nyitva tartó hely is mind. Kuszkus- és falafelillat, tömeg. Fiatalok, csapatostul, seregestül, éhesek, sokuknál hálósák. Nem tudtam bemenni egy bárba, hogy igyák valamit. Megkérdeztem az egyik fiútól, hogy mi van itt. Hát a tüntetés, holnap lesz a nagy tüntetés a Savary-féle főiskolai törvény ellen. Buszokkal érkeztek.

Egy török – egy drúz, egy áruhás izmaelita – rossz franciasággal invitált, hogy menjek be valahova. Soha! El Alamuttól, el! Nem tudom, ki kinek a szolgálatában áll. Senkiben se bízni.

Átmegegyek az útkereszteződésen. Már csak a saját lépteimet hallok. Ez a jó a nagyvárosokban: egypár métert kell csak arrább menni, és megint egyedül lehet az ember.

De hirtelen, alig néhány háztömb után, balra, sápadtan az éjszakában: a Conservatoire. Kívülről nézve minden rendben. Műemlék, mely az igazak álmát alussza. Megyek tovább, délnek, a Szajna felé. Volt valami célom, de nem tudom pontosan, hogy mi. Szeretném megkérdezni valakitől, hogy mi történt.

Belbo meghalt? Tiszta az ég. Diákcsoport jön szembe. Hallgatnak, hat rájuk a genius loci. Balra a Saint-Nicolas-des-Champs körvonalai.

Megyek tovább a rue Saint-Martinen, átvágok a rue aux Ours-on, széles, nagy, bulvárszerű utca, félek, hogy irányt tévesztek, bár nem tudom, mi az irány. Körülnézek, és jobbra, a sarkon, a szemembe ötlük az Éditions Rosicruciennes kettős kirakata. Nincs már kivilágítva, de az utcai lámpák meg a zseblámpám segítségével nagyjából meg tudom állapítani, mi van benne. Könyvek és tárgyak. Histoire des Juifs, comte de Saint-Germain, alchimie, monde caché, les maisons secrètes de la Rosé-Croix, mit üzennek a katedrálisok, a katarok, Új Atlantisz, egyiptomi orvoslás, a karnaki templom, Bhagavad Gítá, reinkarnáció, rózsakeresztes keresztek és gyertyatartók, Ízisz- és Ozirisz-mellszobrok, füstölőrudak és -tabletták, tarokk-kártyacsomagok. Egy tör, egy ón papírvágókés, gömbölyű nyelén a rózsakeresztesek jele. Mi az, tréfát üznek velem?

A Beaubourg elé érek. Nappal olyan a tér, mint egy falusi búcsú, de most szinte kihalt: néma csönd, egypár alvó itt-ott, gyér fények a szemközti sörözőkből. Úgy van. Óriás szippantó, föld alatti energiák felszippantására. Talán ahhoz kellene a nappali tömegek, hogy rezgéseket szolgáltatassanak, friss húson él a hermetikus masina.

Église de Saint-Mem. Szemközt egy könyvesbolt, Librairie la Vouivre, a könyvek háromnegyede okkultista. Nem hagyom, hogy úrrá legyen rajtam a hisztéria. Balra kanyarodom, a rue des Lombards-ba, talán csak azért, hogy elkerüljek egy csapatnyi skandináv lányt, nevetve jönnek ki épp egy kocsmából. Hallgassatok, hát nem tudjátok, hogy Lorenza is meghalt?

Tényleg meghalt? És ha én haltam volna meg? Rue des Lombards: belőle nyílik, jobbra, a rue Flamel, a rue Flamel végén pedig feltűnik fehérén a Tour Saint-Jacques. A sarkon könyvesbolt: Arcane 22, tarokk-kártyák és ingák. Nicolas Flamel, az alkímista, egy alkímista-könyvesbolt és a Tour Saint-Jacques, nagy fehér oroszlánokkal a tövében,

ez a haszontalan késő gótikus torony a Szajna mellett, egy ezoterikus folyóiratnak is névadója, itt kísérletezett Pascal, amikor meg akarta határozni a levegő súlyát, és ha igaz, még ma is van rajta, 52 méter magasan, egy meteorológiai kutatóállomás. Talán itt kezdték, még mielőtt az Eiffel-tornyt megépítették volna. Vannak kivételes helyek. És senki sem figyel fel rájuk.

Visszafordulok a Saint-Merri felé. Nevető lányok már megint. Nem akarok emberekkel találkozni, megkerülöm a templomot a rue du Cloître Saint-Mem felől – ösöreg, nyersfa oldalajtó. Balra egy tér nyílik, itt ér véget a Beaubourg, nappali fényár. A téren Tinguely-féle masinák és egyéb színes, fogaskerekes szerkentyűk, egy medence vagy mesterséges tavacska vizén lebegnek, bólogatva nyaklanak, a háttérben pedig újra ott a Beaubourg a csöveivel és a nagy, örvendező szájaival: magányos Titanic, repkényes fal előtt, holdkráter-zátonyra futva. Ott, ahol a katedrálisok csődöt mondtak, most a nagy óceánjáró-kürtök sutyorognak a Fekete Szüzekkel. Csak az veszi észre őket, aki körül tudja navigálni a Saint-Merri templomot. Folytatni kell tehát, nyomon vagyok, az ő nyomukban, a Sötétek cselszövését leplezem le épp a Fények Városa kellős közepén.

Jobbra kanyarodom, rue des Juges Consules, a Saint Merri homlokzata előtt állok. Nem tudom, miért, de valami arra készlet, hogy kapcsoljam fel a zseblámpámat, és irányítsam a portáléra. Virágzó gótika, indázó ívek.

Keresem azt, amire nem számítottok, és akkor a portálé ívparkányán hirtelen megpillantom.

A Baphomet. Épp ott, ahol az ívfelek találkoznak. Az elsőt a Szentlélek kősugár-glóriás galambja, a másodikon pedig, imádkozó angyalok gyűrűjében, ő, a Baphomet, a borzasztó szárnyaival. Egy templom homlokzatán. Szégyentelenül.

Miért épp itt? Mert nem messze vagyunk a Templomtól. Hol van a Templom vagy legalábbis az, ami megmaradt belőle?

Megfordulok, visszamegyek északkeletnek, a rue Montmorency sarkához érek. Az 51-es szám alatt: Nicolas Flamel háza. A Baphomet és a Templom között. Jól tudta a ravasz szpagirikus, hogy kivel van dolga. Bűzös hulladékkal teli kukák egy bizonytalan korú ház előtt, Taverne Nicolas Flamel. Régi a ház, idegenforgalmi megfontolásból újjították fel, egészen ócska kis ördögösöknek. Hülikusoknak. Mellette egy american bar, Apple-reklámmal: *Secouez-vous les puces*.⁷³ Soft-Hermes. Ejtsd: temurá.

Most rákanyarodom a rue du Temple-ra, végigmegyek rajta egészen a rue de Bretagne-ig, ahol a square du Temple, ez a fakó, temetőszerű park, mártír lovagok nekropolisza kezdődik.

A rue de Bretagne-on a rue Vieille du Temple-ig. A rue Barbette után különös boltokat látok a rue Vieille du Temple-on, kacsza meg borostyánlevél formájú, furcsa lámpákat kínálnak. Túlságosan is erőltetik a modernséget. Nem csapnak be.

Rue des Franc-Bourgeois: a Marais-ban vagyok, ismerem ezt a részt, mindjárt feltűnnek a régi kóser mészárszékek, ugyan, mi közülük a zsidóknak a templomosokhoz, ha egyszer megállapítottuk, hogy az a hely, amelyet ők töltöttek be a Tervben, az alamuti hasszaszinoknak jár? Miért vagyok itt? Választ keresek? Nem, talán csak távolabb akarok kerülni a Conservatoire-tól. Vagy épp törekszem egy bizonyos hely felé, tudom, hogy nem itt van, de azt akarom, hogy legalább jusson eszembe, hogy akkor

⁷³ „Rázza meg magát”, ill. „szabaduljon meg a (számítógép-) vírusaitól!”.

hol van; mint amikor Belbo egy elfeledett címet keresett álmában.

Ocsmány társaság jön velem szembe. Gonoszul röhögnek, elfoglalják az egész járdát, leszorítanak. Egy pillanatra megijedek, hátha a Hegyi Öreg emberei, hátha értem jöttek. Nem, eltűnnek az éjszakában, de idegen nyelven beszéltek, sítául, talmudiul, koptul, sivatagi kigyó módjára sziszegtek.

Androgün alakok közelednek, hosszú köpönyeget viselnek. Rózsakeresztes köpönyeget. Elmennek mellettem, befordulnak a rue de Sévignébe. Késő éjszaka van már. Azért menekültem el a Conservatoire-ból, hogy ismét kint legyek a városban, mindenki Párizsában, és most azt látom, hogy mindenki Párizsa úgy van megtervezve, mint egy katakomba, külön útvonalakkal beavatottak számára.

Egy részeg. Talán csak tettet. Senkiben, senkiben se bízni. Egy bár előtt haladok el, még nyitva van, de a bokáig erő kötényes pincérek már rakosgatják a székeket fel az asztalokra. Gyorsan bemegegyek, és kérek egy sört. Felhajtom, még egyet kérek.

– Maga aztán jó szomjas – jegyzi meg az egyik pincér. Nem nyájasan, inkább gyanakodva. Persze hogy szomjas vagyok, délután öt óta nem ittam semmit, de hát az is lehet szomjas, aki nem egy inga alatt töltötte az éjszakát. Hülyék. Fizetek és távozem, még mielőtt megjegyezhetnék az arcomat.

És akkor a place des Vosges sarkára érek. Árkádok alá. Melyik régi filmben is visszhangozta az örült késelő, Mathias magányos lépteit az éjszakai place des Vosges? Megtorpanok. Mit hallok? Léptek kopognak mögöttem? Naná, hogy nem, ők is megálltak. Csak néhány vitrin kéne, és akár a Conservatoire termei is lehetnének ezek az árkádok.

Tizenhatodik századi, alacsony mennyezetek, boltívek, metszeteket, régiséget, antikvár bútort árusító boltok sora. Place des Vosges: nyomott hely, ódon, repedezett, mállatag, leprás kapualjak, évszázadok óta ki sem mozdultak az itt lakók. Csupa sárga kötényes ember. Kizárólag állatpreparátorok laknak ezen a téren. Csak éjjel rajzanak ki. Tudják, melyik csatornanyílás, melyik fedél nyílik a Mundus Subterraneusra. Mindenki szeme láttára.

L'Union de Recouvrement des Cotisations de sécurité sociale et d'allocations familiales de la Patellerie numéro 75, unité 1.⁷⁴ Új a kapuja, itt talán gazdagok laknak, de utána mindjárt egy régi, ütött-kopott, Sincere Renato utcába illő, a 3. szám alatt pedig egy frissen renovált kapu következik. Hülikusok és pneumatikusok váltakozása. Az Urak és a szolgálók. És itt is egy bejáratnak kellett lennie, de ezt meg bedeszálták. Nyilvánvaló, hogy egy okkultista könyvesbolt volt itt, és most már nincs. Egy egész háztömböt kiürítettek. Egyetlen éjszaka alatt evakuálták. Mint Agliè. Tudják már, hogy valaki mindent tud, kezdik eltüntetni a nyomokat.

A rue de Birague sarkán állok. Bámulom a véget nem érő árkádsort, sehol egy teremtett lélek, jobban szeretném, ha koromsötét volna, de sárga fénnel világítanak a lámpák. Kiabálhatnék, senki sem törődne velem. Némán vigyorognának a csukott ablakaik mögött (egy fénysugár nem sok, annyi sem szűrődik ki az ablaktáblák mögül), sárga kötény esen, a preparátorok.

Illetve nem, az árkádok és a park között autók parkolnak, néha egy-egy járókelő árnya is elsuhan. De ettől még nem lesz meghittebb a hangulat. Nagy német

⁷⁴ Társadalombiztosítási és családsegélyezési járulékbiszéző szövetség, la Patellerie, 75/1.

juhászkutya megy át előttem az úton. Magányos fekete kutya, éjjel. Hol van Faust? Talán hű Wagnerét küldte le kutyát pisiltetni?

Wagner. Órá gondoltam én öntudatlanul. Wagner doktor, hát persze, ő kell nekem. Ő majd megmondja, hogy delirálok-e, hogy miféle fantomokat látok. Ő majd megmondja, hogy nem igaz az egész, hogy Belbo él, a Tres pedig nem létezik. De jó volna betegnek lenni.

Sietve hagyom el a teret. Egy autó utánam. Nem, talán csak parkolni szeretne. Műanyag szemeteszsákokba botlom. Az autó beáll a járda mellé. Nem én kellettem neki. A rue Saint-Antoine-on állok. Taxi után nézek. Már jön is egy, mintha megidéztek volna.

– Sept, avenue Elisée Reclus – mondom a sofőrnek.

Nem tudtam, hol ez az utca, de nem mertem megkérdezni a sofőrtől, mert aki ilyenkor taxiba száll, az haza megy, máskülönben minimum gyilkos; amúgy is dohogott a sofőr, amiért még mindig teli a belváros azokkal az átkozott diákokkal, az ő buszaik parkolnak mindenütt, disznóság, ha tőle függne, ő bizony a falhoz állítaná mindet, úgyhogy jobb lesz körbekerülni. Úgyszólván egész Párizst megkerülte, és végül kített egy elhagyott utcában, a hetes szám előtt.

Nem lakott ott semmiféle Wagner doktor. Akkor talán a tizenhetes szám volt? Vagy a huszonhetes? Tettem két-három kísérletet, aztán észhez tértem. Még ha megtalálom is, hogy hol lakik, mit csinálók? Éjnek idején kirángatom Wagner doktort az ágyából, hogy hallgassa meg a történetemet? Ugyanazért kerültem ide, amiért a Porté Saint-Martin-től a place des Vosges-ig jutottam. Mert menekültem. És most onnan menekültem el, ahová a Conservatoire-ból menekültem. Nem pszichoanalitikus kell nekem, hanem kényszerzubbony. Vagy altatókúra. Vagy Lia. Hogy fogja meg a fejemet, szorítsa erősen a hóna alá, a melléhez, és súgja a fülembe, hogy semmi baj.

Wagner doktort kerestem vagy az avenue Elisée Reclus-t? Mert csak most jutott eszembe: a Tervvel kapcsolatos olvasmányaim során találkoztam ezzel a névvel, a múlt században élt az illető, írt valami könyvet a földről, arról, hogy mi van a föld alatt, a tűzhányókról, szóval, földrajztudomány ürügyén ő is beleütötte az orrát a Mundus Subterraneusba. Az ő emberük. Elölük menekülök, mégis mindig beléjük botlom. Néhány évszázad alatt apránként elfoglalták egész Párizst. És a világ többi részét.

Visszamegyek a szállodába. Hol találok itt még egy taxit? Úgy éreztem, egészen kint vagyok valahol a város peremén. Elindultam gyalog, arra, amerről egy kissé világosabbnak és nyitottabbnak tetszett az ég alja. A Szajna?

És amikor a sarokra értem, ott volt.

Tőlem balra. Gyaníthattam volna, hogy itt leselkedik valahol, ebben a városban minden utcanév egy-egy félreérthetetlen üzenet, figyelmezteti az embert valamire, magamra vessek, hogy nem gondoltam rá.

Ott állt a szörnyű vaspók, az Ő hatalmuk szimbóluma és eszköze: vonzott magához a roppant háló, pedig menekülnöm kellett volna, föl-le mozgattam a fejemet, mert már nem tudtam egyeden pillantással felmérni, úgyszólván benne voltam, összevissza kaszabolt az ezernyi éle, mindenfelől körém zuhanó rácsok célpontja lettem, ha csak egyet mozdul, széjjeltipor valamelyik óriási marklin-lába.

Az Eiffel-torony. Ez a város egyeden pontja, ahonnan nem látszik messziről a profilja, amint nyájasan kiemelkedik a tetőóceánból, ledéren, akár egy Dufy-képen. Főlem magasodott, rám ereszkedett. Sejtettem, hol a csúcsa, de előbb csak kerülgettem, majd alája álltam, két lába közé, szemügyre vettem a bokacsontjait, a hasát, a genitáliáit, követtem tekintetemmel a beleit, amint nyelőső lesz belőlük a gépszírf-nyak szédítő magasában. Lyukacsos teste el tudta árnyékolni a saját kilavágítását, és ahogy mozogtam, különféle perspektívákból különféle négyszög formájú kereteken át közelíthettem rá, mintegy gumiobjektívvel, a sötétségre.

Jobbra, az északkeleti szemhatár fölé épp az imént emelkedett fel a hold sarlója. A

⁷⁵ A torony szeretnék lenni, csüngni az Eiffel-tornyon. (Kassák Lajos fordítása.)

torony néha keretet vont köré, és olyankor optikai csalódásnak rémlett, mintha valamelyik csálé képernyő fluoreszkálna, de csak egy lépést kellett tennem, és a képernyők alakja megváltozott, a hold eltűnt, beleakadt valamelyik fernbordába, a nagy állat szétmorzsolta, megemésztette, áttűntette egy másik dimenzióba.

Tesszerakt. Négydimenziós kocka. Az egyik boltívben most valami mozgó fénypont jelent meg, sőt, nem is egy, hanem kettő, vörös és fehér villódzás, nyilván egy repülő, úton Roissy vagy Orly felé, tudom is én. De a következő pillanatban – vagy én mozdultam el, vagy a repülő, vagy a Torony – már el is tűntek a fények az egyik vastraverz mögött, és hiába vártam, hogy újra felbukkanjanak a szomszédos keretben, már sehol sem voltak. Száz ablaka volt a Toronynak, száz mozgó ablaka, és a téridő más és más szegmentumára nyílt valamennyi. A Torony bordái nem euklideszi íveket formáztak, a kozmosz szövetét szabdalták fel, katasztrófákat idéztek elő, párhuzamos világok oldalait lapozgatták.

Ki is mondta, hogy ennek a tútoronynak, ennek a Notre Dame de la Brocante-fialénak a célja „suspendre Paris au plafond de l'univers”? Pedig fordítva van: nem Párizs függ általa a mindenség plafonján, hanem épp a mindenség az ő csúcán – hát persze, ha egyszer az Inga ellenpárja!

Miket is mondtak rá? Magányos végbélkúp, üres obelisz, a drót diadala, a pillér apoteózisa, légiés bálványoltár, méh a szélrózsa szívében, szomorú, akár egy rom, ronda éjszínű kolosszus, haszontalan erő torz szimbóluma, abszurd csoda, esztelen piramis, gitár, tintatartó, teleszkóp, terjengős, mint egy miniszteri beszéd, antik isten és modern bestia... Ez mind ő volt, és még sok minden más is, és ha működött volna bennem a Világ Urait jellemző hatodik érzék, akkor most, hogy a szegecselt polip fojtogatta hangszalagjai közé szorultam, meghallhattam volna, amint a szférák zenéjét súgja rekedten, a Torony hullámokat szívott fel a homorú föld mélyéből, és adta őket máris tovább a világ összes menhirjeinek. Rizóma csapszegeit csuklókból, nyakszirtmerevedés, protézis protézise – micsoda borzalom: ahhoz, hogy onnan, ahol épp voltam, a mélybe taszítsanak, felfelé kellett volna, hogy hajítsanak, fel, a csúcs felé. Nyilván most jövök az antipódusról, a föld közepén át utaztam, még tart az anti gravitációs szédület.

Nem képzelődtünk, a Torony ezennel a Terv fenyegető bizonyítékaként magasodott fölém, de már csak egy pillanat, és rájön, hogy én meg kém vagyok, ellenség, porszem abban a gépezetben, melynek a képe és mozgatója ő, és lenyújtja akkor észrevétlenül egy ólomszürke csipkerombuszát, és beszipant, és eltűntet redői közt a Semmi, és áttűntet magába a Másból.

Ha még egy kicsit ott maradok a boltozata alatt, összehúzódnak, körém görbülnek és lecsapnak rám az óriási karmai, lenyel, és aztán alamuszin megint úgy tesz a rusnya állat, mintha mi sem történt volna, s csak áll, gonosz és baljóslatú ceruzahegyező.

Megint egy repülőgép: ez nem jött sehonnan sem, ezt ő hozta létre két csupasz masztodonbordája közt. Néztem őt, a Toronyot, nem volt se vége, se hossza, akár a Tervnek, amelynek a céljait szolgálja. Ha maradok és nem fal fel, figyelhettem volna a mocanáseit, a lassú elfordulásait, a végtelenül hosszas le- és újjáépüléseit az áramok hideg fuvallataiban, talán geomantikus rajzot láttak benne a Világ Urai, és sorsdöntő jeladásokat, ki mondhatatlan megbízásokat olvasnak ki az észrevétlen metamorfózisaiból. A Misztikus Pólus csavarhúzójaként forgott a fejem fölött a Torony. Vagyis nem, hanem mágnesezett tengely gyanánt, mozdulatlanul állt, és körülötte keringett az égbolt, így is,

úgy is szédültem tőle.

De jól védi magát a Torony, gondoltam, messziről barátságosan int feléd, de ha odamégy hozzá, ha belé akarsz hatolni a titkába, akkor megöl, megfagyaszítja a vért az ereidben, és ehhez elég csupán megfitogatnia lényegét, az értelmetlen rémséget. Tudom most már, hogy Belbo halott, és igaz a Terv, hiszen a Torony is igaz. Ha nem sikerül újra, még egyszer megszöknöm, akkor már nem mondhatom ezt el senkinek. Riadót kell fűjnom.

Motorzaj. Stop, vissza a valóságba. Taxi közeledett nagy sebességgel. Egyetlen ugrással kiteptem magamat a bűvös körből, hatalmas integetésbe kezdtem, majd hogy el nem üttem magam, mert a taxis csak az utolsó másodpercben fékezett, mint aki nem szívesen áll meg... utóbb, út közben bevallotta aztán, hogy ő is fél ám a Toronytól, ha éjszaka átmegy alatta, és ijedtében gyorsítani szokott.

– Miért? – kérdeztem.

– Parce que... parce que ça fait peur, c'est tout.⁷⁶

Egykettőre ott voltam a szállodámban. Hosszasan csengettem, míg végre sikerült felébresztenem egy álomittas portást. Most pedig alvás, gondoltam. A többről majd holnap. Bevettem egypár tablettát, méregnek is beillett az adag. Aztán nem emlékszem.

⁷⁶ Mert... mert olyan ijesztő, csak azért.

Délután kettőkor ébredtem, kábult voltam és tompa. Pontosan emlékeztem mindenre, de semmi biztosítékom sem volt rá, hogy igaz is az, amire emlékszem. Az első gondolatom az volt, hogy leszaladok és újságot veszek, de aztán eszembe jutott, hogy még ha egy egész szpáhicsapat tört volna is be mindjárt a történetek után a Conservatoire-ba, akkor sem maradt volna már elég idő, hogy reggeli újsághír lehessen a dologból.

Meg aztán mástól főtt aznap a párizsiak feje. Mondta is rögtön a portás, amikor lementem kávézni. A városban teljes a felfordulás, sok metróállomást lezártak, néhány helyen oszlat a rendőrség, a diákok sokan vannak és sokat követelnek.

Megtaláltam Wagner doktor számát a telefonkönyvben. Fel is tárcsáztam, persze nem volt a rendelőjében, hiszen vasárnap volt. De először úgyis a Conservatoire-t kellett ellenőriznem. Emlékeztem rá, hogy vasárnap délután is nyitva tart.

A Quartier Latin forrongott. Csoportok vonultak, kiabáltak, zászlókat lengettek. Az Ile de la Citén a rendőrség lezárta az utat. Távolabb lövések dörentek. Így történhetett ez hatvannyolcban is. A Sainte Chapelle magasságában valami balhé lehetett, könnygázszagot éreztem. Trappolásfélét hallottam, nem tudtam, hogy a diákok vagy a zsaruk rohamoznak-e, futásnak eredtek körülöttem az emberek, egy rendőrkordon védte korlát mögé menekültünk, s közben az utcán már állt a bál. Szégyen-gyalázat: átsoroltam a koros burzsujok közé, velük vártam ki, hogy elcsituljon a forradalom.

Később szabad lett az út, s a régi vásárcsarnok környéki kis mellékutcákon át végül is kijutottam ismét a rue Saint-Martinre. A Conservatoire nyitva volt, homlokzatán a fehér udvar fölött békésen hirdette a felirat: „Művészetek és mesterségek konzervatóriuma, létesítettett a III. évben, Vendémiaire 19-én... az egykori, 11. században alapított Saint-Martin-des-Champs priorátusban”. Minden a legnagyobb rendben, a kisebbfajta, vasárnapi tömeg ügyet sem vet a diák-népünnepélyre.

Bementem – ingyen, mert vasárnap nem kell fizetni –, és minden ugyanúgy volt, mint előző nap délután, öt előtt. Az örök, a látogatók, az Inga a megszokott helyén... Kerestem a történetek nyomait, de a történetek óta – ha ugyan megtörténtek – valaki alaposan kitakaríthatott. Ha ugyan megtörténtek.

Nem emlékszem már, hogyan töltöttem a délután hátralevő részét. Arra sem emlékszem, mit láttam az utcákon ögyelegeve, mellékutakon kerülgetve a kavarodást. Felhívtam Milánót csak úgy, a próba kedvéért. Babonásán Belbót tárcsáztam fel. Azután Lorenzát. Aztán a Garamondot, tudván tudva, hogy ilyenkor senki sincs ott. Pedig ha ma éjjel még mindig ma lesz, akkor tegnap történt minden. Tegnapelőtt óta ma éjjelig viszont már egy örökkévalóság telt el.

Estefelé észrevettem, hogy éhes vagyok. Nyugalomra és egy kis fényűzésre

⁷⁷ A balgaság nagy sátra alatt / Ott tanyázik mindenki, / Főként kinek hatalma és sok pénze van.

vágytam. A Forum des Halles mellett bementem egy étterembe, amely hallal kecsgetetett. Megkaptam. Egy egész akváriumot az asztalommal szemben. Irrealitást, épp eleget ahhoz, hogy egy csapásra ismét elfogjon az abszolút gyanakvás. Semmi sem véletlen. Az a hal ott olyan, mint egy asztmás hészükhiaszta, akiben fogyatozik a hit, de Istent vádolja azzal, hogy megkevesbítette a mindenség értelmét. Zebaoth, Zebaoth, miért vagy oly gonosz, miért hiteted velem azt, hogy nem létezel? Mint a rákos daganat, úgy burjánzik el a földgolyón a hús... Ott az a másik meg Minnie, nagyokat pislog a hosszú pilláival, és szív alakúra csücsöríti a száját. Miki egér menyasszonyát Minnie-nek hívják. Saladé folle-t eszem és hozzá haddockot, lágyat, mint a babahús. Mézzel és borssal. Itt vannak a paulikánusok. Az ott, ni, úgy siklik, lassú lepkeszárny-csapásokkal a korallok közt, mint a Breguet-féle aeroplán – százat egy ellen, hogy olyan lombik fenékén, olyan athinorban figyelgette a magányos homunculus-magzatát, amely azóta eltörött, a szemébe dobták, ott van a Flamel háza előtti kukában. Aztán egy templomoshal, talpig fekete páncélingben, Noffo Deit keresi. Súrolja az asztmás hészükhiasztát, aki gondolataiba merülten és zordan navigál a kimondhatatlan felé. Elfördítom a fejemet, egy másik, túldoldali vendéglő feliratán akad meg a szemem: CHEZ R... Rose-Croix? Reuchlin? Rosispergius? Racskovszkijragotzitarogi? Szi gnatúrák, szi gnatúrák...

Hogy is van ez? Csak az hozhatja zavarba az ördögöt, aki el tudja vele hitetni, hogy nem hisz benne. Az éjszakai futásomon meg a torony-víziómon nincs mit töprengeni. Azok után, hogy az ember azt látja vagy véli látni a Conservatoire-ban, amit látott, és aztán kimenekül onnan, érthető, ha lidércként nyomasztja egész Párizs. De mit láttam a Conservatoire-ban?

Feltétlenül beszélnem kellett Wagner doktorral. Nem tudom, miért vettem a fejembe, hogy ő a megoldás, de tény, hogy a fejembe vettem. Beszédterápia.

Mivel is múltam aztán még az időt? Azt hiszem, beültem egy moziba, ahol *A sanghaji asszony* ment, Orson Welles-től. A tükörc jelenetnél nem bírtam tovább, és kimentem. De lehet, hogy nem is így volt, csak képzelődtem.

Ma reggel kilenckor aztán felhívtam Wagner doktort, a Garamond név átsegített a titkárnői sorompón, a doktor úr alighanem emlékezett rám, amikor pedig értésére adtam, hogy sürgős a dolog, azt mondta, hogy menjek be most mindjárt, fél tízre, még mielőtt megérkezne a többi páciens. Kedves és megértő volt a hangja.

Talán a Wagner doktornál tett látogatást is csak álmodtam. A titkárnő felírta az adataimat, kitöltött egy kartont, és kifizetette velem a tiszteletdíjat. Szerencsére megvolt már a haza szóló jegyem.

Szerény méretű rendelő, dívány nélkül. Szajnára nyíló ablakok, balra az Eiffel-torony árnya. Wagner doktor profi szívélyességgel fogadott, ami rendjén is volt, elvégre most nem a szerkesztője, hanem a páciense voltam. Széles és derűs mozdulattal intett, hogy üljek le vele szemben, az íróasztala elé. Mint egy miniszteriumi tisztviselő.

– Et alors? – kérdezte, és egy rúgással hátat fordított nekem a forgószekén. Lehajtotta a fejét, és mintha összekulcsolta volna a kezét. Már csak beszélnem kellett.

Beszéltem is, zuhogtak belőlem a szavak, mint a Niagara, mindent elmondtam elejétől végig, azt is, amit két éve gondoltam, azt is, amit tavaly, és azt is, amit Belbo meg Diotallevi gondolt szerintem. Főleg pedig azt, hogy mi történt Szent Iván éjjelén.

Wagner egyszer sem szakított félbe, egyszer sem bólintott, és rosszallani sem rosszallott semmit. Akár mély álomba is zuhanhatott, ahogy elnéztem. De nyilván ez volt a technikája. És én meg beszéltem. Beszédterápia.

Aztán már én vártam, hogy ő beszéljen, hogy mentsen meg engem.

Wagner nagyon lassan felállt. Rám se nézve megkerülte az íróasztalát, majd az ablakhoz vonult. Aztán nézett-nézett kifelé, hátul összekulcsolt kézzel, töprengőn.

Egyetlen szó nélkül, tíz-tizenöt perci g.

És aztán, még mindig háttal nekem, színtelen, nyugodt, biztató hangon:

– Monsieur, vous êtes fou.⁷⁸

Továbbra sem mozdult, én sem. További tíz perc múlva rájöttem, hogy nincs folytatás. Vége az ülésnek.

Köszönés nélkül távoztam. A titkárnő szélesen utánam mosolygott, és én már kint is voltam megint az avenue Elisée Reclus-n.

Tizenegy óra volt. Összeszedtem a holmimat a szállodában, és siettem a repülőtérre, remélve, hogy szerencsém lesz. Két órát kellett várnom, közben felhívtam Milánóban a Garamondot, R beszélgetést kérve, mert egy fillérem sem maradt. Gudrun vette fel, ezúttal mintha még a szokottnál is bambább lett volna, háromszor is rá kellett kiáltanom: mondja már, hogy oui, yes, hogy igen, kéri a hívást.

Sírt: Diotallevi szombaton éjjélkor meghalt.

– És senki, egyetlen barátja sem volt ott ma reggel a temetésen, szégyen és gyalázat! Még Garamond úr sem, azt mondják, külföldre utazott. Csak én meg Grazia, Luciano és egy tiszta feketébe öltözött úr. Szakállas, göndör pajeszos, nagy kalapos, olyan volt, mint egy sírásó. Isten tudja, honnan került elő. Hát maga hol járt, Casaubon? És hol van Belbo? Mi történik itt?

Motyogtam valami zavaros magyarázatot, és leraktam a kagylót. Beszállásra szólítottak, mennem kellett.

⁷⁸ Uram, ön bolond.

9/JESZOD

Jót tett az utazás. Nemcsak Párizst hagytam ott, hanem a föld alatti, sőt, földi világot, a földkérget is. Az ég, a még mindig hótól fehérlő hegyek. A magány tízezer méter magasban, a túlnyomás, a szokásos kábulat egy-egy könnyű légörvény átrepülésekor. Az jutott eszembe, hogy csak idefent érzek végre megint talajt a lábam alatt. És le akartam zárni ezt a históriát. Először úgy, hogy jegyzeteket készítettem a noteszomba, aztán meg úgy, hogy lehunytam a szememet, és szabad folyást engedtem a gondolataimnak.

Mindenekelőtt a cáfolhatatlan evidenciákat akartam sorra venni.

Diotallevi kétségkívül meghalt. Gudruntól tudom. Gudrun mindig is kívül maradt a történetünkön, nem is értette volna, így hát ő maradt az egyetlen, aki igazat mond. Igaz továbbá, hogy Garamond nincs Milánóban. Persze akárhol lehetne, de abból, hogy nincs és az elmúlt napokban nem is volt ott, arra lehet következtetni, hogy akkor viszont Párizsban járt, ott, ahol láttam.

És nincs meg Belbo sem.

Mármost próbáljuk meg elképzelni, hogy mindaz, amit szombat este a Saint-Martin-des-Champs-ban láttam, valóságosan megtörtént. Talán nem úgy, ahogy én láttam, kábultan a zenétől és a füstölöktől, de valami történt. Úgy jártam, ahogy Amparo. Amikor Amparo hazatért, egyáltalán nem volt biztos benne, hogy megszállta őt a Pomba Gira, de azt biztosan tudta, hogy az umbanda-templomban igenis ott volt, s hogy azt hitte – legalábbis a viselkedéséből vélhetően –, hogy csakugyan a hatalmába kerítette őt az istennő. Végül az is igaz, amit Lia a hegyekben mondott, Lia olvasata tökéletesen meggyőző, a provins-i üzenet egy mosócédula.

Soha semmiféle templomosok nem gyűléseztek a Grange-aux-Dîmes-ban. Nincs Terv és nincs üzenet.

A mosócédulát mi valamiféle egyelőre üres és meghatározások nélküli keresztrejtvénynek tekintettük. Úgy kellett tehát kitöltenünk a kockáit, hogy minden úgy keresztezze egymást, ahogy kell. De talán pontatlan a példa. A keresztrejtvényben szavak keresztezik egymást, mégpedig ott, ahol közös betűik vannak. Mi a mi játékunkban nem szavakat, hanem fogalmakat és tényeket kereszteztünk, így hát mások kellett, hogy legyenek a szabályok. Három fő szabály volt.

Első szabály: a fogalmak analógiák révén függnek össze. Olyan szabály nincs, amely eleve eldönthetné, hogy jó vagy rossz-e egy-egy analógia, hiszen bármi bármihez hasonlítható valamilyen összefüggésben. Például a krumpli azért keresztezi az almát, mert mindkettő ehető növény és gömbölyű. Az almát a kígyótól, bibliai alapon, csak egy lépés választja el. A kígyót az övtől a külső hasonlóság alapján úgyszintén, akárcsak az övet a mentőövtől, a mentőövet a fürdőruhától, a fürdést a víztől, a vizet a bortól, a bort az alkoholizmustól, az alkoholizmust a kábítószertől, a kábítószer az injekcióstúttól, az injekcióstút a lyukasztástól, a lyukat a földtől, a földet a krumplitól.

Ez az. A második szabály ugyanis úgy szól, hogy ha végül bezárul a kör, és minden mindennel összefügg – tout se tient –, akkor a játék érvényes volt. Krumplitól

krumpliig: tout se tient. Tehát érvényes.

Harmadik szabály: a megfélemletések nem lehetnek túl merészek, tehát másoknak is eszébe kellett már, hogy jussanak legalább egyszer, de még jobb, ha sokszor. Csak így érződnek igaznak a keresztetések, mivelhogy nyilvánvalóak lesznek.

Ez egyébként Garamond úr ötlete volt: az ördögösök könyvei ne újszerűsködjenek, ismételgessék csak ugyanazt, amit már mások is mondtak. Mivé is lenne különben a hagyomány ereje?

Eszerint jártunk el. Semmit sem találtunk ki, csak a részeket rendezgettük át a magunk módján. Ardentí is eszerint járt el: ő sem talált ki semmit, de ő ügyetlenül rendezte el a részeket, ezenkívül műveletlenebb volt, mint mi, és nem tudott megszerezni minden részt.

Azok igen, de nekik meg a keresztretjvény mintája hiányzott. És hát mi önáluk is ügyesebbek voltunk.

Eszembe jutott, mit mondott Lia fönt a hegyekben, amikor a szememre hányta, hogy csúnya játékot játszottam:

– Az emberek sóvárognak valami tervre; ha csak egyet odahajítasz nekik, úgy vetik rá magukat, farkában, mint a farkasok. Amit csak kitalálsz, elhiszik. Ne piszkáld őket, épp eleget képzolegnek így is.

Mindig így van ez tulajdonképpen. Esz a fene egy ifjú Hérosztratoszt, nem tudja, hogyan tehetné magát híressé. Aztán lát egy filmet, amelyben egy vézna fiú ráló a countryénekesnő-szártra, és ezzel a nap főszereplőjévé válik. Ez az, gondolja az ifjú, megvan, és már megy is, és lelövi John Lennont.

Az ÖFSZ-ekkel is ez van. Azt akarom, hogy közöljék a verseimet, lexikoncímszó szeretnék lenni. Mit tegyek? Fizess, mondja Garamond. Erre eddig még sohasem gondolt az ÖFSZ, de ha már létezik ez a Manuzio-féle terv, ő bizony a magáévá teszi. Meg van róla győződve, hogy pendelyes korától a Manuzióra várt, csak épp nem tudott róla.

Következmény: kitaláltunk egy nem létező Tervet, Azok pedig nemcsak hogy komolyan vették, hanem ráadásul bebeszélték maguknak, hogy maguk is a részesei időtlen idők óta, azaz a saját rendszertelen és zavaros tervtöredékeikben hirtelen a mi Tervünk részeit, az analógia, a hasonlóság, a gyanú cáfolhatatlan logikája szerint tagolt mozzanatait fedezték fel.

De ha az ember kitalál egy tervet, és mások megvalósítják, akkor olybá vehető, mintha már léteznék az a Terv, sőt. Létezik is.

Mostantól ördögösök csapatai fogják járni a világot térképkeresőben.

Egy térképet kínáltunk olyan embereknek, akik úrrá szerettek volna lenni valami mélyről jövő frusztrációjukon.

Miféle frusztráción? Az utolsó Belbo-féle fájl utalt rá: nem volna bukás, ha csakugyan volna Terv. Legyőzni legyőznek, de nem tehetsz róla. Egy kozmikus összeesküvéssel szemben alulmaradni nem szégyen. Nem vagy gyáva, mártír vagy.

Nem siránkozol, amiért halandó vagy, sokezernyi tőled független mikroorganizmus martaléka, nem te tehetsz róla, hogy kevésbé tudsz fogni a lábaddal, hogy eltűnt a farkad, hogy nem nő újra a hajad meg a fogad, hogy úton-útfélen elhullajtod a neuronjaidat, hogy megkeményednek az ereid. Nem te, hanem az Irigy Angyalok.

És ugyanez érvényes a mindennapi életre. Például a tőzsdekrachokra. Azért kerül

rájuk sor, mert mindenki tesz egy-egy rossz mozdulatot, és amikor összegződnek a rossz mozdulatok, kitör a pánik. Aztán ha nem elég erősek az ember idegei, felmerül benne a kérdés: ugyan, kik esküdhetek itt össze, kinek használ ez? És jaj neked, ha nem találsz magadnak ellenséget, összeesküvőt, hiszen akkor büntudatot kéne érezned. Azazhogy igen, büntudatos vagy, és épp ezért kitalálsz valami összeesküvést, sőt, nem is egyet. És aztán meg kell, hogy szervezd a sajátodat is, hiszen csak így hiúsíthatod meg a másokét.

És minél többet töröd a fejed a mások összeesküvésein, így akarva megindokolni a saját értetlenségedet, annál inkább megtetszenek, és már a sajátodat is amazok mintája szerint alakítod. Ez történt egyébként, amikor jezsuiták és baconiánusok, paulikánusok és újtemplomosok kinek-kinek a másik tervét vetették a szemére. Erre mondta azt Diotallevi:

– Persze, mert a többiek számlájára írod azt, amit te magad művelsz, és minthogy utálatos dolgot művelsz, megutálsz a többieket. De a többiek általában ugyanazt az utálatos dolgot akarják művelni, amit te művelsz, így hát együttműködnek veled, hadd higgyed rólok, hogy igen, csakugyan mindig is pontosan arra vágytak, amit a számlájukra írsz. Isten megvakítja azt, akit el akar veszejteni, csak segítse Őt az ember.

Egy összeesküvés csak akkor összeesküvés, ha titkos. Kell lennie valami titoknak, amelyet ha megismerünk, megszűnik a frusztráltságunk, mert vagy üdvözt az a titok, vagy a megismerése lesz azonos magával az üdvösséggel. Létezik-e ilyen fényességű titok?

Hogyne, csak épp megismerhetetlen. Ha lelepleződik, biztos, hogy csalódást kelt. Agliè emlegette, ugye, az Antoninusok korabeli lázas titokkeresést. Pedig hát épp akkoriban jelent meg valaki, aki Isten fiának mondta magát, Isten fiának, aki megtestesült, és magára veszi a világ bűneit. Titoknak ennyi nem elég? És üdvözülést ígért mindenkinek, csak szeresse a felebarátját. Titoknak ez is titok, vagy nem? És úgy rendelkezett, hogy bárki, aki akkor és azt mondja, amikor és amit kell, Isten fiának testévé és vérévé változtathat és akként fogyaszthat el egy darab kenyeret és egy fél pohár bort. Rejtélynek azért ez sem rossz, nem igaz? És arra készítette az egyházatyákat, hogy feltételezzék, majd ki is jelentsék, hogy egy Istenben három személy van, és hogy a Szentlélek ered az Atyától és a Fiútól, nem pedig a Fiú az Atyától és a Szentlélektől. Talán bizony hülikusoknak való formula volt ez? És mégis, azok, akiknek már csak a kezüket kellett volna kinyújtaniuk az üdvösséghez – do it yourself –, a kisujjukat sem mozdították. Ennyi az egész? Szép kis kinyilatkoztatás! És azzal nekivágtak a Földközi-tengernek, és kajtattak tovább hisztérikusan valami mást, egy másik, elveszett tudást, amelyet csupán elkendőznek ezek az olcsó dogmák, ezek a lelki szegényeknek szánt példabeszédek, hieroglifák, a megannyi, pneumatikusoknak szánt kacsintás. A Szentháromság-misztérium? Túl egyszerű, kell, hogy legyen még mögötte valami.

Valaki, talán Rubinstein, így válaszolt, amikor megkérdezték tőle, hogy hisz-e Istenben: „Ó, nem, én... én valami sokkal nagyobb dologban hiszek...” Másvalaki (talán Chesterton?) viszont azt mondta: „Amióta az emberek nem hisznek többé Istenben, nem úgy van, hogy már semmiben, hanem úgy, hogy mindenben hisznek.”

A „minden” nem valami még nagyobb titok. Nincsenek nagyobb titkok, mert ha megfejtődik, mindjárt kicsinek látszik mind. Csak üres titok van. Tovasikló titok. Az orchideának az a titka, hogy a heregolyóra utal és hat, a heregolyó viszont egy állatövi jegyre, az állatövi jegy egy angyali hierarchiára, az angyali hierarchia egy

bizonyos hangskálára, a hangskála egy nedvek közötti viszonyra, és így tovább; a beavatott azt tanulja meg, hogy soha sincs megállás, hogy a mindenség meghámozandó, akár a hagyma, márpedig a hagyma csupa héj, képzeljünk csak el egy végtelen hagymát, melynek mindenütt közepe van, külseje meg sehol, egy Möbius-hagymát képzeljünk el.

Az igazi beavatott tudja, hogy a leghatalmasabb titok a tartalmatlan titok, mert azt senki ellensége ki nem szedheti belőle, senki, aki hisz, el nem orozhatja tőle.

Logikusabbnak, következetesebbnek láttam most már az Inga előtt tartott éjszakai szertartás dinamikáját. Belbo azt állította, hogy van egy titka, és így hatalma lett fölöttük, Azok fölött. Azok meg – még egy olyan okos ember is, mint Agliè, aki legott összedobolta a többieket – eltökélték, hogy kiszedik belőle ezt a titkot. És minél inkább megmakacsolta magát Belbo, Azok annál nagyobbobbnak vélték a titkot, és minél inkább esküdözött, hogy nincs is titka, ők annál nagyobb meggyőződéssel hitték, hogy de igen, van, méghozzá egy igazi titka, mert ha hamis volna, rég elárulta volna már.

Ennek a titoknak a keresése kovácsolta össze őket, miatta tartottak ki egymás mellett a kiátkozások, beharcok, villongások ellenére is. Most úgy látszott, hogy végre megismerik. És kétszeresen is megijedtek: egyrészt attól, hogy kiábrándulnak, másrészt meg attól, hogy – ha mindenki megismeri – nem marad többé semmi titok. És akkor végük.

Ekkor kapott észbe Agliè: ha Belbót szóra bírják, mindenki hallhatná, mit mond, róla, Aglièről pedig lefoszlana a karizmát és hatalmat jelentő sejtelmes híre. Ha viszont csak vele osztaná meg Belbo azt a titkot, akkor ő továbbra is megmaradhatna Saint-Germainnek és halhatatlannak: a halála mindaddig nem esedékes, amíg a titok titok marad. Megpróbálta rávenni Belbót, hogy súgja a titkot a fülébe, de látta, hogy hiába minden, és akkor aztán provokálta őt. Azzal is, hogy azt jósolta: úgyis mindjárt megadja magát, de még inkább a megijátszott színpadiasságával. Jól ismerte Belbót az öreg gróf, de még milyen jól, tudta, hogy a Belbo-félék önfejűsége és kényes humorérzéke még a félelmüket is legyűri. Rákényszerítené, hogy emelje fel a hangját, és mondja ki végleg azt, hogy nem.

A többiek meg, ugyanattól tartva, amitől ő, jobbnak látták megölni Belbót. A térkép ugyan elveszett – hosszú évszázadok álltak a rendelkezésükre, hogy tovább keressék –, de megmaradt helyette frissen és üdén az időtlen, nyálcsorgató sóvárgásuk.

Eszembe jutott, mit mesélt egyszer Amparo. Még azelőtt, hogy Olaszországba jött volna, néhány hónapot New Yorkban töltött, és ott egy olyan városrészben lakott, ahová leginkább csak az teszi be a lábát, aki tévésorozatot forgat a gyilkossági nyomozócsoportról. Éjjelente kettő tájt, egyedül járt haza. És amikor megkérdeztem, nem félt-e, hogy megerőszkolja egy szexmániás, ő elmondta, mi volt a módszere. Ha jött a szexmániás, és felfedte a szándékát, Amparo szépen belekarolt, és azt mondta: – Na, gyere, feküdjünk le. – Mire az illető rémülten elmenekült.

A szexmániás nem szexet akar, ő kívánni akarja a szexet, legfeljebb ha erőszak útján hajlandó rá, de akkor is úgy, hogy az áldozat lehetőleg még csak ne is tudjon róla. Ha felkínálkoznak neki, és azt mondják: hic Rhodus, hic salta, akkor persze hogy kerekét old, mert hát ugyan miféle szexmániás volna ő különben.

És mi felizgattuk őket, felkínáltunk nekik egy titkot, amely üresebb már nem is lehetett volna, hiszen nemcsak hogy mi magunk sem ismertük, de ráadásul azt is tudtuk

róla, hogy hamis.

A gép a Mont Blanc felett szállt, és az utasok egyszerre mind ugyanarra az oldalra tódultak, nehogy elmulasszák, amint feltárulkozik az a föld alatti áramok dísztoniája folytán képződött ormótlan duzzanat. Arra gondoltam, hogy ha igaz, amit gondolok, akkor a föld alatti áramok talán nem is léteznek, éppúgy, ahogy nem létezett a provins-i üzenet sem, a Terv megfejtésének a története azonban, úgy, ahogy mi rekonstruáltuk, nem más volt, mint maga a Történelem.

Visszakanyarodtak a gondolataim a Belbo utolsó fájljához. Ha ennyire üres és törékeny a létezés, hogy csak a titkát keresők illúziója élteti, akkor – ahogy Amparo mondta azon az estén ott a terreiróban, a legyőzetése után –, bizony, akkor tényleg nincs menekvés, akkor mindnyájan rabszolgák vagyunk, gazdit kérünk, az való nekünk...

Nem, az nem lehet. Nem lehet, mert Liától megtudtam, hogy más is létezik, és bizonyítékom van rá, Giuliónak hívják, egy völgyben játszik, épp most húzza meg egy kecske farkát. Nem lehet, mert Belbo kétszer is nemet mondott.

Először az Abulafiának és mindenkinek, aki az Abulafia titkát meg akarta sérteni. „Tudod a kulcsszót?” – hangzott a kérdés. A válasz, a tudás kulcsa pedig az volt, hogy „nem”. És ebben igazság rejtett: az ugyanis, hogy varázsszó nincs, és nem is tudunk róla, hogy volna. De aki képes ezt elismerni, az megtudhat valamit, annyit legalábbis, amennyit én megtudhattam.

A második nemet szombat este mondta ki, amikor visszautasította a felkínált menekvést. Mondhatott volna akármit, megnevezhette volna bármelyik térképet azok közül, amelyeket mutattam neki, az az eszelős banda soha az életben nem tudta volna azzal a félrelógatott Ingával meghatározni, hogy hol van hát az Umbilicus Mundi; vagy ha mégis, további évtizedek mentek volna rá, míg észbe kapnak, hogy mégsem ott van. De nem, Belbo hajthatatlan volt, úgy döntött, hogy inkább meghal.

Nem a hatalmi tébollyal, hanem az értelmetlenséggel szemben volt ő hajthatlan. Eszerint valamiképpen tudta tehát, hogy ha mégoly törékeny is a létezés, ha mégoly vég nélkül és céltalanul faggatjuk is a világot, van valami, aminek több értelme van, mint másnak.

Mit sejtett meg Belbo talán épp csak abban a pillanatban, miért tudott rácáfolni arra az utolsó, kétségbeesett fájljára, hogyhogy nem helyezte a sorsát olyanok kezébe, akik mégiscsak kecsgették valami féle Tervvel? Mi olyat értett meg végre, amire az életét is fel tudta tenni, mintha már réges-rég felfedezett volna mindent, amit tudnia kellett, bár ezt mindaddig észre sem vette, és mintha ehhez az ő egyetlen, igazi, abszolút titkához képest oly jóvátehetetlenül ostoba lett volna mindaz, ami a Conservatoire-ban történt, hogy ettől fogva már az élni akarás is ostoba makacskodássá vált?... Hiányzott még valami, még egy láncszem. Úgy éreztem, mindent tudok immár a dicső Belbo életéről és haláláról, kivéve egyvalamit.

Érkezéskor, ahogy az útlevelem után kotorásztam, a kezembe akadtak ennek a háznak a kulcsai. Múlt csütörtökön tettem el őket a Belbo lakáskulcsával együtt. Eszembe jutott, hogy Belbo annak idején mutatott egy régi szekrényt, mondván, hogy abban van

az ő ifjúkori életműve. Hátha írt valami fontosat, ami nem olvasható az Abulafián, és hátha épp ott van eltemetve az a valami ***-ban.

Semmi sem szólt amellett, hogy ez egy ésszerű ötlet. Jó ok arra, hogy komolyan vegyem, gondoltam. A történetek után.

Elmentem a kocsimért, és idejöttem.

Senkit, azt az öregasszonyt sem találtam, a Canepáék rokonát vagy gondnokát vagy kijét. Talán ő is meghalt időközben. Nincs itt senki. Végigjártam a szobákat, dohszag van, még az is az eszembe villant, hogy befutom a „papot” az egyik hálószobában. De persze nincs értelme júniusban ágyat melegíteni, elég ablakot nyitni, és már dől is be a langyos esti levegő.

Napszállta után egy darabig hold nélkül sötétlett az ég. Mint Párizsban szombat éjjel. Nagyon későn kelt fel a hold, csak most látom, amint a vékony – a Párizsban látottnál is vékonyabb – sarlója lassan felkúszik a legalacsonyabb dombok fölé valahol a Brico és egy másik sárgás, talán már learatott dombhajlat között.

Hat óra körül érkezhettem meg ide, még világos volt. Nem hoztam magammal ennivalót, de a konyhába tévedve találtam felakasztva egy rúd szalámit. Szalámit és friss vizet vacsoráztam úgy tíz óra tájt. Most szomjas vagyok, behoztam magamnak ide a Carlo bácsi dolgozószobájába egy nagy korsó vizet, tízpercenként meghúszom a korsót, lemegek, újratöltöm, és így tovább. Most három felé járhat az idő. De leoltottam a lámpát, és nemigen látom, mennyit mutat az óra. Gondolkodom, kibámulok az ablakon. A domboldalak mentén apró fények hunyorognak, mint megannyi szentjánosbogár vagy hullócsillag. Magányos autók húznak ott el völgynek le, dombnak fel, a magasabban fekvő falvak felé. Belbo gyerekkorában biztos nem lehetett ilyesmit látni. Nem voltak autók, nem voltak azok az utak, kijárási tilalom volt éjjelente.

Megérkezéskor mindjárt azzal kezdtem, hogy kinyitottam azt a zsegeket tartalmazó szekrényt. Telis-tele voltak a polcok papírral, az iskolai dolgozatoktól a kamaszkori versekig és prózáig az égvilágon mindenfélével. Kamaszkorában mindenki ír verseket, ezeket aztán az igazi költők megsemmisítik, a rossz költők pedig publikálják. Belbo réveteggebb volt, semhogy igazán megmentse, és gyámoltalanabb, semhogy megsemmisítse a zsengeit, így aztán elásta őket a Carlo bácsi szekrényébe.

Óráig olvastam. Utána pedig szintén hosszú óráig, egészen mostanáig az utolsó íráson elmélkedtem, azon a szövegen, amelyet akkor találtam, amikor már-már feladtam a keresést.

Nem tudom, mikor írhatta Belbo. Sok-sok lapján különböző – azazhogy különféle időkből származó – kézírással írt sorok kuszálódnak egymásba. Mintha egyszer már nagyon fiatalon, tizenhat-tizenhét éves korában megírta, majd félretette, majd húsz-, aztán meg harmincévesen vagy még később ismét elővette volna. Mindaddig, amíg abba nem hagyta az írást, és bár az Abulafiával újrakezdte, ezeket a sorokat nem merte többé előszedni, elektronikus megaláztatásnak kitenni.

Első olvasásra úgy látszik, mintha egy jól ismert történet folytatódna: az 1943 és 1945 közötti események ***-ban, Carlo bácsi, a partizánok, az imaház, Cecilia, a trombita. A bevezetője ismerős, ezek a témák foglalkoztatták Belbót mindig, ha ellágyult, berúgott, kiábrándult, kesergett. A memoáirodalom – ezt ő is tudta – a gazemberek utolsó mentsvára.

De én nem vagyok irodalomkritikus, én újra Sam Spade lettem, aki az utolsó nyomot keresi.

Így találtam meg a Kulcsszöveget. Valószínűleg az utolsó fejezete ez a Belbo ***-beli történetének. Később már semmi sem történt, annyi biztos.

*Samidón lángra lobbant a trombitát övező koszoná,
azt láttam, hogy megnyílik odjófönt a kupola, és
fényes tűzcsóva sistereg le a trombitán át egyenest
a holttetembe. Annak utána ismét bezárult a
nyílás, a trombita pedig eltávoztatott.*
[Johann Valentin Andreae, DIE CHYMISCHE
HOCHZEIT CHRISTIANI ROSENCREUTZ,
Strassburg, 1616, 6. p. 126]

A szövegben vannak mindenféle lyukak, átfedések, hézagok, törlések. Újraolvasás helyett szinte újraélem.

45 áprilisának vége felé történhetett. A német hadsereg romokban hevert, a fasiszták szétszéledtek. ***-t akkor mindenesetre már végleg a partizánok ellenőrizték.

Az utolsó ütközet után, amelyről Jacopo épp ebben a házban mesélt nekünk (majdnem két éve), több partizánbrigád is találkozót tartott ***-ban, hogy azután onnan vonuljanak be együtt a városba. Várták a londoni rádió jeladását, hogy csak akkor induljanak meg, amikor már Milánó is kész a felkelésre.

A garibaldisták is eljöttek, az élükön Rasszal, egy fekete szakállas óriással, aki nagyon népszerű volt a faluban. Szeszélyes uniformisokban feszítettek, nem volt rajtuk két egyforma ruhadarab, kivéve a vörös nyakkendőjüket meg a mellükön viselt, szintén vörös csillagot, a fegyverzetük pedig egészen véletlenszerű volt: az egyiknél karabély, a másiknál ellenségtől zsákmányolt géppisztoly. Nem úgy a badogliánusok: kék nyakkendő, egyforma khakiszín egyenruha, szakasztott, akár az angoloké, vadonatúj Sten-géppisztoly. A badogliánusokat a szövetségesek éjszakánként bőkezű ejtőernyős-utánpótlásban részesítették, miután – immár két éve – minden este tízenegykor befejezte repülését a titokzatos Pippetto, egy angol felderítő gép, amelyről senki sem tudta, hogy mit derít fel, hiszen fények sok-sok kilométeres körzetben nem világítottak.

Volt némi feszültség a garibaldisták és a badogliánusok között, a badogliánusok az ütközet estéjén állítólag „hajrá, Savoyaiak!” csatakiáltással indultak neki az ellenségnek, de néhányan közülük azt mondták erre, hogy ez csak a szokás hatalma, mert hisz ugyan mit is kiáltson az ember rohamkor, ettől ők még nem szükségszerűen monarchisták, nagyon is jól tudják, hogy a király súlyos hibákat követett el. Ugyan már, mosolyogtak gúnyosan a garibaldisták, nyílt terepen, szuronyrohamkor lehet savoyázni, de házsarok mögé beugorva, géppisztollyal a kézben nem éppen. A badogliánusok eladták magukat az angoloknak, erről van szó.

Valahogy azért megegyeztek, a város elleni támadáshoz egyesített parancsnokságra volt szükség, és a választás Terzire esett, az ő csapata volt jobban felszerelve, ő volt a legöregebb, már az első világháborút is végigcsinálta, hős volt, és élvezte a szövetségesek bizalmát.

Néhány nap múlva, azt hiszem, még kevéssel a milánói felkelés előtt, megindultak, hogy bevegyék a várost. Jó hírek érkeztek: a hadművelet sikerült, a brigádok győzelmesen térnek vissza ***-ba, de halottak is vannak, azt beszélték, hogy Ras elesett, Terzi pedig megsebesült.

Aztán egyik délután egyszer csak teherautó-motorok és győzelmi indulók hangjait hozta a szél, az emberek kiszaladtak a főterre, feltűntek az országút felől az első egységek, felemelt öklök, zászlók, autóablakokból, teherautó-platókról integető fegyverek. Már

útközben virágeső hullt a partizánokra.

Valaki hirtelen elkiáltotta magát: – Ras, Ras! –, és már jött is Ras, ott kuporgott egy Dodge elülső sárhányóján, a szakálla bozontos, kigombolt inge nyílásában izzadt fekete szőrcsimbók, és nevetve integetett az embereknek.

Rasszal együtt szállt le a Dodge-ról Rampini is, egy rövidlátó fiú, a zenekarunk egyik tagja; valamivel idősebb volt a többieknél, három hónappal azelőtt eltűnt, beszéltek, hogy beállt partizánnak. És tessék, most megjött, vörös nyakkendősen, khakiszín zubbonyosan, kék nadrágosan. Ez a don Tico rezesbandájának volt az egyenruhája, de Rampini széles bőrovet kötött hozzá pisztolytáskával és pisztollyal. A vastag lensés szemüvege mögül – mennyit gúnyolták miatta a régi zenekartársai! – most a lányokat gusztálta, akik úgy tolongtak körülötte, mintha maga Flash Gordon érkezett volna meg. Jacopónak eszébe jutott, hátha Cecilia is ott van valahol a sokaságban.

Egy félóra leforgása alatt partizánoktól tarkállott a tér, és a tömeg teli torokból szölongatta Terzit, hogy tartson nekik beszédet.

A községháza egyik erkélyén meg is jelent Terzi a mankójára támaszkodva, sápadtan, és a szabad kezével megpróbálta csendre inteni a tömeget. Jacopo várta a beszédet, mert mint minden nemzedéktársának, neki is az egész gyerekkorára nagy és történelmi Duce-beszédek nyomták rá a bélyegüket, és e beszédekből ők könyv nélkül fűjták az iskolában a fontosabb idézeteket, vagyis mindent, mivelhogy minden mondat egy-egy fontos idézet volt.

Amikor csend lett, Terzi megszólalt. Rekedt volt a hangja, alig lehetett hallani. Azt mondta:

– Polgártársak, barátaim! Annyi keserves áldozat után... itt vagyunk. Dicsőség azoknak, akik életüket áldozták a szabadságért.

És kész. Visszament.

Közben pedig ujjongott a tömeg, a partizánok égneк fordították a géppisztolyaikat, a stenjeiket, a karabélyaikat, a kilencvenegyeseiket, és díszsortüzeket lőttek, csak úgy potyogtak jobbra-balra a töltényhüvelyek, és csúsztak-másztak a gyerekek a fegyveresek meg a civilek lábai közt, sejtve, hogy még egy ilyen szüretük nem lesz, félő volt ugyanis, hogy a háború egy hónapon belül véget ér.

De voltak azért halottak is. Valami szörnyű véletlen folytán mindketten San Davidéből, egy *** fölött fekvő faluból származtak, és mindkettejük családja azt akarta, hogy az ottani kis temetőben legyenek eltemetve.

A partizánparancsnokság úgy döntött, hogy ünnepélyes temetést kell rendezni felsorakozott századokkal, díszes halottaskocsikkal, községi zenekarral, a székesegyház prépostjával. És az imaházi rezesbandával.

Don Tico azonnal igent mondott. Mindenekelőtt azért, mert mint mondotta, mindig is antifasiszta érzelmű volt. Továbbá azért is, mert – ahogy a muzsikuskok elkotyogták – már egy éve gyakoroltatt velük két gyászindulót, és legfőbb ideje volt, hogy elő is adassa őket. Végül pedig azért, mondták a falubeli rossznyelvek, hogy elfeledtesse végre a *Giovinezzá*-t.

A *Giovinezzá*-val a következőképpen esett a dolog.

Hónapokkal korábban, még mielőtt megérkeztek volna a partizánok, don Tico rezesbandája kivonult valamelyik védőszent ünnepére, de útjukat állták a fekete

brigádosok.

– Játsszák a Giovinezzá-t, tisztelendő úr – utasította őt a parancsnok, és türelmesen dobolt az ujjaival a géppisztolya csövén. „Mi a teendő?” – hangzik később ilyenkor a kérdés. Fiúk, mondta don Tico, próbáljuk meg, az embernek csak egy élete van. A pálcájával előkocogta a ritmust, aztán megindult a menet át ***-on, és a gyülevész kakofón had mindvégig játszott is valamit, amit amúgy bárki csak a legeszelősebb győzelmi reménység mámorában vélhetett fasiszta himnusznak. Szégyellhetek magukat mind. Azért – mondta később don Tico –, mert szót fogadtak, de még inkább azért, mert kutyául játszottak. Az ember, ugye, pap is meg antifasiszta is, de a művészet az művészet.

Jacopo aznap nem tartott velük. Mandulagyulladás volt. Annibale Cantalamessa meg Pio Bo azonban ott volt, és az ő exkluzív jelenlétük bizonyára lényegesen hozzájárult a náci-fasiszmus összeomlásához. De Belbónak – legalábbis a történet megírásakor – más baja volt. Megint elszalasztott egy alkalmat, amikor megtudhatta volna, hogy tud-e nemet mondani. Talán ezért halt meg az Ingán.

Elég az hozzá, hogy vasárnap reggelre tűzték ki a temetést. A dóm előtti térre mindenki kivonult – Terzi az embereivel, Carlo bácsi meg néhány világháborús kitüntetésekkel ékes helyi előkelőség –, és nem számított, melyikük volt fasiszta és melyikük nem, hősöknek kellett itt most megadni a végűszességet. Ott volt tiszta feketében a papság meg a községi zenekar, a lovakon cifra takaró és krémszínű, ezüst és fekete lószerszám. A kocsis szinte tábornoki díszben: a lószerszámmal azonos színekben pompázó kétszűcsű kalpag, mente, köpönyeg. És ott volt az imaházi rezesbanda: simlis sapkák, khakiszín zubbonyok és kék nadrágok, csupa sárgálló réz, fényes fekete fa és cintányércsillogás.

***-tól San Davidéig öt-hat kilométernyi kanyargós, meredek út vezetett. Vasárnap délutánonként a nyugdíjasok egy kis tekézésre, borozgatásra meg-megállva, kényelmesen ballagtak végig ezen az úton, míg csak fel nem értek a kápolnához.

Néhány kilométernyi emelkedő semmi annak, aki tekézzet közben, és talán még annak is, aki zárt alakzatban, fegyverrel a vállán, emelt fővel előretekintve, a friss tavaszi levegőből mélyeket szippantva teszi meg az utat. De próbálja csak ki valaki muzsikálva, teli pofával a hangszerét fújva, verejtékben fürödve, ki-ki hagyó szuflával. A községi zenekar világléletében ezt csinálta, az imaházi gyerekeket azonban ugyancsak próbára tette a dolog. Hősiesen kitartottak, don Tico lengette a pálcáját, a klarinétok fáradtan jajongtak, a szaxofonok fuldokolva bégettek, a bombardon a trombitákkal együtt elhaló sikolyokat hallatott, de végül is kibírták egészen a faluig, a temető dombjának tövéig. Annibale Cantalamessa és Pio Bo jó ideje már csak úgy tett, mintha játszana, de Jacopo kitartott, és don Tico áldó tekintetétől kísérvé továbbra is hű pásztorebként viselkedett. Egyáltalán nem szerepeltek rosszul a községi zenekar mellett, meg is dicsérte őket Terzi meg a többi brigádparancsnok: bravó, fiúk, remekül játszottatok.

Az egyik kék nyakkendő és két világháború szívárványosan tarkálló kitüntetésszalagjait viselő parancsnok pedig azt mondta:

– Tisztelendő úr, elfáradtak ezek a fiúk, hadd pihenjék ki magukat idelent a faluban. Elég, ha majd a végén felmennek. Jön majd egy kis teherautó, az visszaviszi magukat ***-ba.

Bezúdultak a kocsmába; a községi zenekar tagjai, csupa temetéseken edződött, öreg csont, minden teketória nélkül azonnal körülülték az asztalokat, pacalt és bort rendelték, jó sokat. A don Tico fiai ellenben a söntéspulthoz tódultak, ahol a tulaj jeges mentával várta őket. A menta olyan zöld volt, mint valami kémiai kísérlet, az olvadt jégdara pedig olyan hideg, hogy minden nyelésnél a fejükbe nyilallott, mint a homloküreg-gyulladás.

Később felballagtak a temetőhöz, várta őket a kis teherautó. Nagy kurjongatások közepette felmásztak rá, és már ott álltak mind a platón, szorosan összepréselődve és bökdösve egymást a hangszereikkel, amikor kijött a temetőből az iménti parancsnok, odament don Ticóhoz, és azt mondta:

– Tisztelendő úr, a szertartás végéhez kellene nekünk egy trombitás, tudja, a vezényléshez. Öt perc az egész.

– Trombitás! – szólította az illetőt máris don Tico. A kitüntető cím viselője meg, a gyalázatos, egy jeges mentától csupa ragacs, lusta tahó, akinek már csak az otthoni ebéden járt az esze, mindennemű esztétikai borzongás és eszmei szolidaritás híján nyafogni kezdett, hogy olyan késő van, hogy haza akar menni, hogy elfogyott a nyála, s a többi, s a többi. Don Tico zavarba jött, szégyenkezve fesengett a parancsnok előtt.

És akkor Jacopo szeme előtt Cecilia bájos képe sejtett fel a déli nap dicsfényében, és így szólt Jacopo:

– Majd megyek én, ha megkapom a trombitáját.

Hálás villanás a don Tico szemében, megkönnyebbülés a címzetes trombitás szánalmasan izzadt ábrázatán. Hangszercsere: mint két őrszem.

Jacopo követte tehát az Addis Abeba-i vitézségi szalagokkal ékes lélekvezetőt a temetőbe. Körös-körül fehér volt minden: a napsütötte fal, a sírok, a virágzó fák, az áldást osztani készülő prépost karinge, csak a sírköveken lévő fényképek fakóbarnája rítt ki a fehérségből. Meg a két sír előtt felsorakozott partizánok nagy, színes alakzata.

– Fiam – szólt a parancsnok –, állj ide mellém, és amikor vezényelek, fújj vigyázzt. Amikor pedig újra vezényelek, akkor pihenjt. Nem nehéz, igaz?

Nem hát. Csak épp Jacopo még soha életében nem fújt sem vigyázzt, sem pihenjt.

Fogta a trombitát, behajlított jobb kezével a bordáihoz szorította, enyhén lefelé fordítva a száját, mintha karabély volna, és várt a sorára, fejet fel, hasat be, mellet ki.

Terzi rövid beseédet tartott, szárazán, kurtán pattogtak a mondatai. Jacopo arra gondolt, hogy fújáskor fel kell majd néznie, és el fogja vakítani a nap. De hát így hal meg egy trombitás, és mert csak egyszer hal meg az ember, hát érdemes jól csinálni.

Egyszer csak odasúgta neki a parancsnok:

– Most!

És elkiáltotta magát:

– Viii...

És Jacopo nem tudta, hogyan kell vi-gyázzt fújni.

A dallamszerkezet bizonyára sokkal bonyolultabb volt, de Jacopótól akkor ott csak egy C-E-G-C tellett, a marcona hadfiak pedig mintha be is érték volna ennyivel. Az utolsó C-hez nagy levegőt vett, hosszan ki akarta tartani, hogy legyen ideje – írta Belbo – a napot elérni.

A partizánok vigyázállásba merevedtek. Mozdulatlaná, az élők csakúgy, mint a holtak.

Csak a gyászhuszárok mozogtak, tompa zajjal ütődtek a koporsók a sírgödör falának, surrogtak a deszkán a visszahúzott kötelek. De ez könnyű kis mozgás volt, mint amikor egy gömb megcsillan, mindössze azt mondva vele, hogy az Egy gömbjében minden mozdulatlan.

Aztán a „fegyverrel tisztée-legj!” megfoghatatlan zajai. A prépost elmormolta a szenteltvízhintés igéit, a parancsnokok egyenként a sírokhoz léptek, és beléjük dobtak egy-egy göröngyöt. Majd parancsszó csattant, és dízsortűz felelt rá, tatata-tabumm, riadt csiviteléssel röppentek fel a madarak a virágzó fákról. De ez sem volt mozgás, ez is csak olyan volt, mintha mindig ugyanaz a pillanat mutatná magát más- és másfelől, és örökkön nézni ugyanaz a pillanatot nem ugyanaz, mintha úgy nézné az ember, hogy közben múlik az idő.

Jacopo ezért még mindig nem moccant, még a lábai elé hulló töltényhüvelyek sem érdekelték, és a trombitát sem eresztette le, továbbra is a szájához szorította, az ujjai a billentyűkön, csak állt feszes vigyázban, a rézsút magasba emelt hangszerével. Még mindig fújta.

Nem szakadt meg egy másodpercre sem az a hosszú-hosszú utolsó hang: úgy áradt tovább a trombita tölcéséből, a jelenlévők számára immár észlelhetetlenül, mint a lenge szellő, egyre csak fújta, lehelte Jacopo, nyelvét félig kidugva, nem szorítva rá az ajkát a réz fúvókára. Az arca szinte hozzá sem ért a hangszerhez, de keményen megtartotta a könyöke, a válla.

Azért tartotta ki Jacopo ezt a képzelt hangot, mert érezte, hogy valamiféle fonalat feszít ő most ki, és kipányvázza vele a napot. Megtorpant a nagy csillag, delelőn megállt, és most már akár örökké is tarthatott volna ez a delelő. Minden Jacopón múlt, ha lazít, ha elereszti azt a fonalat, a nap máris tovapattan, akár egy labda, és vele együtt a nappal és az aznapi nap eseménye, ez a fázisok nélküli akció, ez az „előbb” és „utóbb” nélküli egymásutániság, mely mozdulatlanul, íme, megtörténik, csupán mert öneki hataknában áll így akarni és így tenni.

Ha abbahagyja, hogy egy új hanghoz levegőt vegyen, reccsenés hallatszik, mint amikor elszakad valami, a fülét süketítő sortüzeknél is jóval hatalmasabb robaj, és szaporán felketyegnek ismét az órák.

Jacopo tiszta szívéből kívánta, hogy ne vezényeljen pihenjt az az ember ott mellette; ellen is állhatnék, gondolta, és akkor minden örökre így maradna, fújj, amíg csak fújni tudsz.

Azt hiszem, olyasféle kábulat és szédülés fogta el, milyen a műugrót, aki még nem akar felmerülni, és azt szeretné, hogy minél tovább tartson a testét lejjebb és lejjebb süllyesztő ernyedtség. Így lehetett, mert itt a mondatok, ki akarván valahogy fejezni, hogy mit érzett akkor Belbo, széttöredeztek, abbamaradoztak, elliptikussá torzultak. De nyilvánvaló, hogy abban a pillanatban – nem, ő ezt így nem mondta ki, de nyilvánvaló: abban a pillanatban az övé lett Cecilia.

Akkor persze Jacopo Belbo még nem tudhatta – sőt, még akkor sem, amikor megírta

azt a régi, öntudatlan önmagát –, hogy a kémiai menyegzőjét celebrálja egyszer s mindenkorra Ceciliával, Lorenzával, Szophiával, a földdel és az éggel. Hogy a halandók közül talán egyetlenként, bevégzi valahára a Nagy Művet.

Még senki sem mondta neki, hogy a Grál kehely, de lándzsa is, és hogy az ő kehelyként felemelt trombitája egyúttal fegyver, a leggyengédebb hatalom eszköze is, mely az égbe repül, és összeköti a Földet a Misztikus Pólussal. Minden idők világegyetemének egyetlen Szilárd Pontjával: azzal, amelyet csupán erre az egyetlenegy pillanatra ő hozott létre a leheletével.

Még nem mondta neki Diotallevi, hogy az ember Jeszodban, az Alap szefirájában, a Málkhútra – Jeszod célpontjára – nyilatkat lődözni megfeszülő, magasságos ív szövetségének a jegyében is lehet. Jeszod a csepp, mely a nyílvezzőből kibuggyan, hogy fát és gyümölcsöt teremjen, Jeszod a világ lelke, mert Jeszod a pillanat, melyben a férfierő a nemzés által összeköti egymással a létezés valamennyi állapotát.

Aki ezt a Cingulum Venerist meg tudja sodorni, az jóvátette a Demiurgosz hibáját.

Hogy lehet az, hogy valaki egy életen át keresi az Alkalmat, és nem veszi észre, hogy a döntő, a születést és halált igazoló pillanat már elmúlt? Nem tér vissza, de megvolt, visszacsinalhatatlanul, teljességgel, nemes nagyszerűséggel, mint a revelációk általában.

Azon a napon Belbo az Igazság szemébe nézett. Az egyetlen igazságába, amely a számára adatott, mert az akkor tudomására jutó igazság úgy szólt, hogy az igazság nagyon kurta (utóbb már csak magyarázat). Ezért próbálta megfékezni a türelmetlen időt.

Ezt persze akkor még nyilván nem értette. És akkor sem, amikor megírta, vagy amikor úgy döntött, hogy többé nem ír róla.

Én értettem meg, ma este: a szerzőnek meg kell halnia ahhoz, hogy az olvasó ráébredjen az igazságára.

Az Inga rögeszméje, mely végigkísérte Belbót egész felnőtt életén, valójában – akárcsak az álombéli elvesztett címek –, ennek a másik, rögzült és aztán elfojtott pillanatnak a képe volt, ezé a pillanaté, amikor Jacopo igenis megérintette a világ boltozatát. És ez, ez a pillanat, amelyben Jacopo kilötte az ő zénóni nyilát, mozdulatlaná dermesztve teret és időt, nem ám valamiféle jel, tünet, utalás, minta, szignatúra, enigma volt, hanem az, ami és nem más: maga a halasztást nem tűrő pillanat, melyben kiegyenlítődnek a számlák.

Jacopo Belbo nem fogta fel, hogy megkapta a maga pillanatát, s hogy be kellett volna érnie vele mindhalálig. Nem látta be, az egész hátralevő életében mást keresett, míg el nem kárhozott. Vagy talán sejtette azért, máskülönben nem jutott volna olyan gyakran az eszébe a trombita. De úgy emlékezett rá, mintha elveszítette volna, pedig megvolt.

Hiszem, remélem, imádkozom, hogy úgy legyen, hogy a lengő Ingán, halála pillanatában megértette ezt Jacopo Belbo, és nyugalmat lelt.

Aztán elhangzott az, hogy pihenj, így is, úgy is feladta volna, mert elfogyott a lélegzete. Abbahagyta, majd fújt még egy utolsót, egyetlen magas és lassan elhaló hangot, szép lágyan, hogy szoktassa a világot a rá váró mélabúhoz.

A parancsnok azt mondta:

– Derék legény vagy. Mehetsz. Jól trombitáltál.

A prépost elillant, a partizánok megindultak valamelyik hátsó kijáráthoz, ahol már várták őket a teherautóik, a sírások felhantolták a sírokat, és elmentek. Jacopo távozott utolsóként. Nem tudott elszakadni ettől a helytől, boldogsága helyszínétől.

A téren nem volt már ott az imaháziak kis teherautója.

Hogyhogy, hökkent meg Jacopo, az nem lehet, hogy don Tico csak úgy itthagyja őt. Utólag az látszik a legvalószínűbbnek, hogy félreértés történt, valaki azt mondhatta don Ticónak, hogy ezt a fiút majd a partizánok viszik le. Jacopo azonban azt gondolta akkor – és nem minden alap nélkül –, hogy a vigyázz és a pihenj között sok-sok évszázad telt el, hogy a fiúk késő öregségükig, a halálukig vártak rá, poraikat szertefújta a szél, belőlük lett az a könnyű pára, mely kék homályba vonta már a szeme előtt hullámzó dombokat.

Jacopo egyedül volt. A háta mögött egy üres temető, a kezében a trombita, előtte a dombok, melyek mind sötétebb kéken simultak egymás mögött a végtelen birsalmasajtijába, a feje fölött pedig, bosszúállón, a szabadjára engedett nap.

Úgy döntött, hogy sírva fakad.

De egyszer csak felbukkant a halottas kocsi a császári generálisnak felcicomázott, csupa krémszín, fekete és ezüst kocsisával, a lovakon a barbár maskara, mely csak a szemüket hagyja szabadon, a hátukon a ravatalra illő leplek, a kocsi csavart oszlopain a csupa fehér és arany asszír-görög-egyiptomi timpanon. Megtorpant egy pillanatra a kétsúcsú kalpagos ember a magányos trombitás láttán, Jacopo pedig megszólította:

– Tessék engem hazavinni!

A kocsis jóindulatú ember volt. Jacopo felszállt mellé a bakra, halottaskocsin indult vissza az élők világába. Némán hajtotta gyászparipáit a meredélyek mentén a szolgálatból szabadult Kháron, Jacopo egyenes derékkal, méltóságteljesen, a trombitát a hóna alá szorítva, csillogó sapkaellenzősen, új és nem remélt szerepét mélyen átélve ült mellette.

Lefelé menet minden kanyar után újabb és újabb rézgálickék szőlődombokra nyílt szemhunyorogtató kilátás; mérhetetlenül sok idő múltán végül is megérkeztek ***-ba. Áthajtottak az árkádsorok övezte főtéren, mely olyan kihalt volt, amilyen kihalt csak egy monferratói tér lehet vasárnap délután kettőkor. A főtér sarkáról észrevette egyik iskolatársa Jacopót a bakon, amint magához szorítja azt a trombitát, a tekintetét pedig a végtelenbe fúrja, és bámulattal odaintett neki.

Jacopo hazament, de sem ebédelni, sem mesélni nem volt kedve. Meghúzta magát a teraszon, és játszani kezdett halkán, finoman, mintha hangfogót tett volna a trombitájára, nehogy megzavarja a szieszta csendjét.

Kiment hozzá az apja, és minden rosszindulat nélkül, az élet törvényeit ismerő emberek nyugalomával, azt mondta:

– Egy hónap múlva, ha minden úgy alakul, ahogy kell, hazamegyünk. A városban, sajnos, nem trombitálhatsz. Kitenné a szűrünket a háziúr. Úgyhogy felejtse el lassan a trombitát. Ha kimondottan érdekel a zene, majd beíratunk zongorára.

Jacopo szeme könnybe lábadt.

– Ugyan már, kis butám – mondta akkor az apja. – Gondolj inkább arra, hogy vége a ronda időknék.

Másnap Jacopo visszaadta a trombitát don Ticónak. Két héttel később a család

otthagya ***-t, és visszatért a jövőbe.

10/MÁLKHÚT

Azt azonban sajnálatosnak tartom, hogy vannak olyan ostoba és együgyű bálványimádók, kik... az egyiptomi kultusz feneköltségét majmolták; az istenséget, kit fel nem érhetnek észsel, holt és lelketlen tárgyak excrementumában keresik; mindezzel pedig nem csupán ama bölcs papokból üznek gúnyt, hanem belőlünk is... a tetejébe pedig még diadall is aratnak mindezzel, látván, mely nagy elismerés övezi az ő bolond rítusaikat... – Ne bosszankodj ezen, ó, Mómosz – mondá Ízisz –, mivelhogy a sors rendelte úgy, hogy a világosság a sötétséggel váltakozzék. – Csak az a baj – felelé Mómosz –, hogy ők a fényben hiszik magukat.

[Giordano Bruno, SPACCIO DELLA BESTIA TRIONFANTE, 3]

Meg kéne békélnem. Értem. Nem azt mondta-e némelyikük, hogy az ember akkor üdvözülni, amikor szert tett a teljes tudásra?

Értem. Meg kéne békélnem. Ki is mondta, hogy a békesség a rend, a megértett, kiélvezett, maradéktalanul megvalósított rend – mint öröm, diadal, bevégzett erőfeszítés – szemlélése? Minden világos, áttetsző, és a tekintet megpihen az egészen és a részeken, látja, hogy állnak össze a részek egésszé, s a középig hatol, ahol nyirok és lehelet áramlik, a miértek gyökeréig...

El kéne hogy gyengítsen a nagy békesség. Nézek kifelé Carlo bácsi dolgozószobájának az ablakán, nézem a dombot meg az épp felbukkanó hold vékony sarlóját. A Bricco széles púpja, a messzi dombok lankásabb hátai lassú és álmataag vonaglásokról regélnek, arról, ahogy az anyaföld nyújtózkodván és ásítózván kéklő síkakat formált és rombolt száz meg száz vulkán sötét izzásában. Még hogy a föld alatti áramok fő iránya. Félálamban gyűrődött egyet a föld, és egyik felszín a másikra cserélte. Ahol azelőtt ammonit legelészett: gyémánt. Ahol gyémánt sarjadzott: szőlőtővek. A moréna, a lavina, a görgeteg logikája. Piszkálj ki egy apró követ akárhonnán, a kő megmozdul, lejjebb gurul, úrt hagy maga mögött (aha: a horror vacui!), egy másik kő rápottyan, és az akkor már fent van. Felszínnek. Felszínnek felszínei felszíneken. A Föld bölcsessége. Meg Liáé. A mélység: örvény a síkföldön. Minek egy örvényt imádni?

De miért nem tölt el békességgel az, hogy értem? Minek a Sorsot szeretni, ha az ugyanúgy öl, mint a Gondviselés meg az Arkhónok Összeesküvése? Talán még most sem értek mindent, hiányzik még egy utolsó mozaikdarabka.

Hol olvastam, hogy a legvégső pillanatban, amikor az életünket – felszínen a felszín – egészen bevonta már a tapasztalat, hogy akkor egyszer csak mindent tudunk: titkot, hatalmat, dicsőséget, azt, hogy miért születünk, miért halunk meg, s hogy miként alakulhatott volna másképp is minden? Bölcs lesz akkor az ember. De a legfőbb bölcsessége abban a végső pillanatban az, hogy tudja: későn tudta meg mindezt. Mire mindent megértünk, már nincs mit megérteni.

Most már tudom, mi a Birodalom Törvénye, a szegény, kétségbeesett, lerongyolódott Málkhúté, melybe a Bölcsesség, önnön elveszett tisztasága után

tapogatózva, száműzte magát. Az Málkhút igazsága, a szefirák éjében világló egyetlenegy igazság, hogy Málkhútban a Bölcsesség felfedi csupasz önmagát, és felfedi: az a titka, hogy nincs, hogy csupán egyetlenegy legutolsó pillanat erejéig létezik. Aztán újrakezdik a Többiek.

És a többiekkel együtt az ördögösök is, mélységeket kutatva, melyekben a titok: az örületük rejlik.

A Bricco oldalában szőlő terem, sor sort követ. Jól ismerem az ilyen szőlősorokat, még az én időmből. Nincs az a számtudomány, amely valaha is meg tudta volna mondani, hogy felfelé vagy lefelé húzódnak-e. A tőkesorok közt – de meztőláb kell ám ott menni kisgyerekkortól fogva, és jó, ha kissé kérges az ember talpa – őszibarackfák nőnek. Sárga húsú gyümölcsük van, csak szőlőhegyen terem ilyen barack, elég megnyomni hüvelykujjal, és szinte magától kibukik a magja olyan tisztán, mintha vegyi kezelést kapott volna, legfeljebb ha néhány kövér és fehér gyümölcshússzálacska tapad rá egy-egy atomjával. Ha beleharap az ember egy ilyen barackba, szinte nem is érzi a héj bársonyát, alig-alig borzong belé a nyelvétől az ágyékáig. Valaha ott dinoszauruszok legeltek. Aztán egy újabb felszín betemette az övéket. Mégis, akárcsak Belbo, amikor megfújta azt a trombitát, valahányszor beleharaptam egy barackba, megértettem a Birodalmat, és egygé váltam vele. A többi csak szellemeskedés. Törjed, törjed a fejed, Casaubon, agyald ki azt a Tervet. Mindig mindenki ezt tette, hogy megmagyarázza a dinoszauruszokat és az őszibarackot.

Értem. Biztosan tudom, hogy nem volt mit megérteni, és ez békességgel és diadalal kéne hogy eltöltjön. De én, aki mindent értek, most itt vagyok, Azok pedig a nyomomban, mert azt hiszik, hogy a birtokomban van az a kinyilatkoztatás, amelyre ők olyan mocskosul áhítoznak. Nem elég, hogy az ember maga megértse, ha egyszer a többiek erre nem hajlandók, és tovább faggatóznak. A nyomomban vannak, nyilván kiderítették, hogy ott voltam Párizsban, tudják, hogy most itt vagyok, és még mindig kell nekik a térkép. És hiába mondom, hogy térképek márpedig nincsenek, nekik az a térkép csak azért is kell majd. Igaza volt Belbónak: na, mi a bűdös francot akarsz, meg akarsz ölni, te hülye? Oh basta là. Őlj meg, akkor sem árulom el neked, te nagyokos, hogy nincs Térkép, tessék egyedül rájönni...

Fáj, ha arra gondolok, hogy nem látom többé Liát és a gyereket, a Mukit, Giuliót, aki nekem a Bölcsék Köve. De hát a kövek maguk is megélnék. Talán épp most jött el az ő Alkalma. Talált egy labdát, egy hangyát, egy fűszálat, és meglátja benne a mennyországot. Mire megtudja, szintén késő lesz. Jó és helyes dolog, hogy így, egyedül tölti el a napját.

A fenébe. Akkor is fáj. Mindegy, mihelyt meghalok, elfelejtem.

Késő éjszaka van. Ma délelőtt indultam vissza Párizsból, túl sok nyomot hagytam magam után. Volt idejük kitalálni, hogy hol vagyok. Nemsokára itt lesznek. Bárcsak leírtam volna mindazt, amit ma délutántól mostanáig végiggondoltam. De Azok, ha elolvasnák, csak valami újabb sötét teóriát hámoznának ki belőle, és az idők végezetéig erőlködnének, hogy megfejtsek a történetem mögött rejlő titkos üzenetet. Az nem lehet – mondanák –, hogy ez itt csak azt meséli el, hogyan üzött csúfot belőlünk. Na nem, ő

talán nem tudott róla, de bizony az ő öntudatlanságával is a Létezés üzent nekünk valamit.

Mindegy, hogy írtam-e vagy sem. Valami másik értelmet keresnének így is, úgy is, a hallgatásomban is. Ők már csak ilyenek. Vakok a kinyilatkoztatásra. A Málkhút az Málkhút, és kész.

De hiába beszél nekik az ember. Nincs bennük hit.

Akkor pedig úgy is jó, ha maradok, várok, és nézem azt a dombot.

Olyan szép.

FÜGGELÉK

„HOGYAN TALÁLJUNK RÁ AZ IGAZSÁGRA EGY HAMIS SZÖVEG PONTOS REKONSTRUÁLÁSA ÁLTAL?”

Történt, hogy Umberto Eco – a tudós és tanár, a tanulmány-, regény- és tárcaíró, a bohóc és nemzeti intézmény, a világhírű olasz – leborotválta a szakállát.

Úgy lett a dologból. És okkal, szó, ami szó. Mert képzeljük csak el szakáll nélkül Marxot, Kossuth Lajost, Moha bácsit...

Mit akar mondani Eco a sima képével? Mit jelez a szemiotikus? Mit performál Ego úr, a bohóc? Mit visszhangoz Ekhó úr, a posztmodern regényíró? Mit hirdet a világhírű nemzeti intézmény? Újabb „paradigmaváltás hajnalát”? (Lásd *A Foucault-inga* 13. fejezetét: a valódi szakáll mint álca, vagyis az igazság mint hazugság stb.)

...Holott mi történt? Holott csak az történt, hogy Eco (Ego, Ekhó stb.) úr nyaralni volt, tengerparton, és búvárkodni szottyant kedve. És ezért búvármaszkot öltött, és minthogy a maszk csak csupasz búvárorcára tapad, Umberto Eco (a világhírű olasz) legott lecsupasztotta az arcát. A nyaralás végeztével, úton haza, a repülőn pedig abban az érdekes és jóleső élményben volt része, hogy nem ismerik meg. Kipróbálta hát, milyen is az élet szakáll nélkül.

Kinek milyen. Őt később mégiscsak felismerték, és szellemes kérdések özönét zúdították rá. És ő végül is vissznanövesztette a valódi álszakállát.

A szakáll mint jel. A búvármaszk mint paradigma. A világhír mint...

És a regény?

Most ez, ez az ingás.

A rózsza neve „egyetlen regény” volt. Arról szólt, hogy „ki a tettes”, és hogy van-e Terv, amely a tetteket irányítja. A detektívről, aki rájön: tettes van, de Terv nem volt.

Akkor tehát regény sem lesz több, gondolta az ember, gondolta a fordító is, gondoltam én. Ugye, nem lesz több regény, kérdeztem 1987 tavaszán a szerzőtől. Szerző azonban kitérő választ adott. Sőt, mi több (ahogy Garamond úr mondaná), sejteni engedte, hogy Fordító rosszul gondolja, amit gondol.

A következő nyáron aztán kipattant a titok: elkészült az új Eco-regény, ősre a boltokban lesz. Kisebbfajta botrány is kerekedett. Indiszkreció folytán kiszivárgott a könyv címe is, meg hogy miről szól. Szerző előbb tiltakozott az akció ellen, utóbb azonban beadta a derekát, és mégiscsak közzétette az első két fejezetet az *Espresso*-ban. A regényelőzetest aztán újabb és újabb interjúk és méltatások követték; eladdig, hogy mire *A Foucault-inga* ténylegesen megjelent, már mindenki mindent tudott róla, százezer példányok keltek el előjegyzésre, és a külföldi kiadók tucatjai látatlanban megvették a fordítás jogát.

Voltak, akik meggyanúsították Ecót, hogy az „indiszkreciót” előre megszervezte, így akarván magának még nagyobb reklámot csinálni.

Ecóról tudni való, hogy bosszantja a világhír. (Szakállügy!) Hogy Bolognában, az egyetemen, ahol tanít, szó se essék a regényeiről. Mindazonáltal teljes joggal válaszolt ezekre a hangokra, hogy ilyesfajta reklámra öneki semmi szüksége.

Visszagondolva akkor *A rózsza neve* és *A Foucault-inga* megjelenése közti évekre, eszembe ötlött legalább négy olyan Eco-megnyilvánulás, amely egyértelműen az új regény felé mutatott. Először is egy füzetecske, melyet Eco a személyi

számítógépekről írt. Azután egy vicces válasz, amit arra a kérdésre adott (nem nekem, hanem másnak), hogy vajon ír-e újabb regényt. Igen, ír, és a regény részint partizánokról fog szólni, akik SS-ektől zsákmányolt dobermanokkal szarvasgombát keresnek a hegyekben, részint pedig arról, hogy Mozart műveit Salieri, Salieri műveit viszont Mozart írta. És még szó lesz benne egy suszterről is, aki – nem sejtve magáról, hogy ő egy mikro-makrokozmosz operátor – megváltoztatja suszteröltéseivel a Zodiákus szerkezetét. Harmadszor: hogy amikor fordítónak 1987-ben sikerült végre kinyomoznia, hogy a bolognai egyetem mely épületének melyik termében tart előadást Umberto Eco professzor, a mondott terem katedráján nem Umberto Eco professzor találtatott, hanem egy amerikai rabbinus, aki a Kabbaláról érkezett. Eco professzor a diákjai közt ült, forgolódott, geszti kulált, és mulatságos megjegyzéseket tett.

Végül a legkomolyabb előjel: az *Irracionalizmus tegnap és ma* címet viselő előadás, melyet Eco az 1987-es frankfurti könyvvásár megnyitóján mondott el, és amely a Gnóziis és a világ minden tényét „gyanakvással” szemlélő konspirációs társadalomelméletek összefüggéseiről szólt.

Micsoda lett hát végül is *A Foucault-inga*? Második-e vagy második „egyetlen” regény?

Isten tudja.

Fordító nem és nem. És nem is dolga tudni. Fordító fordítson. Shakespeare-t Salgarihoz, T. S. Eliotot Dumas-hoz, Mallarmét Borgeshez, barokkot ex-újbaloldalhoz, kabbalát posztmodern szlenghez passzítson, Eco-szöveget – *ekhót!* – kotyvasszon tehát. *A rózsza nevé*-ben az volt a trükk, hogy egy „XIV. század végi német szerzetes latin nyelven írott művének XVII. századi latin kiadása alapján készített bizonytalan, neogótikus francia változathoz született olasz változatot” kell lefordítani. *A Foucault-inga* látszólag átlátszóbb (vigyázat! Tükör-trükk!), merthogy egyes szám első személyek is beszélnek benne, de valójában még ármányosabb. Fordító azonban átlát a... tükrön.

Még hogy Talbot, aki Kelley, aki Shakespeare, aki Bacon, aki Saint-Germain grófja, aki...!

Fordító fordít és kész. Pepecsel. Alany, állítmány. Mondathangsúly. Szórend. Szó, ami szó. Vendégszöveget gyárt, mivelhogy ő is vendég. És most is épp csak eszébe jut Vilmos atya („Nem volt terv... és én tévedésből jöttem rá”), és utána mindjárt Diotallevi („Hogyan találjunk rá az igazságra egy hamis szöveg pontos rekonstruálása által?”).

És még valami eszébe jut fordítónak. Hogy nem is olyan rég beállított hozzá két ördögös, egy hórihorgas meg egy köpcös. Fordító tudniillik szerkesztő is, kiadói munkatárs. És mit tesz Isten, olaszok voltak az illetők, és egy könyvet ajánlottak. Természetesen *Az igazság könyvé*-t. A könyv szerzője (egy volt táncdalénekes) egyúttal egy mozgalom, a raelianusok mozgalmának vezére is. Buddha, Jézus és Mohamed szerény utóda ő, és – mint az említett elődök is – földönkívüli feljebbvalóinak az üzenetét hivatott tolmácsolni e világon. Az üzenet lényege pedig: földi életünket az úrból irányítják.

Meghökkenett, hogy épp *A Foucault-inga* fordításának utómunkálatai során nyit rám a két ördögös. Támadt is egy bonyolult gondolatom: hogy ugyanis ez nem lehet véletlen. Hogy Umberto Eco ördögösökről szóló könyvének ezen sokadik állomásán,

íme, színre lépnek most már valóságosan is, Ők, az érintettek, s hogy a regénybeli Párizs helyett a valóságos Budapesten vesz drámai fordulatot a történet...

A bonyolult gondolat persze csak vicc volt. Hasonló ahhoz a múltkorihoz: hogy ugyanis az én magyar fordításom annak a bizonyos „XIV. század végi német szerzetes latin nyelven írott művének XVII. századi latin kiadása alapján készített...” változata változatának egy újabb, de még mindig csak közbülső változata volna netán. Az ördögösök viszont figyelemre méltó humortalanságról tettek bizonyosságot. Kitérő megjegyzéseimre, hogy a kiadóm nem szokott ezoterikus könyvekkel foglalkozni, ők majdnem sértetten azt válaszolták, hogy ők sem. Az *igazság könyve* nem ezoterikus könyv.

És azzal távoztak is.

Szegények, gondoltam. Nincs titkuk, csak megfejtésük van. Még hogy ezotéria! Hát persze. A megfejtett titok nem titok. Milyen rossz lehet ördögösnek lenni, gondoltam. Mennyország helyett Másik Bolygóról, angyalok helyett úrhajósokról beszélni. Összeesküvésre gyanakodva összeesküvést szőni, zsidózni, cigányozni, burzsujozni, bolsizni, miniszterelnököt rabolni, bombát robbantani a vonaton, holott mindeközben és mindezek helyett az ördögös is csak Istent keresi.

Csak?

Jó volna, ha volna, mondta Fordítónak Belbo, alias Eco (Ego, Ekhó) úr egy emlékezetes május végi estén, a harmadik gin-martini után. „Az embert” – mondta – „két dolog érdekli: a szex meg az, hogy mi lesz vele, ha meghal. Az előbbivel még csak-csak elboldogul: freudizmus, ilyenek. Az utóbbitól viszont ma is fő a feje.”

„Tudod a kulcsszót?” „NEM”.

Marad a Mindenség boltozatát az Egy, a Kimondhatatlan képeként megtartó egyetlen szilárd pontból függő Inga és egy temetőben trombitát fújó kisfiú, aki aranyfonállal pányvázza ki a napot.

BARNA IMRE

TARTALOM

1. KETER

1. Midón a végtelennek fénye
2. Különféle s furcsa Óraműveink vannak

2. HOKHMÁ

3. In hanc utilitatem clémentes angeli
4. Aki kulcs nélkül próbál bejutni a Filozófusok Rózsaluasába
5. És azzal kezdi, hogy változatokat készít e névből
6. Judá León se dió a permutaciones

3. BÍNA

7. Ne várjatok túl sokat a világ végétől
8. Fény lakója, isteneknek társa
9. Jobb kezében arányló trombita
10. Kabbalisztikusan pedig a *vinum* nem másra utal
11. A meddősege végtelen volt
12. Sub umbra alarum tuarum
13. Li frère, li mestre du Temple
14. Azt is hajlandó bevallani, hogy ő ölte meg a Mi Urunkat
15. Megyek, és megkérem Anjou grófját, hogy segítsen
16. A lefogatása előtt mindössze kilenc hónapig volt tagja a rendnek
17. Eltűntek hát a Templom lovagjai
18. Hasadékokkal és barlangokkal szörnyen keresztbe-kasul lyuggatott tömböt
19. A Rend töretlenül fennáll
20. A láthatatlan központ, az uralkodó, akinek fel kell támadnia
21. Oly nehéz a Grál
22. Nem engedték, hogy tovább fagassák őket

4. HESZED

23. Az ellentétek analógiája
24. Sauvez la faible Aischa
25. Eme titokzatos beavatottak
26. A földkerekség minden hagyományát
27. Egyik nap arról mesélt, hogy jól ismerte Poncius Pilátust

28. Van egy test, amely magában foglalja az egész világmindenséget
29. Váltogatják és titkolják a nevüket
30. A nevezett Fraternitas Rosae Crucis
31. Valószínű, hogy az állítólagos rózsakeresztesek
32. Valentiniani per ambiguitates bilingues
33. A látomások fehér-kék-fehér-világoskék színűek

5. GEVURÁ

34. Beydelus, Demeymes, Adulex
35. Lia vagyok
36. Hadd adjak mindenesetre egy tanácsot
37. Aki a következő négy dolgon töpreng
38. Titkos Mester, Tökéletes Mester
39. Planiszférák Lovagja
40. A gyáva többször hal meg
41. Ott, ahol a Mélység
42. Mi mindig egyetértünk
43. Közöséges utcai járókelők
44. Ds Hol-q Qaa Nothoa zimz
45. Adódik tehát egy meghökkentő kérdés
46. Menj oda a békához
47. Ébren tartja az érzékeket, és megmozgatja a memóriát
48. A számuk megközelítőleg
49. A templárius lovagság iniciatikus tradícióit
50. Vagyok az első és az utolsó
51. Annak okáért ha egy megátalkodott Kabbalista
52. Roppant saktábla a felszín alatt
53. Nyíltan nem irányíthatja a földi sorsokat
54. A sötétség fejedelme
55. Teátrumnak nevezem
56. Oly erővel fújta meg pompás harsonáját
57. Minden harmadik fan lámpás függött
58. Az alkímia szűzies utcanő
59. És ha születnek effajta szörnyek
60. Szegevény bolond!
61. Ezen Aranygyapjút
62. Druidikus társaságoknak az olyan társaságokat nevezzük
63. Mi jut eszébe a halról?

6. TIFERET

64. Álmodban ismeretlen városban
65. A szerkezet a szoba közepén állt
66. Ha feltételezésünk helytálló
67. Da Rosa, nada digamos agora
68. Legyenek a te ruháid patyolatfehérek
69. Elles deviennent le Diable
70. Jól emlékszünk ama titkos utalásra
71. Nem tudhatjuk bizonyossággal
72. Nos inuisibles prétendus
73. Egy másik érdekes eset
74. Habár jóindulatú
75. A beavatottak ezt az utat járják
76. Dilettantizmus
77. Ördögüzőnek mondják eme füvet
78. Annyi bizonyos, hogy nem anyaméh szülötte
79. Kinyitotta a kis bőröndjét
80. Ha eluralkodik a Fehérség
81. Képesek lennének az egész földfelszínt a levegőbe repíteni
82. A Föld mágneses test
83. A térkép nem a terület maga
84. A Verulamius terveinek megfelelő kidolgozás
85. Phileas Fogg. Valóságos kézjegy ez a név
86. Az ő segítségüket kérte Eiffel
87. Sajátos véletlen
88. A templarizmus és a jezsuitizmus egy és ugyanaz
89. A legsűrűbb sötétség mélyén
90. A templomosoknak tulajdonított galádságok egytől egyig
91. Mily remekül leplezte amaz ördögi szektákat
92. Minden sátáni hatalmasságában és rettenetességében
93. Mi viszont megbújunk a kulisszák mögött
94. Vajon sejtette-e egyáltalán?
95. Vagyis a kabbalista zsidók
96. Valami fedezék mindenkor kell
97. Ego sum qui sum
98. Rasszista gnózisával, rítusaival
99. Guénonizmus plusz páncéloshadosztályok
100. Köz hírré teszem, hogy a föld belül üres
101. Qui operatur in Cabala
102. Egy igen-igen vastag és magos falat
103. Álljon a te titkos neved 36 betűből
104. Ezek a szövegek nem a közönséges halandókhhoz szólnak
105. Délirat lingua, lábat mens
106. Az 5. cédula

7. NECÁH

- 107. A tarlón, látod-e, fekete kutya
- 108. Különböző Hatalmak működnek-e?
- 109. Saint-Germain... Igen művelt és szellemes
- 110. Rossz mozdulatokat tettek, és hátrafelé
- 111. C'est une leçon par la suite

8. HOD

- 112. Ceremóniáink és Rítusaink céljaira
- 113. A mi ügyünk titok
- 114. Az eszményi inga
- 115. Ha láthatná a szem a démonokat
- 116. Je voudrais être la tour
- 117. A balgaság nagy sátra alatt

9. JESZOD

- 118. A konspirációs társadalomelmélet
- 119. S amidőn lángra lobbant a trombitát övező koszorú

10. MÁLKHÚT

- 120. Csak az a baj, hogy ők a fényben hiszik magukat